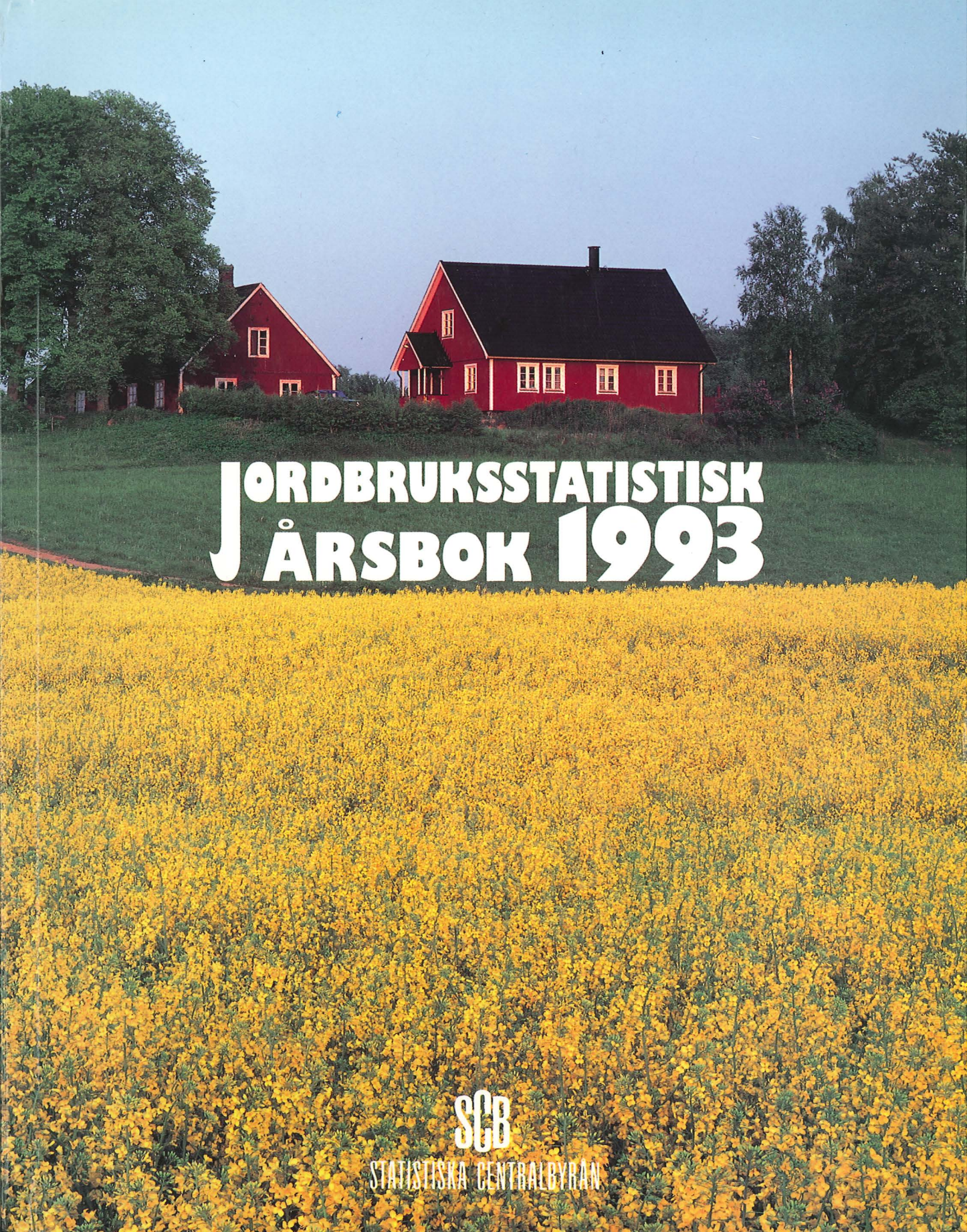

JORDBRUKSSTATISTISK ÅRSBOK 1993

SCB

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

INLEDNING

TILL

Jordbruksstatistisk årsbok / Jordbruksverket, Statistiska centralbyrån. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1965-. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1964-.

1965-1994 framställd av Statistiska centralbyrån.

1995-1998 framställd av Livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden, Statistiska centralbyrån.

1965-2000 med innehållsförteckning, sammanfattning samt parallelltitel på engelska: Statistical yearbook of agriculture ..., från 1975 och framåt: Yearbook of agricultural statistics. – Publiceras elektroniskt fr.o.m. 2001 på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se, och fr.o.m. 2002 även på Statistiska centralbyråns webbplats www.scb.se.

Föregångare:

Jordbruk och boskapsskötsel / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1916-1964. – (Sveriges officiella statistik). Täckningsår: 1913-1963.

Översiktspublikationer:

Svensk jordbruksstatistik 200 år / Statistiska centralbyrån. – Stockholm: Statistiska centralbyrån, 1999.

Jordbruket i siffror 1866-2007 / Jordbruksverket, Statistiska centralbyrån. – Jönköping ; Stockholm, 2011. – (Sveriges officiella statistik).

Jordbruksstatistisk årsbok 1993. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2012.

urn:nbn:se:scb-1993-J001SA9301_pdf

Jordbruksstatistisk årsbok 1993

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Sveriges officiella statistik

Yearbook of Agricultural Statistics 1993

Official Statistics of Sweden
Statistics Sweden
1993

Tidigare publicering

Jordbruksstatistisk årsbok har tidigare utgivits under samma namn inom serien Sveriges officiella statistik: Jordbruk med binäringar. Den första årgången av publikationen utkom 1965 och innebar en fortsättning på Jordbruk och Boskapsskötsel: 1866–1963.

Previous publication

Yearbook of Agricultural Statistics has previously been published within the series of Official Statistics of Sweden: Agriculture and fisheries. The first yearbook was published in 1965 and was a continuation of agriculture: 1866–1963.

© Statistiska centralbyrån

ISBN 91-618-0626-9
ISSN 0082-0199

Omslag: Piero Angarano, SCB
Foto: Torbjörn Arvidson, Örebro
Diagram: Jan Andersson, SCB
Originalframställning: Maud Bollen, Olle Funcke, SCB

Bulls Tryckeriaktiebolag, Halmstad

Läsanvisning

Statistiska centralbyrån (SCB) utger härmed Jordbruksstatistisk årsbok 1993, som utgör den tjugonionde årgången sedan 1965, då den första årsboken gavs ut.

Statistiken över jordbruket är omfattande. Den produceras förutom av SCB av ett flertal statliga och andra organ och publiceras av dessa i olika former. Avsikten med Jordbruksstatistisk årsbok är att ge en bred, överskådlig men samtidigt koncentrerad redovisning av jordbruksstatistiken.

Avgränsning av innehållet har gjorts till näringsgren 11 (jordbruk, jakt) exklusive 11.30 (jakt, viltvård) enligt standard för svensk näringsgrensindelning. I årsboken ingår därför vissa uppgifter om trädgårdsodling och i begränsad omfattning uppgifter om renskötsel, pälsdjurskötsel och biodling. I fråga om skogsbruket (näringsgren 12) redovisas några data om bondeskogsbruket medan utförligare uppgifter om skogsbruket återfinns i en separat Skogsstatistisk årsbok, som utges av Skogsstyrelsen. Fiskestatistik redovisas i sin helhet fristående, fr.o.m. 1983 främst i Statistiska meddelanden från SCB. Se vidare Lantbruksstatistikens organisation i bilaga 1.

Jordbruksstatistisk årsbok omarbetades inför 1985 års upplaga och erhöll bl.a. ett nytt omslag och ett nytt format. Även i övrigt förändrades boken vad gäller presentation och lay-out. Innehållsmässigt är dock förändringarna relativt små. Den viktigaste förändringen i detta avseende är att boken inleds med ett översiktskapitel över det gångna jordbruksåret. Kapitelindelningen har modifierats något. De mer omfattande kapitlen inleds med en översiktlig innehållsbeskrivning, dels i form av text, dels i form av avsnitsrubriker inom grön ram.

Kapitel- och avsnitsindelningen i sin helhet framgår av innehållsförteckningen i bokens början. Någon detaljerad tabellförteckning lämnas inte. I bilaga 6 lämnas däremot en förteckning över hur tabellerna 1991, 1992 och 1993 korreponderar mot varandra.

Beträffande tabellutformningen redovisas t.ex. gröddgrupper och enskilda djurslag vanligen i "egna" tabeller. Vad gäller tabellnumreringen sker den löpande inom kapitel (även diagram och kartor ingår i denna numrering).

För presentationen gäller en strävan att text, tabeller och diagram m.m. som hör ihop skall placeras i anslutning till varandra. Viss information har lyfts fram genom faktarutor med grön ram eller genom att presenteras på "färgplatta". Under "Annan publicering" lämnas bl.a. källhänvisningar.

Uppgifterna i årsboken avser i regel kalenderåret/budgetåret före utgivningsåret, dvs. i föreliggande årgång 1992 respektive 1991/92 eller annars de i april månad utgivningsåret tillgängliga uppgifterna. Äldre uppgifter förekommer också, bl.a. från engångsundersökningar, vars resultat i allmänhet kvarstår under minst fem år, samt från intermittenta undersökningar.

Förfrågningar

Förfrågningar om årsbokens innehåll och om lantbruksstatistik i övrigt kan ställas till årsboksredaktionen, avdelningsdirektör Rolf Selander, byrådirektör Pär Brundell och byråassistent Maud Bollen vid SCBs enhet för lantbruksstatistik i Örebro. De träffas på telefon 019-17 60 00 (växel). Postadressen är SCB, 701 89 Örebro.

Redaktionsgrupp

Årsboken har framställts av en arbetsgrupp som för 1993 års upplaga utöver redaktionen bestått av statistikchef Bernt Wilson och avdelningsdirektör Karin Gunther. Arbetsgruppen har också haft hjälp av ämnesexperter inom avdelningen för areell statistik. Kapitel 1 om det gångna jordbruksåret har i årets upplaga skrivits av agr.lic. Gunnar Larsson, LRF.

Statistik från årliga undersökningar förnyas fortlöpande. I regel redovisas då på riksnivå uppgifter för de fem föregående åren. Längre tidsöversikter har redovisats i Jordbruksstatistisk årsbok 1980 och 1970, där vissa viktigare jordbruksstatistiska data ges för tjugoförårsperioden från 1960 respektive för efterkrigsperioden 1945–1969.

Regional redovisning av jordbruksstatistiken sker där sådan bedöms ha särskilt stort intresse (och är möjlig enligt den ursprungliga redovisningen) främst i fråga om arealer, skördar, husdjur och vissa ekonomiska uppgifter. Uppgifter lämnas då för län och/eller produktionsområden (se karta i bilaga 2). När det gäller uppgifter för mindre områden, t.ex. kommuner, hänvisas läsaren till den ursprungliga redovisningen eller till direktkontakt med SCB.

Längst bak i boken finns ett utförligt sakregister, som underlättar för läsaren att söka statistisk information i årsboken. Sakregistret omfattar bl.a. flertalet ämnesord, som förekommer i boken. I en del fall lämnas där också hänvisning till tidigare årgångar av årsboken.

Vid användningen av årsboken kan läsaren också utnyttja rubrikerna längst upp på varje sida, där kapitelrubriker och sidinnehåll (eller avsnitsinnehåll) anges i förkortad form.

Innehåll

Contents

Sida		Page	
7	1 Jordbruksåret 1992	7	1 The agricultural year 1992
13	2 Företagsstruktur	13	2 Structure of the enterprises
13	– Företag, arealer, bruksförhållanden	13	– Enterprises, areas, type of holdings
26	– Företagens driftsinriktning	26	– Type of farming
29	– Förändringar i företagens struktur	29	– Changes in the structure of the holdings
31	3 Arbetskraft	31	3 Labour force
31	– Totalbefolkning	31	– Total population
32	– Förvärksarbetande	32	– Economically active population
35	– Företagarnas åldersfördelning	35	– Age distribution of the holders
36	– Arbetsvolym	36	– Working hours
38	– Deltidssysselsättning	38	– Part-time employment
41	– Arbetsskador	41	– Working injuries
42	– Avbytarverksamhet	42	– Replacer activity
43	4 Mark. Fastigheter	43	4 Land. Real estates
43	– Ägoslag	43	– Type of land
45	– Betesmark	45	– Pasture
47	– Markkartering	47	– Soil survey
47	– Taxeringsvärden	47	– Assessed values
51	– Priser på jordbruksfastigheter	51	– Market prices of agricultural real estates
55	5 Byggnader, anläggningar och maskiner	55	5 Buildings, plants and machinery
55	– Byggnader	55	– Buildings
56	– Byggnadsverksamhet	56	– Construction activity
60	– Anläggningar	60	– Plants
65	– Täckdikning	65	– Underdrainage
68	– Maskiner	68	– Machinery
71	6 Förnödenheter	71	6 Requisites
71	– Utsäde	71	– Seed
73	– Växtnäringsämnen	73	– Plant nutrients
75	– Växtskyddsmedel	75	– Pesticides
79	– Fodermedel	79	– Feeding stuffs
81	– Drivmedel, eldningsolja	81	– Motor fuel, fuel oil
83	7 Växtodling	83	7 Crop farming
83	– Åkerarealens användning	83	– Use of arable land
96	– Sortanvändning	96	– Use of different varieties
101	– Hektarskördar	101	– Yields per hectare
112	– Totalskördar	112	– Total yields
117	– Så- och skördetidpunkter	117	– Dates for sowing and harvesting
121	8 Trädgårdsodling	121	8 Horticultural cultivation

Sida

Page

129	9 Husdjur
129	– Nötkreatur
142	– Får
149	– Svin
160	– Höns
164	– Biodling
165	– Getter, pälsdjursskötsel och rennäring
166	– Hästar
167	10 Förädling, handel och konsumtion
167	– Produktion och försörjningsbalanser
172	– Konsumtion
175	– Utrikeshandel
179	11 Ekonomi
179	– Jordbrukssektorn i nationalräkenskaperna
180	– Sektorskalkyler för jordbruket
183	– Intäkter, kostnader och resultat på företagsnivå
188	– Prisindex
191	– Jordbrukarfamiljernas inkomster
193	– Jordbrukarnas tillgångar och skulder
197	12 Stödåtgärder, försäkringar
197	– Stöd vid införandet av en ny livsmedelspolitik
200	– Prisstöd
202	– Andra stödformer
204	– Rationaliseringsinsatser
208	– Jordbrukets skördeskadeskydd
211	– Hagelskadeförsäkring
212	– Husdjursförsäkring
213	13 Lantbruksutbildningen
215	14 Lantbrukets föreningsrörelse
217	15 Internationella uppgifter
225	Bilagor
242	Summary
246	Swedish-English vocabulary
255	Sakregister

Teckenförklaring

"	Upprepning
–	Intet finns att redovisa
0	Mindre än $0,5$ av enheten
0,0	$0,05$
..	Uppgift ej tillgänglig, redovisas ej av sekretessskäl eller alltför osäker för att anges
.	Uppgift kan ej förekomma

129	9 Livestock
129	– Cattle
142	– Sheep
149	– Pigs
160	– Fowls
164	– Apiculture
165	– Goats, fur farming and reindeer keeping
166	– Horses
167	10 Processing, trade and consumption
167	– Production , balance sheets of resources
172	– Consumption
175	– Foreign trade
179	11 Economics
179	– Agricultural sector in the national accounts
180	– Calculation of incomes and expenditures of the agricultural sector
183	– Receipts, costs and results for the holdings
188	– Price indices
191	– Incomes of the farmer families
193	– Assets and liabilities of the holders
197	12 Support, insurances
197	– Support in a new agricultural policy
200	– Price support
202	– Other support
204	– Rationalization measures
208	– Crop insurance
211	– Hail insurance
212	– Livestock insurance
213	13 Agricultural training
215	14 Farmers' co-operative associations
217	15 International statistics
225	Appendices
242	Summary in English
246	Swedish-English vocabulary
255	Subject index

Symbols

Repetition
Magnitude nil
Magnitude less than half of unit employed
Data not available
Category not applicable

1 Jordbruksåret 1992

VÄXTODLINGEN OCH SKÖRDEUTFALLET UNDER 1992

Extrem väderlek

Året inleddes med mildt väder. Januari månad blev en av de mildaste under 1900-talet och även februari hade högre medeltemperatur än normalt. Västra delarna av landet fick riklig nederbörd under vintermånaderna, medan små mängder uppmättes i de östra delarna. Under februari drabbades landet av ett antal stormar.

Mars månad dominerades av mildt väder. I slutet av månaden kom kalluft in över landet och stannade hela april i norra Sverige. Temperaturöverskottet i början av året ersattes under april av ett underskott på ett par grader i denna del av landet. I mitten av april trängde kalluften ned i södra Sverige och påsken inleddes med snöfall. De under april uppmätta nederbördsmängderna var 2–3 gånger större än de normala.

I mitten av maj skedde en omsvängning till mycket varmt väder i södra delen av landet. Juni månad präglades av varmt och högttrycksbetonat väder i hela landet. Medeltemperaturen för månaden nådde rekordnivåer på många håll. I Götaland var nederbörden obetydlig under juni och torkan blev allt besvärligare. Särskilt svår var situationen i sydöstra delen av landet. Till följd av den torra väderleken inträffade ett stort antal skogsbränder i Syd- och Mellansverige.

Under första delen av juli förekom perioder med svalare luft och ostadigt väder. På många platser i Sydsverige var dock torkan ett fortsatt problem. I vissa områden i sydöstra Sverige föll inga mätbara nederbördsmängder från mitten av maj till mitten av juli. Mot slutet av månaden följde därefter en mycket varm period i södra delen av landet. Norrland hade däremot svalare än normalt.

Augusti var i många delar av landet en nederbördsrik månad. Som exempel kan nämnas att Nidingen vid Hallandskusten fick nära 180 mm under månaden. Samtidigt uppmättes i delar av östra Svealand och nordöstra Götaland mindre mängder än normalt. Månaden uppvisade en kort värmebölja med sommarens högsta temperaturer på många platser.

Septembervädret var i stort sett normalt med undantag för ett par dygn i början av månaden när för årstiden ovanligt kall luft kom in över landet. I samband härmed föll säsongens första snö i nordligaste Norrland. Oktober blev en ovanligt kall månad. På sina håll var det den kallaste oktobermånaden under hela 1900-talet. Redan under första delen av oktober föll rejäla snömängder i Uppland. Ytterligare snöväder kom in i landet under månaden, vilka ledde till trafikchaos på många håll i södra Sverige.

Under november passerades landet av en lång rad lågtryck och nederbördsmängderna blev större än normalt. I Norrland var nederbörden den dubbla mot en ordinär novembermånad. Temperaturen var i stort sett normala under månaden. Decembervädret var mildt och blåsigt. Vid jultid var det barmark i hela södra Sverige. I norra delen av landet låg

I detta kapitel behandlas

- Växtodlingen och skördeutfallet
- Jordbrukspolitisk utveckling
- Omställningen av åkermarken
- Prisreglering och direktstöd
- Marknadssituationen för jordbruksprodukter
- Miljö och djurskydd
- Övriga aktuella frågor
- Den internationella utvecklingen

medeltemperaturen under december 5–8 grader över den normala. Nederbörden var riklig i Norrland medan månaden blev nederbördsfattig i övriga delar av landet.

Svag skörd av slättervall

Den svåra torkan drabbade första skörden av slättervall mycket hårt och genomsnittligt för landet låg den ca 15 % under normskörd. Även återväxten hämmades av torkan. Den totala skörden av slättervall blev 87 % av normskörd.

Den regionala spridningen i skördeutfallet för slättervall var stor. I Jönköpings, Kalmar och Östergötlands län var skörden 75 % eller lägre än normskörd. I Uppsala län och flertalet län i norra delen av landet låg skörden över normskörd. Hektaravkastningen inklusive återväxten var genomsnittligt för landet strax över 6 000 kg/ha.

Vallskörden kunde genomföras under gynnsamma förhållanden med undantag för Norrland där senare delen av höstskörden stördes av regn. Kvaliteten bedöms vara god på vallskörden.

Vårsåden svårt drabbad av torkskador

Till följd av den milda vintern var övervintringen god för de höstsådda grödorna. Vårbruket kunde genomföras under gynnsamma förhållanden, men senare än normalt i många delar av landet. Förseningen berodde på de betydande regnmängderna i april.

Den extrema torkan under maj och juni gav skador på de vårsådda grödorna, som inte kunde repareras av det regn som föll i juli och augusti. Regnen medförde i stället en kraftig grönskottsbildning. Höstsåden klarade torkperioden avsevärt bättre än vårsåden.

Spannmålsskörden påbörjades tidigt och under goda väderbetingelser i södra och mellersta delarna av landet. På många håll blev dock skördearbetet utdraget i tiden till följd av grönskottsbildning och försämrat skördeväder. Vissa vårsädsarealer hade så dåliga bestånd att de måste plöjas upp eller skördas som grönfoder.

Den genomsnittliga hektaravkastningen visar följande avvikelser från normskörd: Höstvet 7 %, vårvete 29 %, höstråg 5 %, korn 27 % och havre 40 %. De vårsådda grödorna drabbades sålunda mycket hårt av de rådande väderleksförhållandena.

Den totala spannmålsskörden exkl. blandsäd beräknas ha uppgått till 3,6 miljoner ton, vilket ligger 32 % under genomsnittet för 1987–1991 (5,3 miljoner ton). För samtliga spannmålsgrödor var 1992 års totalskördar lägre än för jämförelseperioden. Största avvikelserna uppvisar vårvete, som 1992 enbart uppnådde 50 % av genomsnittsskörden 1987–1991.

Stora utbetalningar från skördeskadestyddet

Skördeskadestyddet är ett katastrofskydd vid totalskador. Ersättning för skördeskador utgår enbart i områden där totalskador förekommer mer allmänt. Dessa s.k. skadeområden fastställs med hänsyn tagen till skörsituationen och väderläget.

De grödor som omfattas av skyddet är stråsäd, raps, rybs, vall, grönfoder, potatis, sockerbetor, ärtor, åkerbönor och bruna bönor. Enbart företag med mer än 5 ha åker ingår i skyddet.

Utbetalningarna för 1992 års skörd blev stora till följd av de svåra torskadorna. Enligt preliminära uppgifter utbetalades 327 miljoner kr till 7 700 jordbruksföretag eller i genomsnitt ca 42 000 kr per företag. De största beloppen gick till Östergötlands län (54 miljoner kr), Hallands län (50 miljoner kr) och Kalmar län (37 miljoner kr).

Generell skördeskadeersättning i vissa områden

Skördeskadestyddet ersätter enbart totalskador och är därför i hög grad selektivt. Under år som 1992 med omfattande skördenedsättningar som regionalt drabbar praktiskt taget samtliga företag uppkommer behov av kompletterande stöd.

Vid fördelningen av det belopp, 1 600 miljoner kr, som för 1992/93 fanns tillgängligt för djurbidrag m.m. avsattes 235 miljoner kr till kompensation för torskadorna. Utöver ordinarie ersättningar från Skördeskadestyddet utbetalade sålunda skyddet en generell ersättning för vissa grödor inom de värst drabbade områdena.

JORDBRUKSPOLITISK UTVECKLING

De jordbrukspolitiska besluten under året

I maj fattade riksdagen beslut i vissa jordbrukspolitiska frågor som presenterades i en proposition i mars. Med hänvisning till den av regeringen tillsatta s.k. omställningskommissionen efterlyste riksdagen en samlad redovisning av omställningen och förslag om eventuella förändringar. Riksdagen anförde att såväl kortsiktiga som långsiktiga mål bör ingå i en samlad jordbrukspolitisk strategi. Särskild vikt bör läggas vid behovet av anpassningar med anledning av ett svenskt EG-medlemskap.

Med hänvisning till utvecklingen i GATT-förhandlingarna uttalade riksdagen att några ensidiga sänkningar av gränsskyddet från svensk sida inte bör komma ifråga. Den sedvanliga avstämningen mellan referenspriser och världsmarknadspriser handhas av Jordbruksverket.

De medel som avsatts till köttexport under 1991/92–1993/94 får enligt riksdagsbeslutet användas flexibelt mellan åren. Bland övriga delar av beslutet kan nämnas uppräkningsen av Norrlandsstödet. Vid sidan av de jordbrukspolitiska besluten i riksdagen fattade regeringen under våren beslut om djurbidrag

till am- och dikor.

I en proposition under hösten 1992 förelades riksdagen ett förslag till djurbidrag för 1992/93. Riksdagen fattade beslut i frågan i mitten av december. De totalt tillgängliga medlen skulle förutom till djurbidrag även disponeras för bekämpningsprogram för vissa djursjukdomar och tillskott till skördeskadefonden.

Regeringen aviserade i propositionen att man avsåg att sänka avgifterna på fodermedel samt handelsgödsel och bekämpningsmedel. Beslut i dessa frågor fattades i slutet av året.

Översyn av Norrlandsstödet

Det Norrlandsstöd som utbetalades i december 1992 avseende 1992/93 beslutades av riksdagen under våren 1992. Jordbruksverket fick under sommaren i uppdrag att göra en översyn av den s.k. beräkningsmodellen och beräkningsunderlaget för stödet. I uppdraget ingick även att som ett underlag för omställningskommissionen studera konsekvenserna av en övergång till alternativa stödformer.

I rapporten från Jordbruksverket konstateras att det innebär stora svårigheter att på ett entydigt sätt beräkna stödet. Riksdagsbeslutet ger utrymme för alternativa tolkningar. Verket valde därför att redovisa ett antal alternativa beräkningar inom kostnadsintervallet 863–1 044 miljoner kr.

Under vårriksdagen 1993 avser regeringen att lägga fram en proposition om Norrlandsstödet 1993/94 på basis av bl.a. Jordbruksverkets rapport.

Omställningskommissionen och EG-anpassningen

I slutet av 1991 tillsatte regeringen den s.k. omställningskommissionen med uppgift att förbereda en EG-anpassning av den svenska jordbrukspolitiken. Utgångspunkten för kommissionen är att Sverige skall ha ett starkt och konkurrenskraftigt jordbruk vid inträdet i EG.

Kommissionens första delbetänkande avlämnades i augusti 1992 och behandlade vegetabilie-sektorns EG-anpassning, exporten av förädlade livsmedel och åtgärder för ekologisk produktion.

På vegetabilieområdet föreslog kommissionen att systemet med infösenpriser förlängs till att gälla även för 1994 års skörd.

Ett arealbidrag föreslogs utgå under 1993 och 1994. För att bli berättigad till bidrag krävdes i förslaget att minst 15 % av basarealen skulle läggas i träda. Omställningsprogrammet föreslogs fortsätta enligt nuvarande regler.

Kommissionen föreslog att exportstöd skulle införas för ytterligare ett antal produkter, främst hårdost. Vidare föreslogs ett utökad stöd till den ekologiska odlingen avseende FoU, marknadsutveckling och kontroll.

I november 1992 återkom kommissionen med ett förslag avseende animaliesektorn. För att möjliggöra en sänkning av priserna på animalieprodukter föreslogs att införselavgifterna på proteinfoder skulle slopas den 1 juli 1993. En sänkning med 30 % av nämnda avgifter från den 1 januari 1993 hade aviserats av regeringen tidigare under hösten. Enligt kommissionens beräkningar skulle slopade införselavgifter på proteinfoder leda till betydande kostnadsminskningar i animalieproduktionen.

Vad gäller djurbidragen konstaterar kommissionen att regeringen föreslagit att 1 600 miljoner kr skall utbetalas för 1992/93. För de kommande åren föreslår kommissionen en successiv EG-anpassning av bidragen. Inom EG utgår inga djurbidrag för mjölkkor, men väl för köttdjur.

EG-anpassningen bör enligt kommissionen omfatta även produktpriserna. Genom successiva sänkningar av referenspriserna och införselavgifterna förutsätts en anpassning kunna ske.

OMSTÄLLNINGEN AV ÅKERMARKEN

Reglema ligger fast

Den svenska ansöknings om EG-medlemskap utlöste under hösten 1991 en debatt rörande omställningsprogrammet. Den svenska omställningsarealens status efter ett EG-inträde blev huvudfrågan i debatten. Inom Jordbruksdepartementet gjordes bedömningen att EG kommer att betrakta den omställningsmark som inte är skogsplanterad som åkermark, varför den skulle bli berättigad till arealstöd.

Några större ändringar i regelverket för omställningen gjordes inte under året. Detta innebar att kravet på en permanent omställning ligger fast och att återbetalning av omställningsbidraget krävs, om inte omställningskraven uppfyllts vid halvårsskiftet 1996. På grund av den svåra torkan och den därmed följande foderbristen gjordes under 1992 en tillfällig regeländring, som innebar att grovfoder fick skördas på omställningsarealen.

Liten nyanslutning

Intresset för anslutning till omställningsprogrammet under 1992 var litet. Enbart ca 20 000 ha tillkom detta år, vilket kan jämföras med anslutningen under 1991 som var ca 350 000 ha. Den genomsnittliga omställningsersättningen var 6 000 kr per ha vid anslutning under 1992, medan den var 9 000 kr vid anslutning 1991.

Den främsta förklaringen till den låga anslutningen 1992 torde vara den osäkerhet som rådde om växtodlingens framtida förutsättningar. Lönsamheten och omställningsmarkens framtida villkor var de största frågetecknen.

En av Jordbruksverket och SCB utförd studie av omställningen visar att bland arealmässigt stora företag förekommer en större andel omställningsföretag än bland mindre företag. Andelen omställningsföretag är störst i Uppsala län och Södermanlands län, men även övriga län i Mälardalen visar en god anslutning.

Anläggningsstödet skall stimulera till ökad anläggning av lövskog, energiskog och våtmark på åkermark. De för anläggningsstöd tillgängliga medlen har sedan 1991 varit övertäckade. Av beviljade stöd har 70 % gått till salix och lövskog (exkl. ädellövskog). Regionalt sett har Södermanlands, Örebro och Västmanlands län störst andel företag som beviljats stöd.

PRISREGLERING OCH DIREKTSTÖD

Så fungerar gränsskyddet

Det jordbrukspolitiska beslutet 1990 innebar bl.a. att konsumenternas efterfrågan i större utsträckning skulle styra priser och utbud inom ramen för ett gränsskydd. Gränsskyddet upprätthålls genom att importen belastas med en införselavgift. Den lägsta prisnivån på den inhemska marknaden skall i princip bestämmas av världsmarknadspriset, medan det högsta priset bestäms av den gränsskyddade nivån.

Den 1 juli 1991 ersattes de tidigare mittpriserna av s.k. referenspriser mot vilka gränsskyddet avvägs. Priserna tillåts variera i viss utsträckning. Genom justeringar av införselav-

gifterna har dock Jordbruksverket möjlighet att påverka det inhemska marknadspriset så att det ligger på önskvärd nivå. Gränsskyddets konstruktion innebär i princip att valutaförändringar inte skall slå igenom på de inhemska priserna på jordbruksprodukter. Kursfallet för den svenska kronan hösten 1992 medförde sålunda att Jordbruksverket sänkte införselavgifterna på animalierna.

Ovanstående beskrivning av gränsskyddets funktion förutsätter antingen att överskottsproduktion inte sker eller att exportbidrag utgår till överskottskvantiteter. Om dessa krav inte är uppfyllda kommer de inhemska priserna att pressas ned under den gränsskyddade nivån.

Inkomststödet

Som en kompensation för sänkta spannmålspriser har ett inkomststöd utbetalats under perioden 1990/91–1992/93. Stödet utgår på basis av 1990 års arealer av prisreglerade grödor samt arealer i omställningsprogrammet 1990. Inkomststöd utgår inte för areal som ingår i det fleråriga omställningsprogrammet.

Inkomststöd för 1992/93 uppgick till i genomsnitt 700 kr/ha och varierade med avkastningsnivån. Stödet utbetalades i december 1992 till drygt 63 000 företag avseende en areal om 1 570 000 ha. Det totalt utbetalda beloppet uppgick till 1,1 miljarder kr.

Djurbidrag mm

Under 1989 beslutades att s.k. djurbidrag skulle utgå som en kostnadskompensation till jordbruket. Bakgrunden härtill var GATT-överenskommelsen i april samma år som innebar att stödet till jordbruket skulle hållas oförändrat tills en långsiktig uppgörelse träffats. Då GATT-förhandlingarna ännu inte lett till någon överenskommelse utgick djurbidrag även för 1992/93.

Till djurbidrag m.m. anslag riksdagen 1 600 miljoner kr med följande uppdelning:

Djurbidrag	1 247,0 miljoner kr
Bekämpningsprogram	41,5 "
Skördeskadefonden	295,0 "
Reservmedel	16,5 "
Summa	1 600,0 miljoner kr

I december 1992 utbetalades totalt ca 1 250 miljoner kr i djurbidrag (exklusive Norrlandsstöd) avseende 1992/93.

För olika djurslag utbetalades följande belopp under 1991/92 och 1992/93.

Djurslag	1991/92 kr/djur	1992/93 kr/djur
Mjölkkor	2 330	1 600
Ungnöt	155	155
Dikor	1 000	1 000
Lamm	48	90
Slaktsvin	–	20

Ovanstående uppgifter innefattar inte Norrlandsstödet, som bl.a. utgår i form av djurbidrag. Beloppen per djur (utöver ordinarie djurbidrag) varierade mellan stodområdena och låg för mjölkkor inom intervallet 1 160–3 610 kr/djur.

MARKNADSSITUATIONEN FÖR JORDBRUKS- PRODUKTER

Spannmålsmarknaden i balans

Till följd av den låga skörden under 1992 förbyttes de tidigare stora överskotten av spannmål mot ett marginellt underskott. Exporten av 1992 års skörd beräknas ha uppgått till 50 000 ton, medan importen bedöms till 120 000 ton.

Exportkostnaderna utgör skillnaden mellan priset på den svenska marknaden och det pris som Jordbruksverkets spannmålkontor erhåller vid export. Under 1990 och 1991 uppgick dessa kostnader till 3 respektive 1 miljard kr. För 1992 års skörd blir exportkostnaderna förhållandevis blygsamma.

Vid en överskottssituation på den svenska spannmålsmarknaden styrs priserna av de av staten fastställda inlösenpriserna per den 1 november. Spannmålkontoret löser vid detta datum in spannmålsöverskottet till garanterade priser. För 1992 års skörd var inlösenpriset 100 öre/kg.

Vid den balanssituation som rådde på spannmålsmarknaden 1992 kunde marknadspriserna stiga över inlösenpriset med det gränsskyddade priset som en högsta gräns. Det genomsnittliga priset för höstveten låg enligt preliminära beräkningar på 118 öre/kg och för korn på 119 öre/kg.

Ökad mjölkproduktion under hösten

Antalet mjölkkor minskade marginellt mellan 1991 och 1992, vilket kan jämföras med en minskning med 8 % mellan 1990 och 1991. Från olika delar av landet rapporteras att relativt stora byggnadsinvesteringar nu sker inom mjölkproduktionen. Osäkerheten om kvoteringen vid en EG-anslutning kan leda till att vissa mjölkproducenter ökar produktionen.

Den totala mjölkinvägningen under 1992 var oförändrad jämfört med närmast föregående år, dvs. drygt 3,1 miljoner ton. Ett trendbrott i produktionsutvecklingen skedde dock under året. Under första halvåret minskade invägningen jämfört med samma tid 1991, men under andra halvåret 1992 noterades det en ökning.

Produktionsökningen under andra halvåret kunde ske trots torkskadorna på vallen. Från mejeriorganisationen förklaras ökningen med den höga kvaliteten på grovfodret, som bidrog till ökad avkastning per ko. Producentpriset på mjölk låg genomsnittligt under året 3–4 öre/kg högre än under 1991.

Efter slopandet av exportfinansieringen vid halvårsskiftet 1991 har exporten av mejeriprodukter varit obetydlig. Överskottet exporteras främst i form av smör och mjölkpulver.

Växande underskott av kött

Det under 1991 rådande balansläget för griskött förbyttes under 1992 i ett underskott på ca 5 miljoner kg (2 % av konsumtionen). Produktionen ökade under året med 2 %, men samtidigt ökade konsumtionen med 5 %.

Försörjningsbalansen för nötkött försämrades ytterligare under 1992. Underskottet uppgick till 17 miljoner kg (12 % av konsumtionen). Produktionen minskade med 6 %, medan konsumtionen var oförändrad.

Köttimporten hade avsevärt större omfattning än vad som svarar mot nämnda underskott. Importen av griskött uppgick till 21 miljoner kg och detta medförde ett exportbehov på 15 miljoner kg. Delvis förklaras detta av att den inhemska konsumtionen inte motsvarar djurkroppens sammansättning. I allmänhet uppkommer överskott av framtidskött.

Avräkningspriserna för nötkött ökade genomsnittligt för 1992. För kor och tjurar var ökningen 12 % och för ungnöt 2–3 %. Priset på griskött minskade under 1992 med 3 %. Under året försämrades prisbilden successivt.

Äggproduktionen vände uppåt

I samband med avregleringen av äggmarknaden under 1991 sjönk produktionen och balans rådde i stort sett på marknaden. Under 1992 beräknas produktionen ha ökat ca 1 500 ton och samtidigt skedde en viss lagerökning. Exporten uppgick under året till drygt 1 300 ton.

Det genomsnittliga avräkningspriset låg under 1992 ca 12 % under 1991 års nivå. En viss sänkning av foderkostnaderna kompenserar endast delvis det sänkta avräkningspriset.

MILJÖ OCH DJURSKYDD

Miljökonferensen i Rio

FN-konferensen om miljö och utveckling (UNCED) hölls i juni 1992 i Rio de Janeiro. Den första stora miljökonferensen hölls i Stockholm 1972 och ledde till att FN så småningom fick ett eget miljöprogram. Under 1980-talet utarbetade den s.k. Brundtlandkommissionen ett program för globala reformer.

Inför Rio-konferensen hade det från svensk sida tagits fram en nationalrapport, som främst var inriktad på den biologiska mångfalden och klimatet.

Konferensen utmynnade i Agenda 21, som är ett globalt handlingsprogram för det närmaste årtiondet. Dokumentet omfattar inte mindre än 1 000 sidor och avhandlar olika miljö- och utvecklingsfrågor inklusive fattigdom, hälsa m.m.

Miljökonsekvensbeskrivningar i jordbruket

Jordbruksverket presenterade under 1992 en utredning rörande miljökonsekvensbeskrivningar (MKB). Syftet med MKB är att ge underlag för en miljöanpassad beslutsteknik, som möjliggör avvägningar mellan ekonomiska, tekniska och miljömässiga förhållanden. Utredningen är avgränsad till jordbrukets inverkan på den yttre miljön.

Enligt utredningen skulle redan nu kunna ställas krav på jordbrukarna om MKB i samband med tillståndsansökningar enligt miljöskyddsförordningen, vattenlagen och naturvårdslagen. Med hänsyn till att det finns ett flertal beslutsfattare (jordbrukare, tillverkande företag, importörer etc.) vid införande av ny teknik anser dock utredningen att MKB inte kan krävas i sådana fall.

Naturvårdshänsynen och de areella näringarna

Under 1991 tillsatte regeringen Arbetsgruppen för naturvårdshänsyn, som under 1992 lämnade sin rapport. Gruppen har i sitt arbete bl.a. övervägt om ökad naturvårdshänsyn kräver ändringar i gällande ersättningsregler. Betänkandet innehåller inga slutliga ställningstaganden, utan redovisar olika modeller för hur en ökad naturvårdshänsyn skall åstadkommas.

I betänkandet konstateras att principen om att förorenaren respektive användaren betalar inte generellt kan användas i jord- och skogsbruket. När det gäller utsläpp till luft, vatten eller mark bedöms dock principen vara tillämplig.

Det bör enligt förslaget bl.a. övervägas om markanvändaren skall svara för den kostnad som motsvarar ett intrång upp till en viss gräns, oavsett om ersättning utgår över denna gräns.

Kadmium i handelsgödsel

Kadmium är ett grundämne och bryts inte ned. I människokroppen ackumuleras kadmium i njurarna och kan därmed leda till skador. Kadmium tillförs genom maten och de största mängderna kommer från spannmål, rotfrukter och grönsaker. I marken finns kadmium naturligt, men tillförs också genom nedfall och fosforgödsel.

I början av 1992 presenterades utredningsrapporten "Mindre kadmium i handelsgödsel". Rapporten redovisar två alternativa åtgärdsförslag för att minska kadmiumtillförseln. Det ena alternativet innebär att maximigränser avseende kadmium införs för fosforgödsel. Det andra alternativet innebär att fosforgödselmedel belastas med en avgift efter kadmiuminnehållet i kombination med ett högt satt maximivärde.

Utvärdering av tillsynen av djurskyddet

Jordbruksverket redovisade i början av 1992 en utredning av den lokala djurskyddstillsynen. Drygt hälften av kommunerna utförde regelbunden tillsyn av olika anläggningar. Intervallen i tillsynen varierade från två gånger per år upp till vart tionde år. Endast en tredjedel av dem som utför tillsynen har deltagit i djurskyddskurs i någon form.

Jordbruksverket planerar att genom olika insatser få till stånd en bättre förståelse för djurskyddsfrågorna hos kommunerna. Insatserna föreslås främst bli inriktade på information och utbildning.

Ändring av djurskyddslagen

Jordbruksverkets ovan beskrivna utredning av djurskyddstillsynen omfattade även en översyn av djurskyddslagens bestämmelser om förbud att ha hand om djur och omhändertagande av djur. Verket konstaterar att möjligheterna är starkt begränsade att i djurplågerifall meddela förbud mot att ha hand om djur. Ett hinder mot förbud har bl.a. varit att förbudet inte skall ingripa i den enskildes försörjningsmöjligheter.

I slutet av 1992 beslutade riksdagen om en ändring av djurskyddslagen. Genom ändringen ökas möjligheterna att meddela förbud när det är nödvändigt ur djurskyddssynpunkt.

ÖVRIGA AKTUELLA FRÅGOR

Veterinärutredningen

Under hösten 1992 avslutades veterinärutredningen. Utredaren föreslår att det statliga huvudmannskapet för den veterinära fältorganisationen skall avvecklas. Verksamheten föreslås i ökad utsträckning bli bedriven i form av veterinärstationer. För att veterinär service skall kunna erbjudas djurägarna föreslås ett statligt driftsbidrag i de djurglesa områdena.

Jordbruksdepartementet har senare meddelat att man inte har för avsikt att föreslå riksdagen någon avveckling av nuvarande organisation av distriktsveterinärerna.

Genteknikberedningen

Genteknikberedningen avlämnade sitt betänkande i slutet av 1992. En rad svåra frågor aktualiseras vid tillämpningen av genteknik. Möjligheterna att identifiera, påverka och förändra arvsanlag hos olika arter sammanhänger med grundläggande etiska frågor. Utnyttjandet av gentekniken har lett till en debatt om vad som skall vara tillåtet och inte tillåtet.

Beredningen anser det vara försvårat att ändra ärftliga egenskaper hos djur, växter och mikroorganismer. Med gen-

teknik kan artbarriärer överskridas, vilket gör det viktigt att ta etisk ställning och pröva huruvida ingreppet kan ske utan skada på individ och ekosystem. Beredningen tar inte ställning mot t.ex. transgena djur i livsmedelsproduktionen.

En slutsats i beredningen är att kunskapsläget behöver förstärkas om de ekologiska riskerna i samband med utsättning i miljön av gentekniskt modifierade organismer (GMO). Något förbud mot utsättning föreslås dock inte. Beredningen anser att det inte är metoden (gentekniken) som i sig innebär risker. Riskerna beror i stället på egenskaper hos de ursprungliga organismerna och på resultatet av förändringen.

Möjligheten att ta patent på växter och djur är en omdebatterad fråga. Beredningen pekar på att Sverige är bundet av en rad internationella konventioner avseende patent- och växtförädlarrätt. Det torde enligt beredningen vara uteslutet att Sverige skulle frånträda dessa åtaganden.

Den statliga rådgivningen

Under 1992 slutfördes översynen av den statliga rådgivningen till jordbruket och trädgårdsnäringen. Utredningen anser att staten har ansvar för rådgivning och information som är förknippad med myndighetsutövning.

Länsstyrelsernas lantbruksenheter bör enligt förslaget inte bedriva produktionsteknisk rådgivning i konkurrens med den icke statligt organiserade rådgivningen. Utredningen föreslår att 10 miljoner kr skall sparas i lantbruksenheterens budget på jordbruksområdet.

En del av utredningsuppdraget bestod i att undersöka förutsättningarna för att bedriva rådgivning vid lantbruksskolorna. Enligt förslaget är det önskvärt att de skolor som har förutsättningar här för utvecklas till att bli regionala kunskapscentra för lantbruket inom sitt område.

Utredning av trädgårdsnäringen

Mot bakgrund av de successivt ändrade förutsättningarna för trädgårdsnäringen genomfördes under 1992 den s.k. trädgårdsnäringsutredningen. Utredningen skall ses mot bakgrund av bl.a. den avreglering som sker på flera områden och den föreliggande EG-anpassningen.

Ett svenskt EG-medlemskap kommer att påverka trädgårdsnäringen främst genom ett sänkt gränsskydd och att näringen infogas i jordbrukspolitiken. Utredningen föreslår att en svensk tillämpning av de inom EG tillämpade stödformerna (investeringstöd, startstöd etc.) förbereds.

Trädgårdsnäringen har tidigare tillfört kollektiva medel från de influtna prisregleringsavgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Då dessa avgifter slopas under 1993 föreslår utredningen att näringen fram till ett EG-inträde årligen tillförs 5 miljoner kr av budgetmedel.

Skattefrågor

Företagsskatteutredningen lade under 1992 fram ytterligare ett delbetänkande. Skatteutjämningsreserven (den s.k. surven) föreslås bli avvecklad under en 10-årsperiod. Någon motsvarighet till surven finns enligt utredningen inte i andra länder.

Kvittning av underskott i näringsverksamhet mot andra förvärvskällor föreslås bli möjlig under vissa förutsättningar. Möjligheten föreslås gälla för nystartade företag under en femårsperiod. Förlustutjämning mellan åren föreslås bli utvidgad till att även omfatta de tre beskattningsår som närmast föregått förluståret.

I samband med höstens valutakriser beslutade regeringen

att uppskjuta reformeringen av företagsbeskattningen. Höstens krispaket påverkar dock uttaget av skatter och avgifter från företagarna. Egenavgifter och löneskatt sänks fr.o.m. 1993 med ca 4 procentenheter.

Riksdagen beslutade under året att återföring av allmän investeringsreserv skall få ske utan särskilt tillägg. Ändringen gäller redan från 1993 års taxering.

Arrendekommittén

Den under 1990 tillsatta arrendekommittén avlämnade sitt slutbetänkande under 1992. I enlighet med direktiven har kommittén lämnat förslag till en s.k. friköpslag. Med friköp menas att arrendatorn under vissa förutsättningar tvångsmässigt skall kunna få jordägaren att sälja arrendefastigheten.

Ett annat förslag syftar till att göra det möjligt för arrendatorer att nyinvestera på arrendestället utan att själva stå hela risken. I första hand skall parterna frivilligt komma överens. Om detta inte är möjligt skall arrendatorn hos arrendenämnden kunna ansöka om s.k. investeringstillstånd.

I förslaget behandlas även arrendatorernas rätt till ersättning för viltskador i de fall inte jakträtten ingår i arrendet. Under vissa förutsättningar skall jordägaren ge ersättning för viltskadorna.

Jordbruksstatistiken

Utredningen av statistiken på livsmedelsområdet avslutades under 1991. Riksdagens jordbrukspolitiska beslut våren 1992 berörde statistikfrågorna. Omfattningen och uppläggningsen av lantbruksregistret och de objektiva skördeuppskattningarna skulle enligt beslutet vara oförändrad under 1992.

För Lantbruksregistret innebar riksdagsbeslutet en minskad resurstilldelning fr. o. m. 1993. Någon minskning i registrets omfattning görs dock inte 1993 enligt senare beslut av regeringen med hänsyn till behovet av att utnyttja registret för administrativa ändamål.

Även för de objektiva skördeuppskattningarna beslutades om minskade budgetmedel fr. o. m. 1993. Trots en delfinansiering från Skördeskadeskyddet och tillskott av regleringsmedel görs nedskärningar av bl.a. antalet skördeområden. Vid SCB fortsätter arbetet med att utveckla en alternativ metod för uppskattningarna.

I de lantbruksekonomiska undersökningarna skall vissa begränsningar göras under de närmaste åren.

I samband med besluten om ändringarna i jordbruksstatistiken uppdrog regeringen åt SCB att i samråd med statistikanvändarna utreda behovet av registeruppgifter samt kraven på strukturstatistik och lantbruksekonomisk statistik vid ett svenskt medlemskap i EG.

DEN INTERNATIONELLA UTVECKLINGEN

EES-avtalet

Förhandlingarna mellan EG- och EFTA-länderna om EES-avtalet slutfördes i princip under hösten 1992. Folkomröstningen i Schweiz under december 1992 ledde dock till att landet sade nej till EES. Avtalet måste därför förhandlas om mellan EG och resterande EFTA-länder.

Syftet med EES är att skapa fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital. Den fria rörligheten för varor kommer dock inte att omfatta jordbruksprodukter, dvs. EG och EFTA-länderna kommer att behålla sin nationella jordbrukspolitik.

Vissa jordbruksfrågor berörs dock av EES-avtalet. Detta gäller bl. a. foder, utsäde, smittskydd, livsmedelshygien och avel. På dessa områden skall EFTA-länderna tillämpa EGs direktiv. EES-förhandlingarna ledde dock till att Sverige bl.a. fick rätt att behålla sina restriktioner vad gäller kadavernjöl och antibiotika i foder.

Förberedelsema inför EG-förhandlingarna

Sverige ansökte sommaren 1991 om EG-medlemskap. EG-kommissionen tillsatte därefter en arbetsgrupp från EG med uppdrag att utreda hur Sverige skulle passa in som medlemsland. Under 1992 avlämnade gruppen sitt utlåtande.

På jordbrukets område behandlades i utlåtandet bl.a. regionalpolitik, strukturstöd och jordbrukspolitik. Det konstateras att jordbruket i norra Sverige även fortsättningsvis behöver stöd på grund av besvärliga produktionsvillkor med extremt låg befolkningstäthet, ofördelaktigt klimat, långa transportavstånd och högre produktionskostnader.

Den nya svenska jordbrukspolitiken skiljer sig på några viktiga punkter från EGs jordbrukspolitik. Vid medlemskap måste Sverige återinföra jordbrukspolitiska instrument som interna marknadsregleringar, exportstöd och kvoter. Sveriges EG-förhandlingar startade i början av 1993. Hösten 1992 pågick ett omfattande förberedelsearbete i en rad arbetsgrupper.

EGs nya jordbrukspolitik (CAP)

Under 1992 beslutade EG införa en ny jordbrukspolitik med den under 1991 framlagda Mac Sharry-planen som grund. Reformen genomförs successivt och vid ett svenskt EG-inträde i mitten på 1990-talet är den nya politiken till stora delar genomförd.

Ett viktigt syfte med reformen är att förbättra marknadsbalansen för spannmål inom EG. Detta skall uppnås genom ökad inhemsk förbrukning, minskad import av fodermedel och minskad spannmålsodling.

Priserna på jordbruksprodukter sänks och jordbruket kompenseras med direkt stöd i form av djurbidrag och arealersättning. Det senare stödet utgår enbart om jordbrukarna deltar i ett trädesprogram. Djurbidrag utbetalas till produktionen av nötkött och lammkött.

GATT-förhandlingarna

Sedan 1986 har GATT-förhandlingarna pågått i den s.k. Uruguay-rundan. Jordbruksfrågorna har stått i centrum och målsättningen är att förhandlingarna skall leda till en öppnare livsmedelsmarknad.

Under hösten 1992 gjordes stora framsteg i GATT-förhandlingarna, då EG och USA enades preliminärt i en rad jordbruksfrågor. Överenskommelsen omfattade bl.a. en minskning av den subventionerade jordbruksexporten och exportstödet. Vidare enades man om en begränsning av EGs areal av oljeväxter. Något slutligt GATT-avtal kunde dock inte träffas under året.

2 Företagsstruktur

I kapitel 2 redovisas grundläggande uppgifter om jordbruksföretagens och åkerarealens fördelning efter storleksgrupper hektar åker, efter brukningsformer (ägda respektive arrenderade företag) samt efter företagarekategorier. Vidare redovisas uppgifter om arealen av olika ägoslag. I särskilda avsnitt redovisas företagens driftsinriktning (typklassificering) samt förändringar i företagsstrukturen mellan 1990 och 1991.

Samtliga resultat baseras på uppgifter från lantbruksregistret (LBR). Definitioner och begrepp i LBR som senare återkommer i boken redovisas i detta kapitel.

Kapitel 2 innehåller information om

- Företag, arealer, brukningsförhållanden
- Företagens driftsinriktning
- Förändringar i företagens storlek och brukningsförhållanden

Företag, arealer, brukningsförhållanden

Uppgifter om företagens struktur m.m. insamlas varje år till LBR. Uppgifter inhämtas från företag med mer än 2,0 hektar åkermark eller företag med stor djurbesättning. Vissa år insamlas dessutom uppgifter från trädgårdsföretag och från företag med skogsmark eller andra ägoslag än åkermark (och högst 2,0 hektar åkermark). En utförlig beskrivning av systemet för uppgiftsinsamling m.m. i LBR lämnas i bilaga 3.

De år då företag med skogsmark eller andra ägoslag än åkermark (och högst 2,0 hektar åkermark) ingår i registreringen kallas uppgiftsinsamlingen lantbruksräkning. Dessa år erhålls en fullständig arealredovisning för hela lantbruket. I tabell 2.1 redovisas fördelningen på ägoslag enligt den senaste lantbruksräkningen, som genomfördes 1988.

Det kan noteras att den totala skogsmarksarealen i landet enligt lantbruksräkningen 1988 var 22,5 miljoner hektar varav drygt 18 procent fanns på företag med mer än 2,0 hektar åkermark. Den totala arealen av samtliga ägoslag inom lantbruket var 38 miljoner hektar. Den totala landarealen i landet är ca 41,1 miljoner hektar.

Lantbruksräkning innebär att den årliga insamlingen till LBR i juni via postenkät vissa år kompletteras med bl.a.

- uppgiftsinsamling från företag med skogsmark och högst 2,0 hektar åkermark (1988 utnyttjades uppgifter från 1988 års särskilda fastighetstaxering)
- särskilda projekt för aktuella ämnesområden

Tabell 2.1

Arealen av olika ägoslag 1988. Hektar

Area of different types of land in 1988. Hectares

Avser samtliga lantbruksföretag.

Område; storleksgrupp hektar åkermark	Åker- mark	Betes- mark	Skogs- mark	Annan mark	Summa
Hela riket					
– 2,0	75 990	236 142	18 387 069	11 054 808	29 754 009
2,1 –	2 872 156	332 262	4 148 215	900 938	8 253 571
Samtliga	2 948 146	568 404	22 535 284	11 955 746	38 007 580

Källa : SCB, lantbruksräkningen

Några begrepp och definitioner i lantbruksstatistiken

Företag

Med företag menas inom jordbruk, skogsbruk, husdjursskötsel samt frukt- och trädgårdsodling bedriven verksamhet under en och samma driftsledning.

Företagare

Med företagare menas den eller de personer som juridiskt och ekonomiskt svarar för verksamheten.

Åkermark

Mark som används eller lämpligen kan användas till växtodling eller bete och som är lämplig att plöjas.

Betesmark

Mark som används eller lämpligen kan användas till bete och som inte är lämplig att plöjas.

Ägoslagsdefinitionerna ovan tillämpas fr.o.m. 1981. De fastställdes som svensk standard i januari 1981 och ansluter till motsvarande ägoslagsdefinitioner i fastighetstaxeringen.

I grova drag råder följande relationer gentemot den tidigare ägoslagsindelningen:

Åkermark motsvarar den tidigare klassen åker.

Betesmark motsvarar dels hela den tidigare klassen kultiverad betesmark, dels en del av klassen annan gräsbärande mark.

Skogsmark motsvarar dels hela den tidigare klassen skogsmark, dels en del av klassen annan gräsbärande mark.

Annan mark motsvarar den tidigare klassen övrig mark.

Effekterna av den ändrade klassificeringen torde vara små beträffande åkermark och skogsmark vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark under eget bruk. Större delen av den tidigare klassen annan gräsbärande mark har 1981 redovisats som betesmark och endast en mindre del har överförts till skogsmark.

Skogsmark

Mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål samt mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- och jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion. Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Annan mark

Mark som inte lämpligen kan användas till växtodling, bete eller virkesproduktion.

Beträffande indelningen av företagen efter företagarkategori lämnas nedan en precisering för några kategorier.

Enskild person En fysisk person

Enkelt bolag Två eller flera personer (även kombinationer av fysisk och juridisk person)

Aktiebolag Svenskt aktiebolag, även statsägt

Staten Statliga myndigheter, affärsdrivande verk eller institutioner, Domänverket, universitet m.fl.

Kommun Även landsting

Övriga Ideella och ekonomiska föreningar, handelsbolag, kommanditbolag, sambetesföreningar, stiftelser, hushållningssällskap

Av tabell 2.2 framgår att det totala antalet företag med mer än 2,0 hektar åker 1992 var ca 91 800. Det innebär en minskning sedan föregående år med 1 700 företag. Under den senaste femårsperioden har antalet minskat med ca 11 700 företag. Gruppen helt ägda företag svarar för närmare hälften av denna minskning.

Antalet helt ägda företag utgör något mindre än hälften av det totala antalet företag. Regionalt har Värmlands län 1992 den största andelen helt ägda företag med 58 % av det totala antalet företag i länet.

Andelen delvis arrenderade företag 1992 utgör 37 % av

samtliga företag. Vanligast är företag med både ägd och arrenderad mark på Gotland med 48 % av det totala antalet företag.

Sett över olika storleksgrupper efter åkerarealen är andelen helt ägda företag 1992 störst i gruppen 2,1 – 5,0 hektar med drygt 80 % och lägst i grupperna över 50,0 hektar med under 20 %.

Beträffande åkerarealens fördelning efter brukningsformer har de helt ägda företagen ca 30 % av arealen medan gruppen delvis arrenderade företag 1992 svarar för nära 50 % av den totala åkerarealen.

Tabell 2.2

Antal företag och areal åker efter brukningsform 1992

Number of holdings and area of arable land distributed by type of holding in 1992

Område	Antal företag			Summa	Areal åker, hektar			Summa
	Helt ägda	Helt arrenderade	Delvis arrenderade		Helt ägd	Helt arrenderad	Delvis arrenderad	
<i>Län</i>								
Stockholms	759	533	591	1 883	20 222	34 348	36 169	90 739
Uppsala	1 244	684	1 140	3 068	41 747	40 964	70 493	153 204
Södermanlands	867	665	737	2 269	33 613	46 522	52 216	132 351
Östergötlands	1 566	1 137	1 377	4 080	55 887	65 843	88 381	210 111
Jönköpings	1 968	951	1 855	4 774	18 767	21 568	51 352	91 687
Kronobergs	1 525	510	1 338	3 373	13 063	9 434	32 703	55 200
Kalmar	1 689	766	1 700	4 155	32 988	25 456	70 948	129 392
Gotlands	885	233	1 035	2 153	21 987	10 045	52 119	84 151
Blekinge	854	229	604	1 687	10 561	5 994	19 217	35 772
Kristianstads	3 028	901	1 998	5 927	52 466	38 296	84 390	175 152
Malmöhus	3 125	1 346	2 025	6 496	92 438	81 012	124 670	298 120
Hallands	2 512	630	1 618	4 760	41 360	20 694	57 572	119 626
Göteborgs o Bohus	2 033	494	1 177	3 704	22 382	10 902	31 751	65 035
Älvsborgs	3 941	889	2 431	7 261	52 622	22 500	75 425	150 547
Skaraborgs	3 676	1 155	2 537	7 368	91 635	55 602	129 183	276 420
Värmlands	2 661	473	1 468	4 602	37 839	15 454	56 070	109 363
Örebro	1 281	441	1 111	2 833	30 202	18 065	61 099	109 366
Västmanlands	1 222	472	758	2 452	42 499	31 293	49 048	122 840
Kopparbergs	1 142	312	1 313	2 767	12 778	8 259	41 155	62 192
Gävleborgs	1 670	281	1 538	3 489	17 344	5 889	51 464	74 697
Västernorrlands	1 886	226	1 394	3 506	14 233	3 786	39 340	57 359
Jämtlands	1 435	263	1 104	2 802	10 941	5 450	28 337	44 728
Västerbottens	2 048	250	1 841	4 139	17 248	5 768	54 322	77 338
Norrbottns	1 233	160	909	2 302	11 087	2 661	28 804	42 552
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	3 494	1 530	2 564	7 588	102 658	89 308	154 094	346 060
" mellanbygder	4 187	1 246	3 399	8 832	96 529	60 264	166 670	323 463
" norra slättbygder	5 318	1 806	3 524	10 648	147 690	101 142	200 338	449 170
Svealands slättbygder	5 530	2 686	4 319	12 535	178 758	170 976	277 037	626 771
Götalands skogsbygder	13 020	4 343	9 705	27 068	147 428	103 470	276 175	527 073
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 337	1 149	3 041	8 527	54 517	36 491	108 994	200 002
Nedre Norrland	4 724	750	4 042	9 516	38 116	14 673	115 242	168 031
Övre Norrland	3 640	491	3 005	7 136	30 213	9 481	87 678	127 372
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	11 439	1 546	995	13 980	43 638	6 169	4 140	53 947
5,1 – 10,0	12 497	2 302	3 336	18 135	94 366	18 082	26 644	139 092
10,1 – 20,0	9 762	2 763	7 107	19 632	143 015	41 426	107 542	291 983
20,1 – 30,0	4 052	1 709	5 611	11 372	100 707	42 786	140 454	283 947
30,1 – 50,0	3 658	2 139	7 746	13 543	142 453	84 819	304 996	532 268
50,1 – 100,0	2 155	2 285	6 634	11 074	145 047	159 223	455 113	759 383
Över 100,0	687	1 257	2 170	4 114	126 683	233 300	347 339	707 322
<i>Hela riket</i>								
1992	44 250	14 001	33 599	91 850	795 909	585 805	1 386 228	2 767 942
1991	44 955	14 352	34 247	93 554	808 040	585 866	1 396 091	2 789 997
1990	46 363	14 669	35 528	96 560	822 003	587 723	1 434 866	2 844 592
1989	47 041	15 223	36 289	98 553	832 776	593 024	1 427 316	2 853 116
1988	48 031	15 748	37 127	100 906	846 539	597 735	1 428 045	2 872 319
1987	49 224	16 363	38 004	103 591	867 730	603 134	1 419 495	2 890 359

Den senaste femårsperioden har antalet företag minskat med 11 700 eller 11 %. Minskningen har skett i alla storleksgrupper utom den största, företag med över 100 hektar åkermark.

Den största andelen företag med mer än 100 hektar åkermark finns i Svealands slättbygder där Södermanlands län 1992 hade 16 % och Stockholms län 11 % företag i denna storleksgrupp. I tabell 2.4 redovisas en ytterligare uppdelning på storleksklasser för företag med mer än 100 hektar åkermark.

Tabell 2.3
Antal företag efter storleksgrupp åkermark 1992
Number of holdings in different size groups of arable land in 1992

Område	Antal företag inom storleksgrupp, hektar åkermark							Summa
	2,1– 5,0	5,1– 10,0	10,1– 20,0	20,1– 30,0	30,1– 50,0	50,1– 100,0	Över 100,0	
<i>Län</i>								
Stockholms	159	228	356	270	316	340	214	1 883
Uppsala	168	228	508	415	656	781	312	3 068
Södermanlands	139	233	387	249	391	511	359	2 269
Östergötlands	299	432	593	515	737	998	506	4 080
Jönköpings	958	1 187	1 137	593	582	269	48	4 774
Kronobergs	770	978	784	347	316	159	19	3 373
Kalmar	486	721	877	564	787	569	151	4 155
Gotlands	187	225	346	294	515	470	116	2 153
Blekinge	327	436	380	186	208	116	34	1 687
Kristianstads	810	1 132	1 416	832	873	612	252	5 927
Malmöhus	595	808	1 236	891	1 214	1 184	568	6 496
Hallands	683	964	1 225	666	698	410	114	4 760
Göteborgs o Bohus	691	1 013	1 013	417	362	186	22	3 704
Älvsborgs	1 363	1 779	1 758	892	859	501	109	7 261
Skaraborgs	612	995	1 611	1 072	1 439	1 164	475	7 368
Värmlands	1 042	1 177	903	434	477	392	177	4 602
Örebro	350	455	507	355	451	513	202	2 833
Västmanlands	121	184	400	358	566	577	246	2 452
Kopparbergs	637	530	591	309	387	268	45	2 767
Gävleborgs	583	829	826	432	488	289	42	3 489
Västernorrlands	896	1 018	734	356	302	171	29	3 506
Jämtlands	746	763	602	295	244	138	14	2 802
Västerbottens	809	1 188	971	404	438	289	40	4 139
Norrbottns	549	632	471	226	237	167	20	2 302
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	601	817	1 462	1 060	1 522	1 465	661	7 588
" mellanbygder	862	1 199	1 785	1 307	1 814	1 395	470	8 832
" norra slättbygder	810	1 311	2 147	1 512	2 004	1 948	916	10 648
Svealands slättbygder	818	1 243	2 136	1 687	2 429	2 801	1 421	12 535
Götalands skogsbygder	5 230	6 970	6 658	3 224	3 050	1 639	297	27 068
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 687	2 043	1 830	908	1 078	773	208	8 527
Nedre Norrland	2 316	2 540	2 062	998	935	584	81	9 516
Övre Norrland	1 656	2 012	1 552	676	711	469	60	7 136
<i>Hela riket</i>								
1992	13 980	18 135	19 632	11 372	13 543	11 074	4 114	91 850
1991	14 280	18 536	20 074	11 712	13 789	11 116	4 047	93 554
1990	14 957	19 020	20 832	12 177	14 223	11 348	4 003	96 560
1989	15 394	19 561	21 349	12 576	14 504	11 308	3 861	98 553
1988	15 970	20 076	21 941	13 130	14 785	11 205	3 799	100 906
1987	16 691	20 692	22 689	13 515	15 108	11 209	3 687	103 591

Källa: SCB, lantbruksregistret

Tabell 2.4 visar storleksgrupperingen av jordbruksföretag med mer än 100 hektar åker.

Nära 80 % av dessa företag hade 1992 en åkerareal mellan 100 och 200 hektar. I Skånelänen finns sammanlagt 46 företag med mer än 500 hektar åkermark. I resten av landet finns 39 företag i den storleksklassen.

Tabell 2.4

Antal företag med mer än 100 hektar åkermark efter storleksgrupp 1992

Number of holdings with more than 100 hectares of arable land in different size groups in 1992

Område	Storleksgrupp, hektar åkermark					Summa
	100,1– 200,0	200,1– 300,0	300,1– 400,0	400,1– 500,0	Över 500,0	
<i>Län</i>						
Stockholms	154	34	20	5	1	214
Uppsala	256	40	8	3	5	312
Södermanlands	271	50	19	10	9	359
Östergötlands	408	69	15	8	6	506
Jönköpings	44	4	–	–	–	48
Kronobergs	17	2	–	–	–	19
Kalmar	118	22	9	2	–	151
Gotlands	101	12	2	–	1	116
Blekinge	28	5	1	–	–	34
Kristianstads	201	31	9	3	8	252
Malmöhus	403	82	23	22	38	568
Hallands	86	20	4	1	3	114
Göteborgs o Bohus	22	–	–	–	–	22
Älvsborgs	94	12	1	1	1	109
Skaraborgs	387	59	17	5	7	475
Värmlands	153	19	4	1	–	177
Örebro	158	28	13	–	3	202
Västmanlands	191	31	17	4	3	246
Kopparbergs	41	2	2	–	–	45
Gävleborgs	39	2	1	–	–	42
Västernorrlands	27	2	–	–	–	29
Jämtlands	13	1	–	–	–	14
Västerbottens	40	–	–	–	–	40
Norrbottens	18	2	–	–	–	20
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	487	96	24	17	37	661
" mellanbygder	365	65	17	10	13	470
" norra slättbygder	739	122	31	13	11	916
Svealands slättbygder	1115	187	79	22	18	1421
Götalands skogsbygder	259	27	8	2	1	297
Mellersta Sveriges skogsbygder	174	23	5	1	5	208
Nedre Norrland	73	7	1	–	–	81
Övre Norrland	58	2	–	–	–	60
<i>Hela riket</i>						
1992	3 270	529	165	65	85	4 114
1991	3 204	531	159	66	87	4 047
1990	3 163	530	149	73	88	4 003
1989	3 043	513	156	67	82	3 861
1988	2 989	511	151	63	85	3 799
1987	2 923	469	147	63	85	3 687

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 2.5**Åkerarealen efter storleksgrupp 1992***Area of arable land in different size groups of arable land in 1992*

Område	Åkerareal inom storleksgrupp, hektar åkermark							Summa
	2,1– 5,0	5,1– 10,0	10,1– 20,0	20,1– 30,0	30,1– 50,0	50,1– 100,0	Över 100,0	
<i>Län</i>								
Stockholms	630	1 789	5 407	6 730	12 416	24 189	39 578	90 739
Uppsala	668	1 799	7 865	10 523	26 234	54 334	51 781	153 204
Södermanlands	555	1 866	5 883	6 303	15 768	36 182	65 794	132 351
Östergötlands	1 180	3 428	9 108	12 946	29 556	69 845	84 048	210 111
Jönköpings	3 792	9 066	16 790	14 717	22 608	17 855	6 859	91 687
Kronobergs	3 033	7 345	11 373	8 463	12 051	10 317	2 618	55 200
Kalmar	1 933	5 540	13 185	14 281	31 190	39 122	24 141	129 392
Gotlands	705	1 722	5 220	7 498	20 459	31 404	17 143	84 151
Blekinge	1 286	3 336	5 641	4 660	8 108	7 682	5 059	35 772
Kristianstads	3 051	8 811	21 171	20 803	34 113	41 396	45 807	175 152
Malmöhus	2 235	6 282	18 619	22 406	48 024	82 091	118 463	298 120
Hallands	2 645	7 491	18 166	16 471	27 011	27 740	20 102	119 626
Göteborgs o Bohus	2 694	7 860	14 827	10 315	13 996	12 494	2 849	65 035
Älvsborgs	5 235	13 623	25 865	22 163	33 241	33 321	17 099	150 547
Skaraborgs	2 360	7 880	24 373	26 824	57 054	79 665	78 264	276 420
Värmlands	3 933	8 816	13 121	10 880	18 820	27 575	26 218	109 363
Örebro	1 351	3 557	7 635	8 857	17 875	36 429	33 662	109 366
Västmanlands	469	1 451	6 242	8 972	22 595	40 415	42 696	122 840
Kopparbergs	2 358	3 951	8 684	7 634	15 128	18 099	6 338	62 192
Gävleborgs	2 271	6 373	12 293	10 715	18 846	18 787	5 412	74 697
Västernorrlands	3 476	7 604	10 721	8 825	11 701	11 131	3 901	57 359
Jämtlands	2 878	5 716	8 792	7 315	9 295	8 871	1 861	44 728
Västerbottens	3 138	9 088	14 157	10 044	16 944	19 009	4 958	77 338
Norrbottns	2 071	4 698	6 845	5 602	9 235	11 430	2 671	42 552
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	2 224	6 406	21 910	26 582	59 585	100 733	128 620	346 060
" mellanbygder	3 253	9 358	27 067	32 813	71 756	94 677	84 539	323 463
" norra slättbygder	3 144	10 338	32 582	37 904	79 573	134 813	150 816	449 170
Svealands slättbygder	3 214	9 836	32 770	42 481	96 853	197 136	244 481	626 771
Götalands skogsbygder	20 430	53 417	98 110	80 116	118 488	109 452	47 060	527 073
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 476	15 483	26 775	22 592	42 403	53 168	33 105	200 002
Nedre Norrland	8 871	19 103	30 164	24 684	36 081	38 056	11 072	168 031
Övre Norrland	6 335	15 151	22 605	16 775	27 529	31 348	7 629	127 372
<i>Hela riket</i>								
1992	53 947	139 092	291 983	283 947	532 268	759 383	707 322	2 767 942
1991	55 051	142 115	298 167	292 406	541 922	761 722	698 614	2 789 997
1990	57 460	145 662	309 428	304 009	558 354	776 427	693 252	2 844 592
1989	59 072	149 610	317 649	314 129	568 699	773 586	670 371	2 853 116
1988	61 137	153 504	326 262	328 069	580 066	764 595	658 686	2 872 319
1987	63 627	158 026	337 526	337 317	591 719	764 495	637 649	2 890 359

Källa: SCB, lantbruksregistret

Förändringarna i åkerarealen inom olika storleksgrupper under den senaste femårsperioden följer ungefär samma mönster som förändringarna i antalet företag i motsvarande storleksgrupper. Av den totala åkerarealen 1992, som var

knappt 2,8 miljoner hektar, svarade företag med mer än 50 hektar åkermark för 1,5 miljoner hektar, eller 53 %. Motsvarande andel av antalet företag var 17 %. Malmöhus län följt av Skaraborgs län har de största åkerarealerna i landet.

I karta 2.6 redovisas den genomsnittliga arealen åkermark per företag med mer än 2,0 hektar åkermark 1992. De högsta värdena noteras för Södermanlands län med 58,3 hektar, Östergötlands län med 51,5, Uppsala län med 49,9 och Västmanlands län med 50,1 hektar. Lägst ligger Jämtlands län med 16,0 följt av Kronobergs och Västernorrlands län med 16,4 hektar vardera. Genomsnittet för hela riket 1992 var 30,1 hektar. Den genomsnittliga åkerarealen per företag har sedan 1987 ökat med 2,2 hektar (eller 8 %) avseende hela riket.

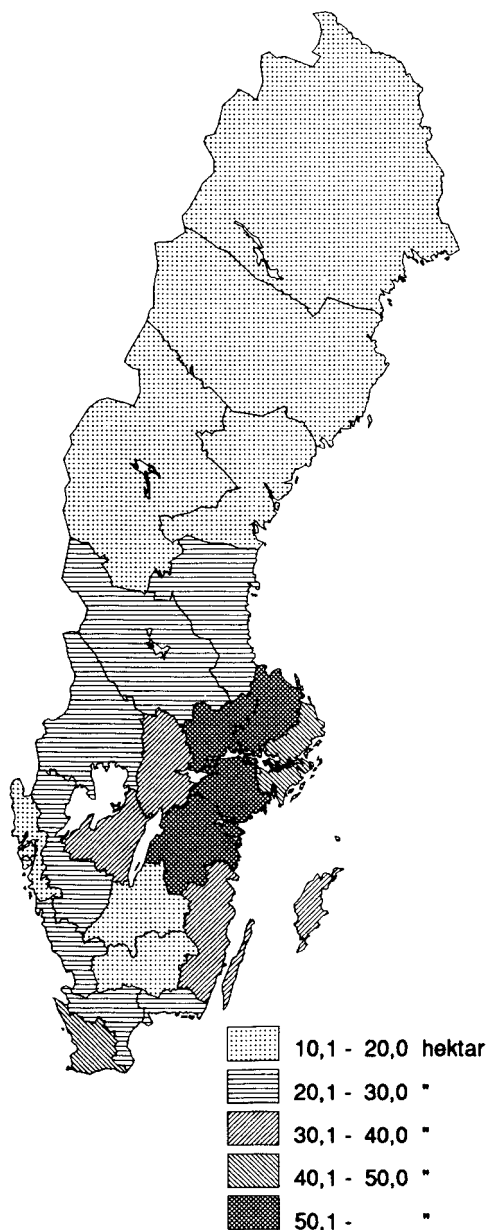
Karta 2.6

Genomsnittliga arealer åker per företag inom län 1992

Average areas of arable land per holding in 1992. Counties

Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark

Figures refer to holdings of more than 2.0 hectares of arable land

I karta 2.7 redovisas den genomsnittliga arealen skogsmark per företag med mer än 2,0 hektar åkermark 1992. De högsta värdena noteras för Jämtlands och Norrbottens län. Lägst ligger Malmöhus län. Genomsnittet för hela riket 1992 var 42,7 hektar. Den genomsnittliga skogsarealen per företag har sedan 1987 ökat med 1,9 hektar (eller 5 %) avseende hela riket.

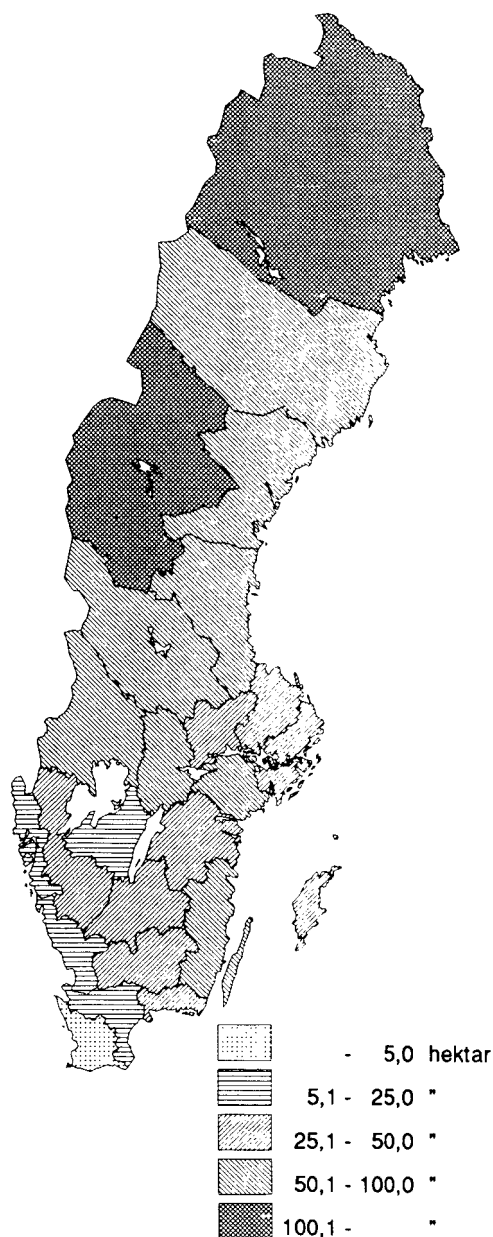
Karta 2.7

Genomsnittliga arealer skog per företag inom län 1992

Average areas of forest land per holding in 1992. Counties

Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark

Figures refer to holdings of more than 2.0 hectares of arable land

Tabell 2.8**Antal företag efter företagarekategori 1992***Number of holdings for different categories of holder in 1992*

Område, storleksgrupp	Antal företag brukade av							Summa
	Enskild person	Enkelt bolag	Dödsbo	Aktiebolag	Staten	Kommun	Övriga	
<i>Län</i>								
Stockholms	1 327	381	25	72	4	6	68	1 883
Uppsala	2 201	720	29	76	6	1	35	3 068
Södermanlands	1 566	537	16	112	1	1	36	2 269
Östergötlands	2 893	925	30	191	1	5	35	4 080
Jönköpings	3 673	962	56	45	1	3	34	4 774
Kronobergs	2 702	583	48	20	3	1	16	3 373
Kalmar	3 233	775	52	71	3	2	19	4 155
Gotlands	1 708	338	11	55	2	1	38	2 153
Blekinge	1 391	236	20	26	1	1	12	1 687
Kristianstads	4 810	808	56	144	3	6	100	5 927
Malmöhus	5 266	846	51	236	5	7	85	6 496
Hallands	3 630	854	65	138	2	3	68	4 760
Göteborgs o Bohus	2 982	561	73	31	1	4	52	3 704
Älvsborgs	5 612	1 395	109	62	2	3	78	7 261
Skaraborgs	5 483	1 594	62	129	6	4	90	7 368
Värmlands	3 463	954	117	44	2	2	20	4 602
Örebro	2 193	511	29	59	2	2	37	2 833
Västmanlands	1 798	503	26	75	2	3	45	2 452
Kopparbergs	2 172	467	58	44	—	6	20	2 767
Gävleborgs	2 807	554	54	43	3	2	26	3 489
Västernorrlands	2 685	677	71	23	3	1	46	3 506
Jämtlands	2 076	589	51	43	1	1	41	2 802
Västerbottens	3 191	825	48	43	6	1	25	4 139
Norrbottens	1 716	487	50	21	4	3	21	2 302
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	5 971	1 065	64	339	6	11	132	7 588
" mellanbygder	7 078	1 314	75	236	5	6	118	8 832
" norra slättbygder	7 907	2 209	87	298	8	10	129	10 648
Svealands slättbygder	9 063	2 707	132	400	15	14	204	12 535
Götalands skogsbygder	21 243	4 940	376	254	11	13	231	27 068
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 576	1 607	165	100	4	6	69	8 527
Nedre Norrland	7 322	1 771	195	109	5	5	109	9 516
Övre Norrland	5 418	1 469	113	67	10	4	55	7 136
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	11 199	2 256	385	64	2	10	64	13 980
5,1 – 10,0	14 558	2 995	365	99	11	5	102	18 135
10,1 – 20,0	15 880	3 198	246	134	8	3	163	19 632
20,1 – 30,0	8 983	2 070	81	112	8	3	115	11 372
30,1 – 50,0	10 464	2 644	72	198	9	6	150	13 543
50,1 – 100,0	7 406	2 831	47	509	12	5	264	11 074
Över 100,0	2 088	1 088	11	687	14	37	189	4 114
<i>Hela riket</i>								
1992	70 758	17 082	1 207	1 803	64	69	1 047	91 850
1991	72 187	17 352	1 361	1 455	66	69	1 064	93 554
1990	75 151	17 568	1 617	980	71	76	1 097	96 560
1989	77 203	17 593	1 737	794	77	75	1 074	98 553
1988	79 437	17 698	1 893	676	73	76	1 053	100 906
1987	82 138	17 756	1 983	568	71	70	1 005	103 591

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 2.8 svarar företagarekategorierna Enskild person och Enkelt bolag för den helt dominerande delen av brukandet, ca 96 %. Några större förskjutningar mellan bruksformerna kan inte noteras under den senaste femårsperioden. Antalet företag som brukas av aktiebolag har

ökat under hela perioden men utgör totalt knappt 2 % av företagen 1992.

Mellan 1991 och 1992 har det totala antalet företag minskat med 1 704. Det är framför allt företag brukade av enskilda personer som blivit färre.

Tabell 2.9

Åkerarealen efter företagarekategori 1992. Hektar

Area of arable land for different categories of holder in 1992. Hectares

Område, storleksgrupp	Åkerareal i hektar brukad av							Summa
	Enskild person	Enkelt bolag	Dödsbo	Aktiebolag	Staten	Kommun	Övriga	
<i>Län</i>								
Stockholms	54 232	19 699	653	9 831	713	859	4 752	90 739
Uppsala	92 931	43 595	1 073	10 907	1 325	241	3 132	153 204
Södermanlands	74 313	34 188	967	18 523	306	207	3 847	132 351
Östergötlands	126 552	53 911	706	26 206	110	487	2 139	210 111
Jönköpings	64 845	22 216	454	2 534	57	318	1 263	91 687
Kronobergs	40 721	12 257	369	851	160	171	671	55 200
Kalmar	89 002	30 300	705	7 356	31	574	1 424	129 392
Gotlands	59 438	15 982	183	5 461	223	261	2 603	84 151
Blekinge	27 702	5 245	315	1 975	10	139	386	35 772
Kristianstads	125 245	23 796	1 167	16 648	182	577	7 537	175 152
Malmöhus	206 516	37 030	1 610	42 385	495	956	9 128	298 120
Hallands	79 873	22 868	958	11 735	92	400	3 700	119 626
Göteborgs o Bohus	49 267	11 545	600	1 177	22	278	2 146	65 035
Älvsborgs	104 461	33 925	1 088	5 500	132	347	5 094	150 547
Skaraborgs	175 664	74 181	1 129	17 921	620	448	6 457	276 420
Värmlands	75 938	26 477	1 433	4 262	121	240	892	109 363
Örebro	76 543	21 955	473	7 436	45	406	2 508	109 366
Västmanlands	75 692	29 090	636	12 211	1 077	532	3 602	122 840
Kopparbergs	45 428	11 763	484	3 388	–	403	726	62 192
Gävleborgs	56 749	13 643	703	2 466	61	197	878	74 697
Västernorrlands	40 384	13 818	637	1 391	67	176	886	57 359
Jämtlands	30 902	9 683	375	2 157	30	177	1 404	44 728
Västerbottens	54 884	18 007	379	2 955	383	165	565	77 338
Norrbottnens	28 402	11 526	438	1 195	186	193	612	42 552
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	231 542	46 911	1 912	51 126	566	1 605	12 398	346 060
" mellanbygder	228 528	53 775	1 553	28 945	275	938	9 449	323 463
" norra slättbygder	281 833	112 720	1 495	41 560	812	1 029	9 721	449 170
Svealands slättbygder	386 247	155 356	4 187	58 189	3 215	2 384	17 193	626 771
Götalands skogsbygder	377 390	118 136	3 938	15 535	481	1 384	10 209	527 073
Mellersta Sveriges skogsbygder	140 867	43 322	1 933	10 277	400	287	2 916	200 002
Nedre Norrland	120 846	35 138	1 605	6 594	130	767	2 951	168 031
Övre Norrland	88 431	31 342	912	4 245	569	358	1 515	127 372
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	43 053	8 878	1 471	245	8	34	258	53 947
5,1 – 10,0	111 524	23 085	2 750	790	92	37	814	139 092
10,1 – 20,0	236 262	47 491	3 531	2 082	110	49	2 458	291 983
20,1 – 30,0	223 978	51 936	2 011	2 856	191	67	2 908	283 947
30,1 – 50,0	410 074	104 601	2 739	8 115	363	259	6 117	532 268
50,1 – 100,0	502 240	196 409	3 138	37 216	877	412	19 091	759 383
Över 100,0	328 553	164 300	1 895	165 167	4 807	7 894	34 706	707 322
<i>Hela riket</i>								
1992	1 855 684	596 700	17 535	216 471	6 448	8 752	66 352	2 767 942
1991	1 892 852	614 574	20 199	177 003	6 969	8 905	69 495	2 789 997
1990	1 966 812	635 986	23 820	128 090	6 692	9 624	73 568	2 844 592
1989	1 993 105	636 700	25 091	108 928	7 112	9 258	72 922	2 853 116
1988	2 020 436	635 949	27 374	98 960	6 914	9 426	73 260	2 872 319
1987	2 056 539	632 593	27 322	88 608	7 049	9 545	68 703	2 890 359

Källa: SCB, lantbruksregistret.

I tabell 2.9 redovisas åkerarealens fördelning efter företagarekategori. Knappt 90 % av åkerarealen brukades 1992 av företagare i kategorierna enskild person och enkelt bolag. Den areal som brukas av aktiebolag har ökat till 7,8 % av åkerarealen.

Tabell 2.10**Antal företag efter storleksgrupp skogsmark¹ 1992***Number of holdings for different size groups of forest land in 1992*

Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Figures refer to holdings of more than 2.0 hectares of arable land.

Område, storleksgrupp	Antal företag inom storleksgrupp, hektar skogsmark								Summa
	0	0,1– 5,0	5,1– 25,0	25,1– 50,0	50,1– 100,0	100,1– 200,0	200,1– 400,0	Över 400,0	
<i>Län</i>									
Stockholms	612	90	414	323	243	139	35	27	1 883
Uppsala	888	200	796	586	412	135	38	13	3 068
Södermanlands	765	95	566	359	257	129	46	52	2 269
Östergötlands	1 565	294	806	544	485	270	90	26	4 080
Jönköpings	1 088	123	1 036	1 208	906	348	55	10	4 774
Kronobergs	584	125	755	872	693	272	60	12	3 373
Kalmar	1 200	271	614	721	760	432	135	22	4 155
Gotlands	411	165	636	483	308	128	19	3	2 153
Blekinge	307	116	432	393	277	127	29	6	1 687
Kristianstads	2 841	840	1 277	552	326	75	9	7	5 927
Malmöhus	5 160	731	395	111	62	16	8	13	6 496
Hallands	1 759	627	1 124	693	412	131	8	6	4 760
Göteborgs o Bohus	841	650	1 276	554	288	82	12	1	3 704
Älvsborgs	1 278	678	2 444	1 562	908	310	67	14	7 261
Skaraborgs	2 466	1 353	2 179	755	407	162	29	17	7 368
Värmlands	646	295	1 208	977	859	471	111	35	4 602
Örebro	667	281	876	466	304	154	59	26	2 833
Västmanlands	586	135	521	484	440	231	40	15	2 452
Kopparbergs	427	81	569	646	615	336	82	11	2 767
Gävleborgs	425	169	517	572	789	711	276	30	3 489
Västernorrlands	466	295	600	573	663	567	292	50	3 506
Jämtlands	351	115	441	400	515	553	341	86	2 802
Västerbottens	400	135	684	884	1 085	682	227	42	4 139
Norrbottns	264	92	243	341	516	507	291	48	2 302
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	5 818	775	666	190	96	22	8	13	7 588
" mellanbygder	3 780	1 267	1 756	1 040	653	262	54	20	8 832
" norra slättbygder	3 646	1 894	3 242	1 057	519	217	51	22	10 648
Svealands slättbygder	3 390	807	3 196	2 260	1 710	829	214	129	12 535
Götalands skogsbygder	5 895	1 948	6 907	5 838	4 309	1 732	365	74	27 068
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 435	446	2 055	1 851	1 608	855	229	48	8 527
Nedre Norrland	1 252	574	1 579	1 508	1 904	1 721	837	141	9 516
Övre Norrland	781	245	1 008	1 315	1 731	1 330	601	125	7 136
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>									
2,1 – 5,0	3 449	2 129	3 954	2 211	1 349	647	205	36	13 980
5,1 – 10,0	4 240	1 664	4 965	3 353	2 420	1 071	368	54	18 135
10,1 – 20,0	5 272	1 611	4 623	3 505	2 749	1 390	403	79	19 632
20,1 – 30,0	3 340	841	2 273	1 834	1 750	962	331	41	11 372
30,1 – 50,0	4 139	896	2 462	2 213	2 110	1 249	404	70	13 543
50,1 – 100,0	3 834	626	1 697	1 549	1 670	1 205	410	83	11 074
Över 100,0	1 723	189	435	394	482	444	238	209	4 114
<i>Hela riket</i>									
1992	25 997	7 956	20 409	15 059	12 530	6 968	2 359	572	91 850
1991	26 532	8 061	20 958	15 337	12 726	7 043	2 340	557	93 554
1990	27 041	8 269	21 878	15 876	13 288	7 244	2 383	581	96 560
1989	27 760	8 453	22 353	16 239	13 473	7 317	2 370	588	98 553
1988	28 647	8 677	22 908	16 644	13 678	7 389	2 378	585	100 906
1987	29 558	8 937	23 658	17 058	13 935	7 457	2 397	591	103 591

1) Sveriges totala skogsmarksareal redovisas i tabellerna 2.12 och 2.13.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 2.10 framgår att över 70 % av företagen med mer än 2,0 hektar åkermark redovisade skogsmark 1992. Regionalt förelåg stora skillnader. I Götalands södra slättbygder redovisades skogsmark av endast ca 23% av företagen medan motsvarande siffra för Övre Norrland var knappt 90 %.

Sett över hela riket är det vanligast att man har skogsmark i storleksgruppen 5,1 – 10,0 hektar åkermark. I den gruppen har 77 % av företagen redovisat skogsmark 1992. Man kan också notera att stort skogsmarksinnehav är relativt vanligt vid företag med stora åkerarealer. Arealerna skogsmark vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark redovisas i tabell 2.11.

Tabell 2.11

Skogsmarksarealen¹ efter storleksgrupp 1992. Hektar

Area of forest land in different size groups of forest land in 1992. Hectares

Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Figures refer to holdings of more than 2.0 hectares of arable land.

Område, storleksgrupp	Areal skogsmark inom storleksgrupp, hektar skogsmark							Summa
	0,1– 5,0	5,1– 25,0	25,1 50,0	50,1– 100,0	100,1– 200,0	200,1– 400,0	Över 400,0	
Län								
Stockholms	292	6 220	12 274	17 344	19 482	9 021	27 223	91 856
Uppsala	662	11 971	21 715	29 013	17 873	9 886	27 842	118 962
Södermanlands	330	8 607	12 997	18 604	17 842	12 401	63 289	134 070
Östergötlands	878	11 590	20 213	34 797	36 829	24 214	46 230	174 751
Jönköpings	386	17 219	44 964	64 061	46 053	15 166	11 305	199 154
Kronobergs	378	12 341	32 294	49 375	36 143	15 201	9 688	155 420
Kalmar	744	9 566	27 251	55 201	60 505	36 766	22 987	213 020
Gotlands	572	9 705	17 950	21 815	17 536	4 768	1 866	74 212
Blekinge	373	6 691	14 593	19 839	16 506	7 784	9 084	74 870
Kristianstads	2 085	17 091	20 381	22 443	9 554	2 358	15 850	89 762
Malmöhus	1 589	4 790	3 645	4 253	2 485	2 726	13 128	32 616
Hallands	1 718	16 200	25 385	28 839	16 890	2 349	6 718	98 099
Göteborgs o Bohus	1 877	17 178	20 061	20 236	10 983	3 438	402	74 175
Älvsborgs	2 018	36 087	57 207	64 387	40 785	16 844	18 571	235 899
Skaraborgs	3 803	29 070	26 999	28 465	21 923	7 287	15 924	133 471
Värmlands	951	18 288	36 277	61 353	65 193	30 801	21 013	233 876
Örebro	867	12 420	17 077	21 556	21 007	15 563	55 982	144 472
Västmanlands	441	7 980	18 098	31 890	31 533	10 892	9 157	109 991
Kopparbergs	280	9 235	24 224	44 603	45 565	20 797	7 864	152 568
Gävleborgs	520	7 887	21 785	58 458	99 740	73 087	16 916	278 393
Västernorrlands	861	9 265	21 586	48 882	81 599	79 001	29 385	270 579
Jämtlands	314	6 782	14 872	38 534	79 698	93 455	54 231	287 886
Västerbottens	395	11 182	33 345	79 279	94 606	61 301	27 001	307 109
Norrbottnens	258	3 950	13 210	38 047	73 517	80 359	26 835	236 176
Produktionsområden								
Götalands södra slättbygder	1 820	8 135	6 370	5 939	2 585	2 029	6 905	33 783
" mellanbygder	3 213	25 062	38 228	46 276	35 472	14 215	29 536	192 002
" norra slättbygder	5 342	42 970	37 516	35 871	28 060	11 904	20 514	183 077
Svealands slättbygder	2 641	47 623	83 454	121 533	112 913	57 780	142 292	568 236
Götalands skogsbygder	5 763	105 018	216 684	307 196	232 679	99 667	98 042	1 065 049
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 428	31 676	69 452	115 914	116 910	60 106	82 867	478 353
Nedre Norrland	1 682	24 385	56 783	141 419	245 166	224 558	78 702	772 695
Övre Norrland	703	16 446	49 916	127 126	189 162	165 206	79 633	628 192
Storleksgrupp, hektar åkermark								
2,1 – 5,0	6 008	56 538	80 320	94 953	89 145	56 627	26 945	410 536
5,1 – 10,0	4 827	72 309	123 221	172 602	146 193	99 681	30 601	649 434
10,1 – 20,0	4 633	68 159	130 615	197 952	191 059	108 325	42 855	743 598
20,1 – 30,0	2 412	34 268	67 802	125 665	131 868	87 617	23 060	472 692
30,1 – 50,0	2 488	37 433	83 162	152 451	173 727	108 038	48 388	605 687
50,1 – 100,0	1 672	25 919	58 607	122 112	169 118	109 003	58 245	544 676
Över 100,0	552	6 689	14 676	35 539	62 737	66 174	308 397	494 764
Hela riket								
1992	22 592	301 315	558 403	901 274	963 847	635 465	538 491	3 921 387
1991	22 944	309 933	568 770	916 322	975 725	628 265	527 109	3 949 068
1990	23 411	323 506	588 681	956 433	1 003 225	639 037	531 138	4 065 431
1989	23 947	330 697	602 248	968 927	1 012 603	634 525	533 251	4 106 198
1988	24 606	338 977	616 775	983 178	1 022 307	635 029	527 432	4 148 304
1987	25 331	349 815	632 256	1 000 776	1 030 512	641 078	543 669	4 223 437

1) Sveriges totala skogsmarksareal redovisas i tabellerna 2.12 och 2.13.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 2.12**Antal företag, areal åkermark och areal skogsmark efter arealstorlekar 1988***Number of holdings, area of arable land and area of forest land in different size groups in 1988*

Storleksgrupp, hektar skogsmark	Storleksgrupp, hektar åkermark							Summa över 2,0 hektar åkermark	Högst 2,0 hektar åkermark ¹	Samtliga företag
	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0			
<i>Antal företag</i>										
0	3 726	4 502	6 004	3 909	4 879	4 091	1 536	28 647	19 228	47 875
0,1 – 5,0	2 367	1 839	1 776	981	973	581	160	8 677	40 094	48 771
5,1 – 25,0	4 743	5 534	5 152	2 712	2 673	1 705	389	22 908	67 278	90 186
25,1 – 50,0	2 581	3 785	3 924	2 176	2 321	1 498	359	16 644	31 039	47 683
50,1 – 100,0	1 528	2 772	3 071	1 946	2 200	1 682	479	13 678	21 332	35 010
100,1 – 200,0	734	1 198	1 517	1 047	1 277	1 187	429	7 389	10 909	18 298
200,1 – 400,0	246	384	424	311	400	379	234	2 378	4 095	6 473
Över 400,0	45	62	73	48	62	82	213	585	1 978	2 563
Summa 1988	15 970	20 076	21 941	13 130	14 785	11 205	3 799	100 906	195 953	296 859
1981	18 588	24 397	27 276	15 529	15 807	10 255	3 284	115 136	189 992	305 128
<i>Åkerareal, hektar</i>										
0	14 133	34 829	90 126	97 651	193 093	281 269	261 390	972 491		
0,1 – 5,0	8 784	13 964	26 160	24 455	37 917	39 353	25 150	175 783		
5,1 – 25,0	18 034	41 816	75 990	67 614	103 903	114 480	58 415	480 252		
25,1 – 50,0	10 149	28 844	58 142	54 293	90 652	101 085	55 254	398 419		
50,1 – 100,0	6 034	21 449	45 632	48 717	86 080	113 367	76 419	397 698		
100,1 – 200,0	2 852	9 261	22 726	26 371	50 147	82 777	70 562	264 696		
200,1 – 400,0	967	2 893	6 413	7 786	15 925	26 289	44 828	105 101		
Över 400,0	184	448	1 073	1 182	2 349	5 975	66 668	77 879		
Summa 1988	61 137	153 504	326 262	328 069	580 066	764 595	658 686	2 872 319		
1981	70 471	186 323	405 293	387 167	617 162	694 913	576 549	2 937 878		
<i>Skogsmarksareal, hektar</i>										
0,1 – 5,0	6 725	5 310	5 065	2 797	2 647	1 574	467	24 585	119 021	143 606
5,1 – 25,0	67 515	81 277	76 676	40 783	40 584	26 128	5 986	338 949	913 022	1 251 971
25,1 – 50,0	94 297	138 826	145 719	80 829	87 323	56 388	13 388	616 770	1 130 723	1 747 493
50,1 – 100,0	107 535	197 068	220 908	140 329	158 272	123 749	35 293	983 154	1 510 222	2 493 376
100,1 – 200,0	100 771	164 526	208 011	144 080	177 602	166 983	60 334	1 022 307	1 513 809	2 536 116
200,1 – 400,0	65 844	101 685	113 847	82 081	106 035	100 936	64 593	635 021	1 106 514	1 741 535
Över 400,0	25 930	34 779	38 570	28 850	42 008	54 622	302 670	527 429	12 093 758	12 621 187
Summa 1988	468 617	723 471	808 796	519 749	614 471	530 380	482 731	4 148 215	18 387 069	22 535 284
1981	535 438	859 263	955 149	549 358	594 554	457 509	493 262	4 444 533	18 297 702	22 742 235

1) Uppgifter om areal åkermark ej framtagna för företag med högst 2,0 hektar åkermark.

Källa: SCB, lantbruksräkningen 1988.

Uppgifter om den totala skogsmarksarealens fördelning enligt lantbruksräkningen 1988 redovisas i tabellerna 2.12 och 2.13.

Av den totala skogsarealen finns 18 % i företag med mer än 2,0 hektar åker jämfört med 20 % vid den föregående lantbruksräkningen 1981.

Tabell 2.13
Skogsmarksarealen efter företagarekategori 1988. Hektar
Area of forest land for different categories of holder in 1988. Hectares

Område	Enskild person	Enkelt bolag	Dödsbo	Aktiebolag	Staten	Kommun	Kyrkan	Andra kategorier	Summa
<i>Län</i>									
Stockholms	112 702	51 500	7 659	29 448	26 913	39 930	6 198	24 474	298 824
Uppsala	112 043	51 732	7 366	158 575	32 631	6 547	9 001	28 026	405 921
Södermanlands	124 131	69 440	8 629	49 512	35 111	13 666	7 172	30 159	337 820
Östergötlands	185 803	148 712	12 487	121 001	59 071	10 287	12 678	49 296	599 335
Jönköpings	298 312	189 546	19 995	25 346	52 343	15 406	20 657	11 388	632 993
Kronobergs	270 387	149 704	17 602	20 791	66 713	12 812	20 414	11 312	569 735
Kalmar	288 667	229 216	19 406	53 532	84 959	16 285	17 362	15 452	724 879
Gotlands	81 024	25 750	3 984	6 310	3 042	817	7 102	4 500	132 529
Blekinge	106 465	46 823	5 435	9 233	6 872	6 830	2 069	2 441	186 168
Kristianstads	152 171	56 860	8 639	16 048	21 082	5 585	5 851	9 237	275 473
Malmöhus	41 709	12 094	1 212	10 510	5 241	4 236	1 498	4 083	80 583
Hallands	140 901	64 394	8 131	10 475	16 837	8 384	8 006	5 205	262 333
Göteborgs o Bohus	93 762	30 628	7 954	7 016	12 730	13 544	3 004	6 094	174 732
Älvsborgs	328 991	172 660	22 971	35 361	36 326	23 247	16 165	27 831	663 552
Skaraborgs	147 985	76 761	7 579	17 761	45 152	7 174	15 811	15 773	333 996
Värmlands	396 731	275 800	39 818	442 446	49 086	24 594	24 128	22 318	1 274 921
Örebro	145 807	68 771	6 789	167 274	149 821	10 652	14 977	19 382	583 473
Västmanlands	119 134	57 931	7 153	62 498	85 898	12 894	9 786	16 295	371 589
Kopparbergs	431 971	273 932	74 166	648 270	257 190	29 755	20 778	225 817	1 961 879
Gävleborgs	409 057	175 961	23 661	620 578	98 251	23 269	21 817	59 459	1 432 053
Västernorrlands	453 860	226 789	37 525	682 615	110 893	19 890	23 792	37 761	1 593 125
Jämtlands	580 702	421 815	64 227	1 255 026	278 045	21 802	43 780	45 510	2 710 907
Västerbottens	715 383	422 904	51 768	764 399	1 031 810	29 456	18 198	144 072	3 177 990
Norrbottens	620 782	425 851	84 491	375 719	1 916 528	14 782	15 545	296 776	3 750 474
<i>Hela riket</i>									
1988	6 358 480	3 725 574	548 647	5 589 744	4 482 545	371 844	345 789	1 112 661	22 535 284
1981	6 758 781	2 908 244	882 870	5 863 722	4 611 413	373 729	355 417	988 059	22 742 235

Källa: SCB, lantbruksräkningen.

Av tabell 2.13 framgår skogsmarksarealens fördelning på företagarekategorier 1988.

Fördelningen av den privata skogsmarken mellan kategorierna enskild person, enkelt bolag och dödsbo 1988 skiljer sig från fördelningen 1981 genom att företagarekategorin enkelt bolag har ökat sin andel av skogsmarksarealen medan kategorierna enskild person samt dödsbo 1988 har ett lägre skogsmarksinnehav än 1981. Andelen skogsmark som ägs av dödsbo är störst i Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län.

I södra och mellersta Sverige är största delen av skogsmarken privatägd. I södra Norrland har aktiebolagen sin största

utbredning medan staten har den största andelen av skogsmarken i Norrbottens län.

Annan publicering

Uppgifter om företag, arealer och brukningsförhållanden publiceras årligen i SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 30 SM 9301 och J 10 SM 9301.

Uppgifter från lantbruksräkningarna har publicerats i Lantbruksräkningen 1971, 1976 och 1981 samt i Statistiska meddelanden J 13 SM 9002 och J 33 SM 9001.

Företagens driftsinriktning

Uppgifter om jordbruksföretagens driftsinriktning och arbetsbehov publiceras löpande fr.o.m. LBR 1984. Dessa uppgifter – typologidata, se faktarutan nedan – belyser graden av specialisering inom jordbruket. De ger också genom företagets standardiserade arbetsbehov ett nytt mått på företagets storlek. Till skillnad mot det traditionella måttet, åkerarealen, tar detta mått hänsyn också till antalet husdjur på företaget och till vilka grödor som odlas. En översyn har lett fram till en reviderad typologi, som tillämpas fr.o.m. LBR 1990 (jämte omklassificering för 1989).

Driftsinriktning

Som framgår av tabell 2.14 är det svenska jordbruket relativt specialiserat. Ungefär 12 900 företag är växtodlingsföretag (de flesta av dessa är jordbruksväxtodlare), ca 39 700 är husdjursföretag (där nötkreatursföretagen dominerar) och endast 7 100 är blandföretag (med övervikt för husdjurskötsel).

Typologin ger möjlighet att ta fram också mer detaljerade driftsinriktningar. Av dessa uppgifter framgår t.ex. att mjölkkor dominerar klart inom nötkreatursföretagen (ca 18 800 mjölkföretag finns i Sverige).

Ungefär 32 500 jordbruksföretag klassificeras som småbruk, vilket innebär att de har ett arbetsbehov under 400 standardtimmar. Dessa företag – ca 35 % av samtliga jordbruksföretag – torde spela mycket liten roll för brukarnas försörjning.

Typologidata

Typologidata är samlingsnamnet för data om jordbruksföretagen avseende

- driftsinriktning i jordbruket
- arbetsbehov i jordbruket
- skogsbrukets betydelse för företaget
- arbetsbehov i skogsbruket.

Typologidata får man inte genom direkt datainsamling, utan genom att utnyttja sådana uppgifter om jordbruksföretagen som redan finns i lantbruksregistret, dvs. grödarealer och husdjursantal. På basis av dessa uppgifter och med utnyttjande av normtal som speglar arbetsbehovet för varje hektar av olika grödor respektive varje husdjur, får man en bild av dels företagets totala arbetsbehov, dels av hur detta arbetsbehov fördelas på olika driftsgrenar. Man skall vid tolkningen av typologidata komma ihåg att användningen av normtal innebär en standardisering som bygger på genomsnittsvärden – för det enskilda företaget kan arbetsbehovet vara större eller mindre beroende på bl.a. mekaniseringsgrad.

För att hänföras till en viss driftsinriktning (typklass) krävs att minst två tredjedelar av företagets arbetsbehov hänförs sig till motsvarande driftsgren. Så har t.ex. ett mjölkföretag minst 67 % av arbetsbehovet inom mjölkproduktionen.

Tabell 2.14

Antal företag efter driftsinriktning 1992

Number of holdings by type of farming in 1992

Driftsinriktning	Antal företag
Jordbruksväxter	10 851
Köks-, prydnads- och plantskoleväxter	601
Frukt och bär	655
Blandad växtodling	758
<i>Summa växtodling</i>	<i>12 865</i>
Nötkreatur	30 483
Får och getter	1 615
Svin	2 995
Fjäderfä	364
Blandad husdjurskötsel	4 239
<i>Summa husdjurskötsel</i>	<i>39 696</i>
Blandat jordbruk, mest växtodling	2 746
Blandat jordbruk, mest husdjurskötsel	4 399
<i>Summa blandat jordbruk</i>	<i>7 145</i>
Småbruk ¹	32 528
<i>Samtliga²</i>	<i>92 234</i>

1) Företag med arbetsbehov under 400 standardtimmar.

2) Företag med minst 2,1 hektar åkermark eller stor djurbesättning.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Typologidata tas fram med hjälp av en indelning i typklasser, normtider för olika grödor och husdjur, regler för koppling mellan gröda/husdjur och driftsgrenar, m.m. Dessa moment beskrivs i bl.a. J 30 SM 9303: Rapporter från lantbrukets företagsregister 1992. Jordbruksföretagens driftsinriktning den 11 juni 1992. Typologidata.

Översyn av typologin

En översyn av typklassificeringssystemet har lett fram till vissa förändringar i systemet, vilka tillämpas fr.o.m. LBR 1990. Det totala standardiserade arbetsbehovet inom jordbruket blir ca 3 % lägre med de reviderade normtalen än med de normtal som användes tidigare. Reglerna för koppling mellan gröda/husdjur och driftsgrenar har ändrats så att svinskötsel väger tyngre än tidigare. Indelningen i olika driftsinriktningar har harmoniserats med den reviderade Svensk standard för näringsgrensindelning (SNI 92), vilken baseras på EGs näringsgrensstandard NACE Rev.1. Därtill har beskrivningen av skogsbruket i typologin setts över. Det standardiserade arbetsbehovet i skogsbruket är betydligt lägre i det reviderade systemet.

Effekterna av omläggningen av typologin beskrivs närmare i publikationen J 30 SM 9103.

Tabell 2.15

Andel företag efter driftsinriktning länsvis 1992

Percentage of holdings by type of farming and county in 1992

Län	Driftsinriktning, procent				Samtliga	
	Växt- odling	Husdjurs- skötsel	Blandat jordbruk	Småbruk	%	Antal företag
Stockholms	27	30	12	31	100	1 886
Uppsala	27	37	14	23	100	3 074
Södermanlands	22	40	12	25	100	2 279
Östergötlands	25	45	11	20	100	4 118
Jönköpings	3	65	2	30	100	4 782
Kronobergs	2	59	2	36	100	3 380
Kalmar	8	63	6	23	100	4 174
Gotlands	12	56	13	18	100	2 160
Blekinge	10	52	10	29	100	1 708
Kristianstads	15	51	11	23	100	5 998
Malmöhus	33	34	15	18	100	6 557
Hallands	8	58	8	27	100	4 800
Göteborgs o Bohus	6	40	5	49	100	3 707
Älvsborgs	8	45	5	43	100	7 281
Skaraborgs	20	40	9	31	100	7 400
Värmlands	9	25	6	59	100	4 607
Örebro	23	30	10	38	100	2 842
Västmanlands	32	26	12	30	100	2 460
Kopparbergs	11	34	6	49	100	2 768
Gävleborgs	9	37	6	49	100	3 491
Västernorrlands	6	35	4	55	100	3 509
Jämtlands	5	41	3	51	100	2 803
Västerbottens	5	40	3	51	100	4 147
Norrbottens	11	33	3	53	100	2 303
Hela riket	14	43	8	35	100	92 234

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 2.15 och diagram 2.16 är skillnaden i driftsinriktning stor mellan olika delar av landet. I norra Sverige – ned t.o.m. Kopparbergs län – är ungefär hälften av jordbruken småbruk, medan övriga företag är husdjursföretag. Den allra högsta andelen småbruk finns dock i Värmland (59 %).

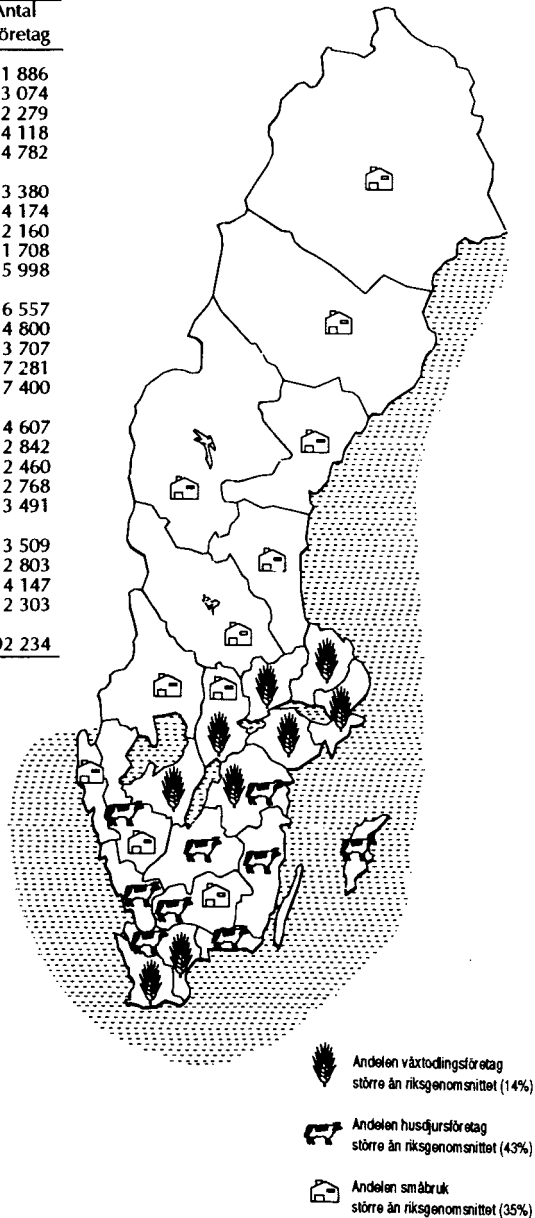
I Svealand och norra Götaland finns en tämligen homogen grupp län – Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Örebro och Västmanlands län – med hög andel växtodlingsföretag och få småbruk. Även Skaraborgs län liknar denna grupp, medan Göteborgs och Bohus län och Älvsborgs län snarare liknar länen i norra Sverige.

I södra Sverige finns å ena sidan skogslän som Jönköpings och Kronobergs län med mycket hög andel husdjursföretag, obetydlig andel växtodlings- och blandföretag och jämfört med grannlänen en hög andel småbruk. Å andra sidan finns Malmöhus län, som på många sätt liknar "Mälarskapskapen", men har ännu större tonvikt på växtodlings- och blandföretag. Övriga län i södra Sverige intar en mellanställning.

Karta 2.16

Karaktäristisk driftsinriktning i jordbruket 1992, länsvis

Characteristic type of farming in the counties in 1992

Redovisning av företagens arbetsbehov i jord- och skogsbruket sker för tre riksområden.

Riksområde 1 (Ro 1) = Södra och mellersta Sveriges slättbygder

Riksområde 2 (Ro 2) = Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder

Riksområde 3 (Ro 3) = Norra Sverige

Se också bilaga 2.

Arbetsbehov

Som framgår av tabell 2.17 och diagram 2.18 har mer än hälften av de svenska jordbruksföretagen, ca 49 000, ett arbetsbehov under 800 standardtimmar. Även med hänsyn tagen till att verklig arbetstid inte är detsamma som standardiserat arbetsbehov kan dessa företag endast anses utgöra deltidjordbruk.

Om man sätter gränsen för heltidsjordbruk vid 1 600 standardtimmar får man antalet heltidsjordbruk till ca 28 700. Endast ca 7 300 företag är så stora, över 4 000 standardtimmar, att anställd arbetskraft kan antas spela någon större roll på företagen.

Skillnaderna mellan olika delar av landet är stora. Andelen jordbruksföretag med mer än 1 600 standardtimmar är t.ex. 40 % i riksområde 1, jämfört med 26 % i riksområde 2 och 21 % i riksområde 3. Också skillnaderna mellan företag med olika driftsinriktning är stora. Husdjursföretagen har ganska ofta arbetsbehov över 1 600 timmar, vilket är ovanligt för växtodlingsföretagen (som dock har större säsongvariation över året).

Tabell 2.17**Antal företag efter driftsinriktning och arbetsbehov i jordbruket 1992**

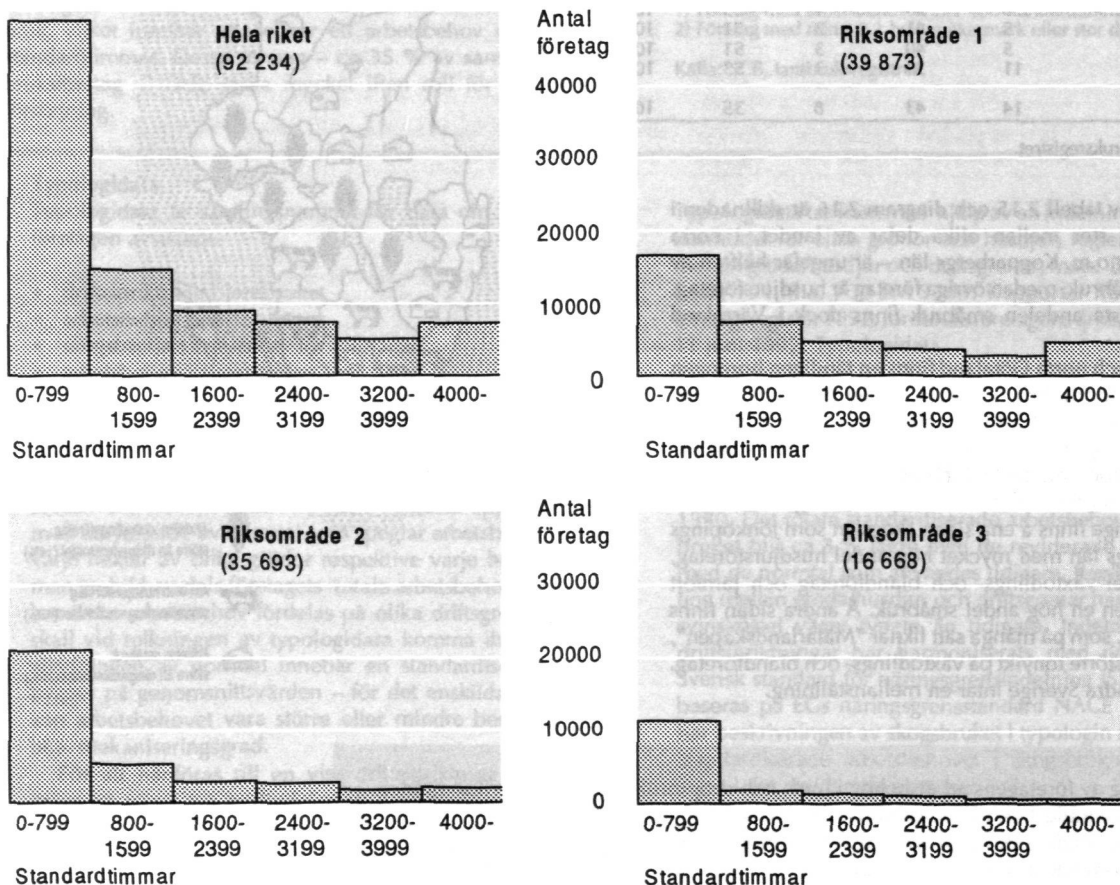
Number of holdings by type of farming and labour requirement in agriculture in 1992

Arbetsbehov (standardtimmar)	Driftsinriktning				Samtliga
	Växt- odling	Hus- djurs- skötsel	Blandat jordbruk	Småbruk	
- 799	5 880	8 282	2 276	32 528	48 966
800 - 1 599	3 653	8 802	2 149	-	14 604
1 600 - 2 399	1 275	6 499	1 136	-	8 910
2 400 - 3 199	746	6 004	639	-	7 389
3 200 - 3 999	398	4 286	368	-	5 052
4 000 - 5 599	392	3 867	318	-	4 577
5 600 -	521	1 956	259	-	2 736
Samtliga	12 865	39 696	7 145	32 528	92 234

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Diagram 2.18**Jordbruksföretagens fördelning efter arbetsbehov i jordbruket 1992**

Distribution of holdings by labour requirement in agriculture in 1992

Arbetsbehov i skogsbruket

Av tabell 2.19 framgår jordbruksföretagens arbetsbehov i skogsbruket. Vid tolkningen av denna tabell måste man komma ihåg att arbetsåtgången i skogsbruket varierar mycket från år till år samt att mycket av arbetsuppgifterna i skogen lejs ut och alltså inte utförs av jordbruksföretagets egen arbetskraft.

Av tabellen framgår att skogsbruket har en relativt liten betydelse för de flesta svenska jordbruksföretag. Ett standardiserat arbetsbehov på minst 400 timmar i skogsbruket – vilket motsvarar 66 hektar skog i Svealand och möjliggör en viss arbetsutjämning över året – uppnås således av endast 18 % av de svenska jordbruksföretagen, dvs. ungefär 16 800 företag.

Skillnaderna mellan de olika delarna av landet är som synes stora. I riksområde 1 är t.ex. andelen jordbruksföretag med minst 400 timmars arbetsbehov i skogen så låg som 10 %. I riksområde 2 har 22 % ett arbetsbehov på minst 400 timmar i skogen, och i riksområde 3 ligger 31 % av företagen över denna gräns.

Tabell 2.19**Antal jordbruksföretag efter arbetsbehov i skogsbruket 1992***Number of holdings by labour requirement in forestry in 1992*

Arbetsbehov (standardtimmar)	Riksområde ¹			Hela riket
	Ro 1	Ro 2	Ro 3	
0	16 855	7 405	2 042	26 302
1 – 199	14 194	11 805	5 484	31 483
200 – 399	5 076	8 580	4 027	17 683
400 – 799	2 585	5 720	3 311	11 616
800 –	1 163	2 183	1 804	5 150
Samtliga	39 873	35 693	16 668	92 234

1) Se faktaruta sid 27.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Annan publicering

Typologidata har publicerats årligen fr.o.m. årgång 1984 i SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 30 SM 9103.

Förändringar i företagens struktur

Den årligen återkommande insamlingen av uppgifter till lantbruksregistret ger bl.a. underlag för att studera förändringar i företagen i olika avseenden.

I detta avsnitt redovisas förskjutningar mellan olika klasser av företag efter ägande- och arrendeförhållanden (brukningsform) och efter åkerarealens storlek samt orsakerna till dessa förskjutningar mellan 1990 och 1991. I kapitel 9 (tabell 9.12) redovisas förskjutningar mellan klasser av företag efter kobesättnings storlek.

Bearbetningen görs för företag med mer än 2 hektar åkermark (varav minst 0,3 hektar utnyttjad åkermark) ett av åren. De här presenterade tabellerna avser alltså företag med mer än 2 hektar åkermark 1990 och/eller 1991. Detta innebär att företag som minskar sin areal till högst 2,0 hektar åker betraktas som nedlagda medan företag som ökar sin areal till över 2,0 hektar åker räknas som nybildade.

Resultat

Av tabell 2.20 framgår att 4 300 företag lades ned mellan 1990 och 1991. Under samma period nybildades ca 3 300 företag, vilket gav en nettominskning om 1 000 företag.

Tabell 2.21 ger en storleksgruppering efter åkerareal för nedlagda företag (efter storleken året före nedläggningen, dvs. 1990), nybildade företag (för 1991) och bestående företag (båda åren).

Av tabellen framgår att de flesta nedlagda företagen varit små. Även bland de nybildade företagen är de flesta små. Av de bestående företagen (ca 94 000) ligger 92 % kvar i samma storleksklass båda åren. Bland de företag som bytt storleksklass har 3 281 ökat i storlek och 3 810 har minskat i storlek.

Tabell 2.22 visar att utarrendering är den vanligaste orsaken till att företag upphör. På motsvarande sätt är återlämnande av arrende eller utarrendering de vanligaste orsakerna till att företag minskar åkerarealen. Den vanligaste orsaken till att företag ökat sin andel är tillarrendering.

Jämförbarhet

Vid bearbetningen klassificeras företagen efter åkerarealens storlek enligt uppgifterna i ägoslagsredovisningen. I övrig statistik från lantbruksregistret görs denna klassificering efter uppgifterna i grödredovisningen (se bilaga 3). Mellan dessa arealuppgifter tillåts en mindre differens. Genom att uppgifterna i ägoslagsredovisningen används, elimineras effekten av en del smärre "skenförändringar" mellan åren i åkerarealens storlek, som beror på att jordbrukarna ej alltid lämnar exakt samma uppgifter om grödarealens storlek två på varandra följande år, även om arealen i realiteten skulle vara oförändrad.

Klassificeringen av företagen efter brukningsform görs enligt ägande- och arrendeförhållanden på fastigheter med åkermark inom företaget. Klassificeringen i övrig statistik från lantbruksregistret baseras däremot på samtliga fastigheter som ingår i företaget.

Nämnda skillnader i bearbetningsmetoder medför, att här redovisade uppgifter om antal företag efter brukningsform respektive storleksgrupp skiljer sig något från motsvarande uppgifter i övrig statistik från lantbruksregistret.

Annan publicering

Uppgifter om förändringar i jordbruksföretagen redovisas årligen i SCB Statistiska meddelanden serie J, senast J 30 SM 9202.

Tabell 2.20**Antal företag efter brukningsform 1990 och 1991***Number of holdings by type of holding in 1990 and 1991*

Storleksgrupp, brukningsform år 1990	Storleksgrupp, brukningsform år 1991				Summa
	Högst	Mer än 2,0 hektar åkermark			
	2,0 hektar åkermark	Helt ägda	Helt arren- derade	Delvis ägda, delvis arrenderade	
Högst 2,0 hektar åkermark	–	2 413	580	310	3 303
Mer än 2,0 hektar åkermark					
Helt ägda	2 814	43 198	816	922	47 750
Helt arrenderade	941	746	12 942	698	15 327
Delvis ägda, delvis arrenderade	541	1 669	836	31 701	34 747
Summa	4 296	48 026	15 174	33 631	101 127

Tabellerna på denna sida avser företag med mer än 2 hektar åkermark 1990 och/eller 1991.

Källa: SCB, lantbruksregistret 1990 och 1991 (totalundersökningar).

Tabell 2.21**Antal företag efter åkerarealens storlek år 1990 och 1991***Number of holdings by size of groups of arable land in 1990 and 1991*

Storleksgrupp, hektar åkermark år 1990	Storleksgrupp, hektar åkermark år 1991								Summa
	0,0 – 2,0	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0	
0,0 – 2,0	–	900	1 126	742	236	172	95	32	3 303
2,1 – 5,0	1 513	13 657	314	95	12	7	5	2	15 605
5,1 – 10,0	1 191	509	17 207	491	53	27	5	–	19 483
10,1 – 20,0	805	172	728	18 567	513	134	31	6	20 956
20,1 – 30,0	279	43	81	635	10 491	606	52	5	12 192
30,1 – 50,0	278	19	42	159	570	12 557	592	21	14 238
50,1 – 100,0	176	8	10	29	77	488	10 253	310	11 351
Över 100,0	54	2	1	5	8	17	207	3 705	3 999
Summa	4 296	15 310	19 509	20 723	11 960	14 008	11 240	4 081	101 127

Källa: SCB, lantbruksregistret 1990 och 1991 (totalundersökningar).

Tabell 2.22**Antal företag efter åkerarealens storlek år 1990 och typ av förändring mellan år 1990 och 1991. Upphörda och samtliga företag.***Number of holdings by size of arable land in 1990 and type of change between 1990 and 1991. Discontinued and all holdings*

Typ av företag, år 1991; förändring	Storleksgrupp, hektar åkermark år 1990								Summa
	Högst 2,0	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0	
Upphörda företag									
Totalt	–	953	784	600	242	258	163	50	3 050
Därav upphörda på grund av försäljning	–	114	121	80	50	50	36	12	463
utarrendering	–	372	376	308	88	72	29	10	1 255
återlämnande av arrende	–	188	173	186	97	125	95	26	890
nedläggning av åker	–	180	53	11	3	3	1	–	251
annan orsak	–	15	6	2	1	4	–	–	28
Samtliga företag									
Totalt	3 303	15 605	19 483	20 956	12 192	14 238	11 351	3 999	101 127
Därav större areal på grund av köp, arv, gåva	1 297	102	131	175	132	176	198	78	2 289
tillrarrendering	682	190	438	869	856	1 308	1 175	418	5 936
återtagande av arrende	764	167	189	203	93	107	107	70	1 700
nyodling av åkermark	1	65	67	73	45	72	68	41	432
annan orsak (ökning)	21	117	145	142	84	117	110	58	794
Därav mindre areal på grund av försäljning	2	146	182	161	113	128	100	47	879
utarrendering	3	437	612	647	246	254	137	69	2 405
återlämnande av arrende	7	280	599	1 308	1 067	1 467	1 480	696	6 904
nedläggning av åkermark	8	318	286	272	151	183	216	154	1 588
annan orsak (minskning)	7	100	136	146	77	97	92	32	687

Källa: SCB, lantbruksregistret 1990 och 1991 (totalundersökningar).

3 Arbetskraft

I detta kapitel redovisas uppgifter om arbetsinsatserna inom framförallt jordbruk och skogsbruk. Som bakgrund lämnas uppgifter om totalbefolkningen enligt SCBs register över totalbefolkningen (RTB) samt folkmängdens fördelning på glesbygd och tätort enligt de uppgifter som insamlats och publicerats i folk- och bostadsräkningarna (FoB). Från den årliga regionala sysselsättningsstatistiken har hämtats uppgifter om förvärvsarbete inom jordbruk och skogsbruk och deras andel av samtliga förvärvsarbetande. Uppgifter lämnas från andra källor om jordbrukarnas åldersfördelning samt om arbetsinsatserna inom och utom jordbruksföretaget. Arbetskador inom jordbruket och avbytarverksamhetens omfattning belyses också.

Kapitel 3 innehåller information om

- Totalbefolkning
- Förvärvsarbete
- Företagarnas åldersfördelning
- Arbetsvolym
- Deltidssysselsättning
- Arbetskador
- Avbytarverksamhet

Totalbefolkning

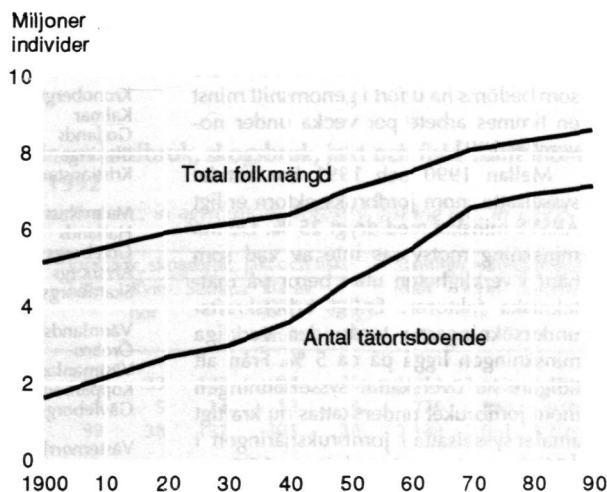
Tabell 3.1
Folkmängden 31 december 1992
The population December 31, 1992

Område	Hela folkmängden		Summa
	Män	Kvinnor	
Län			
Stockholms	811 111	858 729	1 669 840
Uppsala	137 350	141 260	278 610
Södermanlands	128 293	129 565	257 858
Östergötlands	203 137	205 131	408 268
Jönköpings	153 691	156 176	309 867
Kronobergs	89 861	89 100	178 961
Kalmar	120 457	121 455	241 912
Gotlands	28 532	29 046	57 578
Blekinge	75 361	75 905	151 266
Kristianstads	145 144	147 849	292 993
Malmöhus	386 988	406 708	793 696
Hallands	130 022	131 150	261 172
Göteborgs o Bohus	367 887	379 962	747 849
Älvsborgs	222 134	223 787	445 921
Skaraborgs	139 145	139 715	278 860
Värmlands	141 369	143 322	284 691
Örebro	134 988	139 337	274 325
Västmanlands	129 836	130 260	260 096
Kopparbergs	144 621	145 624	290 245
Gävleborgs	143 831	145 359	289 190
Västernorrlands	129 983	130 846	260 829
Jämtlands	68 290	67 620	135 910
Västerbottens	127 728	128 259	255 987
Norrbottnens	134 826	131 263	266 089
Hela riket	4 294 585	4 397 428	8 692 013

Källa: SCBs register över totalbefolkningen (RTB).

Diagram 3.2
Folkmängden 1900–1990 fördelad på tätort och glesbygd

Urban and rural population 1900–1990

Annan publicering

SCB, Folkmängden 31 december 1992.

Förvärvsarbetande

Uppgifter om förvärvsarbetande i jordbruket erhålls från flera olika källor.

Här nedan redovisas uppgifter från den årliga regionala sysselsättningsstatistiken (ÅRSYS) om antal förvärvsarbetande i jordbruk med binärningar år 1990.

SCB utför även månatliga arbetskraftsundersökningar, AKU, genom personintervjuer. Från denna erhålls aktuell information på i första hand riksnivå om arbetslöshet samt sysselsättning inom olika näringsgrenar.

1980–1987 samt 1990 genomfördes för jordbruket en särskild årlig urvalsundersökning baserad på lantbruksregistret. I undersökningen, kallad jordbrukets arbetskraft (JAK), insamlades kvar- talssvis uppgifter om sysselsättningen i jordbruket för att kunna redovisa den årliga arbetsgång och även beakta variationerna under året.

Den årliga regionala sysselsättningsstatistiken (ÅRSYS)

ÅRSYS grundas på administrativa dataregister som inhämtas eller sammanställs av SCB. Den viktigaste källan är registret över kontrolluppgifter från arbetsgivare men uppgifter hämtas även från andra källor, t.ex. taxeringsbanden och centrala företags- och arbetsställeregistret.

ÅRSYS genomfördes första gången 1985 och har sedan dess tagits fram varje år. Den senast framtagna årgången avser sysselsättningen 1991. ÅRSYS ligger också till grund för sysselsättningsstatistiken i de två senaste folk- och bostadsräkningar- na (FoB 85 och FoB 90).

Tabell 3.3 visar antal förvärvsarbetande inom jordbruk med binärningar enligt ÅRSYS 1991. Resultaten avser förvärvsarbetande i åldern 16 år och äldre som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november 1991.

Mellan 1990 och 1991 har antalet sysselsatta inom jordbrukssektorn enligt ÅRSYS minskat med drygt 25 %. Denna minskning motsvaras inte av vad som hänt i verkligheten utan beror på mättekniska faktorer. Enligt arbetskraftsundersökningarna torde den verkliga minskningen ligga på ca 5 %. Från att tidigare ha överskattat sysselsättningen inom jordbruket underskattas nu kraftigt antalet sysselsatta i jordbruksnäringen i ÅRSYS med i storleksordningen 15 %.

Resultat

1991 var ca 120 000 personer sysselsatta inom jordbruk med binärningar, varav 70 000 inom jordbruk. Detta innebär 2,8 respektive 1,6 % av samtliga förvärvsarbetande. Den största andelen sysselsatta i jordbruk med binärningar noteras för Gotlands län med 10,0 % medan andelen är lägst i Stockholms län med endast 0,5 %.

Jämförelser mellan undersökningar

Resultaten från de olika undersökningarna är inte direkt jämförbara med varandra.

I de uppgifter från den årliga regionala sysselsättningsstatistiken (ÅRSYS) som redovisas ingår sysselsatta personer i åldern 16 år eller äldre som haft ett arbete med inkomst i genomsnitt minst en timme per vecka under november. Oavlönade "medhjälpare familjemedlemmar" räknas inte som sysselsatta till skillnad från arbetskraftsundersökningarna (AKU).

AKUs årsmedeltal baseras på uppgifter från personer i åldern 16–64 år som varit sysselsatta under respektive månad.

Undersökningen om jordbrukets arbetskraft, JAK, bygger på ett urval av företag från lantbruksregistret. I fråga om sysselsättningen redovisas antal personer över 15 år som arbetat på företaget någon gång under respektive kvartal. I statistiken redovisas dessutom antal personer som vid något tillfälle under året arbetat på jordbruksföretaget.

Tabell 3.3

Förvärvsarbetande befolkning inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske 1991 efter arbetsplatsens belägenhet

Employed economically active population in agriculture, forestry, fishing, etc. in 1991 with place of work in the region

Område	Förvärvsarbetande inom jordbruk, skogsbruk m.m.				Förvärvsarbetande inom jordbruk, skogsbruk m.m. i procent av samtliga förvärvsarbetande			
	Män	Kvinnor	Summa	Därav jordbruk ¹	Män	Kvinnor	Samtliga	Därav jordbruk ¹
Län								
Stockholms	3 275	1 273	4 548	2 121	0,4	0,1	0,5	0,2
Uppsala	3 207	1 196	4 403	2 930	2,6	1,0	3,5	2,4
Södermanlands	2 930	1 175	4 105	2 455	2,5	1,0	3,5	2,1
Östergötlands	4 963	1 421	6 384	4 314	2,5	0,7	3,2	2,2
Jönköpings	3 907	1 442	5 349	3 440	2,5	0,9	3,4	2,2
Kronobergs	2 765	875	3 640	2 119	3,1	1,0	4,1	2,4
Kalmar	4 677	1 506	6 183	4 236	4,1	1,3	5,4	3,7
Gotlands	1 997	728	2 725	2 251	7,3	2,7	10,0	8,2
Blekinge	1 877	527	2 404	1 349	2,6	0,7	3,4	1,9
Kristianstads	5 459	2 130	7 589	5 362	4,1	1,6	5,7	4,1
Malmöhus	7 409	3 049	10 458	7 074	1,9	0,8	2,7	1,8
Hallands	4 596	1 789	6 385	4 502	4,0	1,6	5,6	4,0
Göteborgs o Bohus	2 583	812	3 395	1 925	0,6	0,2	0,8	0,5
Älvsborgs	4 820	1 505	6 325	4 272	2,5	0,8	3,2	2,2
Skaraborgs	5 622	2 115	7 737	6 103	4,2	1,6	5,8	4,6
Värmlands	3 910	950	4 860	1 982	2,9	0,7	3,6	1,5
Örebro	2 733	782	3 515	2 149	2,1	0,6	2,7	1,6
Västmanlands	2 366	798	3 164	2 191	1,9	0,6	2,5	1,8
Kopparbergs	3 728	1 185	4 913	1 726	2,7	0,9	3,6	1,3
Gävleborgs	3 845	1 119	4 964	2 065	2,8	0,8	3,6	1,5
Västernorrlands	3 264	908	4 172	1 489	2,6	0,7	3,3	1,2
Jämtlands	3 039	826	3 865	1 484	4,7	1,3	5,9	2,3
Västerbottens	3 760	1 101	4 861	1 949	3,0	0,9	3,9	1,6
Norrbottens	2 951	691	3 642	963	2,3	0,5	2,8	0,7
Hela riket								
1991	89 683	29 903	119 586	70 451	2,1	0,7	2,8	1,6
1990	118 063	44 864	162 927	86 695	2,6	1,0	3,6	1,9
1989	125 580	48 843	174 423	94 232	2,8	1,1	3,9	2,1
1988	133 937	52 624	186 561	99 191	5,8	2,5	4,2	2,2
1987	141 521	54 265	195 786	104 143	6,2	2,6	4,5	2,4

1) Åkerbruk och husdjurskötsel.

Källa : SCB, Årlig regional sysselsättningsstatistik 1991.

De tio länen med de största respektive minsta andelarna av de sysselsatta inom näringsgrenen "Jordbruk, skogsbruk m.m." redovisas i tabell 3.4.

Av tabell 3.5 framgår antalet sysselsatta inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske enligt den årliga regionala sysselsättningsstatistiken fördelade efter olika verksamhetsgrenar. Som väntat är åkerbruk, husdjurskötsel helt dominerande med 59 % av antalet sysselsatta inom näringsgrenen enligt denna undersökning.

Tabell 3.4

Andelen sysselsatta (dagbefolkning) i jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske för län med de fem största och minsta andelarna 1991, procent

The percentage of employed in "agriculture, forestry, hunting and fishing". Counties with the highest and lowest rates in 1991.

Gotlands	10,0	Örebro	2,7
Jämtlands	5,9	Malmöhus	2,7
Skaraborgs	5,8	Västmanlands	2,5
Kristianstads	5,7	Göteborgs och Bohus	0,8
Kalmar	5,6	Stockholms	0,5
Riket	2,8		

Källa: SCB, Årlig regional sysselsättningsstatistik 1991.

Arbetskraftsundersökningarna

I de månatliga arbetskraftsundersökningarna, AKU, inhämtas uppgifter om arbetsförhållanden under en viss mätvecka i varje månad. AKU är en intervjuundersökning med ett urval på ca 18 000 personer.

I tabell 3.6 redovisas årsresultaten för 1992 som är medeltal för de tolv månadsresultaten. Av tabellen framgår att 103 000 personer var sysselsatta i jordbruket och 30 000 i skogsbruket enligt AKUs årsmedelvärden. Uppgift om arbetslösa kan inte lämnas för dessa delgrupper. Med frånvarande avses sysselsatta personer som under mätveckan inte utfört något arbete p.g.a. sjukdom, semester, tjänstledighet eller annan anledning.

Annan publicering

Uppgifter om sysselsatta enligt ÅRSYS har redovisats i SCB Statistiska meddelanden Am 60 SM 9201. Grundtabellerna i ÅRSYS finns samlade i det årliga statistikpaketet SYSSPAK. Sysselsättningsuppgifter enligt AKU redovisas sedan 1970 varje månad, kvartal och helår i SCB Statistiska meddelanden. Senaste årsmedeltal återfinns i Am 12 SM 9201 och Am 12 SM 9301.

Tabell 3.5

Antal sysselsatta inom olika verksamhetsgrenar i jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske 1991

Number of employed economically active persons in agriculture, forestry, fishing etc. in 1991

Slag av verksamhet	Män	Kvinnor	Summa 1991	Summa 1990 ¹
Jordbruk och jakt	62 392	25 659	88 051	105 819
Jordbruk och trädgårdsodling	58 862	23 033	81 895	98 970
Åkerbruk, husdjurskötsel	51 171	19 280	70 451	86 695
Trädgårdsodling	6 848	3 417	10 265	10 903
Renskötsel	415	52	467	566
Pälsdjurskötsel	269	126	395	437
Annan djurskötsel	159	158	317	369
Tjänster inom jordbruk¹	3 502	2 619	6 121	6 815
Jakt och viltvård	28	7	35	34
Skogsbruk	25 319	4 004	29 323	33 384
Fiske	1 972	240	2 212	2 623
Övrigt²	—	—	—	21 101
Summa jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske	89 683	29 903	119 586	162 927

1) Jordbrukstjänster som görs på uppdrag.

2) Detaljinformation saknas. Redovisning av denna grupp har upphört (se vidare texten om den årliga regionala sysselsättningsstatistiken, ÅRSYS, på sidan 32).

3) Sysselsättningsnivån inom jordbruket har sjunkit kraftigt enligt ÅRSYS mellan 1990 och 1991. Förändringen motsvaras inte av vad som hänt i verkligheten. (Se vidare i texten om den årliga regionala sysselsättningsstatistiken, ÅRSYS, på sidan 32).

Källa: SCB, Årlig regional sysselsättningsstatistik 1991.

Tabell 3.6

Antal sysselsatta m.m. inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske samt inom samtliga näringsgrenar 1992

Number of economically active etc. in agriculture, forestry, fishing etc. in 1992

Närvaro; frånvaro; arbetstid	Jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske					Samtliga näringsgrenar		
	Män	Kvin- nor	Summa	Därav Jord- bruk	Skogs- bruk	Män	Kvin- nor	Summa
I arbete, 1 000-tal	90	33	123	94	26	1 914	1 662	3 576
Frånvarande, 1 000-tal	9	5	14	10	4	276	398	674
Summa sysselsatta, 1 000-tal	99	38	137	103	30	2 189	2 061	4 250
Relativa frånvarotalet, procent	8,8	14,1	10,2	9,5	12,5	12,6	19,3	15,9
Medelarbetstid/vecka, timmar								
Företagare	52,6	35,7	48,4	..	..	47,5	37,2	45,0
Anställda	40,2	30,1	37,9	..	..	39,3	32,8	36,1
Medhjälpare	20,7	26,6	24,1	..	..	21,0	23,1	22,3
Samtliga	46,7	32,7	43,0	..	..	40,4	72,9	36,9

Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningarna (urvalsundersökning, se texten; bortfall 13,6 %).

Jordbrukets arbetskraft, JAK

SCB har sedan början av 1980-talet genomfört särskilda intervjuundersökningar om arbetskraften i jordbruket. Undersökningarna ger bl.a. upplysning om arbetsåtgången i jordbruket räknat i timmar, arbetets fördelning på olika verksamheter samt antal sysselsatta. Ett 1000-tal företag med mer än 2 hektar åkermark har ingått i undersökningarna, som genomförts 1980–1987 samt 1990. Intervjuer har gjorts på varje företag fyra gånger om året om verksamheten närmast föregående kvartal.

Resultat

Som framgår av tabell 3.7 varierar antal sysselsatta mellan olika kvartal och för olika kategorier av arbetskraft. Den högsta totalsiffran under 1990 avser tredje kvartalet med 205 500 sysselsatta.

I undersökningen 1990 redovisas 231 000 personer som vid något tillfälle under året varit sysselsatta på jordbruksföretag. I diagram 3.8 visas hur de sysselsatta fördelar sig på olika arbetstidsklasser.

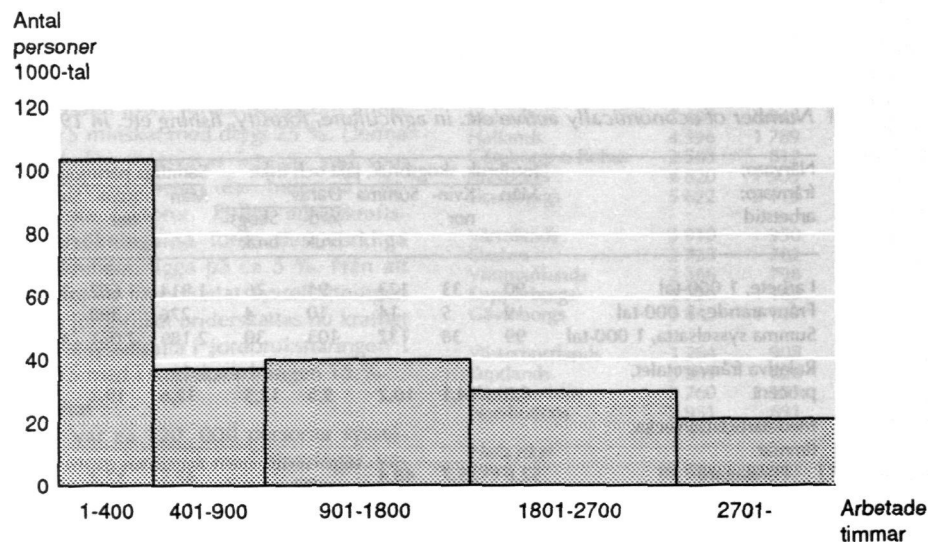
Annan publicering

Uppgifter om sysselsatta enligt JAK finns i SCB, Statistiska meddelanden, serie J, senast J 31 SM 9201.

Diagram 3.8

På jordbruksföretag sysselsatta personer fördelade på klasser efter antal arbetade timmar 1990

Number of persons occupied on farm holdings in 1990 by number of hours worked

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Tabell 3.7

Antal sysselsatta personer på jordbruksföretag under olika kvartal 1990

Number of economically active persons on farms in different quarters of 1990

Arbetskraftskategori	Antal sysselsatta, 1 000-tal			
	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Företagare	102	101	101	99
Make/samboende	31	35	36	30
Övriga familjemedlemmar	17	22	24	18
Samtliga familjemedlemmar	149	158	161	148
Övrig arbetskraft	29	38	44	33
därav avbytare ¹	8	8	8	8
Samtliga				
1990	178	195	205	181
1987	186	208	234	197
1986	185	213	212	193
1985	196	223	229	214
1980	219	249	275	235

1) Avbytare ingår endast i 1990 års undersökning.

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Företagarnas åldersfördelning

Vid den årliga uppgiftsinsamlingen till lantbruksregistret erhålls bl.a. uppgifter om jordbrukarnas åldersfördelning. Resultaten avser företagare vid företag med mer än 2 hektar åkermark. För varje företag medräknas högst tre företagare.

Resultat

I diagram 3.9 och tabell 3.10 redovisas jordbrukarnas åldersfördelning 1992. Diagrammet innehåller en mer detaljerad indelning i åldersklasser än tabellen. Det framgår att ca 18 % av företagarna är 65 år eller äldre och att 4 % har fyllt 75 år.

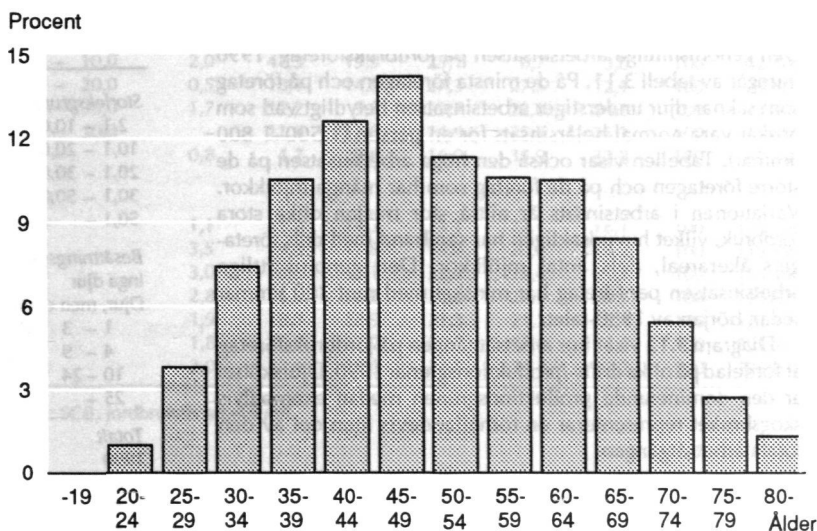
Annan publicering

Uppgifter om jordbrukarnas åldersfördelning (årligen sedan 1968) finns i SCB, Statistiska meddelanden, serie J senast J 30 SM 9301.

Diagram 3.9

Åldersfördelningen (i procent) för företagare 1992

Number of holders (in per cent) distributed by age in 1992

Tabell 3.10

Företagarnas åldersfördelning 1992

Age distribution of holders in 1992

Område; storleksgrupp	Antal företagare i åldern, år								Uppgift saknas	Summa
	Under 30	30-39	40-49	50-54	55-59	60-64	65-74	Över 74		
Produktionsområden										
Götalands södra slättbygder	385	1 413	2 104	926	922	927	1 075	292	109	8 153
" mellanbygder	569	1 839	2 518	1 076	1 032	1 030	1 232	341	172	9 809
" norra slättbygder	635	2 407	3 395	1 386	1 250	1 277	1 569	411	189	12 519
Svealands slättbygder	677	2 857	4 309	1 676	1 509	1 383	1 659	422	281	14 773
Götalands skogsbygder	1 686	5 267	7 709	3 351	3 339	3 370	4 674	1 584	688	31 668
Mellersta Sveriges skogsbygder	471	1 630	2 653	1 072	986	1 009	1 441	495	229	9 986
Nedre Norrland	477	1 805	3 010	1 309	1 124	1 025	1 505	499	298	11 052
Övre Norrland	333	1 382	2 220	975	930	896	1 250	350	201	8 537
Storleksgrupp, hektar åkermark										
2,1 - 5,0	608	1 977	3 480	1 633	1 617	1 638	3 087	1 478	520	16 038
5,1 - 10,0	904	2 889	4 787	2 199	2 094	2 209	3 825	1 370	604	20 881
10,1- 20,0	1 108	3 451	5 692	2 403	2 336	2 553	3 661	945	439	22 588
20,1- 30,0	713	2 486	3 549	1 511	1 477	1 561	1 533	265	193	13 288
30,1- 50,0	926	3 475	4 750	1 841	1 760	1 504	1 318	188	193	15 955
50,1- 100,0	743	3 265	4 158	1 667	1 371	1 136	732	112	140	13 324
Över 100,0	231	1 057	1 502	517	437	316	249	36	78	4 423
Hela riket										
1992	5 233	18 600	27 918	11 771	11 092	10 917	14 405	4 394	2 167	106 497
1991	5 464	19 133	27 997	11 664	11 387	11 427	14 678	4 396	2 547	108 693
1990	5 737	19 964	28 357	12 126	12 044	12 413	15 803	4 622	1 066	112 132
1989	6 153	20 510	28 115	12 220	12 678	12 903	15 986	4 526	1 139	114 230
1988	6 682	21 351	28 001	12 326	13 362	13 357	16 117	4 363	1 233	116 792
1987	7 244	22 260	28 103	12 708	13 864	13 959	16 186	4 291	1 009	119 624

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

Arbetsvolym

Uppgifter om arbetade timmar inom jordbruket har erhållits genom undersökningen om jordbrukets arbetskraft (JAK). I undersökningen har också insamlats uppgifter om brukarens och makens arbete utom företaget.

Resultat

Den genomsnittliga arbetsinsatsen på jordbruksföretag 1990 framgår av tabell 3.11. På de minsta företagen och på företag som saknar djur understiger arbetsinsatsen betydligt vad som brukar vara normal helårsinsats för en person (1 500–1 800 timmar). Tabellen visar också den höga arbetsinsatsen på de större företagen och på de företag som har många mjölkkor. Variationen i arbetsinsats är alltså stor mellan olika stora jordbruk, vilket huvudsakligen har samband med dels företagens åkerareal, dels antal mjölkkor. Den genomsnittliga arbetsinsatsen per företag har minskat med runt 300 timmar sedan början av 1980-talet.

Diagram 3.12 visar hur arbetsåtgången på jordbruksföretag är fördelad på olika drifts-/produktionsgrenar 1990. Djurskötsel är den dominerande produktionsgrenen medan exempelvis skogsbruket representerar en förhållandevis liten del av den totala arbetsåtgången.

Tabell 3.11

Antal arbetstimmar per företag 1990. Hela riket
Number of working hours per holding in 1990

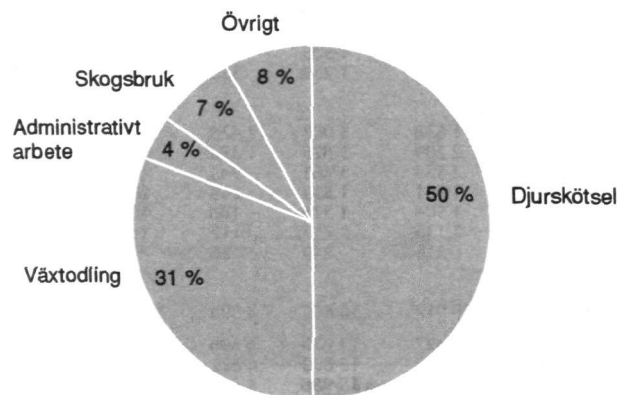
	Timmar per företag	
	Totalt	Varav utförda av brukaren/brukarna
<i>Storleksgrupp hektar åker</i>		
2,1 – 10,0	1 169	904
10,1 – 20,0	2 169	1 753
20,1 – 30,0	2 700	2 051
30,1 – 50,0	3 463	2 497
50,1 –	4 415	2 623
<i>Besättningsstorlek</i>		
Inga djur	1 087	834
Djur, men ej mjölkkor	2 217	1 692
1 – 3 mjölkkor	2 206	1 496
4 – 9 "	3 098	2 171
10 – 24 "	4 133	3 021
25 – "	5 860	3 492
<i>Totalt</i>		
1990	2 488	1 780
1987	2 549	1 778
1986	2 646	1 807
1985	2 705	1 884
1984	2 707	1 892
1983	2 779	1 991
1982	2 810	1 942

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Diagram 3.12

Arbetsåtgång 1990 i olika produktionsgrenar. Procent av totala antalet arbetstimmar på jordbruksföretag

Number of working hours on farms in 1990. Per cent for different production lines

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

I tabell 3.13 visas variationer i arbetsinsats mellan företag med olika storlek med avseende på åkerarealen. Även vid företag av samma storlek är variationen i arbetsinsats stor bl.a. beroende på driftsinriktningen. 60 % av landets jordbrukare har arbetsinsatser på företaget på högst 1 800 timmar (dvs. ungefär normal heltid). 40 % av jordbrukarna redovisar mer än 1 800 timmar per år. I början på 1980-talet var motsvarande andel 45–50 %.

På motsvarande sätt visas i tabell 3.14 jordbrukarnas arbete utom företaget. 1990 hade 60 % av samtliga jordbrukare arbete utom företaget. 20 % av jordbrukarna kan anses ha heltidssysselsättning utom företaget. I början på 1980-talet hade något mer än 50 % av brukarna arbete utanför företaget och 15–20 % sådant arbete på heltid.

Annan publicering

Uppgifter om arbetsåtgång i jordbruket enligt JAK finns i SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 31 SM 9201.

Tabell 3.13

Antal jordbrukare 1990 efter antal arbetade timmar i företaget. Procent inom olika storleksgrupper av företag

Number of holders in 1990 distributed by number of working hours in the holding. Per cent for different size groups of holdings

Storleksgrupp hektar åker	Brukarens timmar i företaget						Summa brukare	
	0	1– 400	401– 900	901– 1800	1801– 2700	2701–	%	Antal
2,1 – 10,0	2,0	41,3	19,9	25,1	8,7	3,0	100	32 600
10,1 – 20,0	0,5	18,1	14,5	27,3	27,5	12,1	100	24 400
20,1 – 30,0	1,7	12,2	9,5	29,7	22,8	24,1	100	13 400
30,1 – 50,0	–	11,6	13,0	14,9	25,5	35,1	100	17 800
50,1 –	0,8	4,7	8,8	16,9	35,9	32,8	100	17 300
Totalt								
1990	1,1	21,2	14,3	23,1	22,1	18,1	100	105 500
1987	3,5	19,4	17,6	19,6	20,7	19,2	100	119 596
1986	3,0	18,5	15,1	22,3	19,4	21,7	100	115 499
1985	2,8	16,6	16,0	20,2	20,7	23,7	100	121 023
1984	1,9	18,3	13,9	21,3	21,2	23,4	100	123 173
1983	1,8	16,8	12,2	20,2	25,8	23,2	100	123 261
1982	2,0	12,6	15,9	22,5	24,4	22,7	100	125 037

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Tabell 3.14

Antal jordbrukare 1990 efter antal arbetade timmar utom företaget. Procent inom olika storleksgrupper

Number of holders in 1990 distributed by number of working hours outside the holding. Per cent for different size groups

Storleksgrupp hektar åker	Brukarens timmar utom företaget						Summa brukare	
	0	1– 400	401– 900	901– 1500	1501– 1800	1801–	%	Antal
2,1 – 10,0	33,6	11,4	14,1	11,8	11,5	17,6	100	32 600
10,1 – 20,0	41,2	14,4	8,5	9,2	10,9	15,7	100	24 400
20,1 – 30,0	47,7	20,0	8,9	12,6	5,2	5,6	100	13 400
30,1 – 50,0	40,5	26,3	8,6	10,5	4,2	9,9	100	17 800
50,1 –	40,3	36,9	9,2	7,1	1,9	4,5	100	17 300
Totalt								
1990	39,4	19,9	10,4	10,3	7,8	12,2	100	105 500
1987	43,3	14,7	4,7	12,8	10,4	14,2	100	119 596
1986	44,4	17,2	7,1	9,9	12,1	9,3	100	115 499
1985	48,5	16,7	7,0	8,3	9,4	10,2	100	121 023
1984	46,7	16,2	7,3	8,8	9,4	11,6	100	123 173
1983	45,0	20,0	6,9	9,2	7,6	11,3	100	123 261
1982	48,8	17,6	7,9	9,7	7,3	8,7	100	125 037

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Deltidssysselsättning

En studie av "Deltidslantbrukets struktur och betydelse" genomfördes 1986–1989 av Lantbruksstyrelsen och SCB på uppdrag av Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden. Syftet med studien var bl.a. att utveckla definitioner för klassificering av lantbruksföretagen efter arbetsbehovet i lantbruket och inkomstberoendet för lantbrukarfamiljen. Denna klassificering användes för att beskriva och analysera olika grupper av heltids- och deltidsföretag. Primärmaterialet för studien hämtades dels från deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU) avseende 1985, dels från JAK avseende åren 1984–1986.

För klassificeringen av företagen efter arbetsbehovet utnyttjades de standardiserade arbetsgångstalen i SCBs typklassificeringssystem (se närmare i kapitel 2). Indelningen gjordes i fem grupper genom gränserna 400, 800, 1 600 och 4 000 standardtimmar i jordbruk och skogsbruk. Dessa grupper redovisades i kombination med följande fem grupper som definierades genom brukarefamiljernas (brukares och maka/makes) taxerade inkomster från olika inkomstslag:

- Lantbruk/Rörelse (R)
Någon familjemedlem har rörelsebilaga till deklara-
tionen.
- Lantbruk/Tjänst, lite (T_L)
Familjens genomsnittliga inkomst av tjänst ligger
mellan 1/2 och 2 basbelopp per person.
- Lantbruk/Tjänst, mycket (T_S)
Familjens genomsnittliga inkomst av tjänst ligger
över 2 basbelopp per person.
- Lantbruk/Pension (P)
Samtliga brukare ≥ 65 år.
- Enbart lantbruk (L)
Någon brukare < 65 år, ingen i familjen har rörelse-
bilaga och familjens genomsnittsinkomst av tjänst
< 1/2 basbelopp per person.

Resultat

Antalet företag med mer än 2,0 hektar åker redovisades uppde-
lade på olika klasser enligt den s.k. trädmodellen som framgår
av diagram 3.15. Av totalt 105 000 företag hade 29 000
inkomst enbart av lantbruk, varav 22 000 i storleksgruppen
minst 1 600 standardtimmar. På 14 000 företag var brukaren
65 år eller mer och bland övriga företag hade brukarefamiljen
"stor" inkomst av tjänst, dvs. genomsnittligt för brukare och
maka/make tillsammans mer än dubbla basbeloppet (1985 =
43 800 kr) i 30 000 fall.

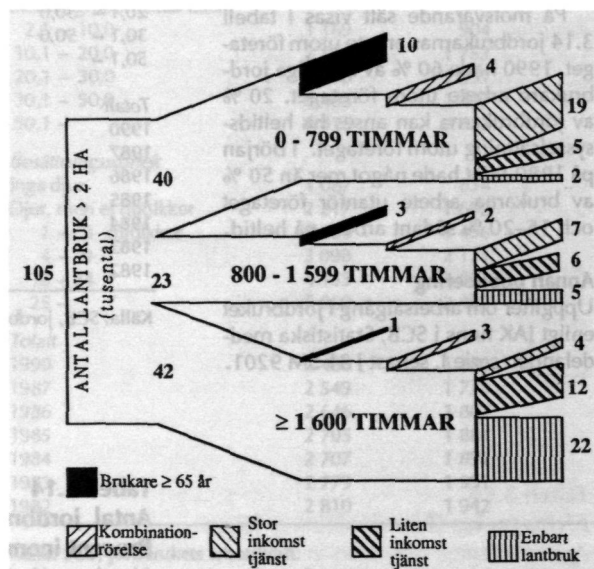
De 15 grupperna i diagram 3.15 sammanfördes enligt
diagram 3.16 till 6 grupper, för vilka redovisades olika data om
struktur och ekonomiska förhållanden. Ett urval av dessa
återfinns i tabell 3.17.

Pensionärs- och fritidslantbruken, som tillsammans omfat-
tade ca 42 000 företag, hade låg omsättning och nettointäkt i

Diagram 3.15

**Antal företag (1 000-tal) 1985 efter arbetsbehov i
standardtimmar respektive brukarefamiljens inkomst av
olika förvärvskällor**

*Number of holdings (in thousands) by labour requirement in
standard man-hours and the holders income from different
sources of income*

Källa: Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens rationaliserings-
grupp.

Diagram 3.16

Klassificeringsschema

Classification scheme

Företaget	Familjen		
	Har inkomst av tjänst el rörelse ($T_S + T_L + R$)	Har enbart inkomst av lantbruk (L)	Brukaren äldre än 64 år (P)
< 800 tim	Fritidslantbruk	Små lantbruk/heltid	Pensionärs-lantbruk
800 - 1599 tim	Små lantbruk/deltid		
≥ 1600 tim	Större lantbruk/deltid	Större lantbruk/heltid	

Källa: Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens rationaliserings-
grupp.

jordbruket; bland fritidslantbruken redovisade närmare 2/3 till och med underskott. Den egentliga jordbruksproduktionen kom från grupperna större lantbruk (ca 40 000 företag) med omfattande inriktning på animalieproduktion. Den genomsnittliga åkarealen var för dessa grupper 4–5 gånger större än för fritidslantbruken och omsättningen 10–12 gånger större.

Vid bearbetningen av JAK 1984–1986 erhöles bl.a. uppgifter om brukares respektive maka/makes arbete utom företaget. Av diagram 3.18 framgår andelen företag med utomgårdarbete inom olika riksområden och inom olika klasser efter arbetsbehov respektive driftsinriktning. På ca 70 % av vegetabilieföretagen och småbruken (mindre än 400 standardtimmar) förekom utomgårdarbete och på 30–40 % av företagen arbetade båda makarna utom företaget. Bland animalie- och blandföretag var andelen med utomgårdarbete något lägre (ca 60 %).

I tabell 3.19 visas hur utomgårdarbetet fördelat sig på olika näringsgrenar 1982, 1987 och 1990. Brukarna arbetade till största delarna inom privata sektorn (industri, handel och servicenäringsar), medan makorna huvudsakligen arbetade inom sjuk- och hälsovård, undervisning o.dyl. Antalet brukare med utomgårdarbete ökade under femårsperioden 1982–1987 från ca 52 000 till 57 000 och antalet makor med arbete utom företaget från 31 000 till 36 000.

Annan verksamhet inom företagen

Det är inte bara i verksamhet utanför sina företag som jordbrukarfamiljen har kompletterande sysselsättning. I en särskild undersökning för företag med mer än 5 hektar åker har SCB kartlagt vilket slag av kompletterande verksamhet (särskilda driftsgrenar), som förekom inom företagen under 1990. trädgård och skogsbruk. Totala antalet företag med mer än 5 hektar åker var 76 000. På ca 17 000 av dessa förekom vid sidan av jord- och skogsbruket, särskild driftsgren i vilken brukaren eller maken/sambon var verksam. Av deras totalt utförda arbete utgjorde drygt 5 % sådant arbete.

Vanligast bland särskilda driftsgrenar på jordbruksföretagen är olika entreprenadarbeten. Andra vanligt förekommande verksamheter är hästuppfödning/ridhästverksamhet och verkstadsarbete. Av entreprenadarbetena utgör en betydande del tjänster inom jordbruk/trädgård och skogsbruk. Diagram 3.20 ger mer detaljerad information.

Tabell 3.17

Areal åkermark och skogsmark, antal husdjur, omsättning och inkomst för olika grupper heltids- och deltidföretag, 1985

Area of arable land and forest land, number of livestock, income for different groups of full-time and part-time holdings, 1985

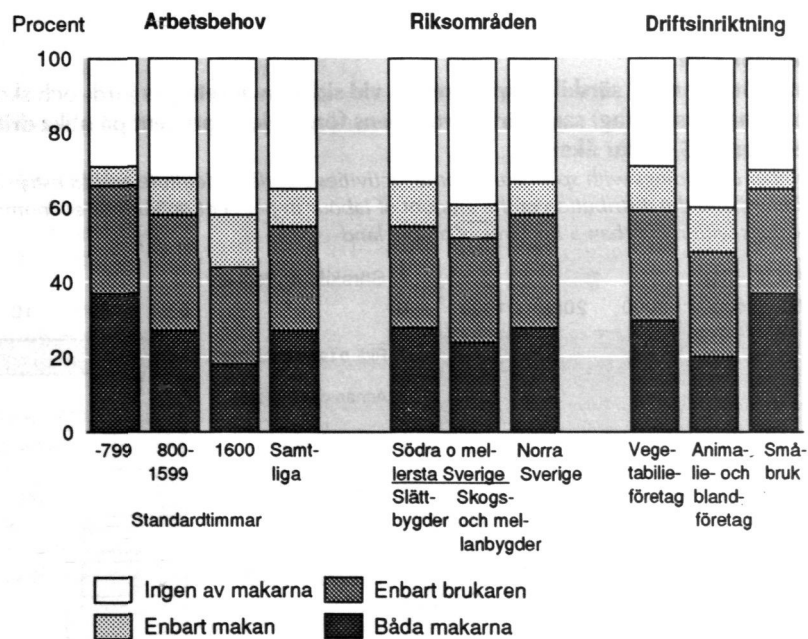
	Pensionärs- lant- bruk	Fritids- lant- bruk	Smålantbruk		Större lantbruk		Samtliga
			Del- tid	Hel- tid	Del- tid	Hel- tid	
Areal åker (ha)	12	10	22	23	46	43	26
Areal skog (ha)	32	17	44	30	61	46	38
Antal mjölkkor	1	–	1	1	12	16	6
Antal svin	4	1	9	10	55	45	22
Omsättning (1 000 kr)	84	56	172	253	653	599	304
Inkomst av jordbruk (1 000 kr)	14	–7	13	46	55	80	32
Andel med underskott av jordbruk	28 %	65 %	34 %	5 %	17 %	5 %	30 %

Källa: Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens rationaliseringsgrupp.

Diagram 3.18

Andel företag med utomgårdarbete av brukare respektive maka/make inom olika klasser av företag efter arbetsbehov respektive driftsinriktning och inom riksområden, 1984–1986. Procent

Number of holders and spouses working outside the farm by classes of labour requirement and type of farming and within major regions, 1984–1986. Per cent

Källa: Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens rationaliseringsgrupp.

Annan publicering

Fullständig redovisning av projektet "Deltidslantbrukets struktur och betydelse" finns i två delrapporter, 1 och 2, Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens rationaliseringsgrupp 1988 respektive 1989.

"Jordbruket – en kombinationsnärning. En undersökning om jordbrukarnas sysselsättning i och utanför lantbruket 1990". Livsmedelsekonomiska samarbetsnämndens jordbruksekonomiska grupp. 1992.

Tabell 3.19

Andel brukare respektive makar/sambor med arbete i olika näringsgrenar andra kvartalet 1982, 1987 och 1990. Procent

Proportion of holders and spouses/cohabiting (men or women) with work in different branches of business, in the second quarter 1982, 1987 and 1990. Per cent

	Brukare med utomgårdarbete, %			Brukarnas makar/sambor med utomgårdarbete, %		
	1982	1987	1990	1982	1987	1990
Annans jordbruk	14	12	12	4	2	1
Annans skogsbruk	12	8	10	1	1	—
Ny-, om- och tillbyggnad av egen bostad	6	5	9	3	1	5
Fiske	..	..	..	..	..	..
Brytning av mineraliska produkter, tillverkningsindustri	18	22	17	7	11	8
Byggnads-, och anläggningsverksamhet	12	11	12	..	2	3
Varuhandel, restaurant, hotell, samfärdsel, post, tele, bank, försäkrings-, fastighets- och uppdragsverksamhet	17	20	22	16	21	18
Offentlig förvaltning, försvars-, polis- och brandskyddsverksamhet	11	7	4	6	3	3
Sjuk- och hälsovård, socialvård	5	8	8	40	46	41
Undervisning, forskning m.m.	9	10	8	16	10	15
Annat, inklusive näringsgren okänd	5	4	7	10	5	10
Samtliga med utomgårdarbete andra kvartalet (100 %), antal	52 300	56 700	49 800	30 900	36 000	30 900
Samtliga med utomgårdarbete under året, antal	64 000	67 800	63 900	37 300	42 400	34 700
Samtliga brukare/makar under året, antal	125 000	119 600	105 500	82 300	76 600	57 700
Andel med utomgårdarbete, %	51 %	57 %	61 %	45 %	55 %	60 %

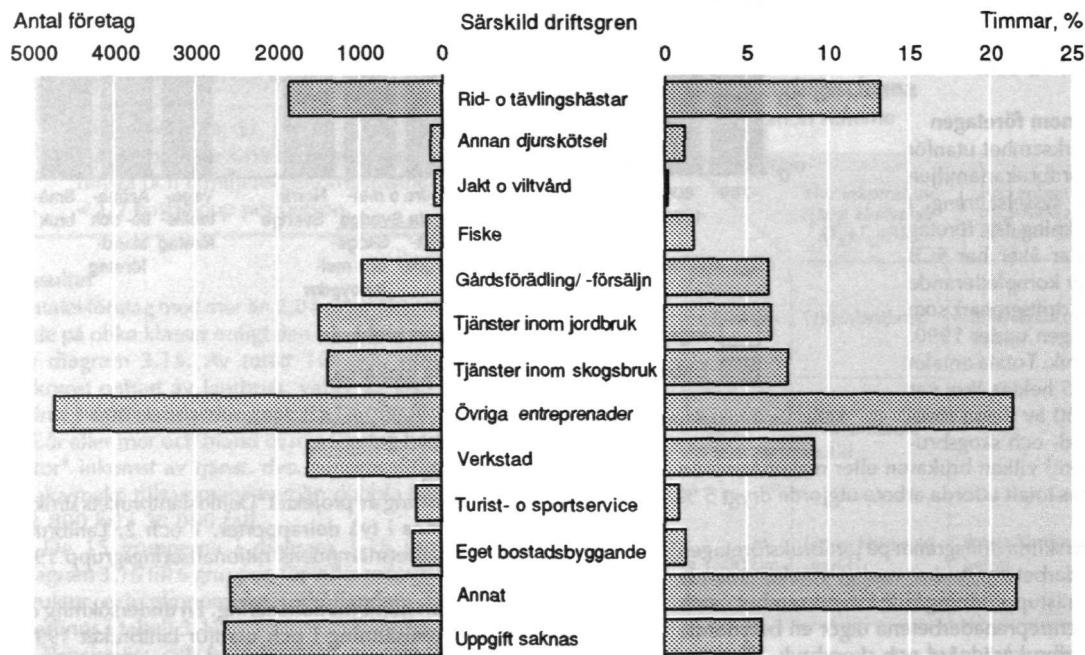
Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Diagram 3.20

Antal företag med särskilda driftsgrenar vid sidan av företagets jord- och skogsbruk 1990 (kombinationsföretag) samt arbetsvolymens fördelning i procent på olika driftsgrenar. Företag med mer än 5 hektar åker

Number of holdings with special economic activities beside agriculture and forestry in 1990 (combined holdings) and the distribution of the amount of labour in per cent on various economic activities.

Holdings with more than 5 hectares of arable land

Källa: Livsmedelsekonomiska samarbetsnämndens jordbruksekonomiska grupp.

Arbetssskador

Enligt gällande lag är numera alla förvärvsarbetande, även egna företagare, obligatoriskt försäkrade mot arbetssskada. Arbetsgivare har skyldighet att anmäla inträffad arbetssskada till allmän försäkringskassa. Anmälan skall göras, om skadan medfört eller skäligen kan antas medföra rätt till sjukvårdsersättning eller ersättning enligt lagen om arbetssskade-försäkring.

Fr.o.m. 1 januari 1979 ersattes yrkesskade-statistiken av ett informationssystem om arbetssskador (ISA). Arbetsarkyddsstyrelsen är huvudman för systemet och producerar tillsammans med SCB årlig och kvartalsvis statistik baserad på systemet. Syftet är att skapa underlag för förebyggande skyddsarbete.

Statistiken gäller de arbetssskador som anmälts till försäkringskassan. Den omfattar arbetsolycksfall och arbets-sjukdomar som uppkommit som följd av skadlig inverkan i arbetet. Även olycksfall vid färd till eller från arbetet ingår.

Resultat

Antalet rapporterade arbetsolyckor inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske för åren 1985–1990 redovisas i tabell 3.21. Tabellen visar att skadorna inom näringen drabbar många egenföretagare. Andelen egenföretagare bland de drabbade är särskilt hög inom jordbruk och fiske, som är de näringsgrenar där egenföretagarna svarar för en betydande andel av de sysselsatta.

Uppgifter om arbetsolyckor som drabbat arbetstagare inom jordbruket lämnas i tabell 3.22.

Inom jordbruk rapporterades 1990 37 arbetsolyckor per 1 000 arbetstagare. Motsvarande frekvens för skogsbruk var 41. Båda näringsgrenarna har således frekvenser som ligger betydligt högre än frekvensen för samtliga näringsgrenar (22 fall per 1 000 arbetstagare).

Slag, spark etc (huvudsakligen från djur) och överbelastning av kroppsdel är de vanligaste händelserna vid arbetsolycksfall.

För år 1990 har 14 arbetsolyckor med dödlig utgång anmälts bland arbetstagare och egenföretagare.

Av de 4 911 arbetsolycksfall som anmäldes 1990 drabbades 4 138 män och 773 kvinnor. Utöver arbetsolyckorna redovisades år 1990 för arbetstagarna 964 anmälda arbetssjukdomsfall eller 15 per 1 000 anställda inom näringsgrenen. För jordbruket var frekvensen 13 per 1 000 anställda och skogsbruket 18 jämfört med 12 för samtliga näringsgrenar. 72 % av arbetssjukdomsfallen har belastningsfaktorer som orsak.

Tabell 3.21

Anmälda arbetsolyckor inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske, 1985–1990

Reported occupational accidents in agriculture, forestry, hunting and fishing, 1985–1990

Näringsgren	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Totalt inom näringen						
Arbetstagare	3 700	3 538	3 403	3 155	2 860	2 476
Egenföretagare	3 336	3 330	3 426	3 154	2 997	2 435
<i>därav</i>						
Jordbruk, jakt						
Arbetstagare	1 690	1 543	1 515	1 432	1 389	1 255
Egenföretagare	2 992	2 989	3 084	2 847	2 702	2 187
Skogsbruk						
Arbetstagare	1 997	1 971	1 858	1 694	1 448	1 196
Egenföretagare	237	240	234	216	209	176
Fiske						
Arbetstagare	13	24	30	29	23	25
Egenföretagare	107	101	108	91	86	71

Källa: Arbetsssjukdomar och arbetsolyckor 1990. Arbetsarkyddsstyrelsen och SCB.

Tabell 3.22

Anmälda arbetsolyckor inom jordbruket 1990.

Arbetstagare

Reported occupational accidents in agriculture 1990. Employees

Huvudsaklig händelse	Inom jordbruk och jakt		Samtliga näringsgrenar per 1 000 arbetstagare
	antal	per 1 000 arbetstagare	
Elolyckor	—	—	—
Brand, explosion, sprängning	5	0,1	0,1
Kontakt med kemiskt ämne	15	0,4	0,2
Kontakt med värme/kyla	11	0,3	0,5
Fall av person	212	6,2	3,5
därav fall till lägre nivå	89	2,6	1,3
Trampning på ojämnhet, feltramp, snedtramp eller spiktramp	67	2,0	1,2
Annan kontakt med föremål i vila	65	1,9	1,3
Träffad av flygande föremål, sprut o.d.	79	2,3	1,2
Träffad av fallande föremål	72	2,1	1,6
Annan kontakt med föremål, maskindel o.d. i rörelse	355	10,4	4,0
därav kontakt med rörliga maskindelar m.m.	77	2,3	2,3
olycka med fordon under färd, påkörd	47	1,4	0,9
slag, spark o.d. från djur eller person	226	6,6	0,7
Överbelastning av kroppsdel	212	6,2	4,8
därav lyftning, bärning	124	3,6	3,1
Hanteringsolyckor	144	4,2	3,1
Övrigt	18	0,5	0,4
Summa	1 255	36,8	22,0

Källa: Arbetsssjukdomar och arbetsolyckor 1990. Arbetsarkyddsstyrelsen

Undersökning av akuta olycksfall i lantbruket 1987

Den officiella olycksfallsstatistiken redovisar antalet till försäkringskassan anmälda olyckor. Inom lantbruket har tidigare vissa mindre studier gjorts som pekar på att det faktiska antalet olycksfall är betydligt högre än antalet anmälda olyckor.

För att dels få en uppfattning om den verkliga olycksfallsfrekvensen i lantbruket, dels erhålla planeringsunderlag för att förebygga olycksfall, genomförde Lantbrukshälsan i samarbete med Arbetarskyddsstyrelsen och SCB våren 1988 en enkät till 20 000 lantbruksföretag. Hälften av dessa drev jordbruk (med eller utan skogsbruk) och den andra hälften var skogsbruksföretag (utan åker). I en postenkät frågades om akuta olycksfall hade inträffat under 1987. För de företag som redovisat olycksfall genomfördes en telefonintervju där uppgifter erhöles om i vilken verksamhet olyckan(-orna) skett, eventuell sjukskrivning, frånvarodagar m.m.

Undersökningen visar att det inom jord- och skogsbruket 1987 inträffade drygt 10 000 olycksfall enligt följande:

Olyckor i jordbruket	7 525
Olyckor i skogsbruket	
– vid jordbruksföretag med skog	1 516
– vid skogsbruksföretag	1 161
Summa	10 202

Totalt har olyckor i jordbruket inträffat vid ca 6 % av jordbruksföretagen medan skogsolyckor inträffat vid ca 2 % av de kombinerade jord- och skogsbruksföretagen och vid ca 2 % av skogsbruksföretagen. En ungefärlig beräkning av antalet olyckor per en miljon arbetstimmar visar en mer än dubbelt så hög siffra för skogsbruksolycka jämfört med jordbruksolycka, 120 respektive 50. Båda värdena är höga jämfört med andra näringar.

I jordbruket inträffar olyckorna främst vid verksamhet med husdjur (ca 40 %) och grödor (ca 23 %). I skogsbruket dominerar olyckor vid motorsågsarbete (ca 45 %) följt av skogsårdsarbete och terrängtransporter (vardera ca 18 %).

Gemensamt för både jord- och skogsbruksolyckor är att ca hälften föranleder sjukskrivning, att ungefär en fjärdedel leder till frånvaro från arbetet utan sjukskrivning och att ungefär en fjärdedel inte leder till frånvaro från arbetet. Den genomsnittliga frånvaron vid olycka är 28 dagar, vilket är ungefär densamma som i andra näringar.

Annan publicering

Uppgifter om arbetsskador publiceras fr.o.m. 1989 i publikationen Arbetssjukdomar och arbetsolyckor som utges av Arbetarskyddsstyrelsen och SCB gemensamt. Preliminära uppgifter publiceras av SCB i Statistiska meddelanden, serie HS.

Avbytarverksamhet

Lantbrukets Avbyttjänst AB har som uppgift att med ett abonnemangsförfarande som bas sälja avbyttjänster till animalieproducenter inom det svenska lantbruket.

Huvuduppgiften är att tillhandahålla avbyttjänster av god kvalitet för djurskötsel. Alla djurägare kan abonnera på upp till 90 dagar regelbunden ledighet per år. Vidare kan hjälp erhållas vid akuta situationer som t.ex. olycksfall eller sjukdom, havandeskap, barns födelse, vård av sjukt barn, militärinkallelse m.m.

Genom att pengar avsätts inom ramen för de lantbrukssociala satsningarna kan lantbrukarna erbjudas ledighet mot en reducerad avgift.

Lantbruksavbyttarna är anställda av Lantbrukets Avbyttjänst AB. En ordinarie lantbruksavbyttare arbetar inom en krets av fem till åtta djurbesättningar. Arbetsledningen och kontakterna med djurägarna sköts genom distriktskontoren.

För att verksamheten skall klaras vid akuta sjukdomsfall finns det även storkrets- och jouravbyttare bland de anställda. Dessutom finns det en kår av reseravbyttare som också kan hjälpa till att ge avbytarservice.

Resultat

Antal lantbruksavbyttare och lantbruksföretag samt utförda avbyttardagar vid utgången av åren 1988–1992 framgår av tabell nedan.

Avbyttare	1988	1989	1990	1991	1992
Ordinarie	1 710	1 882	1 950	1 800	1 627
Vikarier	212	210	183	140	131
Reserver	3 262	3 728	3 608	3 104	2 378
Företag	9 487	9 755	9 879	8 685	8 406
Utförda avbyttardagar	350 576	370 993	379 153	328 913	301 750

Under 1992 förekom mjölkproduktion vid ca 95 % av de abonnerande företagen.

Annan publicering

Lantbruksåret, uppgifter om Lantbrukets Avbyttjänst AB årligen sedan 1975. Lantbrukarnas Riksförbund.

4 Mark. Fastigheter

I detta kapitel redovisas uppgifter om jordbruksmarkens uppdelning på ägoslag enligt lantbruksregistret. Vidare lämnas uppgifter om jordbruksfastigheternas taxeringsvärden enligt 1992 års allmänna och särskilda fastighetstaxering. Slutligen redovisas priser på jordbruksfastigheter enligt SCBs lagfartsstatistik.

Kapitel 4 innehåller avsnitt om

- Ägoslag
- Betesmark
- Markkartering
- Taxeringsvärden
- Fastighetspriser

Ägoslag

Vid lantbruksräkningarna erhålls uppgifter om jordbruksmarkens fördelning på ägoslag för samtliga jordbruksfastigheter.

Vid lantbruksregistreringen i juni varje år erhålls underlag till en årlig ägoslagsstatistik för mark på företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Resultat

I tabell 4.1 redovisas arealer av olika ägoslag enligt lantbruksräkningen 1988. Landets totala åkerareal uppgick till ca 2,9 miljoner hektar vilket utgjorde ungefär 7 % av den totala landarealen (ca 41,1 miljoner hektar). Skogsmarksarealen uppgick till 22,5 miljoner hektar, dvs. till 55 % av samma landareal.

Av åkermarken fanns drygt 97 % på företag med mer än 2,0 hektar åker, dvs. i princip på jordbruksföretag. Ungefär 18 % av skogsmarken fanns på jordbruksföretag, dvs. kombinerad med jordbruk. Vid lantbruksräkningen 1981 var motsvarande andel 20 % av skogsmarken.

Tabell 4.1 visar också den regionala fördelningen av jordbruks- och skogsmarken. Bl.a. kan man utläsa att 50 % av skogsmarksarealen finns i de fyra nordligaste länen medan motsvarande procenttal för åkermarken är ca 9 %.

Tabell 4.1

Arealen av olika ägoslag 1988. Hektar

Area of different types of land in 1988. Hectares

Avser samtliga lantbruksföretag.

Område; storleksgrupp, hektar åkermark	Åkermark	Betesmark	Skogsmark	Annan mark	Summa
<i>Län</i>					
Stockholms	96 451	18 832	298 824	76 654	490 761
Uppsala	160 854	19 915	405 921	103 552	690 242
Södermanlands	139 870	19 052	337 820	81 259	578 001
Östergötlands	218 517	49 184	599 335	150 317	1 017 353
Jönköpings	95 194	44 504	632 993	143 666	916 357
<i>Kronobergs</i>	60 116	29 260	569 735	124 063	783 174
Kalmar	133 671	51 981	724 879	122 352	1 032 883
Gotlands	84 925	12 155	132 529	51 563	281 172
Blekinge	37 970	13 456	186 168	20 573	258 167
Kristianstads	181 844	44 194	275 473	51 169	552 680
<i>Malmöhus</i>	308 455	33 224	80 583	24 467	446 729
Hallands	127 015	18 221	262 333	88 835	496 404
Göteborgs o Bohus	70 638	15 637	174 732	130 455	391 462
Älvsborgs	162 044	35 656	663 552	177 169	1 038 421
Skaraborgs	287 029	36 006	333 996	67 254	724 285
<i>Värmlands</i>	127 462	20 071	1 274 921	205 753	1 628 207
Örebro	117 182	10 908	583 473	99 790	811 353
Västmanlands	132 302	9 618	371 589	65 593	579 102
Kopparbergs	74 547	19 224	1 961 879	579 252	2 634 902
Gävleborgs	79 752	9 883	1 432 053	206 028	1 727 716
<i>Västernorrlands</i>	66 256	16 409	1 593 125	308 581	1 984 371
Jämtlands	49 783	16 413	2 710 907	2 054 905	4 832 008
Västerbottens	88 319	12 797	3 177 990	1 803 542	5 082 648
Norrbottnens	47 950	11 804	3 750 474	5 218 954	9 029 181
<i>Hela riket 1988</i>					
– 2,0	75 990	236 142	18 387 069	11 054 808	29 754 009
2,1 –	2 872 156	332 262	4 148 215	900 938	8 253 571
Samtliga	2 948 146	568 404	22 535 284	11 955 746	38 007 580
<i>Hela riket 1981</i>					
– 2,0	62 343	228 062	18 297 702	10 661 009	29 249 116
2,1 –	2 937 878	356 285	4 444 533	1 011 952	8 750 648
Samtliga	3 000 221	584 347	22 742 235	11 672 961	37 999 764

Källa: SCB, lantbruksräkningen.

Ägoslagsfördelningen 1992 på företag med mer än 2,0 hektar åkerframgår av tabell 4.2. Redovisning lämnas för län, produktionsområden och storleksgrupper.

Den totala landarealen i riket anges till ca 41,1 miljoner hektar. I denna areal har då inte inräknats större sjöar och vattendrag. I landarealen ingår bl.a. det rena fjällområdet, varför hela denna areal inte är disponibel för jord- och skogsbruksproduktion eller för t.ex. bebyggelse för bostads- och industriändamål.

Beträffande definitioner av de olika ägoslagen hänvisas till kapitel 2.

Nya ägoslagsdefinitioner tillämpas fr.o.m. 1981. Relationen gentemot de tidigare definitionerna och effekterna av den nya ägoslagsklassificeringen redovisas också i kapitel 2.

Annan publicering

Uppgifter om ägoslag för samtliga lantbruksföretag redovisas vid Lantbruksräkningarna, i Statistiska meddelanden, serie J, senast J 30 SM 9002 (1988 års lantbruksräkning).

Uppgifter för lantbruksföretag med mer än 2,0 hektar åkermark lämnas i Statistiska meddelanden, serie J, senast J 10 SM 9301.

Tabell 4.2

Arealen av olika ägoslag 1992

Area of different types of land in 1992

Avser företag med mer än 2 hektar åkermark

Område; storleksgrupp	Åkermark, hektar	Betesmark, hektar	Skogsmark, hektar	Annan mark, hektar	Summa hektar
<i>Län</i>					
Stockholms	90 739	9 413	91 856	15 372	207 380
Uppsala	153 204	13 730	118 962	15 756	301 652
Södermanlands	132 351	12 989	134 070	18 400	297 810
Östergötlands	210 111	36 911	174 751	25 144	446 917
Jönköpings	91 687	31 244	199 154	38 304	360 389
Kronobergs	55 200	15 679	155 420	30 549	256 848
Kalmar	129 392	34 690	213 020	39 803	416 905
Gotlands	84 151	9 643	74 212	24 172	192 178
Blekinge	35 772	6 916	74 870	6 731	124 289
Kristianstads	175 152	27 353	89 762	14 685	306 952
Malmöhus	298 120	21 607	32 616	10 914	363 257
Hallands	119 626	10 675	98 099	26 206	254 606
Göteborgs o Bohus	65 035	9 230	74 175	50 242	198 682
Älvsborgs	150 547	20 122	235 899	56 560	463 128
Skaraborgs	276 420	24 308	133 471	23 849	458 048
Värmlands	109 363	6 465	233 876	25 215	374 919
Örebro	109 366	5 910	144 472	19 625	279 373
Västmanlands	122 840	6 022	109 991	8 591	247 444
Kopparbergs	62 192	4 004	152 568	13 039	231 803
Gävleborgs	74 697	4 075	278 393	20 075	377 240
Västernorrlands	57 359	5 799	270 579	37 023	370 760
Jämtlands	44 728	5 017	287 886	110 254	447 885
Västerbottens	77 338	3 882	307 109	87 435	475 764
Norrbottnens	42 552	3 434	236 176	88 045	370 207
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	346 060	15 537	33 783	11 994	407 374
" mellanbygder	323 463	54 488	192 002	55 775	625 728
" norra slättbygder	449 170	38 142	183 077	39 010	709 399
Svealands slättbygder	626 771	46 801	568 236	71 623	1 313 431
Götalands skogsbygder	527 073	133 436	1 065 049	226 120	1 951 678
Mellersta Sveriges skogsbygder	200 002	17 578	478 353	52 313	748 246
Nedre Norrland	168 031	14 482	772 695	113 952	1 069 160
Övre Norrland	127 372	8 654	628 192	235 202	999 420
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
2,1– 5,0	53 947	19 966	410 536	114 995	599 444
5,1– 10,0	139 092	34 178	649 434	156 022	978 726
10,1– 20,0	291 983	49 714	743 598	153 089	1 238 384
20,1– 30,0	283 947	40 163	472 692	89 900	886 702
30,1– 50,0	532 268	61 190	605 687	106 496	1 305 641
50,1–100,0	759 383	65 195	544 676	100 459	1 469 713
Över 100,0	707 322	58 712	494 764	85 028	1 345 826
<i>Hela riket</i>					
1992	2 767 942	329 118	3 921 387	805 989	7 824 436
1991	2 789 997	329 302	3 949 068	821 089	7 889 456
1990	2 844 592	331 691	4 065 431	859 192	8 100 906
1989	2 853 116	331 426	4 106 198	878 830	8 169 570
1988	2 872 319	332 363	4 148 304	901 025	8 254 011
1987	2 890 359	336 730	4 223 437	924 509	8 375 035

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Betesmark

Under 1989/90 genomförde SCB en specialstudie av betesmarkens omfattning och användning. Denna omfattade två delar. Den första delen av undersökningen omfattade företag med mer än 5 hektar åker och genomfördes med besöksintervju hos brukarna. Den andra delen omfattade företag med högst 5 hektar åker och genomfördes med postenkät och viss telefonuppföljning. Båda delarna har baserats på urval av företag. Resultaten är därför behäftade med viss osäkerhet. Uppgifter har redovisats för 8 produktionsområden eller 3 riksområden beroende på säkerheten i resultaten. För indelning i dessa områden se bilaga 2. Samtidigt med dessa uppgifter har SCB publicerat ett Statistiskt meddelande innehållande historiska data för betesmarken samt en översikt över de definitionsförändringar som berört betesmarken under 1900-talet.

Resultat

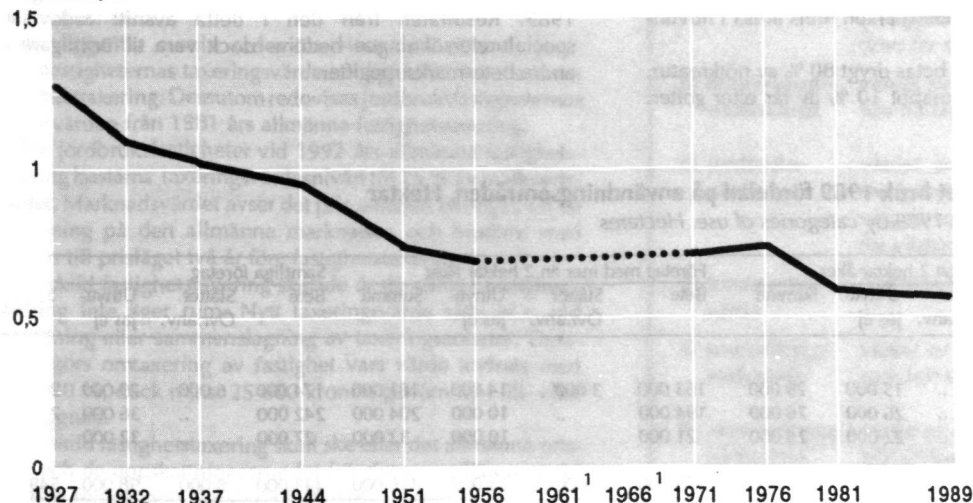
Enligt betesmarksundersökningen utgjorde arealen betesmark 1989 i hela riket ca 550 000 hektar, vilket motsvarar ca 1,3 % av den totala landarealen. Nära hälften av denna betesmark återfanns i Götalands skogsbygder. Enligt jordbruksräkningen 1927 fanns vid den tidpunkten 1 268 000 hektar ängs- och betesmarker. Jämfört med 1920-talet återstår således mindre än hälften av dessa marker, se diagram 4.3. Den största minskningen har skett i skogsbygderna och särskilt i Norrland.

Det finns flera orsaker till denna minskning. Vinterfodret (hö) som tidigare togs från slåtterängen skördas nu på slåttervall, dvs. åkermark. Det totala behovet av betesmarker har vidare minskat i och med att nötkreaturen blivit färre och en del djur varit installerade året om. Betesgången har även i stor utsträckning överförts från naturliga ängs- och betesmarker till

Diagram 4.3

Ängs- och betesmarkens förändring sedan 1920-talet
Meadow and grazing land since the 1920's

Areal, milj ha

Källa: SCB, jordbruksräkningar/lantbruksräkningar.

Betesmark Mark som används eller lämpligen kan användas till bete och som inte är lämplig att plöjas.

Betesmarken har uppdelats i kultiverad och ej kultiverad mark:

Kultiverad betesmark Mark som förbättrats med redskap, gödsling, kalkning, röjning eller genom insådd av vallväxter. Hit räknas i regel gammal åkermark som inte antas bli plöjd på nytt.

Ej kultiverad Mark som sedan lång tid tillbaka och i mer eller mindre obruten följd använts som slåtter och/eller betesmark och som inte utsatts för kultiverande åtgärder under senare år.

Undersökningen har endast omfattat det särskilda ägoslaget betesmark och innefattar således inte betesvallar på åkermark (ca 190 000 hektar 1990).

mer högvakastande marker som kultiverad betesmark och anlagda betesvallar på åkermark. Detta har konsekvenser för landskapsbilden och för de växter och djur som har sin livsmiljö i ängs- och betesmarkerna. Det tidigare varierande odlingslandskapet med åker, äng och betesmark har i vissa områden ersatts av ett åker- och skogslandskap.

1) Fastigheter med högst 0,3 hektar åkermark ingick ej i jordbruksräkningarna 1961 och 1966

Tabell 4.4**Areal betesmark under eget bruk 1989 fördelad på markslag. Hektar***Area of permanent pasture in 1989 by type of land. Hectares*

Område	Företag med högst 2 hektar åker			Företag med mer än 2 hektar åker			Samtliga företag		
	Summa betesmark	därav kultiverad mark	ej kultiverad mark	Summa betesmark	därav kultiverad mark	ej kultiverad mark	Summa betesmark	därav kultiverad mark	ej kultiverad mark
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	..	600	..	13 000	4 000	9 000	16 000	5 000	12 000
" mellanbygder	10 000	..	8 000	57 000	22 000	36 000	67 000	23 000	43 000
" norra slättbygder	5 000	..	2 000	42 000	11 000	30 000	47 000	15 000	32 000
Svealands slättbygder	10 000	3 000	7 000	68 000	21 000	47 000	78 000	24 000	54 000
Götalands skogsbygder	66 000	16 000	43 000	184 000	78 000	103 000	249 000	94 000	146 000
Mellersta Sveriges skogsbygder	11 000	..	7 000	20 000	11 000	9 000	31 000	13 000	17 000
Nedre Norrland	14 000	3 000	9 000	24 000	9 000	14 000	38 000	13 000	24 000
Övre Norrland	13 000	2 000	7 000	7 000	3 000	..	21 000	5 000	11 000
<i>Hela riket</i>	133 000	31 000	86 000	416 000	159 000	252 000	549 000	191 000	338 000

Källa: SCB, enheten för lantbruksstatistik.

Av tabell 4.4 framgår att den totala betesmarksarealen 1989 bestod av ca 35 % kultiverad och drygt 60 % icke kultiverad mark (resterande del har inte kunnat klassificeras). Sedan slutet av 1950-talet har ca 150 000 hektar *naturliga* ängs- och betesmarker försvunnit medan arealen *kultiverad* betesmark förändrats obetydligt.

I tabell 4.5 redovisas hur betesmarken användes 1989. Drygt 440 000 hektar, ca 80 %, av betesmarksarealen utnyttjades för bete. Totalt ca 100 000 hektar betesmark var alltså utnyttjad. De regionala skillnaderna var dock stora. I Götaland och Svealand utnyttjades ungefär 85 % av arealen för bete medan endast ca 45 % utnyttjades i norra Sverige. Ungefär hälften av den utnyttjade betesmarken håller på att växa igen.

Andelen betesmarksareal som är utnyttjad varierar kraftigt mellan å ena sidan jordbruksföretagen (med mer än 2 hektar åker) och å andra sidan de s.k. skogsföretagen som förutom betesmarken huvudsakligen har skogsmark. Bland jordbruksföretagen utnyttjades ca 90 % av den totala betesmarksarealen för bete, medan endast 50 % utnyttjades hos skogsföretagen. Den utnyttjade marken finns alltså i huvudsak hos skogsföretagen.

Av den areal som utnyttjas betas drygt 80 % av nötkreatur, knappt 10 % av hästar och knappt 10 % av får eller getter.

Uppgifterna avser genomsnitt för riket. I norra Sverige betas en större andel av får eller getter, ca 20 %.

I betesmarksundersökningen har även uppgifter om bete på skogsmark insamlats. I början av 1900-talet var det vanligt att skogsmark utnyttjades för bete. På 1920-talet fanns det närmare 1 miljon hektar skogsmarksbete. Enligt betesmarksundersökningen finns det nu ca 90 000 hektar skogsmark som används för bete. Ca 90 % av skogsmarksbetet har alltså försvunnit sedan 1920-talet. Definitionsförändringar gör dock att uppgifterna från 1920-talet inte är direkt jämförbara med 1989 års uppgifter.

Annan publicering

En utförligare redovisning återfinns i Statistiska meddelanden, SCB. Historiska data (från 1920-talet) lämnas i Na 36 SM 9001. Undersökningen av betesmarkens omfattning och användning 1989 redovisas i J 13 SM 9003.

Arealuppgifterna avviker från SCBs betesmarksuppgifter enligt lantbruksräkningen 1988 och enligt lantbruksregistret 1989. Resultaten från den i detta avsnitt redovisade specialundersökningen bedöms dock vara tillförlitligare än andra betesmarksuppgifter.

Tabell 4.5**Areal betesmark under eget bruk 1989 fördelad på användningsområden. Hektar***Area of permanent pasture in 1989 by categories of use. Hectares*

Område	Företag med högst 2 hektar åker				Företag med mer än 2 hektar åker				Samtliga företag			
	Bete	Slätter Övr.anv.	Utnyttjas ej	Summa	Bete	Slätter Övr.anv.	Utnyttjas ej	Summa	Bete	Slätter Övr.anv.	Utnyttjas ej	Summa
<i>Riksområde</i>												
RO 1	11 000	..	15 000	29 000	163 000	3 000	14 000	181 000	174 000	6 000	29 000	209 000
RO 2	48 000	..	26 000	76 000	194 000	..	10 000	204 000	242 000	..	36 000	280 000
RO 3	6 000	..	22 000	28 000	21 000	..	10 000	32 000	27 000	..	32 000	59 000
<i>Hela riket</i>	64 000	5 000	63 000	133 000	378 000	4 000	34 000	416 000	443 000	8 000	98 000	549 000

Källa: SCB, enheten för lantbruksstatistik.

Markkartering

I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna 1987 gjordes en kartläggning av markkarterade arealer. En jämförbar undersökning genomfördes 1977. För samtliga företag i urvalet till de objektiva skördeuppskattningarna skulle anges om åkermarken var markkarterad i sin helhet, endast delvis eller inte alls. Dessutom inhämtades uppgift om bl.a. tidpunkt för senaste markkartering.

På basis av erhållna uppgifter gjordes skattningar av markkarterade arealer enligt de skattningsmetoder som tillämpas i de objektiva skördeuppskattningarna.

Resultat

Resultat från markkarteringsundersökningen redovisas i tabell 4.6. Bl.a. framgår att drygt 40 % av landets åkerareal finns på brukningsenheter där hela arealen markkarterats 1987, en ökning med 10 procentenheter jämfört med 1977 års undersökning. De regionala variationerna är stora. Minst vanlig är markkartering i skogsbygderna och i Norrland.

Annan publicering

En utförlig redovisning av markkarteringsundersökningen har lämnats i SCB, Statistiska meddelanden J 12 SM 8806. Undersökningen 1977 redovisas i SM J 1979:8.1 och Appendix till SM J 1979:8.1.

Taxeringsvärden

Uppgifter om taxeringsutfallet publiceras årligen av SCB. Normalt har allmän fastighetstaxering (genomgång av samtliga fastigheter) ägt rum ungefär vart femte år – den senaste 1981 – och däremellan har verkställts särskild fastighetstaxering. 1992 gjordes en omfattande allmän taxering av jordbruksfastigheter. Fr.o.m. 1988 gäller ett system med rullande allmänna fastighetstaxeringar som innebär att inte alla fastigheter taxeras samtidigt. Allmän fastighetstaxering för jordbruksfastigheter har ägt rum 1992 och redovisas i Statistiska meddelanden, senast Bo 38 SM 9301, Rikets fastigheter 1992, del 2 Lantbruksenheter.

I föreliggande avsnitt redovisas vissa data rörande jordbruksfastigheternas taxeringsvärden enligt 1992 års allmänna fastighetstaxering. Dessutom redovisas jordbruksfastigheternas hektarvärden från 1981 års allmänna fastighetstaxering.

För jordbruksfastigheter vid 1992 års allmänna fastighetstaxering bestäms taxeringsvärdesnivån till 75 % av marknadsvärdet. Marknadsvärdet avser det pris enheten betingar vid en försäljning på den allmänna marknaden och bestäms med hänsyn till prisläget två år före fastighetstaxeringen.

Särskild fastighetstaxering sker de år då allmän fastighetstaxering inte äger rum. Nytt taxeringsvärde sätts bl.a. vid nybildning eller sammanslagning av taxeringsenheter. Dessutom görs omtaxering av fastighet vars värde ändrats med minst 20 %, dock minst 25 000 kronor, genom ny-, till- eller ombyggnad.

Särskild fastighetstaxering skall ske efter det allmänna prisläge och de uppskattningsgrunder i övrigt som tillämpats vid närmast föregående allmänna fastighetstaxering.

Vid markkartering, som avser att bestämma markens näringsinnehåll m.m., görs provtagning av markens innehåll av fosfor och kalium samt av markens pH-värde. Undersökningarna har vanligen utförts av respektive lantbruksenhet (eller motsvarande) på beställning av lantbrukarna.

Tabell 4.6
Markkarteringens omfattning 1987

Extent of soil surveyed area in 1987

Område	Åkerareal i procent på företag efter markkarteringens omfattning		
	Helt karterad	Delvis karterad	Ej karterad
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	73	12	15
" mellanbygder	51	21	29
" norra slättbygder	51	17	33
Svealands slättbygder	49	20	32
Götalands skogsbygder	30	17	54
Mellersta Sveriges skogsbygder	28	19	53
Nedre Norrland	18	23	59
Övre Norrland	19	31	51
<i>Hela riket</i>			
1987	44	18	37
1977	33	17	50

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning (urvalsundersökning).

Delvärden

Det totala taxeringsvärdet för jordbruksfastigheter är fördelat på sex delvärden:

a) skogsbruksvärde	värdet av taxeringsenhetens skogsmark med växande skog och markanläggningar, som används eller behövs för skogsbruk
b) skogsimpedimentsvärde	värdet av de skogsimpediment som hör till taxeringsenheten
c) jordbruksvärde	värdet av taxeringsenhetens åkermark, betesmark och markanläggningar, som används eller behövs för växtodling
d) tomtmarksvärde	värdet av taxeringsenhetens tomtmark
e) bostadsbyggnadsvärde	värdet av de småhus och hyreshus som hör till taxeringsenheten
f) ekonomibyggnadsvärde	värdet av de ekonomibyggnader som hör till taxeringsenheten

Resultat

Uppgifter om jordbruksfastigheternas taxeringsvärden enligt den allmänna fastighetstaxeringen 1992 redovisas i tabellerna 4.7 och 4.9. I tabell 4.9 är vissa uppgifter hämtade från 1981 års allmänna fastighetstaxering.

Det totala taxeringsvärdet för de sammanlagt cirka 323 000 jordbruksfastigheterna uppgick 1992 till ca 248 miljarder kronor, vilket är en ökning med ca 120 % från 1991. Jordbruksvärdet utgjorde 11 % därav och skogsbruksvärdet 60 %.

Jämförbarhet

Varje år allmän fastighetstaxering sker ändras definitionen av olika begrepp, nya begrepp tillkommer och andra utgår. Mellan fastighetstaxeringarna görs däremot inga ändringar. För vissa begrepp, i huvudsak de som ej ändrats, kan jämförelse göras med tidigare års uppgifter. För begrepp som ändrats behandlas jämförbarheten närmare i publikationerna över de allmänna fastighetstaxeringarna.

Tabell 4.7

Jordbruksfastigheternas taxeringsvärden, i miljoner kronor, och antal taxeringsenheter enligt allmän fastighetstaxering 1992

Assessed values of agricultural real estates, millions of Swedish kronor, and number of assessed units according to the 1992 General Assessment of real estates.

Område	Jordbruksvärde ¹	Därav åkervärde	Skogsbruksvärde	Skogsimpedimentsvärde	Tomtmarksvärde	Bostadsbyggnadsvärde	Ekonomibyggnadsvärde	Totalt taxeringsvärde	Antal taxeringsenheter
<i>Län</i>									
Stockholms	826	741	2 859	23	1 130	1 788	523	7 148	6 060
Uppsala	1 005	937	4 340	12	690	2 043	748	8 837	6 541
Södermanlands	1 094	1 009	3 635	15	618	1 761	563	7 685	5 156
Östergötlands	2 634	2 428	7 294	32	687	2 109	952	13 708	9 746
Jönköpings	636	512	8 555	39	603	2 010	636	12 478	14 134
Kronobergs	388	310	8 563	36	531	1 469	641	11 629	13 605
Kalmar	1 283	1 087	8 866	29	469	1 525	939	13 110	11 985
Gotlands	467	434	469	8	195	612	384	2 135	6 070
Blekinge	327	286	2 414	4	228	690	383	4 046	6 176
Kristianstads	2 907	2 661	4 698	13	666	1 956	1 900	12 140	15 667
Malmöhus	6 470	6 235	1 157	2	767	2 409	2 240	13 044	13 092
Hallands	1 436	1 354	4 254	26	511	1 599	1 328	9 155	11 211
Göteborgs o Bohus	566	501	1 622	40	1 024	1 682	582	5 516	9 652
Älvsborgs	1 296	1 167	7 556	47	1 040	3 354	1 124	14 417	22 204
Skaraborgs	2 491	2 369	3 690	11	819	2 479	1 333	10 824	16 197
Värmlands	513	481	9 992	58	691	2 453	604	14 312	23 469
Örebro	907	869	6 204	24	409	1 173	597	9 314	9 474
Västmanlands	701	668	3 223	15	256	1 244	486	5 924	5 226
Kopparbergs	208	193	11 584	129	716	1 766	490	14 893	29 108
Gävleborgs	208	194	9 964	43	565	1 579	437	12 795	13 349
Västernorrlands	143	130	8 581	56	580	1 052	281	10 692	18 257
Jämtlands	97	88	9 244	86	485	1 479	224	11 615	16 811
Västerbottens	161	154	11 900	118	628	1 575	315	14 696	23 102
Norrbottnens	83	77	5 879	135	501	1 092	220	7 910	16 913
<i>Hela riket</i>									
1992	26 843	24 882	146 542	1 002	14 807	40 901	17 929	248 025	323 205
1991	22 673	21 752	54 171	485	6 219	20 931	8 146	112 625	330 699
1990	22 718	21 794	54 322	491	6 291	20 966	8 114	112 902	331 469
1989	22 656	21 732	53 951	486	6 292	20 950	8 043	112 378	330 765
1988	22 688	21 765	54 441	489	6 340	21 062	8 006	113 026	332 093
1987	22 810	21 851	54 643	491	6 403	21 090	7 453	112 854	331 429

1) Åkervärde plus betesmarksvärde.

Källa: SCB, allmän fastighetstaxering 1992 (totalundersökning).

Tabell 4.8 visar att 72 % av jordbruksfastigheternas taxeringsvärden hänförs till fysisk person. I övrigt är aktiebolag dominerande ägare. Staten svarar för knappt 7 %.

Tabell 4.8

**Jordbruksfastigheternas taxeringsvärden fördelade efter ägarekategori enligt särskild fastighetstaxering 1987.
1000-tal kronor**

Assessed values of agricultural real estates by owner category according to the assessment of real estate in 1987. Thousands of Swedish kronor

Område	Fysisk person	Juridisk person						Okänd ägare	Samtliga ägarekategorier
		Staten	Borgerlig kommun	Kyrkan	Dödsbo	Svenskt aktiebolag	Övrig juridisk person		
<i>Län</i>									
Stockholms	1 633 548	132 784	253 545	61 652	92 655	125 489	112 725	2 903	2 415 301
Uppsala	2 254 175	215 396	45 095	100 036	91 874	665 235	130 880	26 779	3 529 470
Södermanlands	2 538 975	205 001	105 676	80 166	109 517	135 957	128 438	1 620	3 305 350
Östergötlands	4 751 381	376 840	163 033	169 875	203 145	601 356	300 607	10 411	6 576 648
Jönköpings	5 221 118	322 801	128 216	185 285	266 875	164 547	63 708	11 494	6 364 044
Kronobergs	4 401 889	279 442	87 737	179 354	234 605	305 192	33 191	2 461	5 523 871
Kalmar	5 082 684	430 211	118 077	156 368	210 979	242 539	60 760	19 117	6 320 735
Gotlands	1 226 379	9 133	3 380	25 031	42 181	16 656	3 790	3 022	1 329 572
Blekinge	1 857 896	47 863	52 650	22 065	67 667	24 937	4 495	118	2 077 691
Kristianstads	5 208 417	228 246	95 019	130 554	165 606	102 384	57 349	10 920	5 998 495
Malmöhus	5 755 200	251 878	332 347	343 232	187 218	271 515	132 410	16 931	7 290 731
Hallands	3 805 314	143 555	94 799	104 972	137 178	62 042	26 076	2 853	4 376 789
Göteborgs o Bohus	2 075 651	57 740	112 333	34 616	143 846	36 899	23 011	3 500	2 487 596
Älvsborgs	5 697 291	185 992	140 222	116 788	285 631	180 906	97 232	9 171	6 713 233
Skaraborgs	5 859 165	383 893	75 589	269 553	225 118	137 979	86 584	6 853	7 044 734
Värmlands	4 316 753	151 536	119 038	145 841	329 364	1 764 890	22 529	25 296	6 875 247
Örebro	2 565 339	705 226	78 958	106 237	123 362	582 697	91 404	13 057	4 266 280
Västmanlands	1 894 002	410 027	79 705	60 731	79 187	186 140	68 114	42 295	2 820 201
Kopparbergs	3 243 876	450 317	63 649	49 204	333 175	1 629 928	315 277	17 182	6 102 608
Gävleborgs	2 705 892	207 415	54 628	72 424	139 759	1 408 697	80 346	43 167	4 712 328
Västernorrlands	2 339 498	149 620	37 733	85 265	145 530	1 425 717	58 370	4 947	4 246 680
Jämtlands	2 161 923	219 636	23 483	56 271	163 074	1 321 852	27 765	1 329	3 975 333
Västerbottens	2 904 340	867 177	39 980	22 833	134 252	944 295	68 083	6 488	4 987 448
Norrbottnens	1 699 509	1 130 691	15 252	11 481	141 031	364 496	144 801	6 570	3 513 831
<i>Hela riket</i>									
1987	81 200 215	7 562 420	2 320 144	2 589 834	4 052 829	12 702 345	2 137 945	288 484	112 854 216
1986	81 188 215	7 610 497	2 362 126	2 606 591	4 331 984	12 689 051	2 148 379	34 933	112 971 776
1985	81 458 113	7 691 555	2 375 472	2 622 647	4 387 396	12 825 526	2 161 629	9 863	113 532 201
1984	81 013 740	7 705 435	2 403 544	2 632 925	4 516 119	12 855 625	2 148 133	39 046	113 314 567
1983	80 950 606	7 750 525	2 402 915	2 645 219	4 598 579	12 971 382	2 174 369	25 575	113 519 170

1) Åkervärde plus betesmarksvärde.

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1987 (totalundersökning).

Byggnadsvärden på jordbruksfastigheter enligt allmän fastighetstaxering redovisas i tabell 4.9. Bl.a. framgår att värdet för ekonomibyggnader representerar knappt hälften av värdet för bostadsbyggnader.

I tabellen redovisas också åkermarks- och skogsbruksvärde per hektar åkermark respektive skogsmark enligt den allmänna fastighetstaxeringen 1981. Bl.a. framgår de stora regionala variationerna både i åkermarks- och skogsbruksvärde.

Beträffande allmän och särskild fastighetstaxering, se texten under rubriken Taxeringsvärden.

Annan publicering

Uppgifter om taxeringsvärden enligt de allmänna fastighetstaxeringarna har redovisats i SCB, Allmän fastighetstaxering 1970, 1975 samt 1981.

Uppgifter från särskild fastighetstaxering redovisas årligen, senast i SCB Bo 37 SM 9201 (och för jordbruksfastigheternas allmänna fastighetstaxering i Bo 38 SM 9301).

Tabell 4.9

Byggnadsvärden för jordbruksfastigheter enligt allmän fastighetstaxering 1992 samt jordbruks- och skogsmarksvärde per hektar åker respektive skog enligt den allmänna fastighetstaxeringen 1981

Building values for agricultural real estates in 1992, millions of Swedish kronor, and assessed values of agricultural real estates per hectare according to the assessment of real estate in 1981

Område	1992		1981	
	Byggnadsvärden, miljoner kronor	Bostäder	Jordbruksvärde per hektar åker, kronor per hektar	Skogsbruksvärde per hektar skog, kronor per hektar
<i>Län</i>				
Stockholms	1 788	523	5 949	2 949
Uppsala	2 043	748	6 808	3 626
Södermanlands	1 761	563	6 890	4 328
Östergötlands	2 109	952	10 634	4 618
Jönköpings	2 010	636	6 297	6 562
<i>Kronobergs</i>	1 469	641	6 274	6 610
Kalmar	1 525	939	7 940	5 315
Gotlands	612	384	5 261	1 584
Blekinge	690	383	11 412	5 807
Kristianstads	1 956	1 900	15 676	6 324
<i>Malmöhus</i>	2 409	2 240	19 816	5 832
Hallands	1 599	1 328	12 523	5 081
Göteborgs o Bohus	1 682	582	8 415	3 743
Älvsborgs	3 354	1 124	7 456	4 595
Skaraborgs	2 479	1 333	12 405	5 085
<i>Värmlands</i>	2 453	604	3 261	3 659
Örebro	1 173	597	7 650	4 241
Västmanlands	1 244	486	6 558	3 343
Kopparbergs	1 766	490	2 800	2 126
Gävleborgs	1 579	437	2 323	2 189
<i>Västernorrlands</i>	1 052	281	1 783	1 786
Jämtlands	1 479	224	1 985	962
Västerbottens	1 575	315	2 005	1 005
Norrbottens	1 092	220	2 117	608
<i>Hela riket</i>				
1992	40 901	17 929	..	..
1991	20 931	8 146	..	..
1990	20 966	8 114	..	..
1989	20 950	8 043	..	..
1988	21 062	8 006	..	..
1987	21 090	7 453	..	..
1986	21 152	7 448	..	..
1985	21 198	7 425	..	..
1984	21 232	7 400	..	..
1983	21 276	7 372	..	..
1982	21 282	7 331	..	..
1981	21 124	7 361	8 809	2 419

Källa: SCB, allmän fastighetstaxering 1992 samt SCB, allmän fastighetstaxering 1981.

Priser på jordbruksfastigheter

SCB upprättar årligen statistik över antalet lagfartsärenden samt över priserna på jordbruksfastigheter. Lagfartsstatistiken avser att belysa antalet ägarskiften och omsättningen för lagfarna fång av lantbruksenhet.

Den s.k. köpeskillningskoefficienten som redovisas i tabellerna utgör kvoten mellan köpeskilling och taxeringsvärde. Den redovisas som ovägt medelvärde.

Resultat

Av nedanstående tablå framgår antalet beviljade lagfarter för jordbruksfastigheter år 1991.

Typ av fång	Antal
Köp	
Vanliga köp	9 345
Släktköp	4 366
Övriga köp	17
Summa	13 728
Övriga fång ¹	15 538
Totalt	29 266

1) Här ingår byte, gåva, arv, exekutiv försäljning.

Lagfartsstatistiken grundar sig på underrättelser rörande sökt lagfart som SCB erhåller varje månad i form av lagfartsregister. Statistiken omfattar samtliga lagfarter under undersökningsåret med undantag av vilandeförklarade.

Uppgifterna för prisstatistiken har kommit dels ifrån lantbruksnämnderna, dels, beträffande släktköp, ifrån lagfartsregistren. Lantbruksnämnderna har inventerat förvärven av jordbruksfastighet i samband med prövning enligt jordförvärvslagen. Prisstatistiken omfattar vanliga köp som ansetts representera "marknadsvärde" enligt kommunalskattelagen samt släktköp. Detta innebär att följande köp inte tas med

- köp av speciell karaktär t ex med intressegemenskap
- köp av ideell andel
- köp som omfattar mindre än 2 hektar totalt
- köp där annan fastighet ingår med mer än 25 % av sammanlagda taxeringsvärdet.

Med släktköp avses köp från föräldrar, far- eller morföräldrar eller från make(a).

Resultat från prisstatistiken för jordbruksfastigheter lämnas i tabellerna 4.10–4.12. Av tabell 4.10 framgår att 1990 redovisas 2 645 köp för jord- och skogsbruksändamål med en genomsnittlig köpeskilling på 872 000 kronor och ett medelvärde (ovägt) för köpeskillningskoefficienten på 3,50.

Resultaten avseende antal köp och köpeskilling skiljer sig mellan tabellerna 4.10 och 4.11 å ena sidan och tabell 4.12.

Detta beror på att den sistnämnda tabellen inkluderar icke prisprövade köp samt förvärv för annat än jord- och skogsbruksändamål.

Tabell 4.10

Förvärv av jordbruksfastigheter¹ för jord- eller skogsbruksändamål 1991 fördelade efter jordbruksvärdets och skogsbruksvärdets andel av hela taxeringsvärdet

Purchases of agricultural real estates in 1991 for agricultural or forestry purpose by share of the value of farms and of standing-forest and forestland compared with the whole assessed value

Andel av totalt taxeringsvärde, procent	Antal köp	Köpeskilling medelvärde, 1 000-tal kronor	Taxeringsvärde medelvärde, 1 000-tal kronor	Köpeskillningskoefficient ² ovägt medelvärde
Jordbruksvärde				
0 – 10	1 292	685	204	3,80
11 – 25	535	897	272	3,60
26 – 50	391	1 158	395	3,24
51 – 75	283	1 182	478	2,56
76 –100	144	1 076	472	2,89
Totalt	2 645	872	290	3,50
Skogsbruksvärde				
0	351	893	329	3,07
1 – 33	1 068	858	279	3,53
34 – 66	612	918	327	3,15
67 – 99	336	1 190	377	3,45
100	278	415	97	4,73
Totalt	2 645	872	290	3,50

1) Prisprövade förvärv för jord- och skogsbruksändamål.

2) Se texten.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Tabell 4.11
Försålda¹ lantbruksenheter 1991
Agricultural real estates sold in 1991

Område	Samtliga lagfarna köp (ej slätköp)			
	Antal köp	Köpeskillning medelvärde, 1 000-tal kr	Taxeringsvärde medelvärde, 1 000-tal kr	Köpeskillingskoefficient ² , ovägt medelvärde
<i>Län</i>				
Stockholms	36	1 761	309	6,37
Uppsala	67	1 037	330	3,85
Södermanlands	46	1 343	385	3,87
Östergötlands	101	1 325	463	3,48
Jönköpings	128	1 165	395	3,19
Kronobergs	142	842	332	2,83
Kalmar	100	1 126	390	3,24
Gotlands	35	677	224	3,59
Blekinge	39	790	286	3,29
Kristianstads	182	946	325	3,33
Malmöhus	153	1 211	438	3,18
Hallands	143	1 031	359	3,26
Göteborg o Bohus	86	864	237	3,92
Älvsborgs	222	778	257	3,58
Skaraborgs	148	874	356	2,67
Värmlands	152	731	247	3,41
Örebro	66	1 221	453	3,16
Västmanlands	53	1 750	485	4,21
Kopparbergs	99	398	126	3,48
Gävleborgs	96	621	187	3,57
Västernorrlands	156	590	171	3,69
Jämtlands	127	546	163	3,73
Västerbottens	178	469	147	3,68
Norrbottens	90	370	100	4,62
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	152	1 282	487	2,80
" mellanbygder	170	856	327	3,15
" norra slättbygder	208	948	377	2,88
Svealands slättbygder	245	1 377	398	4,04
Götalands skogsbygder	901	954	318	3,42
Mellersta Sveriges skogsbygder	261	851	274	3,48
Nedre Norrland	390	543	159	3,72
Övre Norrland	318	436	131	3,94
<i>Hela riket</i>	2 645	872	290	3,50

1) Lagfarna köp av del av taxeringsenhet samt köp genom fastighetsreglering av hel respektive del av fastighet ingår ej fr.o.m. 1991.

2) Köpeskillingskoefficient = köpeskillning / taxeringsvärde.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Tabell 4.11
Försålda¹ lantbruksenheter 1991 (forts)
Agricultural real estates sold in 1991

Område	Samtliga lagfarna slätkköp			
	Antal köp	Köpeskillings medelvärde, 1 000-tal kr	Taxeringsvärde medelvärde, 1 000-tal kr	Köpeskillings- koefficient ² , ovägt medelvärde
<i>Län</i>				
Stockholms	4	426	262	2,67
Uppsala	7	1 349	870	2,06
Södermanlands	12	872	564	1,75
Östergötlands	17	522	436	1,21
Jönköpings	71	549	462	1,35
Kronobergs	49	457	363	1,42
Kalmar	27	632	443	1,81
Gotlands	4	444	294	1,90
Blekinge	13	401	229	2,08
Kristianstads	50	773	566	1,75
Malmöhus	15	1 257	973	1,51
Hallands	50	540	407	1,53
Göteborg o Bohus	29	517	377	1,50
Älvsborgs	76	461	374	1,35
Skaraborgs	37	548	450	1,57
Värmlands	35	369	267	1,97
Örebro	10	517	298	1,60
Västmanlands	9	598	399	1,93
Kopparbergs	46	293	246	1,89
Gävleborgs	40	408	311	1,47
Västernorrlands	80	338	234	1,60
Jämtlands	42	229	191	2,16
Västerbottens	160	255	168	1,79
Norrbottens	29	226	133	2,86
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	4	426	262	2,67
" mellanbygder	55	715	488	1,63
" norra slättbygder	151	531	422	1,47
Svealands slättbygder	78	804	588	1,76
Götalands skogsbygder	192	507	398	1,46
Mellersta Sveriges skogsbygder	121	353	274	1,78
Nedre Norrland	122	300	220	1,79
Övre Norrland	189	250	162	1,95
<i>Hela riket</i>	912	447	334	1,69

1) Lagfarna köp av del av taxeringsenhet samt köp genom fastighetsreglering av hel respektive del av fastighet ingår ej fr.o.m. 1991.

2) Köpeskillingskoefficient = köpeskillings / taxeringsvärde.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Tabell 4.12

Försålda¹ lantbruksenheter 1991. Lagfarna köp (ej släktköp) fördelade efter förvärvare- och överlåtarekategori

Agricultural real estates sold in 1991. Registered purchases (not made by family or relatives) of assessed real estate by acquirer and assigner

Köpare	Säljare	Samtliga köp			
		Antal köp	Köpeskillingsmedelvärde, 1 000-tal kr	Taxeringsvärde medelvärde, 1 000-tal kr	Köpeskillingskoefficient ² , ovägt medelvärde
Staten	Staten	2	541	661	1,14
	Fysisk person	29	1 055	284	4,20
	Dödsbo	10	1 462	308	4,64
	Övriga, okänd	10	2 329	331	6,65
	Summa	51	1 365	313	4,65
Borgerlig kommun	Staten	–	–	–	–
	Fysisk person	15	1 184	252	5,35
	Dödsbo	12	959	310	4,69
	Övriga, okänd	4	407	119	3,66
	Summa	31	997	257	4,88
Fysisk person	Staten	19	928	336	3,23
	Fysisk person	1 861	852	302	3,25
	Dödsbo	395	785	219	4,09
	Övriga, okänd	88	1 035	316	4,06
	Summa	2 363	848	289	3,42
Dödsbo	Staten	–	–	–	–
	Fysisk person	–	–	–	–
	Dödsbo	1	250	66	3,79
	Övriga, okänd	–	–	–	–
	Summa	1	250	66	3,79
Juridisk person	Staten	2	2 134	924	2,28
	Fysisk person	39	1 609	391	4,81
	Dödsbo	2	800	121	7,86
	Övriga, okänd	16	876	247	4,13
	Summa	59	1 400	361	4,65
Övriga, okänd	Staten	1	3 324	466	7,13
	Fysisk person	1	5 300	1 415	3,75
	Dödsbo	–	–	–	–
	Övriga, okänd	138	807	270	3,52
	Summa	140	857	280	3,55
Summa,	Staten	24	1 096	417	3,14
	Fysisk person	1 945	875	304	3,31
	Dödsbo	420	805	223	4,14
	Övriga, okänd	256	943	285	3,87
	Summa	2 645	872	290	3,50

1) Lagfarna köp av del av taxeringsenhet samt köp genom fastighetsreglering av hel resepektive del av fastighet ingår ej fr.o.m. 1991.

2) Köpeskillingskoefficient = köpeskillings / taxeringsvärde.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Annan publicering

Uppgifter om fastighetspriser på jordbruksfastigheter lämnas årligen i SCB, Statistiska meddelanden serie P, senast P 20 SM 9201.

5 Byggnader, anläggningar och maskiner

I detta kapitel redovisas uppgifter om byggnader på jordbruksfastigheter enligt de årliga fastighetstaxeringarna. Uppgifter om byggnadsverksamhet och anläggningar redovisas från undersökningar i anslutning till lantbruksregistret. Vidare lämnas uppgifter om systemtäckdikad areal som erhållits från en undersökning i anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna. Slutligen redovisas uppgifter om maskiner som hämtats från lantbruksregistret samt från Jordbruksverkets leveransstatistik.

Kapitel 5 innehåller avsnitt om

- Byggnader
- Byggnadsverksamhet
- Anläggningar
- Täckdikning
- Maskiner

Byggnader

Uppgifter om byggnader på jordbruksfastigheter erhålls vid de årliga fastighetstaxeringarna. Från och med år 1988 sker allmän fastighetstaxering vart annat år genom ett system med ett intervall om sex år för varje fastighetstyp. Allmän fastighetstaxering för lantbruksenheter (jordbruksfastigheter) har genomförts under 1992.

Resultat

I tabell 5.1 redovisas förekomst av bostadsbyggnader och ekonomibyggnader på jordbruksfastigheter enligt den allmänna fastighetstaxeringen 1992.

1992 fanns det ca 207 000 taxeringsenheter med bostadsbyggnader. Ekonomibyggnader fanns på ca 207 000 taxeringsenheter.

Annan publicering

SCB, Allmän fastighetstaxering. Del 1 och 2 1970, 1975 och 1981.

Allmän fastighetstaxering för jordbruksfastigheter 1992. SCB, Statistiska meddelanden Bo 38 SM 9301.

Särskild fastighetstaxering årligen sedan 1971 utom år då allmän fastighetstaxering genomförs. SCB, Statistiska meddelanden, senast Bo 37 SM 9201.

Tabell 5.1

Antal taxeringsenheter med byggnadsvärde enligt allmän fastighetstaxering år 1992. Jordbruksfastigheter

Number of assessed units with building value according to the assessment of agricultural real estate in 1992

Område	Bostadsbyggnader	Ekonomibyggnader m.m.
	Antal taxeringsenheter med bostadsbyggnadsvärde	Antal taxeringsenheter med ekonomibyggnadsvärde
<i>Län</i>		
Stockholms	3 814	3 825
Uppsala	4 968	5 120
Södermanlands	3 893	3 957
Östergötlands	7 487	7 555
Jönköpings	11 314	11 292
Kronobergs	10 074	10 478
Kalmar	9 527	9 340
Gotlands	3 340	3 554
Blekinge	3 950	4 156
Kristianstads	9 853	10 945
Malmöhus	8 462	9 836
Hallands	8 320	8 427
Göteborgs o Bohus	6 676	7 232
Älvsborgs	15 706	16 676
Skaraborgs	11 794	12 838
Värmlands	13 548	13 050
Örebro	5 780	6 645
Västmanlands	3 919	4 142
Kopparbergs	11 063	10 715
Gävleborgs	8 434	8 358
Västernorrlands	10 419	10 116
Jämtlands	10 141	9 368
Västerbottens	14 683	10 164
Norrbottnens	10 092	8 950
<i>Hela riket</i>		
1992	207 257	206 739
1991	214 095	137 172
1990	215 609	137 800
1989	216 616	138 029
1988	218 174	138 663
1987	220 050	137 708

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1992 (totalundersökning).

Byggnadsverksamhet

SCB har årligen t.o.m. 1990 redovisat uppgifter om byggnadsverksamheten inom jordbruket. Insamlingen av uppgifter för denna statistik har skett genom lantbruksregistret och lantbruksnämnderna. I samband med det årliga uppgiftslämnandet till lantbruksregistret i juni har jordbrukarna uppgett om byggnadsverksamhet förekommit under ett år tillbaka. Bland företag med byggnadsverksamhet har gjorts ett urval för närmare uppföljning. Från de utvalda företagen har lantbruksnämnderna inhämtat detaljuppgifter genom telefonintervjuer. Undersökningen är nedlagd fr.o.m. 1991 efter förslag från den livsmedelsstatistiska utredningen.

Uppgiftsinsamlingen har omfattat ny- och tillbyggnad samt större ombyggnad och reparation. Undersökningen skall avse ekonomibyggnaderna i lantbruket. Däremot har inte beaktats verksamhet som utgjorts av enbart installation av inredning, utgödslingsanläggning, torkel, dyl. Avgränsningen av vilken byggnadsverksamhet som är att betrakta som större ombyggnad/reparation har varit förenad med vissa svårigheter.

Resultat

Uppgifter om antal ny- och tillbyggda djurstallar redovisas i tabell 5.2 och 5.3. Antalet nybyggda och tillbyggda djurstallar har successivt ökat från 1986 års bottennivå. De partiella talen för 1990 tyder på att uppgången fortsatt åtminstone beträffande nybyggnader.

Under 1989 byggdes 235 nya djurstallar med en medelyta på 359 m². 109 av dessa var avsedda för nötkreatur och 58 för svin.

307 djurstallar byggdes till under 1989. Den utökade medelytan var 170 m². Tillbyggnaden skedde i 207 fall för nötkreatur och i 68 fall för svin.

Observera att uppgifterna för 1990 ej är fullständiga. I statistiken redovisas endast under kalenderåret färdigställda byggnader. Undersökningen för 1990 täcker ej den del av byggnadsverksamheten som påbörjats efter den 15 juni och avslutats under året. Fullständiga uppgifter för 1990 kommer inte att kunna erhållas. Undersökningen är nämligen nedlagd fr.o.m. 1991 efter förslag från den livsmedelsstatistiska utredningen.

Statistiken för åren 1986–1989 är fullständig. Tabellen kan däremot inte belysa omfattningen av byggnadsverksamheten 1990 jämfört med de föregående åren. Byggnadsverksamhetens fördelning i olika avseenden 1990 torde dock kunna utläsas.

Allmänt gäller att summan av delsummor av beräkningstekniska skäl kan avvika från redovisade totalsummor med någon enhet.

Tabell 5.2

Antal nybyggda djurstallar 1989 och 1990¹ fördelade på hustyp och djurslag samt medelyta

Number of new buildings for livestock

Område	År	Antal byggnader	Medel-yta m ²	Hustyp		Djurslag (huvudsaklig inriktning)				
				Låg-hus	Hög-hus	Nöt-kreatur	Svin	Hästar	Får	Andra djurslag
Götaland	1990 ¹	157	505	118	39	78	39	25	2	13
	1989	134	404	104	30	60	38	18	8	9
Svealand	1990 ¹	58	350	42	16	33	8	14	1	2
	1989	48	345	31	17	12	16	11	7	2
Norrland	1990 ¹	43	231	38	5	25	4	9	3	2
	1989	53	258	45	8	37	4	6	4	2
Hela riket	1990 ¹	258	424	198	60	136	52	48	6	17
	1989	235	359	180	55	109	58	35	19	13
	1988	226	346	152	74	95	78	29	14	6
	1987	155	307	103	52	73	30	31	16	5
	1986	137	312	82	55	69	31	15	18	4

1) Uppgifterna för 1990 är ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Jämförelse mellan partiella och fullständiga uppgifter åren 1987–1989

Som framgått av det föregående är de uppgifter man erhåller för det senast undersökta året ej fullständiga. Med ledning av partiella och definitiva resultat för några föregående år kan man dock göra vissa uppskattningar av ofullständigheten. För nybyggda djurstallar var medelskillnaden 1987–1989 mellan partiella och definitiva tal för riket 23 %, för till- och ombyggda djurstallar 33 %.

Medelskillnaden för nya lagerbyggnader och maskinhus var 27 % och för till- och ombyggnader 29 %.

De genomsnittliga skillnaderna för 1987–1989 torde med viss reservation kunna utnyttjas för approximativa uppräknings av föreliggande tal för 1990 till att gälla totala byggnadsverksamheten detta år.

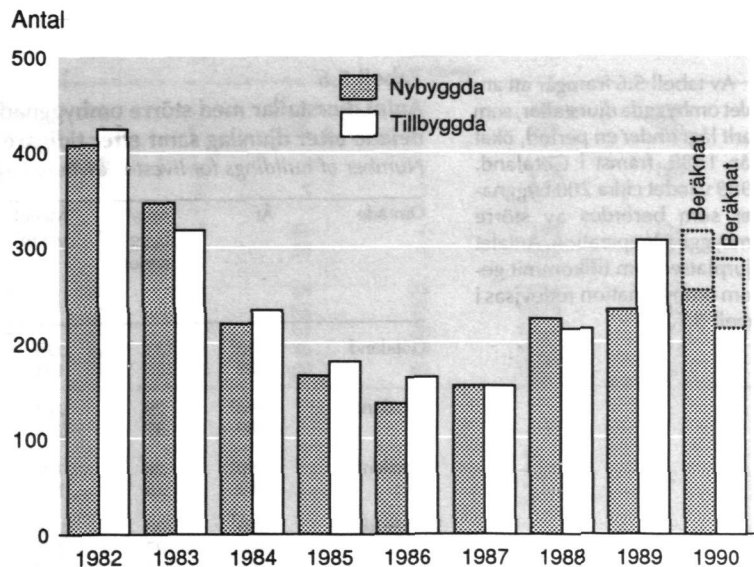
Av diagram 5.4 framgår att antalet nybyggda och tillbyggda djurstallar oavbrutet minskade under 1980-talet fram till åren 1986–1987. En återhämtning påbörjades 1988. De partiella uppgifterna för 1990 har i figuren approximativt uppräknats till att gälla den totala byggnadsverksamheten. (Inlagt med streckade linjer.)

Tabell 5.3**Antal tillbyggda djurstallar 1989 och 1990¹ fördelade på hustyp och djurslag samt utökad medelyta***Number of extended buildings for livestock*

Område	År	Antal byggnader	Utökad medelyta m ²	Hustyp		Djurslag (huvudsaklig inriktning)				
				Låg-hus	Hög-hus	Nöt-kreatur	Svin	Hästar	Får	Andra djurslag
Götaland	1990 ¹	132	193	101	31	97	24	8	2	1
	1989	179	190	144	35	103	59	14	1	1
Svealand	1990 ¹	39	209	30	9	26	10	3	–	–
	1989	60	161	50	10	47	7	4	2	–
Norrländ	1990 ¹	44	130	39	5	34	1	8	1	–
	1989	68	124	56	12	57	2	4	5	–
Hela riket	1990 ¹	215	183	170	45	157	35	19	3	1
	1989	307	170	250	57	207	68	22	8	1
	1988	214	156	157	57	135	59	13	3	3
	1987	155	144	124	31	106	24	13	9	1
	1986	164	118	114	49	105	24	18	11	4

1) Uppgifterna för 1990 är ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Diagram 5.4**Antal ny- och tillbyggda djurstallar 1982–1990***Number of new and extended buildings for livestock*

Tabell 5.5

Antal djurplatser i ny- och tillbyggda djurstallar 1989 och 1990¹

Number of animal places in new and extended buildings for livestock

Område	År	Mjölkkor		Kor för köttprod		Ungdjur		Svin Suggor galtar	Slakt- svin	Hästar	Får	Höns och kyck- lingar
		Totalt	därav bundna	Totalt	därav bundna	Totalt	därav bundna					
Götaland	1990 ¹	4 387	1 117	698	93	5 504	406	2 482	3 793	382	133	213 300
	1989	3 389	1 042	844	270	5 174	820	2 764	6 359	403	358	130 300
Svealand	1990 ¹	1 271	541	517	87	1 992	159	537	1 594	115	80	23 500
	1989	595	252	270	115	1 571	121	947	1 145	146	1 276	35 100
Norrland	1990 ¹	895	347	278	20	1 220	283	17	761	134	140	500
	1989	1 846	643	24	14	1 634	278	200	1 164	63	385	1 000
Hela riket	1990 ¹	6 553	2 006	1 492	200	8 716	848	3 037	6 147	630	353	237 300
	1989	5 830	1 937	1 139	399	8 378	1 221	3 911	8 668	611	2 019	166 400
	1988	4 218	1 805	574	151	7 428	1 092	4 270	8 346	423	749	121 000
	1987	3 529	1 570	614	270	5 138	1 072	2 307	1 976	615	1 041	37 700
	1986	3 699	1 614	172	51	4 740	899	1 465	5 510	284	1 616	22 500

1) Uppgifterna för 1990 är ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Av tabell 5.6 framgår att antalet ombyggda djurstallar, som varit lågt under en period, ökat från 1989, främst i Götaland. 1989 var det cirka 200 byggnader som berördes av större ombyggnad/reparation. Antalet djurplatser som tillkommit genom ombyggnation redovisas i tabell 5.7.

Tabell 5.6

Antal djurstallar med större ombyggnad/reparation 1989 och 1990¹ fördelade efter djurslag samt efter tidigare användning

Number of buildings for livestock where larger altering or repairing have been done

Område	År	Antal bygg- nader	Medel- yta m ²	Djurslag (huvudsaklig inriktning)			Byggnadens tidigare användning	
				Nöt- kreatur	Svin	Annat djur- slag	Djur- stall	Annat
Götaland	1990 ¹	133	289	73	29	31	59	75
	1989	125	191	81	16	27	68	56
Svealand	1990 ¹	29	261	18	1	10	13	16
	1989	37	278	23	4	10	14	23
Norrland	1990 ¹	28	106	20	1	7	15	12
	1989	35	163	27	–	8	21	14
Hela riket	1990 ¹	190	258	110	31	49	87	103
	1989	197	202	131	20	45	104	93
	1988	124	187	75	31	23	62	61
	1987	137	174	87	23	26	80	57
	1986	132	186	75	32	26	86	46

1) Uppgifterna för 1990 är ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Tabell 5.7

Antal djurplatser i ombyggda/reparerade djurstallar 1989 och 1990¹ samt därav tillkomna genom åtgärden

Number of animal places in altered or repaired buildings for livestock

Område	År	Mjölkkor		Kor för köttprod		Ungdjur		Suggor, galtar		Slaktsvin	
		Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat
Götaland	1990 ¹	1 498	643	347	169	1 665	672	661	397	2 074	435
	1989	1 516	326	124	22	1 505	570	284	212	813	200
Svealand	1990 ¹	358	79	–	–	658	324	17	–	–	–
	1989	943	375	7	–	368	174	27	3	305	255
Norrland	1990 ¹	117	59	–	–	294	110	5	5	35	35
	1989	254	102	8	–	438	255	–	–	–	–
Hela riket	1990 ¹	1 973	781	347	169	2 616	1 106	683	402	2 110	471
	1989	2 713	802	139	22	2 312	999	311	215	1 118	455
	1988	801	269	54	18	1 996	823	514	306	1 547	297
	1987	1 046	165	97	58	1 824	745	396	175	1 143	201
	1986	981	245	237	11	1 793	543	531	169	2 348	1 198

1) Uppgifterna för 1990 är ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Tabell 5.8

Antal nybyggda lagerbyggnader och maskinhus 1989 och 1990¹

Number of new storehouses and machinery sheds

Område	År	Antal bygg- nader	därav fri- stående	Lada, loge eller hus för lagring av spannmål	därav med varm- luft- tork	kall- luft- tork	tork för hö	Lagerhus för potatis eller träd- gårds- produkter	Maskin- hall, garage, verkstad	Därav helt eller del- vis värme- isolerad
Götaland	1990 ¹	725	491	96	14	7	9	22	607	223
	1989	1 106	750	164	2	12	22	17	925	269
Svealand	1990 ¹	332	282	74	16	16	7	2	256	128
	1989	296	212	29	1	5	5	1	266	74
Norrland	1990 ¹	275	181	84	6	5	41	–	190	124
	1989	385	275	57	–	–	34	5	323	201
Hela riket	1990 ¹	1 332	954	254	36	28	58	24	1 054	475
	1989	1 788	1 237	250	3	17	62	23	1 514	544
	1988	1 725	1 150	267	27	19	63	30	1 428	497
	1987	1 893	1 356	218	44	11	40	25	1 650	573
	1986	2 000	1 340	312	51	76	84	45	1 643	535

1) Uppgifterna för 1990 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Av tabell 5.8 framgår att antalet nybyggda lagerbyggnader och maskinhus under 1989 var ungefär lika stort som under 1988.

Annan publicering

Byggnadsverksamheten i lantbruket årligen 1971–1991; SCB,

Statistiska meddelanden J 32 SM 9001 och J 32 SM 9101 (senaste årgång med preliminära uppgifter för 1990).

Vissa uppgifter om växthus m.m. redovisas i årsbokens kapitel 8. Uppgifterna är hämtade från SCBs trädgårdsräkningar 1982 och 1988. SCB, SM J 1982:18 samt J 10 SM 8803.

Anläggningar

SCB insamlade till lantbruksregistret 1988 bl.a. uppgifter om innehav av vissa anläggningar, nämligen hötorkar, spannmålstorkar och silor för ensilering.

Resultat

I tabell 5.9 redovisas uppgifter om anläggningar på företag med mer än 2 hektar åkermark.

Såväl antalet företag med hötork som antalet företag med spannmålstork med varmluft har fram till senaste räkningen 1988 ökat. Antal företag med spannmålstork med kallluft har dock minskat sedan räkningen 1981. År 1988 hade 40 % av jordbruksföretagen hötork. Spannmålstork med varmluft fanns vid 9 % av företagen och spannmålstork med kallluft fanns vid 38 % av företagen.

Uppgifterna om silor för ensilering visar att antal företag med tornsilo av plåt eller plast fördubblats sedan 1981 (från 714 till 1 504) medan antal företag med annan tornsilo minskat kraftigt (från 7 635 till 4 525). Antal företag med plansilo, gropsilo visar en liten ökning sedan 1981.

Tabell 5.9

Antal företag med olika slag av anläggningar 1988

Number of holdings with different types of plants

Område; storleksgrupp	Hötork med kallluft	Spannmålstork med med varmluft kallluft		Tornsilo av plåt eller plast, gastät	Annan tornsilo	Plansilo, gropsilo
<i>Län</i>						
Stockholms	600	378	573	41	131	115
Uppsala	1 063	1 184	1 077	66	197	197
Södermanlands	911	696	944	67	185	274
Östergötlands	2 093	966	1 452	108	477	364
Jönköpings	3 475	131	2 580	69	347	391
Kronobergs	1 942	85	1 663	44	175	269
Kalmar	1 952	134	1 631	71	300	526
Götlands	722	126	605	32	135	387
Blekinge	513	45	390	17	21	151
Kristianstads	1 920	231	1 791	72	114	879
Malmöhus	1 124	576	2 204	39	69	1 000
Hallands	2 446	296	2 526	73	434	630
Göteborgs o Bohus	1 777	133	1 875	32	126	104
Älvsborgs	3 956	417	3 563	94	407	428
Skaraborgs	3 026	1 519	2 859	196	414	446
Värmlands	1 607	362	1 374	82	135	189
Örebro	997	477	910	72	103	146
Västmanlands	851	730	942	42	122	108
Kopparbergs	1 228	319	870	35	134	202
Gävleborgs	1 728	241	1 852	49	68	147
Västernorrlands	1 702	121	1 819	37	73	162
Jämtlands	1 283	50	1 131	44	131	185
Västerbottens	2 483	150	2 608	52	96	364
Norrbottnens	912	57	731	70	131	266
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	1 665	809	3 079	85	256	1 067
" mellanbygder	2 737	381	2 776	120	280	1 528
" norra slättbygder	4 347	2 399	4 168	242	668	567
Svealands slättbygder	4 315	3 613	4 598	304	751	834
Götalands skogsbygder	15 361	941	12 587	373	1 703	2 330
Mellersta Sveriges skogsbygder	3 605	678	2 628	130	374	452
Nedre Norrland	4 651	394	4 695	121	236	477
Övre Norrland	3 630	209	3 439	129	257	675
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>						
2,1 – 5,0	1 961	32	1 529	5	56	38
5,1 – 10,0	5 628	132	5 090	15	220	203
10,1 – 20,0	9 506	463	9 599	56	731	897
20,1 – 30,0	6 933	735	6 952	107	826	1 317
30,1 – 50,0	8 436	2 008	8 115	365	1 195	2 501
50,1 – 100,0	6 040	3 634	5 372	606	1 106	2 211
Över 100,0	1 807	2 420	1 313	350	391	763
<i>Hela riket</i>						
1988	40 311	9 424	37 970	1 504	4 525	7 930
1981	37 331	8 827	43 718	714	7 635	7 418
1977	29 321	8 305	39 735	..	..	..
1971	16 513	6 092	32 719	..	..	..
1966	7 756	4 888	24 098	..	..	..

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

Cisterner för dieselbrännolja och eldningsolja

Vid den undersökning om förbrukningen av drivmedel och eldningsolja i jordbruket som har genomförts 1978, 1981, 1984, 1987 och 1990 (se kapitel 6) inhämtades också uppgifter om antal cisterner och dessas lagringskapacitet. Uppgifterna avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark eller med minst 0,3 hektar frilandsodling av trädgårdsväxter.

Av tabell 5.10 framgår att det 1989 fanns cirka 92 000 cisterner för dieselbrännolja, en minskning jämfört med 1986.

1989 fanns cirka 14 000 cisterner för eldningsolja. Lagringskapaciteten var något lägre än för åren 1977, 1980 och 1983. Resultat för 1986 redovisas inte. Då erhöles en betydligt högre siffra för lagringskapaciteten, vilken troligen berodde på att ett antal cisterner för bostadsändamål felaktigt kom med i redovisningen detta år.

Nya anläggningar i ny- och tillbyggda djurstallar

Till SCBs undersökning av byggnadsverksamheten (se tidigare avsnitt) har bl.a. inhämtats uppgifter om nya anläggningar i ny- och tillbyggda djurstallar. Uppgifter om dessa anläggningar redovisas i tabellen 5.11. Undersökningen är nedlagd fr.o.m. 1991.

Tabell 5.10**Cisterner för dieselbrännolja och eldningsolja den 31 december 1989**

Cisterns for diesel oil and fuel oil on December 31st, 1989

Område; storleksgrupp	Cisterner för dieselbrännolja		Cisterner för eldningsolja ¹	
	Antal	Total rymd, 1 000-tal liter	Antal	Total rymd, 1 000-tal liter
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	11 200	47 900	2 400	10 400
" mellanbygder	10 200	33 700	1 000	3 900
" norra slättbygder	13 700	47 500	3 000	9 900
Svealands slättbygder	16 300	54 300	4 400	15 600
Götalands skogsbygder	22 400	54 100	1 600	5 500
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 500	16 900	900	2 700
Nedre Norrland	6 200	13 500	600	2 100
Övre Norrland	5 300	12 100	400	1 200
<i>Storleksgrupp hektar åkermark</i>				
0,3 – 5,0	3 900	7 600	300	1 700
5,1 – 10,0	9 700	19 400	700	2 900
10,1 – 20,0	18 600	41 100	1 000	3 400
20,1 – 30,0	14 300	35 500	1 200	3 300
30,1 – 50,0	19 000	54 900	2 600	7 300
50,1 – 100,0	18 100	68 500	4 500	14 200
Över 100,0	8 300	53 200	4 000	18 500
<i>Hela riket</i>				
1989	91 800	280 200	14 300	51 200
1986	94 800	281 300	..	..
1983	96 400	281 900	16 200	54 400
1980	91 100	264 600	14 500	51 500
1977	81 200	214 900	15 600	53 400

1) Cisterner för eldningsolja avsedd för bostäder ingår inte.

Källa: SCB, lantbruksregistret (urvalsundersökning om 12 000 enheter, bortfall se kapitel 6).

Tabell 5.11**Nya anläggningar i anslutning till ny- och tillbyggda djurstallar 1989 och 1990¹**

New installations in new and extended buildings for livestock

Område	År	Antal bygg- nader	Automatisk utfodring, antal för nöt- kreatur	svin		Utgödslingsanläggning, antal med mekanisk utgödsel.	flytande utgödsel.		komb. anläggning. ²	Gödselanläggning, antal med		
					fjäder- fä					gödsel- platta	urin- behållare	gödsel- behållare
Götaland	1990 ¹	290	27	17	12	106	11	19		80	31	66
	1989	313	22	18	7	124	11	27		75	38	57
Svealand	1990 ¹	98	8	5	2	27	5	2		25	11	14
	1989	108	4	1	1	39	3	5		23	9	9
Norrland	1990 ¹	87	9	1	–	29	1	5		20	5	15
	1989	121	16	3	–	51	5	11		25	13	35
Hela riket	1990 ¹	473	44	23	14	161	17	26		127	48	97
	1989	542	42	22	8	214	19	44		123	60	102
	1988	440	12	17	4	177	4	48		107	58	73
	1987	310	18	13	4	123	11	17		71	30	36
	1986	301	13	11	3	125	2	24		88	34	30

1) Uppgifterna för 1990 ej fullständiga, se föregående avsnitt.

2) Avser kombination av mekanisk utgödsling och flytutgödsling.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Bevattningsanläggningar

För år 1985 genomförde SCB i samarbete med lantbruksstyrelsen och lantbruksuniversitetet en undersökning av bevattningen i jordbruket. Uppgifter insamlades om anläggningarnas typ och storlek, bevattnade arealer, slag av vattentäkter m.m.

Undersökningen avsåg samtliga företag som omfattade mer än 2 hektar åkermark. Uppgiftsinsamlingen gjordes i två etapper. Som ett första led tillfrågades brukarna i 1985 års LBR-blankett om de hade bevattningsanläggning. De brukare som svarade "ja" på frågan om innehav av anläggning ingick i en uppföljningsundersökning. Den utgjordes av en postenkät som skickades ut i december 1985.

Undersökningen begränsades till anläggningar som använts för fältmässiga odlingar. Anläggningar som använts i drivhus, bänkgårdar samt små anläggningar för trädgårdsbruk o.dyl. uteslöts ur undersökningen.

Motsvarande undersökning genomfördes även 1975.

Med *bevattningsmaskin* avses typen stillastående anläggning med trumma och ledning, som dras in.

Anläggning med rör och spridare avser anläggningar där spridare är monterade direkt på ledningarna.

Droppbevattning används främst inom frukt- och bär-odlingar. Droppbevattning innebär att vattnet tillförs växterna genom droppdysor eller droppslangar vid marken.

Underbevattning avser bevattning underifrån genom avsiktligt höjande av grundvattennivån.

Uppföljningsundersökningen beslutades i mars 1985. Man kunde då givetvis inte förutse hur vädersituationen skulle bli under sommaren. Behovet av bevattning blev lågt 1985. Efter samråd med bevattningsexpertis bedömdes att undersökningen trots detta kunde ge ett bra underlag för beräkning av jordbrukets vattenbehov m.m.

Resultat

Som framgår av tabell 5.12 fanns år 1985 bevattningsanläggningar på 6 252 företag i landet. Motsvarande antal vid bevattningsundersökningen 1975 var 4 452 företag. Antalet bevattningsmaskiner 1985 var 3 700 (477 st år 1975).

Den bevattnade åkerarealen 1985 uppgick till 48 000 hektar vilket utgör ca 1,6 % av den totala åkerarealen i riket (1975 bevattnades ca 52 000 hektar åker). Ytterligare ca 51 000 hektar åker skulle ha bevattnats om så behövts. De grödor som hade de största bevattnade arealerna var vårsäd, potatis och slättervall. Av potatisarealen bevattnades 1985 ca 10 700 hektar, vilket utgör ca 28 % av hela potatisarealen. Den gröda som bevattnades i störst utsträckning var dock trädgårdsväxter. Av den totala arealen frilandsodling av trädgårdsväxter, ca 14 800 hektar, bevattnades ca 4 900 hektar, vilket utgör 33 %.

Tabell 5.12**Antal företag med bevattningsanläggning 1985***Number of holdings with irrigation systems*

Område	Antal företag med nedanstående typ av anläggning				Antal företag med bevattningsanläggning
	Bevattningsmaskin	Anl. med rör och spridare	Droppbevattning	Underbevattning	
<i>Län</i>					
Stockholms	58	102	1	—	148
Uppsala	106	91	—	3	187
Södermanlands	92	107	—	2	187
Östergötlands	212	187	2	—	380
Jönköpings	73	135	6	—	200
<i>Kronobergs</i>	58	123	1	1	172
Kalmar	288	211	4	—	469
Gotlands	86	23	1	2	107
Blekinge	203	222	1	3	399
Kristianstads	831	330	27	2	1 110
<i>Malmöhus</i>	526	272	8	—	726
Hallands	367	199	6	1	541
Göteborgs och Bohus	9	53	1	—	61
Älvsborgs	80	133	1	—	205
Skaraborgs	301	233	2	1	509
<i>Värmlands</i>	95	76	—	2	156
Örebro	101	79	1	3	173
Västmanlands	63	45	4	—	105
Kopparbergs	48	57	—	1	98
Gävleborgs	29	59	1	—	86
<i>Västernorrlands</i>	16	32	—	—	45
Jämtlands	10	28	—	—	36
Västerbottens	29	36	—	—	64
Norrbottns	19	64	10	1	88
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	965	469	17	1	1 328
" mellanbygder	1 078	475	26	7	1 477
" norra slättbygder	427	285	3	1	675
Svealands slättbygder	444	411	5	10	805
Götalands skogsbygder	522	823	14	1	1 292
Mellersta Sveriges skogsbygder	153	207	1	1	344
Nedre Norrland	63	125	1	—	177
Övre Norrland	48	102	10	1	154
<i>Hela riket</i>	3 700	2 897	77	22	6 252

Källa: SCB, lantbruksregistret.

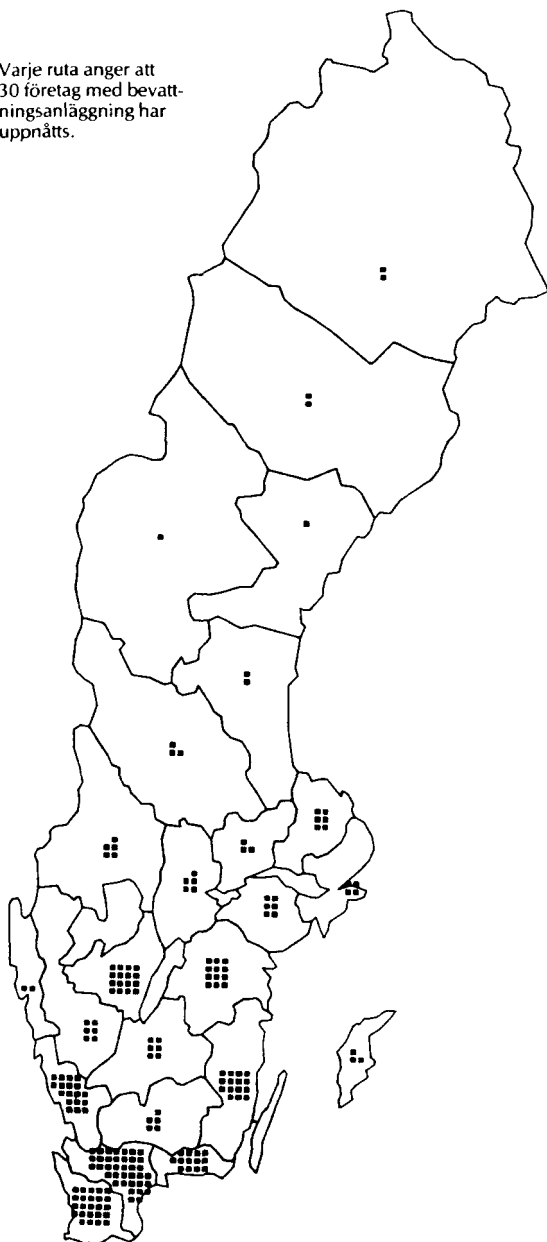
Karta 5.13 ger en översiktlig bild över den geografiska fördelningen av företag med bevattningsanläggning.

Karta 5.13

Antal företag med bevattningsanläggning 1985

Number of holdings with irrigation systems

■ Varje ruta anger att 30 företag med bevattningsanläggning har uppnåtts.

I nedanstående tablå redovisas antalet bevattningsmaskiner vid de 3 700 berörda företagen fördelade efter slangens ytterdiameter.

Slangens ytterdiameter, mm	Antal bevattningsmaskiner
50 – 66	1 106
70 – 85	1 623
90 – 100	1 025
110 –	354
Summa	4 108

Antal företag i landet som har anläggningar med rör och spridare framgår av tablåen nedan.

Antal spridare	Antal företag med motsvarande anläggning
1 – 5	567
6 – 10	876
11 – 15	683
16 – 20	420
21 –	359
Summa	2 897

För avgränsning av vattentäkt har tillämpats följande klassificering:

Grävda reservoarer, t.ex. mangelgravar och dammar, klassificerades efter tillförselkällan. Om exempelvis en damm huvudsakligen försågs med vatten från ett vattendrag klassificerades vattentäkten som vattendrag. Om öppna tillflöden saknades klassificerades dammen som grundvatten. Kärr och mossar klassificerades som insjö. Som spillvatten klassificerades vatten från kommunala avlopp, industri osv. Om ett företag gjorde uttag ur flera typer av vattentäkt gjordes en procentuell fördelning av kapaciteten på de uppgivna slagen av vattentäkter.

Uppgifter om maximal kapacitet beräknades teoretiskt. Som underlag användes bl.a. inhämtade uppgifter om antal spridare och spridarmunstyckenas diametrar samt kapacitetsuppgifter för olika munstycksdiametrar, som beräknats vid lantbruksuniversitetet.

Som framgår av tabell 5.14 uppgick den totala beräknade maximala kapaciteten till drygt 240 000 kubikmeter per timme, varav ca 48 % från vattendrag och ca 22 % från insjö. Motsvarande beräkning för 1975 uppgick till 140 000 kubikmeter per timme varav ca 57 % från vattendrag och ca 25 % från insjö.

Tabell 5.14**Bevattningsanläggningarnas beräknade maximala kapacitet 1985 efter vattentäkt***Maximum capacity of the irrigation systems*

Område	Bevattningsanläggningarnas maximala kapacitet efter vattentäkt (kubikmeter/tim)						Summa
	Vatten- drag	Insjö	Anlagt vatten	Grund- vatten	Havs- vatten	Spill- vatten	
<i>Län</i>							
Stockholms	1 444	3 970	130	38	124	54	5 761
Uppsala	6 030	1 312	317	173	21	60	7 911
Södermanlands	3 174	4 121	230	191	80	—	7 795
Östergötlands	5 497	6 600	1 637	559	155	103	14 550
Jönköpings	2 359	3 809	300	53	—	—	6 700
Kronobergs	2 473	2 494	263	59	—	—	5 288
Kalmar	7 371	1 994	4 218	2 481	1 505	672	18 241
Gotlands	449	115	3 254	315	124	770	5 027
Blekinge	5 361	1 837	2 353	2 668	83	309	12 611
Kristianstads	19 789	5 188	4 903	12 896	82	376	43 233
Malmöhus	13 145	858	7 337	8 606	—	422	30 368
Hallands	15 371	1 702	6 003	1 267	—	164	24 507
Göteborgs och Bohus	854	316	204	71	—	71	1 515
Älvsborgs	3 516	2 906	647	107	—	16	7 191
Skaraborgs	12 272	4 962	3 373	682	—	28	21 317
Värmlands	3 107	3 445	180	112	—	—	6 843
Örebro	3 730	2 011	173	278	—	—	6 192
Västmanlands	2 679	903	310	95	—	—	3 988
Kopparbergs	2 223	1 241	94	34	—	—	3 591
Gävleborgs	1 877	878	62	28	—	—	2 845
Västernorrlands	792	138	30	28	—	—	987
Jämtlands	143	610	—	—	—	—	753
Västerbottens	1 346	683	126	68	—	—	2 223
Norrbottnens	1 483	382	723	60	52	—	2 699
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	28 059	2 774	9 400	11 729	—	731	52 693
" mellanbygder	22 640	4 353	13 067	15 867	1 780	1 824	59 531
" norra slättbygder	15 300	6 452	4 397	1 116	41	118	27 423
Svealands slättbygder	17 534	13 659	1 270	864	225	114	33 666
Götalands skogsbygder	20 987	17 205	7 294	959	128	229	46 802
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 113	5 312	533	147	—	28	12 132
Nedre Norrland	3 201	1 651	55	59	—	—	4 965
Övre Norrland	2 831	1 067	848	128	52	—	4 926
<i>Hela riket</i>	116 665	52 473	36 864	30 868	2 225	3 043	242 138

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Annan publicering

Statistiska meddelanden, SCB, J 30 SM 8901, Jordbruksföretag, företagare och anläggningar den 9 juni 1988.

Bevattningen i jordbruket 1985. SCB, J 10 SM 8702.

Bevattningen i jordbruket 1975. SCB, SM J 1976:13.

Förbrukning av drivmedel och eldningsolja i jordbruket 1977, 1980, 1983, 1986 och 1989 samt antal cisterner och lagringskapacitet den 31 december 1977, 1980, 1983, 1986 och 1989. SM J 1978:13, SM E 1981:9, SM E 1984:13, E 21 SM 8701 respektive E 21 SM 9001.

Täckdikning

I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna genomfördes en undersökning om täckdikningens omfattning 1982. Undersökningen omfattade samtliga 12 498 undersökningsenheter, som var uttagna i huvudundersökningen för vall och spannmål.

Uppgiftsinsamlingen gjordes av provtagare i samband med intervjun för utläggning av provtytor på våren. Brukaren skulle uppge dels hur stor areal totalt som var systemtäckdikad dels täckdikningsförhållandena på de uttagna provyttefälten.

Arealen räknades som systemtäckdikad endast om det fanns ett system av täckdiken med stam- och grenledningar. Detta kunde innebära att ett fält ibland var systemtäckdikad till en del och att resten av fältet var behovstäckdikad eller inte alls rördikad. I de fall inte hela fältet var systemtäckdikad avsåg uppgiften förhållandena vid provyta 1. Genom att koppla uppgifterna till provyttefälten kunde uppgifter också erhållas om när täckdikningen skett och material i täckdikningsrören. Vid skördeuppskattningarna registreras om provyttefälten är belägna på ägd eller arrenderad areal. Motsvarande uppdelning har därför kunnat ske även för den systemtäckdikade arealen med spannmål eller slättevall.

Resultat

Den totala systemtäckdikade arealen var för riket 1 013 200 hektar eller 34 % av den totala åkerarealen. Fördelningen i länen och riket redovisas i tabell 5.15. Täckdikningen är mest allmän i Västmanlands och Skaraborgs län med 60 respektive 58 % av åkerarealen systemtäckdikad. En mycket låg andel av åkerarealen är systemtäckdikad i Jönköpings, Kronobergs och Västernorrlands län. Systemtäckdikningens olika omfattning beror på olika jordars dikningsbehov och växtodlingens inriktning.

Tabellen visar också att 40 % av den ägda och 31 % av den arrenderade arealen är systemtäckdikad. Stora skillnader förekommer mellan länen. Troligtvis är täckdikningen mindre omfattande på sidoarrenden än på de större arrenderade gårdarna. I t.ex. Stockholms län är en tredjedel av företagen helt arrenderade.

Tabell 5.15

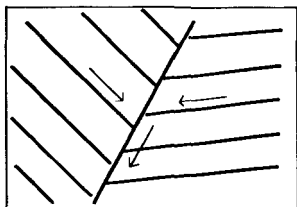
Systemtäckdikad åkerareal 1982 samt uppdelning på ägd respektive arrenderad areal. Procent

Area pipe-drained in regular pattern 1982 and percentage of areas pipe-drained in regular pattern for owned and leased arable land

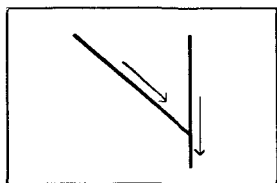
Område	Systemtäckdikad areal		Andel av ägd areal, procent	Andel av arrenderad areal, procent
	Hektar	Andel av total åkerareal, procent		
Län				
Stockholms	30 300	30	27	39
Uppsala	55 100	34	39	35
Södermanlands	44 100	31	34	28
Östergötlands	95 400	43	50	44
Jönköpings	6 000	6	11	4
Kronobergs	5 700	9	15	10
Kalmar	17 800	13	18	11
Gotlands	27 900	33	34	36
Blekinge	8 100	21	28	11
Kristianstads	48 900	27	30	24
Malmöhus	123 700	40	40	38
Hallands	44 400	35	40	35
Göteborgs o Bohus	30 600	43	52	30
Älvsborgs	70 000	43	49	37
Skaraborgs	167 000	58	64	49
Värmlands	47 400	38	49	28
Örebro	43 700	37	46	29
Västmanlands	80 900	60	63	57
Kopparbergs	6 900	10	15	9
Gävleborgs	12 700	16	25	10
Västernorrlands	4 600	7	12	6
Jämtlands	5 100	11	12	9
Västerbottens	25 000	28	36	21
Norrbottens	11 900	25	36	24
Produktionsområden				
Götalands södra slättbygder	..	..	48	43
" mellanbygder	..	..	25	21
" norra slättbygder	..	..	66	55
Svealands slättbygder	..	..	46	37
Götalands skogsbygder	..	..	25	16
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..	28	22
Nedre Norrland	..	..	17	7
Övre Norrland	..	..	34	21
Hela riket	1 013 200	34	40	31

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Som framgår av tabell 5.16 är 43 % av spannmålsarealen systemtäckdikad men bara 23 % av slättervallen. Av spannmålsgrödorna odlas mer än hälften av höst- och vårvete på systemtäckdikad areal. Detta är också vad man kan förvänta sig, eftersom väl-dränerad mark är en förutsättning för goda veteskördar.

Med systemtäckdikad menas ett system av täckdiken med stam- och grenledningar.

Med behovstäckdikad menas enstaka täckdiken som lagts för utdikning av hålor och källdrag.

Tabell 5.16
Andel av grödarealen som är systemtäckdikad 1982. Procent
Percentage of crop-area pipe-drained in regular pattern 1982

Område	Höst-vete	Vår-vete	Höst-råg	Korn	Havre	Spannmål	Slättervall	Spannmål och slättervall
<i>Län</i>								
Stockholms	51	46	38	34	25	36	23	34
Uppsala	41	45	28	40	39	41	25	38
Södermanlands	36	38	38	30	30	32	32	32
Östergötlands	60	57	45	49	44	52	32	47
Jönköpings	46	—	14	7	14	12	5	8
Kronobergs	54	—	9	13	13	13	12	13
Kalmar	29	37	14	19	16	20	10	15
Gotlands	54	70	42	44	38	46	16	34
Blekinge	39	38	19	24	33	28	16	23
Kristianstads	49	61	21	27	39	32	18	28
Malmöhus	52	52	30	36	44	42	23	39
Hallands	84	53	34	38	40	42	30	39
Göteborgs o Bohus	54	32	60	51	46	48	41	45
Älvsborgs	82	58	54	55	55	57	29	45
Skaraborgs	84	85	65	61	61	65	37	60
Värmlands	63	62	55	54	54	54	24	42
Örebro	52	44	37	44	40	43	31	40
Västmanlands	65	67	34	67	55	62	58	61
Kopparbergs	10	—	—	15	18	16	8	13
Gävleborgs	18	—	—	27	19	24	15	20
Västernorrlands	—	—	—	10	10	10	10	10
Jämtlands	—	—	—	18	14	18	8	11
Västerbottens	—	—	—	39	32	39	23	30
Norrbottnens	—	—	—	38	22	37	31	32
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	58	59	37	43	47	48	38	47
" mellanbygder	38	43	23	26	30	28	14	24
" norra slättbygder	72	67	57	62	65	66	48	63
Svealands slättbygder	45	50	38	47	42	45	33	43
Götalands skogsbygder	53	31	22	26	26	27	16	22
Mellersta Sveriges skogsbygder	48	41	23	30	33	32	18	26
Nedre Norrland	—	—	—	17	13	16	11	13
Övre Norrland	—	—	—	38	29	38	25	29
<i>Hela riket</i>	56	52	35	39	43	43	23	37

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

När systemtäckdikningen utförts samt använt rörmaterial framgår av tabell 5.17. En tredjedel av den systemtäckdikade arealen dikades före 1940. Dikningen har skett med tegelrör på 81 % av arealen och med plaströr på 16 %. I län där en stor del av dikningen har skett 1960 eller senare är andelen plaströr högre.

Tabell 5.17
Systemtäckdikad areal 1982 fördelad på dikningsperioder och rörmaterial. Procent

Percentage of area pipe-drained in regular pattern in 1982 during different periods and with different material

Område	Systemtäckdikad areal, procent			Rörmaterial		
	Dikningsperiod			Tegel	Plast	Okänt
	Före 1940 eller okänd	1940– 1959	1960 eller senare			
<i>Län</i>						
Stockholms	43	29	28	86	8	6
Uppsala	36	35	29	93	4	3
Södermanlands	34	46	20	88	9	3
Östergötlands	48	25	27	87	12	1
Jönköpings	15	39	46	60	30	10
Kronobergs	27	35	38	74	14	12
Kalmar	41	36	23	84	7	9
Gotlands	18	43	39	81	15	4
Blekinge	64	21	15	84	6	10
Kristianstads	54	21	25	89	5	6
Malmöhus	52	16	32	96	3	1
Hallands	44	32	24	82	11	7
Göteborgs o Bohus	18	23	59	83	14	3
Älvsborgs	18	26	56	83	15	2
Skaraborgs	21	36	43	87	12	1
Värmlands	9	22	69	55	45	–
Örebro	37	24	39	63	31	6
Västmanlands	44	37	19	92	7	1
Kopparbergs	14	22	64	73	24	3
Gävleborgs	21	20	59	43	52	5
Västernorrlands	11	29	60	41	43	16
Jämtlands	16	14	70	63	26	11
Västerbottens	5	19	76	31	67	2
Norrbottens	10	14	76	17	76	7
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	54	18	28	92	4	4
" mellanbygder	42	29	29	85	8	7
" norra slättbygder	28	31	41	87	12	1
Svealands slättbygder	36	32	32	82	15	3
Götalands skogsbygder	25	32	43	81	15	4
Mellersta Sveriges skogsbygder	21	31	48	68	31	1
Nedre Norrland	19	21	60	49	41	10
Övre Norrland	7	17	76	26	70	4
<i>Hela riket</i>	33	29	38	81	16	3

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning

Maskiner

Uppgifter om antalet traktorer och skördetröskor har inhämtats vid varje jordbruksräkning respektive lantbruksräkning sedan 1944. Maskinavsnittet ingick också i 1991 års lantbruksregistrering. I anslutning till lantbruksräkningen 1988 har genomförts en specialstudie avseende maskininnehav i jordbruket.

Resultat

Uppgifter för hela riket finns i nedanstående tabell avseende företag med mer än 2 hektar åkermark.

Tabell 5.18

Antal traktorer och skördetröskor åren 1944–1991

Number of tractors and combines in 1944–1991

År	Traktorer	Skördetröskor
1991	167 328	41 018
1986	183 828	47 089
1981	189 654	48 990
1976	188 838	49 489
1971	163 989	42 064
1966	163 404	39 358
1961	148 245	26 345
1951	69 292	8 347
1944	21 164	424

Enligt lantbruksregistret fanns 1991, som tabell 5.19 visar, i genomsnitt 2,0 traktorer per företag som redovisat traktorer. På företag med över 100 hektar åkermark fanns 3,9 traktorer i genomsnitt.

Maskiner i trädgårdsbruket

Se kapitel 8, Trädgårdsodling.

Tabell 5.19

Antal traktorer och skördetröskor samt antal företag med traktorer och skördetröskor år 1991

Number of tractors and combines and number of holdings with tractors and combines in 1991

Område; storleksgrupp, hektar åkermark	Antal traktorer	Antal skörde- tröskor	Antal företag med	
			Traktorer	Skörde- tröskor
Län				
Stockholms	3 899	1 273	1 673	1 201
Uppsala	6 933	2 449	2 814	2 351
Södermanlands	5 260	1 752	2 094	1 633
Östergötlands	9 701	3 067	3 809	2 908
Jönköpings	8 245	1 483	4 274	1 601
Kronobergs	5 077	964	2 950	1 021
Kalmar	8 291	1 875	3 786	1 949
Gotlands	4 022	1 125	1 949	1 225
Blekinge	2 947	546	1 491	583
Kristianstads	11 411	1 958	5 331	1 936
Malmöhus	13 893	3 409	5 892	3 280
Hallands	8 518	2 073	4 334	2 140
Göteborgs o Bohus	5 646	1 232	3 213	1 290
Älvsborgs	12 257	3 007	6 451	3 153
Skaraborgs	14 736	4 761	6 745	4 690
Värmlands	6 754	1 514	3 914	1 578
Örebro	5 538	1 824	2 489	1 772
Västmanlands	5 350	1 987	2 273	1 901
Kopparbergs	4 690	1 235	2 412	1 243
Gävleborgs	5 361	1 225	2 997	1 329
Västernorrlands	4 967	746	2 888	863
Jämtlands	4 015	379	2 298	444
Västerbottens	6 547	783	3 694	987
Norrbottens	3 272	352	1 872	425
Produktionsområden				
Götalands södra slättbygder	16 559	4 265	6 950	4 169
" mellanbygder	17 589	4 026	8 024	4 154
" norra slättbygder	22 081	7 344	9 776	7 151
Svealands slättbygder	27 021	9 322	11 421	8 911
Götalands skogsbygder	45 557	9 100	24 060	9 555
Mellersta Sveriges skogsbygder	13 986	3 588	7 399	3 630
Nedre Norrland	13 839	2 204	7 895	2 483
Övre Norrland	10 695	1 170	6 118	1 450
Storleksgrupp hektar åkermark				
2,1 – 5,0	12 225	802	9 847	858
5,1 – 10,0	21 682	2 775	15 102	3 011
10,1 – 20,0	31 966	7 219	18 020	7 708
20,1 – 30,0	23 269	6 470	10 952	6 788
30,1 – 50,0	32 064	9 740	13 143	10 054
50,1 – 100,0	30 815	9 517	10 696	9 376
Över 100,0	15 307	4 495	3 883	3 708
Hela riket	167 328	41 018	81 643	41 503

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

För att erhålla en utförligare belysning av förekomsten av maskiner och redskap har SCB som en specialstudie i anslutning till lantbruksräkningen 1988 gjort en bearbetning av de detaljerade uppgifter som i detta avseende finns i den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU). För de företag som ingår i JEU – ett slumpmässigt urval av ca 750 företag – upprättas nämligen en noggrann inventarieförteckning, som utgör en del av underlaget för den ekonomiska kalkylmodellen i undersökningen. Ytterligare information om JEU och vilka företag som ingår i undersökningen lämnas i kapitel 11.

I de inventarieförteckningar som upprättas fördelas maskinerna och redskapen efter ålder, motoreffekt, storlek eller något kapacitetsmått. Dessa uppgifter kan sägas visa

maskininnehavet men inte maskinanvändningen i jordbruket, då det inte finns några uppgifter om anlitalet av maskinstation, inhyrning av maskiner, antal personer som är tillgängliga vid arbetstoppar m.m. Jordbruksföretag som äger endast en del av maskinen eller redskapet redovisar endast den ägda andelen.

I tabell 5.20 redovisas genomsnittligt innehav per företag av jordbruksmaskiner och redskap. Uppgifter har beräknats för olika driftsinriktningar samt efter företagets arbetsbehov mätt i standardtimmar och redovisas för riksområden. I tabellen redovisas företagens innehav av maskiner och redskap efter ålder, under 10 år respektive 10 år och äldre.

Tabell 5.20

Jordbruksmaskiner och redskap i företag med olika driftsinriktningar 1988. Genomsnittligt antal per företag

Agriculture implements and machinery by type of farming in 1988. Average per holding

	Riksområde 1						Riksområde 2		Riksområde 3
	Jordbruksväxter		Mjölkkor		Övriga husdjur	Blandat jordbruk	Mjölkkor		Mjölkkor
	800– 1 600 tim	1 600– 3 200 tim	1 600– 3 200 tim	3 200– 5 600 tim	1 600– 3 200 tim	1 600– 3 200 tim	1 600– 3 200 tim	3 200– 5 600 tim	1 600– 3 200 tim
<i>Under 10 år</i>									
Traktorer	1,03	1,63	0,83	1,22	0,93	1,06	0,60	1,22	1,02
Plogar	0,85	1,15	0,62	0,82	0,63	0,83	0,49	0,68	0,53
Harvar	1,50	2,11	0,98	1,50	1,12	1,55	0,87	1,27	0,91
Vältar	0,42	0,64	0,18	0,40	0,32	0,46	0,13	0,43	0,12
Hack- och kupredskap	0,15	0,16	0,01	0,06	0,11	0,15	0,07	0,06	0,13
Rad- och kombisåmaskin	0,63	0,72	0,42	0,58	0,26	0,66	0,33	0,64	0,33
Gödselspridningsmaskin	0,80	0,95	1,08	1,64	1,18	1,09	1,26	2,05	1,36
Motor- och fläktspåra	0,48	0,63	0,19	0,29	0,26	0,53	0,13	0,31	0,11
Skördetröska	0,44	0,53	0,25	0,38	0,29	0,39	0,22	0,39	0,09
Potatisupptagare	0,05	0,21	0,02	0,05	–	0,09	0,05	0,05	0,08
Slåtermaskin	0,20	0,32	0,68	0,84	0,30	0,26	0,87	0,94	0,71
Hövändare	0,20	0,22	0,92	0,97	0,48	0,26	1,04	1,14	0,83
Bevattningsmaskin	0,03	0,18	0,01	0,04	0,06	0,08	–	0,02	–
Mjölkningsutrustning	0,02	–	0,53	0,43	0,09	–	0,40	0,55	0,53
Foderblandare och inventarier för transport av foder	0,23	0,27	0,96	1,27	1,02	0,52	1,07	1,37	1,17
<i>10 år och äldre</i>									
Traktorer	1,56	1,77	1,46	1,47	1,37	1,65	1,65	1,49	1,15
Plogar	0,73	0,84	0,84	0,57	0,60	0,63	0,73	0,76	0,69
Harvar	1,69	2,52	1,95	1,51	1,89	2,38	1,47	1,61	1,09
Vältar	0,74	0,63	0,86	0,69	0,64	0,64	0,75	0,57	0,64
Hack- och kupredskap	0,29	0,80	0,50	0,40	0,44	0,68	0,40	0,31	0,32
Rad- och kombisåmaskin	0,59	0,70	0,66	0,52	0,65	0,55	0,60	0,49	0,51
Gödselspridningsmaskin	0,93	0,99	1,35	1,24	1,14	1,11	1,28	1,26	1,12
Motor- och fläktspåra	0,26	0,38	0,20	0,25	0,30	0,35	0,14	0,23	0,12
Skördetröska	0,42	0,51	0,46	0,39	0,48	0,49	0,29	0,42	0,26
Potatisupptagare	0,14	0,06	0,06	0,09	0,13	0,10	0,20	0,17	0,23
Slåtermaskin	0,37	0,54	0,65	0,60	0,56	0,50	0,45	0,52	0,54
Hövändare	0,34	0,42	0,60	0,57	0,50	0,39	0,49	0,43	0,61
Bevattningsmaskin	0,02	0,07	0,00	0,02	0,02	0,03	0,01	0,02	0,02
Mjölkningsutrustning	0,03	–	0,40	0,49	0,21	0,02	0,58	0,52	0,39
Foderblandare och inventarier för transport av foder	0,65	0,76	1,21	1,21	1,11	1,11	1,02	1,05	0,91

Källa: SCB, Maskininnehav i jordbruket.

Undersökningen om anskaffning av maskiner etc.

Jordbruksverket skriver varje år sedan 1979 till tillverkare och importörer av lantbruksmaskiner och begär att få uppgifter om antalet maskiner m.m. som levererats till jordbruket och om deras försäljningsvärde.

Undersökningen grundas på angivna katalogpriser, vilket medför att hänsyn ej tagits till eventuella rabatter. Mervärdesskatt ingår inte i tabelluppgifterna.

Antalet tillverkare och importörer av lantbruksmaskiner (inklusive traktorer) uppgick under 1991 till ca 200 företag.

Resultat

Uppgifter om antalet till jordbruket levererade traktorer åren 1986–1991 och dessas genomsnittliga effekt lämnas i tabell 5.21 nedan.

Tabell 5.21**Antal levererade traktorer 1986–1991**

Number of delivered tractors in 1986–1991

År	Antal levererade traktorer	Genomsnittlig effekt på kraftuttaget. Kilowatt
1991	2 722	41,0
1990	3 988	60,7
1989	5 995	60,1
1988	5 702	56,7
1987	5 213	57,2
1986	4 932	57,1

Värdet av jordbrukets inköp av maskiner och redskap uppgick som framgår av tabell 5.22 till 2 242 miljoner kronor under 1991, varav 749 miljoner avsåg traktorer.

Tabell 5.22**Jordbrukets inköp av maskiner och redskap åren 1986–1991. Miljoner kronor**

Purchases of machinery and tools by the agricultural sector in 1986–1991. Millions of Swedish kronor

Varuslag	1986	1987	1988	1989	1990	1991
<i>Löpande priser</i>						
Traktorer och jeepar						
Egentliga traktorer	951	1 062	1 303	462	999	748
Övriga tillhörande gruppen traktorer	14	9	9	14	15	1
Jordbearbetningsredskap	203	207	249	282	262	123
Redskap för sådd, spridning m.m.	169	163	200	236	200	135
Redskap för skörd och tröskning	492	492	576	655	516	393
Vagnar	145	130	174	210	139	91
Torkar, kvarnar, silor m.m.	164	178	224	200	219	164
Potatis och rotfruktsredskap	56	94	109	108	67	60
Transportredskap och lastapparater ¹	163	189	218	214	179	143
Utrustning för mjölkning och mjölkhantering	35	43	53	71	64	60
Stallutrustningar	154	197	248	271	227	258
Bevattningsutrustningar	19	16	17	18	18	14
Diverse	83	77	89	78	73	52
Summa ²	2 648	2 857	3 469	3 819	2 978	2 242
<i>1991 års priser</i>						
Traktorer	1 190	1 296	1 460	1 545	1 051	749
Övriga maskiner och redskap ²	2 232	2 204	2 468	2 517	2 099	1 493
Summa ²	3 422	3 500	3 928	4 062	3 150	2 242

1) Exklusive vagnar.

2) Inklusive skattning med ledning av undersökning 1976.

Källa: Statens jordbruksverk.

Resultatens tillförlitlighet

För några maskinogrupper har det inte varit möjligt att erhålla säkra uppgifter. Detta gäller exempelvis vagnar för vilka uppgifter från ett stort antal småtillverkare torde saknas. Vidare föreligger svårigheter att beräkna jordbrukets andel av den totala försäljningen för vissa i undersökningen ingående maskiner och redskap, som används även inom andra näringar än jordbruket. Detta gäller bl.a. elektriska motorer, handredskap, redskap för grundförbättring m.m. För dessa bortfall har gjorts en skattning med ledning av en kompletterande undersökning avseende år 1976.

Det kan också förekomma viss dubbelredovisning t.ex. när tillverkare av viss utrustning till traktorer eller till torkanläggningar även säljer till leverantörer av traktorer och torkar. Dessa förhållanden torde dock knappast ge avvikelser större än någon eller några procent av totalbeloppen.

Annan publicering

Lantbruksregistret 1991: Jordbruksföretag, företagare samt traktorer och skördetröskor. J 30 SM 9201.

Rapporter från lantbruksräkningen 1988, Maskininnehav i jordbruket, specialstudie, SCB, J 33 SM 9202.

Jordbrukarnas investeringar i maskiner och redskap. Statens jordbruksverk.

Andra undersökningar

Fordon enligt bilregistret varje månad sedan 1973; uppgifter om totala antalet traktorer. I årssammandragen även med fördelning på tillverkare och på kommuner. SCB, Statistiska meddelanden serie T.

Nyregistreringsstatistik varje månad sedan 1973; uppgifter om antalet nyregistrerade traktorer i lantbruket med fördelning på tillverkare. AB Bilstatistik.

6 Förnödenheter

Förnödenheter är samlingsnamnet på ett antal förbrukningsvaror som används inom jordbruket, t.ex. utsäde, handelsgödsel, fodermedel och drivmedel.

Det är relativt ont om data om den direkta användningen av förnödenheter i jordbruket. De data som finns får därför kompletteras med försäljningsdata. Skillnaden mellan såld och verklig använd kvantitet är oftast obetydlig, eftersom de flesta förnödenheter lagras relativt kort tid. Det är dock inte möjligt att utifrån försäljningsdata studera skillnaden i t.ex. handelsgödselanvändning mellan olika slags företag.

Vissa uppgifter om kostnader för förnödenheter återfinns i kapitel 11.

Kapitel 6 innehåller avsnitt om

- Utsäde
- Växtnäringsämnen och kalk
- Växtskyddsmedel
- Fodermedel
- Drivmedel och eldningsolja

Utsäde

Officiell statistik om använda utsädesmängder etc. saknas i stort sett. Däremot finns tillförlitlig försäljningsstatistik tack vare den statliga frökontrollen, se tabell 6.1. Information om de olika utsädesklasserna vid statsplombering lämnas i faktarutan på nästa sida. Uppgifter om andelen areal besådd med betat utsäde har insamlats vid en intervjuundersökning i samband med de objektiva skördeuppskattningarna. Resultaten redovisas i tabell 6.2.

Av tabell 6.1 framgår att ca 170 000 ton utsäde statsplomberades under 1991/92. Huvuddelen av detta utsäde, 88 %, plomberades i klass D. Kvantiteten plomberat utsäde var lägre 1991/92 än föregående år. Framförallt gäller det sädesväxterna, och förklaras av den minskade spannmålsodlingen och en ökad användning av eget utsäde från föregående års skörd.

Vid den centrala frökontrollen plomberades dessutom för export 416 ton med OECD-basis "Basic seed" (motsvarande statsplomb B).

Statsplombering och betning av utsäde

Den statliga frökontrollens mål är att garantera en hög kvalitet hos utsädet. I stort sett allt utsäde som säljs kommersiellt måste vara statsplomberat – utsäde som produceras på den egna gården eller säljs mellan jordbrukare är alltså undantaget. För statsplombering ställs vissa krav på renhet, grobarhet, sortrenhet, vattenhalt, ogräshalt m.m. Olika krav ställs på olika utsädesklasser.

- Statsplomb A Stamutsäde, ej tillgängligt i handeln
- Statsplomb B Basutsäde, grundutsäde för allt utsäde
- Statsplomb C Grundutsäde med generationsbeteckning
- Statsplomb D Bruksutsäde med generationsbeteckning
- Statsplomb E Utsäde med kvalitetskrav anpassade till EG
- Statsplomb U Undantagsklass vid brist på utsäde

Statsplombering utförs av Statens utsädeskontroll samt av två lokala frökontrollanstalter. Betning av utsäde görs med kemiska medel för att skydda mot vissa växtsjukdomar.

Tabell 6.1

Total kvantitet statsplomberat utsäde 1991/92. Ton

Total quantity of state certified seed in 1991/92. Metric tons

Utsädesslag	Plomberingsklass						Summa
	A	B	C	D	E	U	
Höststråsäd	1 932	685	1 987	36 038	199	124	40 965
Vårstråsäd	4 180	5 255	3 565	98 948	181	109	112 238
Trindsäd	129	162	350	3 897	12	122	4 672
Blandsäd	17	1	–	1 514	100	–	1 632
Vallbladväxter	4	8	4	687	4	2	709
Vallgräs	15	25	11	3 768	28	9	3 856
Blandfrö	–	–	–	3 159	122	71	3 352
Olje- och spånads växter	22	405	401	513	1	164	1 506
Rotfruktsväxter	–	1	–	52	2	2	57
Summa							
1991/92	6 299	6 542	6 318	148 576	649	603	168 987
1990/91	6 797	7 254	8 208	160 221	1 517	2 233	186 230
1989/90	6 307	9 337	11 944	181 674	3 133	1 007	213 402
1988/89	6 289	12 263	14 267	186 049	864	14 398	234 130
1987/88	6 542	16 553	14 476	185 324	–	29 229	252 124
1986/87	5 968	28 277	10 139	214 444	–	8 437	267 265

Källa: Statens utsädeskontroll och frökontrollanstalterna i Linköping och Örebro.

Tabell 6.2**Grödarealer besädda med betat¹ utsäde 1989/90, procent***Areas sown with disinfected seed in 1989/90, per cent*

Område; storleksgrupp	Samtliga åkergrödor			Betnings- uppgift saknas %	Spannmål Grödareal ha	Areal besädd med		
	Areal totalt ha	Areal besädd med betat utsäde %	obetat utsäde %			Areal besädd med betat utsäde %	obetat utsäde %	Betnings- uppgift saknas %
<i>Län</i>								
Stockholms	83 600	41	51	7	51 300	58	37	5
Uppsala	142 600	50	43	8	96 900	65	29	5
Södermanlands	125 200	42	49	9	78 900	58	38	4
Östergötlands	198 000	44	47	9	119 800	64	31	5
Jönköpings	85 900	15	79	5	29 400	44	47	9
Kronobergs	50 700	14	79	6	16 800	41	47	12
Kalmar	125 800	25	69	7	50 800	49	47	4
Gotlands	80 500	32	59	9	33 900	61	33	5
Blekinge	33 100	31	64	5	13 200	47	48	4
Kristianstads	168 100	34	54	11	76 600	44	46	10
Malmöhus	285 600	61	28	12	153 300	68	24	8
Hallands	112 300	27	61	12	61 100	43	46	10
Göteborgs o Bohus	56 800	19	76	5	25 800	37	58	6
Älvsborgs	137 000	23	70	6	63 700	43	53	5
Skaraborgs	261 900	39	52	9	169 800	52	43	5
Värmlands	94 800	27	69	4	41 500	56	39	5
Örebro	99 000	34	60	6	64 000	46	52	1
Västmanlands	114 300	45	48	7	83 800	53	42	5
Kopparbergs	54 900	29	67	4	26 300	55	44	2
Gävleborgs	68 500	20	75	5	28 400	46	49	5
Västernorrlands	50 700	10	82	7	12 000	43	42	14
Jämtlands	39 000	13	85	2	5 400	72	23	5
Västerbottens	68 000	19	77	3	18 600	68	26	6
Norrbottnens	35 600	8	85	7	5 500	37	54	9
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	331 900	57	32	11	189 400	60	33	7
" mellanbygder	310 400	35	54	11	139 900	54	37	8
" norra slättbygder	420 900	44	47	9	277 100	58	38	4
Svealands slättbygder	580 200	44	49	7	386 900	57	38	4
Götalands skogsbygder	488 800	18	76	6	186 600	43	49	9
Mellersta Sveriges skogsbygder	181 200	25	70	5	82 300	50	47	4
Nedre Norrland	149 400	15	80	5	40 200	50	41	9
Övre Norrland	109 500	15	80	5	24 500	62	31	7
<i>Storleksgrupp hektar åkermark</i>								
5,1 – 20,0	402 900	17	78	5	143 000	43	51	6
20,1 – 50,0	801 800	28	65	7	379 300	48	45	7
50,1 – 100,0	726 200	38	53	8	401 600	55	39	6
Över 100,0	641 900	53	37	10	402 800	67	29	4
<i>Hela riket</i>								
1989/90	2 572 800	35	57	8	1 326 800	55	39	6
1988/89	2 547 100	43	49	8	1 322 900	70	25	6
1987/88	2 590 300	40	50	10	1 345 800	64	27	9

1) Betning innebär att utsädet före sädan behandlas med kemiska medel för att skydda detta mot angrepp av växtsjukdomar eller skadedjur.

Källa: SCB, urvalsundersökning.

Tabell 6.2 visar andelen grödarealer som såtts med betat utsäde 1989/90. Uppgifterna har insamlats i en intervjuundersökning om användningen av kemiska bekämpningsmedel i växtodlingen som genomförts i samband med de objektiva skördeuppskattningarna. Resultaten visar att drygt 90 % av höstsädesarealen och 40 % av vårsädesarealen såddes med betat utsäde 1989/90. I övriga grödor, utom sockerbetor där allt utsäde betas, används det betade utsädet i mindre utsträckning. Uppgift om utsädet saknas dock för 8 % av arealen. Uppgifterna om betat utsäde är därför något osäkra.

De vårsädda spannmålsgrödorna har i betydligt mindre omfattning än tidigare år besåtts med betat utsäde. Andelen har minskat med 20 procentenheter från 60 till 40 procent av vårsädesarealen. Den främsta förklaringen till nedgången torde

vara den goda kvaliteten på 1989 års skörd, som innebar att utsädet inte behövde betas.

Annan publicering

Meddelanden från Statens utsädeskontroll (tidigare Statens centrala frökontrollanstalt), årligen sedan 1926.

Frökontrollanstaltens i Linköping verksamhet, årligen, sedan 1878.

Redogörelse för verksamheten vid Frökontrollanstalten i Skara, årligen sedan 1876/77. (Ingår numera i Statens utsädeskontroll.)

Frökontrollanstalten i Örebro, årligen sedan 1878/79.

SCB, Statistiska meddelanden, serie Na, Bekämpningsmedel i jordbruket. Na 31 SM 9102.

Växtnäringsämnen

Uppgifter om försäljning av kalk till jord- och trädgårdsbruket samt för kalkning av sjöar och vattendrag insamlas fr.o.m. 1986 av Statistiska centralbyrån (SCB). Tidigare insamlades och publicerades statistiken av Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA). Statistiken avser till största delen försäljning till jordbruket. Uppgiftslämnare är tillverkare, importörer och grossister.

Även statistiken över handelsgödsel har överförts från KSLA till SCB fr.o.m. 1985/86. Uppgiftslämnare till statistiken är tillverkare och importörer av handelsgödsel. Dessa erlägger prisregleringsavgifter till Statens jordbruksverk (SJV) som publicerar årlig statistik på riksnivå. Statistiken avser perioden 1 juli t.o.m. den 30 juni påföljande år. Redovisningen i tabell 6.6 bygger på uppgifterna från SJV. Tabell 6.5 är baserad på SCBs uppgiftsinsamling och avser branschens verksamhetsår, vilket fr.o.m. 1987/88 är juni-maj.

SCB har i princip samlat in och bearbetat primärmaterialet på samma sätt som KSLA tidigare gjort för åren t. o. m. 1985. Det kan dock inte uteslutas att överförandet av statistiken från KSLA till SCB ändå kan påverka resultaten. Detta bör beaktas främst vid studiet av tidsserier. Observera beträffande tabellerna med regionala uppdelningar att viss approximation har fått göras för att erhålla länssiffror, då försäljningsdistrikt etc. inte alltid överensstämmer med länsgränser.

Resultat

I tabell 6.3 redovisas kalkförsäljningen 1987–1991 med fördelning på olika kalkprodukter. En viss osäkerhet råder beträffande definitionen av Mg-kalk och dolomit och även beträffande definitionen av trädgårdskalk vilket till viss del förklarar de stora förändringarna mellan åren.

Tabell 6.3

Försäljningen av olika kalkprodukter 1987–1991 för jord- och trädgårdsbruk, 1 000 ton kalciumoxid

Sales of different lime products 1987–1991 for agricultural and horticultural purposes, in thousands of tons of calcium oxide

Produkt	1987	1988	1989	1990	1991
Krossad kalksten	80,4	79,5	78,9	38,6	33,9
Kalkstensmjöl	9,6	7,7	16,0	12,7	15,6
Dolomit	38,9	38,7	46,6	29,7	20,0
Mg-kalk	22,8	36,7	32,6	35,0	30,8
Trädgårdskalk	21,9	18,8	19,7	23,9	19,1
Slagger	16,5	14,8	15,5	16,1	5,8
Sockerbrukskalk ¹	22,8	26,8	31,3	27,5	19,4
Övriga kalkprodukter	0,1	0,2	1,0	0,9	0,2
Totalt	212,9	223,2	241,7	184,5	144,7

1) Produktnamnet slamkalk har ändrats till sockerbrukskalk.

Källa: SCB.

Detta avsnitt innehåller uppgifter om användningen av kalkprodukter och av växtnäringsämnena kväve (N), fosfor (P) och kalium (K).

Ämne	Effekter
Kalk	Ökar jordens pH-värde och förbättrar jordens struktur.
Kväve	Ger växternas gröna delar en snabb och kraftig utveckling. Ökar proteininnehållet.
Fosfor	Medverkar vid många livsviktiga processer. Stimulerar frösättning och mognad.
Kalium	Medverkar vid växtnäringstransport inom växten. Förbättrar sädens stråstyrka. Ökar växternas vinterhärdighet.

Tabell 6.4

Försäljningen av kalciumoxid, kg per ha utnyttjad åker, 1987–1991

Sales of calcium oxide, kilogrammes per hectare of utilized arable land, 1987–1991

Län	1987	1988	1989	1990	1991
Stockholms	37	39	31	23	25
Uppsala	41	36	26	16	9
Södermanlands	61	71	127	88	84
Östergötlands	37	46	63	50	36
Jönköpings	136	134	160	116	79
Kronobergs	141	139	132	97	62
Kalmar	69	81	120	93	54
Gotlands	16	17	30	21	7
Blekinge	183	157	159	153	103
Kristianstads	91	89	92	75	77
Malmöhus	76	89	85	74	57
Hallands	187	216	250	179	148
Göteborgs o Bohus	207	172	147	119	150
Älvsborgs	72	67	87	69	68
Skaraborgs	74	57	47	43	43
Värmlands	47	52	87	63	41
Örebro	62	77	65	46	43
Västmanlands	56	56	46	55	38
Kopparbergs	25	32	53	15	19
Gävleborgs	49	61	74	65	54
Västernorrlands	73	108	60	22	25
Jämtlands	5	6	12	11	11
Västerbottens	75	138	141	78	97
Norrbottnens	102	80	68	45	46
Hela riket	75	79	86	66	56

Källa: SCB.

Länsuppgifterna i tabell 6.4 bygger på uppgifterna om försäljning av kalkprodukter till jord- och trädgårdsbruk samt arealen utnyttjad åker enligt lantbruksregistret. De länsvisa försäljningsuppgifterna är dock delvis osäkra. På riksnivå har variationerna i förbrukningen av kalk varit stora under 1980-talet. År 1980 var den genomsnittliga tillförseln 90 kg/ha, år 1983 var den 120 kg per hektar medan tillförseln de senaste redovisade åren åter varit lägre. Variationerna kan bl.a. bero på skiftande ekonomiska förhållanden mellan åren. Av tabell 6.5 framgår att de genomsnittliga givorna av handelsgödsel 1991/92 motsvarade ca 72 kg kväve, 8 kg fosfor och 16 kg kalium per hektar. Variationerna mellan olika delar av riket är stora, med de högsta hektarsiffrorna i Malmöhus och Kristianstads län. Även övriga slättbygdslän ligger högt, medan särskilt norrlandsläna ligger lågt. Variationerna mellan länen är störst för kväve. Vad avser fosfor och kalium var trenden under 1980-talet stadigt nedåtgående i alla delar av landet. En minskning kan noteras även för 1991/92. Vid tolkning av siffrorna i tabell 6.5 måste man komma ihåg att mycket av variationerna mellan länen kan förklaras av skillnader i tillgång till stallgödsel och av skillnader i grödor. I slättbygderna finns t.ex. höga andelar brödsäd och oljeväxter, i Norrland stora vallarealer. Tabell 6.6 visar i vilka former som kväve, fosfor och kalium sålts. Observera att denna tabell ger vikten av den sålda varan, medan tabell 6.5 anger vikten av respektive näringsämne. Kvävegödselmedel kan t.ex. innehålla mellan 15 och 30 % kväve.

Av tabell 6.6 framgår att användningen av enkla handelsgödselmedel är betydligt större än användningen av sammansatta medel. Bland de rena kvävegödselmedlen utgörs 56 % av kalksalpeter 15,5 N (15,5 % kväve) samt 35 % av kalkammonsalpeter (27–28 % kväve). Bland de sammansatta dominerar NP 26-6 (26 % kväve, 6 % fosfor) bland NP-medlen, medan PK 11-21 och NK 20-15 samt NPK 20-4-8 är störst inom sina respektive grupper.

Drygt 2 % av den totala mängden handelsgödselmedel i tabell 6.6 används i skogsbruket.

Annan publicering

Förbrukningen av handelsgödselmedel 1989/90 och 1990/91. Statens jordbruksnämnd. Jordbruksekonomiska meddelanden 1989 och 1990.

Försäljningen av kalk och försäljningen av handelsgödsel för jord- och trädgårdsbruk redovisas i SCB, Statistiska meddelanden Na 32 SM 9201 respektive Na 30 SM 9301.

Tabell 6.5

Försäljning av handelsgödselmedel (mängd kväve, fosfor och kalium) till jordbruket och trädgårdsbruket i medeltal 1991/92 (juni 1991 – maj 1992). Totalt samt per hektar utnyttjad åker

Sale of fertilizers (nitrogen, phosphorus and potassium) to the agricultural and horticultural sector in 1991/92

Län och länsgrupper		Total kvantitet, ton			Kvantitet per hektar, kg		
		Kväve	Fosfor	Kalium	Kväve	Fosfor	Kalium
Stockholms	(AB)	4 400	500	600	61	7	8
Uppsala	(C)	8 900	800	900	68	6	7
Södermanlands	(D)	8 200	1 000	1 200	73	9	10
Östergötlands	(E)	19 000	2 300	2 900	101	12	15
Jönköpings	(F)	4 300	500	1 300	48	5	14
Kronobergs	(G)	3 600	400	1 200	68	7	22
Kalmar	(H)	7 800	800	1 900	63	6	16
Gotlands	(I)	5 800	900	2 100	72	11	26
Blekinge	(K)	2 100	200	600	62	6	18
Kristianstads	(L)	17 200	1 500	4 000	102	9	24
Malmöhus	(M)	28 400	2 200	6 200	104	8	23
Hallands	(N)	8 700	900	2 500	77	8	23
Göteborgs o Bohus	(O)	3 600	500	1 000	63	9	17
Älvsborgs	(P)	6 900	900	1 700	51	7	12
Skaraborgs	(R)	21 300	2 600	4 600	85	10	18
Värmlands	(S)	3 700	600	1 100	43	6	13
Örebro	(T)	6 100	1 000	1 600	65	11	17
Västmanlands	(U)	7 300	900	1 000	75	9	10
Kopparbergs	(W)	3 500	700	900	64	12	16
Gävleborgs	(X)	2 700	500	700	40	8	10
Västernorrlands	(Y)	1 000	100	300	19	3	6
Jämtlands	(Z)	700	100	200	17	3	6
Västerbottens	(AC)	2 100	400	800	32	5	11
Norrbottnens	(BD)	900	200	500	25	6	13
<i>Vissa länsgrupper</i>							
Län L och M		45 600	3 700	10 300	103	8	23
Län F, G och H		15 600	1 600	4 400	59	6	16
Län O, P och R		31 800	4 000	7 300	72	9	16
Län AB, C, D, T och U		35 000	4 300	5 200	69	8	10
Län W och X		6 200	1 200	1 500	51	10	13
Län Y, Z, AC och BD		4 700	900	1 800	24	4	9
<i>Hela riket</i>		178 400	20 500	39 600	72	8	16

Källa: SCB.

Tabell 6.6

Förbrukningen av handelsgödselmedel. Miljoner kg per vara (inkl. skogsgödsling)
Use of commercial fertilizers. Millions of kg

	1988/89	1989/90	1990/91	1991/92
<i>Enkla gödselmedel</i>				
Kvävegödsel	749,1	710,9	685,4	536,8
Fosforgödsel	17,4	14,2	11,5	7,2
Kaliumgödsel	7,1	5,0	6,0	4,3
<i>Sammansatta gödselmedel</i>				
NP-gödsel	56,2	42,7	42,8	32,9
PK-gödsel	126,7	117,4	74,3	48,6
NK-gödsel	.. ¹	.. ¹	18,6 ¹	15,0 ¹
NPK-gödsel	357,9	357,2	292,3	255,1
<i>Totalt</i>	1 314,4	1 247,4	1 130,9	899,9

1) NK-gödsel ingår för tidigare år i NPK-gödsel.

Källa: Statens jordbruksverk.

Växtskyddsmedel

Inköp av växtskyddsmedel var tidigare enda måttet på förbrukningen inom jordbruket av sådana medel. Statistiken över mängd sålda preparat återspeglar dock inte helt hur jordbrukets användning av växtskyddsmedel förändrats under åren. Många preparat har blivit effektivare, vilket inneburit att samma mängd preparat räckt till större areal.

Uppgifter om försäljningen av bekämpningsmedel insamlas årligen av Kemikalieinspektionen. På basis av dessa uppgifter har SCB sedan 1981 gjort beräkningar av det antal doser, mätt som liter eller kg preparat per hektar, som den till jordbruket sålda mängden räcker till. Därmed erhålls också ett mått på hur stor yta som kan besprutas med den sålda mängden. Beräkningarna gör det möjligt att studera förändringen i användning över tiden. Jämförbarheten mellan åren är dock beroende av att förbrukarnas lagerhållning inte nämnvärt ändras från ett år till ett annat.

SCB har också vissa år genomfört intervjuundersökningar om jordbrukarnas användning av kemiska bekämpningsmedel i växtodlingen. Vid tolkningen av resultaten från dessa undersökningar måste man komma ihåg att behovet av att använda växtskyddsmedel varierar kraftigt mellan olika år p.g.a. väderlekens inverkan på betingelserna för t.ex. insektsangrepp.

Tabell 6.7

**Total försäljning av växtskyddsmedel till jordbruket 1985–1991.
Kvantitet verksam substans och värde**

Total sale of pesticides to agriculture in 1985–1991. Quantities of active agent and value

Växtskyddsmedel	Totalt	därav insektsskydds- medel	svamp- medel ¹	betnings- medel ²	ogräs- medel ³
Kvantitet verksam substans, ton					
1991	1 837	19	637	86	1 095
1990	2 344	26	546	97	1 631
1989	2 423	39	379	120	1 852
1988	2 865	103	578	101	2 009
1987	2 409	52	392	119	1 763
1986	5 585	151	801	199	4 193
1985	3 660	140	484	155	2 752
Värde, milj. kr					
1991	611,9	50,9	112,9	44,9	403,2
1990	752,1	50,7	101,7	57,3	542,4
1989	677,5	58,3	75,5	54,9	488,8
1988	661,7	88,2	94,2	37,4	441,9
1987	540,0	32,7	82,8	40,5	384,0
1986	926,9	118,2	170,4	58,9	579,4
1985	571,5	81,4	82,9	39,9	367,3

1) Inklusive micronäringsämnen och baljväxtbakterier.

2) Förbrukning huvudsakligen inom utsädesbranschen.

3) Inklusive medel för tillväxtreglering (1990 kvantitet verksam substans 44 ton).

Källa: Kemikalieinspektionen samt Statens jordbruksverk.

Växtskyddsmedlen kan indelas i:

- Medel mot insekter
- Medel mot växtsjukdomar (svampangrepp)
- Medel mot ogräs

Dessutom används medel för tillväxtreglering, t.ex. stråförkortning och blstdödning.

Betningsmedel för utsäde kan också betraktas som ett medel mot växtsjukdomar; medlet tillsätts dock redan av leverantören.

Resultat

Tabell 6.7 visar försäljningen av växtskyddsmedel under perioden 1985–1991. Som synes dominerar försäljningen av ogräsmedel, såväl volymmässigt som värdemässigt. För samtliga slag av växtskyddsmedel gäller att kvantiteterna varierar mellan enskilda år under perioden. Den kraftiga ökningen mellan 1985 och 1986 kan förklaras av att en statlig prisregleringsavgift för bekämpningsmedel infördes den 1 juli 1986. Denna höjde prisnivån med ca 20 %, varför många jordbrukare gjorde inköp även för 1987 års behov före prishöjningen, vilket sedan avspeglas i en minskad försäljning under 1987.

Förekomsten av olika slags preparat inom varje grupp av bekämpningsmedel och tillkomsten av nya medel på marknaden gör det också svårt att tolka kvantitetssuppgifterna. Övergång till mer verksamma substanser och/eller ändrade koncentrationer kan alltså medföra att en förbättrad effekt erhålls utan att detta avspeglar sig i kvantitetssiffrorna.

Uppgifterna om värde i tabell 6.7 baseras på Statens jordbruksverks sammanställning av prisuppgifter från återförsäljare. Då mängduppgiften avser försäljning till återförsäljare utgör försäljarnas lagerhållning en osäkerhetskälla. Uppgifter för trädgårdsodlingen saknas för senare år. Tidigare uppgifter, från Lantbrukets utredningsinstitut visade en användning i den kommersiella trädgårdssektorn som motsvarade ca 5 % av användningen inom jordbruket.

Tabell 6.8**Användning 1991/92 av ogräs-, svamp- och insektsmedel i åkergrödor, behandlad grödareal samt förbrukad mängd aktiv substans, kg/ha och ton***Use of pesticides in arable crops, treated crop area, and active substance in 1991/92*

Område; storleksgrupp	Grödareal totalt 1 000 ha	Ogräsmedel			Svampmedel		
		Behandlad areal %	Aktiv substans på behandlad areal		Behandlad areal %	Aktiv substans på behandlad areal	
			kg/ha	ton		kg/ha	ton
<i>Län</i>							
Stockholms	71,7	38	0,6	15,6	..	..	0,6
Uppsala	129,8	44	0,7	39,4	..	..	1,0
Södermanlands	111,8	49	0,6	32,8	..	..	2,1
Östergötlands	187,3	47	0,6	54,3	3	3,2	19,4
Jönköpings	85,5	21	0,7	12,0	..	..	0,6
<i>Kronobergs</i>	49,4	25	0,6	8,1	..	..	5,0
Kalmar	121,1	38	1,2	57,7	4	4,5	19,0
Gotlands	80,3	39	1,1	35,3	3	2,1	5,5
Blekinge	32,8	47	1,1	16,3	12	6,4	25,2
Kristianstads	165,8	55	1,3	122,0	17	2,5	70,0
<i>Malmöhus</i>	279,1	74	1,4	281,1	26	1,2	88,1
Hallands	109,6	44	0,4	21,4	5	10,8	58,7
Göteborgs o Bohus	54,6	22	0,5	5,4	..	..	0,4
Älvsborgs	132,0	32	0,6	26,7	..	..	4,1
Skaraborgs	248,5	49	0,5	56,4	4	4,0	42,5
<i>Värmlands</i>	83,4	23	0,6	12,4	..	..	4,9
Örebro	93,8	48	0,4	20,2	2	5,1	10,0
Västmanlands	98,2	53	0,8	42,5	..	..	1,6
Kopparbergs	52,3	31	0,7	12,1	..	..	3,5
Gävleborgs	69,9	15	1,2	11,8	..	..	0,7
<i>Västernorrlands</i>	48,6	10	1,2	5,9	..	..	0,9
Jämtlands	39,3	..	..	1,1	..	..	0,7
Västerbottens	64,9	6	1,2	4,3	..	..	3,4
Norrbottns	34,6	..	..	2,2	..	..	0,1
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	328,0	74	1,3	305,7	25	1,7	136,6
" mellanbygder	303,0	51	1,3	196,8	10	3,6	112,9
" norra slättbygder	400,4	54	0,5	111,2	4	3,4	58,8
Svealands slättbygder	515,3	47	0,6	153,1	1	2,3	17,1
Götalands skogsbygder	475,3	23	0,7	74,2	1	5,9	38,7
Mellersta Sveriges skogsbygder	168,3	26	0,8	33,9	1	3,5	4,8
Nedre Norrland	144,7	9	1,1	15,0	..	..	3,9
Övre Norrland	105,7	5	1,2	7,0	..	..	6,8
<i>Storleksgrupp hektar åkermark</i>							
5,1 – 20,0	380,7	18	0,9	63,6	2	1,5	11,2
20,1 – 50,0	749,4	35	0,9	240,8	3	3,5	86,3
50,1 – 100,0	694,0	46	0,9	287,1	7	2,7	131,4
Över 100,0	616,5	62	0,8	309,9	11	2,3	155,6
<i>Hela riket</i>							
1991/92	2 440,2	42	0,9	897,2	6	2,5	370,9
1990/91	2 418,1	42	0,9	944,1	9	2,2	471,9
1989/90	2 572,8	48	1,1	1 308,8	8	2,0	430,1
1988/89	2 547,1	50	1,2	1 565,4	9	1,8	417,8
1987/88	2 590,3	50	1,3	1 745,6	8	2,2	459,9

Källa: SCB, urvalsundersökning.

I tabell 6.8 redovisas resultat från en intervjuundersökning som Statistiska centralbyrån genomförde 1992. I denna undersökning intervjuades ca 4 300 jordbrukare med mer än 5 ha åkermark. De utfrågades om sin användning av kemiska bekämpningsmedel i växtodlingen – till vilka grödor man använt bekämpningsmedel, hur mycket man använt och vilka preparat som kommit till användning. Intervjuerna genomfördes i samband med de objektiva skördeuppskattningarna och varje

jordbrukare besöktes flera gånger under sommaren. Jordbruksföretagen är slumpmässigt utvalda i proportion till gårdarnas åkerareal.

Ogräsmedel används på drygt 40 % av landets åkerareal med en genomsnittlig dos av 0,9 kg/ha verksamt substans. Ca 6 % av åkerarealen behandlades med i genomsnitt 0,09 kg/ha av insektsmedel och ca 6 % av arealen med i genomsnitt 2,5 kg/ha svampmedel.

Tabell 6.8 (forts)

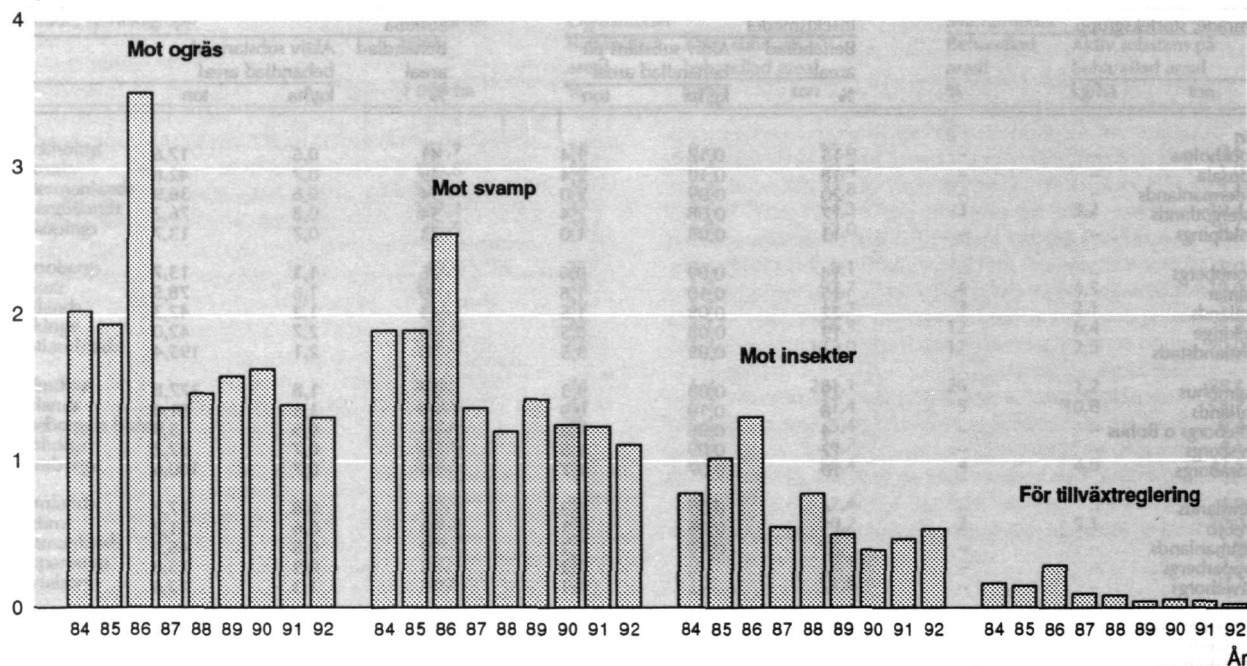
Område; storleksgrupp	Insektsmedel			Summa		
	Behandlad areal	Aktiv substans på behandlad areal		Behandlad areal	Aktiv substans på behandlad areal	
	%	kg/ha	ton	%	kg/ha	ton
<i>Län</i>						
Stockholms	15	0,12	1,4	41	0,6	17,6
Uppsala	18	0,10	2,4	49	0,7	42,8
Södermanlands	20	0,09	2,0	54	0,6	36,9
Östergötlands	17	0,08	2,4	54	0,8	76,2
Jönköpings	13	0,09	1,0	23	0,7	13,7
Kronobergs	14	0,09	0,6	26	1,1	13,7
Kalmar	15	0,10	1,8	40	1,6	78,5
Gotlands	22	0,09	1,5	44	1,2	42,3
Blekinge	19	0,08	0,5	48	2,7	42,0
Kristianstads	24	0,09	3,5	58	2,1	195,4
Malmöhus	39	0,08	9,3	77	1,8	377,8
Hallands	8	0,10	0,9	49	1,5	81,0
Göteborgs o Bohus	4	0,06	0,2	24	0,5	5,9
Älvsborgs	12	0,09	1,5	35	0,7	32,2
Skaraborgs	10	0,07	1,7	55	0,7	100,6
Värmlands	4	0,09	0,3	25	0,8	17,7
Örebro	13	0,08	1,1	52	0,6	31,2
Västmanlands	23	0,10	2,2	59	0,8	46,2
Kopparbergs	..	..	0,2	35	0,9	15,8
Gävleborgs	..	..	0,1	15	1,3	12,6
Västernorrlands	..	..	0,1	10	1,4	6,8
Jämtlands	..	..	..	..	..	1,8
Västerbottens	..	..	0,0	7	1,8	7,7
Norrbottns	..	..	..	..	..	2,4
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	37	0,09	11,0	78	1,8	452,6
" mellanbygder	21	0,08	5,2	54	1,9	314,9
" norra slättbygder	15	0,07	4,4	60	0,7	174,4
Svealands slättbygder	18	0,10	8,9	52	0,7	179,2
Götalands skogsbygder	10	0,10	4,5	26	1,0	117,4
Mellersta Sveriges skogsbygder	5	0,08	0,7	28	0,8	39,4
Nedre Norrland	..	..	0,2	10	1,3	19,0
Övre Norrland	..	..	0,0	7	1,9	13,9
<i>Storleksgrupp hektar åkermark</i>						
5,1 – 20,0	5	0,08	1,4	19	1,0	76,4
20,1 – 50,0	12	0,10	8,6	37	1,2	335,6
50,1 – 100,0	18	0,09	11,4	51	1,2	430,2
Över 100,0	27	0,08	13,9	68	1,1	478,5
<i>Hela riket</i>						
1992	16	0,09	34,7	46	1,2	1 302,1
1991	7	0,05	8,0	44	1,3	1 424,0
1990	11	0,09	24,9	51	1,4	1 763,9
1989	12	0,10	30,0	53	1,5	2 013,3
1988	30	0,15	113,5	54	1,6	2 318,0

Bekämpningsmedelsförbrukningen är regionalt mycket olika fördelad och naturligtvis beroende av jordbrukets omfattning och karaktär. I de nordligaste länen, där slättevall upptar en stor del av den aktuella åkerarealen, används bekämpningsmedel i mycket liten omfattning. Av landets totala förbrukning av bekämpningsmedel användes ca 1,5 % i de nordligaste länen där också andelen behandlad areal i genomsnitt var mindre än 10 %. Även på småländska höglandet var förbrukningen liten. I jordbruksbygderna i södra Sverige används

däremot väsentligt större mängder. I Skånelänen, där ett flertal grödor odlas och där bekämpningsbehovet ofta kan vara stort, förbrukades 45 % av ogräsmedlen, 37 % av insektsmedlen och 43 % av svampmedlen. Samtidigt var länens andel av åkerarealen omkring 17 %. Ogräs-, svamp- och insektsmedel används på förhållandevis större andel av grödarealen på de stora gårdarna än de små. En fjärdedel av jordbruksföretagen har inte alls använt kemiska medel.

Diagram 6.9
Bekämpningsmedel i jordbruket 1984–1992, miljoner doser
Pesticides in agriculture 1984–1992, million doses

Milj doser

En statlig prisregleringsavgift för bekämpningsmedel infördes 1 juli 1986.

Källa: SCB, Naturresurser och miljö.

Användningen av bekämpningsmedel i jordbruket kan mätas på olika sätt. I diagram 6.9 redovisas beräknat antal doser. För varje preparat har den lämnade kvantitetsuppgiften dividerats med en dos uttryckt i liter eller kg per hektar. Uppgifter om dosens storlek har hämtats från preparatleverantörernas produktkataloger och informationsblad. Den erhållna kvoten är ett mått på hur många doser den sålda kvantiteten räcker till och därmed också ett mått på hur stor yta som kan besprutas med den sålda mängden. Variabeln är jämförbar över tiden men jämförbarheten mellan enskilda år kan påverkas om förbrukarnas lagerhållning ändras från ett år till ett annat som skedde 1986–1987.

Användningen av ogräspreparat och svampbekämpningspreparat har i stort sett legat på samma nivå under de fem första åren på 80-talet. Användningen av insektspreparat och tillväxtreglerande preparat ökade däremot något under samma period.

Av diagrammet framgår att 1986 skedde en kraftig ökning för alla fyra preparattyperna. För 1987 redovisas däremot en kraftig minskning. Både ökningen och minskningen torde huvudsakligen vara ett resultat av lagerökningen sommaren 1986.

Hur den genomsnittliga dosen har förändrats över åren för de olika preparattyperna framgår av nedanstående tablå.

År	Antal doser miljoner	Genomsnittlig dos aktiv substans kg/ha
1982	4,6	1,1
1983	4,1	1,0
1984	4,7	0,9
1985	4,8	0,7
1986	7,5 ¹	0,7
1987	3,3 ¹	0,7
1988	3,5	0,8
1989	3,5	0,7
1990	3,2	0,7
1991	3,0	0,6
1992	2,9	0,5

1) Se texten för kommentar.

Annan publicering

Statens jordbruksverk. Jordbruksekonomiska meddelanden. Jordbrukets kostnader för växtskyddsmedel.

Kemikalieinspektionen. Försålda kvantiteter av bekämpningsmedel.

SCB. Statistiska meddelanden, serie Na: Bekämpningsmedel i jordbruket. Na 19 SM 9101 och 9201.

Fodermedel

Jordbruksverket sammanställer varje år statistik över produktionen av foderblandningar och beräknar förbrukningen av fodermedel.

Uppgifter om den inhemska produktionen av foderblandningar insamlas från tillverkare av foderblandningar.

Beräkningar över förbrukningen av fodermedel görs av Jordbruksverket med hjälp av uppgifter från tillverkare om produktionen av fodermedel, från den officiella handelsstatistiken om import och export av fodermedel samt från tillverkare och importörer om lagerförändringar.

En liten del av foderbehovet täcks av importerade varor. Importen utgörs främst av proteinrika fodermedel som ingår i foderblandningar.

Ungefär hälften av fodertillgången, uttryckt i energiinnehåll, utgörs av kraftfoder. Bland kraftfodret dominerar spannmål, se tabell 6.10.

Förbrukningen av kraftfoder i Sverige har ökat kraftigt sedan 1960-talet. Orsak till ökningen är främst en ökad intensitet i animalieproduktionen men även i viss mån en minskad grovfoderproduktion.

Fodermedlen kan indelas i grovfoder (hö, grönfoder m.m.) och kraftfoder (spannmål, proteinfodermedel m.m.). En annan indelningsgrund är efter fodermedlets ursprung; vegetabiliska och animaliska (fiskmjöl, köttmjöl m.m.). Dessutom används mindre mängder av mineralfodermedel och vitaminfodermedel.

Tabell 6.10
Beräknad förbrukning av kraftfodermedel 1989–1992. 1 000 ton
Estimated consumption of feeding concentrate in 1989–1992. 1 000 tons

Slag av fodermedel	1989	1990	1991	1992
<i>Spannmål</i>				
Fodersäd	673	514	401	424
Brödsäd	349	401	399	455
Annan spannmål	21	33	45	51
<i>Sockerprodukter</i>				
Betmassa, melass	193	185	188	214
<i>Proteinfodermedel</i>				
Kvarnprodukter	163	184	196	196
Foderarter, åkerbönor, lupiner	62	62	69	59
Övriga vegetabiliska proteinfoder	379	314	284	284
Köttmjöl	326	37	37	35
Fiskmjöl	48	46	41	38
Övriga animaliska proteinfoder	29	30	37	45

Källa: Statens jordbruksverk.

Som framgår av tabell 6.11 används 46 % av den totala produktionen av foderblandningar (2 000 tusen ton år 1992) till nötkreatur. Ca 30 % används till svin och 24 % till fjäderfä.

Förbrukningen av foderblandningar för fjäderfä har minskat något under den redovisade perioden. Av de använda råvarorna dominerar brödsäd – en skillnad från de övriga djurslagen – samt fodersäd. En relativt stor andel av råvarorna utgörs också av animaliska proteinfoder som fiskmjöl.

Användningen av köpfoderblandningar för svin har minskat under den aktuella perioden, vilket kan tyda på en ökad blandning av foder ute på företagen. Fodersäd är den dominerande råvaran i blandningarna.

Bland råvarorna till nötkreatursblandningarna dominerar sockerprodukter, oljväxter, fodersäd och kvarnprodukter.

Vid tolkningen av siffrorna i tabell 6.11 måste man komma ihåg att användningen av köpfoderblandningar påverkas av den aktuella tillgången på fodersäd och för nötkreatur också av grovfodertillgången.

Annan publicering

Tabeller över produktion och förbrukning av fodermedel (ärligen sedan 1959/60). Statens jordbruksverk (stencil).

Tabell 6.11

Produktion av foderblandningar för olika djurslag samt råvaror ingående i dessa blandningar 1989–1992. 1 000 ton

Production of feeding stuff for different kinds of animals and raw materials included in these mixtures in 1989–1992. 1 000 tons

Råvara	1989	1990	1991	1992
<i>Blandningar för fjäderfä</i>				
Havre, korn	156,0	134,7	114,4	118,4
Råg, vete	164,0	174,7	174,5	182,6
Annan spannmål	4,7	5,5	7,8	6,0
Kvarnprodukter	25,5	26,9	27,3	26,9
Raps, rybs, senap	10,2	9,8	14,9	11,1
Soja	20,2	16,3	14,2	20,8
Ärter, åkerbönor, lupiner	8,7	7,5	18,2	15,3
Andra vegetabiliska proteinfoder	–	–	0,7	1,8
Köttfodermjöl	7,4	9,7	10,7	9,8
Fiskmjöl	26,6	26,4	24,2	21,7
Andra animaliska proteinfoder	8,2	7,7	9,1	9,0
Mineralråvaror	21,9	21,7	21,4	24,1
Övriga råvaror	24,1	22,1	23,6	21,3
Summa	477,5	463,0	461,0	468,8
<i>Blandningar för svin</i>				
Havre, korn	309,0	225,1	180,6	173,9
Råg, vete	118,6	146,9	131,1	133,8
Annan spannmål	7,1	13,0	15,6	27,8
Kvarnprodukter	66,0	83,5	72,1	69,7
Raps, rybs, senap	59,5	49,3	53,7	51,2
Soja	41,8	25,6	16,6	23,8
Ärter, åkerbönor, lupiner	31,2	27,9	28,8	26,4
Andra vegetabiliska proteinfoder	–	–	2,8	3,2
Köttfodermjöl	24,2	26,5	24,9	23,3
Fiskmjöl	21,1	19,3	16,1	16,4
Andra animaliska proteinfoder	4,9	6,3	6,9	6,3
Mineralråvaror	15,1	15,2	15,2	16,8
Övriga råvaror	41,6	43,2	37,8	28,8
Summa	740,1	681,8	602,2	601,5
<i>Blandningar för nötkreatur</i>				
Havre, korn	208,1	154,3	95,6	131,2
Råg, vete	66,5	79,8	89,1	128,3
Annan spannmål	9,5	14,6	20,7	16,8
Kvarnprodukter	71,8	73,3	92,1	93,8
Kokos	18,5	17,1	14,9	12,4
Raps, rybs, senap	121,2	111,6	115,9	106,6
Soja	101,7	84,5	46,5	45,7
Ärter, åkerbönor, lupiner	22,5	26,8	21,5	16,9
Andra vegetabiliska proteinfoder	5,8	0,1	2,2	6,7
Köttfodermjöl, fiskmjöl	1,3	1,0	0,6	0,2
Fetter	15,9	15,8	15,5	21,2
Andra animaliska proteinfoder	–	–	4,7	8,5
Betmassa, melass	191,9	181,1	178,1	201,1
Mineralråvaror	19,6	18,2	17,3	18,0
Övriga råvaror	109,9	118,7	88,6	108,2
Summa	964,2	896,9	803,3	915,6
<i>Blandningar för häst m.fl.</i>				
Summa	..	..	36,8	45,3

Källa: Statens jordbruksverk.

Drivmedel, eldningsolja

Förbrukningen av drivmedel

En undersökning av förbrukningen av drivmedel och eldningsolja i jordbruket 1989 har genomförts. Som framgår av diagram 6.12 var den totala drivmedelsförbrukningen i jordbruket på samma nivå 1989 som 1960, medan man kan notera en viss minskning i förbrukningen tidigare under perioden. Under perioden från 1960–1989 har åkerarealen minskat med ca 15 % och antalet jordbruksföretag med närmare 60 %. Antalet traktorer och skördetröskor har ökat väsentligt under samma period, liksom kapaciteten per maskin (se kapitel 5).

Av diagrammet framgår tydligt hur snabb övergången till dieseldrift varit. År 1960 stod diesel endast för 40 % av den totala förbrukningen, medan fotogen svarade för ungefär lika mycket och bensin för ca 20 %. Redan år 1972 svarade diesel för nära 90 % av drivmedelsförbrukningen.

Till skillnad från tidigare undersökningar har det i 1989 års undersökning inte samlats in några uppgifter om fotogenförbrukning. Användningen av fotogen som drivmedel är försumbar. Förbrukningen av bensin i jordbruket är svår att

avgränsa och redovisningen begränsas till en uppskattning på riksnivå. För 1989 blir skattningen av bensinförbrukningen inom jordbruket i hela riket ca 14 miljoner liter, vilket kan jämföras med 11 miljoner liter för 1986.

Som redan påpekats dominerar dieselolja helt som drivmedel. År 1989 förbrukades 318 miljoner liter dieselolja som drivmedel i jordbruket.

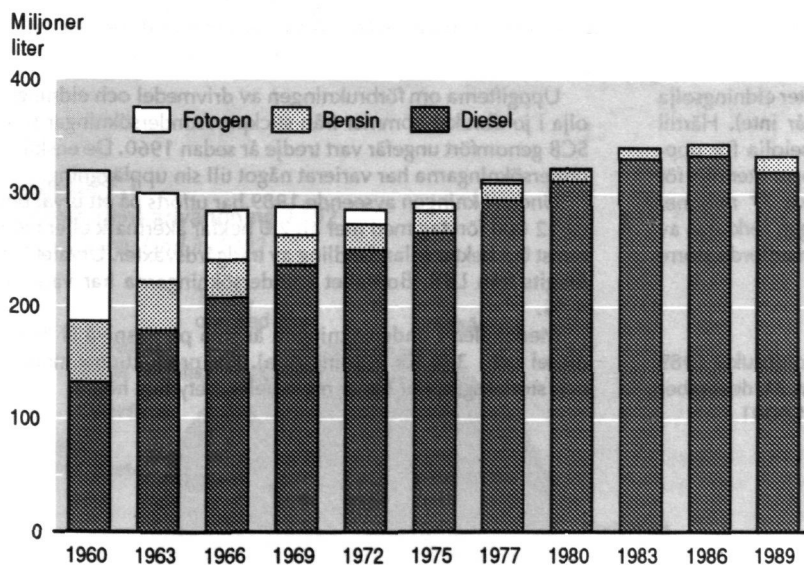
För hela riket låg drivmedelsförbrukningen på 113 liter dieselolja/ha åker i genomsnitt. (Man måste då komma ihåg att drivmedelsförbrukningen för traktorer som tillfälligt använts t.ex. i skogsbruket ingår i den i tabell 6.14 redovisade drivmedelsförbrukningen.)

Den högsta drivmedelsförbrukningen, 140 liter/ha, redovisades i Götalands södra slättbygder medan Mellersta Sveriges skogsbygder låg lägst med 96 liter/ha. De höga siffrorna i slättbygden beror till stor del på hög andel grödor som kräver mycket maskintid, t.ex. potatis och sockerbetor samt vallar med kort liggtid.

Diagram 6.12

Förbrukningen av drivmedel i jordbruket (miljoner liter) 1960–1989

Consumption of motor fuel in agriculture in 1960–1989. Millions of litres

Källa : SCB, enheten för lantbruksstatistik.

Tabell 6.13**Förbrukning av drivmedel samt olja för uppvärmning i jordbruket under 1989, 1 000 liter***Consumption of motor fuel and fuel oil in agriculture in 1989, 1 000 litres*

Område, storleksgrupp	Drivmedel	Olja för uppvärmning ¹		Summa	Summa förbrukning
	Dieselolja	Eldningsolja	Dieselolja		
Produktionsområden					
Götalands södra slättbygder	49 300	6 900	1 600	8 500	57 800
" mellanbygder	42 500	4 200	700	4 900	47 400
" norra slättbygder	48 600	10 200	2 100	12 400	61 000
Svealand slättbygder	63 700	16 300	2 800	19 100	82 800
Götalands skogsbygder	61 000	3 800	900	4 700	65 700
Mellersta Sveriges skogsbygder	20 100	2 100	500	2 600	22 700
Nedre Norrland	18 000	1 000	400	1 500	19 500
Övre Norrland	14 800	500	200	700	15 500
Storleksgrupp, hektar åkermark					
0,3 – 5,0 ²	7 000	..	..	..	..
5,1 – 10,0	15 600	700	..	1 100	16 700
10,1 – 20,0	36 600	1 400	400	1 800	38 400
20,1 – 30,0	35 700	2 500	900	3 400	39 100
30,1 – 50,0	64 300	6 000	1 500	7 500	71 800
50,1 – 100,0	86 200	13 200	2 600	15 800	102 000
Över 100,0	72 700	21 300	3 400	24 700	97 400
Hela riket	318 200	45 100	9 300	54 300	372 500

1) Förbrukning till bostäder och växthus ingår ej.

2) Företag med enbart frilandsodling av trädgårdsväxter ingår.

Källa : SCB, enheten för lantbruksstatistik.

Förbrukningen av eldningsolja

År 1989 förbrukades i jordbruket 45 miljoner liter eldningsolja (förbrukningen till bostäder och växthus ingår inte). Härtill kommer användning av 9 miljoner liter dieselolja för uppvärmning, dvs. sammanlagt användes 54 miljoner liter olja för uppvärmning. Motsvarande siffra för 1986 var 77 miljoner liter. Den höga förbrukningen 1986 kan troligen förklaras av stor nederbörd i vissa delar av landet, vilket medförde större torkningsbehov för spannmål än 1989.

Annan publicering

Förbrukning av drivmedel och eldningsolja i jordbruket 1989 samt antal cisterner och lagringskapacitet den 31 december 1989. SCB, Statistiska meddelanden E 21 SM 9001.

Uppgifterna om förbrukningen av drivmedel och eldningsolja i jordbruket kommer från stickprovsundersökningar som SCB genomfört ungefär vart tredje år sedan 1960. De enskilda undersökningarna har varierat något till sin uppläggning.

Undersökningen avseende 1989 har utförts på ett urval om ca 12 000 företag med mer än 2,0 hektar åkermark eller med minst 0,3 hektar frilandsodling av trädgårdsväxter. Urvalet har dragits från LBR. Bortfallet i undersökningarna har varit ca 4 %.

Medelfelen i undersökningen är små på riksnivå (1 % för diesel och 3 % för eldningsolja). För produktionsområden och storleksgrupper ligger medelfelen betydligt högre.

7 Växtodling

I kapitel 7 redovisas statistik över åkerarealens användning och skördar. I avsnittet om åkerarealens användning lämnas uppgifter bl.a. om arealen av olika grödor och antal företag med odling av respektive gröda. Vidare lämnas uppgifter om användningen av olika sorter i spannmåls- och potatisodlingen. I avsnitten om skördar lämnas uppgifter om hektar- och totalskördar för slättervall, spannmål, oljeväxter, potatis och sockerbetor.

Kapitlet innehåller avsnitt om

- Åkerarealens användning
- Sortanvändning
- Hektarskördar
- Totalskördar
- Så- och skördetidpunkter

Åkerarealens användning

Uppgifter om åkerarealens användning erhålls årligen genom lantbruksregistret. Arealens fördelning på olika grödgrupper 1992 framgår av diagram 7.1. Variationerna mellan åren för vissa grödgrupper kan vara stora. För brödsäd var arealen 305 000 hektar 1992, en ökning med 1 % från föregående år.

Slättervall förekom 1992 på hela 76 % av företagen. Närmast därefter följer korn respektive havre med odling på 48 % respektive 44 % av företagen. Träda eller obrukad åker redovisas av 33 % av företagen.

Den största genomsnittliga grödarealen per företag 1992 redovisas för höstvetete med 12,8 hektar. Närmast följer korn och slättervall med 10,2 hektar.

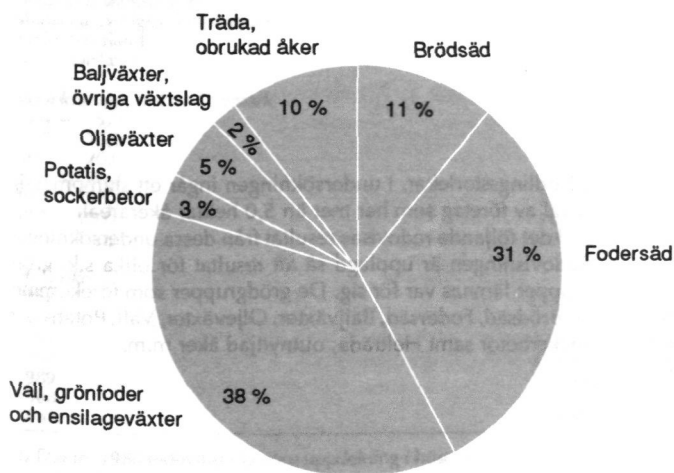
Avsnittet innehåller uppgifter om

- Grödfördelning
- Höstsådda arealer
- Åldersfördelning för slättervallsarealen
- Bärningsmetoder för slättervallsarealen
- Potatisarealen fördelad efter odlingsstorlek
- Helträda, outnyttjad åker, omställningsarealer m.m.

Diagram 7.1

Åkerarealens användning 1992

Use of arable land in 1992

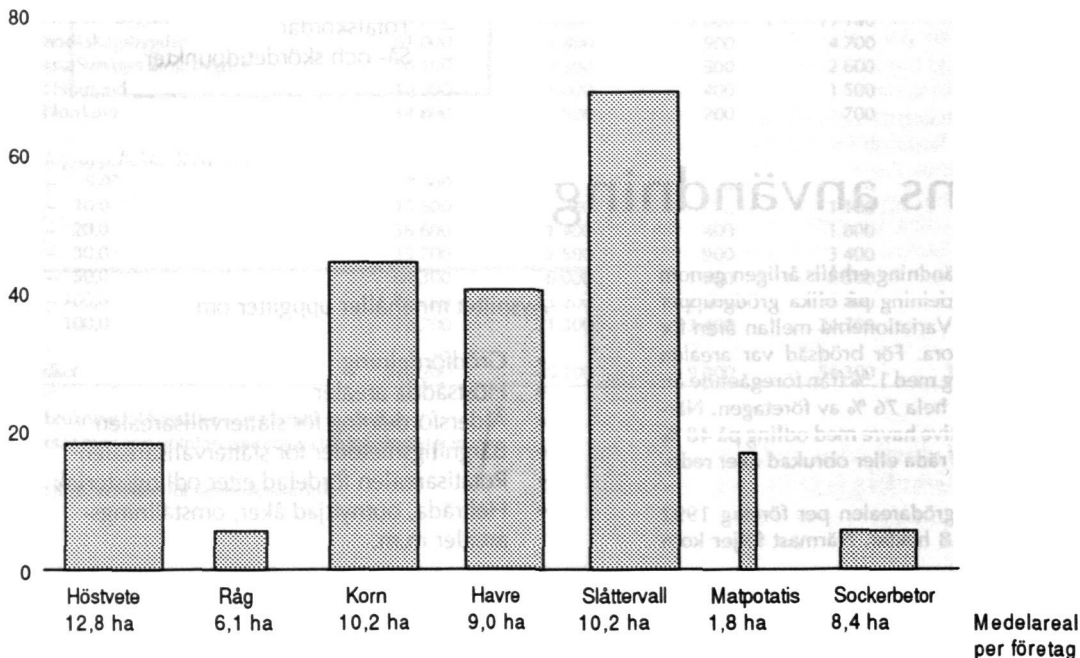
I diagram 7.2 nedan redovisas antal företag med odling av vissa grödor 1992 samt genomsnittliga arealer per företag för dessa grödor.

Diagram 7.2

Odlingen av vissa grödor 1992. Antal företag och genomsnittliga arealer per företag

Cultivation of certain crops in 1992. Number of holdings and areas per holding

Antal företag
i tusental

Uppgifter om åkerarealens användning erhålls årligen sedan 1968 från lantbruksregistret. I undersökningen ingår alla företag med mer än två hektar åkermark. En beskrivning av lantbruksregistret lämnas i bilaga 3.

I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna (se beskrivning i bilaga 4) genomförs separata undersökningar om bl.a. höstsådda arealer, slåttervallens fördelning på åldersgrupper och bärgningsmetoder samt arealen potatis fördelad

på odlingsstorlekar. I undersökningen ingår ett slumpmässigt urval av företag som har mer än 5,0 hektar åkerareal.

I det följande redovisas resultat från dessa undersökningar. Redovisningen är upplagd så att resultat för olika s.k. grödgrupper lämnas var för sig. De grödgrupper som förekommer är: Brödsäd, Fodersäd, Baljväxter, Oljeväxter, Vall, Potatis och sockerbetor samt Helträda, outnyttjad åker m.m.

Brödsäd

Av tabell 7.3 framgår att totala brödsädesarealen 1992 var ca 305 000 hektar. Av den arealen utgjorde höstveten hela 77 %.

Den genomsnittliga arealen höstveten per företag är högst för Östergötlands län med 20,3 hektar följt av Södermanlands län med 16,5 hektar och Stockholms län med 14,5 hektar.

Tabell 7.3

Brödsäd 1992. Arealer och antal företag med odling

Bread grain in 1992. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Höstveten		Vårveten		Råg		Summa brödsäd Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>							
Stockholms	9 405	647	1 322	147	835	123	11 562
Uppsala	16 545	1 255	3 463	355	907	164	20 915
Södermanlands	16 782	1 019	2 541	212	1 760	203	21 083
Östergötlands	42 516	2 094	2 865	263	6 096	677	51 477
Jönköpings	795	112	96	60	158	85	1 049
Kronobergs	304	70	66	40	200	77	570
Kalmar	7 147	842	515	112	1 920	390	9 582
Gotlands	6 883	962	548	97	2 646	566	10 077
Blekinge	1 857	305	941	100	661	176	3 459
Kristianstads	12 930	1 206	3 564	416	4 390	679	20 884
Malmöhus	45 100	3 173	9 909	851	6 740	874	61 749
Hallands	6 732	785	838	123	1 153	257	8 723
Göteborgs o Bohus	1 903	439	296	131	124	66	2 323
Älvsborgs	7 480	788	660	161	757	186	8 897
Skaraborgs	41 141	2 910	2 430	291	4 216	691	47 787
Värmlands	2 181	239	628	56	355	80	3 164
Örebro	5 156	546	3 461	279	878	187	9 495
Västmanlands	8 354	686	2 358	250	602	100	11 314
Kopparbergs	295	96	108	24	114	41	517
Gävleborgs	152	48	35	23	74	34	261
Västernorrlands	20	11	3	3	11	6	34
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	52 295	3 836	11 334	1 059	6 401	972	70 030
" mellanbygder	23 112	2 789	4 515	535	9 502	1 647	37 129
" norra slättbygder	83 397	5 029	5 290	570	9 456	1 241	98 143
Svealands slättbygder	57 371	4 204	13 396	1 253	4 942	749	75 709
Götalands skogsbygder	12 731	1 874	1 324	456	3 025	774	17 080
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 673	512	761	112	1 182	261	6 616
Nedre Norrland	99	57	27	21	89	45	215
Övre Norrland	—	—	—	—	—	1	—
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 5,0	316		109		189		614
5,1 – 10,0	1 700		270		677		2 647
10,1 – 20,0	8 512		1 191		1 919		11 622
20,1 – 30,0	12 196		1 603		2 676		16 475
30,1 – 50,0	30 910		3 960		5 654		40 524
50,1 – 100,0	70 287		9 763		10 356		90 406
Över 100,0	109 757		19 751		13 126		142 634
<i>Hela riket</i>							
1992	233 678	18 191	36 647	3 992	34 597	5 657	304 922
1991	225 331	18 480	33 387	4 080	43 239	7 207	301 957
1990	320 120	24 251	29 595	3 970	73 460	11 655	423 175
1989	252 343	21 149	39 463	5 245	70 695	11 279	362 501
1988	181 527	17 061	77 391	8 596	35 307	6 493	294 225
1987	225 994	20 172	109 614	11 863	42 241	7 946	377 849

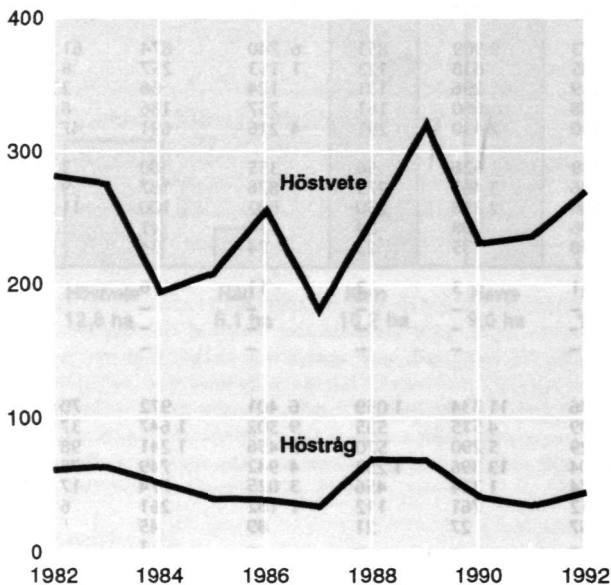
1) Fr.o.m. 1986 redovisas råg utan uppdelning i höst och vårråg.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Hösten 1992 såddes 269 500 hektar vete och 43 800 hektar råg. Arealen höstveten är 10 procent större än genomsnittet för de fem senaste åren och 15 procent större än fjolårets höstsådd. Arealen höstråg är 10 procent mindre än femårsgenomsnittet men 30 procent större än fjolårets.

Uppgifterna om höstsådda arealer avser företag med mer än 5,0 hektar åker. Odling av höstsådd brödsäd, fodersäd och höstsådda oljeväxter på företag med 2,1–5,0 hektar åker omfattar vanligtvis cirka 0,3 procent av den totala höstsådda arealen, vilket för 1992 motsvarar cirka 1 000 hektar.

Uppgifterna om höstsådda arealer är ej jämförbara med lantbruksregistrets uppgifter om arealer till skörd året därpå, vilket till en del beror på att utvintringen är beaktad i lantbruksregistrets uppgifter.

Diagram 7.4**Höstsådda arealer av vete och råg 1982–1992***Autumn-sown areas of wheat and rye in 1982–1992*Hektar i
tusental**Fodersäd**

Intresset för höstsådd av fodersäd har ökat de senaste åren. Jämfört med föregående år har sådden av höstkorn tredubblats och arealen rågvete nästan fördubblats. Tidigare var den höstsådda fodersädsarealen obetydlig.

Grödorna odlas främst i Skåne. Större arealer av rågvete förekommer dessutom på Gotland och i Skaraborgs län.

Uppgifterna om höstsådda arealer avser företag med mer än 5,0 hektar åker.

Tabell 7.5**Höstsådda arealer av vete och råg 1992. Hektar¹***Autumn-sown areas of wheat and rye in 1992. Hectares*

Område	Höstvete	Höstråg
Län		
Stockholms	11 700	700
Uppsala	16 500	1 200
Södermanlands	22 200	2 100
Östergötlands	45 500	7 300
Jönköpings	1 300	..
Kronobergs	600	..
Kalmar	7 300	1 600
Gotlands	5 600	1 900
Blekinge	2 000	1 200
Kristianstads	13 700	5 500
Malmöhus	46 200	10 200
Hallands	12 100	1 600
Göteborgs o Bohus	2 600	..
Älvsborgs	11 900	1 100
Skaraborgs	52 900	6 300
Värmlands	2 300	..
Örebro	4 900	1 300
Västmanlands	9 700	1 100
Kopparbergs	..	..
Gävleborgs	..	..
Västernorrlands	..	..
Jämtlands	..	..
Västerbottens	..	..
Norrbottns	..	..
Produktionsområde		
Götalands södra slättbygder	58 300	11 300
" mellanbygder	20 900	9 100
" norra slättbygder	101 600	12 700
Svealands slättbygder	65 600	6 300
Götalands skogsbygder	17 300	3 200
Mellersta Sveriges skogsbygder	5 900	1 300
Nedre Norrland	..	..
Övre Norrland	..	..
Hela riket²		
1992	269 500	43 800
1991	235 000	34 100
1990	230 900	40 700
1989	320 800	68 300
1988	249 200	69 000
1987	180 700	33 500

1) Arealbeskattningar vars medelfel överstiger 35 % redovisas ej (...).

2) Exklusive arealer i de fyra nordligaste länen.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Tabell 7.6**Höstsådda arealer av höstkorn och rågvete 1992. Hektar¹***Autumn-sown areas of barley and rye wheat in 1992. Hectares*

Område	Höstkorn	Rågvete
Produktionsområden		
Götalands södra slättbygder	12 100	7 600
" mellanbygder	10 100	11 900
" norra slättbygder	6 500	8 000
Svealands slättbygder	700	1 700
Götalands skogsbygder	3 000	4 800
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..
Nedre Norrland	..	..
Övre Norrland	..	..
Hela riket²		
1992	32 800	34 300
1991	10 700	19 400

1) Arealbeskattningar vars medelfel överstiger 35 % redovisas ej (...).

2) Exklusive arealer i de fyra nordligaste länen.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Tabell 7.7

Fodersäd 1992. Arealer och antal företag med odling

Coarse grain in 1992. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Korn		Havre		Blandsäd och rågvete		Summa fodersäd Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>							
Stockholms	12 397	861	12 130	1 054	1 085	127	25 612
Uppsala	37 560	2 208	17 813	1 903	3 256	339	58 629
Södermanlands	15 694	1 143	24 093	1 593	1 684	155	41 471
Östergötlands	27 195	2 216	24 773	2 354	4 465	533	56 433
Jönköpings	10 054	2 213	14 828	2 582	2 297	429	27 179
Kronobergs	5 911	1 415	8 280	1 530	1 160	240	15 351
Kalmar	22 129	2 330	10 932	1 587	4 242	624	37 303
Gotlands	18 022	1 622	3 317	816	2 731	495	24 070
Blekinge	6 496	981	1 932	490	660	156	9 088
Kristianstads	41 915	3 685	7 605	1 269	3 179	530	52 699
Malmöhus	70 502	5 049	16 072	2 178	4 970	624	91 544
Hallands	26 261	2 785	19 058	2 672	2 367	444	47 686
Göteborgs o Bohus	5 885	1 132	11 874	2 030	1 803	311	19 562
Älvsborgs	16 116	2 678	29 426	3 913	2 430	432	47 972
Skaraborgs	26 979	2 959	71 044	5 532	5 825	658	103 848
Värmlands	11 616	1 242	14 933	1 503	608	87	27 157
Örebro	17 387	1 394	25 036	1 870	571	78	42 994
Västmanlands	22 647	1 477	27 505	1 800	925	99	51 077
Kopparbergs	14 394	1 455	6 800	1 090	561	89	21 755
Gävleborgs	14 329	1 760	9 869	1 660	680	136	24 878
Västernorrlands	8 232	1 209	1 166	402	531	119	9 929
Jämtlands	4 456	814	450	175	180	46	5 086
Västerbottens	13 856	1 593	1 390	337	924	142	16 170
Norrbottens	4 064	466	533	123	286	44	4 883
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	86 730	6 069	26 840	3 371	5 507	800	119 077
" mellanbygder	73 266	6 611	14 870	2 842	8 749	1 399	96 885
" norra slättbygder	51 350	4 830	93 791	7 700	8 022	917	153 163
Svealands slättbygder	108 505	7 041	109 658	8 222	7 583	790	225 746
Götalands skogsbygder	61 651	11 165	75 913	12 375	12 949	2 277	150 513
Mellersta Sveriges skogsbygder	28 569	3 417	29 690	3 677	2 067	297	60 326
Nedre Norrland	25 851	3 639	8 149	1 910	1 321	287	35 321
Övre Norrland	18 175	2 139	1 948	471	1 222	192	21 345
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 - 5,0	3 041		3 035		382		6 458
5,1 - 10,0	11 855		12 275		1 611		25 741
10,1 - 20,0	38 818		38 295		4 042		81 155
20,1 - 30,0	44 798		40 089		4 885		89 772
30,1 - 50,0	92 093		76 177		10 926		179 196
50,1 - 100,0	141 797		106 666		15 010		263 473
Över 100,0	121 695		84 322		10 564		216 581
<i>Hela riket</i>							
1992	454 097	44 471	360 859	40 302	47 420	6 915	862 376
1991	490 896	47 363	364 272	41 156	40 337	6 268	895 505
1990	492 027	51 350	387 823	44 302	32 628	5 293	912 478
1989	500 925	53 839	432 651	47 651	36 002	6 243	969 578
1988	566 728	58 305	446 573	49 702	38 325	6 841	1 051 626
1987	580 543	62 939	424 645	51 231	45 838	7 974	1 051 026

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av fodersäden svarar korn för 53 % av arealen, havre för 42 % och blandsäd för 5 %. Fodersädens andel av den totala åkerarealen är ungefär 31 %.

Den genomsnittliga arealen korn per företag är högst för Uppsala län med 17,0 hektar följt av Västmanlands län med 15,3 hektar och Stockholms län 14,4 hektar.

Baljväxter

Odlingen av baljväxter ökade kraftigt i mitten av 80-talet, delvis som en effekt av stödåtgärder. Ett särskilt arealstöd för baljväxter utbetalades 1987-91. Arealen har dock minskat under en följd av år och utgjorde 1992 endast 14 000 hektar. Fr.o.m. 1991 särredovisas inte kokärter utan samredovisning sker med foderärter, vicker och åkerbönor.

Tabell 7.8**Baljväxter 1992. Arealer och antal företag med odling***Leguminous plants in 1992. Areas and number of holdings with cultivation*

Område; storleksgrupp	Kokärter, foderärter, vicker och åkerbönor	
	Areal, hektar	Antal företag
<i>Län</i>		
Stockholms	430	82
Uppsala	945	212
Södermanlands	1 140	158
Östergötlands	1 805	257
Jönköpings	41	18
Kronobergs	18	10
Kalmar	714	145
Gotlands	951	234
Blekinge	39	12
Kristianstads	777	133
Malmöhus	1 343	185
Hallands	610	158
Göteborgs o Bohus	192	63
Älvsborgs	582	153
Skaraborgs	2 686	473
Värmlands	294	67
Örebro	769	146
Västmanlands	569	124
Kopparbergs	67	29
Gävleborgs	73	31
Västernorrlands	14	16
Jämtlands	—	—
Västerbottens	—	—
Norrbottens	—	—
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	1 973	341
" mellanbygder	2 226	453
" norra slättbygder	4 627	768
Svealands slättbygder	3 899	730
Götalands skogsbygder	762	245
Mellersta Sveriges skogsbygder	514	133
Nedre Norrland	58	37
Övre Norrland	—	—
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>		
2,1 – 5,0	35	
5,1 – 10,0	108	
10,1– 20,0	558	
20,1– 30,0	826	
30,1– 50,0	2 076	
50,1– 100,0	4 946	
Över 100,0	5 510	
<i>Hela riket</i>		
1992	14 059	2 703
1991	23 327	4 150
1990	32 725	..
1989	37 225	..
1988	45 403	..
1987	58 976	..

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Oljeväxter

Odlingen av oljeväxter har under större delen av 1980-talet varit omkring 170 000 hektar. Från 1989 har arealen minskat och är nu, 1992, den lägsta sedan 1971. Vanligast 1992 är odling av våraps, som förekom vid 6 288 företag med en

genomsnittlig areal på 9,0 hektar. Av landets 51 400 hektar höstraps odlas 31 100 hektar i Malmöhus län. Raps svarar för ca 79 % av oljeväxtarealen 1992. Odlingen av höstrybs är nu mycket liten, endast 3 100 hektar totalt i riket.

Tabell 7.9

Oljeväxter 1992. Arealer och antal företag med odling

Oleiferous plants in 1992. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Höstraps		Våraps		Höstrybs		Vårrys		Summa oljeväxter Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
Län									
Stockholms	129	15	1 935	151	464	74	1 827	161	4 355
Uppsala	170	18	5 255	504	622	96	2 047	190	8 094
Södermanlands	397	32	3 179	244	739	67	3 243	256	7 558
Östergötlands	3 477	401	9 133	791	230	28	3 841	386	16 681
Jönköpings	118	22	252	33	5	2	320	37	695
Kronobergs	55	14	371	57	15	3	138	33	579
Kalmar	2 330	312	1 455	217	33	7	246	27	4 064
Gotlands	2 309	480	3 295	529	186	51	785	189	6 575
Blekinge	603	116	1 199	209	8	2	—	—	1 810
Kristianstads	8 300	949	2 900	465	46	6	13	3	11 259
Malmöhus	31 096	2 840	3 853	529	161	23	33	6	35 143
Hallands	223	29	2 287	279	28	5	1 384	216	3 922
Göteborgs o Bohus	9	4	481	85	14	3	574	96	1 078
Älvsborgs	196	37	1 990	283	67	9	2 224	294	4 477
Skaraborgs	1 857	258	9 358	1 078	109	15	3 215	400	14 539
Värmlands	19	2	927	78	37	5	1 225	130	2 208
Örebro	33	4	2 859	284	175	36	1 620	195	4 687
Västmanlands	42	5	5 717	469	118	21	1 478	165	7 355
Kopparbergs	1	1	50	9	31	5	1 319	190	1 401
Gävleborgs	—	—	22	5	57	8	834	108	913
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	1	1	—	—	—	—	1
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Produktionsområden									
Götalands södra slättbygder	29 889	2 680	6 307	830	166	20	1 001	151	37 363
" mellanbygder	13 867	1 923	7 290	1 188	250	66	793	192	22 200
" norra slättbygder	4 748	597	18 538	1 939	377	47	7 664	867	31 327
Svealands slättbygder	790	76	19 437	1 685	2 087	285	10 645	1 010	32 959
Götalands skogsbygder	1 873	281	3 627	538	106	20	2 596	394	8 202
Mellersta Sveriges skogsbygder	197	29	1 313	121	108	21	3 326	421	4 944
Nedre Norrland	—	—	6	2	51	7	341	50	398
Övre Norrland	—	—	1	1	—	—	—	—	1
Storleksgrupp, hektar åkermark									
2,1 – 5,0	136		78		9		48		271
5,1 – 10,0	417		445		22		290		1 174
10,1 – 20,0	1 906		2 083		129		1 305		5 423
20,1 – 30,0	2 952		2 743		205		1 917		7 817
30,1 – 50,0	7 807		8 158		513		4 215		20 693
50,1 – 100,0	15 362		18 207		850		8 182		42 601
Över 100,0	22 784		24 805		1 417		10 409		59 415
Hela riket									
1992	51 364	5 524	56 519	6 288	3 145	466	26 366	3 076	137 394
1991	75 724	8 026	41 046	4 793	8 089	1 155	26 362	3 160	151 221
1990	84 598	8 644	44 203	5 321	9 068	1 269	30 035	3 811	167 904
1989	71 322	7 733	52 924	6 535	9 047	1 358	36 164	4 671	169 457
1988	37 122	4 753	58 607	7 447	5 383	892	48 661	5 925	149 773
1987	49 519	5 963	62 634	7 641	2 827	564	54 279	6 641	169 259

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Sådden av höstraps har ökat med 40 procent jämfört med 1991 och uppgår till 77 200 hektar. Höstrapsarealen är ca 15 procent större än genomsnittet för de fem senaste åren.

Höstrybs har satts i mycket begränsad omfattning och främst i Svealands slättbygder.

Uppgifterna om höstsådda arealer avser företag med mer än 5,0 hektar åker.

Odling av oljeväxter förekom i Sverige redan på 1800-talet. Oljan användes då i första hand till belysning. För detta ändamål blev den emellertid omkring sekelskiftet ersatt av billigare mineraloljor. Därmed upphörde också odlingen av oljeväxter. Under första världskrigets avspärning kom odlingen återigen tillfälligt igång. Men först från och med andra världskriget har oljeväxterna blivit en ständigt återkommande gröda i landets växtodling.

Oljan används bl.a. som råmaterial vid framställning av margarin, tvål och såpa. Vid utvinningen av olja erhålls som biprodukt oljekraftfoder.

Tabell 7.10

Höstsådda arealer av raps och rybs 1992. Hektar¹
Autumn-sown areas of rape and turnip rape in 1992. Hectares

Område	Höstraps	Höstrybs
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	40 800	..
" mellanbygder	19 800	..
" norra slättbygder	12 100	..
Svealands slättbygder	1 600	1 400
Götalands skogsbygder	2 700	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..
Nedre Norrland	..	..
Övre Norrland	..	..
<i>Hela riket²</i>		
1992	77 200	1 700
1991	55 000	2 200
1990	85 400	7 100
1989	81 700	9 200
1988	74 200	7 900
1987	38 100	5 700

1) Arealskattningar vars medelfel överstiger 35 % redovisas ej (...).

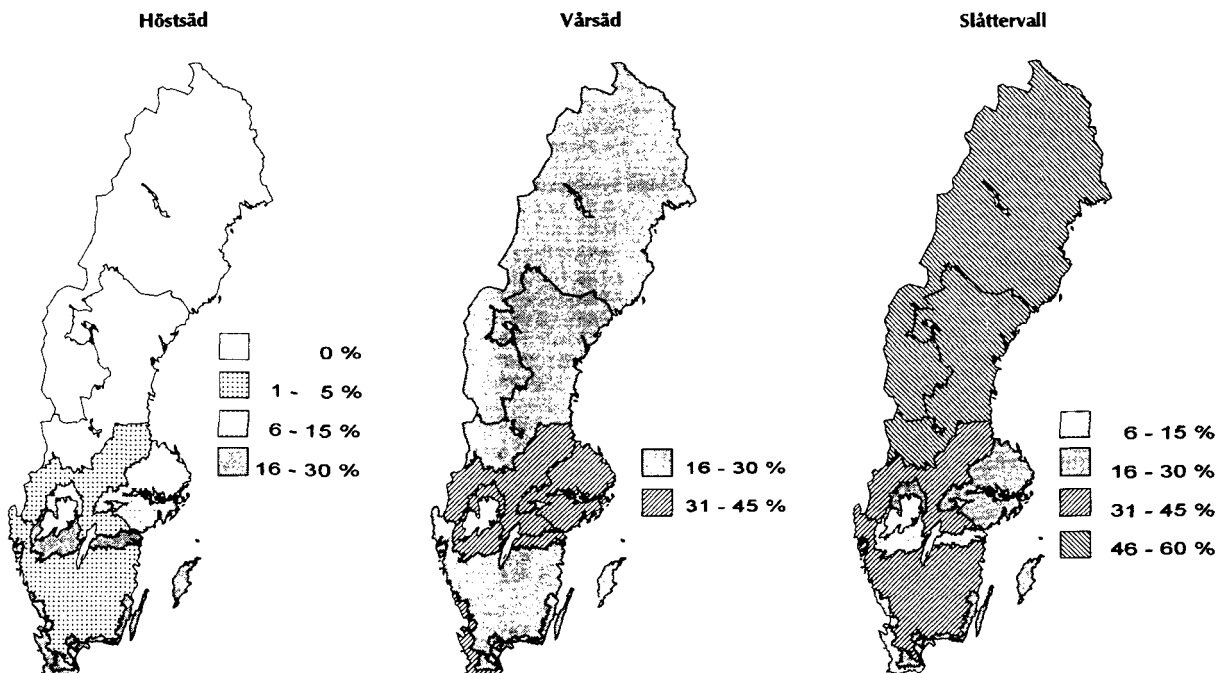
2) Exklusive arealer i de fyra nordligaste länen.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Karta 7.11

Arealen höstsäd, vårsäd och slåttervall 1992 i procent av total åkerareal inom produktionsområden

Area of winter grain, spring grain and ley in 1992 in percent of total area for production areas

Källa: SCB, lantbruksregistret och objektiv skördeuppskattning.

De klimatiska förutsättningarna för växtodling varierar inom landet. I karta 7.11 visas hur stora andelar av åkerarealen som

besätts med höstsäd respektive vårsäd av spannmål och oljeväxter samt andelen utnyttjad slåttervall 1992.

Vall

Arealen vall, grönfoder- och ensilageväxter utgörs till 70 % av slåttervall. I de tre nordligaste länen utgör slåttervallen mer än halva totala åkerarealen.

Den genomsnittliga arealen slåttervall per företag är 1992 10,2 hektar. Högsta genomsnittsarealerna noteras för Södermanlands län 14,1 hektar, Norrbottens län 13,5 och Stockholms län 13,2 hektar.

Tabell 7.12

Vall samt grönfoder- och ensilageväxter 1992. Arealer och antal företag med odling

Ley and green fodder and plants for silage in 1992. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Slåttervall utnyttjad 1992		Frövall		Betesvall utnyttjad 1992		Summa vall	Grönfoder och ensilageväxter	
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag		Areal, hektar	Antal företag
<i>Län</i>									
Stockholms	17 819	1 350	42	10	10 889	1 023	28 750	213	41
Uppsala	25 767	2 118	157	30	13 437	1 434	39 361	337	73
Södermanlands	22 995	1 634	503	40	13 888	1 196	37 386	609	64
Östergötlands	38 415	2 970	818	88	17 988	1 876	57 221	1 333	208
Jönköpings	46 339	4 483	49	13	11 613	2 578	58 001	1 303	443
Kronobergs	24 694	3 088	20	13	9 462	2 050	34 176	838	291
Kalmar	47 366	3 656	89	18	15 802	2 564	63 257	1 989	400
Gotlands	24 064	1 852	134	27	8 426	1 276	32 624	1 011	218
Blekinge	9 990	1 407	11	5	4 788	1 026	14 789	354	118
Kristianstads	36 422	4 181	658	87	19 552	3 156	56 632	2 116	465
Malmöhus	26 903	3 164	2 168	199	16 546	2 325	45 617	1 147	314
Hallands	27 674	3 508	334	38	16 461	2 738	44 469	1 365	336
Göteborgs o Bohus	21 444	2 980	250	41	11 097	2 113	32 791	345	99
Älvsborgs	49 010	5 895	665	124	21 339	4 019	71 014	1 243	380
Skaraborgs	45 774	4 348	353	44	26 057	3 206	72 184	1 817	208
Värmlands	36 061	3 692	352	86	13 827	2 079	50 240	1 019	244
Örebro	18 586	1 920	684	85	10 962	1 385	30 232	483	88
Västmanlands	15 139	1 501	639	70	10 479	1 082	26 257	189	38
Kopparbergs	20 576	2 221	121	35	7 466	1 280	28 163	950	228
Gävleborgs	28 673	2 930	173	69	10 159	1 829	39 005	1 455	332
Västernorrlands	29 880	3 015	171	83	8 175	1 636	38 226	2 021	637
Jämtlands	27 378	2 563	33	22	6 373	1 333	33 784	2 420	711
Västerbottens	41 825	3 541	262	117	5 165	1 335	47 252	2 244	602
Norrbottens	25 590	1 889	105	41	2 874	625	28 569	1 295	276
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	26 177	3 428	2 582	255	17 806	2 635	46 565	1 744	333
" mellanbygder	77 197	6 924	570	81	31 691	4 850	109 458	3 685	751
" norra slättbygder	63 582	6 284	1 562	189	37 449	4 497	102 593	1 943	256
Svealands slättbygder	99 918	8 334	2 097	251	60 529	6 006	162 544	1 731	273
Götalands skogsbygder	216 987	23 695	770	155	85 959	16 210	303 716	7 031	2 087
Mellersta Sveriges skogsbygder	68 429	7 073	487	127	26 585	4 250	95 501	2 311	464
Nedre Norrland	83 503	8 267	349	164	23 761	4 616	107 613	5 574	1 572
Övre Norrland	72 591	6 074	374	165	9 045	2 235	82 010	4 077	1 087
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>									
2,1 – 5,0	26 632		45		9 724		36 401	595	
5,1 – 10,0	62 430		188		22 652		85 270	1 420	
10,1 – 20,0	109 454		436		40 435		150 325	3 123	
20,1 – 30,0	94 240		424		35 311		129 975	3 494	
30,1 – 50,0	158 842		1 021		61 898		221 761	7 072	
50,1 – 100,0	172 425		2 456		71 858		246 739	7 609	
Över 100,0	84 361		4 221		50 947		139 529	4 783	
<i>Hela riket</i>									
1992	708 384	69 457	8 791	1 385	292 825	44 975	1 010 000	28 096	6 805
1991	696 069	69 818	10 418	1 629	239 818	42 860	946 305	33 509	7 770
1990	727 590	72 468	10 753	1 649	190 503	40 635	928 846	39 698	9 179
1989	709 774	73 965	10 966	1 770	184 586	40 758	905 326	36 813	9 426
1988	698 971	76 197	8 738	1 617	181 673	41 564	889 382	38 552	9 947
1987	676 591	78 211	6 982	1 311	174 890	42 524	858 463	31 889	9 995

Källa: SCB, lantbruksregistret.

På riksnivå fördelar sig vallarealen ungefär lika mellan ettårs-, tvåårs-, treårs- respektive äldre vallar. För riket 1992 var 24 % ettårsvall, 23 % tvåårig, 26 % treårig och 27 % av vallarealen hade legat längre än tre år. Åldersfördelningen varierar mellan produktionsområdena. I Götalands södra slättbygder var andelen yngre vallar störst.

Tabell 7.13**Åldersfördelningen på slättevall 1992. Arealer i procent***Different ages of ley in 1992. Areas in per cent*

Område	Vallålder, år			
	1	2	3	4 och äldre
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	36	35	13	16
" mellanbygder	28	27	15	30
" norra slättbygder	31	29	24	16
Svealands slättbygder	27	21	23	29
Götalands skogsbygder	22	22	29	27
Mellersta Sveriges skogsbygder	23	24	27	26
Nedre Norrland	20	23	24	33
Övre Norrland	18	20	36	26
<i>Hela riket</i>				
1992	24	23	26	27
1991	24	24	25	27
1990	22	24	28	26
1989	24	26	24	26
1988	24	23	24	29
1987	23	23	26	28

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Den dominerande bärgningsmetoden för slättevall var 1992 liksom tidigare år skulttorkning. Lokalt tillämpas även volmning och torkning på slag i stor omfattning och på små gårdar även hässjning. Ensilering förekom liksom tidigare år framför allt på större gårdar. Ensilering redovisas uppdelad på två metoder, dels ensilering av storbal i plast, dels annan ensilering som även omfattar bl.a. hösilage. 1992 var andelen storbal i plast 8 % för riket och hela 17 % i Nedre Norrland. Resultaten avser första skörden av slättevall.

Tabell 7.14**Bärgningsmetoder för första skörd av slättevall 1992. Arealer i procent***Harvesting methods for ley in 1992. Areas in per cent*

Område; storleksgrupp	Hässjning och krakning	Mark- torkning och volmning	Skulttork- ning	Ensilering		Annan metod
				storbal i plast	annan ensilering	
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	-	28	30	8	31	3
" mellanbygder	0	35	37	3	25	1
" norra slättbygder	-	21	48	6	25	-
Svealands slättbygder	0	34	43	6	17	-
Götalands skogsbygder	1	18	60	6	14	0
Mellersta Sveriges skogsbygder	0	32	44	10	13	-
Nedre Norrland	5	12	54	17	12	-
Övre Norrland	3	4	58	12	24	-
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>						
5,1 - 10,0	10	45	41	2	2	1
10,1 - 20,0	1	33	58	5	2	-
20,1 - 50,0	0	20	60	8	12	0
Över 50,0	0	15	41	11	32	0
<i>Hela riket</i>						
1992	1	22	51	8	18	0
1991	1	20	49	9	20	0
1990	2	20	55	4	19	0
1989	1	22	57	2	17	0
1988	2	24	56	2	16	0
1987	4	22	57	2	15	0

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis och sockerbetor

Arealerna för odling av matpotatis har 1992 ökat med nära 8 % jämfört med 1991 medan antalet företag med matpotatis minskat med 6 %. Odlingen av potatis för stärkelse och råsprit har ungefär samma omfattning som 1991. Blekinge och Kristianstads län svarar för drygt 75 % av denna odling.

Odlingen av sockerbetor ökade med nästan 25 % under 1992. Den genomsnittliga arealen per företag var 1991 6,2 hektar, men har 1992 ökat till 8,4 hektar. Nästan 85 % av företagen med sockerbetsodling finns i Skånelänen.

Tabell 7.15

Potatis och sockerbetor 1992. Arealer och antal företag med odling

Potatoes and sugar beets in 1992. Areas and holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Matpotatis		Potatis för stärkelse och råsprit		Summa potatis Areal, hektar	Sockerbetor	
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag		Areal, hektar	Antal företag
<i>Län</i>							
Stockholms	263	256	—	—	263	—	—
Uppsala	505	313	—	—	505	—	—
Södermanlands	288	190	—	—	288	—	—
Östergötlands	1 858	351	44	5	1 902	7	1
Jönköpings	368	888	13	4	381	—	—
Kronobergs	345	577	61	17	406	—	—
Kalmar	1 068	606	749	107	1 817	1 833	169
Gotlands	890	244	34	2	924	3 928	639
Blekinge	309	442	2 574	319	2 883	868	142
Kristianstads	4 283	778	4 145	531	8 428	11 230	1 511
Malmöhus	4 179	788	840	188	5 019	29 534	3 107
Hallands	3 650	871	95	20	3 745	563	154
Göteborgs o Bohus	305	884	1	1	306	—	—
Älvsborgs	517	1 224	—	—	517	—	—
Skaraborgs	4 210	684	221	32	4 431	—	—
Värmlands	994	875	—	—	994	—	—
Örebro	1 383	363	10	1	1 393	—	—
Västmanlands	273	106	—	—	273	—	—
Kopparbergs	883	679	—	—	883	—	—
Gävleborgs	633	898	—	—	633	—	—
Västernorrlands	701	1 434	—	—	701	—	—
Jämtlands	480	1 145	—	—	480	—	—
Västerbottens	1 009	1 313	—	—	1 009	—	—
Norbottens	1 020	903	4	4	1 024	—	—
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	7 544	1 319	971	209	8 515	33 734	3 546
" mellanbygder	6 025	1 422	6 874	855	12 899	13 864	2 141
" norra slättbygder	5 399	860	225	27	5 624	7	1
Svealands slättbygder	2 813	1 135	10	1	2 823	—	—
Götalands skogsbygder	2 735	4 564	704	161	3 439	358	103
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 578	1 429	3	1	1 581	—	—
Nedre Norrland	2 198	3 608	—	—	2 198	—	—
Övre Norrland	2 122	2 511	4	4	2 126	—	—
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 5,0	854		16		870	55	
5,1 – 10,0	1 504		67		1 571	346	
10,1 – 20,0	2 557		316		2 873	2 013	
20,1 – 30,0	2 433		655		3 088	3 274	
30,1 – 50,0	4 802		1 669		6 471	8 141	
50,1 – 100,0	8 327		2 746		11 073	16 129	
Över 100,0	9 937		3 322		13 259	18 005	
<i>Hela riket</i>							
1992	30 414	16 805	8 791	1 227	39 205	47 963	5 710
1991	28 269	17 853	8 807	1 298	37 076	38 502	6 228
1990	27 305	19 348	8 866	1 364	36 171	49 951	6 702
1989	26 651	20 685	9 355	1 460	36 006	50 594	6 961
1988	29 203	22 810	9 587	1 591	38 790	51 288	7 234
1987	28 031	24 216	9 905	1 657	37 936	51 352	7 590

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 7.16 visar att det för både matpotatis och potatis för stärkelse och råspnit på riksnivå endast skett små förändringar de senaste åren beträffande grödarealens fördelning på od-

lingar av olika storlek. Utvecklingen går mot minskad andel för de mindre odlingarna och en motsvarande ökning för de större.

Tabell 7.16
Potatisarealerna fördelade efter odlingsstorlek 1992. Procent
Areas of potatoes distributed by size of cultivation in 1992. Per cent

Gröda; område	Storleksgrupp, hektar matpotatis respektive potatis för stärkelse och råspnit						
	0,5 – 1,5	1,6– 3,0	3,1– 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1– 30,0	Över 30,0
Matpotatis							
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	2	11	14	21	29	9	14
" mellanbygder	4	8	12	19	27	15	15
" norra slättbygder	2	3	5	14	33	14	27
Svealands slättbygder	3	5	10	21	28	8	25
Götalands skogsbygder	11	13	14	17	25	9	12
Mellersta Sveriges skogsbygder	5	10	10	21	27	11	15
Nedre Norrland	7	11	12	16	18	20	17
Övre Norrland	5	5	11	31	32	7	9
<i>Hela riket</i>							
1992	4	8	11	19	29	12	18
1991	5	8	11	23	27	13	14
1990	4	9	13	25	27	11	12
1989	5	10	11	27	26	11	10
1988	5	10	13	26	25	10	10
1987	5	10	15	27	26	9	8
Potatis för stärkelse och råspnit							
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	7	22	19	14	26	3	10
" mellanbygder	1	3	9	30	27	15	16
" skogsbygder	..	..	..	..	..	..	..
<i>Hela riket</i>							
1992	2	6	10	28	26	13	14
1991	3	5	11	22	31	16	12
1990	4	9	10	24	26	10	17
1989	2	6	13	22	33	10	14
1988	2	9	13	24	33	6	12
1987	4	8	13	27	28	6	14

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Helträda, outnyttjad åker, omställningsarealer m.m.

Som framgår av tabell 7.17 på nästa sida har arealen "Helträda" minskat kraftigt de senaste åren, vilket bl.a. är en effekt av kraven på "grön mark". Arealen obrukad åker har däremot i stort sett tiodubblats sedan 1990. Detta är en följd av jordbrukets omställningsprogram. Den totala omställningsarealen är enligt lantbruksregistret (LBR) cirka 356 000 hektar. Större delen av denna är ännu (juni 1992) ej åtgärdad utan ligger i s.k.

vänteläge och ingår därmed i "Annan obrukad åker" i lantbruksregistrets redovisning.

I tabell 12.1 (kapitel 12) redovisas omställningsarealer baserade på anmälningar till Jordbrukets arealstödsregister. Dessa uppgifter överensstämmer av olika skäl inte helt med dem som redovisas i tabell 7.17 (uppgifterna avser olika tidpunkter m.m.).

Tabell 7.17

Heltråda, outnyttjad åker, omställningsarealer m.m. 1992. Hektar*Bare fallow, untillied arable land, conversion areas etc. in 1992. Hectares*

Område; storleksgrupp	Heltråda	Övriga växtslag	Ej utnyttjade slätter- och betesvallar	Annan obrukad åker	Hela åkerarealen	Total omställningsareal	Därav Vänteläge, %	Åtgärdad areal, %
<i>Län</i>								
Stockholms	4 205	1 179	1 723	12 447	90 739	22 198	61	39
Uppsala	4 357	1 606	2 129	16 326	153 204	31 020	57	43
Södermanlands	3 671	2 745	1 468	14 932	132 351	30 509	52	48
Östergötlands	3 960	1 601	1 629	16 062	210 111	32 215	51	49
Jönköpings	875	387	755	1 021	91 687	2 921	25	75
Kronobergs	869	260	718	1 415	55 200	2 920	40	60
Kalmar	1 366	2 381	1 011	4 075	129 392	9 059	45	55
Gotlands	1 311	812	570	1 298	84 151	4 347	21	79
Blekinge	645	617	308	912	35 772	2 167	38	62
Kristianstads	1 228	4 412	1 066	4 421	175 152	11 214	33	67
Malmöhus	2 051	10 156	796	14 021	298 120	26 854	53	47
Hallands	1 260	1 229	1 047	5 007	119 626	11 938	40	60
Göteborgs o Bohus	2 682	302	1 407	4 047	65 035	8 939	51	49
Älvsborgs	3 690	1 710	2 356	8 089	150 547	17 944	52	48
Skaraborgs	4 799	3 096	2 762	18 471	276 420	39 820	52	48
Värmlands	5 188	1 715	3 731	13 653	109 363	24 827	65	35
Örebro	3 122	4 682	1 284	10 225	109 366	22 315	50	50
Västmanlands	2 990	1 497	1 877	19 442	122 840	33 387	67	33
Kopparbergs	2 733	625	1 197	3 901	62 192	7 056	56	44
Gävleborgs	3 071	341	1 246	2 821	74 697	4 571	54	46
Västernorrlands	2 509	328	1 629	1 968	57 359	3 150	48	52
Jämtlands	1 189	113	1 081	575	44 728	585	27	73
Västerbottens	4 087	480	2 415	3 680	77 338	4 237	64	36
Norrbottns	3 033	431	1 465	1 852	42 552	1 466	57	43
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	2 339	10 849	1 190	12 681	346 060	25 422	50	50
" mellanbygder	3 690	7 402	1 841	12 184	323 463	27 692	44	56
" norra slättbygder	8 526	5 691	4 007	33 519	449 170	69 190	53	47
Svealands slättbygder	19 184	12 517	9 396	80 263	626 771	151 301	59	41
Götalands skogsbygder	8 925	2 805	6 724	17 518	527 073	41 584	39	61
Mellersta Sveriges skogsbygder	7 988	1 807	4 487	13 927	200 002	27 387	53	47
Nedre Norrland	6 985	720	3 972	4 977	168 031	7 343	49	51
Övre Norrland	7 254	914	4 053	5 592	127 372	5 742	62	38
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 - 5,0	4 238	1 103	2 132	1 175	53 947	2 866	46	54
5,1 - 10,0	8 794	1 830	5 494	4 697	139 092	12 266	51	49
10,1 - 20,0	12 245	3 287	6 675	12 684	291 983	31 578	53	47
20,1 - 30,0	7 887	3 041	4 226	14 072	283 947	33 267	51	49
30,1 - 50,0	10 454	5 788	5 159	24 933	532 268	56 879	49	51
50,1 - 100,0	11 655	10 876	5 786	48 090	759 383	91 678	52	48
Över 100,0	9 618	16 780	6 198	75 010	707 322	127 126	57	43
<i>Hela riket</i>								
1992	64 891	42 705	35 670	180 661	2 767 942	355 660	53	47
1991	101 714	37 881	45 933	177 067	2 789 997	..	..	..
1990	176 075	31 158	29 09	17 312	2 844 592	..	..	..
1989	208 870	30 319	28 224	18 203	2 853 116	..	..	..
1988	235 703	31 099	26 83	19 640	2 872 319	..	..	..
1987	184 155	29 005	18 550	21 495	2 890 359	..	..	..

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Annan publicering om åkerarealens användning*Rapporter från lantbrukets företagsregister*

Ågoslag och åkerarealens användning samt omställningsarealer. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 10 senast J 10 SM 9301.

Rapporter från de objektiva skördeuppskattningarna

Preliminära uppgifter om åkerarealens användning publiceras årligen i juli. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 12 senast J 12 SM 9206.

Undersökningar om bl.a. åldersfördelning och bärgningsmetoder för slättevall och potatisarealens fördelning efter odlingsstorlekar. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 12 senast J 12 SM 9302.

Undersökningar om höststodda arealer. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 12 senast J 12 SM 9211.

Sortanvändning

SCB inhämtar årligen uppgifter om användningen av olika sorter i spannmåls- och potatisodlingarna. Uppgiftsinsamlingen sker genom de objektiva skördeuppskattningarna. Sortuppgifterna inhämtas från lantbrukarna och omfattar samtliga provyttegårdar.

Avsnittet innehåller uppgifter för

- Spannmål
- Potatis

Spannmål

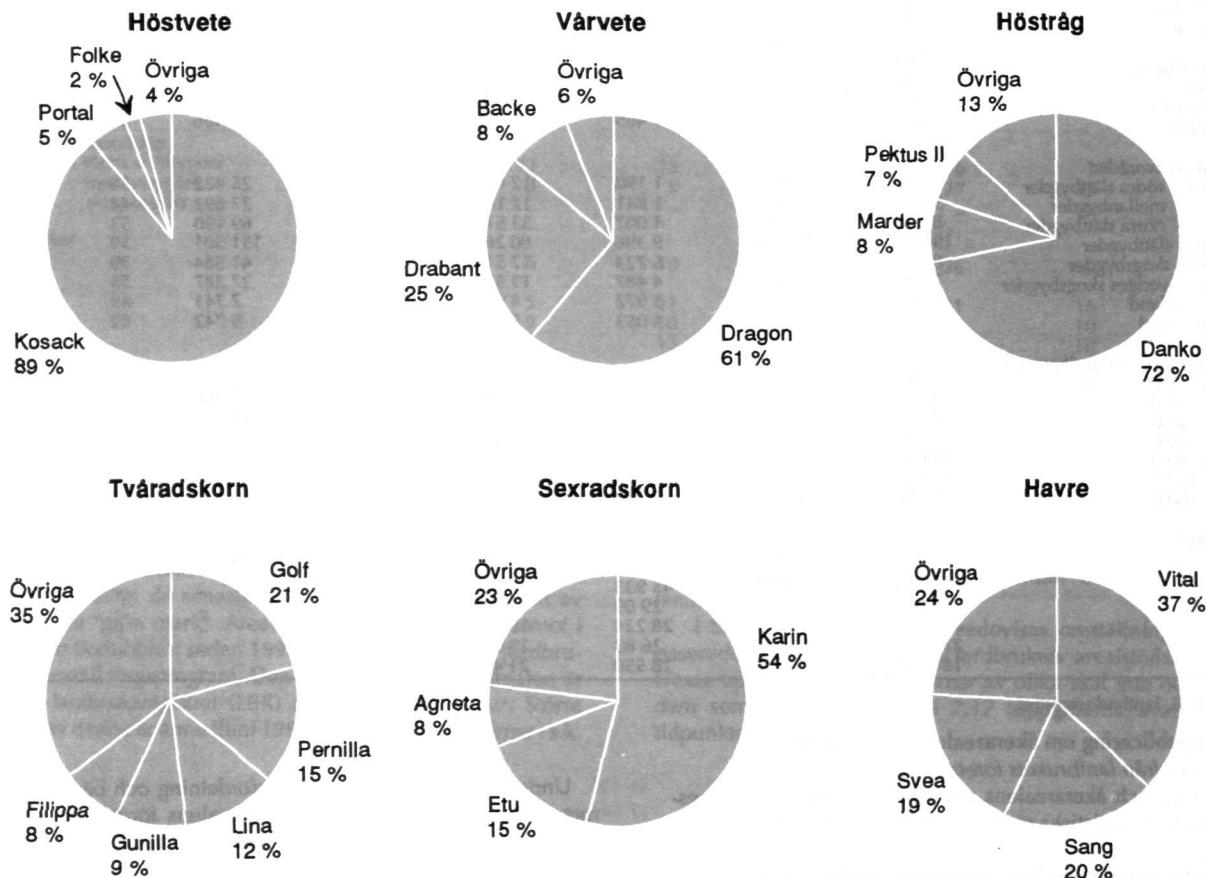
Av diagram 7.18 framgår att ett fåtal sorter dominerar i vete- och rågodlingarna. I höstvete odlades sorten Kosack på nästan 90 procent av arealen 1992. De tre mest odlade sorterna av vårvete och höstråg såddes på ca 90 procent av respektive grödareal.

En betydligt större variation i sortanvändningen redovisas för korn och havre. Detta förklaras till stor del av dessa gröders stora geografiska utbredning med varierande odlingsbetingelser i olika landsdelar. Inom begränsade områden, t.ex. produktionsområden, dominerar även för dessa grödor ett fåtal sorter.

Diagram 7.18

Sortfördelning för olika spannmålsgrödor 1992, procent av grödarealen i riket

The area of different grain crops distributed (in percent) by use of varieties in 1992

Kosack var den mest odlade höstvetesorten 1992 med ca 90 procent av rikets höstveteareal. Den är den dominerande sorten i samtliga produktionsområden. Folke, som tidigare var den mest odlade sorten, förekommer nu endast på 2 procent av grödarealen. Den nya sorten Portal odlas redan på 5 procent av höstvetearealen i riket.

Tabell 7.19

Brödsäd 1992. Arealens fördelning på olika spannmålssorter. Procent

Bread grain in 1992. Area of different varieties. Per cent

Område	Höstvete				
	Folke	Holme	Kosack	Portal	Övriga sorter ¹⁾
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	1	0	87	5	7
" mellanbygder	2	—	94	1	3
" norra slättbygder	1	1	91	6	1
Svealands slättbygder	7	1	87	3	2
Götalands skogsbygder	2	1	93	3	1
Mellersta Sveriges skogsbygder	5	4	82	5	4
Nedre Norrland	..	—	..	—	—
Övre Norrland	—	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>					
1992	2	1	89	5	3
1991	3	1	91	1	4
1990	7	4	85	—	4
1989	14	9	74	—	3
1988	23	16	55	—	6
1987	34	22	39	—	5

Vårveteodlingen dominerades av sorterna Dragon och Drabant. Dragon har ökat snabbt och odlades 1992 på över 60 procent av rikets vårveteareal. Drabant fortsätter att minska och svarar för 25 procent. Den nya sorten Backe har redan erövrat nästan 10 procent av grödarealen.

Område	Vårvete				
	Backe	Drabant	Dragon	Kadett	Övriga sorter ¹⁾
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	11	1	80	3	5
" mellanbygder	3	2	83	1	8
" norra slättbygder	7	12	77	2	2
Svealands slättbygder	9	49	38	1	3
Götalands skogsbygder	—	..	..	..	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	—	..	..	—	—
Nedre Norrland	—	..	—	—	..
Övre Norrland	—	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>					
1992	8	25	61	2	4
1991	0	36	49	10	5
1990	—	46	33	18	3
1989	—	51	3	43	3
1988	—	49	—	50	1
1987	—	51	—	49	0

Den nya sorten Marder har snabbt ökat sin andel av höstrågårean i riket till 8 procent. Ökningen har bl a skett på bekostnad av Danko, som minskat sin andel, men ändå odlas på över 70 procent av arealen. Epos och Petkus II fortsätter att minska. Deras andelar 1992 är 3 respektive 7 procent av grödarealen.

Område	Höstråg				
	Danko	Epos	Marder	Petkus II	Övriga sorter ¹⁾
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	62	2	19	8	9
" mellanbygder	79	2	6	7	6
" norra slättbygder	67	7	7	10	9
Svealands slättbygder	74	1	7	4	14
Götalands skogsbygder	84	1	1	2	12
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	—	..	..	..
Nedre Norrland	..	—	—	—	—
Övre Norrland	—	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>					
1992	72	3	8	7	10
1991	79	6	1	11	3
1990	72	8	—	16	4
1989	61	12	—	23	4
1988	48	16	—	31	5
1987	39	15	—	41	5

1) Inklusive okänd sort och saknad uppgift.

.. Antal undersökningsenheter i bearbetningen understiger 50.

— Provytefält med sorten saknas.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

På 78 procent av rikets totala kornareal odlades tvåradskorn 1992. Golf, som för första gången minskade sin andel, var fortfarande den mest odlade sorten med 27 procent. Den nya sorten Filippa har ökat sin andel snabbt och odlades på 6 procent av kornarealen i riket. Sexradskorn odlas främst i Norrland. I Övre Norrland är det dominerande och utgör 65 procent av kornarealen. Sexradskorn odlades på 13 procent av den totala kornarealen i riket och Karin är den mest odlade

med 7 procent.

Av havresorterna odlades Vital 1992 på 37 procent av havrearealen i riket. Detta innebär en kraftig tillbakagång sedan föregående år, men Vital är ändå den dominerande havresorten, särskilt i Götaland. Den nya sorten Adamo har snabbt erövrat en stor marknadsandel i Götalands södra slätt- och mellanbygder, och odlas redan på 6 procent av rikets havreareal.

Tabell 7.20**Fodersäd 1992. Arealen korn och havre fördelad på olika sorter. Procent**

Coarse grain in 1992. The area of barley and oats distributed in different varieties. Per cent

Område	Korn										
	Agneta ²	Etu ²	Karin ²	Nord ²	Verner ²	Yrjar ²	Blenheim	Filippa	Golf	Gunilla	Ida
Produktionsområden											
Götalands södra slättbygder	–	–	–	–	–	–	13	9	30	–	2
" mellanbygder	–	0	–	–	–	–	3	1	52	0	1
" norra slättbygder	1	0	2	–	–	–	0	5	31	0	3
Svealands slättbygder	–	4	0	0	0	–	2	8	31	4	2
Götalands skogsbygder	0	1	0	–	0	–	1	8	46	–	4
Mellersta Sveriges skogsbygder	1	3	1	–	–	–	0	6	7	12	2
Nedre Norrland	3	4	18	–	2	–	–	5	0	25	1
Övre Norrland	4	1	43	5	4	6	–	–	–	29	–
Hela riket											
1992	1	2	7	1	1	1	3	6	27	7	2
1991	1	2	3	0	–	0	3	1	32	5	2
1990	2	2	2	0	–	1	–	–	31	5	5
1989	4	2	0	0	–	1	–	–	27	5	7
1988	5	3	–	–	–	1	–	–	23	5	10
1987	5	3	–	–	–	0	–	–	15	5	13
Område											
	Korn (forts)						Summa Sexrads- korn	Summa Tvårads- korn	Övriga sorter ¹		
	Lina	Mellan	Mette	Pernilla	Selim Sejekt	Yngve					
Produktionsområden											
Götalands södra slättbygder	5	16	5	–	3	3	–	86	14		
" mellanbygder	7	2	11	2	4	3	0	86	14		
" norra slättbygder	31	1	6	2	6	2	3	87	10		
Svealands slättbygder	9	–	2	22	1	3	4	84	12		
Götalands skogsbygder	12	1	9	3	4	2	1	90	9		
Mellersta Sveriges skogsbygder	6	–	10	41	0	2	5	86	9		
Nedre Norrland	–	–	0	31	–	–	29	62	9		
Övre Norrland	–	–	–	1	–	–	65	30	5		
Hela riket											
1992	9	3	5	12	2	2	13	78	9		
1991	11	–	11	11	1	0	6	77	17		
1990	13	–	8	14	–	–	7	76	17		
1989	10	–	9	15	–	–	7	73	20		
1988	9	–	9	16	–	–	10	66	24		
1987	10	–	5	18	–	–	8	66	26		
Område											
	Havre										Övriga sorter ¹
	Adamo	Elin	Galopp	Pol	Puthi	Sanna	Sang	Svea	Veli	Vital	
Produktionsområden											
Götalands södra slättbygder	16	1	13	–	–	2	1	–	–	60	7
" mellanbygder	17	2	7	–	–	1	12	–	–	58	2
" norra slättbygder	5	2	4	–	0	4	10	12	0	56	6
Svealands slättbygder	6	2	4	–	2	1	33	26	3	22	2
Götalands skogsbygder	5	3	3	0	1	2	22	10	1	47	5
Mellersta Sveriges skogsbygder	4	2	2	–	4	0	13	42	7	15	10
Nedre Norrland	–	–	–	3	3	–	4	34	52	0	5
Övre Norrland	–	–	–	22	–	–	–	–	45	–	33
Hela riket											
1992	6	2	4	0	1	2	20	19	4	37	5
1991	–	3	1	0	2	1	22	18	3	43	6
1990	–	3	–	1	2	1	20	21	3	43	6
1989	–	1	–	1	3	0	18	25	4	40	8
1988	–	0	–	1	3	–	17	29	3	36	11
1987	–	–	–	2	4	–	19	34	1	26	14

1) Inklusive okänd sort och saknad uppgift.

.. Antal undersökningsenheter i bearbetningen understiger 50.

2) Sexradskorn.

– Provytefält med sorten saknas.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis

Klassificeringen av potatisodlingar sker sedan 1976 efter skördens användning, vilket innebär att traditionella matpotatis-sorter kan redovisas som potatis för stärkelse och råsprit och tvärtom. Tidiga sorter av matpotatis ingår ej i undersökningen. Vidare gäller att potatisurvalen endast omfattar företag med minst 0,5 hektar potatis.

Bintje och King Edward fortsätter att dominera odlingen av matpotatis. Bintjeodlingens arealandel ökade något och sorten odlades 1992 på 40 procent av matpotatisarealen. De båda sorterna svarade tillsammans för tre fjärdedelar av odlingen i

riket. Många sorter har en utpräglad lokal anknytning, t.ex. odlas Vit Drottning främst i Stockholmsregionen, Elsa i Blekinge, British Queen i Värmland och Mandel i Västerbottens och Norrbottens län.

De mest odlade sorterna av potatis för stärkelse och råsprit var även 1992 Producent, Prevalent och Saturna. Producent fortsatte att öka sin andel och svarade för knappt 40 procent av grödarealen. Andelarna av Saturna och Prevalent minskade däremot. Saturna odlades 1992 endast på en femtedel av grödarealen.

Tabell 7.21

Potatis 1992. Arealen fördelad på olika sorter. Procent

Potatoes in 1992. The area distributed into different varieties. Per cent

Område	Matpotatis										
	Bel-lona	Bintje	Elin	Hertha	King Edward	Man-del	Matil-da	Satur-na m. fl. ¹	Ukama	Övriga sorter	Sort okänd eller uppgift saknas
Produktionsområden											
Götalands södra slättbygder	0	52	1	2	20	0	1	9	14	1	–
" mellanbygder	–	55	1	3	12	–	1	15	11	1	0
" norra slättbygder	–	38	2	1	51	–	1	–	5	1	–
Svealands slättbygder	0	21	1	5	57	–	4	2	3	4	4
Götalands skogsbygder	–	31	1	3	54	0	1	–	4	5	1
Mellersta Sveriges skogsbygder	–	18	1	4	64	–	6	–	2	5	–
Nedre Norrland	1	19	–	6	49	2	13	–	1	10	–
Övre Norrland	16	27	–	7	10	19	7	–	3	8	2
Hela riket											
1992	1	40	1	3	36	1	3	5	7	2	1
1991	2	37	2	2	36	1	2	5	8	4	1
1990	3	39	1	1	34	2	2	6	6	5	1
1989	2	39	1	–	41	1	1	5	5	4	1
1988	2	42	0	0	40	2	–	5	4	4	1
1987	2	46	–	–	36	2	–	5	3	6	0

Område	Potatis för stärkelse och råsprit							Sort okänd eller uppgift saknas
	Dianella	Danva	Prevalent	Producent	Satur-na	Stina	Övriga sorter	
Produktionsområden								
Götalands södra slättbygder	..	..	..	..	..	..	..	–
" mellanbygder	3	8	30	40	17	0	1	–
" skogsbygder	–	..	..	..	..	–	–	–
Hela riket								
1992	3	8	28	39	20	1	1	–
1991	5	5	33	31	23	1	2	1
1990	8	3	27	26	29	1	5	0
1989	10	2	29	25	29	1	4	–
1988	17	0	33	–	28	2	16	4
1987	20	–	32	–	26	6	12	4

1) Saturna m.fl. s.k. fabrikspotatisorter till livsmedelsindustrin.

.. Antal undersökningsenheter i bearbetningen understiger 50.

– Provytefält med sorten saknas.

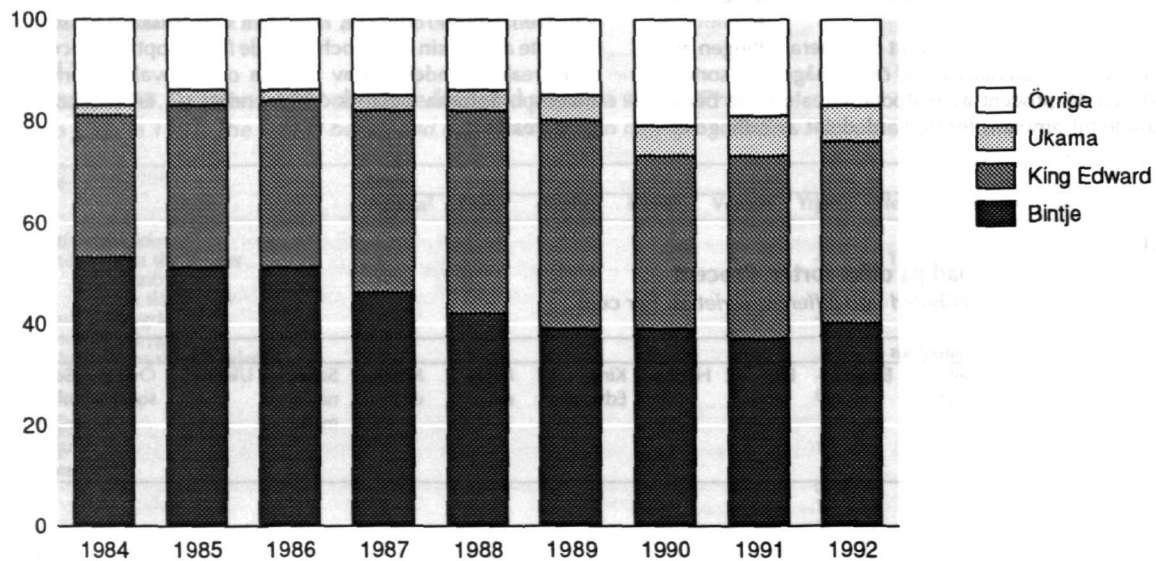
Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Diagram 7.22

**Matpotatissorter i procent av matpotatisarealen i riket
1984–1992.**

Table potatoes. Varieties in per cent of the area 1984–1992

Procent

Annan publicering

Uppgifter om odling av olika sorter av spannmål och potatis redovisas årligen i SM serie J, senast J 12 SM 9302.

Hektarskördar

Genom de objektiva skördeuppskattningarna insamlar SCB årligen uppgifter om skörden, i första hand om avkastningen men även om bl.a. sortanvändning, tidpunkt för sådd och skörd samt skördemetoder.

I skördeuppskattningarna ingår ett urval av företag med mer än 5,0 hektar åkerareal. På uttagna gårdar tas skördeprover som ligger till grund för skördeberäkningarna. Skördeuppskattning genomförs i grödorna höstvetete, vårvete, höstråg, korn, havre, slättervall, matpotatis och potatis för stärkelse och råspit.

Utläggning av provtytor sker under våren eller försommarren. För varje gröda, som finns på gården och ingår i de objektiva skördeuppskattningarna, utväljs slumpmässigt ett fält för provtagning. På fältet utläggs i genomsnitt två provtytor slumpmässigt efter bestämda regler.

Provtagningen utförs i anslutning till jordbrukarens skörd. Om denna blir uppskjuten, t.ex. på grund av regn, upprepas provtagningen på nya provtytor.

Utifrån provyteskördarna bestäms den av brukaren tillgängliga skördens storlek. Med hjälp av insamlade uppgifter om obärgade arealer och av korrigeringstal för spill omräknas provyteskördarna till bärgad skörd. De redovisade hektarskördarna för oljeväxter är baserade på uppgifter från Jordbruksverket genom Oljeväxtkontoret och för sockerbetor erhålls uppgifter från Sockerbolaget AB. För spannmål redovisas hektarskördar vid 15,0 procents vattenhalt, för vall vid 16,5 procents vattenhalt och för oljeväxter vid 18,0 procents vattenhalt.

Avsnittet innehåller uppgifter om

- Provyteskörd och bärgad skörd
- Spill av spannmål och potatis
- Skörd vid olika såtidpunkt
- Vallskörd vid olika vallålder
- Potatisskörd vid olika odlingsstorlek

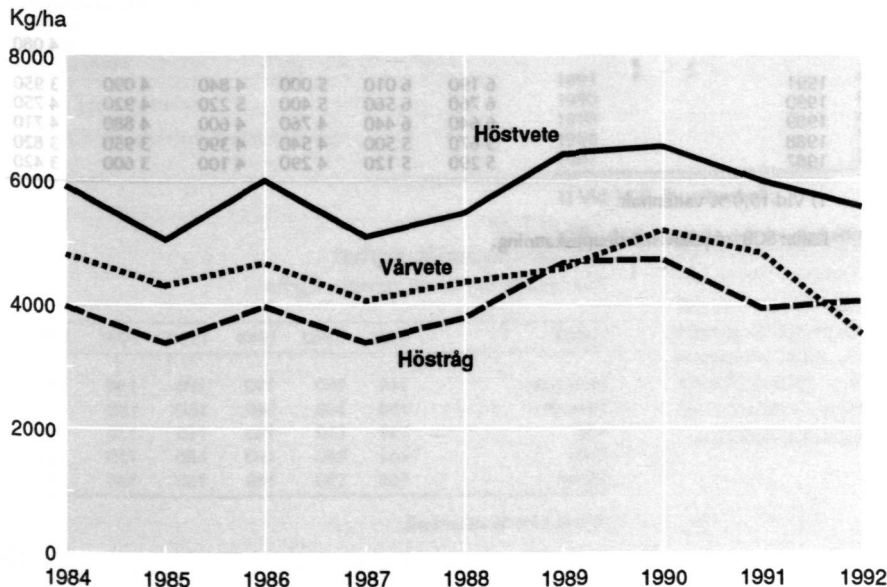
Provyteskörd – bärgad skörd

I de objektiva skördeuppskattningarna bestäms både provyteskörd och bärgad skörd. Med *provyteskörd* avses den av brukaren tillgängliga skörden. När lantbrukaren skördar uppstår spill och andra bärgningsförluster, eventuellt också obärgad areal. Storleken på dessa förluster bestäms antingen genom särskilda undersökningar eller med hjälp av standardtal. Den *bärgade skörden* (en uppskattning av lantbrukarens skörd) erhålls genom att provytesköörden reduceras med de beräknade förlusterna.

Diagram 7.23

Brödsäd, bärgad skörd kg/ha, för hela riket

Bread grain, harvested yield kg/ha, for the whole country

Spannmål, provyteskörd och bärgad skörd

I tabell 7.24 redovisas provyteskörd och bärgad skörd för brödsädesgrödorna 1992. För riket var den bärgade skörden av höstvet 5 600 kg/ha, vårvete 3 560 kg/ha och för höstråg 4 080 kg/ha. Den bärgade skörden av höstvet var något lägre än genomsnittet för de fem närmast föregående åren. I medeltal för riket var hektarsköörden av vårvete 23 % lägre, medan skörden av höstråg var i nivå med femårsgenomsnittet.

Tabell 7.24**Brödsäd 1992. Provyteskörd och bärgad skörd. Kg/ha¹***Bread grain in 1992. Sample plot yield and harvested yield. Kg/ha*

Område	Höstvete		Vårvete		Höstråg	
	Provyte- skörd	Bärgad skörd	Provyte- skörd	Bärgad skörd	Provyte- skörd	Bärgad skörd
<i>Län</i>						
Stockholms	5 880	5 710	3 550	3 440	..	..
Uppsala	6 070	5 900	4 310	4 170	..	..
Södermanlands	6 200	6 020	3 470	3 340	4 400	4 250
Östergötlands	5 810	5 640	3 820	3 630	4 840	4 680
Jönköpings	..	..	..	..	..	..
Kronobergs	..	..	..	..	..	..
Kalmar	4 490	4 360	..	..	3 060	2 960
Gotlands	3 930	3 810	..	..	4 050	3 920
Blekinge	5 370	5 220	..	..	..	..
Kristianstads	5 710	5 540	3 760	3 610	3 970	3 840
Malmöhus	6 210	6 030	3 310	3 200	4 280	4 140
Hallands	4 440	4 320	..	..	..	..
Göteborgs o Bohus	4 680	4 550	..	..	..	..
Älvsborgs	6 110	5 930	..	..	..	..
Skaraborgs	5 740	5 570	3 700	3 370	4 430	4 290
Värmlands	5 470	5 310	..	..	..	..
Örebro	6 060	5 880	4 430	4 290	..	..
Västmanlands	5 540	5 380	4 530	4 390	..	..
Kopparbergs	..	..	..	..	..	..
Gävleborgs	..	..	..	..	..	..
Västernorrlands	..	..	..	..	..	..
Jämtlands	..	..	..	..	..	..
Västerbottens	..	..	..	..	..	..
Norrbottnens	..	..	..	..	..	..
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	6 040	5 870	3 450	3 330	4 290	4 140
" mellanbygder	4 760	4 620	3 440	3 320	3 720	3 590
" norra slättbygder	5 830	5 660	3 720	3 440	4 840	4 680
Svealands slättbygder	5 990	5 810	4 080	3 950	4 590	4 440
Götalands skogsbygder	4 750	4 590	2 370	2 140	3 060	2 960
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 070	5 890	..	..	3 770	3 650
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	..
Övre Norrland	..	..	..	..	..	..
<i>Hela riket</i>						
1992	5 770	5 600	3 720	3 560	4 220	4 080
1991	6 190	6 010	5 000	4 840	4 090	3 950
1990	6 760	6 560	5 400	5 220	4 920	4 750
1989	6 640	6 440	4 760	4 600	4 880	4 710
1988	5 670	5 500	4 540	4 390	3 950	3 820
1987	5 290	5 120	4 290	4 100	3 600	3 420

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

I tabell 7.25 redovisas provyteskörd och bärgad hektarskörd för fodersäd. Avkastningen för korn och havre var 25 respektive 37 procent under genomsnittet för de fem föregående åren. För båda grödorna redovisas skördar över femårsgenomsnittet i de flesta länen.

Tabell 7.25

Fodersäd 1992. Provyteskörd och bärgad skörd. Kg/ha¹

Coarse grain in 1992. Sample plot yield and harvested yield. Kg/ha

Område	Korn		Havre	
	Provyte- skörd	Bärgad skörd	Provyte- skörd	Bärgad skörd
<i>Län</i>				
Stockholms	3 460	3 320	2 860	2 750
Uppsala	4 230	4 030	3 470	3 270
Södermanlands	3 240	3 110	2 620	2 510
Östergötlands	3 330	3 020	2 450	2 130
Jönköpings	1 930	1 620	1 480	1 160
Kronobergs	2 120	1 910	1 470	1 200
Kalmar	2 080	1 830	1 700	1 400
Gotlands	2 410	2 120	1 680	1 280
Blekinge	2 580	2 390	2 290	2 140
Kristianstads	2 770	2 550	2 280	1 830
Malmöhus	3 010	2 870	2 480	2 270
Hallands	2 300	2 060	1 630	1 380
Göteborgs o Bohus	2 550	2 270	1 580	1 350
Älvsborgs	2 970	2 730	2 250	2 000
Skaraborgs	3 100	2 920	2 440	2 240
Värmlands	2 620	2 480	2 160	2 010
Örebro	4 010	3 860	3 140	3 010
Västmanlands	4 360	4 190	3 620	3 490
Kopparbergs	3 570	3 420	3 080	2 910
Gävleborgs	3 190	2 940	3 020	2 870
Västernorrlands	2 410	2 090	..	..
Jämtlands	2 750	2 540	..	..
Västerbottens	2 900	2 710	2 170	2 040
Norrbottns	3 020	2 700	..	..
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	3 050	2 860	2 170	1 910
" mellanbygder	2 430	2 240	2 030	1 790
" norra slättbygder	3 370	3 160	2 520	2 300
Svealands slättbygder	3 940	3 770	3 180	3 040
Götalands skogsbygder	2 220	1 930	1 610	1 310
Mellersta Sveriges skogsbygder	3 450	3 290	2 820	2 680
Nedre Norrland	2 780	2 510	2 290	2 110
Övre Norrland	2 910	2 700	2 280	2 150
<i>Hela riket</i>				
1992	3 130	2 920	2 560	2 360
1991	4 340	4 140	4 300	4 130
1990	4 750	4 540	4 490	4 310
1989	4 100	3 930	3 690	3 540
1988	3 610	3 460	3 260	3 130
1987	3 760	3 500	3 900	3 620

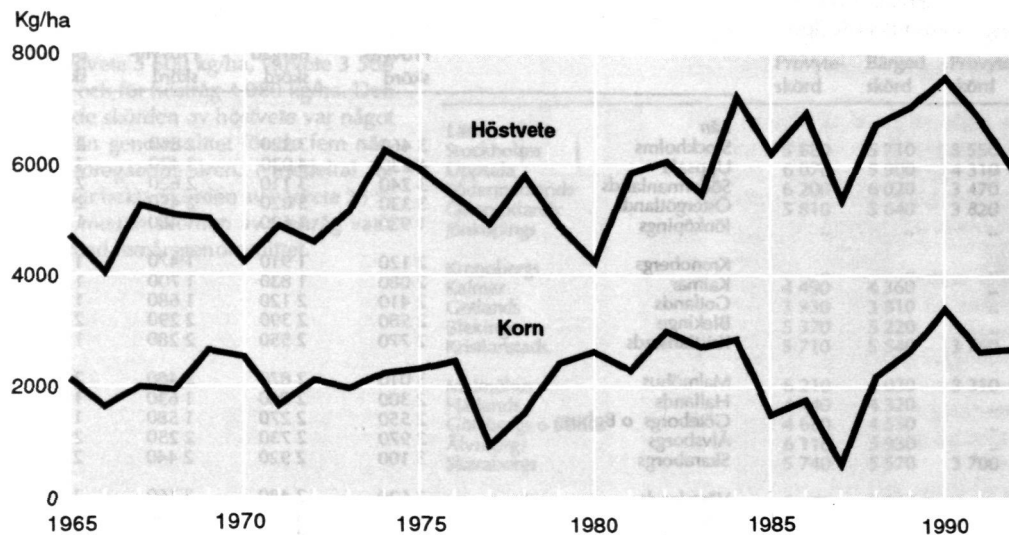
1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Diagram 7.26

Bärgad hektarskörd under åren 1965–1992 för höstvet i PO 1¹ och för korn i PO 8¹. Kg/ha

Harvested yield in 1965–1992 for winter wheat in PO 1 and for barley in PO 8. Kg/ha

1) PO 1 = Produktionsområde 1 (Götalands södra slättbygder).

PO 8 = Produktionsområde 8 (Övre Norrland).

Spill av spannmål

På grund av liggsäd och spill i samband med bärgningen av spannmålsskörden gör lantbrukaren vissa förluster. Dessa bestäms fr.o.m. 1987 års skörd med hjälp av standardtal för det s.k. tröskspillet. Tidigare bestämdes storleken på spillet genom provtagning av slumpmässigt utvalda ytor, efter brukarens skörd, på ett underurval av provyttegårdarna. Standardtalen bygger på resultat från dessa undersökningar. I tabell 7.27 redovisas spillet på riksnivå för de fem spannmålsgrödorna.

Tabell 7.27

Spill av spannmål. Kg/ha¹

Harvesting losses on cereals. Kg/ha

Gröda	1987	1987	1989	1990	1991	1992
Höstvete	160	160	190	190	180	170
Vårvete	150	140	140	160	160	120
Råg	140	130	160	160	130	140
Korn	160	140	160	180	170	120
Havre	160	120	140	160	160	90

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Skörd av vårsäd vid olika såtidpunkt

I de objektiva skördeuppskattningarna inhämtas uppgifter om såtidpunkter. Genom speciella bearbetningar erhålls provyteskörd vid olika såtidpunkter. I tabell 7.28 redovisas resultat avseende 1992 för vårsäd. Liksom tidigare år finns ett klart samband mellan tidpunkt för sådden och skördens storlek.

Som framgår av tabellen gäller att ju tidigare sådden är desto högre blir i allmänhet skörden. Det bör dock påpekas att skördevariationerna är ett resultat av flera samverkande faktorer varav såtidpunkt är en.

Tabell 7.28

Vårsäd 1992. Provyteskörd vid olika såtidpunkt. Kg/ha¹

Spring grain in 1992. Sample plot yield at different sowing time. Kg/ha

Gröda; Område	Såtidpunkt										
	Före 30.3	30.3– 5.4	6.4– 12.4	13.4– 19.4	20.4– 26.4	27.4– 3.5	4.5– 10.5	11.5– 17.5	18.5– 24.5	25.5– 31.5	Efter 31.5
Vårvete											
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	..	..	3 910	..	3 036	..	..	..	..	..	..
" mellanbygder	..	..	4 500	..	..	..	..	..	..	..	..
" norra slättbygder	..	..	..	..	..	..	4 240	3 280	..	..	..
Svealands slättbygder	..	..	..	..	..	..	4 330	4 060	3 830	..	..
Götalands skogsbygder	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Övre Norrland	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Korn											
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	..	..	3 660	3 320	2 670	..	2 440	2 380	..	..	..
" mellanbygder	..	..	2 800	2 390	2 180	2 720	2 310	2 300	..	..	..
" norra slättbygder	..	..	..	..	..	..	3 350	3 380	3 500	..	..
Svealands slättbygder	..	..	..	..	..	..	4 220	3 950	3 650	..	..
Götalands skogsbygder	..	..	..	..	2 250	1 930	2 170	2 330	2 230	..	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..	..	..	..	..	..	3 460	3 290	..	..
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	..	..	..	3 290	2 410	..
Övre Norrland	..	..	..	..	..	..	..	..	..	3 070	2 600
Havre											
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	..	..	3 550	..	2 190	..	1 720	1 710	..	..	..
" mellanbygder	..	..	..	..	2 120	1 720	1 950	..	..	..	..
" norra slättbygder	..	..	..	..	..	..	2 620	2 580	2 180	..	..
Svealands slättbygder	..	..	..	..	..	..	3 260	3 240	3 070	..	..
Götalands skogsbygder	..	..	..	..	..	..	1 780	1 630	1 450	..	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..	..	..	..	..	..	2 880	2 620	..	..
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	..	..	..	2 260	2 170	..
Övre Norrland	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2 260	..

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Slåttervall, provyte- och bärgad skörd

Bestämningen av vallskördens storlek sker i flera steg. Med hjälp av skörden från provytor och tidsperioden mellan skörden av provytorna och brukarens skörd beräknas provyteskörden. Genom att reducera denna för bärgningsförluster och obärgad areal erhålls bärgad första skörd. Återväxtens storlek beräknas för slåttervallsareal med utnyttjad återväxt. Eftersom återväxten ej utnyttjas på all vallareal sker en korrigering av utnyttjandegraden så att återväxt på total slåttervallsareal erhålls. Denna adderas till bärgad första skörd varvid bärgad total skörd erhålls.

Den bärgade skörden av slåttervall inkl. återväxt var ca 14 procent lägre än genomsnittet för de fem föregående åren. Första skörden blev över lag låg, för riket 16 procent under femårsgenomsnittet. Återväxtskörden för riket blev i nivå med 1991, men 9 procent lägre än femårsgenomsnittet.

Tabell 7.29**Slåttervall 1992. Provyteskörd och bärgad skörd. Kg/ha¹***Ley in 1992. Sample plot yield and harvested yield. Kg/ha*

Område	Provyteskörd första skörd	Bärgad första skörd	Återväxt ² bärgad skörd	Total bärgad skörd
<i>Län</i>				
Stockholms	5 210	4 380	..	..
Uppsala	5 150	4 270	3 320	7 590
Södermanlands	4 510	3 780	2 310	6 090
Östergötlands	4 600	3 860	2 100	5 960
Jönköpings	4 410	3 680	2 000	5 680
Kronobergs	4 760	4 020	1 960	5 990
Kalmar	4 440	3 730	1 630	5 360
Gotlands	5 410	4 540	1 830	6 370
Blekinge	4 860	4 090	2 700	6 800
Kristianstads	4 540	3 770	2 700	6 470
Malmöhus	5 580	4 620	2 140	6 770
Hallands	4 680	3 940	3 080	7 020
Göteborgs o Bohus	4 830	4 070	1 940	6 010
Älvsborgs	4 720	3 990	2 760	6 760
Skaraborgs	4 620	3 880	2 400	6 280
Värmlands	4 130	3 470	1 500	4 970
Örebro	4 960	4 190	2 430	6 620
Västmanlands	4 700	3 940	2 690	6 640
Kopparbergs	5 430	4 470	2 570	7 040
Gävleborgs	5 160	4 300	2 140	6 430
Västernorrlands	4 190	3 450	1 370	4 810
Jämtlands	3 780	3 040	1 410	4 450
Västerbottens	4 040	3 400	1 150	4 550
Norrbottens	4 240	3 390	1 260	4 640
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	5 070	4 220	3 180	7 400
" mellanbygder	5 310	4 440	1 930	6 370
" norra slättbygder	4 820	4 050	2 500	6 550
Svealands slättbygder	4 910	4 110	2 710	6 820
Götalands skogsbygder	4 420	3 710	2 230	5 940
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 690	3 910	1 910	5 820
Nedre Norrland	4 320	3 560	1 690	5 250
Övre Norrland	4 130	3 410	1 180	4 590
<i>Hela riket</i>				
1992	4 630	3 860	2 150	6 010
1991	5 980	4 940	2 180	7 120
1990	5 880	4 720	2 770	7 490
1989	5 340	4 480	2 320	6 800
1988	5 010	4 130	2 450	6 580
1987	5 910	4 830	2 070	6 890

1) Vid 16,5 % vattenhalt.

2) På total areal, se text.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Skörd på vallarealer av olika ålder

Tabell 7.30 visar provyteskörd för första skörd på vallar av olika ålder. År 1992 var första skörden för riket högst på tvåårig vall, följt av ettårsvall. Äldre vallar gav lägre första skörd. Normalt ger två- och treårsvallarna högre avkastning än ettårsvall och äldre vallar.

Tabell 7.30**Provyteskörd från slåttervallar av olika ålder 1992. Kg/ha'**

Sample plot yield from ley of various ages 1992. Kg/ha

Område	Vallålder, år				Samtliga
	1	2	3	4 och äldre	
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	5 300	5 030	5 260	4 490	5 070
" mellanbygder	5 900	5 630	5 260	4 550	5 320
" norra slättbygder	4 730	5 610	4 710	3 910	4 820
Svealands slättbygder	4 960	5 360	4 720	4 700	4 920
Götalands skogsbygder	4 520	4 670	4 470	4 120	4 420
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 360	5 400	4 990	4 050	4 690
Nedre Norrland	4 650	4 560	4 140	4 140	4 340
Övre Norrland	4 860	4 200	4 200	3 510	4 140
<i>Hela riket</i>					
1992	4 860	5 010	4 560	4 200	4 640
1991	5 900	6 460	6 130	5 530	5 980
1990	5 920	5 970	5 810	4 850	5 640
1989	5 710	5 390	5 220	4 480	5 190
1988	4 680	5 510	5 230	4 690	5 010
1987	5 800	6 370	6 110	5 440	5 910

1) Vid 16,5 % vattenhalt.

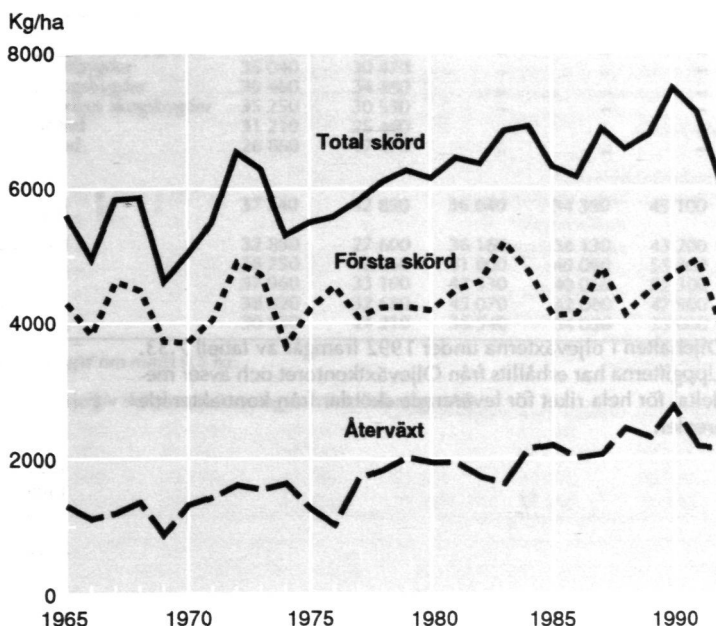
Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Av diagram 7.31 framgår skördeutvecklingen för slåttervall under tjugoåttio år. Skördeökningarna har inte varit så stora som för spannmål (jämför med diagram 7.26). Orsakerna till detta kan vara flera. Till viss del kan det bero på mindre intensiva växtförädlingsinsatser på vallfrösiden jämfört med spannmål.

En annan orsak är att första skörden under senare år skördats tidigare än under periodens början. Detta har medfört en kvalitativt högre men kvantitativt lägre skörd. Detta har å andra sidan medfört en högre återväxtskörd. Den viktigaste orsaken till den måttliga skördestegringen för vall torde dock vara att vallodlingen bedrivs extensivt på större andel av grödarealen än odlingen av spannmål. Detta påverkar genomsnittsavkastningen för vall negativt.

Diagram 7.31 Bärgad hektarskörd av slåttervall 1965–1992. Kg/ha

Harvested yield per hectare of ley in 1965–1992. Kg/ha

Oljevaxter, bärgad skörd

Hektarskördeuppgifterna i tabell 7.32 har erhållits från Jordbruksverket genom Oljeväxtkontoret och har beräknats från preliminär skördestatistik. Hektaravkastning har ersatts med två punkter (..) när den skördade arealen inom länet, enligt Oljeväxtkontoret, understigit 100 hektar.

Den bärgade skörden per hektar för höstraps var i nivå med genomsnittet för de fem föregående åren. Avkastningen per hektar för vårraps var 8 procent högre än femårsgenomsnittet. Hektarskörden för höstrybs var ca 5 procent lägre än genomsnittet för de fem föregående åren och vårrybsens hektarskörd var 12 procent högre än femårsgenomsnittet.

Tabell 7.32**Oljevaxter 1992. Bärgad skörd. Kg/ha¹***Oleiferous plants in 1992. Harvested yield. Kg/ha*

Område	Höstraps	Vårraps	Höstrybs	Vårrybs
<i>Län</i>				
Stockholms	2 870	2 000	1 730	1 690
Uppsala	2 370	2 520	1 890	2 130
Södermanlands	2 020	2 020	1 910	1 710
Östergötlands	2 410	1 700	1 390	1 330
Jönköpings	2 260	1 130	–	930
Kronobergs	2 330	990	1 080	1 410
Kalmar	2 480	1 200	..	920
Gotlands	2 050	1 270	1 200	1 460
Blekinge	2 480	1 330	–	..
Kristianstads	3 120	1 180	–	..
Malmöhus	3 140	1 010	..	..
Hallands	2 300	1 240	..	1 330
Göteborgs o Bohus	..	1 990	–	1 500
Älvsborgs	2 290	2 030	..	1 810
Skaraborgs	2 320	1 820	..	1 510
Värmlands	..	2 240	..	1 730
Örebro	..	2 390	1 600	2 060
Västmanlands	..	2 560	..	2 050
Kopparbergs	–	..	..	1 920
Gävleborgs	..	–	..	1 830
Västernorrlands	–	–	–	–
Jämtlands	–	–	–	–
Västerbottens	–	–	–	–
Norrbottnens	–	–	–	–
<i>Hela riket</i>				
1992	2 970	1 870	1 780	1 680
1991	2 600	1 410	1 490	1 260
1990	3 230	2 020	1 960	1 760
1989	3 650	1 810	2 220	1 620
1988	2 900	1 900	1 990	1 440
1987	2 480	1 500	1 650	1 430

1) Avser skörd med 18,0 % vattenhalt.

Källa: Jordbruksverket, oljeväxtkontoret.

Tabell 7.33**Oljevaxter, oljehalt***Oleiferous plants, oil content*

År	Oljehalt, procent			
	Höstraps	Vårraps	Höstrybs	Vårrybs
1992	48,3	45,9	45,4	43,5
1991	44,4	44,1	40,5	41,7
1990	46,0	45,2	45,4	42,8
1989	46,0	46,8	44,7	43,8
1988	44,4	45,3	43,1	42,1
1987	44,0	45,5	44,4	45,6

Oljehalten i oljevaxterna under 1992 framgår av tabell 7.33. Uppgifterna har erhållits från Oljeväxtkontoret och avser medeltal för hela riket för levererade skördar från kontrakterade arealer.

Potatis och sockerbetor, provyteskörd och bärgad skörd

Skördeuppskattningar i potatis sker endast på gårdar med odlingar om minst 0,5 hektar potatis. Odlingar med tidig potatis ingår ej i beräkningarna. För matpotatis var avkastningen nästan 10 procent högre än genomsnittet för de senaste fem åren. För potatis för stärkelse och råspnit var avkastningen 10 procent lägre än femårsgenomsnittet.

Enligt uppgifter från Sockerbolaget AB var 1992 års skörd av sockerbetor 45 100 kg/ha för riket, vilket är ca 3 procent lägre än det femåriga genomsnittet.

Tabell 7.35**Potatis för stärkelse och råspnit, stärkelsehalt***Potatoes for processing, content of starch*

År	Medelstärkelsehalt, procent		Totalt
	Sveriges	AB Skåne-Stärkelseprod. brännerier	
1992/93	17,6	17,1	17,5
1991/92	19,0	19,0	19,0
1990/91	18,4	18,2	18,4
1989/90	17,9	18,0	17,9
1988/89	18,5	18,0	18,4
1987/88	17,5	17,5	17,5

Medelstärkelsehalten för den förbrukade potatisen framgår av tabell 7.35. Uppgifterna har erhållits från Sveriges Stärkelseproducenters Förening och AB Skånebrännerier. Totalsiffran utgör ett vägt medeltal.

Tabell 7.36**Sockerbetor, sockerhalt och sockerskörd***Sugar beets, sugar content and sugar yield*

År	Socker, procent	Socker, ton/ha
1992	17,4	7,9
1991	17,7	7,7
1990	17,6	9,8
1989	17,5	9,2
1988	17,6	8,4
1987	17,7	5,8

1992 års sockerhalt på 17,4 % motsvarar en sockerskörd på 7,9 ton/ha i genomsnitt för riket. Gotlands län hade den högsta sockerhalten, 18,4 %. Den största sockerskörden per hektar, 8,8 ton, förekom i Blekinge län. Uppgifterna har erhållits från Sockerbolaget AB.

Tabell 7.34**Potatis¹ och sockerbetor 1992. Skörd kg/ha***Potatoes and sugar beets in 1992. Yield kg/ha*

Område	Matpotatis ¹		Potatis för stärkelse och råspnit		Sockerbetor
	Provyte-skörd	Bärgad skörd	Provyte-skörd	Bärgad skörd	Bärgad skörd
<i>Län</i>					
Stockholms	..	..	—	—	—
Uppsala	31 810	25 870	—	—	—
Södermanlands	..	..	—	—	—
Östergötlands	42 920	38 690	..	..	..
Jönköpings	..	..	..	..	..
<i>Kronobergs</i>	..	..	..	..	—
Kalmar	34 180	29 800	..	..	41 600
Gotlands	34 030	29 440	..	..	46 200
Blekinge	..	..	39 460	36 780	51 500
Kristianstads	38 090	33 570	35 410	33 510	45 900
<i>Malmöhus</i>	42 550	38 340	35 690	33 470	44 800
Hallands	37 760	33 250	..	..	43 800
Göteborgs o Bohus	..	..	—	—	—
Älvsborgs	..	..	—	—	—
Skaraborgs	41 510	37 120	..	..	—
<i>Värmlands</i>	39 920	35 050	—	—	—
Örebro	35 510	32 020	..	..	—
Västmanlands	..	..	—	—	—
Kopparbergs	34 700	29 240	—	—	—
Gävleborgs	27 770	23 700	—	—	—
<i>Västernorrlands</i>	25 890	16 750	—	—	—
Jämtlands	..	..	—	—	—
Västerbottens	29 050	21 560	—	—	—
Norrbottns	24 480	12 550	..	..	—
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	39 290	34 740	34 940	32 990	..
" mellanbygder	38 010	33 850	37 380	35 090	..
" norra slättbygder	42 170	37 910	..	..	..
Svealands slättbygder	35 040	30 470	..	..	..
Götalands skogsbygder	39 460	34 480	..	..	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	35 250	30 530	—	—	—
Nedre Norrland	31 210	25 460	..	..	—
Övre Norrland	26 860	17 470	..	..	—
<i>Hela riket</i>					
1992	37 740	32 850	36 640	34 390	45 100
1991	32 890	27 600	36 180	34 130	43 200
1990	38 750	33 060	41 800	40 090	55 800
1989	37 960	33 100	42 330	40 060	52 300
1988	38 920	32 680	45 070	42 080	47 900
1987	30 530	24 210	36 540	34 030	33 000

1) Avser odlingar om minst 0,5 ha.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning och Sockerbolaget AB.

Spill av potatis

För potatis görs en bestämning av det spill som blivit kvar på fältet efter brukarens skörd. I tabell 7.37 redovisas det totala spillet på riksnivå, i kg/ha. Med totalspill avses att spillet ej reducerats för små eller rötskadade knölar. Spillförlust beräknas fr.o.m. 1991 med hjälp av standardtal som beräknats på grundval av tidigare undersökningsresultat.

Tabell 7.37

Spill av potatis 1987–1992. Kg/ha

Harvesting losses for potatoes 1987–1992. Kg/ha

	Matpotatis	Potatis för stärkelse och råsprit
1992	1 210	1 930
1991	1 050	1 900
1990	2 020	1 700
1989	1 990	2 260
1988	2 140	2 010
1987	2 000	1 930

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatisskörd vid olika sättidpunkt

Genom de objektiva skördeuppskattningarna inhämtas uppgift om sättidpunkt för potatis. I en särskild bearbetning har provyteskörd för olika sättidpunkter beräknats. En tidig sättidpunkt har som regel givit en högre skörd än en senare

sättidpunkt. Detta har emellertid inte varit fallet 1992. Det bör påpekas att även andra faktorer t.ex. odlingsförutsättningar och odlingsintensitet har avgörande betydelse för hektarskördens storlek.

Tabell 7.38

Matpotatis 1992. Provyteskörd, kg/ha, på arealer med olika sättidpunkt

Table potatoes in 1992. Sample plot yield, kg/ha, on area with different time of planting

Gröda	Sättidpunkt									
	Före	13.4–	20.4–	27.4–	4.5–	11.5–	18.5–	25.5–	1.6–	Efter
	13.4	19.4	26.4	3.5	10.5	17.5	24.5	31.5	7.6	7.6

Matpotatis

Produktionsområden

Götalands södra slättbygder	..	..	36 780	40 940	40 990	36 960	40 650	..	–	–
" mellanbygder	..	..	..	35 570	41 970	37 320	33 200	..	–	..
" norra slättbygder	–	–	..	–	..	43 490	43 980	35 980	..	–
Svealands slättbygder	–	–	–	–	..	33 830	36 550	33 600	..	..
Götalands skogsbygder	–	..	–	–	..	38 900	42 930	..	–	–
Mellersta Sveriges skogsbygder	–	–	–	–	..	..	36 150	37 610	..	–
Nedre Norrland	–	–	–	–	..	..	35 090	30 040	..	..
Övre Norrland	–	–	–	–	–	–	..	28 820	27 250	..

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatisskörd vid olika odlingsstorlek

I tabell 7.39 redovisas provyteskörd av potatis på odlingar av olika storlek. Av resultaten för produktionsområden framgår att hektarskörden i allmänhet ökar med odlingens storlek.

Skillnaderna i hektarskörd torde i hög grad sammanhånga med olikheter i odlingsteknik och odlingsintensitet mellan större och mindre odlingar.

Annan publicering

Resultaten från de objektiva skördeuppskattningarna 1992 finns redovisade i SCB, statistiska meddelanden J 12 SM 9301 och 9302. I dessa finns en mer detaljerad redovisning än i årsboken. Hektarskördar av spannmål och slåttvall för kommuner redovisas som femårsmedeltal, senast i J 12 SM 9201. I J 12 SM 9205 finns en utförlig beskrivning av skördeuppskattningarna, om dess syfte, organisation, omfattning, om beräkningsmetodik och resultatens tillförlitlighet m.m.

Tabell 7.39**Potatis 1992. Provyteskörd, kg/ha, på odlingar av olika storlek**

Potatoes in 1992. Sample plot yield, kg/ha, on cultivations of different size

Gröda; område	Odling i hektar							Samtliga grupper
	0,5–	1,6–	3,1–	5,1–	10,1–	20,1–	30,1–	
	1,5	3,0	5,0	10,0	20,0	30,0		
Matpotatis								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	..	36 710	34 370	39 180	40 660	39 860	..	39 320
" mellanbygder	..	..	31 420	35 340	40 760	43 140	39 930	37 870
" norra slättbygder	..	..	..	45 050	42 790	44 740	41 190	42 190
Svealands slättbygder	..	..	..	31 860	37 110	..	37 300	34 970
Götalands skogsbygder	..	..	..	42 990	42 430	..	..	39 520
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	..	..	..	32 800	..	..	35 290
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	..	..	31 250
Övre Norrland	..	..	..	28 370	27 840	..	..	26 830
<i>Hela riket</i>								
1992	25 050	35 060	34 120	37 120	39 520	40 780	41 010	38 000
1991	22 010	26 160	30 950	32 960	35 850	35 500	34 240	32 950
1990	31 780	35 250	36 990	38 500	41 020	40 820	39 540	38 810
1989	28 850	32 020	35 930	38 770	41 020	39 300	38 530	37 910
1988	29 450	35 190	39 270	39 260	40 970	40 030	40 630	39 020
1987	25 410	28 500	31 990	31 070	31 780	28 920	28 320	30 530
Potatis för stärkelse och råspirt								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	..	..	..	..	..	..	..	35 310
" mellanbygder	..	..	..	34 240	38 270	..	41 630	37 370
" skogsbygder	..	..	..	..	..	..	..	..
<i>Hela riket</i>								
1992	..	..	37 180	34 820	38 510	..	40 400	37 090
1991	..	..	33 670	35 830	38 430	39 650	..	36 520
1990	..	39 850	40 750	42 120	44 390	..	43 280	42 180
1989	..	..	42 350	41 760	43 640	..	45 620	42 890
1988	39 560	40 690	45 170	45 250	47 740	45 660	45 090	45 550
1987	31 970	34 550	35 370	36 120	38 450	39 500	37 850	36 540

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Totalskördar

SCB redovisar årligen totalskördar för olika grödor. Totalskördarna för spannmål, slättervall och potatis grundas på arealuppgifter från lantbruksregistret och hektarskördar från de objektiva skördeuppskattningarna. Uppgifterna om totalskörd avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark. För oljeväxter erhålls fr.o.m. 1 juli 1991 uppgifter från Jordbruksverket genom Oljeväxkontoret. Tidigare levererades uppgifterna från Sveriges Oljeintressenters Förening (SOF). För sockerbetor erhålls uppgifter från Sockerbolaget AB.

Besädd areal

Arealuppgifter till lantbruksregistret avser ej alltid exakt de besädda arealerna. Skillnaderna beror bl.a. på att mindre vägar, diken m.m. har medräknats i de arealuppgifter som lantbrukarna lämnat. Före totalskördeberäkningarna utförs därför vissa korrigeringar av arealuppgifterna för att bestämma den besädda arealen. Korrigeringstalen bestäms genom särskilda fältmätningar av drygt 300 slumpmässigt utvalda företag där arealen för samtliga grödor kontrollmäts. På ytterligare ca 200 företag kontrollmäts dessutom enbart potatisarealen. Med ledning av resultat från flera års mätningar fastställs årliga korrigeringstal för olika grödor/grödgrupper och riksområden (se bilaga 2). Talen framgår av nedanstående tabell. Av denna framgår bl.a. att den uppgivna arealen av fodersäd i riksområde 2 och 3 är 10 procent högre än den besädda. För matpotatis däremot är den uppgivna arealen 5 procent lägre än den besädda i riksområde 1 och 2.

Korrigeringsstal för beräkning av besädd areal 1992

Gröda/Grödgrupp	Riksområde		
	1	2	3
Brödsäd	0,98	0,95	0,90
Fodersäd	0,97	0,90	0,90
Slättervall	1,00	0,95	0,95
Matpotatis	1,05	1,05	0,90
Potatis för stärkelse och råspirt	1,00	1,00	1,00

Totalskördar för spannmål, slättervall och potatis beräknas som produkten av besädd areal och bärgad skörd per hektar.

Brödsäd

Totalskörden av brödsäd uppgick 1992 till 1,5 miljoner ton, vilket var ca 100 000 ton mindre än 1991 års totalskörd och 82 procent av genomsnittet för de fem senaste åren. För höstvet och höstråg blev totala skörden 90 respektive 63 procent av femårsgenomsnittet. Minskningen i förhållande till föregående år beror i första hand på minskade arealer.

Den totala skörden av vårvete blev endast 50 procent av femårsgenomsnittet, en följd av både låg hektarskörd och liten areal.

Avsnittet innehåller uppgifter för

- Brödsäd
- Fodersäd
- Oljeväxter
- Slättervall
- Potatis och sockerbetor

Tabell 7.40

Brödsäd 1992. Totalskördar. Ton¹

Bread grain in 1992. Total yields. Tons

Område	Höstvete	Vårvete	Höstråg
Län			
Stockholms	52 500	4 400	..
Uppsala	95 500	14 000	..
Södermanlands	99 100	8 200	7 300
Östergötlands	235 100	10 100	27 600
Jönköpings	..	..	..
Kronobergs			
Kalmar	30 100	..	5 400
Gotlands	25 700	..	10 000
Blekinge	9 300	..	..
Kristianstads	70 100	12 500	16 300
Malmöhus			
Hallands	266 900	30 900	27 000
Göteborgs o Bohus	28 100	..	..
Älvsborgs	8 100	..	..
Skaraborgs	43 200	..	..
	225 000	7 900	17 400
Värmlands			
Örebro	11 200	..	..
Västmanlands	29 300	14 400	..
Kopparbergs	43 900	10 100	..
Gävleborgs	..	..	..
Västernorrlands			
Jämtlands	..	..	..
Västerbottens	..	..	..
Norrbottns	..	..	..
Produktionsområden			
Götalands södra slättbygder	301 900	37 100	25 800
" mellanbygder	104 500	14 700	33 200
" norra slättbygder	465 000	17 800	43 100
Svealands slättbygder	327 000	52 000	21 300
Götalands skogsbygder	55 300	2 600	8 300
Mellersta Sveriges skogsbygder	26 000	..	4 000
Nedre Norrland	..	..	..
Övre Norrland	..	..	..
Hela riket			
1992	1 280 000	126 300	135 900
1991	1 324 600	156 300	164 900
1990	2 094 800	148 100	334 700
1989	1 576 400	174 400	319 100
1988	966 200	329 300	127 700
1987	1 124 200	433 600	137 200

1) Avser bärgad skörd vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Fodersäd

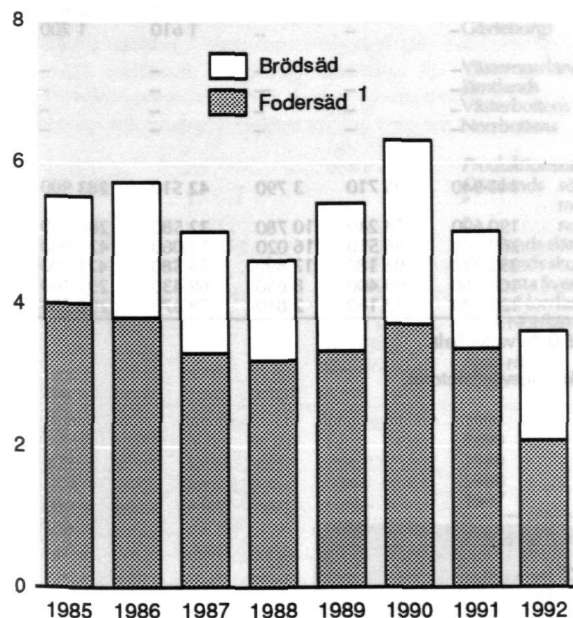
Totalskörden av fodersäd (exkl. blandsäd) blev 1992 2,1 miljoner ton, vilket är en kraftig minskning jämfört med de senaste fem åren och den lägsta som uppmätts sedan de objektiva skördeuppskattningarna infördes 1960. För korn och havre blev skörden 65 respektive 56 procent av femårsgenomsnittet. Minskningen beror främst på årets låga hektarskördar men även på att arealerna av dessa grödor är de minsta på många år, en effekt av omställningsåtgärder inom jordbruket.

Blandsäd ingår inte i de objektiva skördeuppskattningarna, men med hjälp av arealuppgifter från lantbruksregistret och de skattade hektarskördarna för korn och havre beräknas den totala skörden av blandsäd till ca 0,2 miljoner ton.

Diagram 7.42
Totalskördar av brödsäd och fodersäd¹ 1985–1992.
Miljoner ton

Total yields of bread grain and coarse grain in 1985–1992.
Millions of tons

Miljoner ton

1) Exkl blandsäd

Tabell 7.41

Fodersäd 1992. Totalskördar. Ton¹

Coarse grain in 1992. Total yields. Tons

Område	Korn	Havre
Län		
Stockholms	40 000	32 300
Uppsala	147 300	56 500
Södermanlands	47 400	59 000
Östergötlands	78 200	49 700
Jönköpings	14 600	15 400
Kronobergs	10 100	8 900
Kalmar	38 500	14 100
Gotlands	37 200	4 100
Blekinge	14 600	3 800
Kristianstads	103 300	13 200
Malmöhus	196 400	34 900
Hallands	51 600	24 700
Göteborgs o Bohus	12 000	14 400
Älvsborgs	40 900	55 300
Skaraborgs	75 300	154 100
Värmlands	27 200	28 600
Örebro	63 300	71 300
Västmanlands	91 800	92 700
Kopparbergs	44 200	17 800
Gävleborgs	37 900	25 500
Västernorrlands	15 400	..
Jämtlands	10 100	..
Västerbottens	33 700	2 500
Norrbottns	9 900	..
Produktionsområden		
Götalands södra slättbygder	244 300	50 700
" mellanbygder	161 000	26 200
" norra slättbygder	158 300	214 600
Svealands slättbygder	400 600	330 600
Götalands skogsbygder	107 700	91 500
Mellersta Sveriges skogsbygder	85 300	73 300
Nedre Norrland	58 700	15 700
Övre Norrland	44 500	3 800
Hela riket		
1992	1 260 500	806 500
1991	1 935 300	1 426 100
1990	2 122 600	1 584 200
1989	1 870 000	1 455 300
1988	1 878 700	1 330 300
1987	1 907 400	1 440 000

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Oljeväxter

Totalskördeuppgifterna i tabell 7.43 bygger på preliminär skördestatistik från Oljeväxtkontoret. Statistiken omfattar skörd från kontraktbundna odlingar och odlingar utan kontrakt s.k. hembud.

1992 års totalskörd av oljeväxter för riket blev 283 900 ton, vilket är 18 procent lägre än genomsnittet för de senaste fem åren. Höstraps och höstrybs har gett en avsevärt lägre totalskörd än föregående år. Totalskörden av höstraps var ca 25 procent lägre än femårsgenomsnittet. För vårraps var däremot totalskörden ca 10 procent högre än femårsgenomsnittet. Totalskörden av höstrybs uppgick endast till 35 procent av genomsnittet för de fem senaste åren, medan vårrybskörden var drygt 70 procent av femårsgenomsnittet.

Tabell 7.43

Oljeväxter 1992. Totalskördar. Ton¹

Oleiferous plants in 1992. Total yields. Tons

Område	Höstraps	Vårraps	Höstrybs	Vårrybs	Summa oljeväxter
Län					
Stockholms	230	3 650	700	3 040	7 600
Uppsala	240	13 290	1 160	4 220	18 900
Södermanlands	360	5 860	1 090	5 410	12 700
Östergötlands	4 600	14 500	150	4 650	23 900
Jönköpings	270	250	–	310	800
Kronobergs	–	280	–	200	600
Kalmar	5 540	1 430	–	190	7 200
Gotlands	4 600	3 760	130	1 090	9 600
Blekinge	1 390	1 290	–	–	2 700
Kristianstads	24 340	2 190	–	–	26 500
Malmöhus	95 520	2 750	–	–	98 300
Hallands	390	2 450	–	1 860	4 700
Göteborgs o Bohus	–	930	–	730	1 700
Älvsborgs	340	3 850	–	4 070	8 300
Skaraborgs	3 940	16 170	–	4 530	24 700
Värmlands	–	1 880	–	1 920	3 800
Örebro	–	6 720	260	3 070	10 100
Västmanlands	–	14 420	–	3 060	17 600
Kopparbergs	–	–	–	2 520	2 600
Gävleborgs	–	–	–	1 610	1 700
Västernorrlands	–	–	–	–	–
Jämtlands	–	–	–	–	–
Västerbottens	–	–	–	–	–
Norrbottens	–	–	–	–	–
Hela riket					
1992	141 940	95 710	3 790	42 510	283 900
1991	190 690	54 240	10 780	32 580	288 300
1990	267 220	86 510	16 020	52 060	421 800
1989	252 710	91 180	17 890	59 580	421 300
1988	105 660	109 400	8 650	69 430	293 100
1987	121 670	92 160	2 810	79 670	296 300

1) Avser frö med 18,0 % vattenhalt.

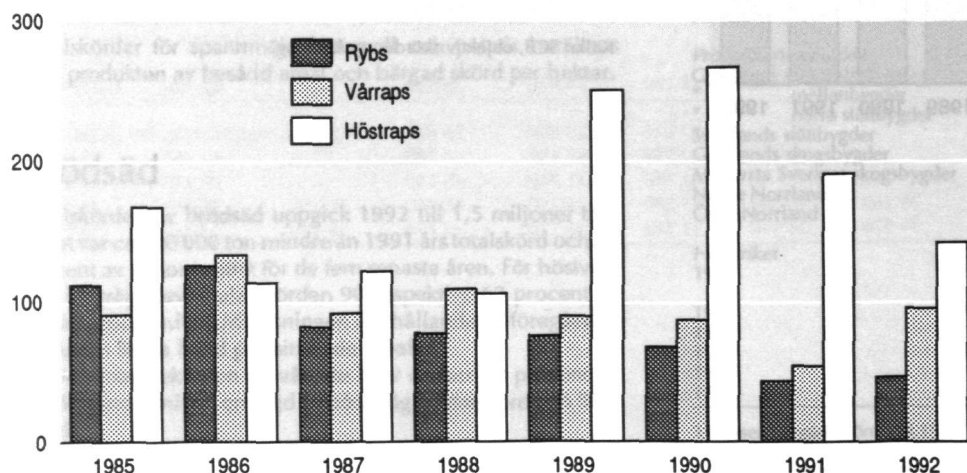
Källa: Jordbruksverket, oljeväxtkontoret.

Diagram 7.44

Totalskörd av oljeväxter 1985–1992. 1 000 ton

Total yield of oleiferous plants in 1985–1992. 1 000 tons

Ton i tusental

Slåttervall

Den totala vallskörden 1992 uppgick till 4,1 miljoner ton, vilket är ca 13 procent lägre än femårsgenomsnittet och 0,7 miljoner ton lägre än 1991 års skörd. Detta är den lägsta vallskörden sedan 1986.

Av den totala vallskörden utgjorde första skörden nästan 65 procent i genomsnitt för riket. I Övre Norrland utgjorde första skörden 74 procent av totala skörden medan motsvarande resultat för Götalands södra slättbygder var 57 procent.

Tabell 7.45
Slåttervall 1992. Totalskördar. Ton¹
Ley in 1992. Total yields. Tons

Område	Första skörd	Återväxt	Totalt
<i>Län</i>			
Stockholms	78 200	..	..
Uppsala	110 100	85 600	195 700
Södermanlands	87 000	53 100	140 100
Östergötlands	144 200	78 700	223 000
Jönköpings	161 400	87 900	249 300
Kronobergs	94 000	45 900	139 800
Kalmar	172 600	75 200	247 700
Gotlands	110 100	44 300	187 500
Blekinge	39 400	26 000	65 300
Kristianstads	133 800	95 900	229 800
Malmöhus	122 500	56 800	179 300
Hallands	105 600	82 600	188 200
Göteborgs o Bohus	82 600	39 300	121 900
Älvsborgs	187 600	129 700	317 300
Skaraborgs	175 400	108 300	283 600
Värmlands	120 000	52 000	172 100
Örebro	75 300	43 600	118 900
Västmanlands	59 000	40 300	99 200
Kopparbergs	86 500	49 800	136 300
Gävleborgs	116 700	58 000	174 800
Västernorrlands	97 300	38 600	135 900
Jämtlands	78 500	36 400	114 900
Västerbottens	134 500	45 600	180 100
Norrbottens	82 000	30 500	112 400
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	113 600	86 400	200 000
" mellanbygder	345 700	151 800	497 600
" norra slättbygder	257 900	160 800	418 800
Svealands slättbygder	414 600	275 200	689 800
Götalands skogsbygder	762 600	462 700	1 225 400
Mellersta Sveriges skogsbygder	257 300	126 800	384 100
Nedre Norrland	275 100	131 800	406 900
Övre Norrland	217 300	76 100	293 500
<i>Hela riket</i>			
1992	2 644 300	1 471 700	4 116 000
1991	3 319 800	1 467 200	4 787 000
1990	3 296 200	1 922 900	5 219 000
1989	3 049 200	1 574 900	4 624 100
1988	2 787 000	1 648 100	4 435 700
1987	3 147 500	1 340 200	4 487 700

1) Vid 16,5 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis och sockerbetor

De i tabell 7.46 redovisade resultaten avser bärgade totalskördar. Detta innebär för matpotatis att de biologiska skördarna efter reducering för små, grönfärgade och rötskadade knölar, även reducerats för spill och obärgade arealer. Totalskörden av matpotatis på odlingar om minst 0,5 hektar uppgick 1992 till ca 951 000 ton för riket, vilket var 23 procent högre än femårsgenomsnittet. Den mycket höga skörden är en kombination av hög avkastning och en kraftig arealökning. Enligt lantbruksregistret ökade matpotatisarealen i riket (odlingar om minst 0,5 hektar) med nästan 2 400 hektar eller 9 procent från 1991 till 1992. Matpotatisodlingar mindre än 0,5 hektar omfattade 1992 enligt lantbruksregistret 2 315 hektar för riket. Avkastningen från dessa odlingar ingår ej i den beräknade totalskörden.

Totalskörden för potatis till stärkelse och råspnit har reducerats för rötskadade knölar, spill och obärgade arealer. Totalskörden för stärkelse- och råspnitspotatis var 302 000 ton. Detta är ca 15 procent lägre än femårsgenomsnittet. Skörden av potatis för stärkelse och råspnit bestäms endast för odlingar inom det huvudsakliga odlingsområdet omfattande södra Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län. Skörden på odlingar utanför detta område har beräknats med ledning av aktuella arealuppgifter från lantbruksregistret och tidigare års relation mellan skördar utanför och inom odlingsområdet.

Enligt Sockerbolaget AB blev 1992 års totalskörd av sockerbetor ca 2,1 miljoner ton. Detta är drygt 30 procent högre än 1991 och ca 95 procent av femårsgenomsnittet. Den odlade arealen av sockerbetor ökade 1992 med 25 procent till ca 48 000 hektar jämfört med föregående år, vilket bidragit till den ökade totalskörden.

Annan publicering

Uppgifter om totalskördens storlek publiceras årligen i SM serie J, senast J 12 SM 9301.

Tabell 7.46

Potatis och sockerbetor 1992. Totalskördar. Ton
Potatoes and sugar beets in 1992. Total yields. Tons

Område	Matpotatis ¹ Odlingar ≥ 0,5 hektar	Potatis för stärkelse och råspnit ²	Sockerbetor
Län			
Stockholms	..	—	—
Uppsala	12 500	—	—
Södermanlands	..	—	—
Östergötlands	74 300	..	..
Jönköpings	..	..	—
Kronobergs	..	..	—
Kalmar	31 800	..	79 260
Gotlands	27 000	..	179 070
Blekinge	..	94 700	42 560
Kristianstads	149 700	138 900	507 130
Malmöhus	165 900	28 100	1 303 740
Hallands	126 100	..	23 090
Göteborgs o Bohus	..	—	—
Älvsborgs	..	—	—
Skaraborgs	162 500	..	—
Värmlands	30 400	—	—
Örebro	44 100	..	—
Västmanlands	..	—	—
Kopparbergs	22 100	—	—
Gävleborgs	10 900	..	—
Västernorrlands	6 500	—	—
Jämtlands	..	—	—
Västerbottens	15 200	..	—
Norrbottnens	9 400	..	—
Produktionsområden			
Götalands södra slättbygder	269 600	32 000	..
" mellanbygder	207 600	241 200	..
" norra slättbygder	209 700	..	..
Svealands slättbygder	84 800	..	—
Götalands skogsbygder	73 400	..	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	43 600	—	—
Nedre Norrland	35 100	..	—
Övre Norrland	26 700	..	—
Hela riket			
1992	950 600	302 300	2 136 000
1991	730 900	298 200	1 627 700
1990	834 200	351 900	2 775 500
1989	804 700	374 700	2 653 900
1988	882 600	400 220	2 438 580
1987	622 200	335 490	1 698 750

1) Avser bärgad skörd efter reducering för små, grönfärgade och rötskadade knölar.
2) Avser bärgad skörd efter reducering för rötskadade knölar.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning och Sockerbolaget AB.

Så- och skördetidpunkter

Uppgifter om så- och skördetidpunkt insamlas i anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna. Uppgifter om tidpunkten för vårsådd inhämtas i samband med uppläggning av provytor under våren. Såtidpunkten anges med veckonummer. Skördetidpunkten är datum för brukarens skörd. För höstsådda grödor har såtiden erhållits i samband med insamlingen av uppgifter om höstsådda arealer. Tidpunkten anges med indelning i 15-dagarsintervall.

Avsnittet innehåller uppgifter om

- Mediantidpunkt för sådden
- Mediantidpunkt för skörden
- Antal dagar mellan sådd och skörd

Mediantidpunkt för sådden

Mediantidpunkten avser den tidpunkt då hälften av grödans areal såtts. I tabell 7.47 redovisas mediantidpunkter för sådden 1992, höstsådden kommer alltså att skördas 1993. De höstsådda grödorna såddes i stort sett i normal tid. För höstråg och höstraps inträffade mediansåtidpunkten för riket tre dagar tidigare än genomsnittet för de fem närmast föregående åren. Höstvetete och höstrybs såddes en dag tidigare än normalt.

Mediantidpunkten för vårsådd spannmål inträffade ca två veckor senare än femårsgenomsnittet. Även sättnings av matpotatis skedde två veckor senare än normalt, medan potatis för stärkelse och råspriet sattes ca tre dagar senare än mediantidpunkten för de fem senaste åren.

Tabell 7.47

Mediantidpunkt¹ för sådd av spannmål och höstoljeväxter samt sättnings av potatis 1992

Median date for the sowing of grain, oleiferous plants and potatoe planting in 1992

Område	Höstvetete	Höstråg	Höstraps	Höstrybs	Vårvetete	Korn	Havre	Matpotatis ²	Potatis för stärkelse och råspriet ²
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	13.9	12.9	12.8	..	16.4	19.4	4.5	18.5	..
" mellanbygder	20.9	17.9	15.8	..	20.4	26.4	29.4	16.5	8.5
" norra slättbygder	15.9	10.9	9.8	..	11.5	12.5	14.5	27.5	..
Svealands slättbygder	13.9	5.9	10.8	10.8	13.5	14.5	14.5	29.5	..
Götalands skogsbygder	19.9	15.9	12.8	..	14.5	12.5	15.5	25.5	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	15.9	10.9	..	..	..	16.5	17.5	29.5	..
Nedre Norrland	..	..	..	..	..	26.5	24.5	2.6	..
Övre Norrland	-	-	-	-	-	30.5	31.5	10.6	..
<i>Hela riket</i>									
1992	15.9	11.9	12.8	11.8	8.5	11.5	14.5	24.5	8.5
1991	14.9	14.9	19.8	14.8	19.4	22.4	25.4	11.5	5.5
1990	14.9	13.9	12.8	12.8	7.4	20.4	23.4	3.5	29.4
1989	10.9	10.9	13.8	10.8	18.4	26.4	27.4	8.5	29.4
1988	15.9	13.9	14.8	11.8	3.5	4.5	5.5	11.5	9.5
1987	25.9	23.9	20.8	15.8	2.5	5.5	5.5	17.5	16.5

1) Avser tidpunkten då hälften av arealen såtts.

2) Avser odlingar > 0.5 hektar.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Mediantidpunkt för skörden

Skörden av höstvetete och höstråg 1992 bärgades i genomsnitt för riket cirka två veckor tidigare än normalt. Tidpunkten då hälften av vårvetearealen skördats inträffade några dagar tidigare än genomsnittet för de fem senaste åren. Skörden av korn och havre bärgades däremot några dagar senare än normalt.

Första skörden av slåttervall bärgades en vecka tidigare än normalt. Mediantidpunkten för skörd av matpotatis var normal. Tiden för skörd av potatis för stärkelse och råspirt bestäms delvis av leveransplanerna till brännerier och stärkelsefabriker. Närmare hälften av arealen skördades före 5 oktober.

Tabell 7.48

Mediantidpunkt¹ för skörd av spannmål, slåttervall (första skörd) och potatis 1992

Median date for the harvesting of grain, first cut of ley and potatoes in 1992

Område	Höstvetete	Vårvete	Höstråg	Korn	Havre	Slåtter- vall	Mat- potatis ²	Potatis för stärkelse och råspirt ²
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slåttbygder	3.8	9.8	26.7	4.8	14.8	4.6	20.9	27.9
" mellanbygder	6.8	15.8	31.7	6.8	10.8	6.6	21.9	6.10
" norra slåttbygder	12.8	10.9	2.8	5.9	6.9	8.6	22.9	..
Svealands slåttbygder	16.8	11.9	4.8	6.9	5.9	14.6	20.9	..
Götalands skogsbygder	15.8	12.9	3.8	6.9	11.9	11.6	22.9	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	16.8	..	5.8	10.9	11.9	16.6	19.9	..
Nedre Norrland	..	..	..	21.9	18.9	28.6	16.9	..
Övre Norrland	..	..	..	24.9	28.9	4.7	16.9	..
<i>Hela riket</i>								
1992	11.8	3.9	1.8	6.9	7.9	14.6	20.9	5.10
1991	1.9	5.9	20.8	26.8	3.9	5.7	22.9	3.10
1990	20.8	28.8	6.8	22.8	31.8	17.6	18.9	26.9
1989	19.8	23.8	5.8	19.8	21.8	16.6	13.9	30.9
1988	17.8	29.8	10.8	24.8	3.9	19.6	14.9	3.10
1987	28.9	2.10	8.9	18.9	29.9	3.7	23.9	8.10

1) Avser tidpunkten då hälften av arealen skördats.

2) Avser odlingar > 0,5 hektar.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

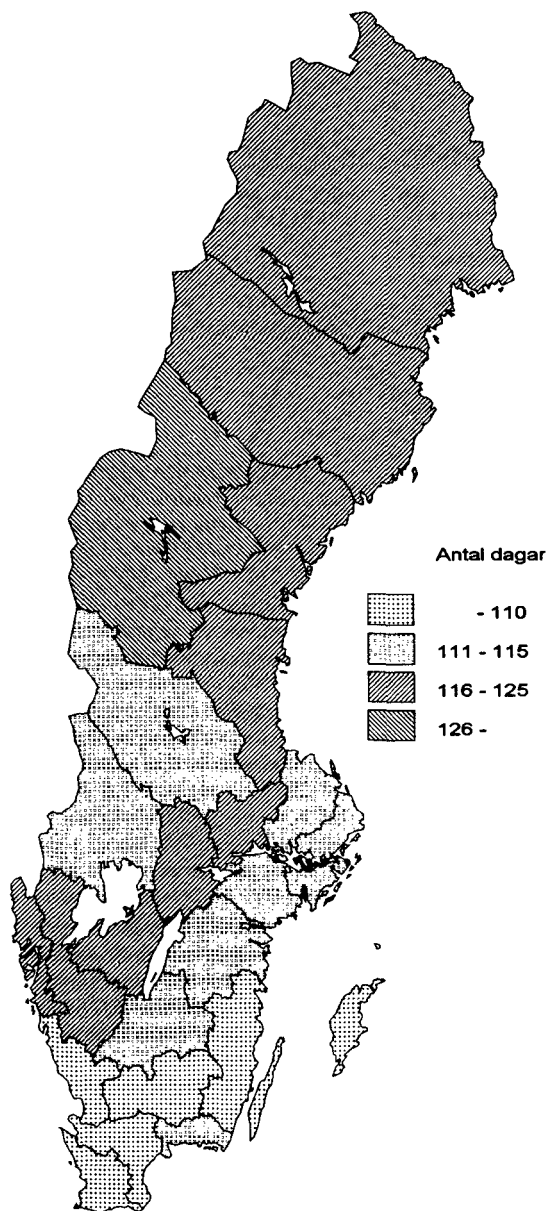
Antal dagar mellan sådd och skörd

I tabell 7.49 redovisas genomsnittligt antal dagar mellan sådd och skörd för vårsädesgrödorna 1992. Resultaten för riket visar att för samtliga vårsådda spannmålsgrödor var tidsperioden mellan sådd och skörd mycket kortare än genomsnittet för de fem föregående åren. Detta beror främst på att vårsådden 1992 genomfördes senare än normalt.

Karta 7.50

Antal dagar mellan sådd och skörd av korn 1992 inom län

Average number of days between sowing and harvesting of barley in 1992 for counties

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Tabell 7.49

Antal dagar mellan sådd och skörd 1992

Average number of days between sowing and harvesting in 1992

Område	Vårvete	Korn	Havre
<i>Län</i>			
Stockholms	120	114	112
Uppsala	118	112	114
Södermanlands	116	113	108
Östergötlands	118	111	112
Jönköpings	..	112	110
Kronobergs	..	109	110
Kalmar	..	106	112
Gotlands	..	102	109
Blekinge	..	112	107
Kristianstads	118	107	109
Malmöhus	116	104	106
Hallands	..	108	109
Göteborgs o Bohus	..	124	124
Älvsborgs	..	117	114
Skaraborgs	120	118	116
Värmlands	..	112	113
Örebro	121	117	116
Västmanlands	119	116	113
Kopparbergs	..	114	116
Gävleborgs	..	116	117
Västernorrlands	-	120	..
Jämtlands	-	127	..
Västerbottens	-	116	124
Norrbottens	-	122	..
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	115	106	106
" mellanbygder	119	104	106
" norra slättbygder	119	115	115
Svealands slättbygder	118	114	112
Götalands skogsbygder	120	111	115
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	115	116
Nedre Norrland	..	119	119
Övre Norrland	-	117	120
<i>Hela riket</i>			
1992	118	111	113
1991	140	125	130
1990	140	127	133
1989	127	115	117
1988	126	115	123
1987	156	136	149

.. Antal UE i bearbetningen understiger 30.

- Provytefält med grödan saknas.

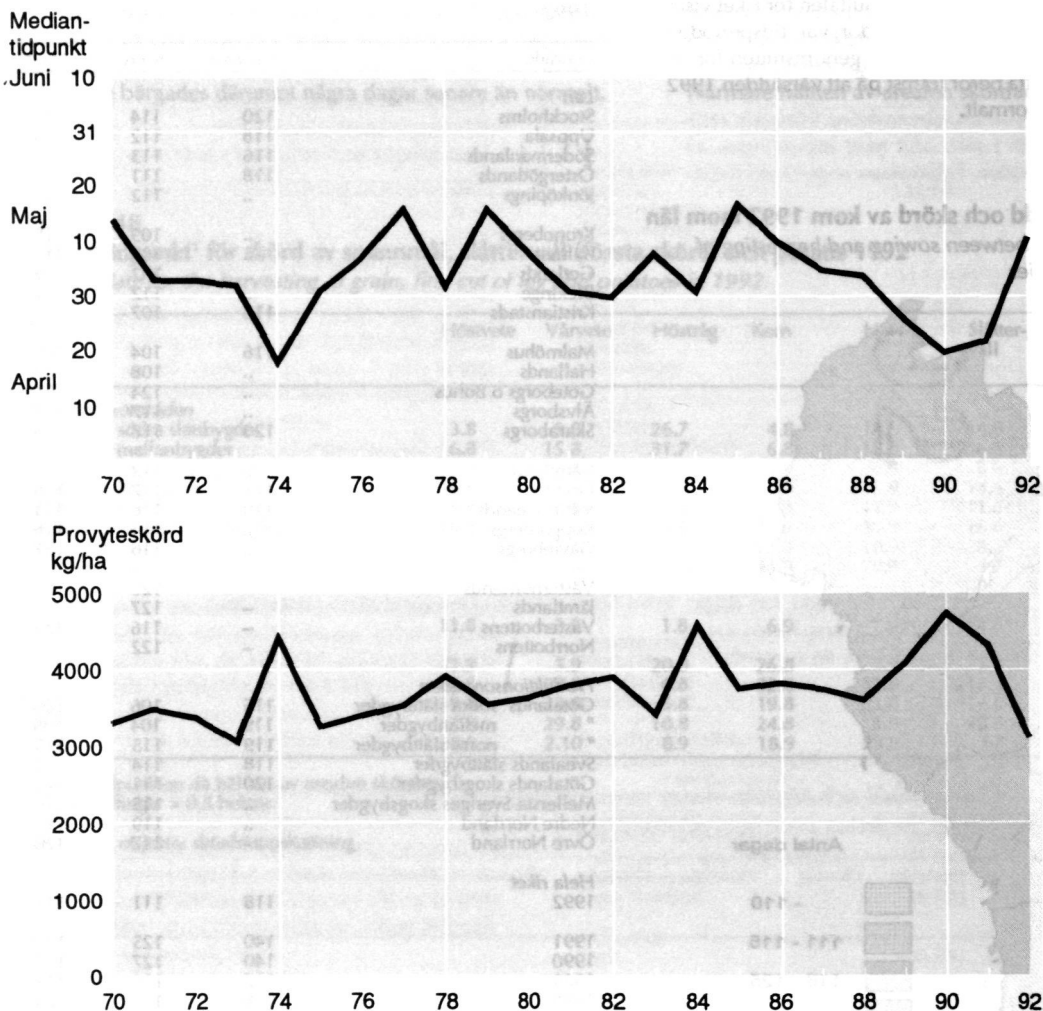
Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Annan publicering

De objektiva skördeuppskattningarnas uppgifter om tidpunkt för sådd och skörd samt om antal dagar mellan sådd och skörd redovisas årligen i SM serie J, senast J 12 SM 9302.

Diagram 7.51 Mediantidpunkt för sådd samt provyteskörd av korn 1970–1992

Median date for spring sowing and sample plot yield per hectare for barley 1970–1992

I diagram 7.51 har mediantidpunkt för sådd och skördeavkastning för korn i riket sammanställts för tidsperioden 1970–1992. Uppgifterna speglar faktiska förhållanden i praktiskt jordbruk. Diagrammet visar att tidig sådd i regel har givit hög skörd. Det måste dock starkt betonas att avkastningen beror på ett flertal faktorer. För skördeutvecklingen har, förutom såtidpunkten, årsmånen efter sådden haft avgörande inflytande.

Stor betydelse för grödornas utveckling har väderleken och de klimatiska förutsättningarna. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) mäter kontinuerligt solskens-timmar, nederbörd m.m. vid ett antal mätstationer. I bilaga 5 redovisas månadsuppgifter för ett urval av dessa stationer.

8 Trädgårdsodling

I kapitel 8 redovisas uppgifter om frilandsarealer och växthus-
ytor för trädgårdsodling enligt lantbruksregistret. Uppgifterna
ingår i den årliga juniregistreringen. Vidare lämnas vissa

resultat om produktionen m.m. som erhålls vid separata
trädgårdsräkningar/inventeringar (senast 1988 respektive 1991).

Med trädgårdsodling avses od-
ling av köksväxter, blommor,
krukväxter, frukt, bär och plant-
skolealster.

Med trädgårdsföretag avses
företag och andra enheter
(institutioner, anstalter m.fl.)
med trädgårdsodling omfat-
tande minst 200 m² växthus
eller minst 2 500 m² frilands-
areal. Odlingar i hemträd-
gårdar eller för husbehov med-
räknas ej.

Frilandsarealer och växthusytor

Uppgifter om frilandsarealer och
växthusytor erhålls sedan 1970 vid
den årliga registreringen i LBR i juni.
Några år (1972, 1977, 1982, 1985,
1988 och 1991) har uppgifter om
trädgårdsodlingen insamlats i sär-
skilda trädgårdsräkningar/inventering-
ar varvid insamlingen i juni utgått.

Juniregistreringen syftar till att ge
en grov bild av produktionsresurserna
inom frilands- och växthusodlingen.
Av tabell 8.1 framgår att 1992 be-
drevs trädgårdsodling vid ca 4 300
företag i landet. Frilandsodling före-
kom på 79 % av företagen på en
sammanlagd areal av 13 200 hektar,
varav nära hälften i Skånelänen. Växt-
husodling förekom på ca 1 400 före-
tag med en sammanlagd yta av 3,3
miljoner kvadratmeter. Den genom-
snittliga växthusytan per företag var
däremot ca 2 300 kvadratmeter.

Trädgårdsodlingen brukar variera
en hel del över åren, särskilt gäller
detta frilandsarealens omfattning.
1984 noterades den största fri-
landsarealen sedan 1970 då registre-
ringen startade. Såväl areal som antal
företag har därefter åter minskat.

Tabell 8.1

Växthusyta och frilandsareal för trädgårdsodling 1992 samt antal företag med odling

Areas of greenhouses and outdoors cultivation in 1992 and number of enterprises

Område; storleksgrupp	Växthus		Friland		Totala antalet företag ¹
	Yta, m ²	Antal	Areal, hektar	Antal	
<i>Län</i>					
Stockholms	227 063	111	267,3	96	174
Uppsala	28 582	30	139,8	53	70
Södermanlands	61 327	35	158,3	54	73
Östergötlands	123 399	64	523,5	143	177
Jönköpings	50 918	35	297,6	96	114
<i>Kronobergs</i>	32 095	30	178,6	88	106
Kalmar	55 651	44	802,6	219	245
Gotlands	25 101	25	682,6	157	165
Blekinge	44 949	28	593,1	171	186
Kristianstads	465 130	132	3 252,2	597	697
<i>Malmöhus</i>	1 322 501	300	2 836,4	483	691
Hallands	201 457	89	688,0	247	307
Göteborgs o Bohus	95 247	61	184,7	74	113
Älvsborgs	117 526	70	193,4	101	151
Skaraborgs	79 287	68	580,8	165	198
<i>Värmlands</i>	40 194	33	243,7	73	89
Örebro	39 550	30	440,5	126	144
Västmanlands	64 118	29	91,4	43	60
Kopparbergs	42 653	41	174,2	63	84
Gävleborgs	51 989	32	122,3	52	73
<i>Västernorrlands</i>	45 468	47	146,1	61	89
Jämtlands	16 538	22	97,3	42	55
Västerbottens	59 636	44	98,1	65	89
Norrbottens	34 730	26	368,9	102	117
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
Under 2,1	2 689 231	976	365,6	432	1 201
2,1 – 5,0	215 854	132	907,3	474	517
5,1 – 10,0	130 529	98	1 318,5	464	485
10,1 – 20,0	109 367	67	1 951,3	516	542
20,1 – 30,0	44 173	52	1 361,4	342	352
30,1 – 50,0	30 182	31	1 891,6	397	402
50,1 – 100,0	53 386	41	2 897,1	464	479
Över 100,0	52 387	29	2 468,6	282	289
<i>Hela riket</i>					
1992	3 325 109	1 426	13 161,4	3 371	4 267
1990	3 332 509	1 498	13 324,0	3 716	4 613
1989	3 332 521	1 517	13 701,0	3 897	4 813
1987	3 176 076	1 537	14 473,9	4 302	5 167
1986	3 257 266	1 568	14 425,9	4 355	5 199
1984	3 576 396	1 755	14 824,7	4 779	5 672

1) Mer än ett slag av odling kan förekomma vid samma företag varför summan av antalet företag med olika slag av odling i regel överstiger totala antalet.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Frilandsarealens användning

Av tabell 8.2 och diagram 8.3 framgår frilandsarealens användning för olika växtslag under 1992 enligt den årliga registreringen i LBR i juni. Odlingen av köksväxter var dominerande med ca 44 % av arealen. Regionalt noteras att andelen köksväxter var högst i Gotlands och Malmöhus län med 85 % respektive 65 % av den totala frilandsarealen. Antalet företag i landet som odlade köksväxter var 1992 ca 1 800.

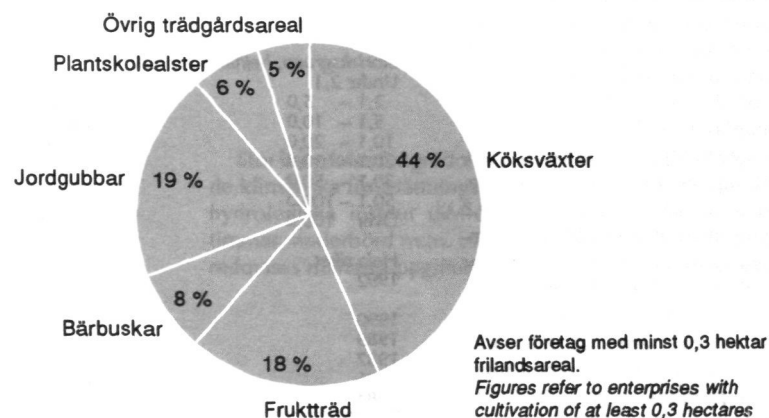
Vid en jämförelse över tiden för olika växtslag kan noteras att arealerna för fruktträd kraftigt minskade under åren 1989–1992. Arealen för jordgubbsodling har ökat under 1980-talet.

Jämförelser av resultat från lantbruksregistreringarna i juni varje år och trädgårdsräkningar/inventeringar (senast avseende 1987 respektive 1992) bör ske med viss försiktighet beroende på olikheter i undersökningsförfarande och undersökningstidpunkt. I trädgårdsräkningarna insamlas uppgifter från företag med odling i växthus genom intervjuer. Uppgifter om utnyttjade arealer vid dessa räkningar/inventeringar avser helt kalenderår och skall lämnas med noggrann specificering på olika växtslag. För frilandsodlingen har både antalet företag och arealen för frilandsodling varit lägre vid trädgårdsundersökningarna än vid lantbruksregistreringarna. Detta kan till viss del förklaras av att man vid trädgårdsräkningarna/inventeringarna har säkrare underlag för att utesluta arealer för husbehovsodling. För ytterligare jämförelser, bl.a. av växthusytorna se J 10 SM 9103.

Tabell 8.2**Frilandsareal för olika trädgårdsväxter 1992. Hektar***Outdoors cultivation for horticultural plants in 1992. Hectares*

Område	Köksväxter	Fruktträd	Bärbuskar	Jordgubbar	Plantskolealster	Övriga trädgårdsväxter	Summa
<i>Län</i>							
Stockholms	84,8	34,2	26,5	84,8	10,7	25,5	266,5
Uppsala	33,5	17,8	4,1	38,0	2,2	44,0	139,6
Södermanlands	42,6	7,9	30,5	47,3	16,4	13,3	158,0
Östergötlands	280,2	6,5	18,1	158,8	36,7	22,7	523,0
Jönköpings	23,8	87,1	82,2	69,8	22,7	11,6	297,2
<i>Kronobergs</i>							
Kalmar	27,5	51,2	12,6	63,0	19,0	5,1	178,4
Gotlands	458,8	19,8	7,7	235,1	26,9	54,0	802,3
Blekinge	582,9	31,6	5,5	31,6	12,8	18,1	682,5
Kristianstads	182,9	56,0	5,8	298,8	29,9	19,2	592,6
	916,8	1 614,6	143,7	300,4	134,5	142,2	3 252,2
<i>Malmöhus</i>							
Hallands	1 852,0	393,0	30,9	148,0	253,5	158,3	2 835,7
Göteborg o Bohus	336,1	28,2	23,2	127,0	125,9	47,4	687,8
Älvsborgs	32,0	2,2	15,4	113,0	16,3	5,8	184,7
Skaraborgs	41,7	—	11,7	109,0	23,2	7,6	193,2
	279,2	10,2	104,9	134,2	45,2	6,8	580,5
<i>Värmlands</i>							
Örebro	62,0	..	31,2	130,7	..	5,3	243,5
Västmanlands	254,9	—	36,2	122,4	14,6	12,3	440,4
Kopparbergs	21,3	—	9,6	43,7	11,6	4,9	91,1
Gävleborgs	65,4	..	43,1	44,4	..	8,1	174,0
	38,8	..	3,7	74,6	..	2,4	122,1
<i>Västernorrlands</i>							
Jämtlands	44,0	..	35,3	60,1	..	2,1	145,5
Västerbottens	17,0	—	28,1	41,9	..	..	96,8
Norrbottnens	28,9	—	20,0	32,5	9,6	6,7	97,7
	28,8	..	288,6	26,6	6,2	..	368,7
<i>Hela riket</i>							
1992	5 735,9	2 369,6	1 018,6	2 535,7	851,1	643,1	13 154,0
1990	5 624,5	2 495,7	1 049,3	2 507,1	912,5	725,2	13 314,3
1989	5 782,5	2 958,2	1 057,0	2 417,4	839,5	635,5	13 690,1
1987	6 027,4	3 222,2	1 142,3	2 381,2	868,4	821,4	14 462,9
1986	5 960,9	3 198,5	1 133,6	2 334,2	952,9	832,2	14 412,3
1984	6 534,8	3 200,4	1 104,7	2 211,2	966,6	789,7	14 807,4

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Diagram 8.3**Frilandsarealens användning för olika slag av trädgårdsväxter 1992***Outdoors cultivation for horticultural plants in 1992*

Trädgårdsräkningar/inventeringar

Trädgårdsräkningar (som genomförts 1972, 1977, 1982, 1988) syftar till att ge en mer utförlig information om trädgårdsodlingen än vad som är möjligt att erhålla vid juniinsamlingen för LBR. För frilandsodlingen erhålls bl.a. skördeuppgifter och en ökad detaljspecificering av olika växtslag.

Trädgårdsinventeringar (som genomförts 1985 och 1991) skiljer sig från trädgårdsräkningar främst genom att uppgiftsinsamlingen inte innefattar uppgifter om teknisk utrustning m.m.

Trädgårdsräkningar/inventeringar avses i fortsättningen ske växelvis så att en undersökning genomförs vart tredje år.

Trädgårdsinventeringen 1991, innehåll och genomförande

Uppgifterna har insamlats med stöd av Kungl. Maj:ts kungörelse 1968:111 (omtryckt i förordning 1978:468) i början av 1991.

Uppgifterna har inhämtats om odlingen av olika växtslag i växthus och bänkgård och på friland under 1990. Trädgårdsinventeringen 1991 genomfördes som en totalundersökning. Uppgifterna har inhämtats genom postenkät.

Inventeringen visar att 4 300 företag under 1990 hade trädgårdsodling. Odling i växthus eller bänkgårdar förekom vid 1 460 företag, medan 3 450 företag bedrev trädgårdsodling på friland.

Bortfallet var 70 företag. Någon bortfallskorrigering har inte utförts.

Tabell 8.4**Odlingen av olika trädgårdsväxter på friland 1990**

Outdoors cultivation of horticultural plants in 1990

Avser frilandsodlingar om minst 0,3 hektar.

Figures refer to outdoors cultivations of at least 0.3 hectares.

Växtslag	Areal, hektar	Skörd, ton	Antal företag ²
<i>Köksväxter</i>			
Gurka	298,0	10 419	397
Blomkål	291,2	4 682	261
Vitkål	392,2	19 120	353
Salladskål	167,5	3 737	161
Matlök	666,7	22 292	486
Purjolök	109,8	2 492	332
Morötter	1 648,2	73 485	784
Rödbetor	298,3	11 284	322
Isbergssallat	621,9	9 356	323
Annan sallat	14,0	643 ¹	94
Majs	129,4	478	149
Kålfrötter	229,6	5 929	288
Övriga köksväxter	922,7	..	612
Summa köksväxter	5 789,7	..	1 825
<i>Frukt</i>			
Äpple	1 958,6	16 768	458
Päron	274,5	2 956	198
Plommon	134,9	584	186
Körsbär	22,3	20	46
Summa frukt	2 390,3	..	503
<i>Bär</i>			
Jordgubbar	2 236,7	8 156	946
Hallon	94,2	99	153
Svarta vinbär	796,5	753	370
Övriga bär	12,0	..	48
Summa bär	3 139,3	..	1 236
<i>Blommor</i>	64,8	10 705 ¹	156
<i>Plantskolor</i>	705,7	..	246

1) Annan sallat samt blommor redovisas i 1 000 styck.

2) Mer än ett slag av odling kan förekomma vid samma företag varför summan av antalet företag med olika slag av odling i regel överstiger totala antalet.

Källa: SCB, trädgårdsinventeringen 1991.

Uppgifter om frilandsodling från trädgårdsinventeringen 1991 som avsåg odlingen under 1990, redovisas i tabell 8.4. Bland köksväxterna var arealen morötter störst följt av matlök. Bland "Övriga köksväxter" svarade spenat för den största arealen, ca 300

hektar. Äpplen respektive jordgubbar svarade för de största arealerna av frukt respektive bär. Det enskilda växtslag som var mest frekvent var jordgubbar, som odlades på 950 företag. Därefter följde morötter, som odlades på 780 företag.

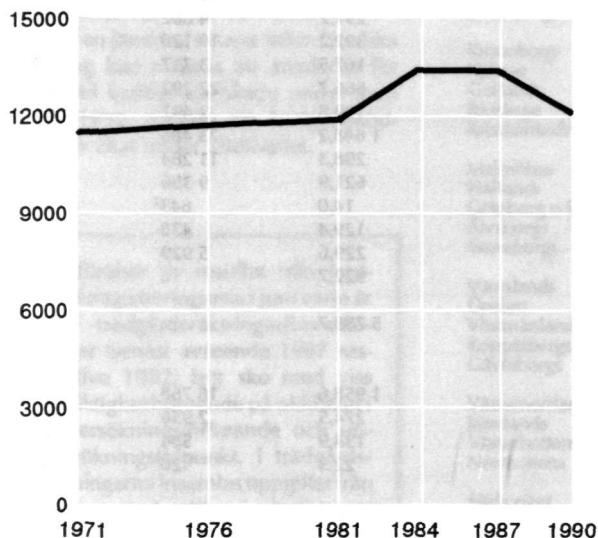
Frilandsodlingen 1971–1990

Diagram 8.5 visar frilandsarealens utveckling sedan 1971 i hela riket.

Diagram 8.5**Frilandsarealen under 1971–1990**

Areas for outdoors cultivation 1971–1990

Areal, ha

Tabell 8.6**Frilandsodlingens omfattning under 1971, 1976, 1981, 1984, 1987 och 1990**

Outdoors cultivation in 1971, 1976, 1981, 1984, 1987 and 1990

	1971	1976	1981	1984	1987	1990
Köksväxter						
areal, hektar	4 987	5 180	5 398	6 412	6 235	5 790
antal företag	3 581	2 601	2 022	2 448	2 321	1 825
Frukt						
areal, hektar	3 495	3 387	3 039	3 110	3 116	2 390
antal företag	1 508	811	620	623	558	503
Bär						
areal, hektar	1 817	2 026	2 562	2 991	3 240	3 139
antal företag	2 735	1 699	1 285	1 458	1 429	1 236
Snittblommor						
areal, hektar	288	169	92	87	73	65
antal företag	1 609	1 082	267	231	200	156
Plantskola						
areal, hektar	890	965	750 ¹	793 ²	737 ³	706 ⁴
antal företag	683	636	327	310	303	246

1) Här medräknas inte odling i container på ca 30 ha vid 65 företag.

2) Här medräknas inte odling i container på ca 45 ha vid 94 företag.

3) Här medräknas inte odling i container på ca 37 ha vid 85 företag.

4) Här medräknas inte odling i container på ca 40 ha vid 84 företag.

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

I tabell 8.6 redovisas vissa resultat för odlingen på friland enligt trädgårdsräkningarna 1972, 1977, 1982 och 1988 samt trädgårdsinventeringarna 1985 och 1991.

Resultaten visar en nedgång i såväl antal företag som arealer under den senaste treårsperioden. Även arealen för bärodling har minskat efter en uppgång föregående treårsperiod. Odlingen av frukt har minskat kraftigt de senaste tre åren.

Växthusytans användning

I tabell 8.7 redovisas uppgifter om odlingen i växthus 1990 enligt trädgårdsinventeringen 1991. Köksväxtodlingen dominerades av tomat, gurka och "annan sallat". Bland snittblommorna används nära hälften av arealen för odling av rosor. Bland lökblommorna var tulpaner helt dominerande.

Tabell 8.7**Odlingen av olika trädgårdsväxter i växthus och bänkgård 1990***Cultivation of horticultural plants in greenhouses and frames in 1990*

Växtslag	Utnyttjad yta, m ²	Skörd, 1 000 st	Antal företag ²
<i>Köksväxter</i>			
Tomater	660 781	17 887 ¹	411
Gurka	536 439	18 129 ¹	309
Melon	23 951	118 ¹	39
Isbergssallat	760	2 ¹	9
Annan sallat	471 235	11 026	49
Övriga köksväxter	80 989	–	60
Summa köksväxter	1 774 155	–	566
<i>Snittblommor</i>			
Rosor	141 081	17 870	39
Krysanthemum	90 297	3 091	177
Alstroemeria	27 924	1 608	14
Övriga snittblommor	49 335	2 817	66
Summa snittblommor	308 637	25 386	228
<i>Krukväxter</i>			
Begonia	..	9 096	361
Krysanthemum	..	4 621	65
Cyklamen	..	1 658	220
Julstjärna	..	6 155	316
Pelargon	..	9 507	589
Saint paulia	..	3 353	42
Gröna växter	..	2 980	175
Övriga krukväxter	..	8 978	292
Summa krukväxter	..	46 347	697
<i>Lökblommor</i>			
Tulpaner	..	104 208	374
Narcisser	..	5 061	338
Hyacinter	..	11 173	404
Övriga lökblommor	..	2 046	126
Summa lökblommor	..	122 488	467
<i>Övrigt</i>			
Utplanteringsväxter	..	70 410	846
Sticklingar eller plantor för vidare kultur	..	117 605	326

1) Tomater, gurka, melon och isbergssallat redovisas i ton, övriga växtslag i 1 000 styck.

2) Mer än ett slag av odling kan förekomma vid samma företag varför summan av antalet företag med olika slag av odling i regel överstiger totala antalet.

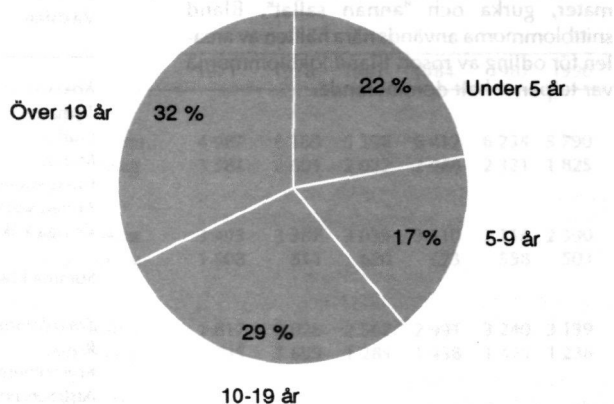
Källa: SCB, trädgårdsinventeringen.

Växthusens byggnadsmaterial och ålder

Den totala växthusytan vid företag med minst 200 kvadratmeter växthusyta var den 31 december 1987 3 345 000 kvadratmeter. Växthusytan under glas svarade för ca 92 % av den totala växthusytan. Växthusytan med uppvärmning (både under glas och plast) utgjorde i december 1987 drygt 91 % av den totala växthusytan.

Uppgift om växthusens ålder och byggnadssätt under 1987 visas i diagram 8.8 och 8.9. Uppgifterna insamlades vid 1988 års trädgårdsräkning.

Diagram 8.8
Växthusens ålder, yta, 1987
Greenhouse age, area, 1987

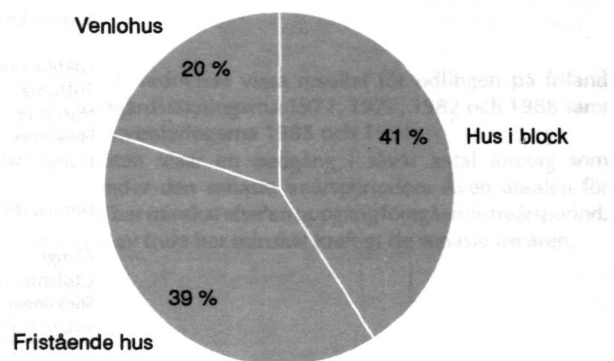

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Växthusens inventarier

Uppgifterna om växthusinventarier i december 1987 visade att ungefär 16 % respektive 25 % av den totala växthusytan är utrustade med assimilationsbelysning respektive skugg- och energiväv. Dessutom fanns det en rullbordyta på 550 000 kvadratmeter (ca 16 % av den totala växthusytan) under 1987.

Diagram 8.9
Växthusens byggnadssätt, yta, 1987
Greenhouse type of construction, area, 1987

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Odlingen i växthus 1976–1990

Av tabell 8.10 framgår att antal företag med odling av köksväxter, snittblommor, krukväxter respektive lökblommor minskat enligt trädgårdsräkningarna/inventeringarna under perioden 1976–1990. Den odlade ytan av köksväxter och snittblommor har också minskat liksom produktionen av lökblommor och utplanteringsväxter. Produktionen av krukväxter har däremot varit nästan oförändrad under perioden. Produktionen av sticklingar och småplantor ökade väsentligt mellan 1976 och 1987 och har även mellan 1987 och 1990 ökat något.

Tabell 8.10

Odlingen av olika trädgårdsväxter i växthus och bänkgård 1976–1990
Cultivation of horticultural plants in greenhouses and frames in 1976–1990

	1976	1981	1984	1987	1990
Köksväxter					
yta, 1 000 m ²	2 012	1 704	1 580	1 562	1 774
antal företag	1 368	829	739	641	566
Snittblommor					
yta, 1 000 m ²	1 325	675	534	399	309
antal företag	935	541	424	341	228
Krukväxter					
kvantitet, 1 000 st	31 049	35 361	37 384	46 719	46 347
antal företag	1 284	933	834	812	697
Lökblommor					
kvantitet, 1 000 st	180 740	161 033	130 602	133 880	122 488
antal företag	1 200	789	641	587	467
Utplanteringsväxter					
kvantitet, 1 000 st	68 777	57 932	51 672	60 229	53 410 ³
antal företag	.. ¹	.. ¹	.. ¹	970	846
Sticklingar och småplantor					
kvantitet, 1 000 st	28 452	60 305	61 699	111 074	117 605
antal företag	259	.. ²	.. ²	586	326

1) Uppgiften ej tillgänglig för utplanteringsväxter totalt.

2) Uppgiften ej tillgänglig för sticklingar och småplantor totalt.

3) Uppgiften stämmer inte med motsvarande uppgift i J 10 SM 9103, där räknades felaktigt en del skogsplantor som utplanteringsväxter.

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Växthusytor 1976–1990

Av tabell 8.11 framgår växthusytans fördelning på växthus typer vid trädgårdsräkningarna/inventeringarna. Vid en jämförelse mellan de två senaste trädgårdsundersökningarna avseende 1987 och 1990 framgår att ytan i växthus av glas med och utan uppvärmning har minskat något, medan ytan i växthus av plast med och utan uppvärmning har ökat.

Vid klassificeringen efter växthustyp tas ingen hänsyn till isolermaterialets beskaffenhet. Till växthus av plast räknas plastfoliehus och hus av korrugerad plast.

Annan publicering

Uppgifter om trädgårdsodlingen enligt LBR i juni publiceras i SCB, Statistiska meddelanden, serie J, senast J 10 SM 9102. Uppgifter från trädgårdsinventeringen 1991 har publicerats i J 10 SM 9103 och från trädgårdsräkningen 1988 i J 10 SM 8803.

Tabell 8.11

Växthusytan 1976–1990. 1 000 m²
Areas of greenhouses in 1976–1990

Typ av växthus	1976	1981 ¹	1984 ¹	1987 ¹	1990 ¹
Växthus av glas²					
med uppvärmning	3 718	3 010	2 761	2 865	2 777
utan uppvärmning	249	167	333	212	201
Växthus av plast					
med uppvärmning	267	285	167	177	192
utan uppvärmning	72	73	101	81	104
Totalt	4 306	3 535	3 362	3 335	3 274

1) Avser företag med minst 200 m² växthusyta.

2) Hit räknas också andra material. Polykarbonat räknades 1981 som plast men 1984 som glas.

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Maskiner, lagerlokaler och lökhus

Antalet traktorer som huvudsakligen används i trädgårdsodlingen var i december 1987 drygt 4 000. Antalet jordfräsar (ej traktordrivna) var vid samma tidpunkt ca 2 100.

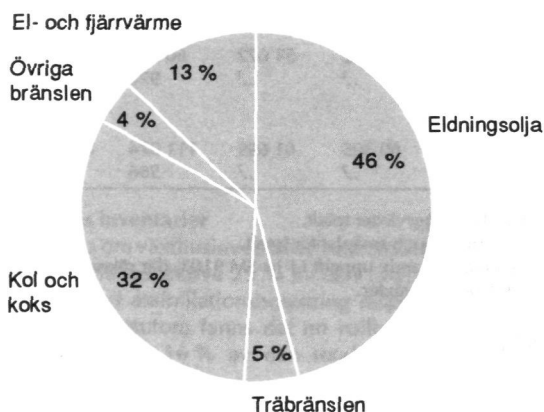
Lagerlokaler med och utan kylanläggning omfattade i december 1987 637 000 kubikmeter och lökhus för blomsterlök 131 000 kubikmeter.

Energiförbrukning för växthusproduktion

Uppgifterna om energiförbrukning för växthusens uppvärmning och belysning under 1987 visas i diagram 8.12. Enligt diagrammet användes eldningsolja mest.

Diagram 8.12
Energiförbrukning¹ för växthus under 1987 i procent efter energikälla

Consumption of fuel in greenhouses production in 1987

1) Omräknad till MWh

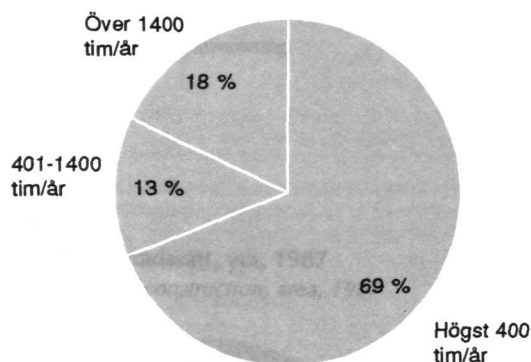
Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Antal sysselsatta

Uppgifterna visar att antal personer (över 15 år) som är sysselsatta på trädgårdsföretagen under 1987 var 29 500 personer. Av diagram 8.13 framgår att ca 70 % av alla sysselsatta var deltidssysselsatta.

Diagram 8.13
Sysselsatta på trädgårdsföretag 1987 i procent efter antal arbetstimmar

Number of employees according to number of working hours in 1987

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Försäljning och investeringar

I tabell 8.14 redovisas uppgifter om antal växthus- och frilandsföretag fördelade efter försäljningssumma och försäljningssätt.

Av tabellen framgår att 64 % av frilandsföretag (som redovisat försäljning) har en försäljningssumma på högst 100 000 kronor per år. Dessutom kan noteras att 37 % av växthusföretagen har en försäljningssumma på 100 001–500 000 kronor per år.

Investeringarna för växthusföretag och frilandsföretag uppgick 1987 till ca 172 respektive 52 miljoner kronor.

Tabell 8.14

Antal företag fördelade efter försäljningssätt 1987, hela riket

Number of enterprises according to their way of selling in 1987

Försäljningssumma i kronor	Minst 95 %		Övriga företag	Summa företag som redovisat försäljning
	Hem- försäljning	Parti- försäljning		
Frilandsföretag				
Högst 100 000	441	1 348	347	2 136
100 001 – 500 000	88	580	236	904
500 001 – 1 000 000	21	104	48	173
1 000 001 – 2 000 000	5	41	27	73
över 2 000 000	6	38	24	68
Växthusföretag				
Högst 100 000	131	79	61	271
100 001 – 500 000	175	186	179	540
500 001 – 1 000 000	50	108	82	240
1 000 001 – 2 000 000	21	95	71	187
Över 2 000 000	14	161	33	208

Källa: SCB, trädgårdsräkningen (totalundersökning; bortfall 1,0 %).

9 Husdjur

I kapitel 9 redovisas statistik över antal husdjur och antal företag med husdjur av olika slag. I respektive avsnitt lämnas även uppgifter om kontrollverksamheten samt slakt.

Statistiken över antal husdjur har sedan 1968 erhållits från lantbruksregistret. Årligen insamlas uppgifter från företag med mer än 2 hektar åkermark. Dessutom inhämtas uppgifter från företag med mindre än 2 hektar åkermark men med stora djurbesättningar. Nytt fr.o.m. 1992 är att även stora djurbesättningar med nötkreatur men utan åkermark ingår i lantbruksregistret. Sälunda ingår i redovisningen fr.o.m. i år de företag vid vilka det på uppgiftsdagen fanns minst 50 mjölkkor, minst 250 nötkreatur, minst 500 får inklusive lamm, minst 250 svin eller minst 1 000 höns inklusive kycklingar. Lantbruksregistret beskrivs närmare i bilaga 3.

Nötkreatur

Antal, besättningar

Uppgifter om antal nötkreatur erhålls årligen genom lantbruksregistret.

Den 11 juni 1992 fanns 92 000 företag med mer än 2 hektar åkermark eller med stora djurbesättningar. Mjölkkor fanns vid 21 000 av dessa företag (23 %) och nötkreatur vid 46 000 företag (50 %). Antalet nötkreatur vid stora djurbesättningar med nötkreatur och högst 2,0 hektar åkermark utgör 1992 mindre än 0,2 % av totala antalet nötkreatur.

Det har skett en snabb omstrukturering inom mjölkproduktionen. Under den senaste tioårsperioden har antalet mjölkbesättningar minskat från ca 39 000 till 21 000, samtidigt har antalet mjölkkor minskat med 20 % från 661 000 till 526 000. Se även diagram 9.1

Minskningen av antalet mjölkkor har främst skett mellan åren 1985 och 1987 och mellan åren 1990 och 1991. Minskningen mellan åren 1985 och 1987 sammanhänger med tvåprissystemet på mjölk och införandet av avgångsersättning till äldre mjölkproducenter. Under den perioden minskade många sina besättningar, medan nedgången i antalet mjölkkor mellan 1990 och 1991 berodde på att ett stort antal företag upphörde med mjölkproduktion. En del av dessa företag övergick till köttproduktion. Dessutom var det många företag som tidigare saknat djur som skaffade köttkor.

Även mellan de två senaste åren har det skett en kraftig ökning av antalet kor för köttproduktion. Antalet kvigor, tjurar och stutar har också ökat mellan de två senaste åren. Ökningen av antalet nötkreatur för köttproduktion sammanhänger med den pågående omställningen inom jordbruket. Tre fjärdedelar av den areal som ställts om till annat än livsmedelsproduktion har ställts om till extensivt bete och därmed krävs betande djur.

Övergången till köttproduktion är mindre tydlig i norra Sverige samt södra och mellersta Sveriges skogsbygder där den potentiella omställningsarealen varit mindre.

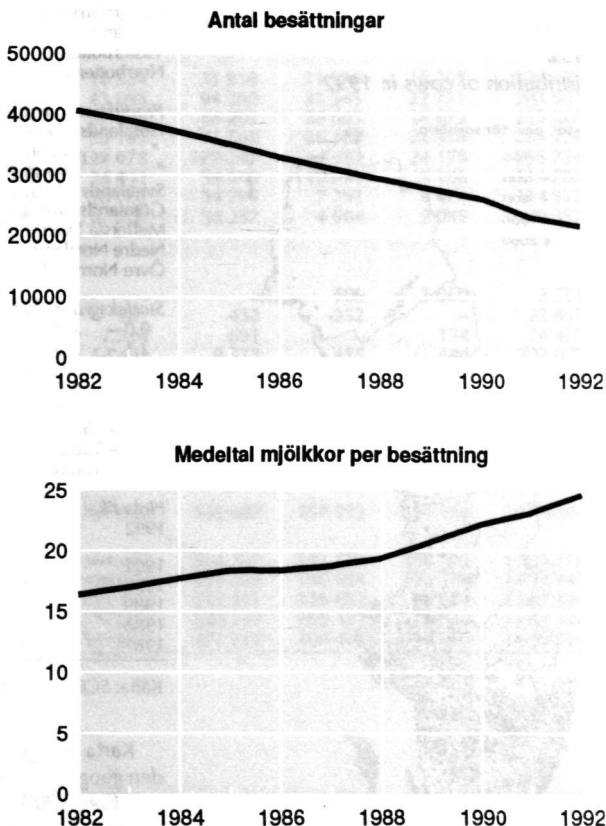
Kapitel 9 innehåller information om

- Nötkreatur
- Får
- Svin
- Höns och kycklingar
- Biodling, getter, pälsdjursskötsel, rennärning och hästar

Diagram 9.1

Antal mjölkbesättningar och medelbesättningens storlek 1982–1992

Number of milk cow stocks and average size of stock in 1982–1992

Källa: SCB, lantbruksregistret

Av tabell 9.2 framgår bl.a. att antalet mjölkkor vid stora djurbesättningar och högst 2,0 hektar åkermark utgör ca 0,1 % av totala antalet mjölkkor. Vidare framgår att närmare en tredjedel av mjölkorna finns i Götalands skogsbygder. I Norrland återfinns en sjunde del av Sveriges mjölkkor.

Även "kotätheten" uttryckt i antalet mjölkkor per hektar åker är högst i Götalands skogsbygder (32 kor/100 hektar). Övre Norrland har den näst högsta kotätheten (27 kor/100 hektar), medan slättbygderna ligger lägst. På motsvarande sätt har medelstora företag, mellan 10 och 50 hektar, den högsta kotätheten.

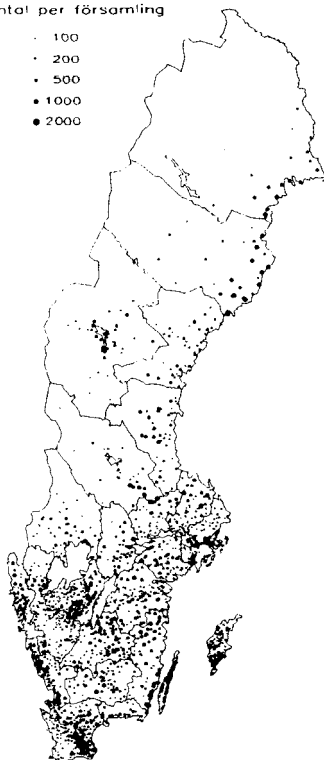
Vidare framgår att antalet kor för köttproduktion har ökat kraftigt under de senaste åren. Ökningen sammanhänger, förutom med en förbättrad lönsamhet inom nötköttproduktionen, framför allt med den pågående omställningen av jordbruket. Arealen extensivt bete uppgick den 11 juni 1992 till 127 000 hektar.

Karta 9.3 Mjölkornas geografiska fördelning 1992

Distribution of cows in 1992

Antal per församling

- 100
- 200
- 500
- 1000
- 2000

Tabell 9.2
Antal nötkreatur 1992
Number of cattle in 1992

Område	Nötkreatur			Summa
	Kor	Kvigor, tjurar och stutar 1 år och däröver	Kalvar under 1 år	
	För mjölkproduktion	För uppfödning av kalvar		
<i>Län</i>				
Stockholms	8 271	3 655	8 417	29 506
Uppsala	19 007	4 918	17 687	19 652
Södermanlands	19 516	5 312	20 583	66 037
Östergötlands	31 829	8 931	36 598	113 976
Jönköpings	37 271	8 662	41 280	125 133
Kronobergs	19 097	6 988	23 598	70 746
Kalmar	44 612	8 516	45 827	141 740
Gotlands	19 799	3 631	23 742	67 445
Blekinge	8 213	4 442	10 858	34 007
Kristianstads	36 159	18 863	51 507	152 257
Malmöhus	27 746	15 463	39 455	117 483
Hallands	28 970	7 638	36 304	105 314
Göteborgs o Bohus	14 077	3 643	15 166	46 677
Älvsborgs	34 644	8 259	36 112	114 722
Skaraborgs	45 605	11 727	51 480	162 406
Värmlands	16 501	2 457	13 617	47 645
Örebro	14 586	2 733	12 931	44 249
Västmanlands	10 572	2 829	9 315	33 742
Kopparbergs	13 997	1 503	10 710	37 758
Gävleborgs	16 481	1 996	13 687	46 818
Västernorrlands	13 450	1 044	10 565	35 796
Jämtlands	13 851	1 367	11 023	37 365
Västerbottens	19 830	853	16 011	53 176
Norrbottnens	11 864	361	8 990	30 040
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	31 249	12 280	44 574	128 031
" mellanbygder	79 145	23 569	95 383	283 507
" norra slättbygder	59 887	15 786	65 455	213 020
Svealands slättbygder	72 073	18 948	69 294	235 924
Götalands skogsbygder	168 206	52 784	196 476	595 724
Mellersta Sveriges skogsbygder	38 720	7 105	34 052	114 789
Nedre Norrland	42 595	3 893	33 583	114 955
Övre Norrland	34 073	1 426	26 646	89 352
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>				
0,0 - 2,0	597	606	704	2 751
2,1 - 5,0	2 411	4 332	8 517	22 857
5,1 - 10,0	9 982	12 969	26 793	74 485
10,1 - 20,0	44 952	24 852	68 900	202 071
20,1 - 30,0	66 691	19 623	73 882	228 538
30,1 - 50,0	149 339	25 482	137 748	444 345
50,1 - 100,0	171 348	25 144	158 070	511 467
Över 100,0	80 628	22 783	90 849	288 788
<i>Hela riket</i>				
1992	525 948	135 791	565 463	1 775 302
1991	528 212	97 653	543 418	1 706 778
1990	576 409	74 544	543 458	1 718 443
1989	568 857	64 199	533 296	1 687 650
1988	564 550	56 412	527 522	1 661 528
1987	576 334	53 414	515 770	1 655 994

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Karta 9.3 ger en översiktlig bild av den geografiska fördelningen av mjölkkor. Kartan är baserad på församlingsstatistik och uppbyggd så att prickar-

nas storlek är proportionell mot antalet djur inom församlingen. I teckenförklaringen visas exempel på prickstorlekar.

Tabell 9.4

Antal nötkreatur efter mjölkkobesättningarnas storlek 1992

Number of cattle by size of stocks of milk cows in 1992

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal mjölkkor							Summa
	0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	Över 74	
<i>Län</i>								
Stockholms	11 797	167	374	3 806	8 716	2 462	2 184	29 506
Uppsala	19 898	204	796	11 589	19 454	4 982	4 341	61 264
Södermanlands	20 903	146	307	5 902	20 325	8 961	9 493	66 037
Östergötlands	37 966	502	752	14 682	36 682	12 718	10 674	113 976
Jönköpings	37 011	2 204	2 953	27 613	43 225	7 550	4 577	125 133
<i>Kronobergs</i>	25 746	843	2 016	14 273	21 624	4 571	1 673	70 746
Kalmar	34 007	723	2 078	21 933	53 962	16 520	12 517	141 740
Gotlands	15 901	183	1 062	15 852	25 724	6 931	1 792	67 445
Blekinge	14 523	623	548	7 652	7 868	1 925	868	34 007
Kristianstads	64 034	771	2 260	20 091	36 733	15 058	13 310	152 257
<i>Malmöhus</i>	49 699	697	1 693	13 950	27 137	11 915	12 392	117 483
Hallands	33 854	1 018	2 135	20 069	32 338	8 970	6 930	105 314
Göteborgs o Bohus	16 254	789	1 754	11 906	12 209	2 502	1 263	46 677
Älvsborgs	40 168	1 346	3 214	26 217	32 008	8 173	3 596	114 722
Skaraborgs	56 122	1 733	2 199	20 583	52 781	15 163	13 825	162 406
<i>Värmlands</i>	13 472	602	1 532	9 147	10 517	6 441	5 939	47 645
Örebro	12 352	324	849	7 692	14 496	3 890	4 646	44 249
Västmanlands	11 847	175	291	4 736	10 675	3 160	2 858	33 742
Kopparbergs	8 457	530	1 483	9 504	12 603	3 562	1 619	37 758
Gävleborgs	10 783	557	2 191	14 356	14 858	2 219	1 854	46 818
<i>Västernorrlands</i>	8 095	616	2 545	11 827	8 300	2 454	1 959	35 796
Jämtlands	7 918	436	1 773	12 219	11 725	2 519	775	37 365
Västerbottens	9 349	889	3 270	18 337	17 696	2 818	817	53 176
Norrbottns	4 021	570	1 287	7 405	13 841	1 648	1 268	30 040
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	49 344	715	1 797	16 524	31 958	11 936	15 757	128 031
" mellanbygder	86 178	1 775	3 252	43 698	94 350	31 543	22 711	283 507
" norra slättbygder	75 292	1 874	2 565	27 609	66 202	20 605	18 873	213 020
Svealands slättbygder	77 641	948	2 452	33 149	71 588	26 188	23 958	235 924
Götalands skogsbygder	204 366	6 925	14 500	122 078	179 247	44 433	24 175	595 724
Mellersta Sveriges skogsbygder	31 984	1 252	3 344	24 492	34 500	10 031	9 186	114 789
Nedre Norrland	24 802	1 475	6 064	36 002	34 395	7 792	4 425	114 955
Övre Norrland	14 570	1 684	5 388	27 784	33 257	4 584	2 085	89 352
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
0,0 - 2,0	1 585	-	-	-	-	106	1 060	2 751
2,1 - 5,0	17 895	1 325	2 092	881	432	232	-	22 857
5,1 - 10,0	54 138	2 861	9 347	7 314	691	-	134	74 485
10,1 - 20,0	105 945	4 539	16 714	64 491	9 523	415	444	202 071
20,1 - 30,0	82 747	2 555	6 067	91 894	43 082	1 596	597	228 538
30,1 - 50,0	108 033	2 896	3 262	120 897	190 001	16 735	2 521	444 345
50,1 - 100,0	107 845	1 798	1 484	42 850	259 369	80 057	18 064	511 467
Över 100,0	85 989	674	396	3 009	42 399	57 971	98 350	288 788
<i>Hela riket</i>								
1992	564 177	16 648	39 362	331 336	545 497	157 112	121 170	1 775 302
1991	502 156	15 012	46 976	369 477	524 207	142 771	106 179	1 706 778
1990	424 845	13 249	53 233	428 074	551 008	145 664	102 370	1 718 443
1989	398 624	13 659	63 208	483 712	511 581	126 892	89 974	1 687 650
1988	375 940	14 353	75 316	527 077	480 767	109 327	78 748	1 661 528
1987	362 445	16 304	82 809	543 079	471 912	104 485	74 960	1 655 994

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Under hela 1980-talet skedde en omfördelning av antalet nötkreatur från mindre besättningar till större. Ökningen av antalet nötkreatur i besättningar med 1-3 mjölkkor under den

senaste tvåårsperioden sammanhänger med den pågående omstruktureringen från mjölk- till köttproduktion.

Tabell 9.5**Antal mjölkcor efter enskilda företagens ålder och efter besättningsstorlek 1992***Number of milk cows by age of holders and by size of stocks in 1992*

Företagarekategori; ålder	Besättningsstorlek, antal mjölkcor							Summa
	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99	Över 99	
<i>Enskilda företagare</i>								
Under 30 år	31	339	6 172	10 156	1 882	653	699	19 932
30-39 år	124	1 225	27 631	52 622	13 383	3 497	2 177	100 659
40-49 år	241	2 689	40 142	75 235	19 721	6 789	5 349	150 166
50-54 år	138	1 601	19 298	28 479	8 217	2 091	1 915	61 739
55-59 år	164	2 637	24 001	24 979	4 722	1 274	783	58 560
60-64 år	390	2 648	15 861	18 390	4 567	1 019	1 909	44 784
65-74 år	894	4 354	12 044	10 715	2 927	905	1 298	33 137
Över 74 år	339	1 101	2 068	1 493	283	336	280	5 900
Okänd ålder	31	146	994	1 258	314	99	465	3 307
<i>Övriga företagarekategorier¹</i>	111	475	2 420	14 027	11 127	5 512	14 092	47 764
<i>Summa 1992</i>	2 463	17 215	150 631	237 354	67 143	22 175	28 967	525 948
1991	2 593	20 870	169 271	230 593	60 870	19 234	24 781	528 212
1990	2 710	25 218	198 372	245 115	62 243	17 820	24 931	576 409
1989	3 012	29 999	221 217	224 258	53 252	15 696	21 423	568 857
1988	3 585	35 331	239 112	208 436	45 338	13 938	18 810	564 550
1987	4 145	39 727	249 312	206 853	44 664	13 117	18 516	576 334

1) Inklusive okänd företagarekategori.

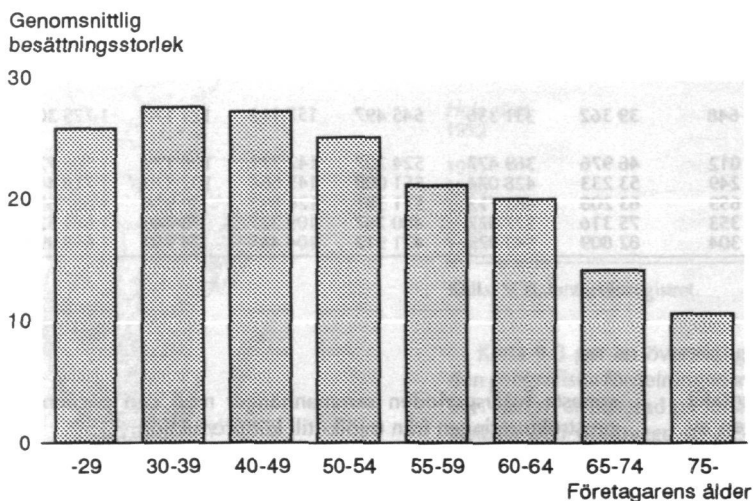
Som framgår av tabell 9.5 har det totala antalet mjölkcor minskat med ca 50 000 djur (ca 9 %) sedan 1987. Den största minskningen skedde mellan 1990 och 1991, då antalet mjölkcor minskade med ca 48 000 djur. Företagare över pensionsåldern svarade för nästan en tredjedel av denna minskning. Samtidigt som antalet mjölkcor ökade något vid besättningar där företagarna var under 30 år.

De flesta mjölkcorna finns i medelstora besättningar, ca 29 % i besättningar med 10-24 mjölkcor och ca 45 % i besättningar med 25-49 mjölkcor. 39 000 mjölkcor (7 % av samtliga) återfinns vid företag där företagaren är över 65 år.

Av diagram 9.6 framgår att det är företagare mellan 30 och 49 år som har de genomsnittligt största besättningarna. Företagare över pensionsåldern har de genomsnittligt minsta besättningarna, 14 mjölkcor eller färre. Vid generationsskiften sker ofta en nedläggning eller en utökning av mjölkproduktionen.

Annan publicering

Uppgifterna om antal husdjur är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J, från Lantbrukets företagsregister, senast J 20 SM 9301.

Diagram 9.6**Genomsnittlig besättningsstorlek 1992 för antal mjölkcor fördelad efter enskilda företagens ålder***Number of milk cows in 1992 by age of holders*

Tabell 9.7

Antal företag med nötkreatur 1992

Number of holdings with cattle 1992

	Totala antalet företag	Antal företag med Nöt- kreatur	Därav med mjölkkor
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	7 588	2 889	1 032
" mellanbygder	8 832	5 386	2 663
" norra slättbygder	10 648	4 379	2 123
Svealands slättbygder	12 535	5 170	2 431
Götalands skogsbygder	27 068	17 660	7 398
Mellersta Sveriges skogsbygder	8 527	3 377	1 714
Nedre Norrland	9 516	3 969	2 251
Övre Norrland	7 136	2 909	1 855
<i>Hela riket</i>			
1992	91 850	45 739	21 467
1991	93 554	46 051	22 880
1990	96 560	47 292	25 921
1989	98 553	48 769	27 535
1988	100 906	50 290	29 271
1987	103 591	52 106	30 932

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 9.7 finns det största antalet företag med nötkreatur i Götalands skogsbygder. I detta område är också andelen företag med nötkreatur högst, ca 65 %. Andelen företag med nötkreatur 1992 var 50 % i hela riket, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med 1991.

Av tabell 9.8 framgår att 37 % av företagen med nötkreatur även har andra husdjur. Ju större mjölkbesättningar, desto ovanligare är det med andra husdjur.

Tabell 9.8

Antal företag med nötkreatur och andra djurslag 1992

Number of holdings with cattle and other livestock 1992

Slag av företag	Med en- bart nöt	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med nötkreatur</i>			
Utan mjölkkor	14 514	9 758	24 272
Med 1 – 9 mjölkkor	2 329	1 611	3 940
" 10 – 24 "	5 850	2 984	8 834
" över 24 mjölkkor	6 221	2 472	8 693
Summa	28 914	16 825	45 739

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagram 9.9 framgår att mjölkkor fanns vid nästan 60 % av företagen med nötkreatur i Norrland. I Götalands södra slättbygder fanns mjölkkor vid endast drygt en tredjedel av företagen med nötkreatur. Detta förklaras av att den arbetskrävande mjölkproduktionen inte lämpar sig lika bra i Götalands södra slättbygder, där företagen i större utsträckning än i övriga delar av landet odlar arbetskrävande grödor, t.ex. potatis, sockerbetor och trädgårdsväxter.

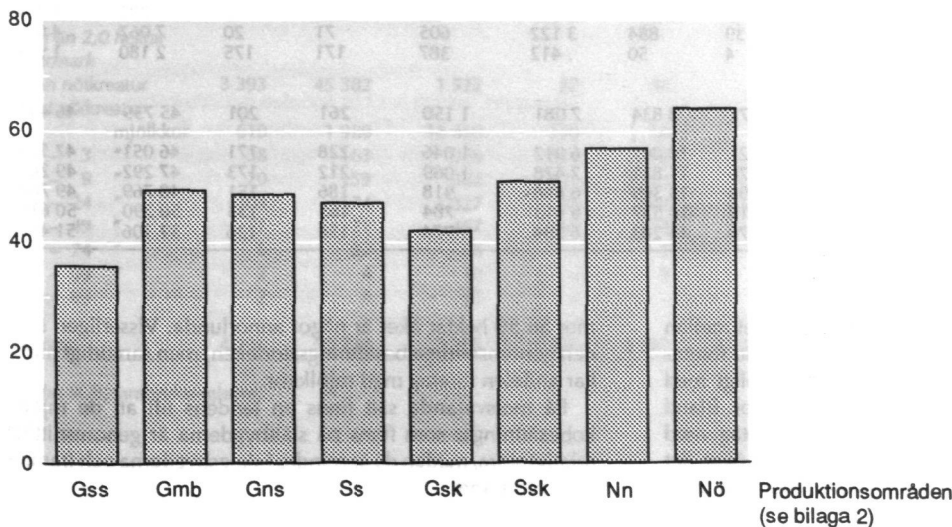
Diagram 9.9

Andelen företag med mjölkkor av totala antalet företag med nötkreatur 1992.

Procent

Proportion of holdings with milk cows of holdings with cattle in 1992. Per cent

Procent

Tabell 9.10

Antal företag med nötkreatur efter mjölkbesättningsstorlek 1992

Number of holdings with cattle by size of stocks in 1992

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal mjölkkor vid företag med nötkreatur								Summa	Företag utan nötkreatur
	0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99	Över 99		
<i>Län</i>										
Stockholms	439	13	28	108	120	19	3	5	735	1 151
Uppsala	721	24	56	314	261	41	10	10	1 437	1 637
Södermanlands	579	14	16	157	263	61	18	17	1 125	1 154
Östergötlands	1 140	37	47	364	458	88	29	13	2 176	1 942
Jönköpings	1 877	132	183	702	554	55	11	9	3 523	1 259
Kronobergs	1 461	57	129	381	286	30	4	3	2 351	1 029
Kalmar	1 346	49	106	539	656	116	24	22	2 858	1 317
Gotlands	534	17	59	340	303	48	7	1	1 309	851
Blekinge	740	14	37	205	104	14	1	2	1 117	591
Kristianstads	2 260	48	119	485	453	105	21	24	3 515	2 483
Malmöhus	1 714	40	73	329	336	83	17	22	2 614	3 943
Hallands	1 572	87	119	506	387	61	20	7	2 759	2 041
Göteborgs o Bohus	1 112	82	125	343	173	21	6	-	1 862	1 845
Älvsborgs	2 103	134	253	770	448	62	11	5	3 786	3 494
Skaraborgs	1 627	89	124	528	675	118	27	16	3 204	4 196
Värmlands	710	93	128	289	148	50	11	13	1 442	3 165
Örebro	590	33	59	212	198	29	11	9	1 141	1 701
Västmanlands	522	16	19	136	157	26	3	7	886	1 574
Kopparbergs	469	83	117	273	170	29	7	3	1 151	1 617
Gävleborgs	638	46	143	405	208	17	5	4	1 466	2 025
Västernorrlands	653	77	191	363	122	20	6	4	1 436	2 073
Jämtlands	527	52	130	356	171	20	2	2	1 260	1 543
Västerbottens	679	88	215	513	245	24	3	1	1 768	2 379
Norrbottens	259	44	95	216	185	13	4	2	818	1 485
<i>Produktionsområden</i>										
Götalands södra slättbygder	1 857	56	77	389	380	79	28	23	2 889	4 797
" mellanbygder	2 723	76	161	999	1 128	218	42	39	5 386	3 520
" norra slättbygder	2 256	128	169	750	851	156	46	23	4 379	6 330
Svealands slättbygder	2 739	96	164	915	963	197	48	48	5 170	7 401
Götalands skogsbygder	10 262	503	924	3 218	2 338	322	55	38	17 660	9 494
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 663	157	255	708	476	78	24	16	3 377	5 163
Nedre Norrland	1 718	179	442	1 057	489	62	11	11	3 969	5 554
Övre Norrland	1 054	174	379	798	456	38	7	3	2 909	4 236
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>										
0,0 - 2,0	3	-	-	-	-	1	2	3	9	375
2,1 - 5,0	2 595	286	207	32	5	2	-	-	3 127	10 853
5,1 - 10,0	5 201	417	762	304	14	-	1	-	6 699	11 436
10,1 - 20,0	6 480	384	1 090	2 147	160	4	2	1	10 268	9 364
20,1 - 30,0	3 423	134	326	2 526	681	14	3	-	7 107	4 265
30,1 - 50,0	3 311	100	143	2 891	2 687	137	11	2	9 282	4 261
50,1 - 100,0	2 286	40	39	884	3 122	605	71	20	7 067	4 007
Över 100,0	973	8	4	50	412	387	171	175	2 180	1 934
<i>Hela riket</i>										
1992	24 272	1 369	2 571	8 834	7 081	1 150	261	201	45 739	46 495
1991	23 171	1 395	3 121	10 007	6 912	1 046	228	171	46 051	47 503
1990	21 371	1 452	3 776	11 811	7 428	1 069	212	173	47 292	49 268
1989	21 234	1 629	4 494	13 309	6 848	918	186	151	48 769	49 784
1988	21 019	1 921	5 318	14 537	6 413	784	165	133	50 290	50 616
1987	21 174	2 223	5 976	15 283	6 394	774	156	126	52 106	51 485

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.10 framgår tydligt det klara sambandet mellan åkerarealens och mjölkbesättningsstorlek. Bland företagen med högst 10 hektar åker är det relativt ovanligt med mjölkkor; de som har mjölkkor har i regel högst 9 kor. Bland företag med 10-50 hektar blir dels andelen företag med mjölkkor allt högre med ökande arealstorlek, dels ökar det genomsnittliga koantalet. Tendensen bland företagen med

mer än 50 hektar åker är något annorlunda. Visserligen ökar den genomsnittliga besättningsstorleken, men samtidigt minskar andelen företag med mjölkkor.

På motsvarande sätt finns en tendens till att de mjölkbesättningar som finns på slättbygderna är genomsnittligt relativt stora, medan de är mindre i skogsbygderna och framför allt i Norrland.

Tabell 9.11

Antal företag¹ efter storleken på besättningarna av mjölkkor respektive av sugor och galtar 1992

Number of holdings by number of milk cows and by number of sows and boars in 1992

Besättningsstorlek, antal sugor och galtar	Utan nötkreatur	Med nötkreatur, antal mjölkkor								Summa
		0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99	Över 99	
Utan svin	41 507	19 463	1 108	2 211	7 376	6 127	1 004	228	174	79 198
Med svin										
0 sugor och galtar	1 226	1 147	93	117	283	226	28	9	10	3 139
1 - 4 "	497	1 389	82	159	558	255	24	1	1	2 966
5 - 9 "	401	677	28	56	269	135	20	2	-	1 588
10 - 19 "	672	655	21	7	125	155	30	8	4	2 284
20 - 49 "	1 279	655	21	7	125	155	30	8	4	2 284
50 - "	913	286	5	2	14	35	27	12	11	1 305
Summa	46 495	24 272	1 369	2 571	8 834	7 081	1 150	261	201	92 234

1) Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark eller stor djurbesättning.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.11 visar sambandet mellan mjölko- och svinbesättningarnas storlek. Som synes finns stora besättningar av sugor och galtar framför allt vid företag utan nötkreatur.

Tabell 9.12 visar förändringarna i mjölkko- och svinbesättningarnas storlek mellan 1991 och 1992. I denna tabell ingår endast företag med minst 2,1 hektar åkermark. De stora djurbesättningarna med högst 2,0 hektar ingår sålunda inte. Det är alltså en förändringstabell för enskilda företag, med samma principiella uppbyggnad som tabellerna 2.19 och 2.20 i

Kapitel 2 om företagsstruktur. I tabellen syns tydligt att det är relativt få företag som nybildas och att det framför allt är de små besättningarna som läggs ned. Så har t.ex. 17 % av företagen som 1990 hade 4-9 mjölkkor upphört helt eller slutat med mjölkproduktionen, medan motsvarande siffra för gruppen 25-49 mjölkkor är 3 %. Vidare framgår att av företag som nybildats har endast 20 % nötkreatur, medan 48 % av samtliga företag har nötkreatur.

Tabell 9.12

Antal företag efter mjölkko- och svinbesättningarnas storlek 1990 och 1991

Number of holdings by number of milk cows in 1990 and 1991

Storleksgrupp, hektar åker; besättnings- storlek år 1990	Storleksgrupp, hektar åkermark, besättningsstorlek år 1991										Summa
	Högst 2,0 hektar åkermark	Mer än 2,0 hektar åkermark									
		Utan nötkreatur	Med nötkreatur, antal mjölkcor								
			0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99	Över 99	
Högst 2,0 hektar åkermark	-	2 760	442	13	29	25	22	6	6	-	3 303
Mer än 2,0 hektar åkermark											
Utan nötkreatur	3 393	45 382	1 522	27	35	80	56	8	4	5	50 512
Med nötkreatur											
0 mjölkcor	610	1 989	18 460	190	58	54	22	4	2	-	21 389
1 - 3 "	38	163	346	824	72	8	2	-	-	-	1 453
4 - 9 "	70	159	582	228	2 461	274	2	1	-	-	3 777
10 - 24 "	104	174	1 327	96	448	9 075	583	5	-	-	11 812
25 - 49 "	71	71	457	18	18	485	6 104	202	1	-	7 427
50 - 74 "	6	22	58	-	1	6	121	795	55	5	1 069
75 - 99 "	2	4	10	-	1	-	2	25	147	21	212
Över 99 "	2	6	11	-	-	1	-	-	13	140	173
Summa	4 296	50 730	23 215	1 396	3 123	10 008	6 914	1 046	228	171	101 127

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Kontrollverksamheten

Produktionskontroll bedrivs på mjölkboskap, köttboskap, svin och får. Genom kontrollen följs de egenskaper som har betydelse för den enskilda produktionsgrenens ekonomi. Mjölkboskapskontrollen påbörjades 1899, köttboskapskontrollen 1967, suggkontrollen 1928, svinstamkontrollen 1923 och fårkontrollen 1925.

De olika kontrollformerna ger underlag för produktionsplanering inom enskild besättning, för avelsverksamhet, för rådgivning, för kvalitetsbedömning av djur t.ex. vid försäljning, för utvecklingsarbete, forskning m.m.

Svensk Husdjursskötsel (SHS) är huvudman för samtliga officiella kontrollaktiviteter utom fårkontrollen. Kontrollen sker efter de rambestämmelser som fastställts av den centrala jordbruksmyndigheten. Bestämmelserna återfinns i Kungl. Maj:ts förordning om kontroll av husdjur den 23 maj 1985. Detaljföreskrifter om verksamheten utfärdas av huvudmannen.

Lokalt utförs verksamheten av assistenter som vad gäller mjölkboskapskontroll är anställda inom husdjursföreningar knutna till SHS. Husdjursföreningarna sköter även seminverksamheten med nötkreatur. Köttboskaps- och suggkontrollen sköts lokalt av husdjurs- eller slakteriföreningarna medan fårkontrollen huvudsakligen utförs av djurägarna själva. Frågor som hör ihop med den praktiska tillämpningen av kontrollen behandlas inom särskilda nämnder för nöt-, svin-, får- och getkontroll.

Mjölkboskapskontrollen

Varje medlem i en kontrollförening skall elva gånger om året med jämna mellanrum mäta mjölmängden och ta ut mjölkprov för bl.a. fett-, protein- och cellhaltsanalys. Resultaten kontrolleras genom jämförelser med mejerileverans och hemmaförbrukning. Vidare sker enligt särskilda regler s.k. förlängd kontroll i samband med besök av assistent.

Resultatens tillförlitlighet

Genom uppföljning mot mejerileveranserna och via förlängda kontroller har kontrollsiffrorna blivit mycket tillförlitliga. Skillnaden mellan utnyttjade kvantiteter och mängd mjölk enligt kontrollen rör sig endast om ett par procent. Vid mindre besättningar är anslutningen låg. De icke anslutna besättningararna representerar 25 % av samtliga kor och för dessa kor är medelavkastningen ca 1 600 kg lägre än för kor i kontrollen.

Tabell 9.13

Antal mjölkbesättningar och kor i officiell kontroll 1991/92

Number of stocks and cows in the milk recording in 1991/92

Område	Antal besättningar	Antal kor	Andel av samtliga mjölkkor, procent
<i>Län</i>			
Stockholms	173	5 785	74
Uppsala	407	12 697	72
Södermanlands	435	16 982	92
Östergötlands	677	23 962	80
Jönköpings	804	24 108	69
Kronobergs	490	13 313	75
Kalmar	923	32 025	78
Gotlands	491	13 987	77
Blekinge	182	5 094	66
Kristianstads	638	23 104	68
Malmöhus	493	17 611	68
Hallands	744	22 252	82
Göteborgs o Bohus	283	7 682	59
Älvsborgs	819	22 258	70
Skaraborgs	914	32 273	76
Värmlands	351	11 558	77
Örebro	353	11 389	84
Västmanlands	232	7 749	79
Kopparbergs	411	11 076	85
Gävleborgs	533	12 337	81
Västernorrlands	368	8 258	79
Jämtlands	433	9 873	77
Västerbottens	630	14 196	75
Norrbottnens	306	7 880	74
<i>Hela riket</i>			
1991/92	12 090	367 452	75
1990/91	12 895	388 860	77
1989/90	14 891	421 780	76
1988/89	15 599	421 432	75
1987/88	16 155	421 990	75
1986/87	16 541	426 247	74

Källa: Svensk Husdjursskötsel, mjölkboskapskontrollen och SCB, lantbruksregistret.

Som synes i tabell 9.13 är andelen mjölkkor som är anslutna till kontrollen högst i Södermanlands län (92 %) och lägst i Göteborgs och Bohus län (59 %). Andelen anslutna mjölkkor i hela riket är 75 %.

Som framgår av tabell 9.14 dominerade svensk röd och vit boskap, SRB, och svensk låglandsboskap, SLB, bland de kontrollerade mjölkkena. I samtliga län utom Skånelänen samt Hallands och Jämtlands län är SRB den vanligaste rasen. SLBs relativt starka ställning i norra Sverige är också märkbar.

Under 1991/92 var avkastningen per mjölkko i de kontrollerade besättningarna 7 376 kg, uttryckt i ECM (energi-korrigerad mjölk med ca 4,0 % fett och 3,3 % protein). För icke kontrollerade kor har SHS beräknat motsvarande medelavkastning till 5 400 kg ECM.

Tabell 9.14

Resultat från den officiella mjölkboskapskontrollen 1991/92, kg ECM¹

Results of the milk recording in 1991/92

Område	Svensk röd och vit boskap (SRB) ²		Svensk låglandsboskap (SLB)		Svensk kullig boskap (SKB)		Svensk jerseyboskap (SJB)		Samtliga kontrollerade kor
	Antal kor	Mjölkvkastning, kg ECM	Antal kor	Mjölkvkastning, kg ECM	Antal kor	Mjölkvkastning, kg ECM	Antal kor	Mjölkvkastning, kg ECM	
<i>Län</i>									
Stockholms	4 527	6 991	659	6 899	62	4 437	73	6 364	6 915
Uppsala	9 643	7 254	1 966	7 002	23	5 356	95	6 014	7 184
Södermanlands	14 502	7 163	1 222	7 065	12	5 084	28	6 128	7 138
Östergötlands	15 274	7 264	6 774	7 444	6	4 887	281	6 072	7 290
Jönköpings	14 622	7 288	7 905	7 264	10	5 739	206	6 126	7 258
Kronobergs	9 326	7 598	3 348	7 588	6	5 861	54	6 474	7 585
Kalmar	21 711	7 427	8 030	7 551	16	5 490	372	6 522	7 437
Gotlands	6 838	7 039	6 489	6 954	1	4 579	101	5 628	6 973
Blekinge	2 968	7 644	1 832	7 645	9	3 563	54	6 754	7 611
Kristianstads	2 822	7 343	19 790	7 465	43	5 235	96	6 176	7 432
Malmöhus	1 094	7 119	16 345	7 287	1	6 720	32	6 360	7 273
Hallands	4 925	7 737	16 959	8 091	10	5 846	73	6 012	7 998
Göteborgs o Bohus	4 325	7 279	3 024	7 456	5	5 401	67	7 037	7 332
Älvsborgs	11 640	7 520	9 242	7 508	47	4 769	241	5 919	7 480
Skaraborgs	16 171	7 294	14 859	7 496	14	5 845	135	6 389	7 383
Värmlands	8 094	7 399	2 808	7 296	41	4 699	140	6 266	7 338
Örebro	9 740	7 510	916	7 179	13	4 350	73	6 571	7 454
Västmanlands	5 958	7 118	1 039	6 934	43	5 644	32	5 533	7 061
Kopparbergs	7 876	7 507	2 106	7 494	193	5 526	46	6 381	7 445
Gävleborgs	8 862	7 392	2 316	7 325	195	6 063	87	6 402	7 338
Västernorrlands	3 760	7 274	3 462	7 464	162	5 497	66	6 650	7 306
Jämtlands	4 024	7 370	4 182	7 450	627	5 932	251	6 535	7 267
Västerbottens	6 597	7 410	5 716	7 431	434	6 067	264	6 415	7 347
Norrbottnens	4 187	7 632	2 886	7 720	205	6 269	98	6 879	7 615
<i>Hela riket 1991/92</i>	199 491	7 357	143 892	7 480	2 178	5 782	2 965	6 308	7 376
1990/91	211 273	7 376	150 237	7 461	2 318	5 639	3 748	6 286	7 376
1989/90	229 482	7 315	160 290	7 405	2 538	5 779	4 671	6 286	7 319
1988/89	229 902	7 015	157 873	7 081	2 530	5 583	4 739	6 046	7 011
1987/88	230 069	6 849	156 519	6 884	2 579	5 595	4 631	5 988	6 835
1986/87	233 019	6 876	155 522	6 885	2 674	5 447	4 534	5 937	6 849

1) Mjölk uttryckt i ECM (energikorrigerad mjölk, dvs. kg mjölk omräknad till en energikoncentration av 750 kcal, vilket motsvarar ca 4,0 % fett och 3,3 % protein).

2) Inklusive svensk ayrshireboskap och röd dansk boskap.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, mjölkboskapskontrollen.

Medelavkastningen per kontrollko är oförändrad gentemot 1990/91. I genomsnitt har kontrollkornas avkastning ökat med ca 100 kg per år från slutet av 1950-talet. Genom att kontrollkornas andel dessutom ökar är avkastningsstegringen för samtliga kor ca 110 kg per år. Detta är ett resultat dels av en planlagd avel dels av förbättrade utfodringsrutiner och ett i genomsnitt bättre foder.

Skilnaderna mellan de två största raserna är små, medan dessa i sin tur ligger klart över övriga raser. Mjölkkorna i Hallands län har den högsta avkastningen per ko.

I tabeln till höger redovisas uppgifter om mjölkens fett- och proteinhalt för de olika raserna 1991/92. Som synes har jerseyboskapen de klart högsta fetthalterna.

Ras	Andel i procent	
	Fett	Protein
Svensk röd och vit boskap ¹	4,38	3,48
Svensk låglandsboskap	4,17	3,40
Svensk kullig boskap	4,52	3,61
Svensk jerseyboskap	6,00	4,03
Samtliga kontrollerade kor ²	4,30	3,46

1) Inklusive svensk ayrshireboskap och röd dansk boskap.

2) Inklusive övriga raser och korsningar.

Tabell 9.15 visar att dödfödselar är vanligare när mödrarna är kvigor, vilket förklaras av att kvigornas förlösningar i allmänhet är svårare. Detta mönster är mest tydligt bland kvigor av SLB.

Tabell 9.15
Antal födda kalvar, procent tvillingfödselar samt procent dödfödda och missbildade kalvar i mjölkboskapskontrollen 1991/92

Number of calves born, per cent of twin births, stillborn and defect calves in the milk recording in 1991/92

Ras ¹	Mödrarna kvigor			Mödrarna kor			Mödrarna kvigor och kor	
	Antal födda	Procent Tvilling-födselar	Dödfödda	Antal födda	Procent Tvilling-födselar	Dödfödda	Antal födda	Procent missbildade
Svensk röd och vit boskap	72 132	0,68	4,59	129 791	2,65	3,87	201 923	0,14
Svensk låglandsboskap	57 013	0,69	8,11	101 444	3,10	3,39	158 457	0,11
Svensk kullig boskap	858	0,58	9,04	1 575	2,48	4,65	2 433	0,24
Svensk jerseyboskap	854	0,47	7,34	1 358	1,40	2,18	2 212	0,18

1) Endast renrasiga djur.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, mjölkboskapskontrollen.

Fruktksamhetsstörningar och juverproblem är de vanligaste orsakerna till att kor gallras ut. Utslagsposten "andra orsaker" är restpost och hör ihop med att utgångsorsaken ej fastställts. Totalt sett slås ca en tredjedel av alla utgångna djur ut för fruktsamhetsproblem, ca en tredjedel för sjukdomar och återstående tredjedel huvudsakligen för låg avkastning.

Tabell 9.16
Procentuell fördelning efter utgångsorsak av antalet kor som utgått ur anslutna besättningar samt dessa kors utgångsålder 1991/92

Percentage distribution of cows culled from herds in milk recording and age of these cows in 1991/92

Procentuell fördelning; ålder	Nedsatt fruktsamhet	Juver-sjukdom	Förlös-nings-svårigheter	Kalv-nings-förlamning	Olycksfall	Ben- och klövlidande	Låg avkastning	Leukos	Andra orsaker	Samtliga ¹
Procentuell fördelning	29,6	20,6	1,1	2,0	2,0	5,6	10,2	2,3	26,6	100,0
Genomsnittlig utgångsålder, månader	61,5	61,1	48,5	77,1	57,9	64,0	53,3	68,2	63,8	61,5

1) Exklusive kor sålda till liv.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, mjölkboskapskontrollen.

Köttboskapskontrollen

I köttboskapskontrollen registreras kor-
nas fruktsamhet, frekvensen överlevande
kalvar samt deras fortsatta tillväxt. Statis-
tiken är uppdelad på rena köttraser och
köttraskorsningar.

Den nedåtgående tendensen i själv-
rekryterande köttproduktion har vänt till
uppgång från 1987. Antal kor i kontrollen
var ca 12 700, vilket motsvarar 9 % av
samtliga köttkor i landet. Sedan föregå-
ende år har antalet kor i kontrollen ökat
med 10 %. Det totala antalet köttkor
har ökat med hela 39 procent.

Tabell 9.17**Anslutning till köttboskapskontrollen 1992**

Number of herds and cows in the beef cattle recording in 1992

Förening	Antal besättningar	Medelkoantal under året	Antal kor per besättning
Skåne	345	3 399	9,9
Blekinge-Kronoberg	140	1 082	7,7
Halland	89	789	8,9
Skara	394	3 502	8,9
Södra Älvsborg	65	514	7,9
Kalmar	81	559	6,9
Tjustbygden	35	309	8,8
Gotland	20	151	7,6
Malmen	117	1 141	9,8
Uppsala	47	317	6,7
Örebro-Värmland	101	500	5,0
Dala-Gävleborg	27	167	6,2
NNP Husdjur	30	189	6,3
Normmejerier, Umeå	12	89	7,4
Normmejerier, Luleå	3	11	3,7
<i>Hela riket</i> 1992	1 506	12 719	8,4
1991	1 419	11 606	8,2
1990	1 234	10 064	8,2
1989	1 104	8 936	8,1
1988	950	8 037	8,5
1987	816	7 617	9,7

Källa: Svensk Husdjursskötsel, köttboskapskontrollen.

Tabell 9.18 ger vissa resultat för ren-
rasiga djur i köttboskapskontrollen. Det
tekniska utbytet i köttboskapskontrollen
är framförallt beroende av kvigornas in-
kalvningsålder, antal avvanda kalvar per
ko och år, och djurens tillväxt och
foderomvandlingsförmåga.

Tabell 9.18**Kalvningsresultat och ettårsvikter för renrasiga djur i köttboskapskontrollen 1992**

Number of calvings etc. and weights at one year for animals in the beef cattle recording in 1992

Ras	Antal kalv- ningar	Därav, procent			Vikt (kg) vid 1 års ålder			
		Svåra förloss- ningar	Död- födda	Döda före av- vänjning	Tjurar Antal	Medel- vikt	Kvigor Antal	Medel- vikt
Hereford	2 557	2,9	3,5	0,8	711	423	920	354
Charolais	5 358	3,9	5,1	1,2	1 389	508	1 690	416
Aberdeen Angus	183	0,5	2,2	0,0	57	387	76	340
Limousin	900	2,2	3,1	0,7	193	472	250	382
Simmental	1 418	3,8	4,8	1,2	379	510	466	426
Highland	828	1,2	5,2	2,6	19	273	23	233
Blonde d'Aquitaine	63	3,2	1,5	0,0	15	503	14	408

Källa: Svensk Husdjursskötsel, köttboskapskontrollen.

Annan publicering

Uppgifter om kontrollverksamheten är häm-
tade ur Svensk Husdjursskötsels meddelan-
den.

Seminverksamhet

Nötseminverksamheten omfattade 879 992 inseminationer enligt tabell 9.20. Cirka 85 % av alla nötkreatur avsedda för mjölkproduktion seminerades under 1989/90 och 1991/92. Jämför diagram 9.19. Inom den självrekryterande köttproduktionen är anslutningen ca 7 %.

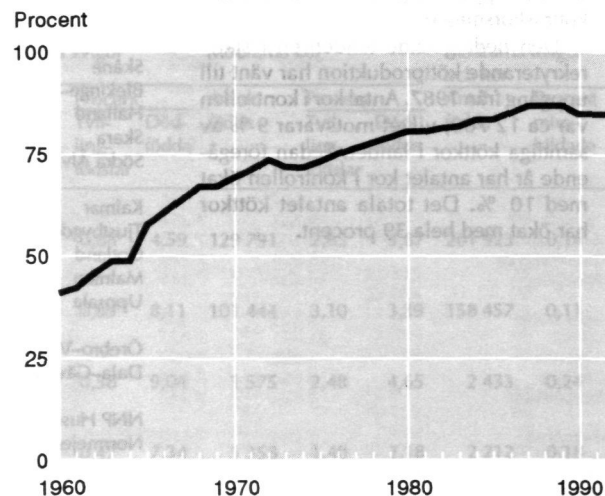
Annan publicering

Uppgifterna om seminverksamheten är hämtade ur Svensk Husdjursskötsels meddelanden.

Diagram 9.19

Seminanslutning bland mjölkboskap 1960–1992

Number of cows in the artificial insemination activity in 1960–1992

Tabell 9.20

Antal inseminationer efter nötkreatursraser år 1991/92

Number of inseminations by cattle breeds in 1991/92

Handjurets ras	Hondjurets ras								Totalt
	Svensk röd och vit boskap	Svensk låglandsboskap	Svensk kullig boskap	Svensk jerseyboskap	Mjölk-raskorsning	Hereford, övriga lätta kött-raser	Charolais, Limousin, Simmental	Kött-raskorsning	
Svensk röd och vit boskap (SRB)	438 362	5 655	308	1 099	13 925	10	33	341	459 733
Svensk låglandsboskap (SLB)	16 407	316 529	244	705	21 024	11	31	329	355 280
Svensk kullig boskap (SKB)	815	666	6 229	201	1 160	0	3	21	9 095
Svensk jerseyboskap (SJB)	297	211	83	4 450	494	0	0	5	5 540
Aberdeen Angus	282	255	20	58	72	45	42	199	973
Hereford	6 210	3 211	91	319	698	1 444	187	1 662	13 822
Charolais	7 733	7 508	30	292	1 111	88	3 407	2 227	22 396
Limousin	7 619	5 009	72	357	876	42	835	2 313	17 123
Simmental	4 592	5 586	22	134	542	50	1 338	1 766	14 030
Totalt 1991/92	482 317	344 630	7 099	7 615	39 902	1 690	5 876	8 863	897 992
1990/91	501 350	349 026	7 329	9 063	44 746	1 490	5 225	7 500	925 729
1989/90	552 812	375 627	8 253	11 441	52 439	1 342	4 002	5 314	1 011 230
1988/89	568 273	385 274	8 796	12 163	58 227	1 306	3 845	3 711	1 041 595
1987/88	569 766	382 996	9 326	12 351	65 367	1 077	3 143	2 874	1 046 900
1986/87	575 184	376 902	9 633	11 347	69 474	1 156	2 717	2 550	1 048 963

Djursjukdomar

Uppgifter om djursjukdomar erhålls från det djursjuk-datasystem som infördes 1984. Systemet innebär att veterinärernas sjukbesöksrap-porteras via en särskild prak-tikjournalblankett och data-bearbetas tillsammans med härstamnings-, kokontroll- och seminuppgifter. Svensk Husdjurskötsel svarar för databearbetningen.

Tabell 9.21
Frekvenser av olika sjukdomar hos nötkreatur 1992
Frequencies of different diseases of cattle in 1992

Husdjursförening	Antal sjukdomstillfällen per 100 avslutade/avbrutna laktationer						Totalt ¹
	Kalvnings-törnlamning	Kvar-bliven efterbörd	Aceto-nemi	Mastit	Spen-skador	Klövsjuk-domar	
Skånesemin	3,77	4,43	0,82	19,18	1,62	2,73	39,67
Blekinge-Kronobergs							
Husdjurstjänst	5,86	4,72	4,82	21,12	2,03	2,45	51,16
Hallands Husdjur	5,71	4,35	1,89	21,87	2,00	3,09	47,06
Skara Semin	5,62	4,23	3,66	16,69	1,77	2,30	42,89
Södra Älvsborgs Husdjur	6,71	4,43	5,43	20,14	1,93	2,81	52,75
Kalmar Husdjurstjänst	5,45	5,60	2,34	22,08	2,04	3,00	50,74
Tjustbygdens Husdjur	5,54	4,04	3,49	21,46	2,30	3,27	50,00
Gotlands Husdjur	4,98	4,03	1,70	20,00	1,17	1,72	40,64
Malmens Husdjur	6,10	4,04	2,52	16,23	1,67	1,82	40,91
Uppsala läns Husdjur	7,26	3,62	1,89	17,70	1,86	1,90	43,40
Örebro-Värmlands Husdjur	7,31	4,23	4,20	18,83	2,37	1,81	49,37
Dala-Gävle Husdjur	6,13	3,78	4,90	19,33	1,83	1,20	48,43
NNP Husdjur	5,22	3,88	3,64	19,21	2,65	1,10	45,56
Norrmejerier, Luleå	4,21	3,94	3,13	19,19	2,53	0,70	44,34
Norrmejerier, Umeå	4,20	3,70	3,84	20,56	1,78	0,30	42,44
<i>Samtliga områden</i>							
1992	5,55	4,25	3,14	18,82	1,89	2,16	44,84
1991	5,32	4,04	3,49	18,35	2,01	1,97	44,70
1990	5,72	4,19	3,61	18,30	2,26	1,89	45,95

1) Häri ingår diverse övriga sjukdomar vardera med en frekvens på mindre än en procent.

Källa: Svensk Husdjurskötsel, årsstatistik.

Slakt

Grundläggande uppgifter om marknadsförd (besiktigad) slakt insamlas av Statens jordbruksverk. All slakt för avsalu skall fr.o.m. 1990-07-01 underkastas besiktning enligt livsmedels-lagen (1971:511). På basis av dessa uppgifter sammanställs statistik över antalet besiktigade och därvid godkända slaktdjur.

På grundval av denna statistik, uppgifter om hemslaktens omfattning och uppgifter från utrikeshandelsstatistiken om export och import av levande slaktdjur beräknar Jordbruksverket den totala produktionen av slaktdjur i landet. Jordbruksverket redovisar vidare uppgifter om medelslaktvikter från Sveriges Slakteriförbund.

Av tabell 9.22 framgår den totala produktionen av slaktdjur i landet och medelslaktvikterna för den godkända slakten.

Annan publicering

Jordbruksekonomiska meddelanden har uppgif-ter om antalet besiktigade respektive godkända slaktdjur redovisats varje månad sedan 1950.

Tabell 9.22
Antal slaktkroppar och medelslaktvikter 1992
Number of slaughtered animals and average weight of carcasses in 1992

Antal slaktkroppar; medelslaktvikter; typ av slakt	Storboskap	Större kalv (gödkalv och mellankalv)	Mindre kalv (spädkalv)
Antal slaktkroppar			
<i>Typ av slakt</i>			
Godkänd slakt	463 842	29 245	1 572
Hemslakt	–	13 200	2 900
<i>Summa</i>			
1992	463 842	42 445	4 472
1991	493 577	47 445	4 832
1990	522 596	62 667	6 554
1989	502 584	66 782	8 046
1988	470 158	62 094	8 742
1987	503 270	81 361	13 873
Medelslaktvikter¹, kilogram			
1992	270,4	107,1	19,7
1991	267,3	106,4	21,2
1990	267,0	107,3	21,7
1989	261,5	106,4	21,9
1988	257,5	100,8	22,3
1987	251,7	97,8	22,8

1) Medelslaktvikten för hemslakt antas vara densamma som för godkänd slakt.

Källa: Statens jordbruksverk.

Får

Antal, besättningar

Uppgifter om antal får erhålls årligen genom lantbruksregistret, LBR.

Får fanns 1992 vid ca 11 000 företag (11 % av samtliga företag). Totalt fanns i riket 180 000 tackor och baggar samt 267 000 lamm. Antalet djur vid företag med stora djur-besättningar (minst 500 får inklusive lamm) och högst 2,0 hektar åkermark utgör endast knappt 0,1 % av det totala antalet får. Den genomsnittliga besättningen var ca 17 vuxna får och 27 lamm. De flesta fåren finns på Gotland och i andra delar av Götalands skogs- och mellanbygder. Både antalet får och antalet företag med får fortsätter att öka som en effekt av programmet för omställning inom jordbruket. Fram t.o.m. juni 1992 har ca 127 000 hektar åkermark ställts om till extensivt bete, vilket främjat ökningen av både antalet får och antalet företag med får.

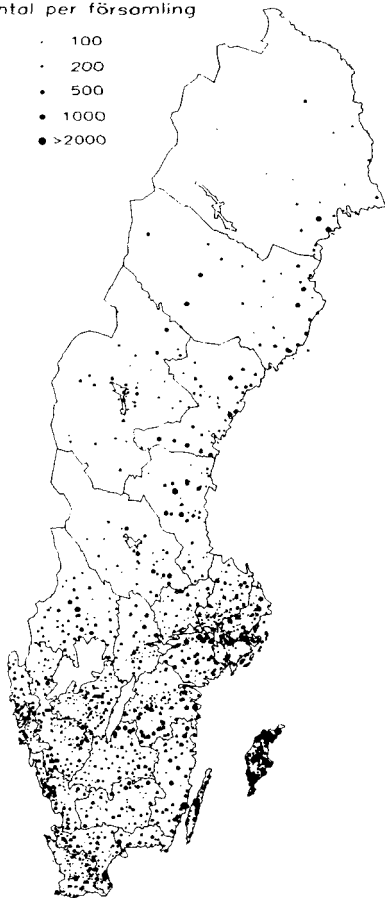
Karta 9.23

Fårens geografiska fördelning 1992

Distribution of sheep in 1992

Antal per församling

- 100
- 200
- 500
- 1000
- >2000

Tabell 9.24

Antal får 1992

Number of sheep in 1992

Område; storleksgrupp	Får	
	Tackor o baggar	Lamm
Län		
Stockholms	6 752	10 233
Uppsala	6 218	9 957
Södermanlands	8 090	12 157
Östergötlands	12 698	18 949
Jönköpings	8 734	13 174
Kronobergs	5 866	9 098
Kalmar	12 744	18 838
Gotlands	21 243	30 645
Blekinge	2 944	4 223
Kristianstads	8 541	12 383
Malmöhus	6 675	9 596
Hallands	8 030	11 138
Göteborgs o Bohus	5 380	7 664
Älvsborgs	11 705	17 323
Skaraborgs	9 382	14 162
Värmlands	7 209	10 203
Örebro	4 413	6 591
Västmanlands	3 831	5 336
Kopparbergs	4 942	7 511
Gävleborgs	5 678	8 589
Västernorrlands	5 972	10 292
Jämtlands	4 411	7 311
Västerbottens	5 656	8 089
Norrbottnens	2 953	3 932
Produktionsområden		
Götalands södra slättbygder	7 715	10 536
" mellanbygder	34 657	50 510
" norra slättbygder	15 217	22 089
Svealands slättbygder	28 321	42 734
Götalands skogsbygder	53 725	80 045
Mellersta Sveriges skogsbygder	14 113	20 688
Nedre Norrland	16 098	26 093
Övre Norrland	10 221	14 699
Storleksgrupp, hektar åkermark		
0,0 – 2,0	225	448
2,1 – 5,0	19 573	27 989
5,1 – 10,0	31 230	45 749
10,1 – 20,0	40 410	59 717
20,1 – 30,0	24 911	37 235
30,1 – 50,0	26 526	40 362
50,1 – 100,0	23 529	36 039
Över 100,0	13 663	19 855
Hela riket		
1992	180 067	267 394
1991	168 178	250 605
1990	161 974	243 621
1989	160 647	239 859
1988	159 107	235 606
1987	161 003	236 272

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Karta 9.23 ger en översiktlig bild av den geografiska fördelningen av får. Kartan är baserad på församlingsstatistik och uppbyggd så att prickarnas storlek är proportionell mot antalet djur inom församlingen. Församlingar med över 2 000 får redovisas dock med samma prickstorlek. I teckenförklaringen visas exempel på prickstorlekar.

Av tabell 9.25 framgår bl.a. att fåren som minskat i antal sedan mitten av 1980-talet har ökat med 13 % under den senaste fyraårsperioden. Mellan de två senaste åren har antalet ökat med 7 %.

Ökningen är relativt jämnt fördelad över de olika besättningsstorlekarna med upp till 99 vuxna djur. Även fåren i de största besättningarna, med 100 vuxna djur eller fler, har ökat något i antal mellan de två senaste åren.

I Södermanlands, Östergötlands, Kalmar och Gotlands län finns 60 % av fåren i besättningar med 100 vuxna djur eller fler.

Av tabell 9.26 på nästa sida framgår fårskötselns småskaliga karaktär tydligt. Över hälften av företagen med får har högst 9 vuxna djur och endast 2 % av företagen har 100 vuxna djur eller fler.

Tabell 9.25
Antal får (exkl. lamm) efter besättningsstorlek 1992
Number of sheep by size of stocks in 1992

Område	Besättningsstorlek, antal får (exkl. lamm)					Summa
	1-9	10-24	25-49	50-99	Över 99	
Län						
Stockholms	618	1 890	2 003	1 371	870	6 752
Uppsala	757	1 774	1 717	1 480	490	6 218
Södermanlands	601	1 376	1 590	1 349	3 174	8 090
Östergötlands	879	2 422	2 911	3 047	3 439	12 698
Jönköpings	1 539	2 412	2 287	1 936	560	8 734
Kronobergs	660	1 720	1 802	838	846	5 866
Kalmar	999	2 710	3 375	2 224	3 436	12 744
Gotlands	601	2 505	4 265	5 570	8 302	21 243
Blekinge	431	743	961	519	290	2 944
Kristianstads	1 558	2 586	2 228	1 012	1 157	8 541
Malmöhus	1 271	1 523	1 852	978	1 051	6 675
Hallands	1 851	2 371	2 005	1 233	570	8 030
Göteborgs o Bohus	1 175	1 933	1 027	689	556	5 380
Älvsborgs	2 009	3 847	3 000	1 655	1 194	11 705
Skaraborgs	1 773	2 660	2 461	1 408	1 080	9 382
Värmlands	1 751	2 475	1 496	960	527	7 209
Örebro	746	1 413	1 064	612	578	4 413
Västmanlands	450	1 163	1 319	794	105	3 831
Kopparbergs	687	1 536	976	1 045	698	4 942
Gävleborgs	985	1 892	1 743	697	361	5 678
Västernorrlands	1 031	2 017	1 468	999	457	5 972
Jämtlands	777	1 428	1 300	599	307	4 411
Västerbottens	1 565	1 916	1 271	787	117	5 656
Norrbottnens	738	1 119	544	339	213	2 953
Produktionsområden						
Götalands södra slättbygder	1 639	2 220	1 996	589	1 271	7 715
" mellanbygder	2 196	5 115	7 668	7 721	11 957	34 657
" norra slättbygder	2 262	4 010	3 257	2 866	2 822	15 217
Svealands slättbygder	3 167	7 160	7 256	5 374	5 364	28 321
Götalands skogsbygder	8 111	15 138	14 549	9 496	6 431	53 725
Mellersta Sveriges skogsbygder	2 728	4 764	3 394	2 404	823	14 113
Nedre Norrland	2 756	5 422	4 256	2 389	1 275	16 098
Övre Norrland	2 593	3 602	2 289	1 302	435	10 221
Hela riket						
1992	25 452	47 431	44 665	32 141	30 378	180 067
1991	25 132	43 690	41 202	28 888	29 266	168 178
1990	23 876	41 740	39 330	27 190	29 838	161 974
1989	23 892	41 792	36 331	29 191	29 441	160 647
1988	24 805	40 927	35 120	28 329	29 926	159 107
1987	24 460	41 961	34 819	30 197	29 566	161 003

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.26

Antal företag med får (exkl. lamm) efter besättningsstorlek 1992

Number of holdings with sheep by size of stocks in 1992

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal får (exklusive lamm)						Summa
	1 – 9	10 – 24	25 – 49	50 – 99	100 – 199	Över 199	
<i>Län</i>							
Stockholms	115	116	56	20	6	–	313
Uppsala	149	121	53	21	4	–	348
Södermanlands	128	95	45	20	5	8	301
Östergötlands	166	161	84	45	17	5	478
Jönköpings	313	165	70	31	5	–	584
Kronobergs	145	119	52	12	6	–	334
Kalmar	199	178	99	34	13	4	527
Gotlands	107	157	126	87	39	12	528
Blekinge	95	52	29	8	2	–	186
Kristianstads	364	175	67	16	3	1	626
Malmöhus	331	106	53	15	3	2	510
Hallands	406	164	60	20	3	1	654
Göteborgs o Bohus	255	136	31	11	3	1	437
Älvsborgs	416	261	90	24	6	2	799
Skaraborgs	384	175	71	22	6	1	659
Värmlands	339	173	44	15	2	1	574
Örebro	142	96	32	9	4	–	283
Västmanlands	97	77	38	11	1	–	224
Kopparbergs	138	109	29	16	4	1	297
Gävleborgs	191	128	52	10	3	–	384
Västernorrlands	203	137	42	14	3	–	399
Jämtlands	145	96	38	9	1	1	290
Västerbottens	313	136	38	12	1	–	500
Norrbottns	156	77	16	5	2	–	256
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	405	152	59	9	5	2	632
" mellanbygder	483	333	226	119	50	16	1 227
" norra slättbygder	492	268	93	43	13	5	914
Svealands slättbygder	624	472	211	78	19	9	1 413
Götalands skogsbygder	1 705	1 035	431	147	38	6	3 362
Mellersta Sveriges skogsbygder	531	328	103	37	5	1	1 005
Nedre Norrland	531	370	124	34	8	1	1 068
Övre Norrland	526	252	68	20	4	–	870
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
0,0 – 2,0	–	–	–	–	–	1	1
2,1 – 5,0	1 164	636	112	13	2	–	1 927
5,1 – 10,0	1 285	818	271	38	6	1	2 419
10,1 – 20,0	1 108	749	397	130	18	–	2 402
20,1 – 30,0	479	317	161	107	35	4	1 103
30,1 – 50,0	613	282	168	93	30	11	1 197
50,1 – 100,0	482	246	131	73	38	11	981
Över 100,0	166	162	75	33	13	12	461
<i>Hela riket</i>							
1992	5 297	3 210	1 315	487	142	40	10 491
1991	5 312	2 969	1 215	438	138	41	10 113
1990	5 094	2 828	1 169	412	143	42	9 688
1989	5 086	2 836	1 085	440	153	32	9 632
1988	5 297	2 779	1 050	429	148	39	9 742
1987	5 282	2 844	1 043	454	149	37	9 809

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.27
Antal företag med får (exkl. lamm) 1992
Number of holdings with sheep in 1992

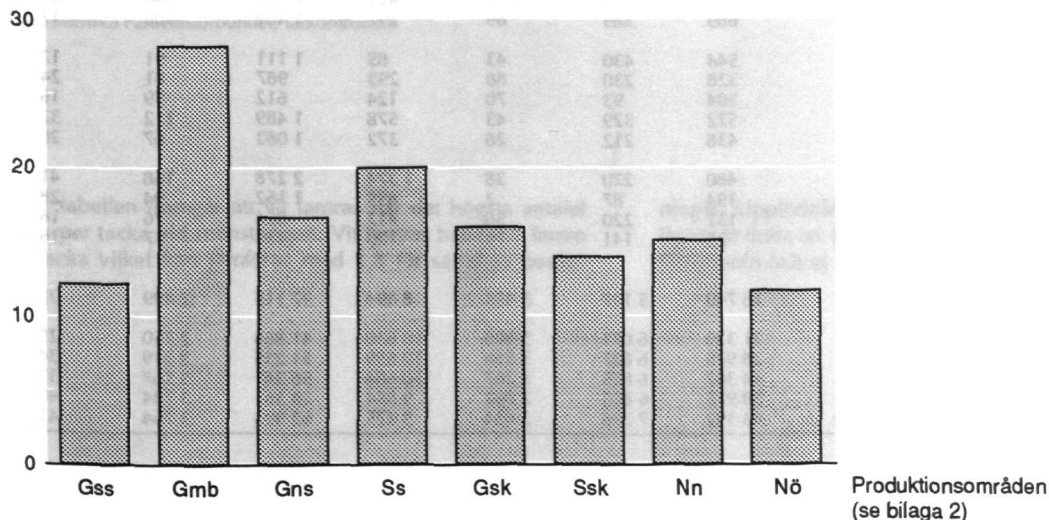
Företagsstorlek; område	Totala antalet företag	Antalet företag med får exkl. lamm
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	7 686	632
" mellanbygder	8 906	1 227
" norra slättbygder	10 709	914
Svealands slättbygder	12 571	1 413
Götalands skogsbygder	27 154	3 362
Mellersta Sveriges skogsbygder	8 540	1 005
Nedre Norrland	9 523	1 068
Övre Norrland	7 145	870
<i>Hela riket</i>		
1992	92 234	10 491
1991	93 938	10 113
1990	96 945	9 688
1989	98 553	9 632
1988	101 249	9 742
1987	103 908	9 809

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagram 9.29 framgår att andelen stora fårbesättningar är störst i Götalands mellanbygder. I detta produktionsområde ingår bl.a. Gotlands och Kalmar län. Andelen företag med får är, som framgår av tabell 9.27, också högt i detta produktionsområde.

Diagram 9.29
Genomsnittlig besättningsstorlek för företag med får (exkl. lamm) 1992
Average size of sheep stocks in 1992

Antal får

Tabell 9.28
Antal företag med får och andra djurslag 1992
Number of holdings with sheep and other livestock in 1992

Slag av företag	Med enbart får	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med får</i>			
Med 1 – 9 får (exkl. lamm)	1 813	3 484	5 297
Med 10 – 24 får (exkl. lamm)	1 539	1 671	3 210
Med över 24 får (exkl. lamm)	964	1 020	1 984
Summa	4 316	6 175	10 491

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.28 framgår att över hälften av de företag som har får även har djur av andra slag. Detta är naturligtvis vanligast i företag med små fårbesättningar.

Annan publicering

Uppgifterna om antal får och antal företag med får är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J 20 från Lantbrukets företagsregister.

Kontrollverksamheten

Fårkontrollen ger de data som behövs för ett effektivt avelsarbete.

Ägarna till anslutna besättningar fastställer varje djurs härstamning och identitet genom kontroll av betäckningar och lamningar. Varje djur i besättningen skall ha identitetsbeteckning. Vid ca 120 dagars ålder vägs lammen. Samtidigt beskrivs och bedöms päls- eller ullkvaliteten.

Resultaten i fårkontrollen bearbetas centralt. Därvid korrigeras lammens vikter för ålder, kön, kullstorlek och moderns ålder. Fårägarna erhåller produktionsresultat samt avelsvärden för varje lamm, tacka och bagge i besättningen.

Uppgifterna om fårkontrollen 1992 visar att anslutningen var nära 1 000 besättningar med ca 37 000 tackor. Detta medför att ungefär 9 % av samtliga företag med får och ungefär 21 % av alla tackor täcks av kontrollen. Den låga täckningen och överrepresentationen av större företag bland de kontrollerade besättningarna måste hållas i minnet vid tolkning av resultat av kontrollen.

Tabell 9.30 visar att ca 51 % av tackorna var av pälsfårras. I vissa län med stort antal får är andelen betydligt högre, 71 % i Kalmar län och 90 % i Gotlands län.

Tabell 9.30

Antal besättningar, tackor av olika raser och baggar i fårkontrollen samt andel får i kontroll 1992

Number of herds, ewes of different races and rams in the sheep breeding control and proportion of sheep in control in 1992

Område	Antal besättningar	Antal tackor som lammar				Samtliga ¹	Antal baggar	Andel av samtliga får ² , %
		Pälsfår	Vit lantras	Tyngre köttfår	Korsningar			
<i>Län</i>								
Stockholms	56	779	443	170	271	1 697	114	27
Uppsala	54	566	488	51	466	1 598	131	28
Södermanlands	41	939	384	244	625	2 235	160	30
Östergötlands	68	2 075	366	553	311	3 390	196	28
Jönköpings	47	1 238	93	99	135	1 577	95	19
Kronobergs	44	1 100	99	196	86	1 498	83	27
Kalmar	57	1 738	91	353	226	2 447	126	20
Gotlands	49	3 727	27	110	205	4 130	179	20
Blekinge	20	506	47	40	68	670	44	24
Kristianstads	56	564	140	405	829	2 008	151	25
<i>Malmöhus</i>	39	134	138	203	518	1 019	88	17
Hallands	16	120	80	203	40	447	44	6
Göteborgs o Bohus	19	457	74	140	74	757	51	15
Älvsborgs	61	1 151	324	212	451	2 154	146	20
Skaraborgs	33	689	389	89	297	1 482	106	17
Värmlands	32	544	430	43	85	1 111	91	17
Örebro	31	328	230	88	293	987	81	24
Västmanlands	23	304	93	70	124	612	59	18
Kopparbergs	42	522	329	43	578	1 489	112	32
Gävleborgs	34	438	212	28	372	1 083	67	20
Västernorrlands	81	480	270	38	1 374	2 278	168	41
Jämtlands	36	194	87	2	859	1 162	94	28
Västerbottens	27	131	220	56	417	854	76	16
Norrbottens	20	25	141	19	190	430	37	16
<i>Hela riket</i>								
1992	986	18 749	5 197	3 455	8 894	37 115	2 499	22
1991	1 124	21 329	6 071	3 608	10 630	41 864	2 750	25
1990	1 343	28 975	6 827	3 554	10 659	51 235	3 319	34
1989	1 443	34 367	6 875	3 267	10 684	56 341	3 567	37
1988	1 536	38 915	6 865	2 862	9 554	59 361	3 784	40
1987	1 638	43 192	7 296	2 634	9 475	62 993	3 764	41

1) Inklusive tackor för vilka rasuppgift saknas.

2) Får exklusive lamm vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Källa: Svenska Fåravelsförbundet, fårkontrollen och SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.31
Resultat från fårkontrollen 1992
Results from the sheep breeding control in 1992

Område	Antal lamm i medeltal per tacka vid						Uppföd- nings- förlust, procent	Korrige- rad vikt, kg per lamm	Lammvikt vid 120 dagar, kg per tacka
	Födelsen	Mönstringen							
		Pälsfår	Vit lantras	Tyngre köttfår	Kors- ningar	Samtliga			
<i>Län</i>									
Stockholms	2,04	1,60	2,07	1,58	1,96	1,76	12	34,8	60,4
Uppsala	2,11	1,63	2,09	1,37	1,95	1,87	11	37,2	66,9
Södermanlands	1,97	1,63	2,18	1,58	1,73	1,75	11	35,9	61,5
Östergötlands	1,86	1,64	2,01	1,56	1,70	1,67	10	34,5	57,1
Jönköpings	1,90	1,72	2,04	1,49	2,02	1,75	8	34,9	60,5
Kronobergs	1,88	1,69	2,21	1,52	1,54	1,69	9	34,6	58,0
Kalmar	1,90	1,71	2,14	1,49	1,60	1,68	11	34,6	58,8
Gotlands	1,87	1,69	1,89	1,63	1,82	1,70	9	35,9	59,4
Blekinge	1,87	1,59	2,32	0,60	1,94	1,62	13	34,4	56,6
Kristianstads	1,99	1,76	2,21	1,63	1,86	1,81	9	36,2	63,8
Malmöhus	2,19	1,79	2,32	1,68	1,96	1,93	11	37,2	69,7
Hallands	1,97	1,77	2,09	1,56	1,72	1,73	12	34,7	60,4
Göteborgs o Bohus	1,83	1,63	2,19	1,62	1,87	1,70	7	34,5	58,9
Älvsborgs	1,90	1,67	1,93	1,56	1,85	1,73	9	33,5	56,8
Skaraborgs	2,02	1,63	2,09	1,55	1,92	1,80	10	35,2	61,7
Värmlands	2,05	1,70	2,08	1,56	1,96	1,86	9	34,2	60,4
Örebro	2,00	1,53	2,15	1,36	1,88	1,75	11	34,2	58,6
Västmanlands	2,08	1,63	2,20	1,75	2,01	1,76	11	37,4	65,0
Kopparbergs	2,07	1,78	2,03	1,71	1,77	1,83	11	36,5	65,4
Gävleborgs	2,11	1,71	1,96	1,60	2,12	1,89	9	35,0	63,4
Västernorrlands	2,19	1,71	2,17	1,74	2,01	1,95	11	38,2	71,7
Jämtlands	2,28	1,67	2,10	2,00	2,08	2,01	12	35,8	68,9
Västerbottens	2,04	1,64	1,98	1,57	1,86	1,83	9	35,1	63,0
Norrbottnens	1,99	1,50	1,85	1,47	1,73	1,71	13	35,1	61,9
<i>Hela riket</i>									
1992	1,98	1,67	2,08	1,56	1,90	1,77	10	35,5	61,7
1991	2,00	1,69	2,13	1,58	1,92	1,80	9	35,9	63,1
1990	1,95	1,68	2,07	1,55	1,91	1,77	8	36,5	63,3
1989	1,92	1,66	2,10	1,58	1,88	1,75	8	35,4	60,9
1988	1,90	1,65	2,08	1,55	1,90	1,74	8	34,3	58,5
1987	1,86	1,63	2,02	1,53	1,85	1,71	8	34,1	57,5

Källa: Svenska Fåravelsförbundet, fårkontrollen.

Av tabellen framgår att vit lantras har det högsta antalet lamm per tacka vid mönstringen. Vit lantras hade 2,1 lamm per tacka vilket kan jämföras med 1,8 för samtliga besätt-

ningar. Uppfödningens förlusten har ökat de senaste åren. Tro-
ligtvis är detta en följd av många fårägares lägre arbetsinsats i
fårskötseln och ej en ökad sjuklighet bland fåren.

Slakt

Av tabellen framgår att antalet besiktigade slaktkroppar minskade med 14 % mellan åren 1987 och 1992. Mellan 1991 och 1992 var minskningen 15 %. Vidare framgår att medelslaktvikterna för den marknadsförda slakten har ökat med ca 1 kg under den senaste femårsperioden. Mellan 1991 och 1992 skedde dock en ökning med ca 3 %.

Annan publicering

I Jordbruksekonomiska meddelanden har uppgifter om antalet besiktigade respektive godkända slaktdjur redovisats varje månad sedan 1950.

Tabell 9.32

Antal slaktkroppar av får och medelslaktvikter 1992

Number of slaughtered sheep and average weight of carcasses in 1992

Antal slaktkroppar; medelslaktvikter; typ av slakt	Får inkl. lamm och getter
Antal slaktkroppar	
<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	237 273
Hemslakt	6 200
<i>Summa</i>	
1992	243 473
1991	236 778
1990	280 080
1989	298 247
1988	278 413
1987	284 234
Medelslaktvikter, kilogram¹	
1992	17,9
1991	17,7
1990	17,8
1989	17,8
1988	17,2
1987	16,9

1) Medelslaktvikten för hemslakt antas vara densamma som för godkänd slakt.

Källa: Statens jordbruksverk.

Svin

Antal, besättningar

Uppgifter om antal svin erhålls årligen genom lantbruksregistret.

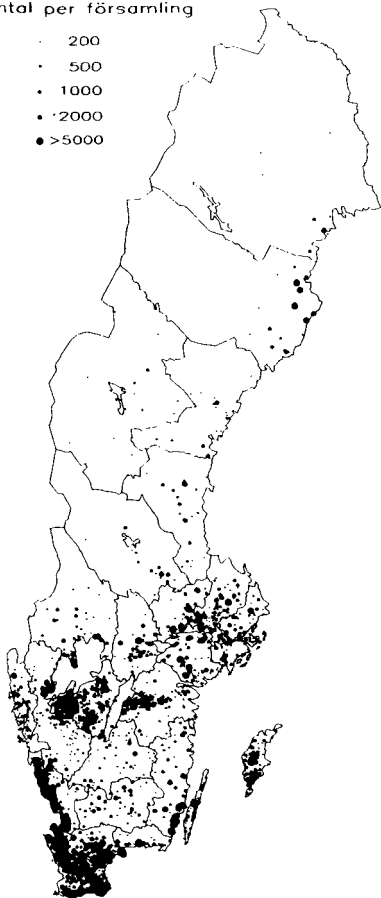
Den 11 juni 1992 fanns svin vid 13 000 företag (14 % av samtliga företag). Drygt en tredjedel av svinen fanns i de två Skånelänen. Som framgår av tabell 9.33 har antalet svin, som tidigare minskat under en följd av år, nu ökat något mellan de två senaste åren.

Karta 9.34

Svinens geografiska fördelning 1992 Distribution of pigs in 1992

Antal per församling

- 200
- 500
- 1000
- 2000
- >5000

Tabell 9.33

Antal svin 1992

Number of pigs in 1992

Område; storleksgrupp	Svin			Summa	
	Galtar	Suggor	Övriga svin 3 månader och däröver		Under 3 månader
<i>Län</i>					
Stockholms	57	1 326	16 144	6 263	23 790
Uppsala	339	8 919	21 938	34 460	65 656
Södermanlands	224	7 568	25 232	32 085	65 109
Östergötlands	334	9 471	54 998	47 832	112 635
Jönköpings	165	3 617	9 445	14 606	27 833
<i>Kronobergs</i>					
Kalmar	178	4 009	12 929	16 337	33 453
Gotlands	317	11 021	49 193	48 137	108 668
Blekinge	241	6 610	25 076	29 340	61 267
Kristianstads	135	3 462	36 736	28 847	69 180
	1 247	38 850	198 195	175 231	413 523
<i>Malmöhus</i>					
Hallands	1 604	40 724	173 300	192 688	408 316
Göteborgs o Bohus	1 114	31 059	147 296	139 457	318 926
Älvsborgs	123	3 042	8 865	14 718	26 748
Skaraborgs	336	9 176	29 556	44 805	83 873
	986	24 782	109 830	112 883	248 481
<i>Värmlands</i>					
Örebro	138	3 609	20 677	17 071	41 495
Västmanlands	116	3 375	19 612	15 303	38 406
Kopparbergs	176	4 983	19 215	20 128	44 502
Gävleborgs	73	1 328	5 820	5 340	12 561
	84	1 684	7 694	6 962	16 424
<i>Västernorrlands</i>					
Jämtlands	69	1 367	4 598	5 323	11 357
Västerbottens	59	661	2 017	3 021	5 758
Norrbottnens	136	3 396	15 967	14 715	34 214
	39	804	2 846	3 189	6 878
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	2 189	61 135	343 979	292 057	699 360
" mellanbygder	1 500	44 666	209 635	208 750	464 551
" norra slättbygder	1 339	35 282	166 743	167 991	371 355
Svealands slättbygder	972	27 888	114 174	117 793	260 827
Götalands skogsbygder	1 725	43 995	133 419	193 289	372 428
Mellersta Sveriges skogsbygder	186	3 959	15 913	15 781	35 839
Nedre Norrland	199	3 682	14 447	14 982	33 310
Övre Norrland	180	4 236	18 869	18 098	41 383
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
0,0 - 2,0	336	9 772	98 435	61 833	170 376
2,1 - 5,0	130	2 492	3 966	10 380	16 968
5,1 - 10,0	305	7 767	7 531	31 687	47 290
10,1 - 20,0	1 017	26 443	43 911	111 404	182 775
20,1 - 30,0	1 205	31 104	56 056	130 179	218 544
30,1 - 50,0	1 947	51 165	160 175	224 739	438 026
50,1 - 100,0	2 133	59 773	302 438	270 089	634 433
Över 100,0	1 217	36 327	344 667	188 430	570 641
<i>Hela riket</i>					
1992	8 290	224 843	1 017 179	1 028 741	2 279 053
1991	8 320	218 519	992 823	981 751	2 201 413
1990	8 591	221 092	1 024 820	1 009 440	2 263 943
1989	9 229	230 253	978 219	1 045 959	2 263 660
1988	9 594	233 278	987 418	1 044 074	2 274 364
1987	9 656	226 151	997 622	1 000 952	2 234 381

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Karta 9.34 ger en översiktlig bild av den geografiska fördelningen av svin. Kartan är baserad på församlingsstatistik och uppbyggd så att prickarnas storlek är proportionell mot antalet djur inom

församlingen. Församlingar med över 5 000 svin redovisas dock med samma prickstorlek. I teckenförklaringen visas exempel på prickstorlekar.

Av tabell 9.35 framgår att vid företag med stora djurbesättningar och högst 2,0 hektar åkermark fanns det 1992 10 100 suggor och galtar och 160 000 övriga svin. Det innebär att 4 % av suggorna och galtarna och ca 8 % av övriga svin fanns vid de stora djurbesättningarna utan åkermark. Dessa stora djurbesättningar är vanligast i "svintäta" områden.

Den tillfälliga, mycket kraftiga, ökningen av antalet suggor och galtar vid stora djurbesättningar utan åkermark sammanhänger med uppbyggandet av ett leasingssystem för suggor. Leasing-systemet fungerar så att suggorna under sin perioderna befinner sig i suggpooler, där de även betäcks. Dessa suggpooler har mycket stora besättningar av suggor och galtar.

I samband med grisningen överförs suggorna till leasingföretagen. Under uppbyggnadsskedet skedde en omfattande dubbelredovisning av djur, vilket har korrigerats under 1992. Därmed återgick antalet redovisade djur till en mer normal nivå. De vuxna djuren redovisas av suggpoolerna och smågrisarna redovisas av leasingföretagen.

Tabell 9.35**Antal svin vid företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 250 svin 1992**

Number of pigs at holdings not exceeding 2,0 hectares of arable land and with at least 250 pigs in 1992

Område	Svin				Summa
	Galtar	Suggor	Övriga svin		
			3 månader och däröver	Under 3 månader	
Produktionsområden					
Götalands södra slättbygder	170	3 615	38 827	25 757	68 369
" mellanbygder	25	1 327	19 148	15 898	36 398
" norra slättbygder	62	2 217	15 161	5 608	23 048
Svealands slättbygder	28	1 406	7 143	5 816	14 393
Götalands skogsbygder	41	936	17 262	7 578	25 817
Mellersta Sveriges skogsbygder	3	95	622	526	1 246
Nedre Norrland	—	—	—	—	—
Övre Norrland	7	176	272	650	1 105
Hela riket					
1992	336	9 772	98 435	61 833	170 376
1991	419	12 313	118 623	52 168	183 523
1990	364	9 054	122 783	54 267	186 468
1989	315	6 983	82 041	37 484	126 823
1988	237	5 293	70 463	30 450	106 443
1987	274	4 297	58 250	29 021	91 842

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.36
Antal svin efter besättningsstorlek 1992
Number of pigs by size of stocks in 1992

Område	Besättningsstorlek, antal svin							Summa
	1 – 2	3 – 9	10 – 24	25 – 99	100 – 249	250 – 499	Över 499	
<i>Län</i>								
Stockholms	32	135	364	1 259	1 643	4 157	16 200	23 790
Uppsala	69	286	1 020	6 107	13 948	16 011	28 215	65 656
Södermanlands	51	186	483	3 188	6 840	11 646	42 715	65 109
Östergötlands	72	237	679	3 196	12 436	18 193	77 822	112 635
Jönköpings	180	518	1 144	4 721	4 993	6 620	9 657	27 833
Kronobergs	106	328	995	3 709	7 017	8 724	12 574	33 453
Kalmar	125	285	889	4 692	10 647	24 075	67 955	108 668
Gotlands	58	329	1 344	6 365	13 730	15 300	24 141	61 267
Blekinge	54	214	557	2 936	5 812	14 703	44 904	69 180
Kristianstads	124	841	3 956	33 208	60 130	93 330	221 934	413 523
Malmöhus	91	720	4 199	41 289	76 235	86 221	199 561	408 316
Hallands	94	849	3 700	30 659	63 377	73 296	146 951	318 926
Göteborgs o Bohus	84	314	1 047	5 001	6 753	4 022	9 527	26 748
Älvsborgs	138	604	2 331	9 768	15 228	22 720	33 084	83 873
Skaraborgs	106	572	2 598	16 706	38 267	51 472	138 760	248 481
Värmlands	95	204	266	2 155	4 004	9 474	25 297	41 495
Örebro	38	136	466	1 912	4 789	9 147	21 918	38 406
Västmanlands	44	211	587	2 230	6 719	7 634	27 077	44 502
Kopparbergs	85	268	275	1 023	2 293	2 231	6 386	12 561
Gävleborgs	150	377	563	1 594	1 833	1 492	10 415	16 424
Västernorrlands	125	191	304	638	1 174	3 109	5 816	11 357
Jämtlands	80	128	228	610	884	3 129	699	5 758
Västerbottens	113	273	681	2 412	4 412	8 516	17 807	34 214
Norrbottens	37	113	208	413	376	466	5 265	6 878
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	81	774	4 364	46 151	115 505	150 396	382 089	699 360
" mellanbygder	175	1 175	5 158	39 014	71 169	110 491	237 369	464 551
" norra slättbygder	138	731	3 437	21 751	52 126	73 694	219 478	371 355
Svealands slättbygder	219	898	2 762	15 460	34 868	54 432	152 188	260 827
Götalands skogsbygder	808	3 089	10 309	54 857	74 734	82 572	146 059	372 428
Mellersta Sveriges skogsbygder	220	526	938	3 225	6 699	7 010	17 221	35 839
Nedre Norrland	341	712	984	2 433	3 525	8 111	17 204	33 310
Övre Norrland	169	414	932	2 900	4 914	8 982	23 072	41 383
<i>Hela riket</i>	2 151	8 319	28 884	185 791	363 540	495 688	1 194 680	2 279 053
1992								
1991	2 469	8 542	32 121	191 563	369 671	477 408	1 119 639	2 201 413
1990	2 626	8 486	33 625	209 032	395 476	485 195	1 129 503	2 263 943
1989	2 828	9 415	35 787	238 688	425 213	486 628	1 065 101	2 263 660
1988	3 056	10 120	39 198	252 292	447 273	481 697	1 040 728	2 274 364
1987	3 268	10 662	41 266	262 222	439 576	461 215	1 016 172	2 234 381

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.36 framgår att samtidigt som antalet svin totalt har ökat mellan de senaste två åren har antalet svin i besättningar med högst 249 svin minskat. Antalet svin i besättningar med högst 249 svin har minskat under hela den senaste femårsperioden oavsett om totala antalet svin minskat eller ökat. Detta har medfört att andelen svin i dessa besättningar har minskat från 34 % till 26 %.

Tabell 9.37 på nästa sida visar också den snabba omstruktureringen av svinproduktionen. Sedan 1987 har antalet företag med svin minskat med 22 % och det är de mindre företagen som minskat. Under perioden har sålunda företag med mindre än 250 svin minskat med 27 % medan antalet företag med minst 250 svin har ökat med 9 %.

Tabell 9.37

Antal företag med respektive utan svin efter besättningsstorlek 1992

Number of holdings with or without pigs by size of stocks in 1992

Område; storleksgrupp	Företag med svin; besättningsstorlek, antal svin							Summa	Företag utan svin
	1 – 2	3 – 9	10 – 24	25 – 99	100 – 249	250 – 499	Över 499		
<i>Län</i>									
Stockholms	22	26	20	27	10	12	15	132	1 754
Uppsala	45	51	61	115	84	46	29	431	2 643
Södermanlands	32	34	30	56	42	34	32	260	2 019
Östergötlands	47	43	47	59	76	53	65	390	3 728
Jönköpings	117	95	71	94	33	21	12	443	4 339
<i>Kronobergs</i>	74	62	66	69	42	26	16	355	3 025
Kalmar	81	58	57	87	66	68	74	491	3 684
Gotlands	34	56	86	121	83	44	30	454	1 706
Blekinge	38	40	34	56	35	41	39	283	1 425
Kristianstads	82	154	248	603	378	263	201	1 929	4 069
<i>Malmöhus</i>	63	117	250	741	476	251	175	2 073	4 484
Hallands	59	153	230	555	401	212	143	1 753	3 047
Göteborgs o Bohus	58	58	72	96	42	13	13	352	3 355
Älvsborgs	93	109	149	194	93	65	34	737	6 543
Skaraborgs	69	101	161	316	235	145	152	1 179	6 221
<i>Värmlands</i>	63	42	16	37	22	25	31	236	4 371
Örebro	24	28	28	34	31	25	23	193	2 649
Västmanlands	29	39	38	44	39	23	27	239	2 221
Kopparbergs	49	47	20	24	13	7	8	168	2 600
Gävleborgs	95	75	36	34	12	5	14	271	3 220
<i>Västernorrlands</i>	83	38	20	15	7	9	4	176	3 333
Jämtlands	50	27	14	12	6	8	1	118	2 685
Västerbottens	71	53	45	47	28	23	21	288	3 859
Norrbottnens	25	26	15	11	3	1	4	85	2 218
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	56	128	265	814	723	431	345	2 762	4 924
" mellanbygder	114	202	318	717	439	316	236	2 342	6 564
" norra slättbygder	90	128	215	417	315	208	217	1 590	9 119
Svealands slättbygder	143	166	166	288	210	155	149	1 277	11 294
Götalands skogsbygder	536	580	662	1 034	475	242	153	3 682	23 472
Mellersta Sveriges skogsbygder	136	101	60	66	41	21	19	444	8 096
Nedre Norrland	220	143	65	51	22	23	19	543	8 980
Övre Norrland	108	84	63	60	32	24	25	396	6 749
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>									
0,0 – 2,0	–	–	–	–	–	69	87	156	228
2,1 – 5,0	214	142	98	89	26	9	5	583	13 397
5,1 – 10,0	344	321	311	363	75	21	4	1 439	16 696
10,1 – 20,0	388	435	542	949	341	104	40	2 799	16 833
20,1 – 30,0	189	241	332	741	437	174	55	2 169	9 203
30,1 – 50,0	169	252	318	786	677	382	167	2 751	10 792
50,1 – 100,0	86	118	178	443	565	479	420	2 289	8 785
Över 100,0	13	23	35	76	136	182	385	850	3 264
<i>Hela riket</i>									
1992	1 403	1 532	1 814	3 447	2 257	1 420	1 163	13 036	79 198
1991	1 616	1 588	2 023	3 546	2 305	1 362	1 101	13 541	80 397
1990	1 723	1 601	2 099	3 888	2 488	1 397	1 105	14 301	82 644
1989	1 869	1 762	2 209	4 402	2 669	1 409	1 087	15 407	83 493
1988	2 017	1 896	2 424	4 597	2 825	1 410	1 084	16 253	84 996
1987	2 154	1 997	2 573	4 842	2 773	1 339	1 039	16 717	87 191

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.38

Antal företag, antal galtar, antal suggor och antal övriga svin fördelade efter besättningarnas storlek (antal suggor och galtar) samt företagarens ålder 1992

Number of holdings and number of boars, sows and other pigs distributed by size of stocks (number of sows and boars) and age of holder in 1992

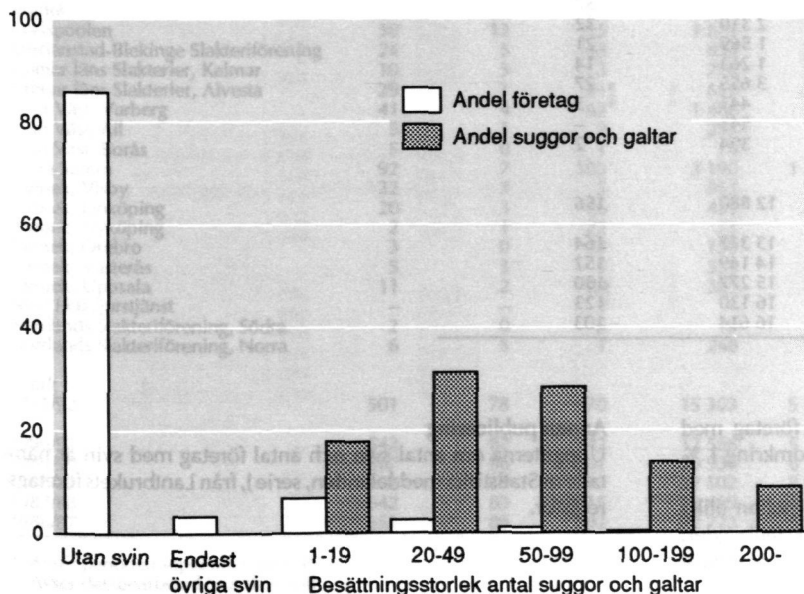
Företagarekategori, Företagarens ålder	Utan svin	Besättningsstorlek, antal suggor och galtar							Summa	
		0	1-4	5-9	10-19	20-49	50-99	100-199		200-
<i>Enskild person, enkelt bolag</i>										
-29 år	2 864	121	116	66	70	83	29	7	-	3 356
30 -39 år	11 453	433	417	223	253	470	207	48	8	13 512
40 -49 år	19 476	730	592	323	401	651	322	56	16	22 567
50 -54 år	8 555	337	274	189	239	301	107	32	3	10 037
55 -59 år	8 196	340	338	196	248	280	94	20	2	9 714
60 -64 år	8 243	338	424	242	269	266	81	10	3	9 876
65 -74 år	11 676	464	578	274	203	108	37	3	2	13 345
75 - år	3 883	101	131	29	16	9	3	1	1	4 174
<i>Uppgift saknas</i>	1 179	38	33	7	11	12	7	2	1	1 290
<i>Övriga företagare- kategorier</i>	3 673	237	63	39	44	104	106	70	27	4 363
Summa	79 198	3 139	2 966	1 588	1 754	2 284	993	249	63	92 234
Antal galtar	-	-	215	559	1 248	2 666	1 977	1 023	602	8 290
Antal suggor	-	-	6 195	10 041	23 300	70 026	63 961	31 129	20 191	224 843
Antal övriga svin	-	728 222	38 037	54 816	121 406	393 903	374 287	194 122	141 127	2 045 920

Diagram 9.39

Antal företag respektive antal suggor och galtar fördelade efter besättningsstorlek 1992

Number of holdings and number of sows and boars distributed by size of stocks in 1992

Procent

Av diagrammet framgår att drygt fyra femtedelar av suggorna och galtarna finns vid företag med 20 suggor och galtar eller fler. Andelen företag av denna storleksordning utgör endast en tredjedel av de företag som har suggor och galtar.

Se även tabell 9.40.

Tabell 9.40

Antal företag och antal svin efter besättningsstorlek 1992

Number of holdings and number of pigs by size of stocks in 1992

Storleksgrupp, hektar åkermark	Besättningsstorlek, antal svin									Summa
	Utan svin	1 – 2	3 – 9	10 – 24	25 – 99	100 – 249	250 – 499	500– 999	1 000	
0,0 – 2,0	228	–	–	–	–	–	69	45	42	384
2,1 – 5,0	13 397	214	142	98	89	26	9	5	–	13 980
5,1 – 10,0	16 696	344	321	311	363	75	21	3	1	18 135
10,1 – 20,0	16 833	388	435	542	949	341	104	30	10	19 632
20,1 – 30,0	9 203	189	241	332	741	437	174	48	7	11 372
30,1 – 50,0	10 792	169	252	318	786	677	382	143	24	13 543
50,1 – 100,0	8 785	86	118	178	443	565	479	343	77	11 074
Över 100,0	3 264	13	23	35	76	136	182	218	167	4 114
Summa	79 198	1 403	1 532	1 814	3 447	2 257	1 420	835	328	92 234
Därav utan nöt, får eller höns	34 206	128	160	225	844	983	796	548	235	38 125
Antal galtar	–	21	121	280	1 680	2 090	1 807	1 377	914	8 290
Antal suggor	–	611	2 011	5 267	33 554	56 272	55 322	41 528	30 278	224 843
Antal övriga svin	–	1 519	6 187	23 337	150 557	305 178	438 559	528 737	591 846	2 045 920

Tabell 9.39 visar bl.a. att drygt hälften av de övriga svinen finns vid företag med minst 500 svin. Vidare framgår att två tredjedelar av företagen med minst 500 svin inte har husdjur av annat slag.

Tabell 9.41

Antal företag med svin 1992

Number of holdings with pigs in 1992

Område	Företag med mer än 2,0 hektar åkermark		Företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 250 svin
	Totala antalet företag	Antalet företag med svin	
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	7 588	2 705	57
" mellanbygder	8 832	2 310	32
" norra slättbygder	10 648	1 569	21
Svealands slättbygder	12 535	1 263	14
Götalands skogsbygder	27 068	3 655	27
Mellersta Sveriges skogsbygder	8 527	441	3
Nedre Norrland	9 516	543	–
Övre Norrland	7 136	394	2
<i>Hela riket</i>			
1992	91 850	12 880	156
1991	93 554	13 377	164
1990	96 560	14 149	152
1989	96 553	15 277	130
1988	100 906	16 130	123
1987	103 591	16 614	103

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 9.41 utgör antalet företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 250 svin omkring 1 % av samtliga företag med svin.

Andelen företag med svin varierar mycket mellan olika delar av landet. "Svintätast" är Götalands södra slättbygder, där mer än vart tredje företag har svin. I Norrland har endast 5 % av företagen svin.

Annan publicering

Uppgifterna om antal svin och antal företag med svin är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J, från Lantbrukets företagsregister.

Kontrollverksamheten

Suggkontrollen

Suggkontroll finns i två former, nämligen officiell kontroll och brukskontroll.

I den officiella formen redovisas djurens identitet och härstamning. Djurägaren registrerar antalet levande och döda smågrisar per kull vid födseln. Antalet överlevande grisar kontrolleras två till sex veckor efter födseln av en serviceassistent. Uppgifter över antal överlevande grisar per kull ger tillsammans med grisningsintervall underlag för beräkning av antal kontrollerade grisar per sugga och år.

Genom brukskontrollen registreras uppgifter om djurens identitet och härstamning. Producenten redovisar antal födda och avvanda grisar per kull. Dessa uppgifter ger tillsammans med siffror över grisningsintervall underlag för beräkning av antal avvanda grisar per sugga och år.

Databearbetad suggkontroll omfattade 1991/92 ca 19 % av samtliga suggor. Anslutningen är högst bland större besättningar.

Bland suggorna i officiell kontroll dominerar lantras och Yorkshire, se tabell 9.42. Hampshire och Duroc används framför allt i avelsarbetet för att ta fram flerraskorsningar i bruksproduktionen.

Tabell 9.42

Suggkontrollens omfattning 1991/92¹

Number of herds in the sow litter recording in 1991/92

Förening	Antal besättningar			Antal suggor					Brukskontroll ²
	Officiell kontroll		Brukskontroll	Officiell kontroll					
	Samtliga	Därav galtpro- ducerande		Totalt	Därav Lantras	York- shire	Hamp- shire	Duroc	
Skånek	163	27	322	3 918	1 371	1 445	425	0	3 486
Avelspoolen	50	13	15	1 829	795	410	0	170	530
Kristianstad-Blekinge Slakteriförening	24	5	43	834	235	433	43	0	164
Kalmar läns Slakterier, Kalmar	10	3	3	778	129	424	0	0	387
Kalmar läns Slakterier, Alvesta	29	1	21	659	287	226	0	0	132
Scan Väst, Varberg	41	4	62	1 486	713	244	0	0	2 299
Scan Väst, Kil	5	1	2	295	0	239	0	0	0
Scan Väst, Borås	5	0	1	74	6	4	0	0	41
Skåra Semin	92	7	103	3 190	1 241	730	129	0	2 045
Farmek, Visby	32	3	5	553	240	81	0	0	0
Farmek, Linköping	20	3	16	489	202	76	0	0	107
Farmek, Nyköping	2	1	22	73	31	0	0	0	227
Farmek, Örebro	3	0	23	158	28	45	0	0	784
Farmek, Västerås	5	3	5	334	85	242	0	0	300
Farmek, Uppsala	11	2	20	385	103	41	41	0	1 187
NNP Husdjurstjänst	—	—	1	—	—	—	—	—	48
Norrlands Slakteriförening, Södra	2	0	5	0	0	0	0	0	147
Norrlands Slakteriförening, Norra	6	5	1	248	111	74	32	0	0
Totalt									
1991/92	501	78	670	15 303	5 577	4 714	670	170	11 884
1990/91	542	82	742	17 556	5 714	4 331	653	160	21 420
1989/90	567	86	801	20 936	6 908	4 446	966	156	29 000
1988/89	602	85	790	22 502	7 915	4 585	1 235	187	28 062
1987/88	642	83	715	23 499	8 651	4 357	1 169	192	24 474
1986/87	651	89	692	22 773	8 575	4 079	1 071	207	24 321

1) Avser perioden september–augusti.

2) Avser databearbetad brukskontroll.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, suggkontrollen.

Tabell 9.43

Resultat från suggkontrollen 1989/90–1991/92¹

Results of the sow litter recording 1989/90–1991/92

		Officiell kontroll ²					Brukskontroll							
		Antal grisningar	Medelantal grisar per kull		Ålder vid grisning, dagar	Grisningsintervall, dagar	Antal kontrollerade grisar per sugga och år	Antal grisningar	Medelantal grisar per kull		Ålder vid grisning, dagar	Grisningsintervall, dagar	Antal kontrollerade grisar per sugga och år	Antal avvanda grisar per sugga och år
			Vid födseln	Vid kontroll					Vid födseln	Vid avvänjning				
1988/89	Gyltor	5 539	10,2	8,7	380			9 875	10,2	8,9	385			
	Suggor	21 442	11,8	9,5		177	19,4	37 455	12,0	9,5		173	19,8	19,4
1989/90	Gyltor	5 087	10,4	9,0	383			10 311	10,3	8,9	385			
	Suggor	20 577	11,9	9,6		176	19,7	41 732	12,0	9,6		171	20,1	19,9
1990/91	Gyltor	4 418	10,3	8,9	380			9 399	10,2	9,3	384			
	Suggor	19 158	11,9	9,6		175	19,6	38 410	11,9	9,6		171	20,2	19,6
1991/92	Gyltor	4 151	10,4	8,9	379			6 769	10,2	8,8	378			
	Suggor	16 246	11,9	9,6		174	19,9	28 958	11,9	9,4		170	–	20,0

1) Avser perioden september–augusti.

2) Resultaten avser officiell kontroll exklusive avelsbesättningar.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, suggkontrollen.

Som framgår av tabell 9.43 är skillnaderna mellan de två kontrollformerna små.

Den genomsnittliga åldern vid första grisning är 378 dagar och det genomsnittliga intervallet mellan grisningar 172 dagar. I medeltal producerade varje sugga 20,0 avvanda grisar per år. Antalet har från början av åttiotalet ökat med ca två grisar, främst beroende på att grisningsintervallen minskat.

Svinstamkontrollen

Kontrollen äger rum vid särskilda kontrollstationer som godkänts av Jordbruksverket (motsvarande). Under 1992 fanns det två sådana stationer. För att få delta i kontrollen måste besättningarna uppfylla vissa krav på bl.a. besättningsstorlek, härstamning, rastillhörighet och hälsotillstånd.

Efter varje avelsdjur som skall avkommebedömas tar man ut grupper om två smågrisar som levereras till kontrollstationen. Kontrollen börjar när grisarna uppnått en medelvikt av 35 kilogram och avslutas vid ca 104 kilograms levande vikt. Grisarna utfodras efter en foderplan, som är gemensam för alla kontrollstationer. Grisarnas foderförbrukning och vikt antecknas varje vecka. Efter avslutad kontroll beräknas bl.a. grisarnas genomsnittliga viktökning och foderförbrukning och efter slakt mäts även grisarnas slaktegenskaper.

Under 1991/92 kontrollerades ca 3 750 svin. Av dessa var 39 % av Lantras, 35 % av Yorkshire, 20 % av Hampshire, 2 % av Duroc och 4 % korsningsdjur av Hampshire-Duroc. Med den starka inriktningen på flerraskorsning har prövningen främst av Hampshire ökat medan prövning av Lantras och Yorkshire minskat eller varit oförändrad under den senaste femårsperioden. Svin av lantras och Yorkshireras har haft de bästa resultaten både vad avser tillväxt och foderutnyttjande samt slaktresultat under den senaste femårsperioden.

Den starka ökningen av tillväxten under 1990/91 och 1991/92 beror på att ingångsvikten höjts med fem kg och på att särskilt tillväxtningsfoder satts in under grisarnas första två veckor på station.

Annan publicering

Uppgifter om kontrollverksamheten för svin är hämtade ur Svensk Husdjursskötsel's meddelanden.

Tabell 9.44

Svinstamkontrollens omfattning samt medeltal av uppnådda resultat 1986/87–1991/92¹

Scope of the pig progeny testing and averages of the results in 1986/87–1991/92

Ras; år	Antal kontrolle- rade svin	Vikt vid slakt, kg	Tillväxt per djur och dag, gram ²	Foderför- brukning: Kg foder per kg tillväxt	Slaktresultat Kropps- längd, cm	Rygg- späckets tjocklek, mm	Andel kött i slakt- kroppen, procent
Lantras							
1991/92	1 468	103,9	982	2,62	99,4	21,3	61,6
1990/91	1 544	104,2	951	2,64	99,5	22,0	61,1
1989/90	1 572	104,2	929	2,69	100,1	21,7	60,8
1988/89	1 642	103,8	932	2,70	99,6	22,3	60,2
1987/88	1 774	102,3	919	2,71	99,4	21,5	60,2
1986/87	1 692	102,6	927	2,70	100,1	21,5	60,6
Yorkshire							
1991/92	1 306	104,1	996	2,59	96,1	22,8	62,0
1990/91	1 658	104,2	957	2,63	96,3	23,5	61,5
1989/90	1 664	104,5	936	2,66	97,2	23,2	61,1
1988/89	1 656	103,9	939	2,66	96,8	24,0	60,5
1987/88	1 632	102,4	928	2,65	97,0	23,0	60,7
1986/87	1 598	102,8	935	2,65	97,4	23,2	60,7
Hampshire							
1991/92	746	103,6	969	2,65	92,5	22,9	62,6
1990/91	866	103,9	925	2,69	92,7	23,9	62,0
1989/90	908	104,2	899	2,73	93,1	23,9	61,4
1988/89	1 020	103,7	903	2,73	92,8	24,9	60,8
1987/88	1 092	102,2	884	2,75	92,7	24,5	60,8
1986/87	936	102,5	886	2,76	93,4	24,5	60,4
Duroc							
1991/92	86	103,7	971	2,67	95,2	23,5	59,5
1990/91	166	104,3	933	2,75	95,3	24,5	59,3
1989/90	146	104,5	888	2,83	95,6	25,3	58,7
1988/89	142	103,7	920	2,72	95,0	25,5	58,6
1987/88	130	102,5	892	2,75	95,5	24,7	58,6
1986/87	276	102,6	896	2,77	95,3	24,8	58,4

1) Avser perioden september–augusti.

2) Ändrade prövningsvillkor

Källa: Svensk Husdjursskötsel, svinstamkontrollen.

Galtar och betäckta suggor

SCB insamlar varje månad uppgifter om antalet galtar och antalet betäckta suggor. Uppgifterna används bl.a. för prognoser över svinslakten.

Galthållarregistret aktualiseras fortlöpande genom att Svensk Husdjurskötsel till SCB rapporterar försäljningar av nytillkomna galtar från besättningar inom suggkontrollen. Dessutom inhämtas uppgifter om andrahandsförsäljningar av galtar direkt från säljarna.

Tabell 9.45
Antal betäckta suggor och medelantal tjänstbara galtar 1992

Number of covered sows and average number of boars in 1992

Område	Betäckta suggor	Tjänstbara galtar, årsmedeltal
<i>Län</i>		
Stockholms	2 027	32
Uppsala	16 016	272
Södermanlands	14 676	191
Östergötlands	20 652	305
Jönköpings	6 499	169
Kronobergs	6 784	150
Kalmar	22 087	331
Gotlands	11 293	210
Blekinge	6 931	129
Kristianstads	75 593	1 118
Malmöhus	82 675	1 372
Hallands	56 911	947
Göteborgs o Bohus	4 217	99
Älvsborgs	19 644	315
Skaraborgs	50 374	833
Värmlands	6 612	128
Örebro	5 272	89
Västmanlands	9 158	141
Kopparbergs	2 215	56
Gävleborgs	2 882	64
Västernorrlands	2 143	45
Jämtlands	1 057	28
Västerbottens	6 397	122
Norrbottens	1 256	23
<i>Hela riket</i>		
1992	433 371	7 169
1991	424 351	7 477
1990	430 542	8 043
1989	452 900	8 763
1988	481 805	9 331
1987	463 143	9 136

Källa: SCB, galt- och betäkningsstatistik.

Annan publicering

Uppgifterna rörande galt- och betäkningsstatistiken är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J 21.

Slakt

Av tabellen framgår bl.a. att den totala slakten av svin har ökat med ca 2 % jämfört med 1991. Medelslaktviken ökade med 1,5 kg mellan 1991 och 1992 och har under den senaste femårsperioden ökat med 1,6 kg.

Tabell 9.46
Antal slaktkroppar av svin och medelslaktvikter 1992
Number of slaughtered animals and average weight of carcasses in 1992

Antal slaktkroppar; medelslaktvikter; typ av slakt	Svin inkl. spädgris
Antal slaktkroppar	
<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	3 402 261
Hemslakt	20 600
<i>Summa</i>	
1992	3 422 861
1991	3 359 924
1990	3 622 688
1989	3 824 363
1988	3 711 127
1987	3 615 116
Medelslaktvikter, kilogram¹	
1992	81,2
1991	79,7
1990	80,2
1989	80,2
1988	80,7
1987	79,6

1) Medelslaktvikten för hemslakt antas vara densamma som för godkänd slakt.

Källa: Statens jordbruksverk.

Annan publicering

I Jordbruksekonomiska meddelanden har uppgifter om antalet besiktigade respektive godkända slaktdjur redovisats varje månad sedan 1950.

Djursjukdomar

Uppgifterna över behandlade svinsjukdomar är hämtade ur det djursjukdatasystem som administreras av Svensk Husdjursskötsel sedan 1984. I tabell 9.47 redovisas rapporterade veterinär- och djurägarbehandlingar dels för två angivna sjukdomar dels för samtliga sjukdomsbehandlingar per 100 svin. Statistiken över veterinärbehandlade sjukdomar torde vara någorlunda fullständig. Antalet veterinärbehandlingar per 100

djur varierar starkt mellan olika områden. En mycket stor del av sjukdomsbehandlingar på grisar utförs av djurägarna själva. I detta fall är rapporteringen ofta mycket ofullständig. I områden med bra rapportering ligger totalnivån på drygt 40 sjukdomsbehandlingar per 100 djur. Man kan anta att det totala antalet sjukdomsfall per djur kan ligga på denna nivå.

Tabell 9.47

Svinsjukdomar. Antal rapporterade sjukdomsbehandlingar per 100 djur 1992

Diseases of pigs. Treatments per 100 animals in 1992

Område	Veterinärbehandlade sjukdomar			Djurägarbehandlade sjukdomar		
	Agalakti ¹	Spädgris- enteriter ²	Samtliga sjukdoms- behandlingar ³	Agalakti ¹	Spädgris- enteriter ²	Samtliga sjukdoms- behandlingar ³
<i>Län</i>						
Stockholms	0,4	1,5	4,9	–	1,1	3,8
Uppsala	1,5	3,4	23,9	0,8	2,7	14,3
Södermanlands	0,7	0,1	2,3	0,1	1,1	7,0
Östergötlands	0,6	0,3	2,2	0,6	1,8	6,8
Jönköpings	1,0	0,6	3,6	0,1	0,2	4,9
<i>Kronobergs</i>	1,2	2,0	9,0	–	–	0,4
Kalmar	0,7	0,7	3,4	0,2	0,5	2,8
Gotlands	1,0	0,3	2,0	0,1	1,3	27,3
Blekinge	1,6	1,5	4,1	–	0,1	0,3
Kristianstads	1,3	2,2	13,8	0,5	6,3	24,3
<i>Malmöhus</i>	2,5	4,1	16,3	0,1	6,4	26,9
Hallands	1,8	1,9	8,2	0,2	1,9	13,7
Göteborgs o Bohus	1,2	0,6	5,4	–	–	–
Älvsborgs	1,7	2,0	9,4	1,1	1,4	6,0
Skaraborgs	1,4	1,3	7,8	1,0	1,6	7,1
<i>Värmlands</i>	0,4	0,2	2,4	2,5	2,4	8,7
Örebro	0,8	0,6	9,6	0,7	3,3	18,1
Västmanlands	0,9	1,0	7,4	0,1	0,5	4,8
Kopparbergs	0,7	1,0	6,9	0,6	3,1	18,3
Gävleborgs	0,8	0,5	5,7	–	0,2	2,8
<i>Västernorrlands</i>	0,3	1,1	5,5	0,7	3,1	20,4
Jämtlands	0,9	0,4	5,5	–	–	–
Västerbottens	0,5	0,6	2,0	0,1	0,6	2,6
Norrbottns	0,2	0,1	2,9	–	–	–
<i>Hela riket</i>	1,5	2,0	9,8	0,4	3,2	14,8

1) Agalakti är mjölkfeber på suggor. Antal behandlingar per 100 kullar.

2) Spädgrisenteriter avser diarréer t.o.m. avvänjning. Antal behandlingar per 100 smågrisar.

3) Antal behandlingar per 100 svin.

Källa: Svensk Husdjursskötsel.

Höns

Antal, besättningar

Uppgifter om antal höns erhålls årligen genom lantbruksregistret.

Den 11 juni 1992 fanns höns vid 11 500 företag och kycklingar av värpras vid 1 600 företag. Slaktkycklingar fanns vid ca 480 företag. Av dessa hade ca 100 företag redovisat minst 500 slaktkycklingar.

Karta 9.48 ger en översiktlig bild av den geografiska fördelningen av höns. Kartan är baserad på församlingsstatistik och uppbyggd så att prickarnas storlek är proportionell mot antalet djur inom församlingen. Församlingar med över 5 000 höns redovisas dock med samma prickstorlek. I teckenförklaringen visas exempel på prickstorlekar.

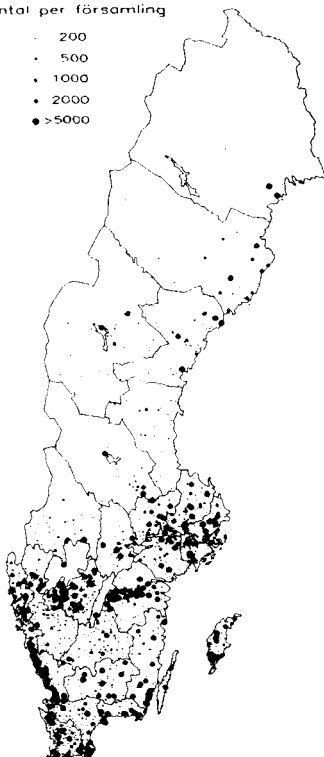
Karta 9.48

Den geografiska fördelningen av höns 1992

Distribution of fowls in 1992

Antal per församling

- 200
- 500
- 1000
- 2000
- >5000

Tabell 9.47

Antal höns 1992

Number of fowls in 1992

Område; storleksgrupp	Höns och kycklingar			Summa
	Höns	Kycklingar av värpras	Slaktkycklingar	
Län				
Stockholms	173 756	3 710	827	178 293
Uppsala	192 239	52 979	121	245 339
Södermanlands	222 639	63 880	344 951	631 470
Östergötlands	847 052	270 799	135 745	1 253 596
Jönköpings	89 226	123 568	171	212 965
Kronobergs	112 430	159 901	99 969	372 300
Kalmar	559 181	228 653	330 635	1 118 469
Gotlands	122 864	25 771	225 518	374 153
Blekinge	237 342	50 119	805 220	1 092 681
Kristianstads	433 554	64 845	774 341	1 272 740
Malmöhus	739 902	419 745	242 597	1 402 244
Hallands	873 501	251 202	415 971	1 540 674
Göteborgs o Bohus	103 774	12 469	299	116 542
Älvsborgs	300 065	187 217	94 465	581 747
Skaraborgs	464 862	110 389	231 936	807 187
Värmlands	53 238	5 231	158	58 627
Örebro	101 134	62 509	51 112	214 755
Västmanlands	95 789	3 835	23 628	123 252
Kopparbergs	37 412	4 885	184	42 481
Gävleborgs	49 882	1 079	274	51 235
Västernorrlands	75 992	23 383	167	99 542
Jämtlands	29 155	6 911	116	36 182
Västerbottens	93 655	22 656	110	116 421
Norrbottens	54 713	10 369	227	65 309
Produktionsområden				
Götalands södra slättbygder	1 218 800	520 595	720 787	2 460 182
" mellanbygder	1 040 377	359 212	1 618 981	3 018 570
" norra slättbygder	1 186 306	375 521	328 692	1 890 519
Svealands slättbygder	762 757	152 846	388 544	1 304 147
Götalands skogsbygder	1 295 774	610 671	649 307	2 555 752
Mellersta Sveriges skogsbygder	280 346	82 639	71 367	434 352
Nedre Norrland	129 845	31 544	691	162 080
Övre Norrland	149 152	33 077	373	182 602
Storleksgrupp, hektar åkermark				
0,0 – 2,0	2 179 435	1 144 840	2 030 100	5 354 375
2,1 – 5,0	264 592	100 996	66 087	431 675
5,1 – 10,0	235 261	63 185	29 075	327 521
10,1 – 20,0	521 043	177 798	93 135	791 976
20,1 – 30,0	245 147	65 696	250 730	561 573
30,1 – 50,0	827 798	193 596	371 591	1 392 985
50,1 – 100,0	850 127	160 014	339 447	1 349 588
Över 100,0	939 954	259 980	598 577	1 798 511
Hela riket				
1992	6 063 357	2 166 105	3 778 742	12 008 204
1991	6 145 174	2 579 920	3 034 322	11 759 416
1990	6 391 943	2 175 676	2 743 798	11 311 417
1989	6 366 499	2 267 732	2 524 830	11 159 061
1988	6 411 821	2 274 343	2 311 850	10 998 014
1987	6 369 789	2 161 279	2 289 383	10 820 451

Källa: SCB, lantbruksregistret.

I tabell 9.47 kan särskilt noteras att antalet kycklingar av värpras som ökade kraftigt mellan åren 1990 och 1991 nu minskat till den nivå som gällt under andra halvan av åttiotalet.

De län som har flest värphöns är Östergötlands, Malmöhus och Hallands län. 40 % av landets värphöns finns i något av dessa tre län. I Norrland finns endast ca 5 % av värphönsen.

Drygt en tredjedel av antalet höns och drygt hälften av antalet kycklingar av värpras samt av slaktkycklingar finns vid stora djurbesättningar på företag med högst 2,0 hektar åkermark.

Tabell 9.49
Antal höns vid företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 1000 höns (inkl. kycklingar) 1992

Number of poultry at holdings not exceeding 2,0 hectares of arable land and with at least 1000 fowls or chickens in 1992

Område	Höns och kycklingar			Summa
	Höns	Kycklingar av värpras	Slakt- kycklingar	
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	432 103	357 739	350 200	1 140 042
" mellanbygder	468 172	156 298	803 900	1 428 370
" norra slättbygder	333 903	101 376	220 000	655 279
Svealands slättbygder	133 042	63 980	248 000	445 022
Götalands skogsbygder	566 843	385 347	401 000	1 353 190
Mellersta Sveriges skogsbygder	165 991	37 000	7 000	209 991
Nedre Norrland	16 570	22 500	–	39 070
Övre Norrland	62 811	20 600	–	83 411
<i>Hela riket</i>				
1992	2 179 435	1 144 840	2 030 100	5 354 375
1991	2 390 021	1 627 325	1 359 350	5 376 696
1990	2 587 320	1 172 798	963 498	4 723 616
1989	2 273 073	1 103 486	1 098 330	4 474 889
1988	2 233 404	1 133 919	1 117 150	4 484 473
1987	2 186 683	1 083 019	1 005 133	4 274 835

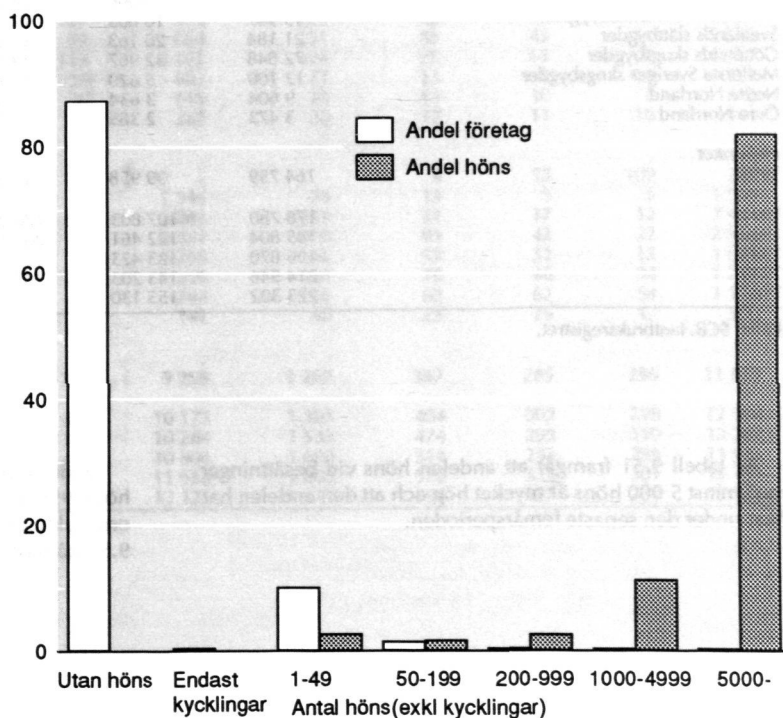
Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagrammet framgår att en mycket stor andel av hönsen (drygt 80 %) finns vid företag med mer än 5 000 höns. Andelen företag i denna storleksgrupp är däremot mycket liten (3 % av totala antalet företag med höns).

Diagram 9.50
Antal företag och höns procentuellt fördelade efter hönsbesättningarnas storlek 1992

Number of holdings and number of fowls distributed by size of stocks in 1992

Procent

Tabell 9.51**Antal höns (exkl. kycklingar) efter besättningsstorlek 1992***Number of fowls (chickens not included) by size of stocks in 1992*

Område	Besättningsstorlek, antal höns (exklusive kycklingar)					Summa
	1–	50–	200–	1 000–	Över	
	49	199	999	4 999	4 999	
<i>Län</i>						
Stockholms	4 099	3 910	6 490	4 400	154 857	173 756
Uppsala	5 660	6 105	7 072	17 083	156 319	192 239
Södermanlands	4 918	3 768	7 906	13 400	192 647	222 639
Östergötlands	7 188	5 825	5 470	49 117	779 452	847 052
Jönköpings	19 171	5 485	5 200	11 270	48 100	89 226
<i>Kronobergs</i>	8 843	2 507	1 750	16 810	82 520	112 430
Kalmar	12 340	3 940	6 647	31 395	504 859	559 181
Gotlands	3 233	1 801	2 100	41 630	74 100	122 864
Blekinge	3 356	1 310	7 540	35 632	189 504	237 342
Kristianstads	11 707	5 442	8 670	38 163	369 572	433 554
<i>Malmöhus</i>	11 952	8 255	14 085	39 035	666 575	739 902
Hallands	6 615	6 800	21 240	132 701	706 145	873 501
Göteborgs o Bohus	9 807	7 722	7 110	27 400	51 735	103 774
Älvsborgs	15 566	9 269	9 492	19 200	246 538	300 065
Skaraborgs	11 277	11 335	11 160	87 569	343 521	464 862
<i>Värmlands</i>	4 622	1 610	3 830	18 676	24 500	53 238
Örebro	4 789	4 025	6 700	20 254	65 366	101 134
Västmanlands	3 348	2 980	8 530	30 461	50 470	95 789
Kopparbergs	3 356	2 206	2 850	5 700	23 300	37 412
Gävleborgs	3 844	1 795	1 752	4 800	37 691	49 882
<i>Västernorrlands</i>	3 422	545	1 825	7 700	62 500	75 992
Jämtlands	2 637	1 258	460	4 800	20 000	29 155
Västerbottens	1 957	1 435	7 418	16 734	66 111	93 655
Norrbottens	1 052	630	300	4 750	47 981	54 713
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	11 941	10 378	27 320	137 304	1 031 857	1 218 800
" mellanbygder	17 662	8 006	14 200	102 087	898 422	1 040 377
" norra slättbygder	15 947	16 805	17 064	127 891	1 008 599	1 186 306
Svealands slättbygder	21 184	20 163	35 213	95 404	590 793	762 757
Götalands skogsbygder	72 848	32 967	39 810	155 840	994 309	1 295 774
Mellersta Sveriges skogsbygder	12 100	5 620	10 235	14 600	237 791	280 346
Nedre Norrland	9 604	3 634	4 037	24 070	88 500	129 845
Övre Norrland	3 473	2 385	7 718	21 484	114 092	149 152
<i>Hela riket</i>						
1992	164 759	99 958	155 597	678 680	4 964 363	6 063 357
1991	178 780	107 803	170 223	708 555	4 979 813	6 145 174
1990	185 804	122 461	203 131	693 878	5 186 669	6 391 943
1989	196 870	133 423	223 074	647 315	5 165 817	6 366 499
1988	214 546	143 203	247 308	761 433	5 045 331	6 411 821
1987	223 302	153 130	259 588	760 282	4 973 487	6 369 789

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.51 framgår att andelen höns vid besättningar med minst 5 000 höns är mycket hög och att den andelen har ökat under den senaste femårsperioden.

Under samma period har antalet höns i besättningar med högst 999 höns minskat med en tredjedel. Den relativt snabba omstruktureringen av äggproduktionen framgår även av tabell 9.52 på nästa sida.

Tabell 9.52
Antal företag med höns efter besättningsstorlek 1992
Number of holdings with fowls by size of stocks in 1992

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal höns (exklusive kycklingar)						Summa
	0	1–49	50–199	200–999	1 000–4 999	Över 4 999	
<i>Län</i>							
Stockholms	1	213	50	14	3	10	291
Uppsala	7	291	74	20	10	9	411
Södermanlands	17	249	47	18	7	8	346
Östergötlands	9	374	75	18	18	50	544
Jönköpings	20	1 073	75	13	5	4	1 190
<i>Kronobergs</i>	24	514	34	3	4	9	588
Kalmar	29	670	58	16	12	19	804
Gotlands	11	172	24	4	17	8	236
Blekinge	14	195	16	17	15	13	270
Kristianstads	43	685	71	19	16	16	850
<i>Malmöhus</i>	34	662	106	31	19	22	874
Hallands	20	396	77	44	56	47	640
Göteborgs o Bohus	11	520	92	21	10	5	659
Älvsborgs	24	909	115	21	8	18	1 095
Skaraborgs	23	585	136	30	35	27	836
<i>Värmlands</i>	5	291	21	9	6	1	333
Örebro	14	251	51	15	8	5	344
Västmanlands	10	171	39	19	14	5	258
Kopparbergs	6	180	33	6	3	3	231
Gävleborgs	5	217	24	6	2	1	255
<i>Västernorrlands</i>	9	233	7	4	4	4	261
Jämtlands	6	188	17	2	2	2	217
Västerbottens	6	145	16	16	9	5	197
Norrbottns	2	84	9	1	2	5	103
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	37	647	127	57	57	55	980
" mellanbygder	65	958	109	32	43	40	1 247
" norra slättbygder	37	815	201	48	48	71	1 220
Svealands slättbygder	39	1 088	251	83	45	34	1 540
Götalands skogsbygder	119	4 191	424	95	63	65	4 957
Mellersta Sveriges skogsbygder	24	683	77	23	8	14	829
Nedre Norrland	20	619	48	12	10	7	716
Övre Norrland	9	267	30	17	11	10	344
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
0,0 – 2,0	53	-	-	4	55	109	221
2,1 – 5,0	39	1 346	98	13	5	5	1 506
5,1 – 10,0	43	2 082	219	51	17	12	2 424
10,1 – 20,0	73	2 381	309	83	42	22	2 910
20,1 – 30,0	39	1 268	196	53	32	13	1 601
30,1 – 50,0	46	1 306	245	78	46	34	1 755
50,1 – 100,0	34	744	160	62	62	54	1 116
Över 100,0	23	141	40	23	26	47	300
<i>Hela riket</i>							
1992	350	9 268	1 267	367	285	296	11 833
1991	424	10 173	1 363	404	302	298	12 964
1990	397	10 284	1 533	474	299	310	13 297
1989	425	10 804	1 650	514	281	299	13 973
1988	443	11 688	1 803	570	326	301	15 131
1987	461	12 225	1 915	596	327	299	15 823

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.53 framgår att antalet företag med höns har minskat med en fjärdedel under den senaste femårsperioden. Även andelen företag med höns har minskat något. Antalet stora djurbesättningar med högst 2,0 hektar åkermark har däremot varit i stort sett oförändrat under perioden. Drygt 40 % av företagen med höns finns i Götalands skogsbygder.

Av tabell 9.54 framgår bl.a. att företagen med få höns i regel också har andra husdjur. De stora besättningarna, med 5 000 höns eller fler, finns däremot vanligen vid företag som endast har höns.

Tabell 9.53**Antal företag med höns (exkl. kycklingar) 1992***Number of holdings with fowls (chickens not included) in 1992*

Område	Företag med mer än 2,0 ha åkermark		Företag med högst 2,0 ha åkermark och minst 1 000 höns inkl. kycklingar
	Totala antalet företag	Totala antalet med höns exkl. kycklingar	
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	7 588	908	35
" mellanbygder	8 832	1 155	27
" norra slättbygder	10 648	1 155	28
Svealands slättbygder	12 535	1 487	14
Götalands skogsbygder	27 068	4 794	44
Mellersta Sveriges skogsbygder	8 527	797	8
Nedre Norrland	9 516	690	6
Övre Norrland	7 136	329	6
<i>Hela riket</i>			
1992	91 850	11 315	168
1991	93 554	12 369	171
1990	96 560	12 714	186
1989	98 553	13 381	167
1988	100 906	14 688	165
1987	103 591	15 196	166

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.54**Antal företag med höns (inkl. kycklingar) och andra djurslag 1992***Number of holdings with fowls and other livestock in 1992*

Slag av företag	Med enbart höns (inkl. kycklingar)	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med höns och kycklingar</i>			
Utan höns	117	233	350
Med 1 - 49 höns ¹	1 247	8 021	9 268
" 50 - 199 höns ¹	250	1 017	1 267
" 200 - 999 höns ¹	113	254	367
" 1 000 - 4 999 höns ¹	153	132	285
" över 4 999 höns ¹	229	67	296
Summa	2 109	9 724	11 833

1) Exklusive kycklingar.

Annan publicering

Uppgifter om antal höns och antal företag med höns är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J 20, från Lantbrukets företagsregister.

Biodling

I tabell nedan redovisas antalet medlemmar i Sveriges Biodlares Riksförbund, antalet bisamhällen och skörden av bihonung och vax under perioden 1987-1992.

År	Antal medlemmar	Antal bisamhällen		Skörd, 1 000 kg	
		Invintrade föregående höst	Därv vinterförluster	Honung	Rensat vax
1992	15 159	62 674	5 790	1 956	— ¹
1991	17 964	66 267	9 965	1 789	— ¹
1990	17 923	88 040	5 665	2 415	47
1989	17 964	95 422	6 358	4 656	59
1988	18 030	90 400	10 703	2 917	51
1987	18 403	90 866	11 870	2 548	49

1) Uppgiften har inte tagits fram.

Uppgifter om biodling är hämtade ur Bitidning utgiven av Sveriges Biodlares Riksförbund och baseras ursprungligen på en postenkät bland förbundets medlemmar.

Getter

I lantbruksregistret 1992 insamlades uppgifter om antalet getter vid företag med mer än 2,0 hektar åker. Både antalet getter och antalet företag med getter har ökat med drygt en femtedel sedan 1989.

Uppgifterna visar att av 5 300 getter i landet finns 60 % i Norrland. Nästan hälften av getterna finns vid företag med högst 10 hektar åkermark. Nästan tre fjärdedelar av getterna finns vid företag med högst 20 hektar åkermark.

Tabell 9.55
Antal getter¹ 1992
Number of goats in 1992

Område	Getter födda 1991 och tidigare	Killingar	Antal företag med getter inkl. killingar
<i>Län</i>			
Stockholms	55	22	15
Uppsala	38	19	14
Södermanlands	24	22	16
Östergötlands	42	20	15
Jönköpings	53	21	25
Kronobergs	33	5	21
Kalmar	58	37	10
Gotlands	267	240	10
Blekinge	18	14	8
Kristianstads	84	53	26
Malmöhus	47	20	27
Hallands	28	13	19
Göteborgs o Bohus	47	23	19
Älvsborgs	62	40	17
Skaraborgs	99	104	30
Värmlands	53	42	16
Örebro	57	37	17
Västmanlands	53	35	14
Kopparbergs	270	128	36
Gävleborgs	293	144	40
Västernorrlands	349	124	31
Jämtlands	991	398	57
Västerbottens	349	195	42
Norrbottens	107	51	14
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	56	24	25
" mellanbygder	347	285	34
" norra slättbygder	110	102	32
Svealands slättbygder	188	102	66
Götalands skogsbygder	321	178	133
Mellersta Sveriges skogsbygder	224	169	45
Nedre Norrland	1 315	511	114
Övre Norrland	916	436	90
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>			
2,1 - 5,0	608	250	-
5,1 - 10,0	921	411	-
10,1 - 20,0	1 113	515	-
20,1 - 30,0	266	166	-
30,1 - 50,0	293	287	-
50,1 - 100,0	157	107	-
Över 100,0	119	71	-
<i>Hela riket</i>			
1992	3 477	1 807	539
1989	2 855	1 421	439
1986	3 179	1 321	549

1) Vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Pälsdjursskötsel

Antalet aktiva uppfödare av pälsdjur vid slutet av respektive år framgår av tabblån nedan.

År	Slag av djur					Summa
	Mink	Mink och räb	Räv	Chinchilla	Övriga	
1991/92	217	27	23	37	3	307
1990/91	220	25	26	47	12	330
1989/90	255	38	43	47	21	404
1988/89	..	..	..	..	..	552
1987/88	366	71	85	62	57	641
1986/87	391	82	84	58	32	647

Antalet aktiva pälsdjursuppfödare särredovisades inte 1988/89. Antalet aktiva minkuppfödare var då 439.

Antalet avelshonor redovisats i följande tablå.

År	Slag av djur		
	Mink	Räv	Chinchilla
1991/92	260 919	5 239	2 319
1990/91	255 037	4 554	2 414
1989/90	285 589	9 052	2 262
1988/89	439 271	13 028	2 502
1987/88	490 324	19 463	2 448
1986/87	479 355	21 847	2 189

Uppgifter om pälsdjursskötsel är hämtade ur en årlig redovisning från Sveriges Pälsdjursuppfödare Riksförbund.

Rennäring

Uppgifter om antalet samebyar och antalet renar 1989 framgår av följande tablå.

Område; typ av sameby	Antal byar 1989	Antal renar 1989
Jämtlands län		
Fjällsameby	12	39 072
Västerbottens län		
Fjällsameby	6	46 763
Skogssameby	1	3 838
Norrbottens län		
Fjällsameby	15	137 375
Skogssameby och koncessionssameby	17	60 557
Hela riket	51	287 605

Uppgifter om rennäringen är hämtade från Jordbruksverket. Efter 1989 har inga nya uppgifter sammanställts.

Hästar

I lantbruksregistret 1991 insamlades uppgifter om antal hästar vid företag med minst 2,1 hektar åkermark. Motsvarande uppgifter inhämtades senast 1981. I en uppföljningsundersökning, som gjordes då, konstaterades att de till LBR redovisade hästarna sannolikt endast utgjorde ca 45 % av totala antalet hästar. I 1991 års blankett gjordes ett förtydligande i delavsnittet om hästar. Där står att samtliga hästar som är uppstallade inom

företagets byggnader skall redovisas oavsett vem som är ägare. Detta kan ha inverkat på den kraftiga ökningen av antalet redovisade hästar mellan åren 1981 och 1991, totalt med drygt 50 %. Antalet kallblodiga hästar var 1991 i stort sett detsamma som 1981 medan antalet övriga hästar ökat med drygt 70 %. Antalet unghästar och föl har ökat med drygt 60 %. Antalet företag med hästar har minskat sedan 1981, se tabell 9.56.

Tabell 9.56

Antal hästar och antal företag med hästar 1991

Number of horses and number of holdings with horses in 1991

Område	Antal hästar		Unghästar och föl födda 1989–1991	Summa	Antal företag med hästar		Unghästar och föl födda 1989–1991	Summa
	Hästar födda 1988 och tidigare				Hästar födda 1988 och tidigare			
	Kall- blodiga	Övriga			Kall- blodiga	Övriga		
<i>Län</i>								
Stockholms	400	3 551	1 123	5 074	150	410	233	496
Uppsala	361	1 647	791	2 799	176	339	214	474
Södermanlands	247	1 752	714	2 713	145	347	196	449
Östergötlands	505	2 369	1 127	4 001	277	504	325	728
Jönköpings	790	1 776	976	3 542	439	521	379	900
Kronobergs	693	1 030	720	2 443	318	345	249	612
Kalmar	380	1 405	867	2 652	236	392	257	581
Gotlands	245	1 246	842	2 333	84	305	191	362
Blekinge	251	477	234	962	132	148	85	261
Kristianstads	539	2 879	1 629	5 047	265	825	539	1 037
Malmöhus	616	4 067	2 399	7 082	262	1 075	747	1 288
Hallands	460	2 405	1 394	4 259	267	597	413	826
Göteborgs o Bohus	694	1 661	826	3 181	376	427	336	733
Älvsborgs	1 007	3 344	1 872	6 223	631	847	591	1 367
Skaraborgs	623	3 329	2 122	6 074	358	831	621	1 131
Värmlands	611	1 545	780	2 936	349	473	286	746
Örebro	303	1 349	717	2 369	171	323	196	460
Västmanlands	436	1 102	603	2 141	169	281	181	416
Kopparbergs	404	776	391	1 571	273	250	160	464
Gävleborgs	785	1 166	873	2 824	421	380	263	709
Västernorrlands	688	1 042	556	2 286	381	364	243	645
Jämtlands	753	560	516	1 829	372	228	204	534
Västerbottens	450	648	445	1 543	228	234	175	428
Norrbottens	282	396	188	866	167	125	98	267
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	559	4 009	2 336	6 904	252	1 087	706	1 294
" mellanbygder	830	4 666	2 849	8 345	368	1 212	814	1 479
" norra slättbygder	922	5 225	2 982	9 129	508	1 252	872	1 666
Svealands slättbygder	1 684	9 617	3 905	15 206	756	1 704	1 001	2 242
Götalands skogsbygder	4 197	11 414	6 526	22 137	2 350	3 093	2 233	5 080
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 313	2 878	1 529	5 720	788	901	565	1 530
Nedre Norrland	2 147	2 551	1 889	6 587	1 146	918	681	1 810
Övre Norrland	871	1 162	689	2 722	479	404	310	813
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	1 491	3 779	1 795	7 065	–	–	–	–
5,1 – 10,0	2 427	6 964	3 544	12 935	–	–	–	–
10,1 – 20,0	2 935	8 109	4 446	15 490	–	–	–	–
20,1 – 30,0	1 473	4 962	2 724	9 159	–	–	–	–
30,1 – 50,0	2 171	5 939	3 878	11 988	–	–	–	–
50,1 – 100,0	1 493	6 322	3 660	11 475	–	–	–	–
Över 100,0	533	5 447	2 658	8 638	–	–	–	–
<i>Hela riket</i>								
1991	12 523	41 522	22 705	76 750	6 647	10 571	7 182	15 914
1981	12 680	24 042	13 938	50 660	8 758	8 920	5 997	17 400

Källa: SCB, lantbruksregistret.

10 Förädling, handel och konsumtion

I detta kapitel redovisas uppgifter om jordbrukets leveranser av viktigare vegetabilie- och animalieprodukter samt vissa uppgifter om förädling vid kvarnar, slakterier och mejerier. Vidare redovisas kvantitets- och värdeuppgifter för konsumtionen samt s.k. försörjningsbalanser som årligen utförs av Statens jordbruksverk. I fråga om utrikeshandeln redovisas värdet av olika jordbruksprodukter och livsmedel samt fördelningen av import och export på olika länder.

Kapitel 10 innehåller avsnitt om

- Produktion och försörjningsbalanser
- Konsumtion
- Utrikeshandel

Produktion och försörjningsbalanser

Spannmål, potatis, oljeväxter

Kvantitetsuppgifter om jordbrukarnas leveranser av brödsäd, kvarnarnas förmalning, saluförd produktion av mjöl o.s.v. sammanställs och redovisas varje månad av Jordbruksverket. Uppgifter om produktion av råspirt och stärkelse erhålls genom AB Skånebrännerier respektive Sveriges Stärkelseproducenters Förening.

Resultat

Beräknade försörjningssbalanser för spannmål, potatis och fettråvaror under 1991/92 samt för några tidigare år redovisas i tabellerna 10.1, 10.2 och 10.4.

Den sammanlagda skörden av brödsäd och fodersäd uppgick 1991/92 till 5,1 miljoner ton. Vid jämförelse med 1990/91 års skörd var detta en minskning med 19%.

Exporten av spannmål under 1991/92 uppgick för brödsäd och fodersäd till 386 respektive 1 023 tusental ton. Det innebär en minskning av exportvolymen med 26 % jämfört med 1990/91.

Jordbrukarnas leveranser av brödsäd i tusental ton under perioden 1987/88–1991/92 framgår av följande tablå.

År	Höstvete ¹	Vårvete ²	Råg
1991/92	1 636	168	163
1990/91	1 867	191	308
1989/90	1 427	165	297
1988/89	867	308	118
1987/88	1 029	388	128

1) Avser normalvete.

2) Avser kvalitetsvete.

Anm. Uppgifterna avser regleringsår, dvs. perioden september–augusti.

Tabell 10.1

Försörjningsbalans för spannmål 1991/92. 1 000 ton

Balance sheet of grain resources 1991/92. 1 000 ton

	Brödsäd			Fodersäd ³	Summa				
	Vete	Råg	Totalt		1991/92	1990/91	1989/90	1988/89	1987/88
Tillgångar									
Ingående lager ¹	442	165	607	848	1 455	1 451	1 321	1 392	1 291
Skörd	1 481	165	1 646	3 502	5 148	6 393	5 492	4 725	5 134
Import	58	1	59	10	69	57	63	130	275
Summa	1 981	331	2 312	4 360	6 672	7 901	6 876	6 247	6 700
Användning									
Förmalning	600	112	712	111	823	904	880	855	830
Foder, utsäde och svin	552	82	634	2 423	3 057	3 630	3 568	3 658	3 703
Export	339	47	386	1 023	1 409	1 912	977	413	775
Utgående lager ¹	490	90	580	803	1 383	1 455	1 451	1 321	1 392
Summa	1 981	330	2 312	4 360	6 672	7 901	6 876	6 247	6 700

1) Lager hos handelskvarnar, Svensk spannmålshandel, spannmåls- och utsädeshandlare samt beräknade lager hos jordbrukare.

2) Avser även förbrukning vid grynkvvarnar, bryggerier och brännerier.

3) Inklusive malt omräknat till korn.

Källa: Statens jordbruksverk.

Tabell 10.2

Försörjningsbalans för potatis 1989/90–1991/92.

1 000 ton

Balance sheet of potato resources in 1989/90–1991/92.

1 000 ton

	1989/90	1990/91	1991/92
Tillgångar			
Skörd	1 179	1 186	1 029
Import	215	299	402
Summa	1 394	1 485	1 431
Användning			
Matpotatis	594	601	605
Fabrikspotatis ¹	324	307	245
Foder, utsäde och svinn	450	544	488
Export	26	33	93
Summa	1 394	1 485	1 431

1) Potatis för stärkelse och råsprit.

Anm. Uppgifterna avser regleringsår, d.v.s. perioden september–augusti.

Källa: Statens jordbruksverk.

Tillgången av potatis minskade 1991/92 med ca 4 % jämfört med 1990/91. Användningen av matpotatis var nästan oförändrad, ca 605 000 ton, medan den använda kvantiteten potatis för stärkelse och råsprit minskade med ca 20 %.

Försörjningsbalansen för fettråvaror år 1991 visar att produktionen, som till ungefär 2/3 utgörs av vegetabiliska oljor, uppgick till 165 000 ton, en minskning med 10 % jämfört med 1990. Importen ökade med ca 4 % till 184 000 ton. Exporten minskade med 12 %.

Tabell 10.4

Försörjningsbalans för fettråvaror 1991. 1 000 ton

Balance sheet of crude fat resources in 1991 1 000 ton

	Vegetabiliska oljor	Marina oljor	Animaliskt fett	Fettsyror	Summa					
					1991	1990	1989	1988	1987	1986
Tillgångar										
Ingående lager	140	3	1	5	149	143	98	98	122	124
Produktion	115	4	45	1	165	184	171	183	166	156
Import	135	6	10	33	184	177	166	147	146	139
Summa	390	13	56	39	498	504	435	428	434	419
Användning										
Livsmedelsindustrin, förbrukning	85	3	3	–	91	95	96	99	99	102
Industriförbrukning för tekniska ändamål ¹	121	3	40	20	184	121	91	127	127	88
Export	90	6	12	14	122	139	106	104	111	106
Utgående lager	94	1	1	5	101	149	142	98	97	123
Summa	390	13	56	39	498	504	435	428	434	419

1) I förekommande fall inklusive beredskapslagens förändringar.

Källa: Statens jordbruksverk.

Tabell 10.3

Tillverkning av råsprit och stärkelse 1988/89–1992/93

Production of crude alcohol and starch in 1988/89–1992/93

Råsprit respektive stärkelse	1988/89	1989/90	1990/91	1991/92	1992/93
Råsprit					
Förbrukning vid tillverkningen, ton					
Potatis	93 399	78 425	70 960	49 680	53 700 ¹
Spannmål	36 097	46 455	40 500	39 244	42 200 ¹
Produktion, 1 000 liter					
Råsprit, 50 %	46 942	49 373	44 600	39 800	42 500 ¹
Stärkelse					
Förbrukning vid tillverkningen, ton					
Potatis	256 221	244 823	236 036	192 911	207 247
Produktion, ton					
Stärkelse	59 078	54 260	53 266	44 941	44 262

1) Uppgifterna är preliminära.

Källor: AB Skånebrännerier och Sveriges Stärkelseproducenters Förening u.p.a.

Annan publicering

Jordbruksekonomiska meddelanden. Uppgifter om leveranser, förmalning, lager m.m. har redovisats varje månad sedan 1950. I särskilda årliga artiklar redogörs för produktionen m.m. av jordbruksprodukter. Statens jordbruksverk.

AB Skånebrännerier (tidigare Sveriges bränneriintressenter). Årsredovisning årligen sedan 1971/72.

Sveriges Stärkelseproducenters Förening u.p.a. Årsredovisning årligen sedan 1927.

Kött, fläsk, mjölk

Jordbruksverket beräknar varje år den totala produktionen av kött och fläsk i landet. Som underlag använder verket egna beräkningar om produktionen av slaktdjur (se kapitel 9) och uppgifter om medelslaktvikten från Sveriges Slakteriförbund. Verket utför vidare beräkningar rörande försörjningsbalanser för kött och fläsk.

Uppgifter om mejerihanteringen lämnas i Svenska Mejeriernas Riksförenings (SMR) statistik. I denna statistik ingår också uppgifter för mejerier som inte är anslutna till SMR. Med SMRs uppgifter som grund beräknar Jordbruksverket den totala produktionen av mejerivaror och mjölkpulver.

Jordbruksverket utför årligen även beräkningar av den to-

tala äggproduktionen. Varje månad redovisar Jordbruksverket dessutom uppgifter om partihandels invägning av svenska ägg. Dessa uppgifter bygger på redovisning från partihandelsföretagen.

Resultat

Produktionen av kött och fläsk uppgick 1992 till ca 414 000 ton, varav 67 % fläsk. Får-, lamm- och getkött utgjorde mindre än 1 % (se tabell 10.5). Produktionen av nötkött minskade med ca 5 % medan produktionen av fläsk ökade med ca 4 % jämfört med 1991.

Försörjningsbalansen för kött och fläsk år 1991/92 visar små förändringar jämfört med föregående år enligt tabell 10.6.

Tabell 10.5**Produktion av kött och fläsk 1986–1992. Ton¹**

Meat production in 1986–1992. Metric tons

Typ av slakt; År	Kött av stor- boskap	Kött av större kalv	Kött av mindre kalv	Summa nöt- kött	Häst- kött	Får-, lamm- och get- kött	Fläsk	Summa kött och fläsk
1992	125 448	4 545	88	130 081	2 155	4 359	277 885	414 480
1991	131 951	5 046	102	137 099	2 024	4 183	267 872	411 178
1990	138 379	6 735	141	145 255	1 927	4 980	290 795	442 957
1989	131 445	7 105	176	138 726	1 960	5 310	306 603	452 599
1988	121 044	6 257	195	127 496	2 042	4 775	299 387	433 700
1987	126 692	7 995	316	134 963	2 281	4 813	287 833	429 890
1986	135 866	10 849	691	147 406	2 316	5 015	309 451	464 188

1) Avser vara med ben.

Källa: Statens jordbruksverk.

Tabell 10.6**Försörjningsbalans för kött och fläsk 1991/92. 1 000 ton**

Balance sheet of meat resources in 1991/92. 1 000 tons

	Kött av stor- boskap	Kalv- kött	Häst- kött	Får-, lamm- och getkött	Fläsk	Fjäder- fäkött	Summa				
							1991/92	1990/91	1989/90	1988/89	1987/88
<i>Tillgångar</i>											
Ingående lager	0	0	0	0	0	–	0	13	18	15	15
Produktion	122	5	2	4	266	54	453	479	504	491	466
Import	26	1	1	2	22	2	54	38	32	31	44
Summa	148	6	3	6	288	56	507	530	554	537	525
<i>Användning</i>											
Konsumtion	140	6	3	6	271	56	482	478	479	458	466
Export	7	0	0	0	17	–	24	47	62	62	44
Utgående lager	1	0	0	0	0	–	1	5	13	17	15
Summa	148	6	3	6	288	56	507	530	554	537	525

1) Avser vara med ben.

Källa: Statens jordbruksverk.

Uppgifter om antal mejerier, antal mjölkleverantörer och kvantiteten invägd mjölk redovisas i tabell 10.7. Mejeribranschen är under snabb omstrukturering. Antalet mjölkleverantörer har minskat successivt sedan åtskilliga år och uppgick 1992 till 19 800. Samtidigt har dock den invägda genomsnittliga leveransen per leverantör och dag ökat. Totalt invägdes 1992 3 133 000 ton mjölk. 45 % härav användes till konsumtionsmjölkprodukter och 35 % till ostframställning (se tabell 10.8). Produktionen av mejerivaror och mjölkpulver redovisas i tabell 10.9. Uppgifter om den invägda mjölkens genomsnittliga fetthalt och proteinhalt anges i följande tablå.

År	Medelfetthalt, procent	Proteinhalt, procent
1992	4,33	3,39
1991	4,33	3,37
1990	4,31	3,36
1989	4,24	3,35
1988	4,23	3,33
1987	4,25	3,36

Tabell 10.7
Antal mejerier och mjölkleverantörer till dessa samt vid mejerier invägd mjölk och medelinvägning per leverantör 1992
Number of dairies and suppliers, total weight of delivered milk and weight of delivered milk per day and supplier in 1992

Förening	Antal mejerier ¹	Antal mjölkleverantörer ²	Invägd mjölk, ton	Medelinvägning per leverantör och dag, kg
Arla³				
Region Väst	–	4 107	650 149	401
Region Öst	–	4 355	803 444	476
Region Syd	–	3 508	543 500	381
Järna ost ⁴	1	–	–	–
Boxholms Mejeri AB ⁴	1	–	–	–
Falköpingsortens andelsmejeriförening	2	343	65 215	513
Gäsene mejeriförening	1	140	15 732	285
Skånemejerier	7	2 130	389 806	448
Kågerödsortens mjölkleverantörförening ⁴	2	25	8 589	1 020
Engelholms producentförening ⁴	–	12	3 691	776
AB Smålandsost ⁴	1	–	–	–
Gårdsmejerier ⁴	3	2	498	1 361
Gefleortens Mejeriförening	1	346	48 690	353
Milko Mejerier	5	1 759	241 669	347
Nedre Norrlands producentförening	3	1 564	176 527	279
Normejerier	5	1 550	185 744	304
Hela riket				
1992	61	19 841	3 133 254	431
1991	62	21 528	3 130 328	398
1990	71	24 786	3 432 479	379
1989	75	26 621	3 419 781	352
1988	79	28 265	3 355 478	324
1987	84	30 106	3 370 138	309

1) Avser antal mejerier den 31 december respektive år.

2) Avser årsmedeltal av antal leverantörer per månad.

3) Antalet mejerier inom Arla redovisas med uppdelning på följande divisioner:

Arla Nord: 6 mejerier	Arla Milkfood: 1 mejeri
Arla Syd: 7 mejerier	Arla Ost: 10 mejerier
Arla Foods: 3 mejerier	Semper: 2 mejerier

4) Ej ansluten till SMR.

Källa: Svenska Mejeriernas Riksförening

Jordbruksverkets beräkningar av produktionen av fjäderfäkött, renkött och kött av vilt framgår av följande tablå. Beräkningarna är något osäkra, eftersom grundmaterialet är ofullständigt.

År	Produktion, ton, av kött av		
	fjäderfä	ren	vilt ²
1992 ¹	55 200	2 500	22 000
1991	55 000	2 900	20 100
1990	49 100	2 600	19 300
1989	48 700	2 100	22 000
1988	44 700	2 200	21 300
1987	42 800	2 000	19 900

1) Preliminära uppgifter.

2) Kött av hare, älg och annat vilt.

Partihandelns invägning av ägg omfattar cirka 65 % av den totala produktionen som framgår av nedanstående tablå.

År	Total äggproduktion, 1 000 ton	Partihandelns invägning, 1 000 ton
1992	110	71,7
1991	107	69,5
1990	123	79,6
1989	126	82,2
1988	124	80,5
1987	123	79,9

Källa: Statens jordbruksverk.

Tabell 10.8

Användning av vid mejerier invägd mjölk 1987–1992. Ton

Disposition of dairy milk in 1987–1992. Metric tons

År	Typ av produkt				Kondens- mjölk och övrig industriell användning	Skum- och kämmjolk till foder ²	Svinn m.m. ³	Summa (=invägning)
	Konsum- tionsmjölk- produkter	Ost	Smör m.m.	Mjölk- pulver ¹				
1992	1 403 964	1 101 478	61 399	453 585	83 130	32 117	-2 419	3 133 254
1991	1 410 888	1 081 111	61 001	478 254	81 374	19 589	-1 835	3 130 328
1990	1 432 284	1 093 258	73 763	697 031	89 380	29 365	17 398	3 432 479
1989	1 469 265	1 096 632	67 904	651 852	80 290	29 716	24 122	3 419 781
1988	1 489 827	1 151 116	60 101	514 146	98 567	30 919	10 802	3 355 478
1987	1 483 590	1 063 683	62 766	632 832	90 980	32 309	3 978	3 370 138

1) Exklusive återblandat pulver.

2) Inklusive blandat pulver.

3) Inklusive lagerförändringar.

Källa: Svenska Mejeriernas Riksförening.

Tabell 10.9

Produktion av mejerivaror och mjölkpulver 1987–1992. Ton

Dairy production and production of milk powder in 1987–1992. Metric tons

År	Produktion av mejerivaror					Produktion av mjölkpulver		
	Konsumtionsmjölk		Grädde	Ost	Smör	Fett	Magert	
	3 % fetthalt	Övrig mjölk						Tjock
1992	573 921	752 744	55 142	21 915	117 322	36 926	7 063	29 753
1991	594 811	739 862	54 257	21 940	114 523	37 923	7 290	31 459
1990	647 204	709 680	53 650	21 872	115 751	49 200	6 630	51 018
1989	764 773	629 502	55 131	19 859	116 890	43 126	6 236	47 992
1988	844 954	570 552	54 380	19 941	122 672	34 648	5 919	35 888
1987	887 768	522 161	53 870	19 791	113 952	33 479	5 959	46 530

1) Avser mjölk med 0,1, 0,5 respektive 1,5 % fetthalt samt gammaldags mjölk.

Källa: Statens jordbruksverk

Annan publicering

Jordbruksekonomiska meddelanden. Uppgifter om produktionen av kött och fläsk, mejerivaror m.m. har redovisats varje månad sedan 1950. I särskilda årliga artiklar ges utförligare uppgifter. Statens jordbruksverk.

Mejeristatistik årligen sedan 1965. Svenska Mejeriernas Riksförening, statistikavdelningen.

Mejeribarometer varje månad sedan 1963. Svenska Mejeriernas Riksförening, statistikavdelningen (stencil).

Jordbruksverket. Antal kläckta hönkycklingar, äggproducerande raser; varje månad, sedan 1968. (Stencil).

Konsumtion

Jordbruksverket utför beräkningar av den svenska konsumtionen av livsmedel m.m. I februari görs en preliminär beräkning för det föregående året. Definitiv beräkning av konsumtion för respektive år görs när slutgiltigt underlag föreligger från olika statistikällor, bl.a. från SCBs industristatistik (se nedan).

Beräkningarna avser kvantiteten och värdet av samt näringsvärdet i leveranserna av livsmedel till enskilda hushåll och storhushåll samt producenternas hemmaförbrukning.

Beräkningsunderlag

De i beräkningarna använda kvantitetsuppgifterna hämtas dels från Jordbruksverkets löpande månadsstatistik, dels från SCBs industri- och utrikeshandelsstatistik. Vidare utnyttjas uppgifter från SCBs årliga inventering – utförd för Jordbruksverkets räkning – av förråden av livsmedel m.m. samt uppgifter från Riksskatteverket och Djupfrysningsbyrån. Speciellt för konsumtionsberäkningarna utför Jordbruksverket en preliminär uppgiftsinsamling beträffande ett antal varugrupper, varvid företag inom livsmedelsindustri och distribution är uppgiftslämnare.

Kvantitetsangivelserna avser i princip varornas nettovikter

(exklusive emballage) vid leveransen till den slutlige konsumenten.

Värderingen av konsumtionen sker i regel till detaljhandelspriser. Undantag utgör producenternas egenförbrukning, som i princip anges i producentpriser plus mervärdesskatt, samt utekonsumtion av starköl, vin och spritdrycker, som värderas i utskänkingspriser. För beräkningarna erforderliga prisuppgifter hämtas i åtskilliga fall från underlaget till SCBs konsumentprisindex men för flera stora poster, bl.a. kött och fläsk, från annan prisstatistik. För varugrupper med brett sortiment, t.ex. konserver, ligger värdeuppgifter från främst industri- och utrikeshandelsstatistik till grund för beräkningarna av konsumtionsvärdena.

Pga. omläggning av tullstatistiken är årets uppgifter inte helt jämförbara med tidigare publicerade uppgifter.

Resultat

Uppgifter om kvantitet och värde av den totala direktkonsumtionen av olika slags livsmedel 1989–1992 redovisas i tabell 10.10 medan tabell 10.11 visar den genomsnittliga konsumtionen per person under samma år.

Tabell 10.10

Total direktkonsumtion av livsmedel m.m. 1989–1992

Total consumption of food etc. in 1989–1992

Varuslag	1989		1990		1991		1992	
	Kvantitet, milj. kg	Värde, milj kr	Kvantitet, milj kg	Värde, milj kr	Kvantitet, milj kg	Värde, milj kr	Kvantitet, milj kg	Värde, milj kr
Bröd och spannmålsprodukter		18 076		19 479		20 308		19 450
Mjöl och gryn	181,1	1 315	188,2	1 477	185,1	1 532	186,5	1 495
Mjölprodukter, exkl. bröd och konditorivaror	72,7	2 161	80,7	2 428	81,3	2 406	85,5	2 432
Knäckebröd m.m.	48,6	1 275	47,9	1 333	50,0	1 445	47,5	1 334
Mjukt matbröd	274,2	6 803	264,9	7 160	265,7	7 625	269,8	7 198
Kaffebröd ¹ m.m.	126,4	6 522	132,9	7 081	131,8	7 300	130,2	6 991
Kött och köttvaror		27 979		29 706		30 644		29 683
Kött och fläsk, färskt och djupfryst ^{1,2}	194,6	11 911	197,5	12 664	198,9	12 631	207,2	12 510
Fjäderfäkött, färskt och djupfryst ¹	44,6	1 340	47,0	1 441	52,1	1 577	52,4	1 444
Charkuterivaror, köttkonserver m.m. ³	229,2	14 727	226,2	15 601	231,0	16 438	233,8	15 730
Fisk, kräftdjur och blötdjur		8 211		8 746		8 809		8 566
Färsk och djupfryst fisk ¹	60,3	1 994	55,5	1 974	49,1	1 893	53,9	2 010
Djupfryst filead fisk	22,9	1 094	22,8	1 372	21,9	1 410	22,9	1 369
Konserver och beredd fisk	58,1	3 201	57,3	3 479	57,4	3 538	54,2	3 243
Kräftdjur och blötdjur		1 922		1 922		1 968		1 944
Mjölk, grädde, ost och ägg		19 097		20 071		21 266		20 007
Direktförsäld och hemmaförbrukad mjölk ⁴	25,9	109	24,0	95	22,1	85	19,2	71
Standardmjölk, filmjölk m.m. ⁴	766,6	4 677	663,9	4 299	619,2	4 883	604,3	4 457
Skummjölk, lättmjölk, lättfil ^{4,5}	569,6	2 993	636,6	3 459	664,7	4 088	673,6	3 753
Tunn grädde, gräddfil ⁴	17,9	452	19,9	511	19,9	509	19,8	482
Tjock grädde ⁴	51,6	1 905	50,1	1 880	50,7	1 892	51,6	1 778
Mjölkpulver	0,7	52	0,7	51	0,6	51	0,7	50
Ost	131,5	7 050	139,2	7 662	134,4	7 635	140,4	7 441
Ägg ¹	98,9	1 859	99,9	2 114	96,6	2 123	95,9	1 975
Matfett och majonnäs	167,9	4 887	169,3	5 162	166,4	5 090	165,5	4 746
Smör	20,9	752	19,2	721	18,1	640	18,0	598
Hushållsmargarin	103,0	2 914	99,7	2 954	94,0	2 838	90,4	2 574
Lättmargarin ⁶	31,5	820	36,8	1 020	40,4	1 139	42,5	1 123
Majonnäs och matolja	12,5	401	13,6	467	13,9	473	14,6	451
Köksväxter, frukter och bär		18 087		19 664		21 170		19 355
Köksväxter, färska och djupfrysta ¹	356,7	5 626	360,0	6 180	360,9	6 732	367,6	6 008
Frukt och bär, färska och djupfrysta ¹	467,2	5 720	473,0	6 530	503,9	7 095	510,2	6 339
Köksväxter, torkade ¹ , konserverade m.m.	109,5	2 076	109,8	1 949	113,0	1 952	113,7	1 947
Frukt och bär, torkade eller konserverade, sylt m.m.	94,1	1 704	99,3	1 789	101,6	1 938	98,3	1 785
Kastanjer, mandel och nötter	12,8	373	13,0	369	14,4	425	14,6	417
Soppor, även konserverade	22,3	893	22,8	989	22,8	1 049	22,8	1 020
Saft ^{1,4}	153,1	1 695	161,6	1 902	161,4	1 979	156,7	1 839
Potatis och potatisprodukter		3 205		3 419		4 057		3 705
Potatis, färsk ¹	520,2	1 794	517,2	1 897	524,0	2 370	533,0	2 159
Potatisprodukter	56,3	1 411	58,1	1 522	56,7	1 687	54,3	1 546
Socket och sirap		1 009		1 003		1 044		1 013
Kaffe, te och kakao		4 693		4 424		4 333		3 929
Kaffe, rostat	75,1	3 811	76,7	3 468	76,3	3 411	76,9	3 124
Te	2,6	272	2,9	313	2,8	313	2,5	264
Kaffe- och teextrakt, kakaopulver	12,9	610	14,5	643	12,8	609	13,2	541
Choklad och konfektyrvaror	94,7	6 447	94,6	6 998	94,9	7 617	94,5	7 448
Glass ⁴	119,6	3 712	118,4	3 883	119,2	4 269	123,1	4 222
Honung, vissa säser, kryddor och salt ¹	63,8	1 836	71,6	2 161	71,6	2 256	70,1	2 148
Malt- och läskedrycker ⁴	837,1	7 612	846,5	8 489	847,0	9 255	909,7	9 587
Summa livsmedel		124 851		133 205		140 118		133 859
Alkoholhaltiga drycker ⁴		22 006		23 697		24 678		24 643
Starköl	160,7	6 034	162,5	6 766	164,7	7 268	172,1	7 474
Vin	106,1	6 377	104,8	7 129	106,0	7 351	108,4	7 413
Spritdrycker	40,2	9 595	37,8	9 802	37,2	10 059	35,8	9 756
Tobak		11 492		12 580		13 352		14 400
Totalt		158 349		169 482		178 148		172 902

1) Uppgifterna baseras på ett bristfälligt material och är därför osäkra.

2) Inklusive saltat kött och fläsk samt inälvor.

3) Inklusive färdiglagad mat innehållande kött.

4) Kvantitetsuppgifter avser miljoner liter.

5) Även mellanmjölkprodukter.

6) Fr.o.m. 1988 ingår Bregott.

Källa: Statens jordbruksverk.

Tabell 10.11**Direktkonsumtion av livsmedel m.m. åren 1989–1992. Kilo-gram per person***Consumption of food etc. in 1989–1992. Kilogrammes per person*

Varuslag	1989	1990	1991	1992
Bröd och spannmålsprodukter				
Mjöl och gryn	21,3	22,0	21,5	21,5
Mjölprodukter, exkl. bröd och konditorivaror	8,6	9,4	9,4	9,9
Knäckebröd, m.m.	5,7	5,6	5,8	5,5
Mjukt matbröd	32,3	30,9	30,8	31,1
Kaffebröd ¹ m.m.	14,9	15,5	15,3	15,0
Kött och köttvaror				
Kött och fläsk, färskt och djupfryst ^{1, 2}	22,9	23,1	23,1	23,9
Fjäderfäkött, färskt och djupfryst ¹	5,3	5,5	6,0	6,0
Charkuterivaror, köttkonserver m.m. ³	27,0	26,4	26,8	27,0
Fisk, kräftdjur och blötdjur				
Färsk och djupfryst fisk ¹	7,1	6,5	5,7	6,2
Djupfryst filead fisk	2,7	2,7	2,5	2,6
Konserver och beredd fisk	6,8	6,7	6,7	6,3
Krätdjur och blötdjur				
Mjölk, grädd och ost				
Direktförsäld och hemmaförbrukad mjölk ⁴ , liter	3,0	2,8	2,6	2,2
Standardmjölk, filmjölk m.m. ⁴ , liter	90,3	77,6	71,9	69,7
Skummjölk, lättmjölk, lättfil ^{4, 5} , liter ⁴	67,1	74,4	77,1	77,7
Tunn grädd, gräddfil ⁴ , liter	2,1	2,3	2,3	2,3
Tjock grädd ⁴ , liter	6,1	5,9	5,9	6,0
Mjölkpulver	0,1	0,1	0,1	0,1
Ost	15,5	16,3	15,6	16,2
Ägg ¹	11,6	11,7	11,2	11,1
Matfett och majonnäs				
Smör	2,5	2,2	2,1	2,1
Hushållsmargarin	12,1	11,6	10,9	10,4
Lättmargarin ⁶	3,7	4,3	4,7	4,9
Majonnäs och matolja	1,5	1,6	1,6	1,7
Köksväxter, frukter och bär				
Köksväxter, färska och djupfrysta ¹	42,0	42,1	41,9	42,4
Frukt och bär, färska och djupfrysta ¹	55,0	55,3	58,5	58,9
Köksväxter, torkade ¹ , konserverade m.m.	12,9	12,8	13,1	13,1
Frukt och bär, torkade eller konserverade, sylt m.m.	11,1	11,6	11,8	11,3
Kastanjer, mandel och nötter	1,5	1,5	1,7	1,7
Soppor, även konserverade	2,6	2,7	2,6	2,6
Salt, liter ¹	18,0	18,9	18,7	18,1
Potatis och potatisprodukter				
Potatis, färska ¹	61,3	60,4	60,8	61,5
Potatisprodukter	6,6	6,8	6,6	6,3
Socker	14,6	13,9	13,9	13,9
Sirap	0,4	0,4	0,5	0,4
Kaffe, rostat	8,8	9,0	8,9	8,9
Te	0,3	0,3	0,3	0,3
Kaffe- och teextrakt, kakaopulver	1,5	1,7	1,5	1,5
Choklad och konfektyrvaror	11,2	11,1	11,0	10,9
Glass, liter	14,1	13,8	13,8	14,2
Honung, vissa såser, kryddor och salt ¹	7,5	8,4	8,3	8,1
Malt- och läskedrycker, liter				
Kolsyrate läskedrycker och mineralvatten	59,0	57,6	57,5	62,1
Svagdricka, lättöl och öl klass II	39,6	41,3	40,8	42,9
Alkoholhaltiga drycker, liter				
Starköl	18,9	19,0	19,1	19,9
Vin	12,5	12,2	12,3	12,5
Spritdrycker	4,7	4,4	4,3	4,1

1) Uppgifterna baseras på ett bristfälligt material och är därför osäkra.

2) Inklusive saltat kött och fläsk samt inälvor.

3) Inklusive färdiglagad mat innehållande kött.

4) Kvantitetssuppgifterna avser miljoner liter

5) Även mellanmjölkprodukter

6) Fr.o.m. 1988 ingår Bregott

Källa: Statens jordbruksverk.

Tabell 10.12**Energitillförsel genom olika slag av jordbruksprodukter och livsmedel 1960, 1970, 1980 och 1992. Megajoule per person och dag***Energy supply by different agricultural and food products in 1960, 1970, 1980, 1990 and 1992. Megajoule per person and day*

Produkt	1960 MJ	1970 MJ	1980 MJ	1992 MJ	%
Bröd och spannmålsprodukter	3,14	2,96	3,03	3,32	27
Kött och köttvaror	1,28	1,36	1,32	1,26	10
Fisk, kräftdjur m.m.	0,20	0,21	0,22	0,23	2
Mjölk och mjölkpulver	1,19	1,11	1,13	0,89	7
Grädd	0,18	0,21	0,25	0,29	2
Ost	0,31	0,36	0,54	0,66	5
Ägg	0,17	0,18	0,17	0,17	1
Matfett	1,91	1,82	1,75	1,38	11
Köksväxter, frukt och bär	0,70	0,91	0,89	1,07	9
Potatis och potatisprodukter	0,72	0,66	0,62	0,65	5
Socker och sirap	1,35	1,01	0,92	0,66	5
Malt- och läskedrycker exkl. starköl	0,21	0,37	0,26	0,37	3
Andra livsmedel	0,46	0,68	0,89	1,00	8
Alkoholhaltiga drycker ¹	0,19	0,24	0,33	0,33	3
Samtliga varuslag	12,01	12,08	12,32	12,28	100

1) Kvantitetssuppgifterna avser miljoner liter.

Källa: Statens jordbruksverk.

Uppgifter om den dagliga energitillförseln per person av olika produkter lämnas i tabell 10.12. Den totala energitillförseln per person och dag genom livsmedel ökade under perioden 1960–1985. Under de senaste åren har energitillförseln minskat och ligger omkring 12,3 megajoule.

Det dagliga energibehovet per person beräknas av Livsmedelsverket vara 8,5 megajoule för kvinnor och 11,5 megajoule för män.

Annan publicering

Konsumtionen i Sverige av livsmedel m.m. årligen sedan 1960 (stencil). Uppgifterna publiceras också i Jordbruks-ekonomiska meddelanden, där även kostens näringsinnehåll redovisas. Statens jordbruksverk.

Per capita-konsumtionen av livsmedel m.m. i Sverige årligen sedan 1960 (stencil). Uppgifterna publiceras även i Jordbruksekonomiska meddelanden. Statens jordbruksverk.

Utrikeshandel

Inom SCB sammanställs den officiella utrikeshandelsstatistiken. På basis av denna beräknar Jordbruksverket den svenska utrikeshandeln med jordbruksråvaror och livsmedel. I detta kapitel redovisas definitiva uppgifter för åren 1985–1990.

Fr.o.m. januari 1988 infördes nya varuförteckningar i redovisningen av utrikeshandeln. Statistiken har baserats på den internationellt överenskomna varunomenklaturen HS (Harmonized Commodity Description and Coding System), som utarbetats inom tullsamarbetsrådet i Bryssel.

Varuförteckningen enligt HS har i stor utsträckning förändrats jämfört med den tidigare använda CCCN vad avser varuuppdelning/-innehåll och jämförbarheten med den tidigare varuindelningen är därför mycket begränsad. En del av tidigare statistiska nummer kan översättas till HS-nummer med samma varuinnehåll, men i många fall finns inget direkt eller enkelt samband. 1988–1991 års import- och exportuppgifter är därför inte jämförbara med tidigare års uppgifter.

Resultat

Värdet av den svenska importen av jordbruksråvaror och livsmedel uppgick 1991 enligt tabell 10.13 till 20,0 miljarder kronor. Den största importen kommer från Danmark, Nederländerna och Norge.

Exporten uppgick 1991 till 7,5 miljarder kronor enligt tabell 10.14. Den största delen av såväl export som import utgörs av vegetabiliska produkter enligt fördelningen på varuslag i tabell 10.15.

Annan publicering

Sveriges utrikeshandel med livsmedel m.m. årligen sedan 1950. Statens jordbruksverk (stencil).

Utrikeshandel. Årsstatistik. SCB. Preliminära uppgifter återfinns i Statistiska meddelanden, serie Uh.

Till kategorierna jordbruksråvaror och livsmedel räknas sedan år 1959 följande varugrupper.

Kap 1 – 4

Levande djur

Kött, fläsk och andra ätbara djurdelar

Fisk och skaldjur

Mjöl- och mejeriprodukter, ägg, honung

Ur kap 5

Tarmar

Kap 7 – 12

Köksväxter m.m.

Frukt m.m.

Kaffe, te och kryddor

Spannmål

Produkter från kvarnindustri, malt, stärkelse m.m.

Oljehaltiga fröer och frukter, vallväxtfröer, foderväxter m.m.

Kap 15 – 21

Animaliska och vegetabiliska fetter och oljor m.m.

Varor av kött, fläsk, fisk och skaldjur

Socker och sockerkonfektyrer

Kakao och varor därav

Varor av spannmål, mjöl och stärkelse, bakverk

Varor av köksväxter och frukter m.m.

Diverse näringsmedel

Kap 23

Beredda fodermedel

Till gruppen jordbruksprodukter räknas i princip produkter enligt sammanställningen ovan exklusive fisk, frukt, köksväxter, kaffe, te, kakao, kryddor m.m.

Tabell 10.13

Importen av jordbruksråvaror och livsmedel 1985–1991¹. Miljoner kronor

Imports of foodstuffs etc. in 1985–1991. Millions of Swedish kronor

Exportörande land	1985	1986	1987	1988 ¹	1989	1990	1991
Danmark	1 418	1 540	1 691	1 744	1 889	2 139	2 352
Finland	267	262	309	412	385	373	434
Island	77	165	164	127	162	163	139
Norge	1 291	1 286	1 315	1 754	1 715	1 793	1 806
Belgien, Luxemburg	383	210	220	330	342	468	547
Bulgarien	33	23	24	17	18	11	–
Frankrike	315	387	452	450	481	585	752
Förbundsrepubliken Tyskland	783	840	954	1 375	1 407	1 466	1 618 ²
Irland	98	91	127	168	188	188	219
Italien	539	572	614	603	632	734	774
Nederländerna	1 077	1 113	1 317	1 473	1 639	1 869	2 024
Polen	127	134	176	336	300	361	–
Portugal	46	39	36	44	57	55	47
Rumänien	24	18	25	61	21	5	–
Schweiz	260	280	272	256	303	294	302
Sovjetunionen	36	37	31	231	240	233	–
Storbritannien	407	390	452	533	581	615	642
Tjeckoslovakien	10	16	22	29	38	44	–
Tyska demokratiska republiken	25	24	13	82	108	82	–
Ungern	143	148	201	242	262	293	–
Österrike	119	134	146	167	161	166	180
Förenta Staterna	874	873	920	1 190	1 285	1 210	1 249
Kanada	182	196	293	291	291	231	222
Japan	19	23	27	31	31	27	20
Samtliga länder	14 675	15 464	15 464	18 104	18 367	19 091	20 009

1) Fr.o.m. 1988 är siffrorna ej jämförbara med tidigare år pga. nomenklaturändringar i samband med övergången till HS (Harmonized System).

2) Inkluderar delvis import från tidigare DDR.

Tabell 10.14

Exporten av jordbruksråvaror och livsmedel 1985–1991². Miljoner kronor

Exports of foodstuffs etc. in 1985–1991. Millions of Swedish kronor

Importerande land	1985 ¹	1986 ¹	1987 ¹	1988 ^{1,2}	1989	1990	1991
Danmark	653	649	597	711	738	942	1 013
Finland	481	595	654	701	712	736	791
Island	30	31	29	30	29	29	41
Norge	747	810	876	867	894	1 016	936
Belgien, Luxemburg	50	80	57	48	71	158	113
Bulgarien	30	0	1	1	1	1	–
Frankrike	223	223	227	255	328	279	215
Förbundsrepubliken Tyskland	719	502	490	641	643	735	710 ³
Irland	10	10	9	50	34	26	27
Italien	356	228	189	219	265	264	250
Nederländerna	170	148	113	163	150	192	173
Polen	195	80	65	38	24	40	–
Portugal	137	107	28	21	24	23	14
Schweiz	93	92	89	96	108	161	124
Sovjetunionen	715	381	151	182	444	501	–
Storbritannien	265	207	187	364	418	400	398
Tjeckoslovakien	47	37	37	34	45	42	–
Tyska demokratiska republiken	132	92	48	110	71	55	–
Ungern	19	23	23	13	7	18	–
Österrike	52	62	65	65	66	73	69
Förenta Staterna	776	550	471	481	552	514	606
Kanada	57	47	29	26	44	43	27
Japan	314	166	166	373	270	226	162
Samtliga länder	7 318	5 801	5 344	6 387	7 078	7 875	7 486

1) Direktlandning av fisk i utländska hamnar ingår.

2) Fr.o.m. 1988 är siffrorna ej jämförbara med tidigare år pga. nomenklaturändringar i samband med övergången till HS (Harmonized System).

3) Inkluderar delvis export från tidigare DDR.

Tabell 10.15

Utrikeshandeln med jordbruksprodukter 1988–1991. Miljoner kronor

Foreign trade in agricultural products in 1988–1991. Millions of Swedish kronor

Varuslag	1988		1989		1990		1991	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
<i>Levande djur och animaliska produkter (exklusive fetter och oljor)</i>								
Levande djur	235	37	247	38	186	44	172	42
Kött, fläsk och andra ätbara djurdelar	664	315	607	450	650	481	806	262
Kött- och fläskkonserver m.m.	182	47	229	38	275	43	297	38
Tarmar	101	34	89	38	102	42	87	45
Mjölk, mejeriprodukter och ägg	372	244	422	487	559	680	653	385
Summa	1 554	677	1 594	1 051	1 772	1 290	2 016	772
<i>Vegetabiliska produkter (exklusive fett och oljor)</i>								
Potatis	99	3	43	5	45	3	133	3
Potatisprodukter	58	23	69	16	93	18	157	22
Brödsäd	122	234	91	208	64	499	52	372
Fodersäd	39	195	22	212	27	257	21	438
Mjöl och gryn	24	45	32	75	32	69	28	59
Malt	16	19	20	20	20	14	16	17
Stärkelse	96	1	125	0	127	0	157	0
Sockerbeter	0	0	1	0	0	0	0	0
Varor av spannmål m.m.	483	691	529	802	647	774	745	742
Socker, sirap och melass	227	97	174	191	270	134	146	105
Fodermedel, hö, m.m.	987	90	1 056	89	874	83	963	94
Oljeväxtfröer och oljehaltiga frukter	172	21	137	45	151	80	106	78
Djupfrysta ärtor		4	142	–	–	–	–	–
Ärtor, bönor m.m.	64	3	54	3	84	4	48	4
Vallväxtfröer m.m.	55	5	65	7	–	–	–	–
Sockermajs	–	–	–	–	30	1	32	1
Summa	2 448	1 561	2 422	1 815	2 463	1 936	2 596	1 937
<i>Animaliska och vegetabiliska fetter och oljor</i>								
Sjödjursoljor	18	11	20	7	22	10	27	17
Sojaoljor	230	90	261	41	263	36	223	52
Raps- och rybsolja	2	208	2	161	5	208	4	199
Övriga fetter och oljor	319	262	355	386	333	415	418	398
Summa	569	570	638	595	623	669	673	666
Summa jordbruksprodukter	4 571	2 808	4 647	3 461	4 858	3 895	5 285	3 375

Källa: Statens jordbruksverk.

11 Ekonomi

I kapitel 11 beskrivs jordbrukssektorn i dess helhet och sektorns roll i samhällsekonomin. På företagsnivå redovisas intäkter och kostnader i jordbruket samt olika resultatmått. Per familj redovisas även intäkter från andra förvärvskällor. Jordbrukarnas tillgångar och skulder redovisas i ett avslutande avsnitt.

Kapitel 11 innehåller avsnitt om

- Jordbrukssektorn i nationalräkenskaperna
- Sektorskalkyler för jordbruket
- Intäkter, kostnader m.m. för företagen
- Prisindex
- Jordbrukarfamiljernas inkomster
- Jordbrukarnas tillgångar och skulder

Jordbrukssektorn i nationalräkenskaperna

Värdet av landets samlade produktion redovisas i nationalräkenskaperna i form av den s.k. bruttonationalprodukten. Produktionen redovisas på dels näringsliv och hushåll, dels offentliga myndigheter. Nationalräkenskaperna redovisar även uppgifter om försörjningsbalansen och nationalinkomsten och dess användning. SCB svarar för redovisningen av nationalräkenskaperna.

Näringsgrensindelningen ansluter sig till SNI (standard för svensk näringsgrensindelning). Jordbruk räknas till ekonomisk aktivitet enligt SNI 11, dvs. förutom egentligt jordbruk med husdjurskötsel även trädgårdsbruk, pälsdjurskötsel, hästavel, renskötsel, biodling, jakt m.m. Jordbrukets inkomster av skogsbruk och fiske ingår inte och inte heller veterinärverksamhet och vissa offentliga myndigheters konsulttjänster i jordbruket.

Bruttonationalprodukten (BNP) beräknas som summan av förädlingsvärdena (kostnaderna för arbetskraft och avskrivning samt företagens driftöverskott) från samtliga näringsgrenar. Beräkningarna av produktionsvärdet inom jordbruket baseras på jordbrukets totalkalkyl (se nedan).

Nationalräkenskaperna publicerades hösten 1989 i en reviderad version för åren 1980–1988. Revideringen innebar för jordbruket i stort sett oförändrad andel jämfört med tidigare beräkningar.

Resultat

Av tabell 11.1 kan utläsas jordbrukets andel av BNP till faktorpriser i löpande priser åren 1970–1991.

I tabell 11.2 redovisas förädlingsvärdet inom jordbruket och BNP till faktorpriser i löpande priser för åren 1986–1991 enligt de reviderade beräkningarna.

Annan publicering

SCB, Statistiska meddelanden, Nationalräkenskaperna, senast N 14 SM 9301.

Tabell 11.1

Bidrag från jordbruket till bruttonationalprodukten i faktorpris 1970–1991. Löpande priser

Contribution to gross domestic product by agriculture in 1970–1991. Current prices

År	Totala bruttonationalprodukten i faktorpris, miljoner kr	Bidrag från jordbruket i faktorpris	
		Miljoner kr	Procent
1991	1 248 266	16 151	1,3
1990	1 175 337	18 651	1,6
1989	1 076 513	16 667	1,5
1988	976 624	15 044	1,5
1987	890 677	13 435	1,5
1986	832 875	14 151	1,7
1985	766 634	13 412	1,7
1980	479 636	9 136	1,9
1975	268 373	6 128	2,3
1970	153 319	3 913	2,6

Källa: SCB, nationalräkenskaper.

Tabell 11.2

Förädlingsvärdet inom jordbruket och bruttonationalprodukten till faktorpriser i löpande priser och med fördelning på faktorinsatser 1986–1991. Miljoner kronor

Agriculture value added and gross domestic products at factor values, current prices, by factor incomes in 1986–1991. Millions of Swedish kronor

Förädlingsvärde respektive bruttonationalprodukt	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Förädlingsvärdet inom jordbruk m.m.	14 151	13 435	15 044	16 667	18 848	16 151
löner inkl. kollektiva avgifter	3 106	3 316	3 622	3 941	4 188	4 483
driftöverskott	11 045	10 119	11 422	12 726	14 696	11 668
Totala bruttonationalprodukten till faktorpris	832 875	890 677	976 624	1 076 513	1 178 803	1 248 266
löner inkl. kollektiva avgifter	554 233	598 688	653 766	732 154	830 736	883 355
kapitalförslitning	107 219	116 475	127 835	140 084	153 737	164 935
driftöverskott	171 423	175 514	195 023	204 275	194 330	199 976

Källa: SCB, nationalräkenskaper.

Sektorskalkyler för jordbruket

Beräkningar av jordbrukets intäkter och kostnader enligt den s.k. sektorskalkylen används i nationalräkenskaper och konjunkturbedömningar och visar produktionsutvecklingen i jordbrukssektorn. Sektorskalkylen handhas av livsmedelsekonomiska samarbetsnämndens jordbruksekonomiska grupp och utförs inom Statens jordbruksverk.

I sektorskalkylen behandlas hela det svenska jordbruket som ett enda företag. Intern omsättning – t.ex. av fodersäd – nettoredovisas därför. Intäkterna omfattar produktion till avsalu och till naturaförbrukning inom jordbruket. Av lagerförändringar tas hänsyn endast till förändringar i djurkapitalet. Värdet av bostadsförmåner ingår inte, vilket man bör observera vid jämförelse med deklarationsundersökningen för jordbrukare.

Beräkningarna avser endast den egentliga jordbruksdriften. Således omfattar kalkylen i princip inte skogsbruk och trädgårdsbruk och inte heller biinkomster av typen körslor.

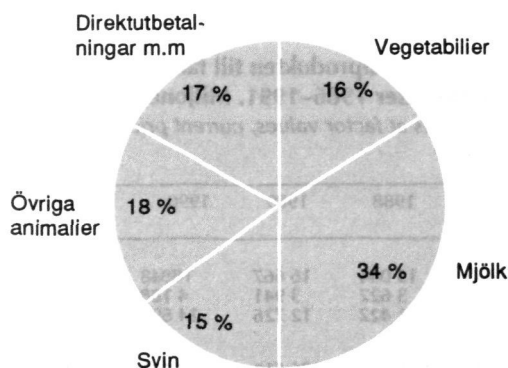
För en detaljerad redovisning av beräkningsmetoderna hänvisas till samarbetsnämndens publicering.

Sektorskalkylens beräkningar av jordbrukets intäkter redovisas i tabell 11.3 och i diagram 11.4. Animalieprodukterna svarar för en betydande del av jordbrukets totala intäkter, 67 %. Bland animalierna dominerar mjölken med drygt hälften av dessa intäkter och 34 % av jordbrukets totala intäkter. Spannmål svarade 1992 för ca 5 % av de totala intäkterna. Den låga andelen 1992 förklaras av att skörden reducerades till följd av torkan. De övriga vegetabilerna – potatis, sockerbetor, oljeväxter m.m. – svarade för 11 %. Direktutbetalningarna, bl.a. djurbidrag, utgjorde 1992 13 % av intäkterna.

Diagram 11.4

Jordbrukets totala intäkter m.m. enligt sektorskalkylen 1992. Procentuell fördelning

Income of the agricultural sector in 1992. Per cent

Tabell 11.3

Jordbrukets totala intäkter m.m. enligt totalkalkylen 1988–1992

Income of the agricultural sector in 1988–1992

Slag av inkomst m.m.; varuslag	Värde, miljoner kronor				
	1988	1989	1990	1991	1992 ¹
Vegetabiliska produkter	5 214	6 832	7 718	5 810	4 470
Höstvete	943	1 443	1 889	1 199	656
Vårvete	287	310	256	180	159
Råg	98	288	318	191	144
Korn	268	236	612	635	199
Havre	252	544	782	713	259
Kokärter	14	17	16	11	13
Foder till fritidshästar	380	382	385	374	393
Export av hö	15	15	13	11	11
Matpotatis	563	600	614	683	571
Fabrikspotatis	205	192	188	135	130
Sockerbetor	857	929	886	508	662
Oljeväxter	881	1 380	1 182	746	849
Fältdodlade köksväxter	451	496	578	424	424
Animaliska produkter	20 364	21 259	20 179	18 418	18 508
Mejerimjolk	10 542	10 884	10 259	9 222	9 327
K-mjolk utanför mejeri	16	16	12	12	12
K-mjolk till hemmaförbrukning	85	83	63	56	51
Ägg	1 142	1 045	1 112	910	913
Slakt av fjäderfä	482	583	595	640	640
Storboskap	3 285	3 672	3 522	3 254	3 289
Kalv, större	210	224	193	144	84
Kalv, mindre	5	3	3	2	2
Häst	31	27	26	24	21
Får	24	131	110	81	84
Svin	4 340	4 488	4 228	4 027	4 038
Efterlikvider	87	91	44	41	41
Ull och fårskin	9	6	5	4	4
Export av levande djur	6	6	6	3	3
Låginkomstsatsning	398	415	403	372	362
Efterlikvider från centralföreningar	254	261	288	344	344
Skördeskadeersättning och -bidrag	28	15	2	8	275
Övrigt (Trädesersättning)	433	420	420	–	–
Direktutbetalning	–	321	2 722	3 981	3 713
Summa intäkter	26 691	29 523	31 731	28 933	27 671
Förändringar i djurkapitalet	+ 2	+ 70	+ 137	+ 59	+ 39
Totalt	26 693	29 593	31 868	28 992	27 710

1) Preliminära uppgifter.

Källa: Statens jordbruksverk. Sektorskalkyl för jordbruket.

I jordbrukets totalkalkyl görs även beräkningar av jordbrukets totala kostnader, vilka redovisas i tabell 11.5 och diagram 11.6.

Kostnader för avskrivning och underhåll av markanläggningar, byggnader och inventarier är största posten i diagrammet och svarar för ca 35 % av de totala kostnaderna. Av kostnaderna för förnödenheter svarar köpfodermedel för ca 43 %. Kostnaderna för maskiner och redskap avser avskrivning, underhåll och traktorskatt.

Ur tabellerna 11.3 och 11.5 kan skillnaden mellan jordbrukets intäkter och kostnader beräknas. Denna skillnad utgör den beräknade ersättningen för brukarnas och familjernas arbete samt för eget kapital. År 1992 var skillnaden mellan intäkter och kostnader 2 218 milj. kr. För att få en rättvisande bild av hushållens totala inkomster måste man använda bokslutsundersökningen där även intäkter från andra verksamheter än jordbruk ingår.

Annan publicering

Sektorskalkyl för jordbruket. Stencil från Statens jordbruksverk.

Tabell 11.5

Jordbrukets totala kostnader m.m. enligt sektorskalkylen 1988–1992

Costs of the agricultural sector in 1988–1992

Varuslag	Värde, miljoner kronor				
	1988	1989	1990	1991	1992 ¹
Förmödenheter	8 602	8 853	8 928	8 063	7 555
Driv- och smörjmedel	833	901	1 063	1 043	860
Handelsgödsel och kalk	2 315	2 269	2 120	1 909	1 661
Köpfodermedel	3 796	3 962	3 929	3 313	3 249
Diverse förmödenheter	832	865	892	782	709
Elektricitet	826	856	925	1 016	1 076
Tjänster	3 244	3 476	3 734	3 721	3 703
Frakter	129	141	226	209	165
Kontrollkostnader	99	107	116	123	126
Seminkostnader	191	205	223	226	226
Maskinlegor	177	197	216	226	230
Torkningskostnader för bröd- och fodersäd	92	97	130	102	82
Förädlings- och handels- marginaler	691	698	645	610	562
Personbil	505	516	549	560	558
Avbyttjänster	335	384	449	452	489
Övriga tjänster	1 025	1 131	1 181	1 214	1 265
Kapitalkostnader	10 875	11 610	12 550	12 649	12 695
Markanläggningar	489	546	532	553	550
Ekonomibyggnader	1 056	1 254	1 503	1 342	1 336
Maskiner och redskap	6 595	6 972	7 255	7 314	7 081
Räntekostnader, netto	2 735	2 838	3 260	3 440	3 728
Kostnader för lejt arbete	1 717	1 794	1 843	1 781	1 539
Summa kostnader för in- köpta produktionsmedel från andra sektorer samt lejt arbete	24 438	25 733	27 055	26 214	25 492

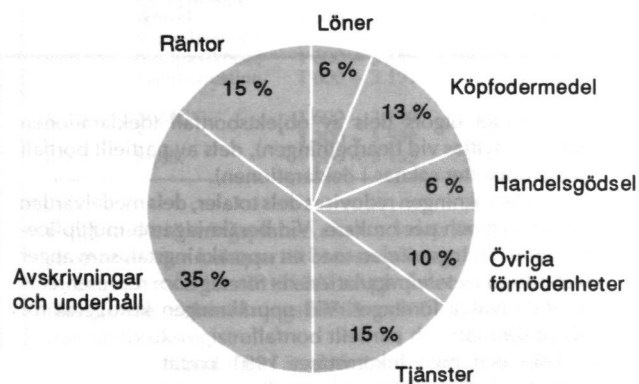
1) Preliminära uppgifter.

Källa: Statens jordbruksverk. Sektorskalkyl för jordbruket.

Diagram 11.6

Jordbrukets totala kostnader m.m. enligt sektorskalkylen 1992. Procentuell fördelning

Costs of the agricultural sector in 1992. Per cent

Totalskattningar av jordbrukets intäkter och kostnader erhöles till och med inkomståret 1990 årligen från Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU), som beskrivs nedan.

DU utgör sedan lång tid ett underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden, vilket är ett centralt område för användningen av undersökningen. Resultaten från DU används därvid för att belysa bl.a. inkomstutvecklingen för olika grupper av jordbruksföretag. Vidare utnyttjas DU-materialet för beräkning av vissa kostnadsposter i jordbrukets totalkalkyl.

I tabell 11.7 redovisas jordbrukarnas totala intäkter och kostnader åren 1988–1990. Vid en jämförelse med jordbrukets totalkalkyl bör uppmärksammas att DU innefattar såväl skogsbruk vid jordbruksföretagen som viss omsättning mellan företagen. Skillnaden mellan totalkalkylen och DU är av denna anledning betydande för bl.a. intäkter av skogsprodukter, körslor, arrenden samt för inköp av djur.

Annan publicering

Deklarationsundersökningen för jordbrukare publiceras årligen i SM-serie J. För inkomståret 1990 redovisades totalbelopp och uppgifter per företag i J 43 SM 9202, medan uppgifter för företagarna redovisades i J 43 SM 9203.

Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU)

DU baseras på ett slumpmässigt urval av företag. Urvalet är anpassat till typklassificeringssystemet för jordbruksföretag vilket innebär att det dras från olika grupper efter riksområde, driftens omfattning i standardiserat arbetsbehov samt driftsinriktning.

Till och med inkomståret 1990 avsåg undersökningen företag med mer än 2 hektar åkermark enligt lantbruksregistret. Inkomståret 1990 ingick ca 6 600 företag.

Undersökningsmaterialet utgörs av de utvalda jordbrukarnas självdeklarationer. Dessa ställs av de lokala skattemyndigheterna till SCBs förfogande. Från deklarationerna överförs uppgifter till särskilda blanketter, varefter dataregistrering och bearbetning sker.

Tabell 11.7

Jordbrukarnas intäkter och kostnader m.m. 1988–1990. Totalbelopp i milj. kr
Holder's receipts and expenditures in 1988–1990. Totals in millions of Swedish kronor

	Miljoner kr			Förändring i %		
	1988	1989	1990	1987–88	1988–89	1989–90
Inkomster av spannmål, oljeväxter och frö	5 650	6 475	6 651	+ 6	+15	+ 3
övriga vegetabilier	2 551	2 912	2 867	+ 9	+14	– 2
mjölk	10 653	10 912	10 112	+ 4	+ 2	– 7
övriga animalier	11 030	11 192	10 661	+ 6	+ 2	– 5
skogsprodukter	3 012	3 275	3 245	+ 1	+ 9	– 1
djurbidrag, inkomststöd m.m.	913	1 076	4 573	+75	+ 18	+325
Övriga inkomster	2 812	3 762	4 202	–12	+34	+ 12
Intäkter av naturaförmåner	1 735	1 716	1 765	+ 1	– 1	+ 3
Summa bruttointäkter exkl. balansändringar	39 090	41 320	44 076	+ 6	+ 6	+ 7
Utgifter för utsäde och fodermedel	6 954	7 226	6 671	+ 5	+ 4	– 8
handelsgödsel	2 214	2 292	2 271	– 3	+ 4	– 1
drivmedel, el, vatten	1 719	1 825	2 065	+ 3	+ 6	+ 13
och renhållning	2 725	2 523	2 468	+12	– 7	– 2
inköp av djur	820	992	2 883	+16	+21	+191
underhåll av bostäder	2 799	3 102	3 378	+ 9	+11	+ 9
underhåll av inventarier och anläggningar	4 030	4 289	4 866	+ 9	+ 6	+ 13
räntor	1 353	1 426	1 477	+12	+ 5	+ 4
arbetslöner	3 809	4 189	4 382	+ 9	+10	+ 5
Värdeminskingsavdrag	7 711	8 261	9 215	+12	+ 7	+ 12
Övriga kostnader	1 221	1 264	1 320	+ 5	+ 4	+ 4
Egenavgifter	35 355	37 389	40 996	+ 8	+ 6	+ 10
Summa kostnader inkl. egenavgifter	35 355	37 389	40 996	+ 8	+ 6	+ 10
Balansändringar	+ 297	+ 352	– 384			
Uttag från skogskonto	+ 328	+ 375	+ 554	+12	+14	+ 45
Insättning på skogskonto	– 592	– 638	– 553	– 6	+ 8	– 13
Avsättning till allmän investeringsreserv	– 558	– 779	–	+24	+40	–100
Bruttointäkter minus kostnader (inkl. egenavgifter) efter balansändringar m. m.	3 211	3 242	2 697	– 1	+ 1	– 17

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare. (DU).

Bortfallet utgörs dels av objektsbortfall (deklarationen kan ej utnyttjas vid bearbetningen), dels av partiellt bortfall (vissa uppgifter saknas i deklarationen).

I undersökningen redovisas dels totaler, dels medelvärden per företag och per brukare. Vid beräkningarna multipliceras varje företags värden med ett uppräkningsstal, som anger hur många av totalpopulationens företag som representeras av det utvalda företaget. Vid uppräkningskorrigering för objektsbortfall och partiellt bortfall.

Från och med inkomståret 1991 omfattar DUs urval endast 1 500 medelstora växtodlings- och mjölkföretag i södra och mellersta Sverige samt 1 200 mjölkföretag i stödområdet.

Intäkter, kostnader och resultat på företagsnivå

Intäkter och kostnader

Ekonomi och lönsamhet på företagsnivå kan främst belysas med hjälp av den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU), men även med DU (se föregående avsnitt).

Från JEU, som baseras på bokföringsuppgifter från jordbruksföretag, erhålls årligen uppgifter om intäkter, kostnader och lönsamhetsförhållanden inom jordbruket. Resultaten utgör bl.a. ett underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden. Undersökningen är fr.o.m. den 1 juli 1975 förlagd till SCB.

Sedan JEU 1985 har redovisats resultat som dels baseras på anskaffningskostnader, dels återanskaffningskostnader (nukostnader) för förbrukade resurser.

I beräkningarna till nukostnad tas även hänsyn till förändringar i penningvärdet.

I utvecklingsarbetet på JEU har också ingått införandet av det nya typklassificeringssystemet för jordbruksföretag. Detta påverkar fr.o.m. JEU 1988 såväl populationsavgränsning som redovisning.

Föreliggande redovisning av resultat från JEU omfattar endast resultat från JEU 1991. Resultat från JEU 1989 och JEU 1990 återfinns i årsböckerna för 1991 respektive 1992.

Den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU)

Undersökningen omfattar företag i södra och mellersta Sveriges slättbygder (riksområde 1) och företag i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder (riksområde 2) samt Norra Sverige (riksområde 3) enligt följande:

Riks- område	Driftsinriktning	Arbetsbehov (standard- timmar)	Typkod enligt LBR
RO 1	Jordbruksväxter	800 – 1 599	11
	"	1 600 – 3 199	11
	Mjölk	1 600 – 3 199	211
	"	3 200 – 5 599	211
	Övrig husdjurs- skötsel	1 600 – 3 199	2 utom 211
	Växtodling och husdjurskötsel	1 600 – 3 199	3
RO 2	Svinproduktion	1 600 – 3 199	221, 233, 323
RO 2	Mjölk	1 600 – 3 199	211
RO 3	"	3 200 – 5 599	211
	Mjölk	1 600 – 3 199	211

Enligt undersökningsplanen skall urvalets storlek avpassas så att resultaten kommer att baseras på uppgifter från ca 750 företag. Urvalet består till 3/4 av gårdar som kvarstod från föregående undersökningstillfälle och till 1/4 av nytt urval från lantbruksregistret.

Materialinsamlingen är omfattande. Till grund för bokslutet ligger främst företagens löpande bokföring av inkomster och utgifter. Dessutom erfordras uppgifter från inventeringar av olika slag samt vissa kompletteringsuppgifter. En

del uppgifter hämtas direkt från lantbruksregistret.

SCB samarbetar i uppgiftsinsamlingen med LRF Konsult AB, länsstyrelsernas lantbruksenheter samt skogsvårdsstyrelser. Inom LRF Konsult AB är ca 25 kontor engagerade i arbetet, som regleras genom ett avtal mellan SCB och LRF Konsult AB.

LRF Konsult AB handhar en betydande del av uppgiftsinsamlingen. Utöver bokföringen av inkomster och utgifter sammanställer LRF Konsult AB uppgifter om åtgång av arbete och dragkraft, lagervärden, skogsavverkning och skogsvårdsåtgärder, naturauttag m.m.

För beräkning av bl.a. kostnader för avskrivning görs olika inventeringar första året företagen är med i JEU. Företagens ekonomibyggnader och bostadshus inventeras av byggnadskunnig personal vid lantbruksenheterna. LRF Konsult AB ansvarar för inventeringar av maskiner och redskap. Byggnadernas och inventariernas värden beräknas vid SCB. Skogsvårdsstyrelserna utför skogsinventeringar, som ligger till grund för beräkning av bl.a. skogsförråd och årlig tillväxt.

Det inkomna materialet granskas manuellt och maskinellt vid SCB. Felaktiga uppgifter rättas av LRF Konsult AB.

I redovisningen för 1991 ingår 546 företag. 103 företag har fallit bort genom vägran och dylikt. Utöver de redovisade företagen har bearbetats ytterligare 9 företag som inte ingår i redovisningen. Dessa företag tillhörde den nya populationen enligt typklassificeringssystemet när urvalet gjordes men har senare hamnat utanför populationsgränserna p.g.a. ändringar i företagets driftsinriktning.

Intäkter och kostnader bestäms med ledning av affärsbokföringens in- och utbetalningar samt balansvärdenas förändringar. Vid bestämning av vissa intäkter och kostnader frångår man dock helt eller delvis affärsbokföringens uppgifter. Bland de viktigare kalkylerade posterna kan nämnas bostadsförmån och avskrivningar.

Redovisningen i JEU ger en mer rättvisande bild av resultatutvecklingen än vad deklarationsmaterialet ger. Detta sammanhänger bl.a. med att periodiseringen av olika intäkter och kostnader inte påverkas av bokslutsdispositioner i så stor utsträckning som i DU. Vidare innehåller JEU vissa kalkylmässiga beräkningar.

I tabell 11.8 redovisas intäkter, kostnader och resultat för jord- respektive skogsbruket samt det sammanlagda resultatet för jord- och skogsbruket enligt JEU 1991.

Det kalkylerade resultatet i jord- respektive skogsbruket före arrende- och räntekostnader samt familjens arbetsersättning har belastats med avskrivningar till nuvärde. Kostnaderna för anhörigas arbete har kalkylerats på basis av antalet redovisade timmar.

Resultat i jordbruk

Intäkter i jordbruket redovisas med uppdelning på vegetabilier, animalier och övrig produktion. Redovisningen avser i princip företag med 1 600 – 3 199 standardtimmar för de driftsinriktningar som omfattas av JEU (se faktarutan på föregående sida) med undantag för mjölk (RO 1 och RO 2) och jordbruksväxter (RO 1). För dessa driftsinriktningar omfattar redovisningen även företag med 3 200–5 599 respektive 800–1 599 standardtimmar.

För vegetabilier ingår enbart intäkter från avsalugrödor i redovisningen.

I övrig produktion ingår inventariehyror, återbäring och efterlikvid, körslor etc.

Kostnader i jordbruket redovisas med uppdelning på förnödenheter, underhåll, avskrivningar, arbetskostnader, arrende-kostnader och räntenetto. Räntenetto utgör skillnaden mellan räntekostnader och ränteintäkter.

Som förnödenheter har medräknats fodermedel, handelsgödsel, utsäde, drivmedel etc. Till underhållskostnader har räknats utgifter enligt affärsbokföringen samt anställdas arbete med underhåll, dragkraft och uttag av virke från egen skog.

Som arbetskostnader utanför familjen räknas direkta löner, arbetsgivaravgifter, värdet av förmåner av produkter, bil, telefon etc. Som övriga kostnader räknas diverse kostnader för växtodling och husdjur, körslor, försäkringar, personbil etc.

Resultat i skogsbruk

Redovisningen av skogsbruket i de lantbruksekonomiska undersökningarna är begränsad till skogsbruket vid jordbruksföretag med mer än 2 ha åker. Från DU erhålls uppgifter om intäkter från skogsprodukter samt insättning och uttag från skogskonto. I JEU redovisas en detaljerad kalkyl av skogsbrukets intäkter och kostnader för de driftsinriktningar och standardtimklasser som omfattas av JEU (se ovan).

Skogsbrukets intäkter enligt JEU har beräknats exklusive värdeändring av skogsförrådet.

Tabell 11.8

Intäkter, kostnader, avskrivningar m.m. till nukostnader samt resultatet i jord- och skogsbruket 1991. Kronor per företag
Receipts, costs, depreciations etc., to current costs and the results in agriculture and forest land in 1991. Swedish kronor per holding

	RO 1					RO 2	RO 3
	Jord- bruks- växter	Mjölk	Övrig husdjurs- skötsel	Växtod- ling och husdjurs- skötsel	Svin- produk- tion	Mjölk	Mjölk
	800 – 1 599	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199
Jordbruket							
<i>Intäkter</i>							
Vegetabilier	323 774	334 479	65 023	259 978	148 034	2 995	3 653
Animalier	66 697	340 556	323 801	299 713	392 665	378 367	407 775
Övrigt	116 051	73 978	70 833	103 101	68 176	68 189	113 179
Summa intäkter	506 522	448 013	459 657	662 791	608 875	449 552	524 607
<i>Kostnader</i>							
Förmödenheter	158 986	111 222	183 551	220 241	219 425	119 540	141 307
Underhåll	55 548	37 881	49 793	70 950	63 914	40 677	44 348
Övrigt	82 760	80 623	87 926	118 439	104 433	71 966	99 005
Summa kostnader	297 293	229 725	321 270	409 629	387 772	232 183	284 660
Resultat före avskrivningar, arbets- och arendekostnader samt ränte- netto	209 229	218 288	138 387	253 162	221 103	217 369	239 947
<i>Avskrivningar</i>							
Ekonomibyggnader	20 998	19 274	23 692	24 577	25 035	17 286	20 119
Byggnadsinventarier	29 030	36 838	43 909	45 865	46 981	39 170	45 075
Markanläggningar	4 942	2 307	2 656	3 362	3 310	770	1 449
Markinventarier	1 087	3 014	1 566	1 239	1 036	2 794	1 714
Maskiner och redskap	70 841	46 049	46 246	66 370	52 608	44 622	57 493
Summa avskrivningar	126 897	107 481	118 068	141 413	128 971	104 642	125 850
<i>Arbetskostnader</i>							
Anställda	3 444	1 220	1 598	3 447	1 928	1 028	1 985
Kalkylerad ersättning anhöriga 16 år –	7 374	26 299	15 926	12 382	24 043	28 548	22 874
Summa arbetskostnader	10 818	27 519	17 524	15 829	25 971	29 577	24 859
Arrendekostnader	24 297	6 839	12 220	27 470	15 719	4 939	1 560
Summa avskrivning, arbets- och arendekostnader	162 012	141 840	147 812	184 712	170 661	139 158	152 269
Resultat före räntenetto	47 217	76 449	– 9 423	68 449	50 442	78 211	87 678
Ränteutgifter netto	43 430	20 692	38 948	69 437	49 425	12 500	27 923
Resultat i jordbruket före ränta på eget kapital och ersättning för eget arbete	3 788	55 757	– 48 372	– 986	1 017	65 711	59 755
Skogsbruket							
<i>Intäkter (exkl. värdeändringar skog- förrådet)</i>							
34 390	23 858	19 811	4 246	12 970	36 886	67 235	
<i>Kostnader</i>							
6 079	3 945	3 110	3 011	1 864	7 942	17 461	
Resultat före avskrivningar, arbets- kostnader och räntenetto	28 311	19 913	16 701	1 235	11 106	28 944	49 774
Avskrivningar på maskiner och redskap	1 618	730	723	293	372	2 173	3 210
<i>Arbetskostnader</i>							
Anställda	99	0	0	0	0	153	770
Kalkylerad ersättning anhöriga 16 år –	214	1 404	470	289	390	2 137	1 201
Summa arbetskostnader	313	1 404	470	289	390	2 291	1 971
Summa avskrivningar och arbets- kostnader	1 930	2 134	1 193	581	762	4 464	5 180
Resultat före ränteutgifter	26 381	17 779	15 509	654	10 344	24 480	44 594
Ränteutgifter netto	3 490	1 697	4 801	2 075	2 860	4 851	8 799
Resultat i skogsbruket före ränta på eget kapital och ersättning för eget arbete	22 890	16 081	10 708	– 1 420	7 485	19 630	35 795
Resultat i jord- och skogsbruket före ränta på eget kapital och ersättning för eget arbete	26 678	71 838	– 37 664	– 2 406	8 502	85 341	95 550

Källa: SCB, Jordbruksekonomiska undersökningen (JEU).

Taxerade resultat i jord- och skogsbruk

Uppgifter rörande jordbruksföretagens resultat kan i första hand hämtas ur JEU, som är uppbyggd enligt företagsekonomiska principer. Det kan dock vara av intresse att även följa det taxerade resultatet i jordbruket.

I tabell 11.9 redovisas taxerade intäkter av vegetabilier, animalier och övrigt samt summa bruttointäkter exklusive balansändringar m.m. från DU 1985–1990.

Tabell 11.9

Jordbrukarnas taxerade intäkter 1985–1990. Kronor per företag (fysiska personer)

Holders' receipts in agriculture in 1985–1990. Swedish kronor per holding (natural persons)

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Vegetabilier						
20,1 – 30,0	53 077	49 525	45 763	46 586	56 779	55 831
30,1 – 50,0	99 221	96 138	86 018	89 253	102 700	99 754
50,1 – 100,0	239 522	229 726	202 467	207 323	241 917	257 020
100,1 – 200,0	589 786	541 047	507 138	518 788	610 771	594 884
Animalier						
20,1 – 30,0	212 771	210 809	222 908	230 189	231 355	209 789
30,1 – 50,0	324 252	332 302	332 384	355 704	393 077	367 417
50,1 – 100,0	457 025	461 928	507 221	532 439	548 728	515 702
100,1 – 200,0	601 007	632 101	716 344	716 099	788 989	736 029
Övriga intäkter						
20,1 – 30,0	71 157	75 095	85 197	91 920	105 676	139 987
30,1 – 50,0	84 958	88 004	98 379	101 712	120 527	192 055
50,1 – 100,0	116 355	109 166	139 092	160 366	173 295	283 387
100,1 – 200,0	207 327	150 180	222 646	269 403	287 731	474 043
Summa bruttointäkter exkl. balansändringar						
20,1 – 30,0	337 005	335 429	353 868	368 695	393 810	405 607
30,1 – 50,0	508 431	516 444	516 781	546 669	616 304	659 226
50,1 – 100,0	812 902	818 854	848 780	900 128	963 940	1 056 109
100,1 – 200,0	1 398 120	1 373 662	1 446 128	1 504 290	1 687 491	1 804 956

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

I tabell 11.10 redovisas taxerade kostnader, balansändringar m.m. och bruttointäkter minus kostnader (inkl. egenavgifter) efter balansändringar m.m. från DU 1985–1990.

Tabell 11.10

Jordbrukarnas taxerade kostnader, balansändringar m.m. samt bruttointäkter minus kostnader 1985–1990. Kronor per företag (fysiska personer)

Holders' costs and trading results in agriculture in 1985–1990. Swedish kronor per holding (natural persons)

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Utsäde, foder och handelsgödsel						
20,1 – 30,0	87 279	86 287	85 897	84 896	90 667	83 715
30,1 – 50,0	139 073	140 344	130 830	134 196	150 706	139 528
50,1 – 100,0	219 387	217 221	216 115	220 260	226 809	217 300
100,1 – 200,0	347 148	359 935	362 553	359 299	386 136	356 464
Underhåll och värde- minskningsavdrag						
20,1 – 30,0	61 258	61 789	66 571	69 177	80 368	101 329
30,1 – 50,0	87 440	90 003	90 713	99 067	117 731	145 692
50,1 – 100,0	137 354	138 775	145 245	161 058	181 127	226 717
100,1 – 200,0	231 257	217 769	237 238	251 345	300 857	373 729
Övriga kostnader inkl. egenavgifter						
20,1 – 30,0	141 211	136 672	142 328	155 107	167 295	179 888
30,1 – 50,0	212 384	217 456	218 969	233 010	260 448	284 646
50,1 – 100,0	367 894	370 369	389 055	415 269	432 331	484 134
100,1 – 200,0	714 074	695 916	739 290	777 502	853 603	920 735
Summa kostnader						
20,1 – 30,0	289 748	284 748	294 796	309 180	338 330	364 932
30,1 – 50,0	438 897	447 803	440 512	466 273	528 885	569 866
50,1 – 100,0	724 635	726 365	750 415	796 587	840 267	928 151
100,1 – 200,0	1 292 479	1 273 620	1 339 081	1 388 146	1 540 596	1 650 928
Balansändringar m. m.						
20,1 – 30,0	– 4 527	– 6 536	– 8 038	– 9 765	– 4 415	870
30,1 – 50,0	– 7 529	– 6 198	– 11 194	– 9 331	– 9 838	– 11 019
50,1 – 100,0	– 8 398	– 12 158	– 11 678	– 10 335	– 23 095	– 13 243
100,1 – 200,0	– 12 167	– 15 674	– 13 811	– 9 183	– 26 375	– 37 584
Bruttointäkter minus kostnader (inkl. egen- avgifter) efter balans- ändringar m.m.						
20,1 – 30,0	42 730	44 145	51 034	49 750	51 065	41 545
30,1 – 50,0	62 005	62 443	65 075	71 065	77 581	78 341
50,1 – 100,0	79 869	80 331	86 687	93 206	100 578	114 715
100,1 – 200,0	93 474	84 368	93 236	106 961	120 520	116 444

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

Prisindex

Genom livsmedelsekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp utarbetas och publiceras månatligen indextal över prisutvecklingen på jordbrukets område. Detta indexsystem syftar främst till att möjliggöra jämförelser, med beaktande av indexsystemets konstruktion, mellan jordbruksprodukternas prisutveckling i olika produktions- och handelsled. Vidare belyses prisutvecklingen för jordbrukets inköpta produktionsmedel samt prisutvecklingen vid internationell handel med jordbruksprodukter.

Följande indexserier beräknas:

- 1 Produktionsmedelsprisindex
- 2 Avräkningsprisindex
- 3 Prisregleringsprisindex
- 4 Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel
- 5 Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel
- 6 Världsmarknadsprisindex

Vidare beräknas två delserier av det officiella konsumentprisindex (KPI), som är ett kedjeindex med ettårslänkar. Dessa delserier omfattar "övriga" livsmedel och totalindex exkl. jordbruksreglerade livsmedel.

Härutöver redovisas för jämförelser och analyser index för livsmedel i KPI.

Serierna 1–3 och 6 utarbetas av Jordbruksverket och 4–5 av SCB.

Indextalen skall i princip visa prisutvecklingen vid oförändrad kvalitet på de varor som prismäts. Höjda priser till följd av förbättrad varukvalitet skall således ej påverka index.

Basperiod för indextalen är 1980. Tidigare var budgetåret 1966/67 basperiod. Vikterna i indexserierna 1–3 och 6, vilka ändras i juli varje år, baseras på normerade värden avseende produktion, konsumtion och inköp för året närmast före det budgetår vikterna skall användas. Indextalen med nya vikter kedjas till äldre serier på grundval av relationer mellan indextalen under budgetåret närmast före viktbytet. Vikterna i indexserierna 4 och 5, vilka ändras i januari varje år, baseras på vikterna i konsumentprisindex och kedjning av indextalen görs.

Produktionsmedelsprisindex belyser prisutvecklingen för jordbrukets inköpta produktionsmedel exklusive lejt arbete. Prismätningen sker för förnödenheter, tjänster, avskrivning, underhåll och ränta på lånat kapital.

Vägningsstalen i produktionsmedelsprisindex baseras på

beräkningsunderlaget till jordbrukets totalkalkyl.

Vid vägningsstalsberäkningarna samt vid den löpande indexframskrivningen används i möjligaste mån de priser som möter jordbrukaren vid inköp av olika produktionsmedel. Priserna i totalkalkylen och produktionsmedelsprisindex redovisas exklusive mervärdesskatt.

Avräkningsprisindex belyser prisutvecklingen vid producenternas försäljning av sådana jordbruksprodukter som övergår från jordbrukssektorn till andra sektorer i samhället. Försäljningen inom jordbrukssektorn av sådana produkter som vidareförsäldas ingår inte i index.

Vägningsstalen i avräkningsprisindex grundas på s.k. normkalkyler, vilka utarbetas inom livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden. De i indexberäkningarna använda priserna skall i princip avse pris vid gård. Priserna inkluderar i allmänhet produktbundna subventioner.

Preisregleringsprisindex skall registrera prisutvecklingen för jordbrukets varor i det led där prisregleringen verkar (t.ex. slaktdjur vid slakteri och konsumtionsmjölk vid mejeri), vilket för flertalet varor är ett led senare än i avräkningsprisindex.

Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel bygger huvudsakligen på SCBs producentprisindex för livsmedelsindustrin och avser delvis priser för samma varor som i prisregleringsprisindex.

Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel mäter prisutvecklingen i detaljhandeln för motsvarande varor som producentprisindex för livsmedelsindustrin. Viktsystemet och varuurlvalet är i princip detsamma som för detta. Prisuppgifterna är identiska med dem för konsumentprisindex (se nedan).

Världsmarknadsprisindex avser att mäta prisutvecklingen vid internationell handel för de jordbruksprodukter som inverkar på den inhemska prisbildningen. Prisberäkningarna grundar sig vad gäller vegetabilieprodukter på internationella noteringar och vad gäller animalieprodukter på priser när produkterna lämnar EG vilka justeras för gällande importavgifter och exportbidrag.

Konsumentprisindex utarbetas månadsvis av SCB och skall mäta prisförändringar vid oförändrad levnadsnivå. Mervärdesskatt ingår i prisuppgifterna för konsumentprisindex men inte i prisuppgifterna för övriga indexserier.

Utvecklingen av de olika indexserierna utarbetade inom livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden och SCB för perioden 1986–1991 framgår av tabell 11.14.

Produktionsmedelspris-index och avräkningspris-index, visar prisutvecklingen för jordbrukarnas köp av produktionsmedel respektive försålda jordbruksprodukter.

I tabell 11.11 redovisas vissa prisserier som utnyttjas vid indexberäkningarna. Prisserierna för fabrikspotatis avser potatis för stärkelse och råsprit. För konsumtionsmjölk redovisas priset i kronor per 100 liter. I tabell 11.12 återfinns indextal för delposterna i avräkningsprisindex.

Tabell 11.11

Priser på traktorer, drivmedel, handelsgödsel, vegetabilier och animalier 1987–1992

Prices of tractors, fuel, fertilizers and vegetable and animal products in 1987–1992

Varuslag	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Traktorer, kr/st	203 607	228 549	243 848	250 474	274 830	..
Drivmedel, kr/100 liter						
Dieselolja	203	205	243	277	283	265
Handelsgödselmedel, kr/100 k						
Kalksalpeter, 15,5 % N	110	110	107	112	130	118
Kalkammonsalpeter, 28,0 % N	172	177	176	175	198	178
Superfosfat, 9,0 % P	122	125	131	136	288 ¹	249 ¹
Supra PK 7–13	146	148	152	234 ²	254 ²	223 ²
Supra NPK 17–6–12	243	249	255	248 ³	277 ³	243 ³
Supra NPK 20–5–9	235	241	244	246 ⁴	238 ⁴	218 ⁴
Vegetabilier, kr/100 kg						
Vete	129	134	136	133	..	..
Råg	125	136	146	143	..	..
Korn	116	124	136	133	..	..
Havre	113	125	136	132	..	..
Vallhö	130	– ⁵	– ⁵	– ⁵	– ⁵	– ⁵
Matpotatis	226	184	200	216	– ⁶	– ⁶
Fabrikspotatis	56	55	57	57	55	51
Sockerbeter	30	30	31	29	27	27
Vetekli	154	160	174	179	182	..
Kraftfoderblandningar	315	328	341	343	346	..
Melass	169	160	164	169	167	..
Animalier, kr/100 kg						
Kött av						
Storboskap	2 357	2 715	2 803	2 545	2 465	2 629
Mellankalf	2 427	2 953	3 198	2 882	2 870	2 797
Mindre kalv	1 406	1 555	1 625	1 621	1 671	1 863
Häst	1 242	1 546	1 353	1 344	1 191	1 043
Får och lamm	2 245	2 539	2 463	2 205	1 929	2 003
Slaktsvin	1 422	1 479	1 501	1 487	1 538	1 498
Fjäderfä	1 715	1 699	1 904	2 098	2 153	2 017
Mejerimjolk	293	308	320	297	283	297
Konsumtionsmjölk	467	499	532	550	675	612
Smör	2 015	2 150	2 172	2 085	..	..
Ost, helfet						
Svecia	2 568	2 862	3 049	3 080	3 156	3 201
Herrgård	2 750	2 973	3 195	3 239	3 333	3 398
Ägg	1 084	1 130	1 117	1 250	1 258	1 191 ⁷

Källa: Statens jordbruksverk.

1) Superfosfat P 20. Medeltal på 7 månader under 1991, i övrigt 12 månader.

2) Supra PK 11–21. Medeltal på 7 månader under 1990, i övrigt 12 månader.

3) Supra NPK 18–6–12. Medeltal på 7 månader under 1990, i övrigt 12 månader.

4) Supra NPK 20–4–8. Medeltal på 7 månader under 1991, i övrigt 12 månader.

5) Upphört 1988–02.

6) Upphört 1991–04.

7) Medeltal på 11 månader.

Tabell 11.12

Indextal i delposter i avräkningsprisindex 1987–1992 (1980 = 100)

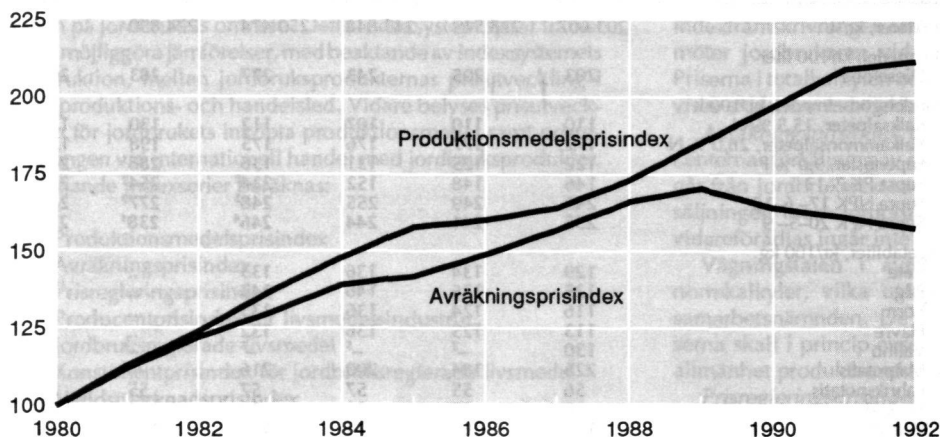
Producer price index. Indices for subtotals in 1987–1992 (1980 = 100)

Varuslag	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Brödsäd	152	157	161	156	144	132
Fodersäd	144	156	169	164	154	146
Matpotatis	168	142	130	146	205	148
Fabrikspotatis	130	128	131	131	128	117
Sockerbeter	163	168	170	162	152	152
Oljeväxter	143	163	178	171	160	157
Mjolk	167	176	179	167	161	164
Ägg	184	195	195	213	205	186
Storboskap	145	167	171	156	154	164
Hästkött	119	151	139	134	105	105
Kalkkött	128	138	164	149	150	162
Färkött	135	151	153	140	128	132
Fläsk	151	157	158	156	162	150

Källa: Statens jordbruksverk.

Diagram 11.13**Produktionsmedelsprisindex och avräkningsprisindex 1980–1992 (1980 = 100)***Cost price index and producer price index in 1980–1992 (1980 = 100)*

Index (1980=100)

Utvecklingen i produktionsmedelsprisindex och avräkningsprisindex 1980–1992 redovisas i diagram 11.13. I tabell 11.14 redovisas utvecklingen av jordbrukets prisindex 1987–1992.

Annan publicering

Prisindex på jordbruksområdet, varje månad sedan juli 1966; tidigare under benämningen Index tal för prisutvecklingen på jordbrukets område. Vissa uppgifter publiceras dessutom i Jordbruksekonomiska meddelanden. Livsmedelsekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp (stencil).

Prisindex på jordbruksområdet 1966/67–1985/86 och 1980–1992. Livsmedelsekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp 1990 (stencil).

Prisindex på jordbruksområdet. Redogörelse för beräkningsmetoder. Livsmedelsekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp 1993.

Priser i jordbruket under 25 år – prisindex för produkter och produktionsmedel i jordbrukarledet. Meddelande från Jordbrukets utredningsinstitut 1970:4.

Tabell 11.14**Jordbrukets prisindex 1987–1992 (1980 = 100)***Agricultural price indices in 1987–1992 (1980 = 100)*

Index	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Produktionsmedelsprisindex						
Förmödenheter	171	179	191	199	209	203
Tjänster	172	184	200	218	233	244
Kapitalkostnader	155	165	174	188	201	208
Totalt	164	173	185	197	209	211
Avräkningsprisindex						
Vegetabilier	152	156	162	160	161	145
Animalier	158	169	172	164	162	161
Totalt	157	166	170	163	161	157
Prisregleringsprisindex						
Vegetabilier	177	174	179	183	201	195
Animalier	189	199	208	212	220	214
Totalt	187	193	202	206	216	210
Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel						
Vegetabilier	193	206	222	242	261	264
Animalier	193	207	220	230	246	245
Totalt	193	206	220	233	251	251
Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel						
Vegetabilier	193	208	223	244	255	243
Animalier	203	219	235	250	260	245
Totalt	200	215	231	248	258	244
Konsumentprisindex						
Övriga livsmedel ¹	177	180	187	201	211	201
Totalt exkl. jordbruksreglerade livsmedel	163	172	183	203	223	230
Totalt inkl. jordbruksreglerade livsmedel	167	177	188	208	227	232
Världsmarknadsprisindex						
Vegetabilier	54	72	98	84	68	68
Animalier	117	110	128	124	115	121
Totalt	99	98	118	111	101	106

1) Ej jordbruksreglerade livsmedel.

Källa: Statens jordbruksverk.

Jordbrukarfamiljernas inkomster

Taxerade nettointäkter, underskott m.m.

Storleken och sammansättningen av jordbrukarfamiljernas inkomster är i hög grad beroende på jordbruksföretagens storlek, driftsinriktning etc. Uppgifter om jordbrukarnas inkomster kan i första hand hämtas från DU.

I tabell 11.15 redovisas de taxerade nettointäkterna samt sammanräknad inkomst från olika förvärvskällor.

I diagram 11.16 redovisas sammansättningen 1991 av jordbrukarnas sammanräknade inkomst.

Nettointäkten i en förvärvskälla redovisas som noll i de fall underskott uppkommer.

I nettointäkt av tjänst medräknas pensioner och vissa andra skattepliktiga transfereringar. Som övriga förvärvskällor räknas nettointäkt av rörelse, annan fastighet och tillfällig förvärvsverksamhet.

Tabell 11.15

Jordbrukarnas taxerade nettointäkter samt sammanräknad inkomst 1985–1990.

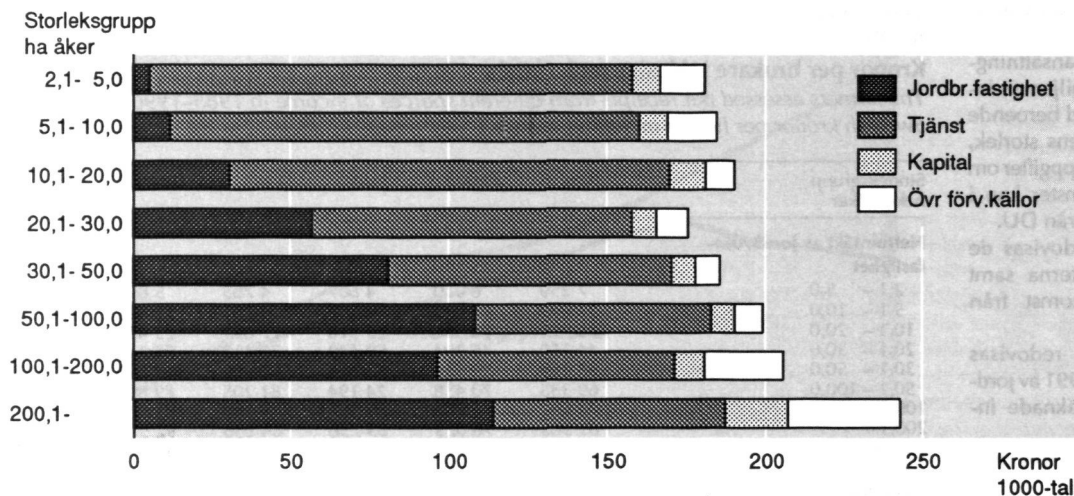
Kronor per brukare inklusive maka/make

The farmers assessed net receipts from different sources of income in 1985–1990.

Swedish kronor per holder including spouse

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Nettointäkt av jordbruksfastighet						
2,1 – 5,0	7 259	6 010	4 607	4 785	5 895	5 174
5,1 – 10,0	11 440	12 023	14 278	14 581	12 466	11 800
10,1 – 20,0	26 771	26 588	25 516	27 091	29 450	30 764
20,1 – 30,0	44 159	45 304	50 449	52 412	57 241	56 739
30,1 – 50,0	58 319	59 566	62 214	67 508	74 798	82 803
50,1 – 100,0	69 335	70 438	74 194	81 205	89 814	108 263
100,1 – 200,0	78 695	74 930	79 587	86 140	94 328	110 208
200,1 –	83 985	78 623	85 756	84 856	92 519	115 727
Samtliga	34 354	34 867	36 527	39 598	42 648	46 961
Nettointäkt av tjänst						
2,1 – 5,0	93 351	103 856	112 073	120 560	138 028	152 308
5,1 – 10,0	83 259	92 040	91 598	106 377	119 868	148 226
10,1 – 20,0	62 273	72 837	84 772	99 208	110 492	139 667
20,1 – 30,0	49 223	57 623	60 627	77 109	80 755	100 678
30,1 – 50,0	38 101	44 680	54 623	58 732	70 756	91 893
50,1 – 100,0	34 627	40 053	45 146	51 308	60 887	74 638
100,1 – 200,0	37 109	46 001	51 101	60 373	65 586	85 577
200,1 –	41 554	46 275	49 129	52 433	61 669	74 057
Samtliga	61 840	70 326	76 845	87 519	99 049	120 939
Nettointäkt av kapital						
2,1 – 5,0	6 175	5 179	5 573	5 961	6 198	8 973
5,1 – 10,0	7 254	4 879	4 676	4 525	6 817	8 972
10,1 – 20,0	7 013	5 438	5 363	5 537	6 517	11 482
20,1 – 30,0	5 687	4 087	3 908	3 894	5 415	7 725
30,1 – 50,0	5 397	4 776	4 534	4 688	4 836	7 703
50,1 – 100,0	5 268	4 194	3 932	4 288	5 173	7 374
100,1 – 200,0	7 376	5 561	5 813	6 271	6 360	10 875
200,1 –	12 020	8 500	8 760	7 720	10 406	19 927
Samtliga	6 362	4 893	4 822	4 963	6 002	9 088
Nettointäkt av övriga förvärvskällor						
2,1 – 5,0	5 018	5 702	6 778	11 202	15 208	14 259
5,1 – 10,0	4 726	7 172	8 837	7 714	11 973	15 446
10,1 – 20,0	4 955	6 543	8 087	9 748	6 481	9 155
20,1 – 30,0	2 085	3 766	3 829	2 487	4 759	10 117
30,1 – 50,0	2 874	3 985	4 489	5 913	6 131	8 035
50,1 – 100,0	3 803	5 369	3 998	5 347	6 199	8 925
100,1 – 200,0	5 039	7 822	6 972	7 991	12 248	28 547
200,1 –	13 430	17 229	13 593	16 065	18 973	36 511
Samtliga	4 169	5 747	6 457	7 515	8 963	12 006
Sammanräknad inkomst						
2,1 – 5,0	111 803	120 747	129 031	142 508	165 329	180 714
5,1 – 10,0	106 679	116 114	119 389	133 197	151 124	184 444
10,1 – 20,0	101 012	111 406	123 738	141 584	152 940	191 068
20,1 – 30,0	101 154	110 780	118 813	135 902	148 170	175 259
30,1 – 50,0	104 691	113 007	125 860	136 841	156 521	190 434
50,1 – 100,0	113 033	120 054	127 270	142 148	162 073	199 200
100,1 – 200,0	128 219	134 314	143 473	160 775	178 522	235 207
200,1 –	150 989	150 627	157 238	161 074	183 567	246 222
Samtliga	106 725	115 833	124 651	139 595	156 662	188 994

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

Diagram 11.16**Nettointäkter från olika förvärvskällor 1990 inom olika storleksgrupper av företag. Kr per brukare inklusive maka/make***Assessed net receipts from different sources of income in 1990. Swedish kronor per holding including spouse*

I tabell 11.17 redovisas jordbrukarnas avdrag samt statligt taxerad inkomst 1985–1990. Med underskott av jordbruksfastighet avses det totala underskottet oavsett om det kunnat utnyttjas eller ej. Utnyttjat underskott i förvärvskälla avser utnyttjade underskott från samtliga förvärvskällor. Förlustavdrag innefattar underskott som inte kunnat utnyttjas tidigare år.

Tabell 11.17**Jordbrukarnas avdrag samt statligt taxerad inkomst, 1985–1990. Kr per brukare inklusive maka/make***The farmers deductions and assessed income for the governmental taxation in 1985–1990
Swedish kronor per holder including spouse*

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Underskott av jordbruksfastighet						
2,1 – 5,0	7 480	7 382	10 113	12 607	15 466	27 010
5,1 – 10,0	7 857	10 196	8 980	11 928	13 746	25 713
10,1 – 20,0	5 932	6 529	10 046	11 330	16 285	24 701
20,1 – 30,0	7 393	6 700	5 009	7 524	9 110	18 369
30,1 – 50,0	4 016	4 717	5 459	5 077	5 700	12 097
50,1 – 100,0	4 693	4 845	4 400	4 392	5 737	8 091
100,1 – 200,0	11 005	12 499	10 438	7 640	6 558	20 597
200,1 –	18 003	22 646	16 161	17 996	13 037	28 686
Samtliga	6 520	7 203	7 909	9 292	11 505	20 420
Av deklaranten utnyttjat underskott i förvärvskälla						
2,1 – 5,0	10 793	10 395	12 880	17 044	22 947	33 515
5,1 – 10,0	10 955	14 500	12 291	16 262	18 772	32 689
10,1 – 20,0	7 699	9 192	12 242	15 290	19 960	32 762
20,1 – 30,0	7 427	8 711	6 917	9 728	12 929	20 042
30,1 – 50,0	4 406	5 837	6 546	7 043	8 582	14 324
50,1 – 100,0	5 010	5 527	5 328	6 572	8 064	12 147
100,1 – 200,0	7 203	9 648	8 548	8 746	9 141	22 943
200,1 –	9 840	12 443	12 998	12 870	13 160	27 806
Samtliga	7 958	9 440	9 895	12 490	15 719	25 578
Övriga allmänna avdrag och förlustavdrag						
2,1 – 5,0	845	1 266	1 345	3 316	3 450	2 334
5,1 – 10,0	1 291	1 683	2 193	1 908	3 502	2 784
10,1 – 20,0	1 151	1 946	1 861	2 294	3 397	4 315
20,1 – 30,0	1 920	2 345	2 551	3 151	6 026	4 221
30,1 – 50,0	2 572	2 938	3 419	4 814	7 096	5 855
50,1 – 100,0	3 833	4 483	5 037	6 806	10 259	7 748
100,1 – 200,0	6 989	8 201	8 647	10 414	15 170	14 616
200,1 –	12 347	10 636	12 894	14 345	18 458	20 775
Samtliga	1 970	2 532	2 813	3 774	5 674	4 820
Statligt taxerad inkomst						
2,1 – 5,0	100 165	109 055	114 806	122 148	138 933	144 864
5,1 – 10,0	94 433	99 930	104 905	115 027	128 850	148 972
10,1 – 20,0	92 162	100 268	109 635	124 000	129 584	153 991
20,1 – 30,0	91 807	99 724	109 345	123 022	129 215	150 996
30,1 – 50,0	97 712	104 232	115 895	124 985	140 842	170 256
50,1 – 100,0	104 190	110 045	116 905	128 769	143 750	179 305
100,1 – 200,0	114 026	116 466	126 278	141 615	154 212	197 647
200,1 –	128 802	127 548	131 346	133 860	151 949	197 642
Samtliga	96 797	103 861	111 943	123 330	135 269	158 595

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

Jordbrukarnas tillgångar och skulder

Jordbrukarnas tillgångar och skulder har sedan lång tid redovisats i DU. I samband med en översyn av DU slopades fr.o.m. 1978 specifikationen på olika tillgångsslag. Den årliga redovisningen i DU omfattar från nämnda år enbart summa tillgångar och summa skulder.

Som en intermitterande utvidgning av DU har SCB genomfört specialinriktade undersökningar rörande jordbrukarnas kapitalförhållanden och skuldsättning den 31 december 1981 respektive 1986 (TSU).

Av diagram 11.18 framgår utvecklingen av jordbrukarnas totala tillgångar och skulder under perioden 1971–1990 enligt DU. Vad gäller tillgångsvärdena finns jämförelseproblem över tiden. Detta problem sammanhänger med att fastigheternas taxeringsvärden förändras sprängvis ungefär vart femte år i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna. Vidare har principerna för lagervärdering och värderingen av husdjursbeståndet ändrats under 1970-talet.

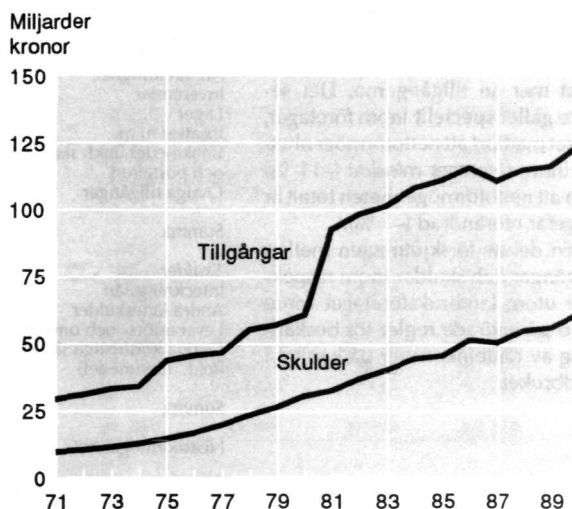
Det bör noteras att uppgifterna i diagram 11.18 förutom tillgångar och skulder i jordbruksföretagen även innefattar brukarnas tillgångar och skulder i rena skogsfastigheter, rörelse, annan fastighet och privat.

Fastigheterna är upptagna till taxeringsvärden och någon omräkning till marknadsvärden har inte skett. Ändringar under perioden i principerna för lagervärdering av husdjursbeståndet respektive börsnoterade aktier har inte beaktats.

Diagram 11.18

Jordbrukarnas totala tillgångar och skulder (fysiska och juridiska personer) i löpande priser 1971–1990, miljarder kronor

The farmers total assets and liabilities (natural and artificial persons), 1971–1990. Totals in 1000 millions of Swedish kronor

Undersökningen av jordbrukarnas tillgångar och skulder den 31 december 1986 (TSU)

Populationen i undersökningen om tillgångar och skulder i jordbruket omfattade brukare inkl. maka/make vid jordbruksföretag med mer än 2 ha åker och fysisk person som brukare.

TSU 1986 byggde på deklarationsmaterial avseende ca

3 900 företag ingående i den ordinarie deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU) 1986.

I en tidigare undersökning av jordbrukarnas tillgångar och skulder avseende förhållandena den 31 december 1981 byggde vissa uppgifter på en kompletterande enkät.

Ur TSU erhålls information om jordbrukarnas tillgångar och skulder med fördelning på delposter. I tabell 11.19 redovisas utförliga uppgifter om jordbrukarnas totala tillgångar inom och utanför lantbruksföretag över 2 ha åker 1981 och 1986.

Av tabellen framgår bl. a. att både tillgångar och skulder ökat såväl inom som utanför företaget. Det framgår vidare att den procentuella ökningen är större utanför företaget än inom företaget och att skulderna ökat mer än tillgångarna. Det senare gäller speciellt inom företaget, vilket medfört att nettoförmögenheten inom företaget minskat (-11 %) och att nettoförmögenheten totalt är ungefär oförändrad (-1 %).

En del av förskjutningen mellan tillgångar och skulder inom respektive utom lantbruksföretaget torde bero på ändrade regler för beskattning av ränteinkomster på kapital i jordbruket.

Tabell 11.19

Jordbrukarnas totala tillgångar, skulder och nettoförmögenhet den 31 december 1981 och 1986 (fysiska personer). Totalbelopp i miljoner kronor

The farmers' assets and liabilities December 31, 1981 and 1986 (natural persons). Totals in millions of Swedish kronor

	Miljoner kronor		Förändring i procent
	1981	1986	1981-1986
Tillgångar, skulder och nettoförmögenhet inom lantbruksföretaget			
<i>Tillgångar</i>			
Jordbruksfastigheter	43 565	42 713	- 2
Annan fastighet	480	1 139	+137
Inventarier	9 795	11 858	+ 21
Lager	9 084	10 501	+ 16
Insatser m.m.	1 848	2 817	+ 52
Bankmedel (inkl. skogskonto), kontanter och postgiro	4 994	6 205	+ 24
Övriga tillgångar	2 203	2 741	+ 24
Summa	71 969	77 974	+ 8
<i>Skulder</i>			
Inteckningslån	15 979	24 088	+ 51
Andra låneskulder	4 879	5 975	+ 22
Leverantörs- och omkostnadsskulder	3 498	4 573	+ 31
Övriga kortfristiga skulder (inkl. fondmedel)	1 099	1 904	+ 73
Summa	25 455	36 540	+ 44
Nettoförmögenhet	46 514	41 434	- 11
Tillgångar, skulder och nettoförmögenhet utanför lantbruksföretaget			
<i>Tillgångar</i>			
Jordbruksfastigheter	892	1 097	+ 23
Annan fastighet	6 028	5 181	- 14
Inventarier inkl. personbil, lager	1 638	2 459	+ 50
Obligationer och aktier	2 411	4 668	+ 94
Bankmedel och kontanter	5 036	9 739	+ 94
Övriga tillgångar	2 498	2 966	+ 19
Summa	18 503	26 110	+ 41
<i>Skulder</i>			
Inteckningslån	3 399	3 230	- 5
Andra låneskulder	1 373	2 822	+106
Kortfristiga skulder	1 155	2 813	+146
Summa	5 925	8 865	+ 50
Nettoförmögenhet	12 574	17 245	+ 37
Tillgångar, skulder och nettoförmögenhet totalt			
Tillgångar	90 472	104 083	+ 15
Skulder	31 380	45 405	+ 45
Nettoförmögenhet	59 092	58 679	- 1

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

Tabell 11.20

Lantbruksföretagens tillgångar den 31 december 1986. Kronor per företag (fysiska personer)

The holdings' assets December 31, 1986. Swedish kronor per holding (natural persons)

Redovisningsgrupper	Lantbruksföretag över 2 ha						Summa tillgångar
	Jordbruks- fastighet och annan fastighet	Inventarier inkl. personbil	Lager inkl. husdjur	Insatser i ekonomiska föreningar m. m.	Bankmedel (inkl. skogs- konto), kontanter, postgiro	Fordringar och andra skatte- pliktiga tillgångar	
Riksområden							
Ro 1	518 952	147 510	140 612	35 765	79 416	36 775	959 030
Ro 2	407 628	96 413	84 571	22 757	52 712	20 126	684 207
Ro 3	273 205	86 915	55 509	19 295	35 425	18 489	488 838
Brukarkategori							
Helt ägd	442 620	77 736	57 264	18 588	51 432	15 614	663 254
Huvudsakligen ägd	620 232	149 169	143 894	37 367	79 383	34 768	1 064 813
Huvudsakligen arrenderad	437 904	177 683	165 813	38 712	67 246	41 608	928 966
Helt arrenderad	31 708	123 058	118 006	29 041	52 618	35 393	389 824
Storleksgrupper, hektar åker							
2,1 – 5,0	200 392	25 413	7 602	4 723	19 606	1 260	258 996
5,1 – 10,0	261 525	43 992	22 572	9 028	44 116	7 668	388 901
10,1 – 20,0	365 504	84 421	56 143	19 898	47 069	14 298	587 333
20,1 – 30,0	441 255	124 684	115 311	35 391	65 947	23 308	805 896
30,1 – 50,0	549 160	175 341	176 144	46 181	85 220	43 491	1 075 537
50,1 – 100,0	767 664	262 804	270 176	60 870	115 335	66 740	1 543 589
100,1 – 200,0	1 147 808	425 838	428 604	81 483	150 522	128 513	2 362 768
200,1 –	3 032 615	787 909	923 911	135 779	256 066	462 841	5 599 121
Samtliga	430 353	116 371	103 058	27 647	60 893	26 896	765 218

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

I tabellerna 11.20 och 11.21 redovisas medelvärden för tillgångar, skulder och nettoförmögenhet inom lantbruksföretaget den 31 december 1986 med uppdelning på olika grupper.

Tabell 11.21

Lantbruksföretagens skulder och nettoförmögenhet den 31 december 1986.

Kronor per företag (fysiska personer)

The holdings' liabilities December 31, 1986. Swedish kronor per holding (natural persons)

Redovisningsgrupper	Lantbruksföretag över 2 ha			Summa skulder	Nettoförmögenhet
	Långfristiga skulder	Andra låne- skulder	Kortfristiga skulder inkl. fondmedel		
	Intecknings- lån				
Riksområden					
Ro 1	320 595	79 709	97 242	497 546	461 484
Ro 2	186 921	48 513	43 525	278 959	405 248
Ro 3	147 071	31 411	28 391	206 873	281 965
Brukarkategori					
Helt ägd	184 088	30 412	34 942	249 442	413 812
Huvudsakligen ägd	376 522	71 325	92 303	540 150	524 663
Huvudsakligen arrenderad	319 241	100 750	104 669	524 660	404 307
Helt arrenderad	69 954	87 064	65 012	222 030	167 794
Storleksgrupper, hektar åker					
2,1 – 5,0	51 980	3 510	3 453	58 943	200 053
5,1 – 10,0	74 546	14 612	10 331	99 489	289 412
10,1 – 20,0	126 362	37 238	26 015	189 615	397 718
20,1 – 30,0	223 178	61 235	60 065	344 478	461 418
30,1 – 50,0	367 169	92 721	98 786	558 676	516 861
50,1 – 100,0	599 481	146 691	182 373	928 545	615 044
100,1 – 200,0	1 078 496	267 059	358 780	1 704 335	658 433
200,1 –	2 385 932	596 628	964 486	3 947 046	1 652 075
Samtliga	236 396	58 635	63 566	358 597	406 621

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

Tabell 11.22

Jordbrukarnas tillgångar, skulder och nettoförmögenhet den 31 december 1986. Kronor per brukare (inklusive maka/make)

The farmers' assets, liabilities and net capital December 31, 1986. Swedish kronor per holder (including spouse)

Redovisningsgrupper	Lantbruksföretag över 2 ha			Utanför lantbruket			Nettoförmögenhet totalt
	Tillgångar	Skulder	Nettoförmögenhet	Tillgångar	Skulder	Nettoförmögenhet	
Riksområden							
Ro 1	841 354	436 495	404 859	283 802	120 486	163 316	568 175
Ro 2	610 578	248 940	361 638	191 509	41 906	149 603	511 241
Ro 3	437 224	185 031	252 193	169 425	50 192	119 233	371 426
Brukarens ålder							
– 29 år	585 840	411 937	173 903	91 814	40 042	51 772	225 675
30 – 39 år	770 887	503 001	267 886	193 068	87 737	105 331	373 217
40 – 49 år	830 531	463 503	367 028	256 234	122 818	133 416	500 444
50 – 64 år	726 578	263 876	462 702	272 668	89 221	183 447	646 149
65 – år	394 025	64 273	329 752	199 905	14 211	185 694	515 446
Samtliga	678 200	317 819	360 381	227 097	77 105	149 992	510 373

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

I tabell 11.22 redovisas tillgångar, skulder och nettoförmögenhet såväl inom som utom företaget i form av medelvärden per brukare (inklusive maka/make).

Annan publicering

Till och med 1992 (avseende inkomståret 1990) publicerades årligen vissa uppgifter om tillgångar och skulder i Deklarationsundersökningen för jordbrukare, SCB Statistiska meddelanden serie J 43. Mer specificerade uppgifter återfinns i SM J 1984:14 respektive J 43 SM 9003, *Undersökning av jordbrukarnas tillgångar och skulder*.

12 Stödåtgärder, försäkringar

I detta kapitel redovisas statliga stödåtgärder i form av direktstöd, prisstöd och rationaliseringsinsatser. Vidare redovisas skördeskadeskyddets uppläggning och resultat från ersättningsberäkningarna för 1991.

I ett par mindre avsnitt redovisas uppgifter om hagelskade- och husdjursförsäkringar.

Kapitel 12 innehåller avsnitt om

- Stöd vid införande av ny livsmedelspolitik
- Prisstöd
- Andra stödformer
- Rationaliseringsinsatser
- Skördeskadeskydd
- Hagelskedeförsäkring
- Husdjursförsäkring

Stöd vid införandet av en ny livsmedelspolitik

Riksdagen beslöt i juni 1990 att jordbrukspolitiken skulle läggas om och att jordbruket i princip blir underkastat samma villkor som övriga näringar. Jordbruket skall endast ersättas för efterfrågade varor och tjänster. Konsumenternas val skall styra produktionen. Samhället skall kunna köpa tjänster av jordbruket inom de områden där det saknas en marknad, t.ex. landskapsvård och beredskap. Enligt riksdagsbeslutet skall övergången till ett mera marknadsinriktat system ske under socialt acceptabla former. Samhället skall därför ta ett betydande ansvar för övergången. Under en övergångsperiod omfattande ca fem år kommer jordbruket därför att ges olika former av stöd för att ställa om och anpassa produktionen till en fri marknad.

I det tidigare systemet reglerades priserna på jordbruksprodukter med ett gränsskydd och en intern marknadsreglering. Reformen innebär bl.a. att den interna marknadsregleringen avvecklas. Därför kommer priset att falla om produktionen överstiger vad som går att sälja på den inhemska marknaden. Förutsättningarna för en permanent överskottsproduktion kommer därigenom att elimineras. Utan en intern reglering kommer den nedre prisnivån på den inhemska marknaden att utgöras av det värde som produkten har på världsmarknaden medan den övre prisnivån bestäms av gränsskyddet. Stöden inom jordbruket finansieras i huvudsak via statsbudgeten.

Systemet med garanterade inlösenpriser på spannmål kommer att finnas kvar t.o.m. odlingssäsongen 1993. Om ett överskott uppkommer kommer därför dessa priser att styra prisbildningen. Under en övergångsperiod utgår statliga exportbidrag för kött och fläsk men bidragen är betydligt lägre än tidigare.

Omställningsstöd

För att stimulera jordbrukaren att minska odlingen av överskottsgrödor utgår under perioden 1991/92–1993/94 ett omställningsstöd. Det utbetalas i form av ett villkorslån som avskrivs om jordbrukaren uppfyller vissa villkor. Dessa villkor är att arealen under omställningsperioden inte används för produktion av grödor för vilka utbetalas inkomststöd (se sedan) och att den vid omställningsperiodens slut har överförts till annan användning än livsmedelsproduktion. Uppfylls inte villkoren skall lånet återbetalas. Omställningsstöd utgår i genomsnitt för landet med 9 000 kr per hektar 1991/92, med 6 000 kr per hektar 1992/93 och med 4 000 kr per hektar 1993/94. Areal som är under omställning berättigar ej till inkomststöd.

Anläggningsstöd

För åtgärd inom arealomställningen som kräver större investeringar kan utgå s.k. anläggningsstöd utöver omställningsstödet. Anläggningsstöd utgår under perioden 1991/92–1994/95 och kan utbetalas för plantering av lövskog och energiskog samt för anläggning av våtmark. Stödbeloppen är följande

lövskog och energiskog	10 000 kr/ha
ädel lövskog utan barrträd	14 000 kr/ha
ädel lövskog högst 30 % barrträd	7 000 kr/ha
tillägg för stängsel	4 000 kr/ha

Tabell 12.1

Omställningsstöd 1991/92 (per september 1992) och anläggningsstöd (beviljade till 1992-06-30).

Hela riket

Conversion grant 1991/92 and grant for afforestation and foundation of wetlands issued until the 30th of June 1992. Whole of Sweden

	Omställningsstöd			Anläggningsstöd		
	Antal företag med stöd	Omställningsareal, hektar	Stödbelopp, tkr	Antal företag med stöd	Anläggningsareal, hektar	Stödbelopp, tkr
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>						
2,1 – 5,0	401	1 687	14 685	40	157	2 060
5,1 – 10,0	1 572	8 739	72 629	113	381	5 075
10,1 – 20,0	3 447	27 026	225 202	286	1 526	19 272
20,1 – 30,0	2 778	30 199	253 877	246	1 472	18 148
30,1 – 50,0	3 920	53 292	458 056	375	2 847	34 776
50,1 – 100,0	4 540	90 389	794 929	616	6 447	79 626
Över 100,0	2 434	119 649	1 095 642	541	11 196	147 250
<i>Arbetskraftsbehov, standardtimmar</i>						
– 399	5 561	79 480	686 403	582	5 673	69 826
400 – 799	3 241	46 499	404 624	344	3 237	39 630
800 – 1 599	3 833	61 889	543 637	426	3 780	48 366
1 600 – 2 399	1 990	36 453	323 993	247	2 892	36 131
2 400 – 3 199	1 493	26 447	234 894	179	2 301	30 936
3 200 – 3 999	1 026	20 728	182 410	125	1 423	18 195
4 000 – 4 799	669	12 566	109 938	84	857	10 329
4 800 – 5 599	417	10 706	95 693	54	461	5 542
5 600 –	862	36 214	333 427	176	3 401	47 251
<i>Driftsinriktning</i>						
Jordbruksväxter	4 236	98 787	906 776	720	8 792	112 721
Trädgårdsväxter	166	3 065	27 373	41	427	5 411
Blandad växtodling	235	4 269	39 355	35	384	4 722
Mjölkkor	2 327	33 018	274 693	178	1 375	17 981
Nötkreatur övr.	2 154	32 770	273 823	159	1 403	19 057
Svin	767	14 369	128 342	116	1 014	13 183
Övriga husdjur	305	4 850	41 032	35	799	10 100
Blandad husdjurskötsel	855	11 868	101 349	56	503	6 988
Blandat jordbruk mest växtodling	1 005	22 605	206 032	128	1 903	23 455
Blandat jordbruk mest husdjur	1 481	25 901	229 842	167	1 753	22 763
Ej typklassificerat (< 400 standardtimmar)	5 561	79 480	686 403	582	5 673	69 826
Summa	19 092	330 982	2 915 019	2 217	24 026	306 207
Uppgift saknas	1 217	20 754	184 699	186	2 143	28 216
<i>Hela riket 1991/92</i>	20 309	351 736	3 099 719	2 403	26 169	334 423

Källa: SCB och Statens jordbruksverk.

I tabell 12.1 visas omställningsstödet och anläggningsstödet fördelat på olika kategorier av jordbruksföretag.

Uppgifterna i tabell 12.1 och 12.2 baseras på en sambearbetning mellan lantbruksregistret (LBR) och jordbrukets arealstödsregister (JAS) som gjordes hösten 1992. Grundtanken med sambearbetningen var att kunna fördela stöden på olika kategorier av jordbruksföretag. Vissa företag i JAS kunde ej paras ihop med motsvarande LBR-företag varför dessa redo-

visas i grupperna "Uppgift saknas" eftersom LBR-uppgifter om åkerareal, arbetsbehov och driftsinriktning inte kunnat inhämtas.

I tabell 7.17 (kapitel 7) redovisas omställningsarealer baserade på redovisningen till LBR. Dessa uppgifter överensstämmer av olika skäl inte helt med dem som finns i tabell 12.1 ovan (uppgifterna avser olika tidpunkter m.m.).

Inkomststöd

För att de förväntade lägre avräkningsspriserna på tidigare reglerade grödor inte skall leda till alltför stora inkomstbortfall, utgår under en övergångsperiod ett särskilt inkomststöd. Stödet utgår under perioden 1990/91–1992/93. Stödet som år 1990/91 i genomsnitt uppgick till 1 100 kr per hektar, varierar från skördeområde till skördeområde. Stödberättigad var den areal som 1990 odlades med prisreglerad gröda, se sida 203 och den areal som ingick i Omställning 90. I den stödberättigade arealen inräknas även arealer av rågvete, vicker till mognad, konservärter, frövall och viss alternativodling. 1991/92 var stödet i genomsnitt 900 kr per hektar och 1992/93 sänktes det till 700 kr per hektar. Bidraget utgår till brukaren respektive år.

Inkomststödet fördelning på olika kategorier av jordbruksföretag visas i tabell 12.2

Andra stödåtgärder

Bidrag kan lämnas till den som upphör att leverera *mjölk* och som är under 60 år när leveranserna upphör.

Avvecklingsersättning, s.k. mjölkpension, för äldre mjölkproducenter har varit i kraft sedan 1983. Nyanslutningen har varit 500–700 producenter per år. För budgetåret 1990/91 blev dock antalet hela 919.

Stöd till vissa *skuldsatta jordbrukare* utgår t.o.m. den 30 juni 1996. Ett krav för att stöd skall kunna utgå är att de ekonomiska problemen beror på jordbrukets avreglering.

För *rådgivning och utbildning* i syfte att underlätta övergången till ett avreglerat jordbruk har anslagits särskilda medel. För vardera budgetåren 1990/91 och 1991/92 har anslagits ett belopp på 40 miljoner kr för detta syfte.

Annan publicering

En redovisning av inkomststöd, omställningsstöd m.m. för olika kategorier av företag har publicerats i Statistiska meddelanden, serie J, en rapport utarbetad av SCB och Jordbruksverket, J 62 SM 9201, Arealstöd och djurbidrag till jordbruket.

Tabell 12.2

Inkomststöd 1991/92. Hela riket

Area-based income support 1991/92. Whole of Sweden

	Antal stödföretag	Stödbelopp, tkr	
		Totalt	Per företag med inkomststöd
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>			
2,1 – 5,0	3 092	7 696	2
5,1 – 10,0	8 936	32 047	4
10,1 – 20,0	4 975	102 586	7
20,1 – 30,0	10 046	119 357	12
30,1 – 50,0	12 564	249 356	20
50,1 – 100,0	10 450	418 923	40
Över 100,0	3 835	440 476	115
<i>Arbetskraftsbehov, standardtimmar</i>			
– 399	13 843	78 517	6
400 – 799	11 904	137 619	12
800 – 1 599	12 033	252 688	21
1 600 – 2 399	8 289	207 125	25
2 400 – 3 199	6 987	185 839	27
3 200 – 3 999	4 622	141 141	31
4 000 – 4 799	2 634	103 094	39
4 800 – 5 599	1 437	65 990	46
5 600 –	2 149	198 428	92
<i>Driftsinriktning</i>			
Jordbruksväxter	10 720	519 042	48
Trädgårdsväxter	505	7 759	15
Blandad växtodling	675	27 578	41
Mjölkkor	17 164	263 852	15
Nötkreatur övr.	7 340	71 855	10
Svin	2 773	95 080	34
Övriga husdjur	637	5 338	8
Blandad husdjurs- skötsel	3 456	66 141	19
Blandat jordbruk mest växtodling	2 562	103 049	40
Blandat jordbruk mest husdjur	4 223	132 230	31
Ej typklassificerat (< 400 standard- timmar)	13 843	78 517	6
Summa	63 898	1 370 441	21
Uppgift saknas	2 044	33 921	17
<i>Hela riket</i>			
1991/92	65 942	1 404 362	21
1990/91	71 585	2 084 315	29

Källa: SCB och Statens jordbruksverk.

Prisstöd

Den prisreglerade verksamheten på jordbrukets område hand-
hades tidigare av Statens jordbruksnämnd. I verksamheten
ingick bl.a. uppbörd av införselavgifter och fördelning av
införselavgiftsmedel. Jordbruksnämnden hade även viss verk-
samhet för vilken statliga budgetmedel disponerades, såsom
vissa livsmedelssubventioner i samband med prisstopp, viss
utjämnings- och beredskapslagring, det s.k. Norrlandsstödet
samt prisutjämning på jordbruksvaror som används som råva-
ror inom industrin, främst livsmedelsindustrin. Jordbruks-
nämnden upphörde den 30 juni 1991 och dess uppgifter har,
till den del de fortfarande utgör myndighetsuppgifter, överta-
gits av Statens jordbruksverk.

Införselavgiftsmedel

Införselavgifter uttas vid import av jordbruksprodukter, fettvaror
och fodermedel och möjliggör därigenom att avsedd prisnivå
kan upprätthållas inom landet. Härvid förutsätts att
utlandspriserna är lägre än de priser man åsyftar i Sverige.

I det tidigare regleringssystemet användes dessa medel till
olika ändamål inom den egentliga jordbruksregleringen (den
s.k. fördelningsplanen). Huvuddelen av medlen inom
fördelningsplanen har t.o.m. 1990/91 tillförts de s.k. reg-
leringsföreningarna för att täcka kostnaderna i dessas mark-
nadsreglerande verksamhet (främst avlastning genom export
eller lagring). Regleringsföreningarna, vilka arbetade enligt
direktiv av Jordbruksnämnden tillfördes också bl.a. vissa be-
lopp av införselavgiftsmedel i samband med utbytesexport,
dvs. export i utbyte mot sådan import som sker av kvalitetsskäl
m.m.

Av medel som influtit utöver den s.k. fördelningsplanen
avdelades vissa belopp till speciella ändamål nära jord-
bruksregleringen. Fördelningsplanens totalbelopp, liksom även
beloppen för särskilda ändamål utanför fördelningsplanen,
beslutades av statsmakterna. De tog också ställning till del-
beloppen inom fördelningsplanen, vilka dock Jordbruks-
nämnden hade rätt att jämka. Förslagen till disposition av
införselavgiftsmedlen föregicks t.o.m. 1990/91 av överlägg-
ningar med lantbrukarnas förhandlingssdelegation och
konsumentdelegationen.

I tabell nedan redovisas influtna införselavgiftsmedel inom
jordbruksregleringen under åren 1986/87–1990/91.

Varugrupp	Influtna införselavgiftsmedel ¹ , miljoner kr				
	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90	1990/91
Fodermedel	219,5	380,5	284,0	351,5	274,6
Fettvaror	584,1	627,0	610,0	665,8	653,7
Mejeriprodukter	144,7	182,5	209,0	219,0	261,9
Kött- och fläskvaror	301,3	624,5	512,0	563,3	564,1
Övriga vegetabilier	130,8	201,2	132,0	122,2	146,4
Övriga animalier	10,3	22,7	14,0	17,5	16,8
Summa	1 390,7	2 038,4	1 761,0	1 939,3	1 917,5

1) T.o.m. 1986/87 exklusive belopp som återbetalats i samband med
återexport, fr.o.m. 1987/88 inklusive återbetalat belopp.

Användningen av de influtna införselavgiftsmedlen inom
jordbruksregleringen under åren 1986/87–1990/91 redovisas i
tabell 12.3. Fr.o.m. 1991/92 finansieras stödåtgärderna inom
jordbruket av budgetmedel. Införselavgifterna betraktas som
inkomster till statsbudgeten.

Budgetmedel

Inom anslaget "Prisreglerande åtgärder" till Jordbruksnämnden
utgjordes den största posten av ersättning för prishöjningar
som inom då gällande jordbruksreglering skulle kommit till
stånd men som regeringen valde att ersätta med subventioner.
Häri ingick även ersättning för direkta prissänkningar och
ersättning för genom prisstopp förhindrade prishöjningar.

Nämnden använde pengarna till att via regleringsför-
eningarnas verksamhet höja avräkningspriserna (mejeri-
produkter samt kött och fläsk), till att genom restitution av
införselavgifter i vissa fall underlätta importen av varor för
vilka brist har förelegat, till att ge bidrag för lagring och till
avsättningar till skördeskadefonden.

Av tabell 12.4 framgår användningen under 1986/87–1990/91 av de statliga budgetmedel som inom Jordbruksnämndens ansvarsområde utgått till olika åtgärder inom jordbruks- och livsmedelsområdet.

Annan publicering

Annan publicering om prisstöd återfinns i Statens jordbruksverks skrivelser till regeringen och regeringens årliga proposition angående Jordbruksregleringen.

Avgifter jämförda med svenska priser på jordbruksområdet. (Uppgifter fr.o.m. 1971 har beräknats.) Statens jordbruksnämnd (stencil).

Tabell 12.3

Användningen av införselavgiftsmedel inom jordbruksprisregleringen 1986/87–1990/91. Miljoner kronor

Disposition of revenues from import fees on agricultural products in 1986/87–1990/91. Millions of Swedish kronor

	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90	1990/91
Inom fördelningsplanen	504,4	684,4	533,2	687,2	541,8
Svensk Spannmålshandel	86,0	160,0	23,9	206,8	162,8
Sveriges Potatisintressenter	27,5	30,0	27,5	31,0	27,5
Sveriges Oljeväxtintressenter	–	–	–	–	–
Föreningen för Mejeriprodukter	161,0	104,5	142,8	130,0	130,0
Svensk Kötthandel	4,0	39,0	59,0	64,0	4,0
Svensk Ägghandel	66,0	52,0	52,0	52,5	45,0
Övrigt	137,4	296,4	227,5	202,9	172,5
Ej fördelade medel	36,5	2,5	–	–	–
Utom fördelningsplanen	149,4	676,5	383,9	1 447,7	788,5
Pristillägg för får och lamm	15,9	15,6	25,4	18,0	16,5
Utbyteshandel	119,9	155,1	138,0	145,7	168,1
Övrigt	13,6	505,8 ²	220,5 ³	1 284,0 ⁴	603,9 ⁵
Diverse ¹	639,0	538,2	465,6	709,4	709,6
Summa	1 292,8	1 899,1	1 382,7	2 844,3	2 039,9

1) Införselavgift för spannmål som direkt tillförts Svensk Spannmålshandel samt viss del av fettvaruavgiften som direkt tillförts Sveriges Oljeväxtintressenter. För 1986/87 och 1990/91 har desutom betalats fettvaruavgifter till Svensk Spannmålshandel med 73 milj kr respektive 363 milj kr.

2) Inklusive 300 milj kr för ersättning för uteblivna prishöjningar den 1 juli 1988 och 130,0 milj kr för överföring till statsbudgeten anslagen C 3 och B 8 under IX:e huvudtiteln.

3) Inklusive 90 milj kr för ersättning för uteblivna prishöjningar.

4) Inklusive 1 162,1 milj kr för ersättning för uteblivna prishöjningar.

5) Inklusive 517,7 milj kr för ersättning för uteblivna prishöjningar.

Källa: Statens jordbruksverk.

Tabell 12.4

Användningen av budgetmedel inom jordbruksregleringen 1986/87–1990/91.

Miljoner kronor

Disposition of appropriation granted for agricultural price regulation in 1986/87–1990/91.

Millions of Swedish kronor

	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90	1990/91
Prisreglerande åtgärder	3 768,8	2 843,5	2 543,4	2 157,2	4 881,9
Sänkning av priset på k-mjölk	33,0	–	–	–	–
Ersättning för uteblivna prishöjningar på mejeriprodukter	2 302,0	2 047,0	1 788,0	1 493,3	743,6
Diverse	555,0 ²	–	–	0,8	–
Låginkomstsatsningar	449,5 ³	446,5 ⁴	530,4 ⁵	459,7 ⁶	462,0 ⁶
Leveranstillägg mjölk	94,8	90,0	88,0	73,0	37,0
Produktionsanpassning					
fläsk och mjölk	109,4	91,3	109,4	96,0	82,3
Avbytarverksamhet m.m.	155,3	171,0	233,0	281,0	303,0
Socialförsäkring	90,0	94,2	100,0	9,7	39,7
Samhällets delansvar för överskottsarealen	460,0	350,0	225,0	200,0	162,0
Provisoriska åtgärder inom prisregleringen	–	–	–	3,4	1 188,4
Övergångsåtgärder	–	–	–	–	2 325,9
Prisutjämning för dextran	2,3	–	–	–	–
Stöd till jordbruket i norra Sverige	522,8	520,6	526,3	652,3	656,6
Stöd till sockerbruken på Öland och Gotland	–	–	–	–	28,0
Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och insatsvaror ¹	213,7	188,9	186,5	184,6	197,4
varav ränta på statskapital	140,0	122,0	110,6	102,3	103,4

Noter till tabell 12.4

1) Inklusive räntor på statskapital

2) Ersättning för uteblivna prishöjningar m.m. fram till 1987–07–01.

3) 435 milj kr finansierade av anslag, 14,5 milj kr av fonderade medel.

4) 435 milj kr finansierade av anslag, 11,5 milj kr av fonderade medel.

5) 435 milj kr finansierade av anslag, 90 milj kr av införselavgiftsmedel, 5,4 milj kr av gjorda återbetalningar av tillfälligt räntestöd.

6) 435 milj kr finansierade av anslag, resterande av införselavgiftsmedel m.m.

Källa: Statens jordbruksverk.

Andra stödformer

Kobidrag/Djurbidrag m.m.

Under 1989 ändrades förutsättningarna för utbetalning av stöd till jordbruket som en följd av en överenskommelse i GATT. Stöd till jordbruket skulle betalas ut på ett sådant sätt att det inte var produktionsstimulerande. Detta innebär att jordbrukets ersättning för höjda kostnader inte skulle erhållas genom prishöjningar på produkterna utan i huvudsak genom direkt utbetalning till jordbrukarna.

Direktutbetalningen avsåg ersättning till mjölkproduktionen, det s.k. kobidraget som baserades på antalet kor under 1988. Per ko utbetalades 875 kronor. Till matpotatisodlingen utbetalades också en ersättning som ett arealstöd med 535 kronor per hektar. Utbetalningen omfattade enbart företag med mer än

2 hektar åker, varav minst 0,5 hektar matpotatis år 1988.

Tillsammans med ett förstärkt s.k. Norrlandsstöd skedde direktutbetalningar i december 1989 omfattande 595 miljoner kronor till ca 33 500 jordbrukare. Ytterligare bidragsutbetalningar gjordes i juni och december 1990. Utbetalningen i december 1990 omfattade förutom riksbelopp, även djurbidrag till ökning av s.k. Norrlandsstöd. Antalet direktutbetalningar i juni och december 1990 uppgick till ca 45 000 per omgång.

I december 1991 utbetalades 1 660 miljoner kr i djurbidrag. Härtill kom belopp avseende Norrland med 244 miljoner kr.

Tabell 12.5

Utbetalda djurbidrag vid olika utbetalningstidpunkter. Miljoner kronor och antal företag som erhållit bidrag

Headage support. Amount distributed and number of farms that have received support

Område, djurslag	Utbetalningstidpunkt									
	December 1989		Juni 1990		December 1990		December 1991		Maj 1992 ²	
	Mkr	Antal företag ¹	Mkr	Antal företag ¹	Mkr	Antal företag	Mkr	Antal företag	Mkr	Antal företag
<i>Grundstöd</i>										
Mjölkkor	488,7	27 200	242,3	26 500	1 323,7	25 656	1 239,1	23 116	—	—
Amkor	—	—	—	—	—	—	—	—	100,4	14 335
Ungnöt	—	—	66,3	39 100	123,4	38 269	168,4	43 510	—	—
Får	—	—	3,0	2 800	6,8	3 959	8,5	4 408	—	—
Svin	—	—	86,8	4 770	79,9	4 337	—	—	—	—
Slaktkykkl./kalkon	—	—	14,0	1 600	—	—	—	—	—	—
Värphöns	—	—	24,0	1 949	—	—	—	—	—	—
<i>Norrlandsstöd</i>										
Mjölkkor	77,2	7 100	—	—	100,0	6 670	188,8	6 095	—	—
Amkor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ungnöt	27,9	9 500	—	—	33,9	8 287	49,9	9 974	—	—
Får	1,2	1 200	—	—	1,3	1 066	1,6	1 204	—	—
Svin	—	—	—	—	0,7	324	2,9	210	—	—
Slaktkyklingar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värphöns	—	—	—	—	—	—	1,2	30	—	—
<i>Summa stöd</i>										
Mjölkkor	565,9	27 200	242,3	26 500	1 423,7	25 656	1 427,9	23 116	—	—
Amkor	—	—	—	—	—	—	—	—	100,4	14 335
Ungnöt	27,9	9 500	66,3	39 100	157,3	38 269	218,3	43 510	—	—
Får	1,2	1 200	3,0	2 800	8,1	3 959	10,1	4 408	—	—
Svin	—	—	86,8	4 770	80,6	4 337	2,9	210	—	—
Slaktkyklingar	—	—	14,0	1 600	—	—	—	—	—	—
Värphöns	—	—	24,0	1 949	—	—	1,2	30	—	—
Totalt utbetalt	595,0		436,4		1 669,7		1 660,4		100,4	

1) Ungefärliga uppgifter, förutom för svin och värphöns där uppgifterna är faktiska.

2) T.o.m. vecka 44.

Omställning 90

"Omställning 90" var ett program för spannmålsodlingen som syftade till att minska spannmålsodlingen och stimulera till alternativ markanvändning. Programmet tillkom genom en överenskommelse mellan regeringen och LRF. Verksamheten startade 1988 och fortsatte under 1989 och 1990. Ersättning enligt omställningsprogrammet utgick till lantbrukare som minskade arealen jordbruksprisreglerade grödor med minst 1/10 av 1987 års odling av de aktuella grödorna, dock minst 3 hektar.

Ersättningen utgick med mellan 700 och 2 900 kronor per hektar beroende på avkastningsförmågan i det aktuella skördeområdet. För de lantbrukare som planterat skog inom programmet utgick en tilläggsersättning. År 1990 omfattade kontrakten 262 000 hektar varav 6 200 hektar avsåg skogsplantering. 430 miljoner kronor utbetalades i ersättningar 1990.

Omställning 90 har från 1991 ersatts med ett program för permanent omställning av arealer, se ovan under Omställningsstöd.

Andra stöd

Åren 1987–1990 utbetalades ett arealbidrag för baljväxtodling baserat på lantbruksregistret. Stödet var 700 kronor per hektar och utgick för odling om minst 1,0 hektar. För 1990 betalades 22,2 miljoner kronor i stöd till 5 300 jordbrukare för en areal på 31 700 hektar.

I Norrland utgår sedan flera år särskilda stöd till potatisodlingen och smågrisproduktionen. Potatisstödet uppgick 1991 till 8,2 miljoner kronor för 2 550 hektar fördelat på 825 odlare. Smågrisstödet uppgick 1991/92 till 7,4 miljoner kronor fördelat på ca 600 jordbrukare.

År 1989 fanns en möjlighet för odlare att söka ett särskilt stöd för omläggning till s.k. alternativ odling. Stödtagaren förband sig att odla alternativt 6 år i följd. Bidrag lämnas under de tre första åren av odlingsperioden och avser den areal som lagts om samt odlats med bidragsberättigade grödor (se faktarutan nedan). Omläggning av det enskilda företagets anmälda areal får ske genast eller stegvis under högst fem år. Ersättningen utgår som arealbidrag med samma belopp per år. Vid ansökningstillfället hade ca 43 000 hektar anmälts av 1 800 odlare. 1991 utbetalades ersättning för ca 25 000 hektar till alternativodlingsstödet ansluten areal som lagts om och odlats med bidragsberättigade grödor.

I kustlänen i södra och mellersta Sverige lämnades 1989 och 1990 ett bidrag på 500 kronor per hektar för odling av s.k. fånggrödor. För 1990 betalades ersättning för ungefär 9 000 hektar.

I Omställning 90-programmet räknades till *jordbruksprisreglerade grödor*:

- spannmål, oljeväxter och baljväxter till mognad
- potatis, sockerbeter, frövall, konserverter och bruna bönor
- trädgårdsväxter i fältmässig odling

I omställningsprogrammet från 1991 (inom ramen för den livsmedelspolitiska reformen) räknas till *prisreglerade grödor* samtliga tidigare nämnda grödor utom trädgårdsväxter. Berättigade till inkomststöd 1990/91–1992/93 är också arealer som ingick i Omställning 90 samt viss alternativodling.

Rationaliseringsinsatser

Lantbruksstyrelsen hade tidigare till uppgift att samordna de statliga insatserna för lantbrukets rationalisering. Lantbruksstyrelsen administrerade även det statliga kreditstödet till jordbruket och trädgårdsnäringen. Inom Lantbruksstyrelsen utarbetades statistik över de olika statliga insatserna i rationaliseringssyfte m.m. Uppgiftslämnare till denna statistik var de enskilda lantbruksnämnderna, som ansvarade för den regionala verksamheten.

Genom ändring av myndighetsstrukturen den 1 juli 1991 har Statens jordbruksverk övertagit Lantbruksstyrelsens arbetsuppgifter centralt medan lantbruksnämndernas uppgifter ingår i de nya länsstyrelserna.

Med de särskilda medlen ur den s.k. jordfonden kan lantbruksnämnderna (numera länsstyrelsernas lantbruksenheter) köpa och sedan sälja fast egendom i rationaliseringssyfte till jordbrukare som är i behov av tillskottsmark eller för att förbättra ägostrukturen.

I tabell 12.6 lämnas uppgifter om lantbruksnämndernas fastighetsinnehav den 30 juni 1991.

Omfattningen av det statliga stödet till jordbrukets rationalisering

Rationaliseringsstöd utgår i form av lånegarantier och bidrag. Stöd lämnas endast för åtgärder som bedöms vara önskvärda från allmän synpunkt, samhällsekonomiskt motiverade och lönsamma från företagsekonomisk synpunkt. Lantbruksnämnden (lantbruksenheten) bedömer om dessa förutsättningar är uppfyllda bl.a. genom utvecklingsbedömning och ekonomiska kalkyler. Genom utvecklingsbedömningen utreds om brukningsenheten kan betraktas som ett utvecklat, utvecklingsbart, begränsat utvecklingsbart eller ej utvecklingsbart företag. Det statliga stödet är främst avsett för de utvecklingsbara företagen (dvs. de företag som beräknas kunna få förutsättningar för en effektiv drift på både kort och lång sikt) men även utvecklade och begränsat utvecklingsbara företag (med förutsättningar för effektiv drift endast på kort sikt) kan få visst stöd.

Rationaliseringsstödet delas in i ett allmänt stöd och ett regionalt stöd. Det allmänna stödet utgår i hela landet och är grunden för det statliga stödet till jordbrukets rationalisering. Stödet består huvudsakligen av garanti för lån.

Det regionala stödet ges i form av bidrag till inre rationalisering till företag belägna i landskapet Dalsland, i Värmlands och Kopparbergs län och i Norrland. Utvecklingsbara och begränsat utvecklingsbara företag kan där få bidrag till större investeringar som är nödvändiga för företagets utbyggnad.

Omfattningen av det statliga stödet i form av lånegarantier och bidrag år 1990/91 framgår av tabellerna 12.7 och 12.8.

Olika slag av rationaliseringsåtgärder

Med inre rationalisering avses effektivisering av ett företag genom om- eller nybyggnad av ekonomibyggnader och vägar samt genom täckdikning eller igenläggning av öppna diken o.d. Hit hör även angelägna vattenvårdande åtgärder. Till inre rationalisering kan lånegaranti lämnas för hela kostnaden för investeringen minskad med eventuella bidrag.

Yttre rationalisering avser sådan ändring av företagets areal

eller ägoanordning att möjligheterna till rationellt jordbruk eller skogsbruk ökas. Till sådana förvärv kan lånegaranti beviljas för hela kostnaden. I vissa fall kan även bidrag utgå.

Jordförvärvslån kommer i fråga för lantbrukare eller blivande lantbrukare som inte har tillräckligt med eget kapital för att förvärva bärkraftiga jordbruk. Garantier för sådana lån kan lämnas till företag – oavsett storlek – med förutsättningar för rationell drift.

För inköp av djur, maskiner, gödselmedel m.m. kan garantier för driftslån beviljas vid nytillträde, vid genomgripande produktionsomläggning samt för avhjälpande av tillfälliga likviditetssvårigheter.

Statlig garanti för maskinlån lämnas för lån till inköp av sådana jordbruksmaskiner med tillbehör som skall användas gemensamt av flera jordbruksföretag. Garantier beviljas för nyuppsättning eller för utvidgning av befintligt maskinbestånd.

Tabell 12.6

Länsstyrelsernas fastighetsinnehav 30 juni 1992

Possession of real estates of the county administration boards June 30, 1991

Område	Fastighetsinnehav 30 juni 1992	
	Åkerareal, hektar	Skogsmarksareal, hektar
Län		
Stockholms	28	37
Uppsala	58	157
Södermanlands	105	422
Östergötlands	32	23
Jönköpings	25	304
Kronobergs	6	100
Kalmar	121	386
Gotlands	42	57
Blekinge	91	567
Kristianstads	153	183
Malmöhus	175	—
Hallands	132	652
Göteborg o Bohus	44	217
Älvsborgs	164	554
Skaraborgs	215	1 413
Värmlands	180	5 301
Örebro	134	349
Västmanlands	647	1 103
Kopparbergs	1 396	21 327
Gävleborgs	364	4 872
Västernorrlands	134	6 666
Jämtlands	132	4 449
Västerbottens	198	2 329
Norrbottnens	355	3 215
Hela riket		
1991/92	4 931	54 683
1990/91	6 101	61 483
1989/90	7 108	74 746
1988/89	7 750	68 447
1987/88	8 355	72 486
1986/87	9 853	81 708

Källa: Statens jordbruksverk.

Tabell 12.7

Statligt stöd till jordbrukets rationalisering 1987/88–1991/92. 1 000-tal kronor*Government support for rationalization and structural improvement etc. in agriculture in 1987/88–1991/92. Thousands of Swedish kronor*

Stödform	1987/88	1988/89	1989/90	1990/91	1991/92
Statlig lånegaranti					
Inre rationalisering	24 698	17 628	8 190	8 265	11 940
till dikning, vattenavledning och invallning ¹	369				
till täckdikning ¹	1 163	193	–	500	56
till övriga markanläggningar ¹	93				
till byggnadsändamål	23 073	17 435	8 190	7 765	11 884
Yttre rationalisering	4 828	1 147	207	1 189	632
Jordförvärvslån	4 766	3 103	1 065	1 501	2 660
Driftslån	40 200	23 304	7 701	5 143	12 026
Maskinlån	320	200	–	337	–
Annan verksamhet (regionalt stöd)	–	5 159	–	–	–
Summa	74 812	50 541	17 163	16 435	27 258
Statsbidrag					
Inre rationalisering	22 796	59 592 ²	34 723 ²	26 137 ²	12 317 ²
till dikning, vattenavledning och invallning ¹	4 713				
till täckdikning ¹	3 548	14 165	6 286	6 409	1 319
till övriga markanläggningar ¹	1 396				
till byggnadsändamål	13 139	45 427	28 437	19 728	10 998
Yttre rationalisering m.m.	11 326	11 498	11 674	10 796	5 000
Summa	34 122	71 090	46 397	36 933	17 317

1) Särredovisas ej fr.o.m. 1988/89.

2) Inklusive åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige. 1991/92 endast anslag från åtgärdsprogrammet.

Källa: Statens jordbruksverk.

Startstöd till jordbrukare kan fr.o.m. 1990 beviljas nystartade jordbrukare som bidrag i form av ett räntestöd i fem år. Bidrag kan beviljas vid förstagångsetablering som arrendator eller självägande jordbrukare om sökanden är under 35 år och har teoretisk och praktisk jordbruksutbildning. Etableringen skall ha skett efter 1 juli 1990 och företaget skall ge brukaren tillfredsställande sysselsättning och försörjning. Andelen eget kapital får vara högst 40 % för oreducerat startstöd, medan ett reducerat stöd kan utgå i intervallet 40–60 % eget kapital.

Startstödet storlek är knutet till produktions storlek och beräknas med hjälp av schablonbelopp eftersom man vill undvika att stödet skall stimulera till onödigt höga investeringar. Under de tre första åren är bidraget högst 50 000 kr per år.

År fyra och fem är bidraget högst 25 000 kr per år. Det högsta bidrag som kan utgå under en femårsperiod är således 200 000 kr.

Under budgetåret 1991/92 har 336 startstöd beviljats. Fördelningen mellan län framgår av tabellen på nästa sida. Stöden uppgår i genomsnitt till ca 39 000 kr per år de tre första åren och det sammanlagda bidraget per företag under femårsperioden blir ca 163 000 kr. Den totala kostnaden (i fem år) för stöd som beviljats 1991/92 kan således beräknas till ca 55 miljoner kr. Mjölproduktion är den dominerande driftsinriktningen och förekommer vid 58 % av företagen. Vid 15 % av företagen är svinproduktion den dominerande djurhållningen.

Tabell 12.8

Statligt stöd till jordbrukets rationalisering 1991/92.

Government support for rationalization and structural improvement etc. in agriculture in 1991/92.

Område	Inre rationalisering, 1 000 kr		Yttre rationalisering, 1 000 kr		Jordför- värvslån, ¹ 1 000 kr	Driftslån, ¹ 1 000 kr	Maskinlån, ¹ 1 000 kr	Beviljade startstöd, antal
	Statlig låne- garanti	Stats- bidrag ²	Statlig låne- garanti	Stats- bidrag				
<i>Län</i>								
Stockholms	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	3
Södermanlands	2 800	—	—	—	1 060	1 000	—	16
Östergötlands	1 275	—	—	—	—	619	—	39
Jönköpings	—	—	—	10	—	1 675	—	8
Kronobergs	—	—	—	—	800	600	—	9
Kalmar	—	—	—	—	—	—	—	28
Gotlands	1 200	—	107	—	200	1 260	—	49
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	3
Kristianstads	—	—	340	—	—	—	—	21
Malmöhus	—	—	—	—	—	523	—	25
Hallands	—	—	—	—	—	—	—	9
Göteborgs o Bohus	—	—	—	—	—	—	—	13
Älvsborgs	600	—	—	5	—	—	—	5
Skaraborgs	—	—	—	250	—	—	—	13
Värmlands	992	545	—	—	—	2 062	—	1
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	12
Västmanlands	—	—	—	—	—	790	—	8
Kopparbergs	—	1 570	—	4 727	—	2 229	—	8
Gävleborgs	1 362	2 092	—	—	—	—	—	18
Västernorrlands	—	2 660	—	—	—	—	—	12
Jämtlands	2 250	1 848	—	8	—	225	—	17
Västerbottens	1 121	2 127	—	—	—	548	—	8
Norrbottens	—	1 475	525	—	600	495	—	11
<i>Hela riket</i>								
1991/92	11 940	12 317	632	5 000	2 660	12 026	—	336
1990/91	8 265	26 137	1 189	10 796	1 501	5 143	337	140
1989/90	8 190	34 723	207	11 209	1 065	7 701	—	—
1988/89	17 628	59 592	1 147	11 498	3 103	23 304	200	—
1987/88	24 698	22 796	4 828	11 326	4 766	40 200	320	—
1986/87	19 713	18 368	10 118	1 970	15 842	50 734	1 527	—

1) Avser statlig lånegaranti.

2) Inklusive åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige. 1991/92 endast anslag från åtgärdsprogrammet.

Källa: Statens jordbruksverk.

I tabell 12.9 redovisas lånegarantier till trädgårdsföretag budgetåret 1991/92 och i tabell 12.10 stöd till rennäringen.

Annan publicering

Annan publicering om rationaliseringsstöd med uppgifter om stödets omfattning och fördelning på slag av stöd och stödform återfinns i Verksamhetsstatistik för budgetåret 1991/92, Jordbruksverket, ekononmienheten (stencil).

Stöd i jordbruket. Broschyr utgiven i samarbete mellan f.d. Lantbruksstyrelsen och Arbetsmarknadsverket.

Tabell 12.9

Statliga lånegarantier till trädgårdsföretag 1991/92

Government loan guarantee to horticultural enterprises in 1991/92

Område	Beviljat belopp, 1 000 kronor			Summa	Antal beviljade lånegarantier	
	Rationali- seringslån	Förvärvs- lån	Drifts- lån		Totalt	Därav till växthus- företag
<i>Län</i>						
Stockholms	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	863	—	375	1 238	4	4
Jönköpings	750	—	—	750	2	1
Kronobergs	—	—	—	—	—	—
Kalmar	—	—	—	—	—	—
Gotlands	—	—	—	—	—	—
Blekinge	900	—	—	900	1	1
Kristianstads	—	—	1 000	1 000	2	2
Malmöhus	2 270	880	3 775	6 925	11	8
Hallands	—	—	—	—	—	—
Göteborgs o Bohus	—	—	—	—	—	—
Älvsborgs	600	—	—	600	1	—
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—
Värmlands	—	—	—	—	—	—
Örebro	—	—	—	—	—	—
Västmanlands	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—
Gävleborgs	—	—	—	—	—	—
Västernorrlands	300	—	—	300	1	—
Jämtlands	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	300	300	1	1
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>						
1991/1992	5 683	880	5 450	12 013	23	17
1990/91	13 935	745	7 509	22 189	38	36
1989/90	5 240	375	5 106	10 721	27	25
1988/89	14 343	700	3 456	18 499	33	27
1987/88	17 661	1 194	3 937	22 792	54	43
1986/87	16 668	350	1 780	18 798	42	34

Källa: Statens jordbruksverk.

Tabell 12.10

Statligt stöd till rennäringen 1991/92

Government support to reindeer breeding in 1991/92

Typ av stöd m.m.	Län			Summa			
	Jämt- lands ¹	Väster- bottens	Norr- bottens	1991/ 1992	1990/ 1991	1989/ 1990	1988/ 1989
<i>Rationaliseringsstöd</i>							
Antal stöd	3	2	7	12	16	17	16
Lånegarantier, 1 000-tal kr	24	—	—	24	200	41	75
Bidrag ur samefonden, 1 000-tal kr	46	136	701	883	1 034	984	751
<i>Rendriftsstöd</i>							
Antal stöd	7	—	8	15	7	9	24
Lånegarantier, 1 000-tal kr	504	—	317	821	1 376	481	1 520
Bidrag ur samefonden, 1 000-tal kr	197	—	214	411	557	474	574
Antal renar							
före åtgärd	—	—	880	880	957	892	2 476
efter åtgärd	—	—	1 519	1 519	2 185	1 979	4 343
<i>Redskapsstöd</i>							
Antal stöd	3	5	13	21	20	22	25
Lånegarantier, 1 000-tal kr	—	19	—	19	64	58	134
Bidrag ur samefonden, 1 000-tal kr	26	67	149	242	362	293	276

1) Uppgifterna omfattar även Älvdalens kommun i Kopparbergs län.

Källa: Statens jordbruksverk.

Jordbrukets skördeskadeskydd

Skördeskadeskyddet 1961–1987

Jordbrukets skördeskadeskydd infördes efter beslut av statsmakterna år 1961. Statens jordbruksnämnd blev huvudmyndighet. Den huvudsakliga administrationen handhades emellertid av SCB. Till SCB knöts ett rådgivande organ, skördestatistiska nämnden. Skördeskadeskyddets statistiska och tekniska utformning fastställdes varje år av regeringen efter förslag av skördestatistiska nämnden.

En grundprincip för skördeskadeskyddet var att det var ett allriskskydd, dvs. det omfattade samtliga skadeorsaker. En annan princip var att det täckte såväl nedsatt skörd som totalskador. Efter att från början ha varit en skyddsform baserad på statistik om skadestorlekar m.m. hänförliga till särskilda geografiska områden, utvecklades skördeskadeskyddet alltmer mot individuellt riktade åtgärder. Dessa s.k. "tillfälliga åtgärder", som kompletterade områdesskyddet för enskilda företag, avsåg (1) totalutvintringsskador, (2) areal som ej kunnat värsås, (3) partiella skador och (4) totalskador.

Skördeskadeskyddets utformning från 1988

Hösten 1986 träffade företrädare för regeringen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation en överenskommelse om att LRF skulle överta huvudmannskapet för ett nytt skördeskadeskydd. Efter senare utredning och riksdagsbeslut bestämdes att övertagandet skulle ske från skördeåret 1988. Med LRF som huvudman administreras det nyinrättade skördeskadeskyddet av Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd.

Katastrofskydd

Det nya skyddet är liksom det gamla ett katastrofskydd som träder i kraft vid mycket stora skördeskador. Bara de arealer där skörden är totalskadad eller där värsådd ej kunnat ske berättigar till ersättning från skyddet.

Som skador räknas således

- obärgade arealer
- arealer där skörden varit av så låg kvalitet att den måste kasseras
- på grund av väderleken osådda arealer.

Omfattning

Skyddet omfattar samtliga jordbruksföretag med en åkerareal som överstiger 5 hektar.

I skyddet ingår följande grödor

Höstvete	Slättervall, första skörd
Vårvete	Slättervall, återväxt
Råg	Grönfoder
Korn	Frövall
Havre	Foderärter
Blandsäd	Kokärter
	Åkerbönor
Höstraps	Bruna bönor
Våraps	Matpotatis
Höstrybs	Fabrikspotatis
Vårrys	Sockerbetor

Grödor vars areal är mindre än 0,5 hektar omfattas inte av skyddet.

Villkor

För att få del av skyddet måste följande villkor uppfyllas:

- Jordbrukaren skall ha lämnat uppgifter till SCBs lantbruksregister.
- Jordbrukaren skall ha medverkat i de objektiva skördeuppskattningarna om gården varit uttagen under året.
- Jordbrukaren skall ha gjort vad som rimligen kan begäras för att så och skörda.

Ersättning från skyddet utgår endast i de områden av landet där totalskador förekommer mera allmänt. Skördeskadeskyddet bestämmer vilka områden som på grundval av skörde-situation och väderleksläge är skadeområden.

Endast jordbrukare inom fastställda skadeområden är berättigade att söka ersättning från Skördeskadeskyddet.

Ersättningsberäkningar

Den ersättning som betalas från Skördeskadeskyddet utgår från normskördevärdet för grödan på den skadade arealen. Från detta dras en självrisk på 20 % av hela jordbruksföretagets beräknade normskördevärde. En areal motsvarande mer än en femtedel av företagets beräknade totala normskördevärde måste således vara totalskadad innan ersättning från Skördeskadeskyddet kan påräknas. Mindre belopp än 1 000 kronor betalas inte ut.

Normskördar beräknas för skördeområden av SCB. Normskörden skall i princip vara den skörd man under normala betingelser kan förvänta sig.

Vid beräkningen av normskörden för en gröda i skördeområdet utgår man i huvudsak från de senaste 25 årens skördestatistik enligt de objektiva skördeuppskattningarna (och leveransstatistik för oljväxter och sockerbeter). Detta innebär att både år med höga och år med låga skördar ingår.

Normskörden erhålls genom att man till medelskörden lägger en årlig skördeökning, trend, bestämd från periodens mitt till och med året före det aktuella skördeåret. Trendlinjen, som bestämmer ökningens storlek, anpassas med en beräkningsmodell så att den så nära som möjligt ansluter sig till utvecklingen av de årliga skördarna för grödan under 25-årsperioden. För potatis tillämpas inte trendmodellen utan i stället ett medeltal av de senaste tio årens hektarskördar.

De grödor för vilka normskördar inte framräknas, kommer i skördeskadeskyddet att representeras av andra grödor. Bland-säd, foderärter, kokärter och åkerbönor får samma normskördevärde som korn. Vallfrö och grönfoder får samma värde som slättervall.

De priser som används av Skördeskadeskyddet utgår från de

priser som gäller i handeln den 1 november varje år. I princip används samma pris för varje gröda över hela landet. Någon kvalitetsanpassning av priserna görs inte.

Finansiering

Skördeskadeskyddets verksamhet finansieras med skördeskadefonden, vilken i juni 1992 uppgick till 616 miljoner kronor.

Administration

Skördeskadeskyddet administreras av Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd. Arealuppgifter för beräkning av företagets totala normskördevärde tillhandahålls, i likhet med uppgifter om normskörden, av SCB. Arealuppgifterna erhålls från lantbruksregistret. För den lokala och regionala bevakningen och uppgiftsinsamlingen svarar lantbruksenheterna vid länsstyrelserna. De kontrollerar också ansökningarna och utför fältkontroller.

Skördeskadefonden förvaltas under en övergångsperiod av Statens jordbruksverk.

En särskild överklagandenämnd handhar besvär över Skördeskadeskyddets beslut.

Resultat

För skördeskador på 1992 års skörd har utbetalats 327 miljoner kronor till 7 701 företag, eller i genomsnitt 42 420 kronor per företag. Som framgår av tabell 12.11 var summan av ersättningsbeloppen högst i Östergötlands och Hallands län. 1992 års normskördar redovisas i tabell 12.12.

Ett extra stöd på 235 miljoner kronor utgick också på grund av den extrema situationen.

Tabell 12.11

Resultat av ersättningsberäkningarna för 1992 års skörd¹

Results of the compensation calculations for the yields in 1992

Län	Antal företag som erhållit ersättning	Antal företag med skadevärde mindre än självrisk	Genomsnittlig utbetalning, kronor	Summa ersättningsbelopp, kronor
Stockholms	11	..	..	944 000
Södermanlands	68	..	..	4 235 000
Östergötlands	915	..	..	54 241 000
Jönköpings	635	..	..	29 513 000
Kronobergs	353	..	..	10 611 000
Kalmar	712	..	..	37 047 000
Gotlands	400	..	..	15 931 000
Blekinge	180	..	..	6 081 000
Kristianstads	834	..	..	31 791 000
Malmöhus	561	..	..	25 536 000
Hallands	1 263	..	..	49 612 000
Göteborgs o Bohus	351	..	..	8 733 000
Älvsborgs	404	..	..	12 152 000
Skaraborgs	542	..	..	25 068 000
Värmlands	161	..	..	5 712 000
Örebro	3	..	..	115 000
Kopparbergs	11	..	..	279 000
Gävleborgs	1	..	..	83 000
Jämtlands	133	..	..	3 379 000
Västerbottens	24	..	..	373 000
Norrbottnens	140	..	..	5 282 000
<i>Hela riket</i>				
1992 ²	39 161	..	..	560 718 000
1991	348	189	36 387	12 662 675
1990	196	123	16 123	3 160 073
1989	29	7	41 138	1 192 992
1988	895	369	31 756	28 421 405
1987	20 479	..	15 692	321 358 200

1) T.o.m. 1987 beräknades ersättningarna av SCB, skördeskadeskyddet enligt ett annat system. Fr.o.m. 1988 beräknas ersättningarna av Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd.

2) Preliminära siffror.

Tabell 12.12

Normskördar, kg/ha (spannmål 15 %, vall 16,5 %, oljeväxter 18 % vattenhalt) 1992

Standard yields in 1992

Län	Spannmål		Råg	Korn	Havre	Oljeväxter		Höst-rybs	Vår-rybs	Vall-skörd	Mat-potatis ²	Fabriks-potatis ²	Socker-betor
	Höst-vete	Vår-vete				Höst-raps	Vår-raps						
Stockholms	5 329	4 356	4 082	4 225	3 799	2 421	1 889	1 792	1 808	6 815	18 284	–	–
Uppsala	5 276	4 874	3 974	4 422	4 194	2 349	1 944	2 077	1 812	7 238	19 008	–	–
Södermanlands	5 337	4 492	4 041	4 222	4 037	2 554	1 707	2 210	1 777	7 946	24 365	–	–
Östergötlands	6 167	4 892	5 015	4 675	4 220	2 887	1 970	2 038	1 864	7 937	33 204	–	–
Jönköpings	5 324	2 759	3 569	3 145	3 053	2 640	1 731	–	1 584	7 671	26 339	–	–
Kronobergs	5 264	2 842	3 908	3 162	3 266	–	1 709	–	1 294	7 846	33 758	–	–
Kalmar	5 318	4 380	3 831	3 772	3 339	2 727	1 868	2 051	1 575	7 441	27 239	37 446	43 739
Gotlands	4 586	4 009	3 241	3 813	3 729	2 736	1 974	1 661	1 533	7 366	28 612	–	40 365
Blekinge	5 826	5 569	4 084	3 786	3 913	3 024	2 178	–	–	8 295	26 868	37 074	49 905
Kristianstads	6 430	5 510	4 048	4 240	4 344	3 132	2 013	–	1 528	8 081	36 956	37 746	47 391
Malmöhus	6 674	5 839	4 611	4 874	4 602	3 113	1 837	2 031	1 396	8 609	39 536	35 459	46 883
Hallands	5 938	5 058	4 024	4 125	3 924	1 958	2 090	–	1 856	8 430	33 283	–	44 059
Göteborgs o Bohus	5 217	4 019	3 604	3 805	3 525	–	1 703	–	1 458	7 467	20 246	–	–
Älvsborgs	6 005	4 460	3 704	3 790	3 627	–	1 910	–	1 718	7 339	28 341	–	–
Skaraborgs	5 947	4 836	4 296	4 315	4 196	2 665	2 167	1 898	1 895	7 829	30 105	–	–
Värmlands	4 922	3 883	3 404	3 245	3 515	–	1 816	–	1 318	5 082	24 649	–	–
Örebro	5 479	5 036	4 062	4 236	4 159	2 196	1 792	2 055	1 748	7 877	25 629	–	–
Västmanlands	5 473	4 888	4 083	4 435	4 393	–	1 808	2 001	1 606	7 460	19 749	–	–
Kopparbergs	4 503	3 077	3 548	3 229	3 618	–	–	–	1 392	6 760	20 858	–	–
Gävleborgs	3 905	2 702	2 611	2 853	2 777	–	–	–	1 531	5 769	19 350	–	–
Västernorrlands	–	–	–	2 442	2 202	–	–	–	–	4 429	17 237	–	–
Jämtlands	–	–	–	2 782	2 566	–	–	–	–	5 142	19 372	–	–
Västerbottens	–	–	–	2 377	2 419	–	–	–	–	4 304	17 272	–	–
Norrbottnens	–	–	–	2 317	2 378	–	–	–	–	4 693	14 541	–	–
<i>Hela riket</i>													
1992	6 042	5 020	4 288	4 004	3 914	3 077	1 941	1 984	1 744	6 945	29 987	36 820	46 227
1991	5 943	4 968	4 261	3 958	3 882	3 083	1 971	2 013	1 763	6 860	30 129	36 971	45 930
1990	5 818	4 918	4 195	3 911	3 866	3 050	1 972	2 021	1 761	6 764	29 194	36 045	44 843
1989	5 689	4 876	4 122	3 882	3 867	2 994	1 984	2 014	1 764	6 675	28 760	35 790	44 432
1988 ¹	5 597	4 826	4 092	3 863	3 859	2 976	1 990	2 015	1 772	6 494	28 524	35 722	44 349
1987	5 010	4 176	3 640	3 593	3 433	2 950	2 060	1 974	1 803	6 222	–	–	43 024

1) Från 1988 tillämpas delvis nya beräkningsprinciper.

2) Bevattnad och obevattnad potatis särredovisas ej fr.o.m. 1990.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning

Annan publicering

Skördevärde-, skördeskade- och ersättningsstatistik för skördeskadeskyddet t.o.m. 1987 års skörd har publicerats årligen sedan 1972, i SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 13 SM 8801 jämte appendix.

Normskördar för skördeområden har publicerats årligen sedan 1980 i SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 15 SM 9201.

Hagelskadeförsäkring

Hagelskadeförsäkring är en frivillig och individuell försäkringsform. Ersättning lämnas för hagelskador på utestående grödor för vilka försäkring tecknats. Hagelskadeförsäkring meddelas för närvarande av Försäkringsaktiebolaget AGRIA och av Svensk Djur- och Hagelförsäkring, ömsesidigt bolag.

Försäkringens utformning

Försäkringen kan tecknas för flertalet grödor. Den kan utformas med eller utan självrisk.

Försäkringsperioden omfattar tiden 1 april–31 mars. Försäkringen gäller ej för höstsådda grödor det år då grödorna är sådda och ej heller för skador som träffat stråsäd och oljeväxter efter den 1 november.

Redovisning

I detta avsnitt redovisas uppgifter om under året influtna premier och under året utbetalade skadeersättningar.

Uppgifterna avser endast direkt försäkring. Hänsyn har alltså inte tagits varken till mottagen eller till avgiven återförsäkring.

I tabell 12.13 redovisas premieinkomster, skadeutbetalningar och försäkringsbelopp för hagelskadeförsäkring åren 1987–1992.

Annan publicering

Årsredovisning, årligen 1890–1988. Jordbrukets Försäkringsbolag. Fr.o.m. 1989 AGRIA försäkringar.

Svensk Djur- och Hagelförsäkring, ömsesidigt bolag. Årsredovisning, årligen sedan 1900.

Tabell 12.13

Premieinkomster, skadeutbetalningar och försäkringsbelopp för hagelskadeförsäkringar 1987–1992

Hail insurance in 1987–1992. Premiums, compensations and amount of insurance

	AGRIA försäkringar	Svensk Djur- och Hagel- försäkring	Summa
<i>Premie- inkomster, 1 000 kr</i>			
1992	17 878	4 246	22 124
1991	19 808	5 020	24 828
1990	23 222	5 148	28 370
1989	23 933	5 095	29 028
1988	23 158	5 091	28 249
1987	24 615	5 527	30 142
<i>Skade- utbetalningar, 1 000 kr</i>			
1992	809	336	1 145
1991	3 930	1 342	5 272
1990	11 171	2 206	13 377
1989	14 888	2 253	17 141
1988	16 553	3 111	19 664
1987	13 045	3 000	16 045
<i>Försäkrings- belopp, milj kr</i>			
1992	3 391	1 022	4 413
1991	3 378	1 105	4 483
1990	4 121	1 074	5 195
1989	4 571	815	5 386
1988	4 472	813	5 285
1987	4 334	978	5 312

Källa: AGRIA försäkringar och Svensk Djur- och Hagelförsäkring.

Husdjursförsäkring

Uppgifter om försäkringsbolagens verksamhet insamlas varje år av Finansinspektionen. År 1992 meddelades husdjursförsäkring av fyra riksbolag, nämligen av Försäkringsaktiebolaget AGRIA, av Svensk Djur- och Hagelförsäkring ömsesidigt bolag, av Folksam ömsesidig sakförsäkring och av Husdjursförsäkringsaktiebolaget Sleipner. Därutöver meddelas försäkringar av ca 240 mindre lokala bolag. Utöver de svenska bolagen verkar i Sverige två utländska bolag; Yorkshire, (vars rörelse dock huvudsakligen avser försäkring av tävlingshästar) samt UAP.

Försäkringens utformning

Särskilda försäkringsformer finns för hästar, nötkreatur, får och getter, svin m.fl. djur.

För hästar finns såväl fullständig som begränsad försäkring. Alla slags hästar, arbets-, rid-, trav- och galopphästar försäkras.

Försäkring av nötkreatur, får och getter respektive svin kan göras enskild eller kollektiv form. Vanligast är den kollektiva slaktvärdesförsäkringen.

Redovisningsprinciper

I tabell 12.14 redovisas uppgifter om under året influtna premier och under året utbetalade skadeersättningar. Uppgifterna avser endast direkt försäkring. Hänsyn har alltså inte tagits varken till mottagen eller till avgiven återförsäkring.

År 1992 var antalet försäkrade djur av olika slag (cirka-siffror) följande i AGRIA-försäkringar och Svensk Djur- och Hagelförsäkring vilka har huvuddelen av djurförsäkringarna.

Djurslag	AGRIA-försäkringar	Svensk Djur- och Hagelförsäkring
Hästar	..	15 000
Nötkreatur	..	43 000
Svin	..	86 000
Får och getter	..	2 000
Totalt	3 965 000	146 000

Annan publicering

Enskilda försäkringsanstalter, årligen sedan 1912 t.o.m. 1982. Enskilda försäkringsföretag 1983–1989. Statistiska meddelanden, K 12 SM. Finansinspektionen.

Årsredovisningar från respektive försäkringsbolag.

Tabell 12.14

Premieinkomster och utbetalda försäkringsersättningar för husdjursförsäkringar 1987–1991

Premiums and compensations of the livestock insurance in 1987–1991

		Riksbolag				Mindre lokala bolag	Summa svenska bolag	Utländska bolag	
		AGRIA försäkringar	Folksam sak	Sleipner	Svensk Djur- och Hagelförsäkring			Yorkshire	UAP
Premieinkomst, tkr	1991	322 406	17 572	64 826	29 120	..	433 924 ¹	30 701	1 074
	1990	285 459	16 685	47 508	22 955	..	372 607 ¹	25 709	–
	1989	251 831	17 031	32 246	21 636	8 822	331 566	24 066	–
	1988	222 347	16 139	16 172	21 043	8 399	284 100	25 556	–
	1987	203 690	13 886	1 446	21 873	7 892	248 787	18 902	–
Utbetalda ersättningar, tkr	1991	207 678	11 753	43 000	20 482	..	282 890 ¹	20 924	1 145
	1990	180 615	11 066	26 958	15 152	..	233 791 ¹	19 752	–
	1989	167 411	11 213	17 727	14 273	7 816	218 440	23 600	–
	1988	147 488	11 569	5 431	14 917	7 475	186 880	15 595	–
	1987	144 568	11 667	83	15 363	7 305	178 986	10 619	–

1) Exklusive mindre lokala bolag.

Källa: Finansinspektionen.

13 Lantbruksutbildningen

Utbildning på gymnasial och högre nivå

Statistiken över utbildningen i gymnasieskolan byggde fram till läsåret 1986/87 på uppgifter som ifylldes på särskilda blanketter vid varje skola. Fr.o.m. läsåret 1986/87 bygger statistiken på uppgifter som hämtas från Centrala studiestödsnämndens (CSN) system för studiestöd till gymnasieskolelever.

Universitet och högskolor sänder varje termin in uppgifter om antal nybörjare, registrerade och examinerade vid respektive läroanstalt.

Jordbruksutbildningen

Grundutbildning inom jordbruket erhålls vid gymnasieskolans tvååriga jordbrukslinje samt, för elever med praktik, i specialkurser av olika längd. Undervisningen på jordbrukslinjen omfattar såväl yrkesspecifika som allmänna ämnen.

En treårig lantbrukslinje inrättades hösten 1988. För en del

specialkurser gäller arbete inom yrkesområdet som särskilt behörighetskrav. Lantmästare och agronomer utbildas vid Sveriges lantbruksuniversitet. Utbildningen till lantmästare är ettårig och inträdeskraven är bl.a. genomgången kurs i driftsledning om 40 veckor. Agronomutbildningen är femårig.

Utbildningen av veterinärer sker vid veterinärlinjen vid Lantbruksuniversitetet. Utbildningen omfattar 5 1/2 år.

Trädgårdsutbildningen

Trädgårdsutbildningen är uppdelad på tvåårig trädgårdslinje och, för elever med yrkeserfarenhet, kurser på en termin. Som påbyggnad finns bl.a. en ettårig högre specialkurs inom markbyggnad och en inom trädgårdsodling. Trädgårdstekniker utbildas vid lantbruksuniversitetet. Utbildningen är ettårig och inträdeskraven är bl.a. genomgången högre specialkurs.

Hortonom- och landskapsarkitektutbildningen, som också sker vid Lantbruksuniversitetet, omfattar 5 år.

Tabell 13.1

Elever vid gymnasieskolans jordbrukslinje och tvååriga trädgårdslinje samt anknyttande specialkurser läsåren 1990/91 och 1991/92

Pupils at the agricultural line and the two-year horticultural line and connected special courses of the integrated upper secondary school in 1990/91 and 1991/92

Studieväg	Samtliga 1990/91	1991/92	Därav kvinnor 1990/91
Jordbruk			
<i>Antal närvarande¹</i>			
Jordbrukslinje	1 118	891	367
Årskurs 1	576	370	151
Årskurs 2	542	521	216
Specialkurser	1 676	1 539	549
Summa	2 794	2 430	916
Naturbrukslinje	1 489	2 414	1 011
Årskurs 1	717	1 291	646
Årskurs 2	511	638	222
Årskurs 3	261	485	143
<i>Antal avgångna²</i>			
Jordbrukslinje	533	503	210
Naturbrukslinje	260	476	138
Trädgårdslinje			
<i>Antal närvarande¹</i>			
Tvåårig trädgårdslinje	429	360	166
Årskurs 1	245	139	62
Årskurs 2	184	221	104
Specialkurser	71	293	115
Summa	500	653	281
<i>Antal avgångna²</i>			
Tvåårig trädgårdslinje	175	212	98

1) Avser närvarande elever den 15 september och elever som påbörjat studier senare under läsåret, även grundläggande utbildning vid huvudsakligen specialkurser.

2) Avser elever med slutförd lärokurs.

Källa: SCB, utbildningsstatistik.

Tabell 13.2

Elever vid vissa linjer inom Sveriges lantbruksuniversitet läsåren 1990/91 och 1991/92

Pupils at certain faculties within the Agricultural University of Sweden in 1990/91 and 1991/92

Utbildning	Samtliga 1990/91	1991/92	Därav kvinnor 1991/92
<i>Antal registrerade¹</i>			
Lantmästarlinjen	140	132	23 %
Trädgårdsteknikerlinjen	31	21	67 %
Agronomlinjen	711	712	51 %
Hortonomlinjen	150	146	68 %
Landskapsarkitektlinjen	237	251	65 %
Veterinärlinjen	356	362	78 %
<i>Antal examinerade</i>			
Lantmästare	113	127	28 %
Trädgårdstekniker	18	8	50 %
Agronom	88	80	51 %
Hortonom	19	12	50 %
Landskapsarkitekt	25	18	56 %
Veterinär	59	58	71 %

1) Avser höstterminen.

Källa: SCB, utbildningsstatistik.

Resultat

Antal närvarande och avgångna elever vid gymnasieskolans jordbrukslinje och tvååriga trädgårdslinje samt anknyttande specialkurser läsåren 1990/91 och 1991/92 redovisas i tabell 13.1.

Antalet registrerade och examinerade elever under läsåren vid vissa fakulteter inom Sveriges lantbruksuniversitet framgår av tabell 13.2.

Antalet aktiva registrerade studerande i forskarutbildning vid lantbruksuniversitetet under höstterminen 1991 redovisas i tabell nedan.

Universitet	Studerande i forskarutbildning ¹	
	Samtliga	Därav kvinnor
Lantbruksvetenskaplig fakultet	279	43 %
Skogsvetenskaplig fakultet	186	26 %
Veterinärmedicinsk fakultet	102	55 %

1) Exklusive s.k. noll-aktiva.

Tabell 13.3
Antal elevtimmar 1990/91
Number of learning-hours in 1990/91

Område	Antal elevtimmar								
	Tvär-fackligt	Struktur	Företags-ekonomi	Byggnad	Växt-odling	Husdjur	Mekanise-ring/Energi	Vatten-hushållning	Övrigt ¹
<i>Län</i>									
Stockholms	—	263	1 418	—	1 648	1 665	276	—	6 063
Uppsala	3 144	—	432	—	5 089	1 342	858	—	3 066
Södermanlands	3 829	—	—	—	4 392	4 392	1 724	834	—
Östergötlands	580	164	90	588	3 125	2 690	—	280	7 568
Jönköpings	1 257	—	—	—	703	1 155	3 520	3 370	8 355
Kronobergs	150	—	—	—	2 037	6 104	—	20	—
Kalmar	18 892	—	847	—	3 581	3 878	4 267	—	—
Gotlands	3 452	—	3 906	—	2 417	283	39	—	678
Blekinge	—	—	1 381	—	1 874	796	—	—	321
Kristianstads	6 530	—	4 758	1 718	7 882	3 264	2 873	315	2 572
Malmöhus	558	—	—	—	11 199	3 124	284	—	—
Hallands	3 480	—	—	500	7 920	1 140	—	120	3 600
Göteborgs o Bohus	2 339	12	7 158	800	567	2 514	795	—	6 278
Älvsborgs	1 458	852	4 995	425	3 528	2 814	1 797	189	13 099
Skaraborgs	26 722	30	6 305	3 020	10 105	11 623	2 200	347	—
Värmlands	3 341	—	522	734	4 102	367	36	—	5 415
Örebro	2 243	66	462	—	4 598	2 177	100	—	—
Västmanlands	—	—	—	128	1 098	1 614	—	—	11 788
Kopparbergs	1 257	462	—	—	593	2 591	3 411	—	4 557
Gävleborgs	2 749	—	2 720	700	1 798	3 932	545	—	7 855
Västernorrlands	—	—	2 582	—	780	3 536	64	—	2 055
Jämtlands	—	—	—	—	1 564	6 114	3 000	—	8 038
Västerbottens	2 657	—	4 224	135	785	1 913	328	—	7 112
Norrbottnens	—	—	1 912	—	104	6 255	3 344	—	4 022
<i>Hela riket</i>									
1990/91	84 638	3 449	43 712	8 748	81 489	75 830	29 425	5 475	102 442
1989/90	99 784	9 637	40 358	12 751	266 740	77 955	20 018	2 301	48 870
1988/89	65 239	3 659	20 749	7 163	178 679	52 771	22 849	2 087	30 763
1987/88	236 581	4 744	28 005	12 941	109 631	66 644	22 046	3 702	24 334
1986/87	53 591	2 748	19 054	3 191	97 989	53 347	50 279	2 986	16 301

1) Elevtimmar i ämnesområdet Trädgård är ej medräknade.

Källa: Statens jordbruksverk.

Länsstyrelsernas kursverksamhet

Från och med den 1 juli 1991 har lantbruksnämndernas verksamhet överförts till lantbruksenheter (eller motsvarande) vid länsstyrelserna.

Lantbruksnämndernas rådgivnings- och kursverksamhet utgjorde ett viktigt led i rationaliseringen av jordbruket och trädgårdsnäringen. Riktlinjer för verksamheten utarbetades av lantbruksstyrelsen i samråd med berörda myndigheter och organisationer. För den lokala planeringen av kurserna fanns vid lantbruksnämnderna särskilda programnämnder med representanter för länsmyndigheter och näringsutövare.

Resultat

I tabell 13.3 redovisas antal elevtimmar år 1990/91. Av tabell nedan framgår antal elevtimmar under de senaste fyra budgetåren inom olika ämnesområden.

Ämnes-område	Antal elevtimmar			
	1987/88	1988/89	1989/90	1990/91
Växtodling	109 631	178 679	266 740	81 489
Husdjur	66 644	52 771	77 955	75 830
Trädgård	49 490	52 125	36 129	41 168
Övrigt	332 353	152 509	233 720	270 918
Summa	558 118	436 084	614 544	469 405

Källa: Statens jordbruksverk.

Annan publicering

Lantbruksnämndernas verksamhet, årlig stencil från Lantbruksstyrelsens ekonomienhet, fr.o.m. 1 juli 1991 Statens jordbruksverk.

Gymnasie- och högskolestatistik publiceras årligen i statistiska meddelanden serie U.

Utbildningsstatistisk årsbok fr.o.m. 1978, SCB.

14 Lantbrukets föreningsrörelse

Föreningsrörelsens organisation

Det centrala organet för lantbrukets föreningsrörelse är Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). LRF är intresse- och näringslivsorganisation för Sveriges jord- och skogsbrukare och för lantbrukskooperationen. LRFs syfte är att skapa förutsättningar för effektiva, marknadsanpassade och konkurrenskraftiga företag. Genom att främja lantbrukarnas ekonomiska intressen skapas förutsättningar för att även främja och tillgodose sociala och kulturella intressen.

Förbundet har både lantbruksmedlemmar och lantbrukskooperativa medlemmar. Lantbruksmedlemmarna är uppdelade i 25 länsförbund med tillsammans drygt 1 500 lokalavdelningar och 137 000 medlemmar. Den lantbrukskooperativa delen omfattar ca 130 föreningar. Dessa tillhör i sin tur 15 riksorganisationer. Antalet medlemskap är ca 345 000. Varje lantbrukare är i genomsnitt med i fyra föreningar. Lantbrukets föreningsrörelse hade 1991, exkl. föreningsbankerna och hypoteksorganisationerna 43 000 anställda.

Den svenska lantbrukskooperationen är uppdelad i branscher. De största och mest betydelsefulla branscherna är mejeri, slakteri, lantmän och skogsägarna. Var bransch består av ekonomiskt och juridiskt fristående regionala föreningar och en riksorganisation.

Mejeribranschen består av 9 föreningar (1991) med Svenska Mejeriernas Riksförening (SMR) som riksorganisation. Mejerierna samlar in medlemmarnas mjölkråvara samt förädlar, marknadsför och distribuerar mejeriprodukter. SMR handlägger centrala planerings- och utredningsfrågor samt företräder landets mjölkproducenter.

Slakteribranschen består av 8 regionala slakteriföreningar (1991) med Slakteriförbundet (Slfb) som riksorganisation. Till sammans bildar de Scangruppen. Föreningarna samlar in medlemmarnas slaktdjur, slaktar, förädlar och till viss del distribuerar köttprodukter. Slakteriförbundet handhar gemensamma ärenden som förmedling av köttvaror mellan föreningarna, lagring, export och import samt myndighetskontakter. Till Slakteriförbundet hör även dotterbolag som förädlar och marknadsför köttprodukter och färdigmat.

I **Lantmännenbranschen** ingick den 1/1 1992, 13 föreningar med Svenska Lantmännens Riksförbund (SLR) som riksorganisation. Lantmännenföreningarna tillhandahåller tjänster till medlemmarna såsom inköp av spannmål, oljeväxter och potatis samt försäljning av foder, gödselmedel, utsäde m.m. SLR förmedlar handel mellan lantmännenföreningarna och svarar för viss export och import.

Medlemmarna inom **Skogsägarbranschen** äger tillsammans en tredjedel av Sveriges skogsmarksareal. Till skogsägarbranschen hör 11 regionala skogsägarföreningar med

Lantbrukets föreningsrörelse bildar en av landets största organisationer. Dess syfte är bl.a. att handha marknadsförandet av olika produkter, samla utbudet samt dämpa säsons- och konjunkturbetingade variationer i avsättningspriserna.

Skogsägarnas Riksförbund (SR) som riksorganisation. Skogsägarföreningarna har bildats för att det privata skogsägarintresset skall tillvaratas och för att lönsamheten i medlemmarnas skogsbruk skall förbättras.

Under 1992 ombildades Föreningsbanken och den tidigare federativa uppbyggnaden upphörde därmed.

Inom LRF finns vidare följande branscher som medlemmar:

- Kronägg
- Sveriges Allmänna Hypoteksbank
- Svensk Husdjursskötsel
- Sveriges Frö- och Oljeväxtodlares ek. för.
- Sveriges Betodlares Centralförening
- Sveriges Stärkelseproducenters Förening
- Sveriges Bränneriintressenter
- Sveriges Pälstdjursuppfödare Riksförbund
- Sveriges Potatisodlares Riksförbund
- Grönsaksodlarna

Medlemsantal och handelsomsättning

Inom LRF utarbetas statistik över föreningsrörelsen. Föreningarnas årsredovisningar jämte kompletterande uppgifter utgör underlag för denna statistik.

Vissa andra uppgifter samlas in av respektive branschorganisation.

En översikt över föreningsrörelsens verksamhet åren 1987–1991 lämnas i tabell 14.1 och 14.2. I tabell 14.1 redovisas antal medlemmar i respektive bransch. Uppgifterna om omsättningsvärden för de olika branscherna lämnas i tabell 14.2.

Annan publicering

Lantbrukarnas riksförbunds årsredogörelse, Lantbruksåret, årligen sedan 1970/1971.

Riksorganisationernas och föreningarnas årsredovisningar. Lantbrukskooperativ årsbok, LRF.

Tabell 14.1

Antal medlemmar m.m. inom lantbrukets ekonomiska föreningsrörelse 1986-1991. 1000-tal

Number of members etc. in agricultural economic associations in 1986-1991. Thousands

Organisation (bildad år)	1986	1987	1988	1989	1990	1991
<i>Anslutna till Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)</i>						
Svenska Mejeriernas Riksförening (1932)	37,0	34,6	33,1	30,7	27,8	23,1
Sveriges Slakteriförbund (1933)	87,4	83,5	80,3	77,2	73,1	67,7
Svenska Lantmännens Riksförbund (1905)	100,9	99,1	93,1	94,1	91,6	82,9
Kronägg (1932)	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0	0,7
Skogsägarnas Riksförbund (1932)	79,0	77,5	83,0	87,4	86,2	86,8
Sveriges Föreningsbankers Förbund (1930)	590,1	644,6	698,7	746,0	804,5	..
Sveriges Allmänna Hypoteksbank	138,1	139,0	141,5	144,8	144,5	..
Svensk Husdjurskötsel (1961)	52,7	50,7	47,2	46,0	38,8	..
Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare ek. förening	24,7	24,7	25,0	26,2	25,2	25,4
Sveriges Betodlares Centralförening (1899)	7,9	7,7	7,3	7,0	6,7	6,3
Sveriges Stärkelseproducenters Förening (1927)	2,0	2,0	1,9	1,9	1,8	1,8
Sveriges Bränneriintressenter (1907)	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1
Sveriges Pälstdjursuppfödare Riksförbund (1926)	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
Sveriges Fröodlarsförbund (1914) ¹	2,0	2,0	-	-	-	-
Sveriges Potatisodlars Riksförbund (1944)	6,4	6,4	6,4	4,7	2,9	2,4
Grönsaksodlarna	2,0	1,9	2,0	1,8	1,4	1,2
Summa medlemskap	1 133,4	1 176,8	1 223,0	1 269,2	1 308,8	300,0

1) Sveriges Fröodlare fusionerades med Sveriges Oljeväxtodlars Centralförening 1988.

Källa: Lantbrukarnas Riksförbund

Tabell 14.2

Omsättningsvärden¹ inom lantbrukets ekonomiska föreningsrörelse 1986-1990. Miljoner kr

Turnover values in agricultural economic associations in 1986-1990. Millions of Swedish kronor

Organisation	1986	1987	1988	1989	1990
<i>Affärsdrivande organisationer</i>					
Svenska Mejeriernas Riksförening	9 912,6	10 379,0	11 009,0	11 085,1	10 418,5
Sveriges Slakteriförbund	5 694,7	6 050,0	6 725,0	7 408,3	6 807,0
Svenska Lantmännens Riksförbund ⁵	3 746,2	3 536,8	3 207,8	3 763,7	4 429,6
Kronägg	481,4	474,8	498,7	462,2	477,1
Skogsägarnas Riksförbund	3 520,6	3 949,4	4 105,3	4 906,3	5 036,1
Svensk Husdjurskötsel	229,5	241,4	256,6	270,2	300,4
Sveriges Stärkelseproducenters Förening ²	145,9	127,2	153,7	160,9	163,7
Sveriges Bränneriintressenter ²	106,8	102,4	95,5	123,2	81,2
Sveriges Pälstdjursuppfödare Riksförbund	276,9	411,1	278,4	237,4	123,0
Summa	24 114,6	25 272,1	26 330,0	28 417,3	27 836,6
<i>Organisationer, som för odlarnas räkning träffat avtal om försäljning</i>					
Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare ek. förening ^{2,3}	884,7	885,8	-	1 036,7	1 376,3
Sveriges Betodlars Centralförening ²	858,2	572,9	854,0	936,7	894,7
Grönsaksodlarna	102,7	51,0	103,8	93,3	109,2
Summa	1 845,6	1 509,7	957,8	2 066,7	2 380,2
<i>Kreditorganisationer</i>					
Sveriges Föreningsbankers förbund ⁴	6 803,6	7 739,0	8 654,8	9 583,5	9 814,5
Sveriges Allmänna Hypoteksbank ⁴	18 855,2	19 595,6	20 515,3	22 195,8	22 463,9
Summa	25 658,8	27 334,6	29 170,1	31 779,3	32 278,4

1) Avser endast lantbrukarnas affärer med respektive organisation. Totalomsättningen uppgår sålunda till betydligt större belopp.

2) Avser verksamhetsår som börjar under respektive kalenderår.

3) Sveriges Fröodlare fusionerades med Sveriges Oljeväxtodlars Centralförening 1988.

4) Utestående lån till låntagare inom jordbruk och skogsbruk med binärningar.

5) Inköp från lantbruket.

Källa: Lantbrukarnas Riksförbund

15 Internationella uppgifter

Jordbruksnäringens omfattning inom skilda länder belyses i statistik som årligen sammanställs och publiceras av FAO (Food and Agriculture Organization, FNs speciella organ för livsmedels- och jordbruksfrågor). Ifrågavarande statistik baseras på uppgifter som antingen erhållits genom direkt förfrågan hos respektive länder eller hämtats från olika publikationer, rapporter etc. Ibland kan uppgifterna vara inofficiella. I vissa fall har uppskattningar gjorts av FAO.

Eftersom statistiska metoder, definitioner och klassificeringar kan skilja sig mellan länderna, bör jämförelser göras med försiktighet.

Resultat

I tabellerna 15.1 och 15.2 har för år 1990 respektive 1991 sammanfattats uppgifter om ägoslagsfördelning och åkeranvändning.

Totalskördens storlek i olika länder 1991 redovisas i tabell 15.3. I tabell 15.4 redogörs för antalet husdjur i olika länder 1990. I tabell 15.5 redovisas förbrukningen av handelsgödsel 1989/90 och i tabell 15.6 antalet inom jordbruk med binnärningar förvärvsarbetsande personer 1991. I tabell 15.7 slutligen redovisas antalet traktorer inom jordbruket 1990.

Annan publicering

Production yearbook årligen sedan 1947. FAO.

Fertilizer Yearbook. FAO.

Annual Fertilizer Review föregångare till ovanstående. FAO.

Jordbruksekonomiska meddelanden med internationella uppgifter om produktion, förbrukning, lager, handel m.m. publiceras fortlöpande. Statens jordbruksverk.

En komparativ studie av jordbruksstatistiken i de nordiska länderna och övriga Västeuropa. Rapport SCB (1976).

Kapitel 15 innehåller internationella uppgifter om

- Ägoslagsfördelning
- Åkeranvändning
- Totalskördar
- Husdjur
- Handelsgödselanvändning
- Förvärvsarbetsande personer
- Traktorer

Tabell 15.1

Arealen i olika länder fördelad på ägoslag 1990¹. 1000-tal hektar

Areas of different types of land in different countries in 1990. Thousands of hectares

Land	Åker m.m.	Betesmark m.m.	Skog	Övrig mark	Landareal	Total areal
Sverige	2 826	556	28 020	9 760	41 162	44 996
Danmark	2 571	217	493	958	4 239	4 309
Finland	2 436	122	23 222	4 681	30 461	33 813
Norge	864	112	8 330	21 377	30 683	32 390
Belgien, Luxemburg	819	671	699	1 093	3 282	3 310
Bulgarien	4 156	2 003	3 871	1 025	11 055	11 091
Frankrike	19 248	11 380	14 811	9 571	55 010	55 150
Grekland	3 934	5 255	2 620	1 081	12 890	13 199
Irland	943	4 692	343	911	6 889	7 028
Italien	12 088	4 850	6 737	5 731	29 406	30 127
Jugoslavien	7 738	6 346	9 379	2 077	25 540	25 580
Nederländerna	930	1 096	300	1 066	3 392	3 733
Polen	14 733	4 060	8 754	2 895	30 442	31 268
Portugal	3 173	849	2 968	2 205	9 195	9 239
Rumänien	10 040	4 728	6 400	1 866	23 034	23 750
Schweiz	412	1 609	1 052	904	3 977	4 129
Sovjetunionen	229 620	369 200	947 000	681 460	2 227 280	2 240 300
Spanien	20 325	10 200	15 645	3 774	49 944	50 478
Storbritannien	6 657	11 180	2 400	3 923	24 160	24 488
Tjeckoslovakien	5 095	1 641	4 619	1 181	12 536	12 787
Ungern	5 288	1 186	1 695	1 065	9 234	9 303
Västyskland	7 492	4 375	7 410	5 135	24 412	24 862
Österrike	1 505	1 995	3 227	1 546	8 273	8 385
Östyskland	4 922	1 243	2 983	1 371	10 519	10 833
Algeriet	7 603	31 175	4 699	194 697	238 174	238 174
Egypten	2 607	~	31	96 907	99 545	100 145
Kenya	2 430	38 100	2 340	14 099	56 969	58 037
Marocko	9 327	20 900	9 000	5 403	44 630	44 655
Nigeria	32 300	40 000	11 900	6 877	91 077	92 377
Sydafrika	13 174	81 378	4 515	23 037	122 104	122 104
Tanzania	3 367	35 000	40 940	9 297	98 604	94 509
Tunisien	4 576	3 360	655	6 945	15 536	16 361
Förenta Staterna	189 915	241 467	293 600	191 678	916 660	937 261
Kanada	45 950	28 100	359 000	489 047	922 097	997 614
Mexico	24 710	74 499	42 460	49 200	190 869	195 820
Argentina	27 200	142 200	59 200	45 069	273 669	276 689
Brasilien	60 000	184 200	493 030	108 421	845 651	851 197
Chile	4 526	13 500	8 800	48 054	74 880	75 695
Peru	3 730	27 120	68 400	28 750	128 000	128 522
Uruguay	1 304	13 515	669	1 993	17 481	17 741
Indien	169 080	12 050	66 700	49 489	297 319	328 759
Irak	5 450	4 000	1 890	32 397	43 737	43 832
Iran	15 050	44 000	18 020	86 530	163 600	164 800
Japan	4 596	647	25 105	7 304	37 652	37 780
Kina	96 563	400 000	126 515	309 563	932 641	959 696
Pakistan	20 750	5 000	3 550	47 788	77 088	79 610
Syrien	5 626	7 869	723	4 174	18 392	18 518
Turkiet	27 910	8 500	20 199	20 354	76 963	77 945
Australien	48 919	417 642	106 000	191 883	764 444	771 336
Nya Zeeland	412	13 490	7 350	5 547	26 799	27 099
Hela världen	1 444 217	3 402 077	4 027 569	4 205 288	13 079 151	13 391 558

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.2

Åkerarealens användning i olika länder 1991¹. 1 000-tal hektar

Use of arable land in different countries in 1991. Thousands of hectares

Land	Vete	Råg	Korn	Havre	Majs	Sorghum	Ris	Potatis	Sockerbetor
Sverige	255	42	460	345	–	–	–	39	45
Danmark	511	74	917	19	–	–	–	40	65
Finland	118	10	541	343	–	–	–	36	32
Norge	45	1	170	130	–	–	–	19	–
Belgien, Luxemburg	223	2	110	16	8	–	–	44	108
Bulgarien	1 200	25	383	36	560	–	8	43	38
Frankrike	5 154	58	1 749	177	1 766	69	21	170	459
Grekland	1 050	17	190	39	200	1	17	55	44
Irland	88	–	228	17	–	–	–	22	32
Italien	2 679	8	467	146	857	27	205	119	273
Jugoslavien	1 547	38	250	137	2 300	3	9	292	138
Nederländerna	124	7	42	3	–	–	–	175	125
Polen	2 437	2 289	1 237	686	70	–	–	1 733	361
Portugal	256	99	84	150	266	–	32	119	1
Rumänien	2 191	26	1 018	210	2 570	11	22	235	202
Schweiz	97	4	60	11	27	–	–	19	14
Sovjetunionen	45 976	8 528	28 761	10 751	3 970	200	605	6 000	3 160
Spanien	2 257	198	4 372	323	483	19	94	273	166
Storbritannien	1 981	9	1 393	104	–	–	–	162	170
Tjeckoslovakien	1 204	127	792	89	166	–	–	168	168
Ungern	1 152	92	320	48	1 126	15	10	45	161
Västtyskland	1 670	365	1 639	320	263	–	–	232	396
Österrike	277	89	272	60	193	–	–	32	51
Östtyskland	789	342	891	64	19	–	–	116	159
Algeriet	1 580	–	1 400	140	1	–	1	120	7
Egypten	931	–	65	–	911	139	433	44	21
Kenya	147	–	11	3	1 550	140	16	60	–
Marocko	2 641	2	2 357	50	385	23	9	53	65
Nigeria	50	–	–	–	1 550	4 600	1 642	3	–
Sydafrika	1 418	45	135	600	3 026	215	1	75	–
Tanzania	44	–	4	–	1 848	570	369	30	–
Tunisien	1 050	–	573	6	–	6	–	17	4
Förenta Staterna	23 347	160	3 405	1 941	27 859	3 974	1 113	557	562
Kanada	14 515	190	4 480	887	1 084	–	–	115	24
Mexico	985	–	281	100	7 051	1 380	88	68	–
Argentina	4 300	100	150	350	1 959	676	86	112	–
Brasilien	2 162	5	98	249	11 892	181	4 143	160	–
Chile	466	3	32	77	100	–	30	59	39
Peru	102	2	100	4	351	10	158	183	–
Uruguay	116	–	83	48	69	28	120	19	3
Indien	23 977	–	977	–	5 700	15 000	42 200	942	–
Irak	2 500	–	2 300	1	30	3	83	10	1
Iran	6 650	–	2 650	–	3	–	585	150	158
Japan	245	–	91	4	–	–	2 049	123	72
Kina	30 151	650	1 000	550	20 490	1 600	33 100	3 002	700
Pakistan	7 871	–	157	–	860	440	2 060	72	12
Syrien	1 269	–	938	1	62	1	–	19	23
Turkiet	9 430	190	3 400	152	515	–	44	205	378
Australien	7 916	40	2 821	1 339	45	402	89	38	–
Nya Zeeland	38	–	99	22	18	–	–	10	–
Hela världen	223 806	13 846	76 174	20 878	129 150	44 702	148 366	17 710	8 446

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.3

Totalskördens storlek i olika länder 1991¹. 1 000-tal ton

Total yield in different countries in 1991. Thousands of metric tons

Land	Vete	Råg	Korn	Havre	Majs	Sorghum	Ris	Potatis	Sockerbetor
Sverige	1 524	183	1 869	1 412	—	—	—	1 048	1 732
Danmark	3 629	388	4 978	110	—	—	—	1 511	3 200
Finland	431	28	1 749	1 155	—	—	—	672	1 043
Norge	254	4	680	530	—	—	—	484	—
Belgien, Luxemburg	1 620	12	660	62	62	—	—	1 950	5 800
Bulgarien	4 503	45	1 495	50	2 718	—	27	503	868
Frankrike	34 483	216	10 651	733	12 787	388	109	6 300	29 280
Grekland	2 750	32	500	55	1 700	2	127	1 100	3 350
Irland	703	—	1 281	100	—	—	—	650	1 400
Italien	9 289	20	1 774	358	6 208	150	1 236	2 227	13 085
Jugoslavien	6 530	72	742	273	8 800	7	32	2 180	5 500
Nederländerna	916	37	230	17	5	—	—	6 735	7 500
Polen	9 269	5 899	4 257	1 873	340	—	—	29 038	11 412
Portugal	323	70	82	80	677	—	153	948	27
Rumänien	5 442	75	2 951	258	10 493	20	31	1 900	4 687
Schweiz	574	22	357	57	225	—	—	725	897
Sovjetunionen	80 000	13 000	42 000	14 000	8 500	155	2 200	64 500	79 000
Spanien	5 392	242	9 141	410	3 151	108	582	5 333	6 605
Storbritannien	14 300	49	7 700	527	—	—	—	6 700	7 340
Tjeckoslovakien	6 205	484	3 793	346	862	—	—	2 713	5 515
Ungern	5 954	232	1 552	163	7 509	35	38	1 226	6 343
Västtyskland	11 948	1 852	9 469	1 609	1 809	—	—	7 400	19 838
Österrike	1 341	365	1 360	228	1 524	—	—	791	2 703
Östtyskland	4 721	1 445	4 980	282	119	—	—	2 825	6 088
Algeriet	1 741	—	1 751	127	2	—	2	1 000	132
Egypten	4 483	—	110	—	5 270	655	3 152	920	1 106
Kenya	210	—	20	4	2 250	140	60	300	—
Marocko	4 939	—	3 252	50	335	14	33	928	3 073
Nigeria	85	—	—	—	1 900	4 800	3 185	42	—
Sydafrika	2 245	3	183	45	8 200	251	3	1 250	—
Tanzania	75	—	5	—	2 332	480	664	200	—
Tunisien	1 786	—	721	1	—	2	—	220	210
Förenta Staterna	53 915	248	10 113	3 520	189 867	14 720	7 006	18 970	25 263
Kanada	32 822	354	12 463	1 894	7 319	—	—	2 781	1 085
Mexico	4 115	—	584	100	13 527	4 367	354	999	—
Argentina	9 000	90	320	450	7 768	2 251	347	2 600	—
Brasilien	3 077	7	188	303	22 604	272	9 503	2 214	—
Chile	1 589	9	109	207	836	—	117	844	2 150
Peru	128	1	100	3	669	31	814	1 450	—
Uruguay	136	—	156	51	124	90	540	196	156
Indien	54 522	—	1 642	—	8 200	10 800	110 945	15 254	—
Irak	525	—	520	1	74	2	125	176	7
Iran	8 900	—	3 600	—	7	—	2 100	2 500	3 950
Japan	860	—	268	8	1	—	12 005	3 700	3 750
Kina	95 003	900	3 000	600	93 350	5 615	187 450	35 533	16 237
Pakistan	14 505	—	140	—	1 190	260	4 903	750	350
Syrien	2 135	—	950	1	185	1	—	295	637
Turkiet	20 400	250	7 800	265	2 100	—	200	4 600	14 900
Australien	9 633	20	4 025	1 615	159	893	726	1 160	—
Nya Zeeland	176	—	440	88	195	—	—	300	—
Hela världen	550 993	26 663	169 385	34 186	478 775	57 763	519 869	261 162	296 519

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.4

Antal husdjur i olika länder 1991¹ i tusental. (Höns i miljon-tal)

Number of livestock in different countries in 1991, thousands. (Fowls in millions)

Land	Hästar	Mulåsnor och åsnor	Nötkreatur	Svin	Får	Getter	Höns	Bufflar	Kameler
Sverige	58	—	1 675	2 170	406	—	11	—	—
Danmark	38	—	2 220	9 489	111	—	16	—	—
Finland	45	—	1 315	1 290	57	4	6	—	—
Island	69	—	73	19	700	—	—	—	—
Norge	19	—	953	715	2 211	89	4	—	—
Belgien, Luxemburg	20	1	3 000	6 421	166	9	35	—	—
Bulgarien	113	346	1 457	4 187	7 938	498	28	26	—
Frankrike	322	37	21 446	12 239	11 490	1 236	213	—	—
Grekland	50	205	634	1 143	9 759	5 918	27	1	—
Irland	53	16	6 029	1 069	6 001	9	9	—	—
Italien	280	115	8 647	9 520	11 575	1 229	138	112	—
Jugoslavien	300	18	4 527	7 358	7 431	—	76	20	—
Nederländerna	65	—	4 830	13 788	1 800	35	103	—	—
Polen	939	—	8 844	21 868	3 234	10	52	—	—
Portugal	26	250	1 375	2 664	5 673	857	18	—	—
Rumänien	670	35	5 381	12 003	14 062	1 005	121	180	—
Schweiz	49	2	1 829	1 723	409	65	6	—	—
Sovjetunionen	5 900	301	115 600	75 600	134 000	6 600	1 160	434	300
Spanien	241	230	5 126	16 100	24 500	3 700	51	—	—
Storbritannien	170	10	11 846	7 379	29 954	—	122	—	—
Tjeckoslovakien	39	—	4 923	7 090	1 030	52	47	—	—
Ungern	79	4	1 571	8 000	1 865	16	45	—	—
Västtyskland	406	—	14 541	22 036	1 784	70	75	—	—
Österrike	49	—	2 584	3 688	309	37	13	—	—
Östtyskland	85	—	4 947	8 783	1 456	20	31	—	—
Algeriet	202	447	1 443	5	13 350	3 800	24	—	130
Egypten	10	2 001	3 500	110	4 900	4 500	35	2 550	200
Kenya	2	—	13 700	105	6 550	8 100	25	—	820
Marocko	190	1 473	3 500	9	14 000	5 300	41	—	43
Nigeria	206	960	14 500	4 000	24 000	36 000	170	—	18
Sydafrika	230	224	13 512	1 490	32 580	5 900	40	—	—
Tanzania	—	175	13 138	282	3 556	8 814	20	—	—
Tunisien	56	308	631	6	6 290	1 313	41	—	230
Förenta Staterna	5 650	80	98 896	54 427	11 200	1 780	1 520	—	—
Kanada	415	4	12 369	10 516	780	28	114	—	—
Mexico	6 175	6 374	29 847	15 902	6 003	10 772	246	—	—
Argentina	3 400	262	50 080	4 464	27 552	3 320	45	—	—
Brasilien	6 200	3 390	152 000	35 000	20 300	12 500	570	1 490	—
Chile	520	38	3 300	1 300	6 650	600	29	—	—
Peru	660	710	3 630	2 250	11 250	1 600	60	—	—
Uruguay	470	5	8 889	215	25 986	14	9	—	—
Indien	965	1 640	198 400	10 450	55 700	112 000	380	77 000	1 490
Irak	48	371	1 400	—	7 800	1 350	50	110	40
Iran	270	2 071	6 800	—	45 000	23 500	165	300	130
Japan	24	—	4 863	11 335	32	34	335	—	—
Kina	10 174	16 692	81 407	363 975	112 820	97 378	2 077	21 635	463
Pakistan	461	3 345	17 785	—	30 160	36 673	192	15 031	1 005
Syrien	45	205	786	1	15 321	1 018	15	1	5
Turkiet	513	1 187	11377	12	40 553	10 977	65	371	2
Australien	310	2	23 430	2 530	162 774	730	62	—	—
Nya Zeeland	100	—	8 200	400	57 000	910	10	—	—
Hela världen	61 620	59 068	1 294 604	857 099	1 202 920	594 286	11 061	142 189	19 627

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.5

Förbrukning av handelsgödsel i olika länder 1990/91¹. Ton

Consumption of fertilizers in different countries in 1990/91. Metric tons

Land	Kväve N	Fosfor P ₂ O ₅	Kalium K ₂ O	Land	Kväve N	Fosfor P ₂ O ₅	Kalium K ₂ O
Sverige	211 711	57 802	58 740	Förenta Staterna	10 141 408	3 765 295	4 521 686
Danmark	394 900	88 600	149 700	Honduras	29 000	10 600	10 000
Finland	206 800	117 150	119 100	Jamaica	7 400	3 600	8 100
Island	11 788	5 936	4 760	Kanada	1 157 764	578 198	337 890
Norge	110 000	33 500	60 000	Kuba	283 000	82 000	215 000
Belgien, Luxemburg	186 000	85 500	130 000				
Bulgarien	478 000	150 000	90 000	Argentina	101 400	51 500	12 600
Frankrike	2 492 000	1 349 000	1 842 000	Bolivia	4 793	8 388	231
Grekland	426 554	187 266	71 285	Brasilien	779 315	1 185 793	1 183 182
Irland	370 000	136 800	183 800	Chile	152 898	113 750	28 834
Italien	845 799	600 115	339 248	Colombia	312 000	126 700	163 800
Jugoslavien	380 664	196 078	190 141	Ecuador	36 741	6 555	19 877
Nederländerna	392 000	74 000	94 600	Paraguay	2 728	8 863	2 828
Polen	671 000	332 600	537 800	Peru	104 100	12 768	8 288
Portugal	150 100	80 300	48 000	Uruguay	27 656	41 194	3 028
Rumänien	656 100	313 100	133 900	Venezuela	205 000	135 000	103 000
Schweiz	63 400	38 300	66 200				
Sovjetunionen	8 738 000	7 815 000	5 081 000	Indien	8 021 300	3 210 000	1 330 000
Spanien	1 063 500	534 200	378 000	Indonesien	1 610 000	585 000	315 000
Storbritannien	1 525 000	415 000	510 000	Irak	130 000	75 000	4 200
Tjeckoslovakien	588 300	359 000	355 900	Iran	558 100	587 000	15 900
Ungern	358 000	127 000	186 000	Israel	49 600	20 700	32 100
Västtyskland	1 788 000	609 000	875 000	Japan	612 000	690 000	537 000
Österrike	135 000	71 500	94 000	Kina	19 449 808	5 878 500	1 748 400
Östtyskland				Pakistan	1 471 642	388 500	32 757
				Syrien	184 809	111 902	6 486
Algeriet	63 200	35 500	29 000	Thailand	576 517	318 337	148 937
Angola	2 500	5 000	2 000	Turkiet	1 199 663	624 815	63 042
Egypten	745 146	184 149	41 000				
Etiopien	42 100	69 700	—	Australien	439 400	578 900	145 400
Ghana	8 000	3 000	2 000	Nya Zeeland	45 800	220 250	96 343
Kenya	57 000	51 000	8 000				
Marocko	144 249	109 299	56 291	Hela världen			
Mozambique	2 200	200	200	1990/91	77 051 264	36 024 832	24 443 600
Nigeria	209 960	96 140	94 240	1989/90	79 185 872	37 392 624	26 928 784
Sydafrika	366 558	276 962	136 987	1988/89	79 602 736	37 987 056	28 040 560
Tanzania	31 000	12 400	5 000	1987/88	75 595 728	36 683 568	27 302 528
Tunisien	36 700	44 200	2 000	1986/87	71 492 432	34 658 080	26 103 904

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Fertilizer Yearbook.

Tabell 15.6

Förvärvsarbetande befolkning inom jordbruk med binärningar samt deras andel av den totala förvärvsarbetande befolkningen i olika länder 1991¹*Economically active population in agriculture and subsidiary enterprises and its proportion of the total economically active population in different countries in 1991*

Land	Förvärvs- arbetande befolkning inom jord- bruk med binärningar, 1 000-tal personer	I procent av den totala förvärvs- arbetande befolk- ningen	Land	Förvärvs- arbetande befolkning inom jord- bruk med binärningar, 1 000-tal personer	I procent av den totala förvärvs- arbetande befolk- ningen
Sverige	164	3,7	Tanzania	10 543	80,3
Danmark	129	4,5	Tunisien	648	23,3
Finland	199	7,8	Förenta Staterna	2 783	2,2
Island	9	6,5	Honduras	903	54,5
Norge	108	5,0	Jamaica	326	26,6
Belgien, Luxemburg	74	1,7	Kanada	423	3,1
Bulgarien	523	11,8	Kuba	859	18,8
Frankrike	1 286	5,0	Mexico	9 409	29,3
Grekland	925	23,6	Argentina	1 185	10,1
Irland	181	13,1	Bolivia	963	41,0
Italien	1 587	6,7	Brasilien	13 301	23,7
Jugoslavien	2 264	20,8	Chile	581	12,2
Nederländerna	221	3,5	Colombia	2 888	26,6
Polen	3 922	20,1	Ecuador	999	29,5
Portugal	734	15,6	Paraguay	688	46,0
Rumänien	2 277	19,4	Peru	2 470	34,2
Schweiz	132	3,9	Uruguay	161	13,3
Sovjetunionen	17 990	12,4	Venezuela	746	10,6
Spanien	1 502	10,2	Indien	217 730	66,2
Storbritannien	555	1,9	Indonesien	35 304	47,6
Tjeckoslovakien	751	9,0	Irak	1 053	19,8
Ungern	571	11,0	Iran	4 276	26,9
Västtyskland	1 047	3,4	Israel	78	4,1
Österrike	205	5,5	Japan	3 834	6,1
Östtyskland	736	7,9	Kina	460 458	66,7
Algeriet	1 417	23,8	Pakistan	17 904	49,2
Angola	2 888	69,4	Syrien	757	23,5
Egypten	5 960	40,0	Thailand	19 129	63,6
Etiopien	15 660	74,0	Turkiet	11 680	47,2
Ghana	2 792	49,3	Australien	401	4,8
Kenya	7 865	76,5	Nya Zeeland	138	9,0
Marocko	2 841	35,7	Hela världen	1 109 624	46,1
Mozambique	6 758	81,3			
Nigeria	27 110	64,4			
Sydafrika	1 760	13,3			

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.7
Antal jordbrukstraktorer¹ i olika länder 1990²
Number of agricultural tractors in different countries in 1990

Land	Antal traktorer	Land	Antal traktorer
Sverige	183 000	Tanzania	6 800
Danmark	162 555	Tunisien	25 800
Finland	244 000		
Island	11 000	Förenta Staterna	4 749 000
Norge	155 000	Honduras	3 470
		Jamaica	3 060
Belgien, Luxemburg	121 700	Kanada	780 000
Bulgarien	53 100	Kuba	77 800
Frankrike	1 465 000	Mexico	170 000
Grekland	210 000		
Irland	166 000	Argentina	203 000
Italien	1 440 000	Bolivia	5 200
Jugoslavien	1 092 000	Brasilien	720 000
Nederländerna	197 000	Chile	35 750
Polen	1 185 000	Colombia	35 600
Portugal	137 000	Ecuador	8 700
Rumänien	127 100	Paraguay	10 100
Schweiz	112 700	Peru	16 000
Sovjetunionen	2 609 000	Uruguay	35 800
Spanien	740 000	Venezuela	48 000
Storbritannien	505 000		
Tjeckoslovakien	138 634	Indien	988 070
Ungern	49 400	Indonesien	17 000
Västtyskland	1 394 516	Irak	37 000
Österrike	351 444	Iran	115 000
Östtyskland	173 000	Israel	27 400
		Japan	2 120 000
Algeriet	100 000	Kina	827 512
Angola	10 290	Pakistan	265 728
Egypten	52 900	Syrien	70 100
Etiopien	3 900	Thailand	158 000
Ghana	4 000	Turkiet	690 000
Kenya	9 900		
Marocko	39 155	Australien	332 000
Mozambique	5 750	Nya Zeeland	76 000
Nigeria	11 500		
Sydafrika	183 700	Hela världen	26 544 464

1) Avser hjul- och bandtraktorer.

2) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, *Production Yearbook*.

Lantbruksstatistikens organisation

En väsentlig del av denna boks innehåll bygger på material från regelbundet återkommande undersökningar utförda av olika myndigheter och organisationer. Merparten av statistiken produceras av Statistiska centralbyrån (SCB), Statens jordbruksverk och Svensk Husdjursskötsel. Statens jordbruksverk är fr.o.m. 12 juli 1991 ny central jordbruksmyndighet och ansvarar för den statistik som Lantbruksstyrelsen och Statens jordbruksnämnd tidigare producerade. Viss del av statistiken på jordbrukets område utförs på uppdrag av Livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden.

I det följande lämnas en sammanfattning av den statistik som erhålls från de nämnda producenterna och som redovisas i denna årsbok.

Statistik från SCB

Inom SCB produceras statistik med anknytning till jordbruket, bl.a. över företagsstruktur, fastigheter, anläggningar, maskiner, arbetskraft, växtodling, husdjur och ekonomiska förhållanden.

Grundläggande uppgifter om jordbruksföretagen och om förhållanden som belyser företagets struktur, såsom uppgifter om antal företag, ägoslagsfördelning, åkerjordens användning och antal husdjur, erhålls sedan 1968 ur det av SCB och Lantbruksstyrelsen gemensamt upprättade lantbrukets företagsregister. Detta lantbruksregister beskrivs utförligt i bilaga 3.

Uppgifter om jordbruksföretagen, deras struktur m.m. erhöles även tidigare genom de s.k. jordbruksräkningarna, som genomfördes som totalräkningar i stort sett vart femte år mellan 1927 och 1966. En redogörelse för jordbruksräkningarnas uppläggning och organisation lämnades i Jordbruksstatistisk årsbok 1970. Jordbruksräkningarna kompletterades med urvalsundersökningar, s.k. inventeringar, vilka fr.o.m. början av 1940-talet genomfördes vid minst tre tillfällen varje år.

Statistik rörande skörden grundades från slutet av 1700-talet till början av 1960-talet helt på subjektiva bedömningar utförda av lokala ombud. Omkring 1960 infördes successivt objektiva skördeuppskattningar, som grundas på mätningar av skörd och spill på slumpmässigt utvalda provytor. De objektiva skördeuppskattningarna beskrivs utförligt i bilaga 4.

Jordbrukets skördeskadeskydd infördes år 1961. Statens jordbruksnämnd var huvudmyndighet för detta medan beräkningarna av skördeskadeersättningar och framställning av statistik i samband därmed utfördes vid SCB. Från 1988 är LRF genom Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd huvudman för ett nytt skördeskadeskydd. En beskrivning av skyddet lämnas i kapitel 12.

Särskilda undersökningar rörande jordbrukarnas inkomster, utgifter, tillgångar och skulder har årligen utförts sedan slutet av 1930-talet på grundval av brukarnas självdeklarationer. Undersökningarna har grundats på stickprovsförfarande. Sedan 1953 har urvalet av deklarationer skett slumpmässigt. En detaljerad redogörelse för deklarationsundersökningarnas uppläggning lämnas i kapitel 11.

Den jordbruksekonomiska undersökningen, som grundas på bokföringsuppgifter från ett antal jordbruksföretag, avser att årligen belysa intäkter, kostnader och lönsamhetsförhållanden

inom jordbruket. Ansvaret för undersökningen överflyttades den 1 juli 1975 från Lantbruksstyrelsen till SCB. En närmare beskrivning återfinns i kapitel 11.

Statistik från Statens jordbruksverk

Jordbruksverket sammanställer statistik över bl.a. priser, vida-reförädling av olika jordbruksprodukter och konsumtion av livsmedel.

Jordbruksverket gör vidare årliga sammanställningar över jordbrukets inköp av handelsgödsel och fodermedel. Fr.o.m. 1979 sammanställs också statistik över jordbrukets inköp av maskiner och redskap samt växtskyddsmedel; denna statistik har tidigare handlagts av lantbrukets utredningsinstitut. Material till dessa sammanställningar erhåller verket från tillverkare och importörer samt från den officiella handelsstatistiken.

Kvantitetsuppgifter om leveranser av brödsäd, kvarnarnas förmalning, saluförd produktion av mjöl m.m. sammanställs varje månad. Vidare gör verket på basis av bl.a. livsmedelsverkets besiktningssstatistik månatliga beräkningar av produktionen av kött och fläsk.

Verket presenterar prisuppgifter för bl.a. vegetabilie- och animalieprodukter och handelsgödsel. Dessa uppgifter samlas in genom olika instanser. Beräkningar av detaljerade prisindexserier för jordbruksprodukter har utförts sedan 1940-talet. Även före denna tid utarbetades vissa prisindex på jordbruksområdet. Beräkningarna utförs inom Jordbruksverket.

Verket sammanställer vidare totalkalkyler över jordbrukets inkomster och utgifter. Dessa kalkyler – jordbrukets totalkalkyl – utgör bl.a. underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden.

Jordbruksverket publicerar statistik över veterinärverksamheten. Av denna publicering framgår bl.a. frekvenser av olika djursjukdomar.

Fårkontroll har bedrivits sedan 1920-talet. Verksamheten har under perioden 1956–1982 letts av Lantbruksstyrelsen, som även utarbetade statistik däröver. Fr.o.m. 1983 har huvudmannaskapet överförts till Svenska Fåravelsförbundet.

Statistik från Svensk Husdjursskötsel

Mjölkboskapskontroll samt svinstam- och suggkontroll har genomförts sedan 1930- respektive 1920-talen. Sedan 1967 genomförs även köttboskapskontroll. Svensk Husdjursskötsel leder numera verksamheterna och utarbetar statistik i anslutning till dem. Uppgifter om seminverksamheten sammanställs också av Svensk Husdjursskötsel.

Några jordbruksstatistiska publikationer från här redovisade myndigheter och organisationer

SCBs statistik publiceras främst i Statistiska meddelanden, SM. Jordbruksuppgifter återfinns huvudsakligen i serie J. Till vissa av dessa meddelanden utges Appendix med i allmänhet lägre regional indelning. Lantbruksräkningar har tidigare presenterats i Lantbruksräkningen men redovisas nu i SM. SCB ger vidare ut Allmän månadsstatistik, i vilken lämnas ett mindre antal uppgifter om jordbruk.

Huvuddelen av *Jordbruksverkets* statistik redovisas varje månad i *Jordbruksekonomiska meddelanden*, JEM. I denna tämligen omfattande redovisning ingår även det begränsade antal uppgifter om jordbruk som presenteras i Allmän månadsstatistik. Därjämte publicerar verket vissa uppgifter i stenciler.

Svensk Husdjursskötsel ger ut *Meddelanden*.

Andra publikationer med jordbruks-, skogs- och fiskestatistik
Svenskt lantbruk, informationsskrift om lantbruk och lantbruksadministration. Statens lantbruksinformation (1976).

Skogsstatistisk årsbok, årligen sedan 1951. Skogsstyrelsen.

Fiskestatistisk årsbok, 1971 t.o.m. 1982. SCB. Fr.o.m. 1983 Statistiska Meddelanden. Fiske – en översikt.

Miljöstatistisk årsbok, naturmiljön, 1977, 1979, 1981. SCB.

Naturmiljön i siffror, 1984, 1987, 1990, 1993. SCB.

Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok, 1980–1985, 1986/87, 1990, 1991, 1992. SCB.

Sveriges Nationalatlas (Skogen, Jordbruket, Miljön), *Lantmäteriverket* (LMV), *Sällskapet för Antropologi och Geografi* (SSAG) och SCB.

Forsknings- och försöksmeddelanden, årligen sedan 1956, från institutioner på jordbrukets, trädgårdsodlingens, skogens m.fl. områden. Särtryck ur Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens tidskrift.

Historisk statistik för Sverige. 2. Väderlek, lantmäteri, jordbruk, skogsbruk, fiske t.o.m. år 1955. SCB (1959).

Adresser

SCB, 115 81 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100
Telefon 08/783 40 00

SCB, 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostergatan 23
Telefon 019/17 60 00

Statens jordbruksverk, 551 82 Jönköping
Besöksadress: Vallgatan 8
Telefon 036/15 50 00

Svensk Husdjursskötsel, Hållsta, 631 84 Eskilstuna
Telefon: 016/16 34 00

Lantbrukets utredningsinstitut, LUI, 105 33 Stockholm
Besöksadress: Torsgatan 4
Telefon 08/787 53 00

Skogsstyrelsen, 551 83 Jönköping
Besöksadress: Vallgatan 6
Telefon 036/15 56 00

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien
Box 6806, 113 86 Stockholm
Besöksadress: Drottninggatan 95 B
Telefon 08/30 05 40

Områdesindelningar

Sedan lång tid tillbaka sker inom lantbruksstatistiken en omfattande redovisning av resultat som framkommer genom skilda undersökningar. Redovisning förekommer dels för olika administrativa områden, dels för områden som avgränsats främst med hänsyn till de naturliga förutsättningarna för jordbruk.

Administrativa områden.

Län. Huvudområden.

I statistiken redovisas i allmänhet uppgifter för län. Länsindelningarna har emellertid ändrats över tiden i och med att såväl hela församlingar som församlingsdelar flyttats mellan län. Omfattningen av större förändringar belyses i tablån nedan.

År	Antal län som berörts	Antal församlingar som flyttats mellan län
1952	6	5
1967	6	6
1968 ¹	1	-
1969	4	3
1971	15	55
1974	8	13

1) Stockholms stad sammanslogs med Stockholms län.

I allmänhet används i statistikredovisningen den länsindelning som gällde vid undersökningens genomförande. Vid publicering av tidsserier sker dock i regel en omräkning till den senast gällande indelningen.

I vissa fall sammanförs de 24 länen till tre *huvudområden*, nämligen Götaland, Svealand och Norrland.

Naturliga jordbruksområden.

Produktionsområden. Riksområden.

Vid bearbetning och redovisning av lantbruksstatistik är de administrativa områdena från vissa synpunkter inte alltid lämpliga som indelningsgrund. Flertalet län är därför uppdelade på särskilda s.k. *naturliga jordbruksområden*. Därvid har hänsyn tagits till de naturförhållanden som väsentligt påverkar förutsättningarna för jordbruk, t. ex. berggrundens och jordarternas beskaffenhet, landskapets topografi och klimatet. De naturliga jordbruksområdena är uppbyggda av församlingar och i vissa fall delar av församlingar.

De naturliga jordbruksområdena sammanfördes ursprungligen till 18 *produktionsområden*. De flesta av dessa produktionsområden täcker delar av mer än ett län.

Gränserna för de naturliga jordbruksområdena har modifierats. Gränserna utgör en kombination av gränserna för produktionsområdena och länsgränserna. Detta medför att de naturliga jordbruksområdena påverkas av ändringar i länsgränserna. År 1992 var landet indelat i 61 naturliga jordbruksområden.

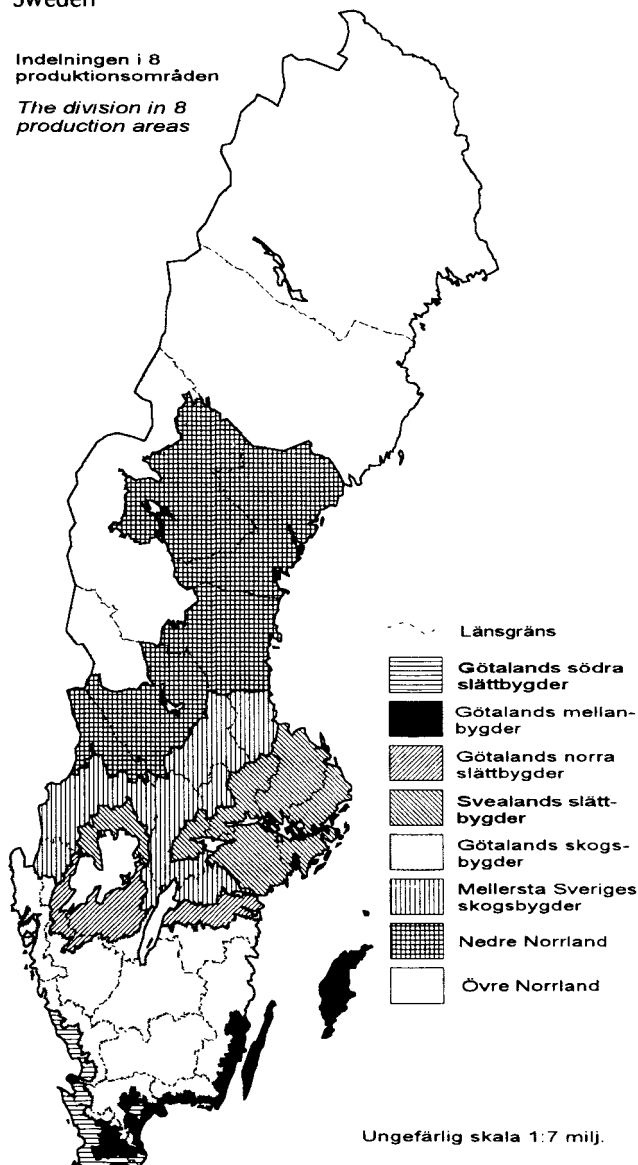
De 18 produktionsområdena kan sammanföras till åtta större produktionsområden. Ett av de 18 produktionsområdena (Vänerslätten) delas dock av gräns mellan två av de åtta produktionsområdena.

De åtta produktionsområdena kan sammanföras till tre *riksområden*. Dessa tre riksområden sammanfaller inte med de tre administrativa huvudområdena.

Indelningen i åtta produktionsområden framgår av kartan nedan och sambandet mellan naturliga jordbruksområden och produktions- och riksområden framgår av sammanställningen på nästa sida.

Sverige

Sweden

3 Riksområden

8 Produktionsområden

- 18 Produktionsområden
- 61 Naturliga jordbruksområden

1 Södra och mellersta Sveriges slättbygder

1 Götalands södra slättbygder (Gss)

- 01 Skåne-Hallands slättbygd
- 19 Kristianstads län, slättbygden
- 22 Malmöhus län, slättbygden
- 23 Hallands län, slättbygden

2 Götalands mellanbygder (Gmb)

- 02 Sydsvenska mellanbygden
- 10 Kalmar län, Kalmarslätten
- 16 Blekinge län, slättbygden
- 18 Kristianstads län, mellanbygden
- 21 Malmöhus län, mellanbygden
- 03 Öland och Gotland
- 13 Kalmar län, Öland
- 14 Gotlands län

3 Götalands norra slättbygder (Gns)

- 04 Östgötaslätten
- 05 Östergötlands län, Östgötaslätten
- 05 Vänerslätten, del av
- 27 Älvsborgs län, slättbygden
- 31 Skaraborgs län, slättbygden, Götalandsdelen
- 32 Skaraborgs län, Falbygden

4 Svealands slättbygder (Ss)

- 05 Vänerslätten, del av
- 35 Värmlands län, slättbygden
- 62 Skaraborgs län, slättbygden, Svealandsdelen
- 06 Mälar- och Hjälmabygden
- 01 Stockholms län
- 02 Uppsala län
- 03 Södermanlands län
- 40 Örebro län, slättbygden
- 43 Västmanlands län, slättbygden

2 Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder

5 Götalands skogsbygder (Gsk)

- 07 Sydsvenska höglandet
- 06 Östergötlands län, södra skogsbygden
- 08 Jönköpings län
- 09 Kronobergs län
- 12 Kalmar län, skogsbygden
- 15 Blekinge län, skogsbygden
- 17 Kristianstads län, skogsbygden

20 Malmöhus län, skogsbygden

24 Hallands län, skogsbygden

30 Älvsborgs län, södra höglandet

34 Skaraborgs län, sydöstra höglandet

61 Göteborgs och Bohus län, södra höglandet

08 Östsvenska dalbygden

07 Östergötlands län, södra kustlandet

11 Kalmar län, norra kustlandet

09 Västsvenska dalbygden

25 Hallands län, norra Halland

26 Göteborgs och Bohus län, länet utom södra höglandet

28 Älvsborgs län, dalbygderna

6 Mellersta Sveriges skogsbygder (Ssk)

10 Södra Bergslagen

04 Östergötlands län, norra skogsbygden

33 Skaraborgs län, nordöstra höglandet

39 Örebro län, södra skogsbygden

11 Västsvenska dalsjöområdet

29 Älvsborgs län, Dalslands bergsbygd

36 Värmlands län, centrala och västra Värmland

12 Norra Bergslagen

37 Värmlands län, Bergslagen

41 Örebro län, Bergslagen

42 Västmanlands län, Bergslagen

44 Kopparbergs län, Bergslagen

13 Östra Dalarna-Gästrikland

45 Kopparbergs län, östra Dalarna

48 Gävleborgs län, Gästrikland

3 Norra Sverige

7 Nedre Norrland (Nn)

14 Kustlandet i nedre Norrland

49 Gävleborgs län, Hälsinglands kustland

51 Västernorrlands län, kustlandet

16 Nordsvenska mellanbygden

38 Värmlands län, norra Värmland

46 Kopparbergs län, mellanbygden

50 Gävleborgs län, inlandet

52 Västernorrlands län, inlandet

55 Jämtlands län, mellanbygden

17 Jämtländska siluområdet

54 Jämtlands län, siluområdet

8 Övre Norrland (Nö)

15 Kustlandet i övre Norrland

57 Västerbottens län, kustlandet

59 Norrbottens län, kustlandet

18 Fjäll- och moränbygden

47 Kopparbergs län, fjällbygden

56 Jämtlands län, fjällbygden

58 Västerbottens län, inlandet

60 Norrbottens län, inlandet

Områden för skördeberäkningar.

Skördeområden

I samband med att metoder för objektiva skördeuppskattningar utvecklades och ett permanent skördeskadeskydd för jordbruket infördes 1961, indelades landet i områden som numera benämns *skördeområden* (SKO). Dessa områden är mer homogena än de naturliga jordbruksområdena med avseende framförallt på skördens variation från år till år.

Områdesindelningen har fortlöpande setts över. Därvid har största möjliga homogenitet eftersträfvats beträffande skördeavkastningen. Dessutom har hänsyn tagits till klimat, jordart, topografi och odlingsinriktning.

I det 1988 förändrade skördeskadeskyddet är behovet av områdesstatistik mindre än i det tidigare skyddet. Den tidigare gällande områdesindelningen med 420 SKO ersattes 1989 av en ny områdesindelning omfattande 106 SKO. Fyra av dessa är fjällområden i vilka objektiva skördeuppskattningar inte planeras ske.

Vid fördelningen av antalet skördeområden mellan länen har lika vikt givits åt åkerarealen och antalet företag. Dessutom har hänsyn tagits till skördevariationer inom länet genom att län med stora skördevariationer fått ett tillskott av områden medan homogena län fått något färre områden. 67 SKO ligger helt inom ett län medan 33 SKO delas mellan två län och sex SKO omfattar delar av tre län.

Odelade församlingar har i regel varit grundstenar i indelningen. I åtskilliga fall är dock församlingarna så heterogena att en delning av församlingen mellan olika skördeområden ansetts starkt motiverad. 169 församlingar är därför delade på olika skördeområden.

En sammanställning över av SCB använda områdesindelningar i lantbruksstatistiken lämnas i figuren på nästa sida.

Särskilda indelningar

I vissa fall tillämpas för statistiska ändamål andra områdesindelningar än de ovan beskrivna.

Lantbruksstyrelsen indelade landet i drygt 400 primära naturliga jordbruksområden med hänsyn till klimat, jordart, topografi och uppodling. Dessa kan sammanföras till fem klimatiska riksområden, vilka var för sig består av högst tre bygder: Jordbruksbygd, Mellanbygd och Glest uppodlad bygd.

Lantbruksstyrelsen gjorde även en speciell regionindelning av landet, vilken används vid beskrivning av utvecklingen inom jord- och skogsbruket. Vid indelningen har man sökt sammanföra områden med likartade sociala, ekonomiska och fysiska förutsättningar till enhetliga regiontyper.

Jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse har en omfattande regional statistikproduktion med redovisning bl. a. på enskilda förenings verksamhetsområden. Några sådana indelningar framgår av tabellerna i kapitel 9 (föreningsområden för köttboskaps- och saggkontrollerna samt mejeriföreningarna).

För prisstödet till jordbruket används speciella områdesindelningar. Så t.ex. utgår pristillägget på mjölk respektive kött och fläsk i norra Sverige efter särskilda indelningar.

Annan publicering

Rikets indelningar. Årsbok över regionala indelningar med koder m.m. SCB.

Sveriges kommuner åren 1952–1986. Förändringar i kommunindelning och kommunkoder. SCB. Meddelanden i samordningsfrågor (MIS) 1986:3.

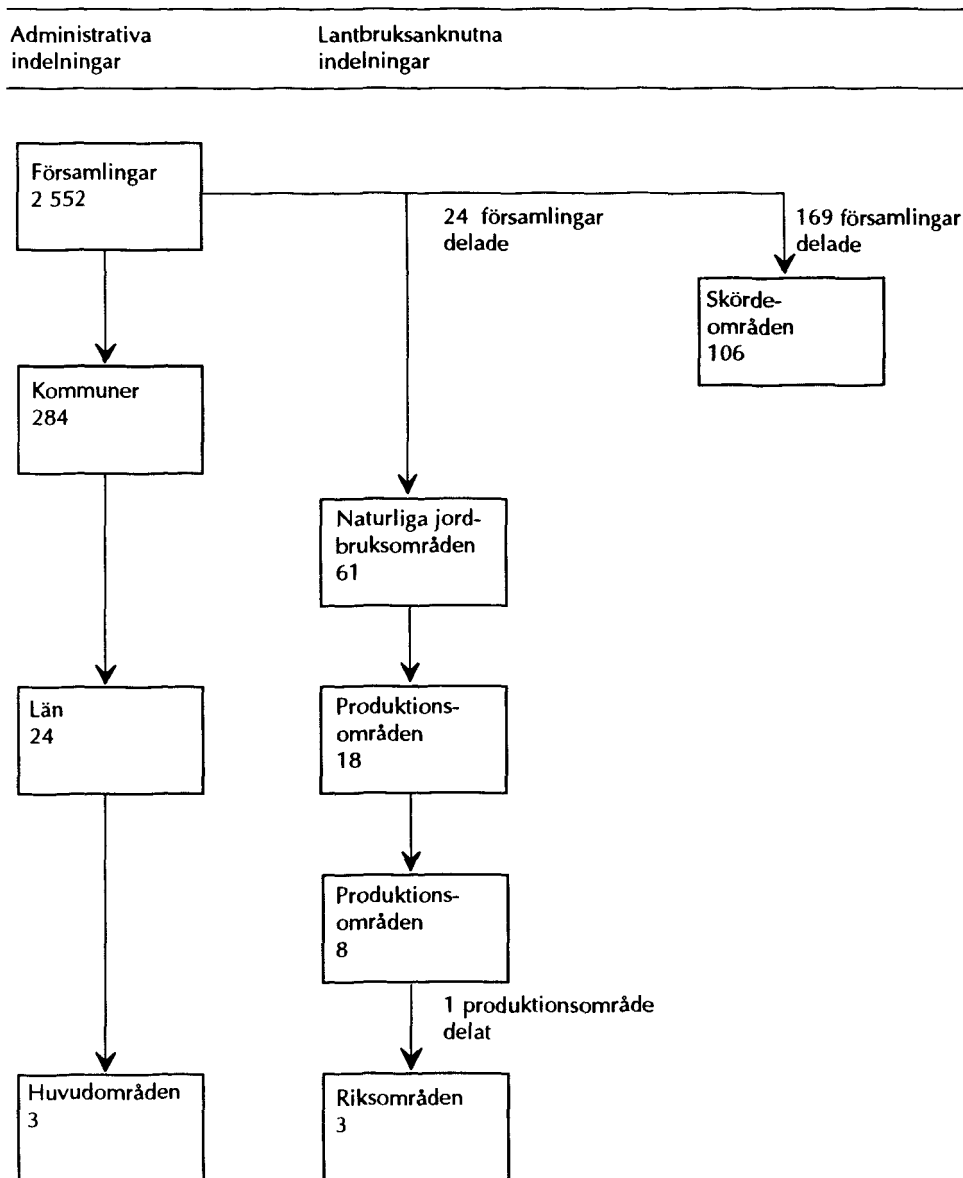
Områdesindelningar i lantbruksstatistiken 1992. SCB. Meddelanden i samordningsfrågor (MIS) 1992:1.

Historisk återblick på indelningen i skördeområden 1961–1988. SCB. Meddelanden i samordningsfrågor (MIS) 1988:2.

Sveriges klimat-, jordarts- och uppodlingsområden, del VIII. Riksöversikt, regionala uppgifter återfinns i stenciler. Kungl. lantbruksstyrelsen. Meddelanden, serie A nr 8 (1969).

Uppgifter om lantbruksstyrelsens speciella regionindelning återfinns i styrelsens meddelandeserie.

Områdesindelningar använda inom lantbruksstatistiken och antal områden 1992

Lantbruksregistret

Inledning

Lantbruksregistret (LBR) innehåller uppgifter om företagen inom jord- och skogsbruket. LBR infördes 1968 och innebär en registrering av uppgifter som insamlas årligen i juni genom postenkät. Ett av syftena med lantbruksregistret är att bilda underlag för jordbruksstatistiken. Uppgiftsinsamlingen till registret är också samordnad med vissa administrativa verksamheter, se avsnittet om lantbruksregistrets användningsområden på nästa sida.

Systemet med årliga lantbruksregistreringar ersatte bl.a. de allmänna jordbruksräkningar, som hållits med i regel fem års mellanrum, och tre årliga urvalsundersökningar, s.k. jordbruksinventeringar.

Företag i registret

I LBR registreras företag inom jordbruk, skogsbruk, husdjurskötsel, fruktodling eller trädgårdsodling. Uppgiftsplikt föreligger enligt SFS 1968:111 (omtryckt senast 1991:660).

Med hänsyn till tidsintervallen mellan uppgiftsinsamlingen kan företagen i LBR indelas i följande grupper:

- a) företag med mer än 2 hektar åkermark.
- b) företag med högst 2 hektar åkermark men som omfattar fastighet taxerad som jordbruksfastighet. Gruppen består huvudsakligast av företag som enbart har skogsmark eller annat ägoslag än åkermark.
- c) företag med djurbesättningar som uppgiftsdagen eller tidigare under kalenderåret omfattat
 - minst 50 mjölkkor eller
 - minst 250 nötkreatur eller
 - minst 250 svin eller
 - minst 500 får (inklusive lamm) eller
 - minst 1 000 höns (inklusive kycklingar).
- d) företag med trädgårdsodling som omfattar minst 200 m² växthusyta eller minst 2 500 m² frilandsareal. Odling i hemträdgårdar eller för husbehov ingår inte.

Vissa företag i grupp c) eller d) återfinns även bland företagen i grupp a) eller b).

Uppgifter insamlas varje år från företag med mer än 2 hektar åkermark eller med stor djurbesättning. Trädgårdsföretagen ingår två år av tre i uppgiftsinsamlingen till LBR i juni. Det tredje året genomförs i stället särskilda undersökningar, s.k. trädgårdsräkningar eller trädgårdsinventeringar.

Den årliga registreringen kallas lantbruksräkning de år de s.k. skogsbruksföretagen, företag i grupp b) ovan, ingår i uppgiftsinsamlingen. Lantbruksräkningar har hittills genomförts 1971, 1976, 1981 och 1992.

Insamlade uppgifter

I LBR ingår dels fasta uppgifter, dels tillfälliga, som i vissa fall återkommer.

De uppgifter som insamlas varje år avser

- företagarens namn och adress, personnummer, telefonnummer
- fastigheter som ingår i företaget och deras areal av åkermark och skogsmark. Uppgift om ägare till arrenderad åkermark respektive arrendator till utarrenderad åkermark
- åkerarealens användning samt arealen av olika ägoslag i varje församling
- orsakerna till förändringar i åkerarealen
- antalet husdjur

Bland uppgifter som tillfälligtvis insamlas till LBR kan nämnas uppgifter om omställningsarealer, maskiner och anläggningar, sysselsatta på företaget samt hästar och getter.

Uppgifter om arealer för odling av trädgårdsväxter på friland respektive i växthus insamlas från trädgårdsföretagen.

För skogsbruksföretagen registreras uppgifter om företagare, fastigheter, arealer av olika ägoslag samt uppgift om utarrenderad åkermark och arrendator.

Bearbetning

Undersökningen är en totalräkning. De insamlade uppgifterna skall avse förhållandena en viss dag i juni respektive år.

Blankett och anvisningar för uppgiftslämnandet fastställs av SCB i samråd med Statens jordbruksverk.

SCB sänder ut blanketter i slutet av maj till alla kända uppgiftsskyldiga. För företag som tidigare registrerats i lantbruksregistret påförs blanketterna maskinellt uppgifter om företagare, fastigheter och församlingstillhörighet.

När blanketterna återkommit till SCB från lantbrukarna granskas de manuellt och maskinellt och eventuella fel rättas. Uppgifterna registreras på magnetband. I påminnelse- och granskningsarbetet deltar även länsstyrelsernas lantbruksenheter (motsvarande).

Av de cirka 95 000 företag som berörs ett normalår av uppgiftsinsamlingen erhålls uppgifter från de flesta. Bortfallet är endast 0,1 %.

Vid lantbruksräkningarna 1976 och tidigare har uppgifter för de s.k. skogsbruksföretagen insamlats genom postenkät. Vid lantbruksräkningarna 1981, 1988 och 1992 tillämpades en annan metod för uppgiftsinsamling avseende dessa företag. Uppgifter inhämtades då från 1981 års fastighetstaxeringsregister, den särskilda fastighetstaxeringen 1988 respektive 1992 års fastighetstaxeringsregister.

Lantbruksregistrets användningsområden

Lantbruksregistret används för statistiska och administrativa ändamål samt dessutom som urvalsram för olika undersökningar inom lantbruksstatistiken.

Uppgifter ur lantbruksregistret ligger till grund för framtagning av skadeanmälningsblanketter och utgör en del av underlaget vid ersättningsberäkningar i det nuvarande skördeskadestycket. Fr.o.m. 1985 används uppgifter i lantbruksregistret också för beräkning av pristöd till potatisodlingen i de fem nordligaste länen. Lantbruksregistret ligger vidare till grund för särskild uppgiftsinsamling i samband med stöd till smågrisproducenter i norra Sverige och har de senaste åren utnyttjats i Omställning 90-programmet. Under senare år har registret också varit grund för utbetalning av s.k. kobidrag samt utbetalning av inkomststöd m.m. i samband med genomförandet av

den nya jordbrukspolitiken.

Statistiken ur registret utnyttjas bl.a. av myndigheter och näringsliv vid planering och beslut om åtgärder, som underlag för utvärdering av vidtagna åtgärder m.m.

Utöver den omfattande officiella statistik som publiceras från registret framställs särskild regional statistik åt länsstyrelsernas lantbruksenheter (motsvarande). Dessa har också tillgång till uppgifter för enskilda företag för sin planerande och rådgivande verksamhet. Efter beställningar från statliga institutioner, jordbrukets intresseorganisationer m.fl., utförs också särskilda statistiska bearbetningar.

Registret används som urvalsram för bl.a. objektiva skördeuppskattningar och deklarationsundersökningar för jordbrukare.

1 FÖRETAGARE (brukare) den 10 juni 1993

Personnummer	Organisationsnummer	Telefonnummer
		Ev ytterligare telefonnr

Om mer än en företagare finns, redovisas övriga i avsnitt 10.

2 OM HELA FÖRETAGET ÖVERLÅTITS

Markera med kryss i lämplig ruta hur överlämnandet skett		Överlåtitt till (namn, adress och telefonnr)
☐ Försäljning, arvskifte, gåva	☐ Återlämnat arrende	
☐ Utarrendering	☐ Annan orsak	

3 BRUKNINGSCENTRUM

--

Ändra och komplettera de utskrivna uppgifterna och fyll i övriga uppgifter i blanketten. Se även bifogad broschyr.

Den ifyllda blanketten skall vara Statistiska centralbyrån, SCB tillhanda senast den 16 juni 1993.

Uppgifterna på blanketten skall avse ett företag. Med företag avses den verksamhet inom jordbruk, skogsbruk, husdjurskötsel eller trädgårdsodling, som bedrivs under en driftsledning. Företag med enbart växthusodling, se främst avsnitt 9. Beträffande uppgiftsskyldighet, uppgifternas användning m m - se bifogad broschyr.

Här anges den fastighet där de för driften viktigaste ekonomi- byggnaderna är belägna. Ändra uppgiften om den är fel eller ofullständig.

4 FASTIGHETER som ingår i företaget den 10 juni 1993

Ord- nings nr	För- sam- ling nr	Fastighets- beteckning	Ändra uppgifterna om de är fel eller ofullständiga	Ägd/ arrenderad	Areal under eget bruk		Utarren- derad åkermark Hektar	SCB-kod
					Åkermark Hektar	Skogsmark Hektar		
		10			14	15	16	17 A/A
		11						18 Förändr
		12	13					19 Sam
		10			14	15	16	17 A/A
		11						18 Förändr
		12	13					19 Sam
		10			14	15	16	17 A/A
		11						18 Förändr
		12	13					19 Sam
		10			14	15	16	17 A/A
		11						18 Förändr
		12	13					19 Sam
		10			14	15	16	17 A/A
		11						18 Förändr
		12	13					19 Sam
		10			14	15	16	17 A/A
		11						18 Förändr
		12	13					19 Sam

Om åkerarealen på någon fastighet ändrats, vill även i avsnitt 12 på sidan 4.

5 AREALER FÖRSAMLINGSVIS

AREALER UNDER EGET BRUK

Om uppgifterna är fel eller ofullständiga, ändra i fältet till höger om respektive uppgift.

Vad som räknas till åkermark, betesmark, skogsmark och annan mark framgår av baksidan på bifogad broschyr.

Följ församlingsnumreringen för åkermarken när Ni fyller i avsnitt 6 och 7.

Summa areal under eget bruk

UTARRENDERAD ÅKERMARK

Nr 1	Nr 2	Nr 3
Hektar	Hektar	Hektar
Åkermark	Åkermark	Åkermark
1	1	1
Betesmark	Betesmark	Betesmark
2	2	2
Skogsmark	Skogsmark	Skogsmark
3	3	3
Annan mark	Annan mark	Annan mark
4	4	4
Total areal	Total areal	Total areal
5	5	5
Utarrend. åkermark	Utarrend. åkermark	Utarrend. åkermark
6	6	6

6 ÅKERAREALENS ANVÄNDNING den 10 juni 1993

Om vårsådden inte är avslutad den 10 juni, skall arealredovisningen avse förhållandena den dag vårsådden är avslutad, dock senast den 20 juni. I dessa fall skall blanketten vara SCB tillhanda senast den 23 juni.

Vid uppkörning och omsådd den 10 juni eller tidigare redovisas den nya grödan.

Uppkörd areal som ej sätts om redovisas som träda (rad 26).

Ange alla arealuppgifter i hektar med avrundning till en decimal.

Vid avrundning höjs första decimalen en enhet om andra decimalen är 5 eller högre (t ex 0,44 blir 0,4 och 0,45 blir 0,5).

1 tunnland = 0,5 hektar. 1.000 m² = 0,1 hektar.

Areal som ingår i omställningsprogrammet, och fortfarande är åkermark, skall redovisas både i avsnitt 6 och 7.

Följ den församlingsnumrering (nr 1, 2, 3) som angivits på sidan 1
ÅKERAREAL UNDER EGET BRUK

Församling nr

		1	2	3
		Hektar	Hektar	Hektar
SPANNMÅL				
○ Även höstvetete med hjälpsädd av vårvete.	01 Höstvetete till mognad	01		
	02 Vårvete till mognad	02		
○ Både höstråg och vårråg.	03 Råg till mognad	03		
○ Även höstkorn med hjälpsädd av vårkorn.	04 Höstkorn till mognad	04		
	05 Vårkorn till mognad (ej blandsädd)	05		
	06 Havre till mognad (ej blandsädd)	06		
	07 Rågvetete till mognad	07		
○ Blandningar av stråsädd och baljväxter eller stråsäddsblandningar, där korn eller havre ingår.	08 Blandsädd till mognad	08		
ÄRTER OCH BÖNOR				
○ Om inblandningen av andra växtslag överstiger 5 % redovisas grödan som blandsädd till mognad på rad 08.	09 Kok- och foderärter, vicker och åkerbönor till mognad	09		
	10 Konservärter	10		
	11 Bruna bönor	11		
VALLAR OCH GRÖNFODER				
○ Vall till hö, ensilage eller tillfälligt bete. Säd, ärter, vicker, grönfoderraps, lupiner, rajgräs (billiongräs), majs solros m fl vilka är avsedda att användas till grönfoder, ensilage eller bete redovisas också här.	12 Slåttervall och grönfoder	12		
○ Här redovisas endast beten på åkermark, inklusive extensivt bete inom omställningsprogrammet. Andra beten redovisas som betesmark i avsnitt 5 på sidan 1.	13 Betesvall (på åkermark) som utnyttjas 1993	13		
○ Odling för skörd av vallfrö.	14 EJ utnyttjad slåtter- och betesvall (på åkermark) 1993	14		
	15 Frövall	15		
POTATIS OCH SOCKERBETOR				
○ Osatta vändtegar redovisas på rad 27.	16 Matpotatis	16		
○ Även potatis för tillverkning av mos, chips, pommes frites m m samt foderpotatis och utsädesodlingar av matpotatis.	17 Potatis för stärkelse och råspnit	17		
○ Även utsädesodlingar av potatis för stärkelse och råspnit.	18 Sockerbetor	18		
○ Fodersockerbetor redovisas på rad 24.				
OLJEVÄXTER				
○ Även höstoljväxter med hjälpsädd av våroljväxter	19 Höstraps till mognad	19		
	20 Vårrops till mognad	20		
Raps till grönfoder redovisas på rad 12.	21 Höstrybs till mognad	21		
Andra oljväxter än raps och rybs redovisas på rad 24.	22 Vårrys till mognad	22		
ÖVRIG ÅKERMARK				
○ Fältmassiga odlingar av köksväxter, frukt och bär, plantskolor för trädgårdsväxter o dyl.	23 Trädgårdsväxter	23		
○ S.k. nischgrödor, plantskolor för skog, foderrotfrukter mm.	24 Andra växtslag	24		
○ Både helträda och träda med s k fånggröda.	25 Energiskog	25		
○ Mark som p g a översvämming, dikning eller dylikt ej har besåtts samt mark i s k vänteläge inom omställningsprogrammet.	26 Träda	26		
	27 Annan obrukad (ej nedlagd) åkermark, inklusive areal i vänteläge	27		
Summa åkermark under eget bruk (summa rad 01 - 27).	Summan skall för varje församling överensstämma med uppgifter om areal ÅKERMARK under eget bruk i avsnitt 5.			

Insädd av fånggröda (ej vallinsädd) i spannmål och oljväxter.
- ej församlingsuppdelat
- besvaras av jordbrukare i Götaland

99 hektar

Skyldighet att lämna uppgifter till lantbruksregistret gäller enligt lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område SFS 1992: 888, förordning SFS 1992:1032 och SCBs föreskrifter SCB-FS 1993:1.

Uppgifter som lämnas till SCB skyddas enligt 9 kap 4 § sekretesslagen (SFS 1980:100).

Samråd med Företagens Uppgiftslämnar-delegation (FUD) har skett vid utformningen av denna blankett.

2 **Ändra uppgifterna om de är fel eller ofullständiga**

Namn

Adress

Personnr Telefonnr

3

Namn

Adress

Personnr Telefonnr

Blank lined paper with horizontal ruling lines.

Om företaget ändrat äkerareal anges för berörd fastighet orsaken till förändringen samt namn, adress och telefonnummer för den företagare som Ni övertagit äkerarealen från eller överlätit arealen till.		
ÖKNING av äkermark genom	MINSKNING av äkermark genom	Övertagit från/överlätit till
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av äkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av äkermark	Namn Adress Telefonnr
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av äkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av äkermark	Namn Adress Telefonnr
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av äkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av äkermark	Namn Adress Telefonnr
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av äkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av äkermark	Namn Adress Telefonnr
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av äkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av äkermark	Namn Adress Telefonnr
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av äkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av äkermark	Namn Adress Telefonnr
☐ 1 köp, arv, gåva ☐ 2 tillarrendering ☐ 3 återtaget arrende ☐ 4 nyodling av äkermark	☐ 5 försäljn., arvskifte, gåva ☐ 6 utarrendering ☐ 7 återlämnat arrende ☐ 8 nedläggning av äkermark	Namn Adress Telefonnr

Innan blanketten undertecknas, kontrollera att sidorna 2 och 3 är ifyllda!	Datum
Härmed försäkras att uppgifterna är fullständiga och sanningsenliga.	Namnteckning
Blanketten måste vara undertecknad för att uppgifterna skall kunna utgöra underlag för eventuella bidrag.	

[illegible]

De objektiva skördeuppskattningarna

Inledning

De objektiva skördeuppskattningarna syftar i första hand till att bestämma storleken av den bärgade skörden. Metoden benämns objektiv därför att bestämmningarna bygger på mätningar, vägningar och analyser av prover vilka uttas med statistiska urvalsmetoder.

De nuvarande skördeuppskattningarna omfattar undersökningar av grödorna höstvet, höstråg, vårvete, korn, havre, slättervall, matpotatis och potatis för stärkelse och råsprit. Skördeavkastningen bestäms huvudsakligen genom att provtagare mäter in och skördar provtytor på de företag som tagits ut för undersökningen.

Dessutom samlar provtagaren, genom intervju med brukaren, in uppgifter om åkerarealens användning, såtider, sorter, bärgningsmetoder m.m.

Undersökningarnas omfattning

De objektiva skördeuppskattningarna är urvalsundersökningar. I undersökningspopulationen ingår de jordbruksföretag som enligt föregående års lantbruksregister (LBR) har mer än 5,0 hektar åkerareal. Inom varje skördeområde (se Bilaga 2 Områdesindelningar) uttas i medeltal 45 urvalsenheter (UE). Gårdens totala åkerareal och grödfördelning påverkar urvals-sannolikheten. I 1992 års grundurval för spannmål och slättervall ingick 4 591 UE.

För potatis uttas två från grundurvalet i spannmål och slättervall helt fristående urval, ett för matpotatis och ett för potatis för stärkelse och råsprit. Urvalssannolikheten för ett företag är i dessa fall proportionell mot respektive potatisareal på företaget föregående år. För 1992 uttogs 2 100 UE med matpotatisodling och 300 UE med odling av potatis för stärkelse och råsprit. Företag med stor potatisareal blir ofta uttagna flera gånger i dessa urval.

Uppgiftsinsamling

SCB svarar för den centrala ledningen av skördeuppskattningarna. Fältarbetet administreras av länsstyrelserna och leds av en provytedare. Fältarbetet utförs av säsonganställda provtagare (150 st under 1992). Provtagarna utbildas under säsongen vid tre länsvis anordnade kursdagar. Provytedarna fortbildas vid centrala kurser och konferenser i SCBs regi.

Fältarbetet omfattar i huvudsak två moment, nämligen utläggning av provtytor och provtagning.

Utläggningen av provtytor sker under våren eller försommaren. För varje i skördeuppskattningarna ingående gröda som odlas på UE utväljs med sannolikheten proportionell mot arealen ett fält för provtagning. På fältet utläggs i genomsnitt två provtytor slumpmässigt efter bestämda regler. Provytorerna för spannmål och vall är cirkelformade med ytan en kvadratmeter. För potatis omfattar provtytorerna två längdmeter av en rad.

Provtagningen utförs någon eller några dagar före jordbrukarens skörd. För spannmål tillämpas dock mognadsanpassad provtagning, vilket innebär att grödan kan provtas så snart inlagringen i kärnan avslutats. Om jordbrukarens skörd uppskjuts, t.ex. på grund av regn, upprepas provtagningen på nya provtytor enligt bestämda regler.

Skördeprover av spannmål och slättervall förtorkas hos

provtagarna och insänds sedan till en provcentral vid SCB. Vid denna finns utrustning för tröskning, hackning, nedtorkning och vägning. Provyteskörden av potatis vägs direkt på fälten i samband med provtagningen.

Bortfall

På 102 (2,2 %) av de år 1992 till grundurvalet i spannmål och slättervall uttagna UE genomfördes ingen undersökning. I 68 fall berodde detta på att gården visat sig vara nedlagd, uppdelad på flera brukare e.d. och i 34 fall på att vederbörande jordbrukare vägrade medverka i undersökningen. Bortfallet i urvalet för matpotatis var 55 UE (2,6 %) och i urvalet för potatis till stärkelse och råsprit 7 UE (2,3 %).

Provyteskörd

Utifrån skördeuppgifter för provtytor och inhämtade arealuppgifter samt i samband med urvalet beräknade uppräknings-tal skattas provyteskörden. För slättervall görs även en korrigering för tillväxten mellan provtagningen och jordbrukarens skörd som dels bygger på tidsdifferensen i dagar mellan provtagningen och brukarens skörd, dels på en tillväxtfaktor per dag (2,4 %), som har fastställts genom tidigare fältundersökningar. Uppgifterna för spannmål omräknas till 15,0 och för slättervall till 16,5 procents vattenhalt.

Brukaren har ingen praktisk möjlighet att ta tillvara hela provyteskörden. Jordbrukaren drabbas alltid av större eller mindre skördeförluster på grund av spill, bärgningsförluster och eventuellt obärgad areal. Storleken på dessa förluster beräknas i specialundersökningar.

Specialundersökningar

Spill i spannmål och potatis

På grund av spill i samband med bärgningen av skörden gör jordbrukaren vissa skördeförluster. Med hjälp av standardtal sker korrigeringar för detta vid resultatberäkningarna. Standard-talen bygger på resultat från tidigare bestämmingar i fält av spillet. Spillet anges i procent av provyteskörden.

Bärgningsförluster för första skörd av slättervall

Korrigeringen för bärgningsförluster i slättervall görs på UE-nivå. Vid beräkningen används tal som bygger på resultat från fältundersökningar under åren 1974–1979. Förlusterna delas upp i dels stubb- och spillförluster, dels omsättningsförluster vid torkningen på fältet. För stubb- och spillförlusterna reduceras skörden med olika tal beroende på bärgningsmetod. Omsättningsförlusterna varierar med fälttorkningstidens längd. Förlusten (i procent) bestäms med funktionen $0,9 + \text{antal dagar} \times 0,4$.

Obärgad areal

För att kunna beräkna den bärgade skördens storlek måste man känna till hur stor del av arealen som blivit obärgad.

Dålig eller förstörd skörd på grund av otjänlig väderlek kan vara orsak till obärgad areal. Provtagarna anger för varje UE

och provtagningsgröda, om någon areal/skörd blivit obärgad/kasserad. För att öka säkerheten i beräkningarna inhämtas uppgifter för alla fält av respektive gröda (inte endast prov-ytefälten).

De UE som uppger att de har obärgad skörd besöks för kontroll och uppmätning av den obärgade arealen.

Återväxt på slåttervall

Återväxten på slåttervall bestäms genom särskild provtagning på de gårdar i grundurvalet som tillvaratar återväxten. Provytor skördas på samma fält som används för bestämningen av första skörden. Om återväxten tas till ensilage, hö eller direktutfodring provtas ytorna någon dag före brukarens skörd på samma sätt som vid första skörden. När återväxten betas måste ytorna skyddas med s.k. betesburar. I Götaland och Svealand provtas ytorna en eller två gånger under betesperioden beroende på hur länge betningen pågår. I Norrland provtas de en gång om fältet betas. Vid sista provtagningen klipps en s.k. tilläggsyta på betad areal för att bestämma hur stor del av återväxten som inte tagits tillvara av djuren.

Återväxten beräknas på samma sätt som provyteskörden. Denna beräkning ger återväxtskörd på utnyttjad areal. För att erhålla återväxten för den totala slåttervallsarealen inhämtas uppgifter om andelen utnyttjas återväxtareal av den totala slåttervallsarealen från samtliga UE i grundurvalet. Procentuell andel utnyttjad återväxtareal bestäms för skördeområden.

Användningsområden

Skördestatistiken från de objektiva skördeuppskattningarna användes t.o.m. 1987 i det av SCB administrerade skördeskadeskyddets ersättningsberäkningar. Skördeuppskattningarna var i första hand dimensionerade för att tillgodose skördeskadeskyddets behov. Behovet av tillförlitlig skördestatistik m.m. för andra ändamål täcktes också inom denna ram. Från och med 1988 har ansvaret för skördeskadeskyddet överförts från staten till en stiftelse inom LRF. De objektiva skördeuppskattningarna minskade fr.o.m. 1989 i omfattning som en följd av omläggningen av skördeskadeskyddet (jfr kapitel 12, Jordbrukets skördeskadeskydd).

Skördestatistiken används huvudsakligen för uppföljning av den jordbrukspolitiska reformen, beräkningar av normskördar, Skördeskadeskyddets beräkningar, ekonomiska kalkyler bl.a. för statliga stödåtgärder, exportplanering, prissättning, rådgivning, forskning och utbildning samt internationell rapportering. En del av statistiken tas fram i form av tidiga prognoser som senare följs upp av preliminära resultat och slutligen definitiva resultat.

Annan publicering

Mer detaljerad information om de objektiva skördeuppskattningarna finns i SCB, Statistiska meddelanden J 12 SM 9205.

Väderleksförhållanden

Stor betydelse för grödans utveckling har väderleken och de klimatiska förutsättningarna. I tabell A redovisas nederbördsmängder, mm per månad, i tabell B solskenstid, timmar

per månad och i tabell C medeltemperatur i Celsiusgrader under 1992 för några av SMHIs meteorologiska stationer i landet.

Tabell A

Nederbörd 1992. Millimeter

Precipitation in 1992. Millimetres

Län	Meteorologisk station	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Hela året
Sthm	Stockholm	18	30	25	79	13	14	131	61	33	68	69	14	554
Östg	Malmslätt	21	22	20	62	4	6	50	41	22	53	50	8	359
Jkpg	Jönköpings flp	43	38	29	103	22	2	34	103	28	81	81	30	593
Kron	Ljungby	59	56	64	76	24	0	63	131	56	94	121	..	773
Kalm	Kalmar	18	38	48	36	4	0	36	103	26	68	59	14	450
Gotl	Visby flp	27	35	50	47	8	3	65	46	41	86	66	18	491
Blek	Karlshamn	22	28	39	45	7	0	40	114	34	70	106	32	536
Kris	Kristianstad-Everöd	25	36	53	28	15	0	39	90	36	62	84	45	508
Malm	Lund	29	34	61	31	11	0	65	108	42	62	123	53	623
Hall	Halmstad	46	62	71	87	28	1	44	111	58	108	116	48	780
Gtbg	Säve ¹	70	52	—	—	—	—	64	163	56	88	138	64	892
Älvs	Borås	127	84	89	121	48	0	72	150	52	98	145	96	1 082
Skbg	Skara	22	35	32	100	13	3	59	73	30	81	58	18	522
Vrml	Karlstad	18	22	32	108	18	7	65	91	41	57	93	23	574
Öreb	Ställiden	15	48	66	118	19	25	83	95	31	61	92	34	684
Vstrn	Västerås-Hässlö	13	31	21	62	15	24	116	94	30	40	79	14	553
Kopp	Mora	4	31	26	121	19	4	72	135	83	32	63	15	604
Gävl	Gävle	3	47	34	77	19	66	91	90	61	160	72	11	730
Vnrl	Härnösand	13	34	25	110	42	28	70	154	97	74	260	32	940
Jmtl	Frösön	14	23	15	65	11	39	114	97	27	19	47	24	496
Vbtn	Umeå flp	37	18	41	72	31	15	68	145	70	103	132	39	771
Nbtn	Arjeplog	50	26	54	63	22	22	93	148	38	24	82	25	649
Nbtn	Luleå flp	75	27	33	22	27	27	70	140	82	23	86	38	615

1) Årsvärdet interpolerat.

Källa: SMHI.

Tabell B

Solskenstid 1992. Timmar

Time of sunshine in 1992. Hours

Meteorologisk station	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Hela året
Kiruna	2	42	125	107	307	354	157	104	57	94	5	0	1 353
Luleå	36	48	91	153	302	408	215	103	75	114	15	0	1 560
Umeå	44	58	88	117	314	409	210	127	104	91	25	2	1 590
Östersund	23	43	91	145	274	306	183	115	161	59	14	12	1 426
Borlänge	57	72	87	131	313	334	237	156	129	53	22	38	1 629
Karlstad	53	75	110	145	332	361	268	161	138	52	33	42	1 772
Stockholm ¹	73	65	91	114	358	345	268	178	137	62	34	32	1 757
Norrköping	68	63	103	127	351	328	260	172	130	63	29	43	1 738
Göteborg ²	61	67	92	117	314	349	246	141	139	99	38	36	1 699
Visby	62	53	107	158	372	367	312	215	143	69	21	36	1 916
Växjö	73	45	81	119	311	354	259	157	135	84	24	34	1 677
Lund ³	61	43	88	123	313	361	275	170	160	82	48	39	1 764

1) Medelvärde Bromma.

2) Medelvärde Torslanda.

3) Medelvärde Svalöv.

Källa: SMHI.

Tabell C

Medeltemperatur 1992. Celsiusgrader

Average temperature in 1992. Centigrades

Län	Meteorologisk station	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Hela året
Sthm	Stockholm	1,3	0,7	2,9	3,5	13,8	18,1	18,0	16,5	12,2	4,3	2,6	1,6	7,9
Östg	Malmslätt	1,1	1,1	3,0	4,1	13,6	17,3	17,3	15,8	11,3	3,6	2,2	0,5	7,5
Jkpg	Jönköpings flp	- 0,1	0,3	1,9	3,2	12,0	15,9	16,1	14,3	10,0	2,4	1,5	- 0,7	6,4
Kron	Ljungby	0,1	1,2	..	4,6	12,7	17,0	17,3	15,2	11,2	3,6	2,8	..	7,3
Kalm	Kalmar	1,2	1,7	2,8	5,0	13,0	17,5	18,2	16,6	12,0	5,1	3,5	0,7	8,1
Gotl	Visby flp	2,1	1,6	2,6	3,7	11,9	16,1	17,4	16,4	12,2	4,8	3,9	2,2	7,9
Blek	Karlshamn	1,3	2,4	3,2	5,4	13,0	17,8	18,2	16,6	12,5	5,2	4,2	1,7	8,4
Kris	Kristianstad-Everöd	1,5	2,6	3,8	6,0	12,5	16,9	18,1	16,8	12,4	5,6	4,2	1,3	8,5
Malm	Lund	2,0	2,8	4,1	6,3	13,8	18,3	18,9	17,4	13,3	6,1	4,7	2,5	9,2
Hall	Halmstad	1,0	2,0	3,7	5,1	13,3	18,2	18,0	16,2	12,5	5,1	3,8	1,9	8,3
Gtbg	Säve¹	2,2	2,6	—	—	—	—	17,5	15,7	12,5	4,6	3,9	2,2	8,4
Älvs	Borås	0,5	1,3	3,0	4,4	12,8	17,5	16,6	14,9	11,2	3,8	2,6	70,7	7,4
Skbg	Skara	0,6	0,8	3,0	4,1	13,6	17,6	17,0	15,1	11,3	3,5	2,0	0,4	7,4
Vmf	Karlstad	1,2	0,4	2,7	3,8	12,9	17,5	16,9	15,0	11,1	3,5	1,8	0,4	7,2
Öreb	Ställdalen	- 0,3	- 1,4	1,0	1,8	12,2	15,7	14,9	13,3	9,1	1,2	- 0,4	- 0,7	5,5
Vstm	Västerås-Hässlö	0,8	0,1	2,7	3,4	13,5	17,3	17,0	15,7	11,2	3,1	1,6	1,0	7,2
Kopp	Mora	- 2,0	- 3,0	1,6	1,7	12,4	16,1	15,2	13,3	9,0	1,0	- 1,1	- 1,5	5,2
Gävl	Gävle	0,8	- 0,4	2,7	2,5	13,0	16,1	16,4	15,1	10,6	2,5	0,5	0,9	6,7
Vnrl	Härnösand	- 0,8	- 1,2	1,3	0,9	10,6	14,5	14,5	13,7	10,2	0,4	- 0,6	- 1,0	5,2
Jmtl	Frösön	- 1,4	- 2,2	- 0,2	- 1,1	9,8	14,1	11,9	11,1	8,5	- 2,0	- 3,5	- 3,1	3,5
Vbtn	Umeå flp	- 3,4	- 1,8	0,1	- 0,8	9,6	14,4	14,0	12,9	9,6	- 1,7	- 3,6	- 1,6	3,9
Nbbtn	Arjeplog	- 6,9	- 6,4	- 3,8	- 4,4	6,1	13,0	11,3	9,5	7,2	- 6,2	- 8,2	- 5,4	0,5
Nbbtn	Luleå flp	- 5,1	- 3,5	- 0,9	- 1,7	9,5	15,6	14,7	12,5	10,1	- 3,5	- 5,3	- 2,5	3,3

1) Årsvärdet interpolerat.

Källa: SMHI.

Tabellernas motsvarighet i årsböckerna 1993, 1992, 1991

Tabell i jordbruksstatistisk årsbok			Tabell i jordbruksstatistisk årsbok			Tabell i jordbruksstatistisk årsbok			Tabell i jordbruksstatistisk årsbok		
1993	1992	1991	1993	1992	1991	1993	1992	1991	1993	1992	1991
2.1	2.1	2.1	6.1	6.1	6.1	9.2	9.2	9.2	11.2	11.2	11.2
2.2	2.2	2.2	6.2	6.2	6.10	9.4	9.4	9.4	11.3	11.3	11.3
2.3	2.3	2.3	6.3	6.3	6.3	9.5	9.5	9.5	11.5	11.5	11.5
2.4	2.4	2.4	6.4	6.4	6.4	9.7	9.7	9.7	11.7	11.7	11.7
2.5	2.5	2.5	6.5	6.5	6.5	9.8	9.8	9.8	11.8	11.8	11.8
2.8	2.7	2.7	6.6	6.6	6.6	9.10	9.10	9.10	11.9	11.9	11.9
2.9	2.8	2.8	6.7	6.7	6.7	9.11	9.11	9.11	11.10	11.10	11.10
2.10	2.9	2.9	6.8	6.9	6.9	9.12	9.12	9.12	11.11	11.11	11.11
2.11	2.10	2.10	6.10	6.10	6.11	9.13	9.13	9.13	11.12	11.12	11.12
2.12	2.11	2.11	6.11	6.11	6.12	9.14	9.14	9.14	11.14	11.14	11.14
2.13	2.12	2.12	6.13	6.13	6.14	9.15	9.15	9.15	11.15	11.15	11.15
2.14	2.13	2.13				9.16	9.16	9.16	11.17	11.17	11.17
2.15	2.14	2.14				9.17	9.17	9.17	11.19	11.19	11.19
2.17	2.16	2.16	7.3	7.3	7.3	9.18	9.18	9.18	11.20	11.20	11.20
2.19	2.18	2.18	7.5	7.5	7.4	9.20	9.20	9.20	11.21	11.21	11.21
2.20	2.19	2.19	7.6	7.6	—	9.21	9.21	9.21	11.22	11.22	11.22
2.21	2.20	2.20	7.7	7.7	7.6	9.22	9.22	9.22			
2.22	2.21	2.21	7.8	7.8	7.7	9.24	9.24	9.24	12.1	—	—
			7.9	7.9	7.8	9.25	9.25	9.25	12.2	—	—
3.1	3.1	3.1	7.10	7.10	7.9	9.26	9.26	9.26	12.3	12.1	12.1
3.3	3.3	3.3	7.12	7.12	7.11	9.27	9.27	9.27	12.4	12.2	12.2
3.4	3.4	3.4	7.13	7.13	7.12	9.28	9.28	9.28	12.5	—	—
3.5	3.5	3.5	7.14	7.14	7.13	9.30	9.30	9.30	12.6	12.3	12.3
3.6	3.6	3.6	7.15	7.15	7.14	9.31	9.31	9.31	12.7	12.4	12.4
3.7	3.7	3.7	7.16	7.16	7.15	9.32	9.32	9.32	12.8	12.5	12.5
3.10	3.10	3.9	7.17	7.17	7.16	9.33	9.33	9.33	12.9	12.6	12.6
3.11	3.11	3.10	7.19	7.19	7.18	9.35	9.35	9.35	12.10	12.7	12.7
3.13	3.13	3.12	7.20	7.20	7.19	9.36	9.37	9.37	12.11	12.8	12.8
3.14	3.14	3.13	7.21	7.21	7.20	9.37	9.38	9.38	12.12	12.10	12.10
3.17	3.17	3.16	7.24	7.24	7.23	9.38	—	—	12.13	12.11	12.11
3.19	3.19	3.18	7.25	7.25	7.24	9.40	—	—	12.14	12.12	12.12
3.21	3.21	3.19	7.27	7.27	7.26	9.41	9.39	9.39			
3.22	3.22	3.20	7.28	7.28	7.27	9.42	9.41	9.41	13.1	13.1	13.1
			7.29	7.30	7.29	9.43	9.42	9.42	13.2	13.2	13.2
4.1	4.1	4.1	7.30	7.31	7.30	9.44	9.43	9.43	13.3	13.3	13.3
4.2	4.2	4.2	7.32	7.33	7.32	9.45	9.44	9.44			

Summary

Introductory notes

The objective of the Yearbook of Agricultural Statistics is to compile a manageable portion of the available statistics relating to agriculture.

Scope

The main part of the yearbook covers agriculture – though there are also sections on horticulture, reindeer keeping, fur farming and apiculture. Moreover, some tables on forestry referring to holdings of more than 2 hectares of arable land are included.

For detailed information on forestry, consult the Statistical Yearbook of Forestry, issued by the National Board of Forestry.

Regional statistics

In many tables, the results are presented by Swedish counties and by production areas (a map of these can be found in Appendix 2).

Units of measurement

The units used in this book can be converted to imperial units as follows:

1 millimetre (mm)	=	0.03937 inch
1 centimetre (cm)	=	0.3937 inch
1 sq. metre (m ²)	=	10.76 sq. feet
1 hectare (ha)	=	2.471 acres
1 litre (l)	=	1.760 pints
1 hectolitre (hl)	=	2.750 bushels
1 cubic metre (m ³)	=	3.437 quarters
1 gram (g)	=	0.5644 dram
1 kilogram (kg)	=	2.205 lb
1 metric ton	=	0.9842 (long) ton
1 gr/kg	=	0.1 per cent
1 kg/ha	=	0.007966 cwt./acre
1 kWh/ha	=	0.4047 kWh/acre
1 Megacal/kg	=	453 000 calories/lb.

Arrangements for English readers

In the beginning of the book, there is a Table of Contents in English.

The headings of all tables are translated into English. After the summary in English, there is a Swedish-English list of terms with translations of most words or expressions found in the headings and left-hand columns of the tables.

In most cases the data published in the Yearbook of Agricultural Statistics 1993 refer to the year 1992 or the production year 1991/92. Estimates pertaining to the whole country are also frequently given for the four prior years.

In the following you will find a summary in English with brief descriptions of the different surveys and with references to the tables.

1 1992 from an agricultural point of view

In 1992 the weather was mild in the beginning of the year and during the winter. In April cold air spread to most parts of Sweden resulting in more precipitation than normally. The summer was characterized by warm weather with temperatures above average, which lead to considerable grain damages and forest fires in the southern parts of the country. The temperature in October was lower than normally and the weather at the end of December was fairly mild.

The total yield of hay decreased with 13 % compared to the standard yield for the previous five years.

The average yield per hectare for grains shows the following diversions from the standard yield:

Winter wheat –7 % , Spring wheat –29 % , Rye –5 % ,
Barley –27 % and Oats –40 %

The total yield of grain was 32 % below the average of the last five years.

In 1990, the government decided on a new series of measures for food planning. This involves great changes for Swedish agriculture, which will also be affected by changes in taxation. During 1992 no changes were made in the original food planning strategy although the European Community (EC) membership issue created a debate.

The GATT discussions in April 1989 led to changes in agriculture subsidies. Laws regarding environment and livestock have been passed and will gradually affect the conditions of agriculture. The GATT discussions continued during 1992 but did not lead to any final agreement.

In 1991, Sweden has asked for membership in the EC and in 1992 it has been investigated how Sweden would fit in as a member of the EC.

2 Structure of the enterprises

Since 1968, SCB has had the responsibility for an annual registration of enterprises (holdings) in agriculture and forestry.

The farm register includes the following types of enterprises:

- enterprises with at least 2 hectares of arable land
- enterprises with less than 2 hectares of arable land (including enterprises without arable land) which include real estate assessed as agricultural real estate
- enterprises with large stocks of livestock
- enterprises with horticultural production of a certain size.

Data from enterprises of types a), c), and d) are collected from the holders by mail each year, while data from enterprises of type b) are collected only for certain years.

During 1968–1992 there has been an annual data collection for the farm register of items relating to name, address, telephone number, personal identification number of the holder, real estates included in the enterprise and their respective areas of arable land and forest, owner of leased property,

tenant of leased land, the acreages under various crops and the number of livestock of different species. A number of other data are collected at intervals.

Prior to the establishment of the farm register the corresponding land data were obtained in the agricultural censuses, which were performed by SCB every fifth year.

Some data on the number of owned and leased holdings and on the number of holdings and the area of arable land in different size groups are given in Tables 2.2–2.5. In Tables 2.7 and 2.8, information can be found on the number of holdings and the area of arable land in different size groups distributed by category of holder.

Some data on the number of holdings and the area of forest land in different size groups of forest land for holdings with more than 2 hectares of arable land are given in Tables 2.9 and 2.10.

The total area of forest land in Sweden distributed by different size groups of arable land and forest land and by different categories of holders in 1988 is given in Tables 2.11 and 2.12.

Information on number of holdings by type of farming and labour required are shown in Tables 2.13–2.18.

Information on changes in the holdings between 1990 and 1991 and the reasons for these changes has been compiled in Tables 2.19–2.21.

3 Labour Force

The general censuses of population and housing conducted by SCB include information about agricultural conditions. They give statistics, for instance, on the distribution of the population in rural and urban areas. In connection with the Population and Housing Census in 1985, new statistics on regional employment were started. These statistics are based on administrative data and will be published yearly. Some data on the size of the economically active population in agriculture and related fields are given in Tables 3.3–3.5.

SCB also conducts monthly labour force sample surveys. The number of persons economically active in agriculture etc. as indicated by these surveys is shown in Table 3.6.

The farm register provides data on the age distribution of holders and the number of holders and employees in agriculture. See Table 3.10.

Some data about the number of employees and working hours in agriculture from the agricultural labour force survey are given in Tables 3.7, 3.11, 3.13 and 3.14.

Some information on full-time and part-time holdings and on holders and spouses with work outside the farm is found in Tables 3.17 and 3.19.

Information about the number of occupational accidents in crop and livestock farming is presented in Tables 3.21 and 3.22.

4 Land. Real estate

Areas of different types of land are given in Tables 4.1 and 4.2. In conjunction with the 1988 Agricultural Census, a special study was performed on utilization of permanent pasture. See Tables 4.4 and 4.5. In connection with the objective crop yield survey in 1987, a study was made of the soil conditions in surveyed areas of arable land. See Table 4.6.

Statistics on the assessed value of agricultural real estate are compiled and published each year by SCB. See Tables 4.7 and 4.8.

Special statistics on the prices of agricultural real estate emerge from a long-term study made by SCB. This study, based on annual surveys, covers representative purchases and purchases by relatives. See Tables 4.10–4.12.

5 Buildings, plants and machinery

The number of assessed units and their building value is given in Table 5.1.

Data on new and extended buildings in agriculture were until 1990 annually reported to SCB. See Tables 5.2–5.8.

The farm register in 1988 included some information on silos and other plants in agriculture. The main results are shown in Table 5.9.

Information on cisterns for diesel oil and fuel oil in 1989 (number and total capacity) is given in Table 5.10.

Data on installations in new and extended cowsheds were until 1990 annually reported to SCB. See Table 5.11.

Data on irrigation systems according to a survey carried out by SCB in 1985 are shown in Tables 5.12 and 5.14.

Data on areas pipe-drained in 1982 and earlier are shown in Tables 5.15–5.17.

Information on the number of tractors and combines according to a data submitted for the farm register in 1986 can be found in Table 5.19.

Table 5.20 shows some data from a special survey on agricultural tools and machinery in 1988.

Current statistics on purchases of machinery, tools etc. in agriculture are obtained from surveys made by the Swedish Board of Agriculture. See Table 5.22.

6 Requisites

Under current regulations, seed for marketing is controlled by the Swedish State Seed Testing Institute. Statistics on government sealing are reported annually by the respective seed control establishment. See Table 6.1.

Areas sown with disinfected seed in 1989/90 are given in Table 6.2.

Data on sales of different lime products are given in Tables 6.3 and 6.4.

Information on the consumption of fertilizers based on figures supplied by manufacturers and importers is reported by the Swedish Board of Agriculture and the SCB. See Table 6.5 and 6.6.

The Swedish Board of Agriculture makes an annual survey on the purchases of pesticides in agriculture and horticulture. Data in this survey are supplied by manufacturers and importers. See Table 6.7.

Table 6.8 gives some data from a special survey on the use of pesticides in agriculture in 1990/91.

Information on the consumption of feeding stuffs is annually compiled by the Swedish Board of Agriculture on the basis of figures collected directly from manufacturers and importers. See Tables 6.10 and 6.11.

Data on the consumption of motor fuel and fuel oil based on a sample survey are shown in Table 6.13.

7 Crop farming

Since 1968, information on *the use of arable land and on the number of holdings with different crops* is obtained from the farm register. See Tables 7.3, 7.7–7.9, 7.12, 7.15 and 7.17.

In connection with the objective crop yield surveys, studies have been made about *autumn-sown areas* (Tables 7.5, 7.6 and 7.10), *the age distribution of ley* (Table 7.13), *the methods of harvesting ley* (Table 7.14), and *the distribution of the areas of potatoes by size of cultivations* (Table 7.16). Information about *the distribution of the areas of grain and potatoes by different varieties* is presented in Tables 7.19–7.21.

Quantitative information on the yield per hectare is mainly obtained from *the objective crop yield surveys*. The surveys are comprised of a main survey and a series of special surveys. The latter ones give information on actual yield and harvesting losses etc. The surveys cover a sample of holdings with more than 5 hectares of arable land. See Tables 7.24, 7.25, 7.27, 7.29 and 7.34.

In connection with these surveys, special studies have also been made concerning *the yield from areas with different sowing dates* (Table 7.28), *the yield from ley of different ages* (Table 7.30) and *the yield of potatoes from cultivations of different sizes* (Table 7.39).

SCB makes annual estimates of *the total yield of grain, ley and potatoes* on the basis of the objective crop yield surveys (Tables 7.40, 7.41, 7.45 and 7.46). Data on *the total yield of oleiferous plants and sugar beets* are supplied by the Swedish Board of Agriculture, The Oleiferous Plants Office and the Swedish Sugar Co. Ltd. See Tables 7.43 and 7.46.

Some information on *the quality of different vegetable products* is displayed in Tables 7.33, 7.35 and 7.36.

Information on *the dates for sowing and harvesting* and on *the average growing time* is obtained from a special survey in connection with the objective crop yield surveys. See Tables 7.47–7.49.

8 Horticultural cultivation

All enterprises with *horticultural production* are entered in the farm register. Some data from this register are found in Tables 8.1 and 8.2.

In 1991 a horticultural census was performed in Sweden. Some results on *the cultivation of different kinds of horticultural plants* are presented in Tables 8.4 and 8.6. Information on *cultivation in greenhouses and frames* is given in Tables 8.7 and 8.10.

9 Livestock

Since 1968 the annual statistics on livestock in agriculture are based on the farm register. Data from this register on *the number of domestic animals* and data on *the number of holdings with livestock* are given in Tables 9.2–9.12 (cattle), 9.24–9.28 (sheep), 9.33–9.41 (pigs), 9.47–9.54 (fowls), 9.55 (goats) and 9.56 (horses).

Results from *the official control activities of animal breeding*, which are conducted out under the supervision of the Swedish Board of Agriculture, are shown in Tables 9.13–9.20 (cattle), 9.30–9.31 (sheep), and 9.42–9.44 (pigs).

The Swedish Board of Agriculture also estimates *the incidence of different animal diseases*. See Tables 9.21 and 9.47.

Certain figures from SCB's statistics on *the number of serviceable boars and covered sows* are given in Table 9.45.

Some results concerning *the number of inspected carcasses and the total number of slaughtered animals and their weight* are presented in Tables 9.22 (cattle), 9.32 (sheep) and 9.46 (pigs).

10 Processing, trade and consumption

Balance sheets of grain resources, potato resources and crude fat resources are supplied by the Swedish Board of Agriculture. See Tables 10.1, 10.2 and 10.4.

Data on *the production of meat, dairy products, milk powder and eggs* are supplied by the Swedish Board of Agriculture. See Tables 10.5, 10.6 and 10.9.

Information on *the number of milk suppliers, the quantity of delivered milk, the uses of dairy milk etc.* is found in the detailed statistics on dairy operations published by the Swedish Dairies' Association. See Tables 10.7 and 10.8.

Information on *the consumption of food, beverages and tobacco* is obtained through calculations made by the Swedish Board of Agriculture. These calculations are based on data from official manufacturing and foreign trade statistics. See Tables 10.10 and 10.11.

The energy supply by different agricultural and food products as computed by the Swedish Board of Agriculture is shown in Table 10.12.

On the basis of the official foreign trade statistics, the Swedish Board of Agriculture makes an annual statement on *the foreign trade in agricultural products and foodstuffs*. See Tables 10.13–10.15.

11 Economics

SCB produces *national accounts statistics*. Some results regarding the agricultural sector and the gross domestic product are given in Tables 11.1 and 11.2.

The Joint Council for Agriculture Economics annually computes *the total income and expenditures of the agricultural sector*. See Tables 11.3 and 11.5.

A special survey of *the cash income, expenditures and net receipts of holders* is made each year by SCB on the basis of the income tax returns from a sample of approx. 6 000 holders. In order to illustrate receipts, costs and profitability in Swedish agriculture, SCB makes an annual *farm economics survey*. This study is based on the account books of approx. 750 farms. Results from these two surveys are presented in Tables 11.7–11.10 and 11.15–11.17.

The Swedish Board of Agriculture reports on *the prices of tractors, fuel, fertilizers and vegetable and animal products*. See Table 11.11.

The development of prices and costs of agricultural products and requisites is reflected in the monthly calculations by the Swedish Board of Agriculture of *cost price, producer price, price regulation price, food industry price, consumer price and world market price indices*. See Tables 11.12 and 11.14.

Some results from a special survey of *farmers' total assets and liabilities* are presented in Tables 11.19–11.22.

12 Subsidies, insurance

The amount of conversion grant, grant for afforestation and foundation of wet lands and area-based income support are presented for different categories of farms in tables 12.1 and 12.2

The Swedish Board of Agriculture reports data on *price subsidies*. See Tables 12.3–12.4.

Current statistics on *public expenditures for rationalization measures etc.* are published by the Swedish Board of Agriculture. It also makes decisions about public measures to promote agricultural rationalization. See Tables 12.6–12.10.

There was a special *crop insurance system* in 1961–1987 for all farmers in Sweden with 2 hectares or more of tilled arable land. The main authority was the Swedish Board of Agriculture, but the compensations were computed by SCB.

In 1988, a new crop insurance system started for farmers with more than 5 hectares tilled arable land. The main authority is the Federation of Swedish Farmers. In Table 12.11 information can be found on the results of *the compensation calculations for the yield in 1992*.

Statistics on *livestock insurance* are compiled by the Swedish Private Insurance Supervisory Service. See Table 12.14.

13 Agricultural training

Statistics on *the number of students* in agricultural courses as well as related courses in the integrated upper secondary school and at the Agricultural University are compiled by SCB. See Tables 13.1 and 13.2.

The number of instruction-hours in the training supervised by the Swedish Board of Agriculture is shown in Table 13.3.

14 Farmers' co-operative associations

Information on *membership and trade turnover in the co-operative associations* is provided by the Federation of Swedish Farmers, which is the central body for the Swedish agricultural co-operative associations and their various branch organizations. See Tables 14.1 and 14.2.

15 International statistics

Information on *the agricultural sector in different countries* is obtained from the statistics published annually by the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). These statistics include information on areas of different types of land, use of arable land, yield, livestock, consumption of fertilizers, the number of persons economically active in agriculture and the number of tractors. See Tables 15.1–15.7.

Appendix 1

Organization of the agricultural statistics

Most of the data presented in this yearbook are based on surveys carried out at regular intervals by various agencies, the most important ones being Statistics Sweden (SCB) and the Swedish Board of Agriculture.

SCB processes the data in the Yearbook on the structure of holdings, real estates, plants, machinery, labour manpower, crop farming, number of livestock and holders' cash income and expenditures etc. The Swedish Board of Agriculture compiles the statistics on prices, index numbers, refinement of agricultural products, food consumption, foreign trade, purchases of machinery, tools and pesticides, government

rationalization measures and testing and control of livestock.

Appendix 2

Geographical divisions

In the Swedish agricultural statistics, information is presented by administrative areas and by areas defined in accordance with natural farming conditions. For the current surveys, data are usually given for counties and larger areas, although the register of enterprises in agriculture and forestry (also called the farm register) provides information by individual parishes, municipalities, etc.

The majority of the counties, on the basis of different climatic conditions, the quality of the soil etc. have been divided into "natural farming areas". These areas can be combined into "production areas" and "major regions". See further Appendix 2 where a map of Sweden can be found. For the objective crop yield surveys, the country is divided into 106 "yield survey districts", which have been made as homogeneous as possible with regard to annual yield outcome. This division is also used in the crop insurance system.

Appendix 3

The Farm Register

The Swedish Farm Register (LBR) contains records on agricultural and forestry enterprises in Sweden and was set up in 1968. The original objectives of the LBR were to achieve a continuous recording of all holdings and their production resources and to provide a basis for statistics.

The data collection varies from one year to the other, both in respect to the enterprises which are to report data and in respect to the data reported. Each year, data collection covers holdings with more than two hectares of arable land and holdings with large stocks of animals. Horticultural enterprises are included in the data collection two years out of three.

The LBR is used for producing statistics and for several administrative purposes. It is also used as a sampling frame for various surveys.

Appendix 4

The objective crop-yield surveys

The main intention of the objective crop-yield surveys is to determine the size of the harvested yield. The method is called "objective" because the figures obtained are based on measurements and weighing of samples which are taken using statistical sampling methods.

The present crop-yield surveys comprise investigations of winter wheat, winter rye, spring wheat, barley, oats, mowing leys (hay or silage), table potatoes and potatoes for starch and alcohol (processing potatoes). Yield levels are mainly determined by field-enumerators measuring-out and harvesting sample plots on the farms and fields taken for the surveys.

In addition, the field-enumerator collects data on the use of arable land, dates of sowing and harvesting, varieties, harvesting methods, etc., by means of interviews with the farmers.

Appendix 5

Meteorological situation

Data on *precipitation, hours of sunshine and average temperatures* are supplied by the Swedish Meteorological and Hydrological Institute. See tables A–C.

Swedish-English vocabulary

Letters Åå, Ää and Öö at the end of list
The English translations are not always word by word

A

Administrativa områden	Administrative areas
Affärsbank	Commercial bank
Agronom	Agronomist; M. Sc. in Agriculture
Aktiebolag	Limited company
Aktuell	Current; present
Alkoholhaltiga drycker	Alcoholic beverages
Allmän	General; common
Allmänning	Common land
Alsikeklöverfrö	Alsikeclover seed
Andel	Proportion; share
Andra	Other
Andra kombinationer	Other combinations
Andra orsaker	Other reasons
Animalier	Animal products
Animalisk	Animal
Anläggning	Plant; works
Anläggningsstöd	Grant for afforestation and foundation of wetlands
Anmälan	Application
Annan djurskötsel	Other kind of animal husbandry
Annan sallat	Other kind of lettuce
Annat material	Other material
Ansluten till	Connected with; associated with
Anställd	Employee
Antal	Number
Använd i hushållet	Used in the household
Använd till utfodring	Used for feeding
Användning	Use
Arbete	Worker; labourer
Arbete	Work
Arbetsbehov	Labour requirement
Arbetsinsats	Labour contribution
Arbetskostnad	Labour costs
Arbetskraft	Labour force
Arbetslös	Unemployed
Arbetslöshet	Unemployment
Arbetslöshetsfrekvens	Frequency of unemployment
Arbetsolycksfall	Occupational accident
Arbetsområde	Type of work
Arbetsstillfälle	Job opportunity
Arbetsstimmar	Working hours
Arbetsvolym	Amount of labour
Areal	Area; acreage
Arealstöd	Acreage support
Arendator	Tenant
Arrende	Tenancy
Arrenderad	Held on lease
Aska	Ashes
Automatisk utgödsling	Automatic disposal of manure
Avbyterverksamhet	Replacer system
Avdikningslån	Loans for drainage
Avdrag	Deduction
Avdragbar utgift	Decuctable
Avelssvin	Breeding pig
Avgångna	Departed
Avgångsvederlag	Severance pay

Avkastning
Avreglerad (marknad)
Avräkningsprisindex
Avse
Avsevärd
Avskrivning
Avvänja

B

Bagge	Ram
Bakverk	Pastry
Balansändring	Change in balance
Baljväxt	Leguminous plant
Bambidrag	Child allowances
Bearbetning	Processing
Bebyggd	Built up
Bebyggelseförhållande	Settlement condition
Befolkning	Population
Bekämpningsmedel	Pesticides
Belopp	Amount
Ben	Leg
Bensin	Petrol
Beredd fisk	Processed fish
Beräknad	Calculated; estimated
Besiktigad	Inspected
Besädd areal	Area sown
Besättning	Stock; herd
Besättningsstorlek	Size of stock
Betat utsäde	Treated seed
Bete	Pasture
Betesmark	Grazing land
Betesvall	Pasture
Betong	Concrete
Betäckta (suggor)	Covered (sows)
Bevattnad areal	Irrigated area
Bevattning	Irrigation
Bevattningsanläggning	Irrigation plant
Bevattningsmaskin	Irrigator
Bibliografi	Bibliography
Bidrag till	Contribution to
Binäring	Subsidiary enterprise
Biodling	Apiculture
Biodynamisk odling	Biodynamic farming
Biologisk	Biological
Bisamhälle	Bee colony
Blandad	Mixed
Blandning	Mixture
Blandsäd	Mixed grain
Blast	Tops of root crops
Blomkål	Cauliflower
Blommor	Flowers
Bogserad	Towed
Bokföringsuppgifter	Accounts
Bomullsfrökakor	Cotton cakes
Bortfall	Non-response
Boskapsskötsel	Stock-raising

Yield
Deregulated (market)
Producer price index
Concern; refer to
Considerable
Depreciation
Wean

Bostad
Bostadshus
Bostadsbyggnadsvärde
Bostadsändamål
Botteninteckning
Brukare
Brukningsform
Bruttointäkt
Bruttonationalprodukt
Bröd och spannmålsprodukter
Brödsäd
Budgetår
Buffel
Byggnad
Byggnadsarbete
Byggnadskostnadsindex
Byggnadsverksamhet
Byggnadsvärde
Byggnadsändamål
Bänkgård
Bär
Bärbuske
Bärgad (skörd)
Bärgningsmetod
Bönor

C

Charkuterivaror
Chinchilla
Choklad- och konfektyrvaror
Cirka
Cistern

D

Dagar
Dags/dagarskurser
Dagsverke
Definitiva uppgifter
Deklaration
Del av
Deltidslantbruk
Delvis (ägd)
Dieselbrännolja
Dikning
Direktförsäld och hemma-
förbrukad mjölk
Diverse
Djupfryst
Djur
Djurbidrag
Djurplatser
Djursjukdomar
Djurskötare
Djurskötsel
Djurslag
Djurstallar
Dragbil
Driftsgren
Driftsinriktning
Driftsledning
Driftslån
Driftsoverskott
Drivmedel
Driv- och smörjmedel

Dvs.
Därav
Däröver
Död
Dödfödd
Dödsbo

Dwelling
Dwelling house
House building value
Habitational purpose
First mortgage
Holder; farmer
Type of holding
Gross revenue (income)
Gross domestic product
Bread and products of grain
Bread grain
Financial year (July-June)
Buffalo
Building
Building work
Building cost index
Construction activity
Value of buildings
Purpose of building
Frame; hotbed
Berries
Berry-bush
Actual (yield)
Method of harvesting
Beans

Cured meat and provision
Chinchilla
Sweets
About
Cistern

Days
Length of courses in days
Day's work
Definite results
Declaration for income tax purposes
Part of
Part-time holding
Partly (owned)
Diesel fuel
Ditching
Milk sold outside dairies and
consumed on farms
Other; miscellaneous
Frozen products
Animal
Headage support
Animal places
Animal diseases
Cattlemen
Work with cattle
Type of animal
Building for livestock
Truck tractor
Line of production
Type of farming
Work management
Loans for operating costs
Operating surplus
Motor fuel
(Consumption of) motor fuel and
lubricants
That is; i.e.
Of which
More
Dead
Stillborn
Estate of a deceased person

E

Effekt
Eftergymnasial utbildning
Efterlikvid
Egenavgifter

Egentlig
Egentliga jordbruksprodukter
Eget
Egnahemslån

Ej
Ej angiven kroppsdel
Ej angivet
Ekonomibyggnad
Ekonomibyggnadsvärde
Ekonomisk
Eldningsolja
Elev
Elevtimmar
Energibehov
Energislog
Enhet
Enkelt bolag
Enkla
Enligt
Ensamsköttare
Ensilageväxter
Ensiling
Enskild
Entreprenadverksamhet
Ersättning; ersättningsbelopp
Ersättning för uteblivna pris-
höjningar
Ersättningsberäkningar
Ersättningsberättigade företag

Examinerad

Capacity; power; effect
Third level education
Final price adjustment
The holder's duties for social
insurance
Real; actual
Real agricultural products
Own
Loans granted to persons building
their own homes
Not
Unspecified part of the body
Not reported
Farm building
Farm building value
Economic
Heating oil
Trainees; pupils
Learning-hours
Energy demand
Energy forest
Unit
Partnership
Simple
According to
Sole cattleman
Plants for silage
Ensiling
Private
Contract work
Compensation
Compensation for failed price rises

Compensation calculations
Number of holdings entitled to
compensation
Examined

F

Fabrikspotatis
Faktorinsats
Faktorpris
Falltal
Familjemedlem
Fast anställd
Fasta priser
Fastgödsel
Fastighet
Fastighetsinnehav
Fastighetslängd
Fastighetsreglering
Fastighetstaxering
Fett
Fetthalt
Fettråvaror
Fettvaror
Fillead fisk
Fisk
Fiske
Fiskmjöl
Fjäderfä
Fjäderfäkött
Flytgödsel ute
Fläsk
Foderblandning
Foderenhet
Foderfosfat
Fodermedel
Foderrotfrukter
Fodersäd
Fodersädesbalm
Fodertillskott

Potatoes for processing
Factor income
Factor price
Falling number
Member of the family
Permanently employed
Constant prices
Solid manure
Real estate
Possession of real estates
Tax register of real estates
Real allotment
Assessment of real estate
Fat
Fat content
Crude fat
Fat
Filletted fish
Fish
Fishing
Fish meal
Poultry
Poultry meat
Liquid manure
Pork
Feed mixture
Feed unit
Fodder phosphate
Feedstuffs; feeds
Forage root crop
Coarse grain
Coarse grain straw
Additional fodder

Fodertran och foderfett	Fodder-train-oil and fodder fat
Fodervärde	Feed value
Foderväxt	Forage plant
Foderärter	Fodder peas
Folkmängd	Population
Folk- och bostadsräkning	Census of population and housing
Fosfor	Phosphorus
Fotogen	Paraffine oil; kerosine
Frakter	Freights
Framskrivning	Projection
Fri kost	Board free
Frilandsareal	Area for cultivation on open ground
Frilandsodling	Out door cultivation
Frivillig	Voluntary
Frukt	Fruit
Frukträd	Fruit tree
Frånvarande	Absent from work
Frånvaro	Absence
Frånvarofrekvens	Frequency of absence
Frö	Seed
Fröslag	Kind of seed
Frövall	Seed ley
Fysisk person	Natural person
Får	Sheep
Fårkontroll	Sheep breeding control
Fältodlade köksväxter	Field grown vegetables
Färskt och djupfryst	Fresh and frozen
Född	Born
Föl	Foal
Förbrukning	Use; consumption; application
Fördelad	Distributed
Fördelning	Distribution
Före	Before
Förening	Society; association
Föreningsbank	Co-operative bank
Företag	Holding; enterprise
Företagare	Holder
Företagarvinst	Net profit
Förlossning	Delivery
Förlust	Loss
Förmalning	Milling
Förmän i djurstall	Head cow men
Förmögenhet	Property
Förnödenheter	Requisites
Föräntning	Net return (on capital)
Församling	Parish
Första	First
Försäld	Sold
Försäkrad	Insured
Försäkringsbestånd	Stock of insurances
Försäkringsbolag	Insurance company
Försäljning	Sale
Försörjningsbalans	Balance sheet of resources
Förtjänst	Profit; earning
Förvärv	Purchase
Förvärvsarbete (befolkning)	Economically active (population)
Förvärvskälla	Source of income
Förvärvsändamål	Acquisitional purpose
Förädlings- och handels- marginaler	Profits from processing and trading
Förädlingsvärde	Value added
Förändringar i djurkapitalet	Changes in livestock capital

G

Galt	Boar
Genomsnittlig	Average
Get	Goat
Glass	Ice cream
Glesbygd	Sparsely populated area
Godkänd	Approved
Grillkyckling	Grill chicken
Gropsilo	Shallow pit silo
Grovfoder	Coarse fodder
Grundutbildning	Basic education
Grundvatten	Subsoil water
Grus	Gravel

Gryn	Hulled grain
Grädde	Cream
Gräddfil	Culture cream
Gräs	Grass
Gräsbärande	Grass-grown
Gröda	Crop
Grödgrupp	Crop group
Grönfoder	Green fodder
Grödfrekvens	Frequency of certain crops
Gurka	Cucumber; gherkin
Gylta	Gilt
Gymnasieskola	Integrated upper secondary school
Gödkalv	Fattened calf
Gödsel	Fertilizer; manure
Götalands mellanbygder	Central districts in Götaland
Götalands norra slättbygder	Plain district in northern Götaland
Götalands skogsbygder	Forest districts in Götaland
Götalands södra slättbygder	Plain districts in southern Götaland

H

Hagelskadeförsäkring	Hail insurance
Hallon	Raspberries
Halm	Straw
Halmskörd	Yield of straw
Handelsgödsel	Fertilizer
Handelskvarn	Commercial mill
Handupptagning	Lifting by hand
Havre	Oats
Hektar	Hectare
Hektarskörd	Yield per hectare
Hektoliter	Hectolitre
Hela riket	Whole of Sweden
Helautomatisk upptagare	Automatic lifter
Helträda	Bare fallow
Hemslakt	Home slaughter
Hirs	Millet
Hjärnskada	Brain injury
Honung	Honey
Hortonom	Horticulturist
Husdjur	Livestock
Husdjursförsäkring	Livestock insurance
Husdjurskötsel	Animal husbandry
Hushåll	Household
Hushållsmargarin	Household margarine
Huvudområde	Main area
Hypoteksförening	Mortgage society
Hyra	Rent
Hårdost	Cheese
Hässjning	Putting on frame for drying
Hästar	Horses
Hästkraft	Horse-power
Hö	Hay
Höghus	Two-storey house
Högre inteckning	Higher mortgage
Högskolor	University-level colleges
Högst	At most
Hömjöl	Flour of hay
Höns	Fowls
Höstkorn	Winter barley
Höstoljväxter	Autumn-sown oleiferous plants
Höstraps	Winter rape
Hösttrybs	Winter turnip rap
Höstråg	Winter rye
Höststräsäd	Autumn-sown cereals
Höstsådd	Autumn sown
Höstsäd	Winter grain
Hösttermin	Autumn term
Höstvete	Winter wheat
Hötork	Grass drier

I

Ice	Not
Import	Imports
Indelning	Division

Indirekt skatt	Indirect tax	Kapitalkostnad	Cost of capital
Industrieförbrukning för tekniska ändamål	Consumption by industries for technical purposes	Kasserad	Rejected
Införslavgifter	Import fees	Kastanjer	Chestnuts
Inhemsk	Domestic	Kasthjulsmaskin	Potato spinner
Inklusive	Including	Kategori	Category
Inkommen	Received	Kemiskt	Chemically
Inkomst	Income	Kex	Biscuits
Inomstklass	Size of income; income-bracket	Kli	Bran
Inkomststöd	Area-based income support	Kläckt	Hatched
Inkomstår	Income ear	Knäckebröd	Crisp bread
Inköp	Purchase	Knölar	Tubers
Inre	Internal	Kokoskakor	Coconut-cakes
Inräknad	Included	Kokärter	Field peas for cooking
Insektangrepp	Attack by insects	Kollektiva avgifter	Social taxes
Insektsmedel	Insecticides	Kollektivavtal	Collective agreement
Insjö	Lake	Kolsyrade läskedrycker och mineralvatten	Carbonated beverages and mineral waters
Insåningsgröda	Nurse crop	Kommun	Municipality; commune
Inte	Not	Kommunalt anställda	Local governmental employment
Inteckning	Mortgage	Komplement	Supplement
Intäkter	Receipts; income; return	Koncentrat	Concentrate
Invallning	Building an embankment	Kondensmjölk	Condensed milk
Inventarier (levande)	Farm equipment	Konditorivaror	Sweets and pastries
Inventarier (döda)	Livestock	Konfektyrvaror	Sweets
Inventering	Survey	Konserv	Preserved food; tinned food
Investerings	Investment	Konsumentprisindex	Consumer price index
Invånare	Inhabitant	Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel	Consumer price index; food from price regulated agricultural products
Invägd mjölk	Weight of delivered milk	Konsumtion	Consumption
Isbergssallat	Iceberg lettuce	Konsumtionsgrädde	Cream
		Konsumtionsmjölk	Fluid milk
J		Kontant	Cash
Jakt och viltvård	Hunting and wild-life preservation	Kontroll	Control
JAS	The data base used for administration of areabased support called, JAS	Kontrollverksamhet	Official control activity
Jordbearbetning	Tillage	Kopra	Copra
Jordbearbetningsredskap	Implements for tillage	Kor	Cows
Jordbruk	Agriculture; farming	Körn	Barley
Jordbrukare	Farmer	Korrigerings	Correction
Jordbruksfastighet	Agricultural real estate; farm property	Korsning	Cross breeding
Jordbruksinventering	Agricultural survey	Kortfristig	Short-term
Jordbrukslinje	Agricultural courses	Kostnad	Cost
Jordbruksreglerade livsmedel	Price regulated agricultural products	Kostnadsprisindex	Cost price index
Jordbruksvärde	Agriculture value	Kraftfoderblandningar	Concentrates
Jordförvärvslån	Loans for acquisition of agricultural land	Krakning	Hanging up grass and sheaves on poles to dry
Jordförvärvstillstånd	Permission to acquire agricultural land	Kreatur	Livestock
Jordgubbar	Strawberries	Kredit	Credit
Jordnötter	Groundnuts; peanuts	Kreditgivning	Granting of credit
Jordnötskaka	Groundnut cake	Kronor	Swedish Kronor (SEK)
Julstjärna	Christmas-flower (Poinsettia)	Kroppslängd	Length of carcass
Juridisk person	Juridical person	Krukväxter	Pot-plants
Juversjukdom	Mastitis	Krusbär	Gooseberries
		Kryddor	Spices
K		Kräft- och blötdjur	Crustaceans and molluscs
K-mjölk; konsumtionsmjölk	Fluid milk	Kull	Litter
Kaffe	Coffee	Kultiverad betesmark	Cultivated natural pastures
Kaffebröd	Pastry	Kursdeltagare	Pupils
Kakao	Cocoa	Kurser	Training courses
Kalenderår	Calendar year	Kurstimmar	Teaching-hours
Kalisuper	Potassium phosphate	Kursverksamhet	Activity
Kalium	Potassium	Kvadratmeter	Square metre
Kalk	Lime	Kvalitet	Quality
Kalkammonsalpeter	Ammonium nitrate	Kvalitetsvete	Quality wheat
Kalksalpeter	Calcium nitrate	Kvantitet	Quantity
Kalluft	Cold air	Kvarn	Mill
Kalluftstork	Cold air drier	Kvarnavfall	Milling offals
Kalv; kalvar	Calv; calves	Kviga	Heifer
Kalva	Calve	Kvigkalv	Heifer calf
Kalvningsförklanning	Milk fever	Kvinna(or)	Woman(men)
Kalvningsresultat	Number of calvings	Kvinnlig	Female
Kameler	Camels	Kvällstid	Evenings
Kapitalförslitning	Consumption of fixed capital	Kväve	Nitrogen
		Kyckling(ar)	Chicken(s)
		Kyla	Cold weather
		Kyrka	Church

Källa (ursprung)	Source
Köksväxter	Vegetables
Kön	Sex
Köp	Purchase
Köpare	Buyer
Köpekontrakt	Sales contract
Köpeskilling	Market price
Köpeskillingskoefficient	Market price coefficient
Köpfodermedel	Purchase feeding stuff
Körsbär	Cherries
Körslor	Haulage
Kött	Meat
Kött och köttvaror	Meat and products of meat
Köttfodermjöl	Meat meal
Köttfullhet	Meatiness
Köttfår	Mutton sheep
Köttkonserver	Canned meat
Kötsoppa	Meat soup
L	
Ladugård	Cowshed
Ladugårdsbestånd	Number of cowsheds
Ladugårdsförman	Head cowman
Lager	Stock
Lagerhus	Storehouse
Lagerlokal	Storehouse
Lagfarna köp	Registered purchases
Lamm	Lamb
Landsbygd	Rural area
Landskapsarkitekt	Landshape architect
Lantarbetare	Agricultural worker; farm worker
Lantbrukets företagsregister;	Register of enterprises in agriculture
lantbruksregistret	and forestry; farm register
Lantbruksenhet	County administration
Lantbruksnämnd	County agricultural board
Lantbruksräkningen	Census of agriculture
Lantbruksstatistik	Agricultural statistics
Lantmästare	Agricultural Technologist (Holder of Certificate in farm management)
Lastapparat	Loader
Lejd	Hired
Lejt arbete	Hired labour
Levande	Living
Leverans	Delivery
Leveransstillägg mjölk	Additional payment at milk deliveries
Leverantörspris	Producers' price
Levererad	Delivered
Linfrö	Linseed
Livsmedel	Food; foodstuffs; groceries
Luftfuktighet	Air moisture
Lusermmjöl	Medick meal; lucerne
Lynnesfel	Bad tempered
Låg avkastning	Low yield
Låghus	Low-rise building
Låginkomstsatsning	Subsidies to holders with low income
Lån	Loan
Lånat kapital	Borrowed capital
Lån mot botteninteckning i jordbruksfastighet	Loans on first mortgage in agricultural real estate
Lån mot högre inteckning i jordbruksfastighet	Loans on higher mortgage in agricultural real estate
Lån mot statlig kreditgaranti	Loans on governmental credit security
Lånegaranti	Loan guarantee
Långfristig	Long-term
Län	County
Läns- och häradsbolag	Single-county companies
Länsgräns	County border
Länsindelning	County division
Lättfil	Culture milk
Lättmargarin	Household margarine with reduced content of fat
Lättmjölk	Milk containing 0.5 % fat
Lättöl	Soft beer
Lökblommor	Bulbous flowers

Löneförhållande	Wages
Löner	Wages
Lönesumma	Amount of wages
Löpande priser	Current prices
Lövskog	Deciduous forest

M

Magasinsarbete	Storing
Majonäs	Mayonnaise
Majs	Maize
Majsflingor	Corn-flakes
Makaroner	Macaroni
Maka/make	Spouse
Malt- och läskedrycker	Malt liquours and carbonate beverages
Maltextrakt	Malt extract
Mandel	Almonds
Manlig	Male
Mantalsskriven	Registered for assessment purposes
Manuell	Manual
Mark	Ground
Markanläggningar	Land improvements
Markartering	Soil surveying; soil mapping
Marknadsförd slakt	Marketed slaughter
Marknadspris	Market price
Maskin	Machine
Maskinförare	Machine-operator
Maskinhall	Machine shop
Maskinlegor	Machine hiring
Maskinlån	Loans for machines
Maskinskötare	Operator; mechanic
Material	Material
Matfett	Edible fats
Matlök	Onions
Matpotatis	Table potatoes
Medeltal	Average
Mediantidpunkt	Median date
Medlem	Member
Megakalori	Megacalorie
Mejeri	Dairy
Mejerihantering	Dairy husbandry
Mejerimjöl	Dairy milk
Mejeriprodukter	Dairy products
Mejerismör	Creamery butter
Mekanisk inne	Mechanical inside
Melass	Molasses
Mellan	Between
Mellankalv	Fattened calf
Mellanöl	Beer
Mellersta Sveriges skogsbygder	Forest districts in central Sweden
Melon	Melon
Mer än	More than
Mervärdesskatt	Value-added tax
Milj. kronor	Millions of Swedish kronor
Mineralfodermiddel	Mineral food; mineral supplement
Mineralvatten	Mineral water
Mink	Mink
Minskning	Decrease
Missbildad	Mis-shaped
Mjukt matbröd	Soft plain bread
Mjöl	Flour
Mjölk	Milk
Mjölkkavkastning	Yield of milk
Mjölkboskapsbesättning	Dairy cattle
Mjölkboskapskontroll	Milk recording
Mjölkleverantörer	Suppliers to dairies
Mjölkningsmaskin	Milking machine
Mjölproduktion	Milk production
Mjölkpulver	Milk powder
Mjölktank	Milk cooling tank
Mjölktank	Milk transporting container; milk can
Mjölprodukter	Products of flour
Modersugga	Breeding sow
Morötter	Carrots

Mottagarpri
Mulåsnor och åsnor
Månad
Män

N

Nattfrost
Naturaförmåner
Naturligt jordbruksområde
Nederbörd
Nedläggning av åker
Nedre Norrland
Nedsatt fruktsamhet
Nedskrivning
Nejlikor
Nettoförmågenhet
Nettointäkt
Normalvete
Normskörd
Normtal
Norra
Nybildad
Nybyggd
Nyodling av åker
Näringsgren
Närvarande
Nötkreatur
Nötkreaturssjukdomar
Nötkreatursskötsel
Nötter

O

Obebyggd
Objektiv skördeuppskattning
Obrukad åkare
Obärgad
Och
Odlad
Odling
Odlinsteknik
Officiell
Ogräsbeämpade arealer
Ogräsmedel
Okänd
Olika
Oljehalt
Oljekraftfoder
Oljekraftfoderblandningar
Oljevaxter
Oljevaxthalm
Olycksfall
Omfattning
Område
Omställning
Omställningsstöd
Omsättningsvärde
Oskiftat dödsbo

Ost; halvfet
Ost; helfet
Ovägd

P

Partihandel
Partihandelns invägning
Partipris
Personbil
Personer
Plansilo
Plantskola
Plantskolealster
Plomberat utsäde
Plommon
Potatis

Purchasers' price
Mules and asses
Month
Men

Night frost
Benefits in kind
Natural agricultural area
Precipitation
Acreage taken out of use
Lower parts of Norrland
Reduced fertility
Depreciation
Carnations
Net capital
Net receipt
Normal wheat
Standard yield
Standard value
Northern
Recently established
Newly built
Reclamation of arable land
Branch of business
Present
Cattle
Cattle diseases
Livestock farming
Nuts

Land without any buildings
Objective crop yield surveys
Untilled arable land
Unharvested
And
Grown; cultivated
Cultivation
Cultivation techniques
Official
Area treated with herbicides
Herbicides
Unknown
Different
Oil content
Oil concentrates
Mixture of oil concentrates
Oleiferous plants
Straw from oleiferous plants
Accidents
Size; scope
Region
Conversion
Conversion grant
Turnover value
Undivided estate (of a deceased person)
Chees with reduced fat content
Cheese
Unweighted

Wholesale trade
Amount delivered to wholesaler
Wholesale price
Car
Persons
Bunker silo
Nursery
Nursery plants
Certified seed
Plums
Potatoes

Potatis för stärkelse och råsprit
Potatis- och rotfruktsredskap
Potatisblast
Potatisodling
Potatisprodukter
Preliminära uppgifter
Premieinkomster
Preparattyp
Pris
Prisnivå
Prisreglerande åtgärder
Prisregleringsprisindex
Pristillägg
Prisutjämning
Producentbidrag
Producentprisindex; för livs-
medelsindustrin; jordbruks-
reglerade livsmedel
Produktion
Produktionsgren
Produktionsintäkt
Produktionsmedelsprisindex
Produktionsområde
Produktionsvärde
Pujolök
Pålägg
Pälsdjursskötsel
Pälsfår
Päron

R

Raps
Rapsfrö
Rapsmjöl
Rapsolja
Rationalisering
Rationaliseringsstöd
Redskap
Redskapsstöd
Reducerad
Registrerad
Regn
Relativ
Renar
Rendriftsstöd

Rennäring
Rennasig
Renskötsel
Rensningsmaskin
Reparationer
Reparationsarbete
Representativ
Restitution
Resultat
Reverslån
Riksbolag
Riksområde
Ris
Rosor
Rotfruktsväxter
Rovolja
Rybs
Rybsfrö
Rybsmjöl
Rybsolja
Rygg och ryggrad
Ryggsäck
Rymd
Rå linolja
Råg
Rågmjöl
Råsocker
Råprotein

Potatoes for processing
Tools for potatoes and root-crops
Tops of potatoes
Potato-cultivation
Products of potatoes
Preliminary results
Premiums
Kind of chemicals
Price
Price level
Price regulating measures
Price regulation index
Surcharge
Price levelling
Producer subsidy
Producer price index for the food
industry; price regulated agri-
cultural products
Production
Branch of production
Production earning
Cost price index
Production area
Gross output
Leek
Animal for recruitment
Fur farming
Fur-bearing sheep
Pears

Rape
Rape-seed
Rape-seed meal
Rape-seed oil
Rationalization
Economic support to rationalization
Tools
Economic support to purchases of
tools
Reduced
Registered
Rain
Relative
Reindeers
Economic support to reindeer
keeping
Reindeer keeping
Purebred
Reindeer husbandry
Cleaning machine
Repairs
Repairs
Representative
Refund
Result
Promissory note loan
Nation-wide companies
Major region
Rice
Roses
Root-crops
Rape-oil
Turnip rape
Turnip rape seed
Turnip rape-seed meal
Turnip rape-seed oil
Back and spine
Back fat
Capacity
Linseed oil
Rye
Rye flour
Unrefined sugar
Crude protein

Råsprit Crude alcohol
Råvara Raw material
Ränta Interest
Räntestöd Interest support
Rättare Farm foreman
Räv Fox
Röda vinbär Red currants
Rödbetor Red beets
Rödklöverfrö Red clover seed
Rörelseidkare Employer; owner of a farm

S

Saft Juice
Saknas Not available
Sallat Lettuce
Salt Salt
Saltvatten Salt water
Sambo Cohabiting man or woman
Sameby Lapp-village
Samefonden Fund for reindeer keepers
Samlingsupptagare Complete potato lifter
Sammanfatta Summarize
Sammanräknad Total
Samtliga Total
Sektorprodukt Sector product
Semester Holiday
Semesterlön Holiday pay
Semin Artificial insemination (A.I.)
Seminkostnader A.I. costs
Senapsfrö Mustard seed
Senapsmjöl Mustard seed meal
Sifferomdöme Assessment in figures
Sirap Syrup
Sjuk Ill; sick; diseased
Sjukpenning Sickness allowance
Självbindare Binder
Självdokumentation Income-tax report
Självförsörjningsgrad Degree of self-sufficiency
Självrisk Excess
Självägande brukare Owner cultivator
Skadad Injured
Skadeutbetalningar Compensations
Skattad; uppskattad Estimated
Skattepliktig fastighet Real estate; liable to real estate duty
Skelettskada Skeleton injury
Skogsarbete Forest work
Skogsbruksvärde Value of standing forest and forest land

Skogsbruksändamål Forestry purpose
Skogsfastighet Holding of forest land
Skogskonto Forest account
Skogsmark Forest; woodland
Skogsägare Forest owner
Skorpor Rucks
Skuld Debt; liability
Skuldprocent Percentage debt
Skulltork Barn hay drier
Skulltorkning Barn drying of hay
Skummjolk Skim milk
Skörd Harvest; yield
Skördeskadeersättning och -bidrag Crop insurance compensation
Skördeskadeskydd Crop insurance
Skördesätt Harvesting method
Skördetidpunkt Date for harvesting
Skördetröska Combine
Skördeuppskattning Yield estimation
Skördeutfall Yield outcome
Skördeutsikter Yield prospects
Slag Kind; variety
Slagregn eller hagel Downpour or hail
Slakt Slaughter; slaughtering
Slaktdjur Slaughter animal
Slaktkropp Carcass
Slättervall Grass on arable land for hay or silage

Släktköp Purchase by relatives
Smågrisproduktion Production of piglets
Smältbart råprotein Digestible crude protein
Smör Butter
Smörjett Lubricating grease
Smörjemedel Lubricant
Smörjolja Lubricating oil
Snittblommor Cut flowers
Snittgrönt Cut green
Socker Sugar
Sockerbetor Sugar beets
Sockerbetsblast Tops of sugar beets
Sockerhalt Sugar content
Sockerprodukter Sugar products
Sojabönor Soya beans
Sojamjöl Soya bean meal
Solskenstid Time of sunshine
Soppor Soups
Sort Kind; variety
Spannmål Grain
Spannmålstork Grain
Spannmålstork Grain drier
Sparbank Savingsbank
Spill Harvesting losses
Spritdrycker Spirits
Spädgris Sucking-pig
Spädkalv Sucking-calf
Stadigvarande Permanent
Standardtimmar Standard man-hours
Starköl Strong beer
Staten Government; state
Statlig lånegaranti Government loan security
Statligt anställda Governmental employment
Statlig stöd Government support
Statsbidrag Government subsidy
Statsplomberat State certified
Sten- och jordarbete Work with stone and soil
Stenhus Stonehouse
Sticklingar Cuttings
Stiftelse Foundation
Storboskap Cattle
Storlek Size
Struktur Structure; structural
Stutar Steers
Stärkelse Starch
Stärkelsehalt Content of starch
Stöd Support
Stöd till smågrisproduktion Economic support to the production of piglets
Större Big
Subvention Subsidy
Sugga Sow
Suggbesättning Stock of sows
Suggkontroll Pg progeny testing
Summa Total
Superfosfat Superphosphate
Svagdricka Small beer
Svarta vinbär Black currants
Svealands slättbygger Plain districts in Svealand
Svensk jerseyboskap Swedish jersey cattle
Svensk kullig boskap Swedish pulled cattle
Svensk låglandsboskap Swedish Friesian cattle
Svensk röd och vit boskap Swedish red and white cattle
Svenskt aktiebolag Swedish joint stock company
Svin Pig
Svinn Waste; loss
Svinsjukdomar Pig diseases
Svinstamkontroll Pig progeny testing
Sylt Jam
Sysselsatt Employed
Systemtäckdikad areal Underdrained area
Sädd Sowing
Säld direkt till konsument Sold from farm to consumer
Sällmatteupptagare Riddle mat lifter
Sårskada Sore injury
Såser Sauces

Såtidpunkt
Säd
Säljare
Sämre
Sänkning av priset
Särskild

T

Tackor
Tarmar
Taxerad
Taxeringsenheter
Taxeringsvärde
Taxeringsår
Te
Temperatur
Tidigare
Tidlön och ackordsförtjänst
Tidpunkt
Tillarrendering
Tillbyggd
Tillfällig
Tillgångar
Till hemmaförbrukning
Tillskott
Tillträde
Tilltillväxt
Tillägg för obehövlig arbetstid

Timförtjänst
Timotejfrö
Tjock grädde
Tjocklek
Tjur
Tjurkalv
Tjänster (inom jordbruk)
Tobak
Tomater
Tomtmarksvärde
Tomt- och bostadsbyggnadsvärde
Tomt- och industrivärde
Torka
Torkad
Torkanläggning
Torkning på slag
Torkningskostnad
Tornsilo
Totalbefolkning
Totalundersökning
Traktor
Traktorarbete
Traktorförare
Transportredskap
Trindsäd
Trädgårdsarbetare
Trädgårdsarbete
Trädgårdsbruk
Trädgårdsföretag
Trädgårdsodling
Trädgårdsräkning/inventering
Trädgårdstekniker
Trädgårdsväxter
Trähus
Tröskning
Tulpaner
Tunn grädde
Tvillingfödslar
Typ
Typklassificering
Täckdikning
Tätort

U

Underhåll
Underskott

Date for sowing
Grain
Seller
Worse
Price reduction
Special

Ewes
Intestines
Assessed
Assessment units
Assessed value
Year of assessment
Tea
Temperature
Earlier
Time and piece rate
Time; date
Added by lease
Extended building
Temporary
Assets
For own consumption
Addition
Take into possession
Growth
Addition in pay for inconvenient working hours
Hourly earnings; time rate
Timothy seed
Cream containing 40 per cent fat
Thickness
Bull
Bull calf
Services (in agriculture)
Tobacco
Tomatoes
Value of site area
Value of site and residential building
Site and plant value
Dry weather
Dried
Drying plant
Drying on the ground
Cost of drying
Tower silo
Total population
Total survey
Tractor
Tractor work
Tractor operator
Transport equipment
Pulses
Horticultural worker
Horticultural work
Horticulture
Horticultural enterprise
Horticulture; gardening
Census of horticulture
Horticultural Technologist
Horticultural plants
Wooden house
Threshing
Tulips
Cream containing 12 per cent fat
Twin births
Type
Typology
Underdrainage
Urban area

Undersökning
Undervisning
Ungdjur
Unghästar
Ungnöt
Uppfödning av kalvar
Uppfödningsskador
Uppgift
Upphöra
Upplöst
Uppskattad
Ursprung
Urval
Utarrendering
Utbildning
Utbytesexport
Utfall
Utfodring
Utgifter
Utgödslingsanläggning
Utnyttja
Utplanteringsväxter
Utrikeshandel
Utsäde
Utsädesmängd
Utvintring

V

Vall
Vall för fröskörd
Vallbaljväxter
Vallblandfrö
Vallfrö
Vallväxter
Vallgräs
Vallhö
Vallinsädd
Vallskörd
Vallväxter
Vallålder
Varaktig
Varmluft
Varmluftstork
Varuanknutna indirekta skatter
Varuslag
Vattenavledning
Vattendrag
Vattenhalt
Vattentäkt
Vax
Vegetabilisk
Verksamhet
Vete
Vetekli
Vetemjöl
Veterinär
Veterinärbesiktigad
Vicker
Vidareförädling
Vidareutbildning
Vikt
Vin
Vissa säser
Vitaminfodermedel
Vitkål
Vitsenap
Volmning
Vuxna
Våroljeväxter
Våraps
Vårrys
Vårårg
Vårsträsad
Vårsäd
Grass land on arable land for hay or silage
Grass land for seed production
Leguminous plants on grass land
Mixed seed for ley
Clover and grass seed
Herbage plants
Grass
Hay
Area sown for ley establishment
Yield from ley
Herbage plants
Age of ley
Durable; permanent
Hot air
Hot air drier
Commodity taxes
Type of goods
Draining
River system
Water content; moisture content
Water supply
Bees wax
Vegetable
Activity
Wheat
Wheat bran
Wheat flour
Veterinary
Inspected by veterinarian
Vetches
Processing
Further education
Weight
Wine
Sauces
Vitaminized feeding stuff
White cabbage
White mustard
Drying in a cock
Adults
Spring-sown oleiferous plants
Spring rape
Spring turnip rape
Spring rye
Spring-sown cereals
Spring grain

Vårvete	Spring wheat
Vägd	Weighted
Värde	Value
Värdebegrepp	Concept of value
Värdeminskning	Depreciation
Världsmarknadsprisindex	World market price index
Värpras	Laying hen
Växel	Bill of exchange
Växthus	Greenhouse
Växtnäringsämne	Plant nutrient
Växtodling	Crop husbandry
Växtperiod	Growing time
Växtprodukt	Vegetable product
Växtsjukdom	Plant disease
Växtskyddsmedel	Pesticides
Växtslag	Plant type
Växsort	Variety

Y

Yrkeskunnig	Skilled
Yrkesverksam	Economically active
Yta	Area
Yttre rationalisering	Structural improvement

Å

Åker	Arable land
Åkerareal	Area of arable land
Åkerbruk och boskapsskötsel	Crop and livestock farming
Åkerbönor	Beans
Åldersgrupp	Age group
Åldersklasser	Age classes
År	Year

Årlig	Annual
Årsförtjänst	Annual earnings
Årsväxtrapport	Crop outlook report
Återlämnande av arrende	Return of tenancy
Återväxt	Second harvest (Harvest after first cut)
Åtgärd	Measure; act

Ä

Ägarekategori	Category of owner
Ägd	Owned
Ägd till minst hälften	More than half of holding owned
Ägg	Egg
Ägoslag	Type of land
Ändamål	Purpose
Äng	Meadow
Äpplen	Apples
Ätbara djurdelar	Edible parts of carcass
Ätlig	Edible

Ö

Öga	Eye
Ökning	Increase
Öl; typ A	Light beer
Överföring	Transfer
Övergångsbidrag	Transitional subsidy
Övergångsmatris	Transition matrix
Överstiga	Exceed
Översvämning	Inundation; flood
Övertidstillägg	Overtime pay
Övervintring	Wintering
Övervärde	Excess value
Övre Norrland	Upper parts of Norrland

Sakregister

Hänvisning till tidigare årgångar av Jordbruksstatistisk årsbok (JÅ) lämnas för vissa äldre undersökningar. Med B markerade sidnummer hänvisar till bibliografiska uppgifter.

- A**
- Administrativa områden 227
 - Affärsbankernas kreditgivning JÅ 1987 201
 - Animaliska produkter
 - export 168–169, 176, 178
 - import 168–169, 176, 178
 - införselavgifter 200–201
 - konsumtion 172–174
 - priser 189
 - produktion 179–181
 - Anläggningar
 - antal 61
 - antal företag 60
 - för bevattning 62
 - för utfodring 61
 - för utgödsling 61
 - systemtäckdikning 65–67 JÅ 1984 68–69
 - Anläggningsstöd 197
 - Annan mark
 - areal 13, 43–44
 - definitioner 14
 - Anställda (inom jordbruk), se Arbetskraft
 - Arbetsbehov 26–29, 183
 - Arbetskraft
 - antal arbetstimmar i jordbruk 36–37
 - antal arbetstimmar i skogsbruk JÅ 1984 46
 - antal arbetstimmar i trädgårdsbruk JÅ 1976 77
 - arbete utanför företaget JÅ 1979 55–58
 - arbetsskador 41–42
 - arbetstid 33
 - avbytarverksamhet 42
 - dagsverken JÅ 1979 57
 - deltidslantbruk 38–40
 - fast anställda JÅ 1972 58
 - fritidslantbruk 38–40
 - förvärvsarbete inom jordbruk m.m. 32–34
 - löner JÅ 1984 247
 - olycksfall 41–42
 - sysselsatta i jordbruk m.m. 32–34
 - sysselsatta i skogsbruk 33
 - sysselsatta med trädgårdsodling 33
 - sysselsatta på trädgårdsföretag 128
 - åldersfördelning 35
 - Arbetstid 36
 - Arbetsskador 41
 - Arbetstimmar, se Arbetskraft
 - Arbetsvolym, se Arbetskraft
 - Areal
 - annan mark 13, 43–44
 - arrenderad 15
 - besädd JÅ 1984 140–141
 - betesmark 13, 43–46
 - bevattnad 62
 - fördelning efter företagarekategori 21, 25
 - fördelning efter storleksgrupper 22–24
 - internationella uppgifter 217–224
 - kemiskt ogräsbekämpad 76–77
 - markkarterad 47
 - olika grödor 83–95
 - skog 13, 19, 43–44
 - upplöjd (utvintrad areal) JÅ 1992 125
 - vallinsädd JÅ 1984 100
 - åkermark 13, 19, 43–44
 - ägd 15
 - Arrenderade företag 15
 - Avbytarverksamhet 42
 - Avelssvin, se Svin
 - Avgångsvederlag JÅ 1979 275
 - Avkastning per hektar, se Hektarskörd
 - Avräkningsprisindex 188–190
- B**
- Baggar, se Får
 - Baljväxter
 - odlad areal 88
 - statsplomberat utsäde 71
 - stöd 88, 203
 - Baljväxtbakterier JÅ 1979 94
 - Befolkning
 - folkmängdens fördelning på glesbygd och tätort 31
 - folkmängdens fördelning på städer och landsbygd JÅ 1973 55
 - folkmängdens fördelning på större åldersgrupper JÅ 1973 56–57
 - förvärvsarbete inom jordbruk m.m. 32–34
 - jordbrukarnas åldersfördelning 35
 - Bekämpningsmedel 75–78
 - Bensin, se Drivmedel
 - Besiktning av slakt 141, 148, 158
 - Besädd areal
 - potatis, slåttervall, spannmål 112 JÅ 1984 140–141
 - Besättningsstorlek
 - efter företagares ålder JÅ 1976 195
 - får 143–145
 - genomsnittlig JÅ 1984 178
 - höns 162–163
 - ladugårdarnas ålder JÅ 1978 72
 - mjölkkor 129–132, 134–135
 - nötkreatur 129–131
 - svin 151–154
 - Betat utsäde 71–72
 - Bete, se Betesmark och Betesvall
 - Betesmark
 - areal 13, 43–46
 - definition 14, 45
 - Betesvall
 - antal företag 91
 - odlad areal 91
 - skadeorsaker JÅ 1984 116
 - Betodling, se Sockerbetor
 - Betäckta sugor 158
 - Bevattnad areal 62 JÅ 1983 120
 - Bevattningsanläggningar
 - antal företag 63
 - kapacitet 64
 - Bevattningsmaskiner 63
 - Bidrag 197–203
 - Biodling
 - antal bisamhällen 164
 - honung 164
 - vax 164
 - Biologisk skörd JÅ 1992 107
 - Blandsäd
 - antal företag 87
 - hektarskörd JÅ 1984 128, 130
 - normskörd JÅ 1984 157
 - odlad areal 87
 - skördesätt JÅ 1979 137
 - skördetidpunkt JÅ 1984 117
 - såtidpunkt JÅ 1984 116
 - totalskörd JÅ 1984 141
 - utsädesmängd 71
 - vallinsädd JÅ 1984 100
 - växtperiodens längd JÅ 1984 117
 - Blommor, se Trädgårdsväxter
 - Bokföringsuppgifter, se Jordbruksekonomiska undersökningen
 - Bostadsbyggnadsvärde 55
 - Broiler, se Slaktkycklingar
 - Brukningsenhet(er), se Företag
 - Bruttonationalprodukt 179
 - Brödsäd
 - kvalitet JÅ 1992 119–120
 - odlad areal 85
 - Bufflar 221
 - Byggnader, se Ladugårdar
 - Byggnadskostnadsindex JÅ 1981 248
 - Byggnadsverksamhet
 - djurplatser, ny- och tillbyggda 58–59
 - djurstallar, ny- och tillbyggda 56–59
 - lager för trädgårdsprodukter JÅ 1977 61
 - lagerbyggnader och maskinhus, ny- och tillbyggda 59
 - lagerlokaler, ny- och tillbyggda 59
 - medelyta i nybyggda djurstallar 56
 - nyuppförda kreatursplatser 58
 - nyuppförda rumsenheter JÅ 1979 85
 - silo JÅ 1977 61
 - övriga ekonomibyggnader, ny- och tillbyggda JÅ 1976 99
 - Byggnadsvärde 50
 - Bänkgård 135, 137
 - Bär, se Trädgårdsodling
 - Bärgad skörd (per hektar) 101–111
 - Bärningsförluster på slåttervall JÅ 1984 125–126
 - Bärningsmetoder
 - potatis JÅ 1985 85
 - slåttervall 92

C

Chinchilla
 antal 165
 antal uppfödare 165
 Cisterner, antal 61
 Cisternvolym 61

D

Dagsverken, se Arbetskraft
 Deltidslantbruk 38
 Dieselolja, se Drivmedel
 Djurbidrag 202
 Djurförsäkring 212
 Djurplatser, antal ny- och tillbyggda 58–59
 Djursjukdomar 141, 159
 Djurstallar
 antal ny- och tillbyggda 56–59
 Dragbilar JÅ 1973 95
 Driftsinriktning 26–28
 Driftslån 206–207
 Drivmedel
 cisterner 61
 förbrukning 81–82
 genomsnittlig förbrukning JÅ 1976 119
 priser 189
 Dödsfall, se Olycksfall 41

E

Ekonomibyggnader JÅ 1976 99
 Ekonomibyggnadsvärde 47–48, 50, 55
 Eldningsolja
 cisterner 61
 förbrukning 82
 Elever 213–214
 Elevtimmar 214
 Energitillförsel 174
 Ensilageväxter (och grönfoder) areal 91
 Ersättningsbelopp 209
 Ersättningsberäkningar 208–209
 Ersättningsområden, se Skördeområden
 Export (av livsmedel) 177–178

F

Fabrikspotatis, se Potatis
 Faktorpris 169
 Falltal JÅ 1992 118, 120
 Fastighetspriser 51–54
 Fastighetstaxering 47–50
 Fetthalt i mjölk 170
 Fiskestatistik 3
 Fjäderflä, se även Höns
 konsumtion 173–174
 priser 189
 produktion 176
 Fläsk
 priser 189
 produktion 176
 Foderblandningar, produktion 80
 Fodermedel
 förbrukning 79
 införselavgifter 200
 priser 189
 produktion 80
 Fodersäd
 kvalitet JÅ 1992 121
 odlad areal 86–87
 Foderarter och vickar
 odlad areal 88
 Folkmängd, se Befolkning
 Fosfor 74
 Fotogen 81
 Friland
 areal 123
 odling 124–125
 fritidslantbruk 38–40
 Frukt, se Trädgårdsodling

Frövall 91
 Får och getter
 antal 142, 221
 produktion 179
 slakt 148
 Får och lamm
 antal 142
 antal företag 144–145
 besättningsstorlek 143–145
 fårkontroll 146–147
 priser 189
 rasfördelning 146–147
 Födoämnen
 konsumtion 173–174
 Föl, se Hästar
 Förbrukning (inköp) av
 driv- och smörjmedel 81–82
 fodermedel 79–80
 födo- och njutningsämnen 173–174
 handelsgödselmedel 73–74
 insektsmedel 76–78
 maskiner och redskap 70
 ogräsmedel 76–78
 oljekraftfoder 79–80
 växtnärsämnen 73–74
 växtskyddsmedel 76–78
 Föreningen för mejeriprodukter 201
 Föreningsbankrörelsens kreditgivning
 JÅ 1987 201
 Föreningsrörelse, lantbrukarnas
 medlemmar 215–216
 omsättning 216
 organisation 215
 Företag
 antal arrenderade 15
 antal ägda 15
 definition 14
 efter brukningsform 15, 30
 fördelning efter besättningsstorlek 134,
 143–144, 151, 161–162
 fördelning efter företagarekategori 20
 fördelning på storleksgrupper efter skogs-
 marksareal 22
 fördelning på storleksgrupper efter
 åkerareal 16
 inkomster och utgifter 183–187
 med anläggningar 60–63
 med husdjur av olika slag 133, 145,
 154, 163–164
 med odling av olika grödor 85–89, 91, 93
 med smågrisproduktion JÅ 1977 184
 med trädgårdsodling 121, 124–125
 strukturförändringar 29–30
 Företagare, definition 14
 Företagsregister, se Lantbrukets företags-
 register
 Förmalning 167
 Förmögenheter i jordbruket
 netto 194–196, JÅ 1984 231
 per företag 195, JÅ 1984 231
 totala 196
 Förmögenheter 71–72
 Förrättning JÅ 1979 244–245, 255
 Försäkring
 hagelskada 211
 husdjur 212
 skördeskada 208–210
 Försäkringsbelopp 211–212
 Försäkringsbolagens kreditgivning
 JÅ 1987 201
 Försörjningsbalans
 fettråvaror 168
 kött och fläsk 169
 potatis 168
 spannmål 167
 Förvärvsarbetande, se Arbetskraft
 Förädlingsvärde 179

G

Galtar, se Svin
 Garage 59
 Getter, se även Får och getter
 antal 165, 221
 Grisar, se Svin
 Grädd, produktion 171
 Grödor, se även Areal
 Grönfoder- och ensilageväxter
 areal 91
 Grönsaker, se Trädgårdsväxter
 Grönsaksodlarna 216
 Gödselbehållare 61
 Gödselmedel 73–74, 222
 Gödselplatta 61

H

Hagelskadeförsäkring 211
 Halm av spannmål JÅ 1992 107
 Hampa, se Spånadsväxter
 Handelsgödsel
 förbrukning 74
 försäljning 73
 priser 189
 växtnärsämnen 73–74
 Havre
 antal företag 87
 hektarskörd 103
 kvalitet JÅ 1992 121
 normskörd 210
 odlad areal 87
 priser 189
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 117
 sorter 96, 98
 sätidpunkt 117
 totalskörd 113
 utsäde 71–72
 vallinsädd JÅ 1984, 100
 växtperiodens längd 119
 Hektarskörd
 efter potatisodlingens storlek 111
 efter storleksgrupp JÅ 1984 128
 efter sätidpunkt 105
 efter vallålder 107
 halm av spannmål JÅ 1992 107
 höstvet, vårvete, höstråg, korn
 havre 102–103
 slättervall 106
 matpotatis, fabrikspotatis 109
 Hektolitervikt JÅ 1992 119
 Helträda, areal 94–95
 Honung
 priser JÅ 1984 218
 produktion 164
 Husdjur
 antal 130, 142, 149, 160
 antal företag 133, 144, 152, 163
 försäkrade djur 212
 köttproduktion 176
 slakt 141, 148, 158
 Husdjursförsäkring 212
 Hypoteksinstitutens kreditgivning
 JÅ 1987 201
 Hästar
 antal 166, 221
 försäkrade djur 212
 köttproduktion 176
 premiering JÅ 1976 221
 priser 189
 slaktdjursbesiktningar JÅ 1984 197
 Hö, se även Slättervall
 botanisk sammansättning JÅ 1974 185
 kvalitet JÅ 1992 122
 bärgningsmetoder 92
 fodervärde JÅ 1974 185
 priser 189

Höns
 antal 160
 antal företag 161, 163
 besättningsstorlek 162
 Höstoljeväxter
 kvalitet JÅ 1992 123
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 utsäde JÅ 1976 148
 Höstraps, se Oljeväxter
 Höstrybs, se Oljeväxter
 Höstråg, se Råg
 Höststråsäd, utsäde 71
 Höstsådd, areal 86, 90
 Höstsäd
 kvalitet JÅ 1992 118–120
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 Höstvet, se Vete
 Hötork 60

I

Import (av livsmedel) 176–177
 Index
 avräkningsprisindex 188–190
 konsumentprisindex 188–190
 prisregleringsprisindex 188–190
 producentprisindex 188–190
 produktionsmedelsprisindex 188–190
 världsmarknadsprisindex 188–90
 Indirekta skatter JÅ 1973 253
 Införelavgifter 200–201
 Inkomst av jordbruksfastighet
 JÅ 1974 270–271
 Inkomster, utgifter m.m. 180–187
 Inkomster i jordbruket, se Intäkter i jordbruket
 Inkomstfördelning JÅ 1984 246
 Inkomststrukturen i jordbruket
 JÅ 1974 260, 269–271
 Inkomststöd 199
 Inkomsttagare inom jordbruk med binärningar
 efter inkomstklass JÅ 1984 246
 Inköp (förbrukning) av, se Förbrukning av
 Inre rationalisering 204–207
 Insektssmedel, förbrukning 75–78
 Inseminationer 140
 Insåning, se Vallinsådd
 Internationella uppgifter
 förvärvsarbete befolkning inom jord-
 bruk 223
 handelsgödsel, konsumtion 222
 husdjursskötsel 221
 totalskörd 220
 traktorer 224
 åkerarealens användning 219
 ägodelsfördelning 218
 Intäkter i jordbruket
 per företag 185–187
 per hektar åker JÅ 1977 237B
 per 10 hektar åker JÅ 1977 244
 totala 180, 182, JÅ 1978, 244–245
 Intäkter i skogsbruket per företag 184–185
 Inventarier, inköp och underhåll
 JÅ 1978, 244, 248
 Invägd mjölk 170–171

J

Jeepar 70
 Jordarter JÅ 1976 177
 Jordbrukarfamiliens inkomst 191–192
 Jordbrukarnas taxerade inkomster 192
 Jordbrukets sektorskalkyl
 inkomster 180
 utgifter 181
 Jordbruksbefolkning, se Befolkning
 Jordbruksekonomi 179–196
 Jordbruksfastighet
 inkomst av JÅ 1984 245
 priser 51–54

taxeringsvärden 48
 ägarekategori 49
 Jordbruksmaskiner 69
 Jordbruksnämnden, se Jordbruksverket
 Jordbruksreglering 197–203
 Jordbruksräkning, se Lantbruksräkning och
 Lantbrukets företagsregister
 Jordbruksverket 11, 235–236
 Jordbruksvärde 47–50
 Jordfråsar 128
 Jordförvärvslån 204–207

K

Kalium 73–74, 222
 Kalkningsmedel 73
 Kalvar
 kalvningsresultat 139
 köttproduktion 176
 priser 189
 slakt 141
 Kameler 221
 Kapitalinkomst JÅ 1978 255
 Kasserad slakt JÅ 1980 292
 Kemiskt ogräsbekämpade arealer 76–77
 Kobidrag 202
 Kokärter
 odlad areal 90
 skördeutsikter JÅ 1989 122
 Konsumentprisindex 188, 190
 Konsumtion av livsmedel
 totalt 173
 per person 174
 Konsumtionsmjölk, priser 189
 Kontrollmätningar 237
 Kontrollverksamheter 136–139, 146–147,
 155–157
 Koplatser
 antal lediga JÅ 1978 62
 antal utnyttjade JÅ 1978 62, 182, 185
 Kor, se Nötkreatur
 Korn
 antal företag 87
 hektarskörd 103
 kvalitet JÅ 1992 121
 odlad areal 87
 normskörd 210
 priser 189
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 118
 sorter 96, 98
 såtidpunkt 117
 totalskörd 113
 utsäde 71–72
 vallinsådd JÅ 1984 100
 växtperiodens längd 119
 Korrigeringstal 112
 Kostnader i jordbruket
 per företag 182, 187
 totala 180–182
 Kostnader i skogsbruket
 per företag 182, 185
 Kraftfoderblandningar
 priser 189
 produktion 80
 Kreditgarantier 211–214, JÅ 1987 201
 Kreditgivning till enskilda jordbrukare
 JÅ 1987 201
 Kultiverad betesmark
 areal 13, 43–44
 definition 45
 Kursdeltagare JÅ 1987 216
 Kurser 213–214
 Kurstimmar 214
 Kvalitet JÅ 1992 118–123
 Kvigor och kvigkalvar, se Nötkreatur
 Kvåve 73–74
 Kycklingar, se Höns

Köksväxter, se Trädgårdsodling
 Köpeskilling för fastigheter 51–54
 Köpeskillingkoefficient 51–53
 Kött och fläsk
 export 177
 import 176
 konsumtion 173–174
 produktion 176
 Svensk Kötthandel 201
 Köttboskapskontroll
 anslutning 139
 kalvningsresultat 139

L

Ladugårdar, se Djurstallar
 Ladugårdsbestånd vid företag med
 mjölkproduktion JÅ 1978 72
 Lagerlokaler
 antal nybyggda 56–57
 byggnadssätt JÅ 1975 95
 Lamm, se Får
 Landareal 218
 Lantarbetare JÅ 1988 36
 Lantarbetarlöner
 timförtjänster JÅ 1984 247
 årsförtjänster JÅ 1973 67–69
 Lantbrukarnas Riksförbund 215–216
 Lantbrukets föreningsrörelse 215–216
 Lantbrukets företagsregister
 allmänt 231–233
 anläggningar 60–64
 arealer 15, 18, 21, 23, 83–95
 driftsinriktning 26–28
 företag 14–17, 20, 22, 24, 26–30,
 83–91, 93
 husdjursskötsel 129–166
 strukturförändringar 29, 135
 växtodling 83–100
 Lantbrukets resultat per företag 182–187
 Lantbrukets utredningsinstitut 226
 Lantbruksnämndernas verksamhet, se
 Länsstyrelsernas lantbruksverksamhet
 Lantbruksräkning, se Lantbrukets
 företagsregister
 Lantbruksstyrelsen, se Jordbruksverket
 Lantbruksutbildning 221–223
 Lin, se Spånadsväxter
 Livsmedel
 export 177
 import 176
 konsumtion 173–174
 subventioner 207–210
 Luftfuktighet JÅ 1984 120
 Lån, se Kreditgivning till enskilda
 jordbrukare eller Skulder
 Lånegarantier 212–214
 Länsstyrelsernas lantbruksverksamhet
 fastighetsinnehav 204
 kursverksamhet 214
 statliga bidrag och lånegarantier 204–207
 Löner
 lantarbetare JÅ 1984 247
 trädgårdsarbetare JÅ 1979 262

M

Majs 219–220
 Markkarterad areal 47
 Marknadsförd slakt
 kalv JÅ 1970 257
 svin JÅ 1976 218
 Maskiner
 antal 68–70
 fördelning efter företagets drifts-
 inriktning 69
 fördelning efter drivmedelsslag JÅ 1977 83
 inköp av maskiner och redskap 70

Maskinhus 59
 Maskinlån 206
 Matpotatis, se Potatis
 Medelarbetstid 33
 Medeltemperatur 240, JÅ 1984 118
 Medlemskap i ekonomiska föreningar 215–216
 Mejerier, antal 170
 Mejerihantering 170–171
 Mejerivaror
 produktion 171
 priser 189
 Melass, priser 189
 Mikronäringsämnen JÅ 1984 77B
 Mink

 antal 165
 antal uppfödare 165
 priser JÅ 1984 214
 produktion JÅ 1984 199

Mjölk
 användning 171
 avkastning per ko 137
 fetthalt 170
 invägd mjölk 170
 konsumtion 173
 mjölkpulverproduktion 171
 pris 189
 produktion av mejerivaror 171

Mjölkboskapskontroll
 antal kor och besättningar 136
 kalvningsresultat 139
 medelavkastning 137
 utgångna kor 138

Mjölkleverantörer 170
 Mjölkningsanläggning JÅ 1984 66

Mjölproduktion
 antal företag 133–135
 användning 171
 effektivitetskontroll JÅ 1984 191B
 fördelning efter storleksgrupper
 JÅ 1976 208
 föreningen för mejeriprodukter 201
 invägd mjölk 171
 ladugårdsbestånd JÅ 1978 72

Mjölktank JÅ 1981 71
 Mjölkpulverproduktion 171
 Modersuggor, se Svin
 Mulåsnor och åsnor 221

N

Nationalräkenskaper 179
 Naturligt jordbruksområde 227–230
 Nederbörd 239
 Normskördar 208, 210
 Normskördevärde 208
 Nybyggnadsverksamhet, se Byggnads-
 verksamhet

Nötkreatur
 antal 129–132
 antal företag 133
 besättningsstorlek 131–132, 134–135
 företagarnas ålder JÅ 1976 195
 försäkrade djur 212
 insemination 140
 köttboskapskontroll 139
 köttproduktion 169
 mjölkboskapskontroll 136–138
 priser 189
 rasfördelning 137–138
 sjukdomar 141
 slakt 141

Nötkreatursenhet JÅ 1976 189, 201
 Nötkreaturssjukdomar 141

O

Objektiv skördeuppskattning 237–238
 Obrukad åker, areal 95
 Odlingsteknik vid matpotatisodlingar
 JÅ 1976 174, 177

Ogräsbekämpade spannmålsarealer

 JÅ 1988 75

Ogräsmedel, förbrukning 75

Oljevaxter

 antal företag 89
 hektarskörd 108
 kvalitet JÅ 1992 123
 normskördar 210
 odlad areal 89
 oljehalt 108
 Oljevaxtkontoret 108, 112, 114
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 Sveriges Oljevaxtintressenter 201
 totalskörd 114
 upplöjd höstsädd JÅ 1992 125
 övervintring JÅ 1992 124

Olje- och spånadsvaxter
 utsäde 71

Olycksfall i jordbruk 41

Områdesindelning
 administrativa områden 227–230
 huvudområden 227–230
 karta över produktionsområdes-
 indelningen 227
 naturliga jordbruksområden 227, 230
 produktionsområden 227–228, 230
 riksområden 227–228, 230
 skördeområden 229–230
 spillområden JÅ 1989 235–236
 återväxtområden JÅ 1989 235–236

Omställning 90 203

Omställningsareal 94, 198

Omställningsstöd 197–198

Ost

 priser 189
 produktion 171

P

Partipris, se Priser

Plantskolealster, se Trädgårdsodling

Plomberat utsäde 71

Potatis

 antal företag 93
 bärgningsmetoder JÅ 1985 85
 export 177
 för stärkelse och råspnit 93–94, 99,
 109–111, 116
 försörjningsbalans 168
 hektarskörd 109
 import 177
 jordarter JÅ 1976 177
 konsumtion 173–174
 kvalitet JÅ 1992 123
 normskördar 210
 odlad areal 93
 odlingarnas storlek 94
 odlingsteknik JÅ 1976 177
 priser 189
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 skördetidpunkt 118
 sorter 99–100
 sorter och sjukdomar JÅ 1984 114B
 spill 110
 Sveriges Potatisintressenter 201
 sättningsstidpunkt 117
 totalskörd 116
 vidareförädling 168

Premieinkomster 211–212

Premiering av hästar JÅ 1976 221

Priser

 animalier 189
 drivmedel 189
 fodermedel 189
 handelsgödsel 189
 honung JÅ 1984 218
 jordbruksfastigheter 51–54
 pålsdjur JÅ 1984 218

 traktorer 189

 vegetabilier 189

Prisindex, se Index

Prisregleringsprisindex 188, 190

Prisstöd 200–201

Producentpriser, se Priser

Producentprisindex 188, 190

Produktion

 bivax 164
 byggnader 56–59
 djurplatser 58–59
 föderblandningar 79
 honung 164
 kreatursplatser JÅ 1973 88
 kött och fläsk 169
 mjölk 171
 oljevaxtröer 115
 pålsdjursskinn JÅ 1984 203
 råspnit 168
 slaktkroppar 141, 148, 158
 sockerbeter 116
 spannmål (leveranser) JÅ 1992 118–121
 spannmål, slättervall och potatis
 (skörd) 112–116
 spånadsvaxter JÅ 1970 184
 stärkelse 168
 trädgårdsvaxter 123, 125
 ägg 171

Produktionsmedelsprisindex 188, 190

Produktionsområden 227–228, 230

Proteinhalt JÅ 1992 118–119, 121–122

Provveteskörd 101–103, 105–107, 109–111

Pålsdjur

 antal 165
 sysselsatta med pålsdjursskötsel 33
 antal uppfödare 165
 försäkringar JÅ 1984 204
 priser JÅ 1984 218
 produktion av skinn JÅ 1984 203

R

Raps, se Oljevaxter

Raser

 nötkreatur 137–140
 svin 155
 tackor 147

Rationaliseringsinsatser 204–207

Redskap 69, 70

Reduceringstal, se Korrigeringstal

Relativ luftfuktighet JÅ 1984 120

Renar antal 165

Rennäring

 antal sysselsatta 33
 statligt stöd 214

Riksområden 227–230

Ris 219–220

Rotfruktsvaxter, utsäde 71

Rybs, se Oljevaxter

Råg

 antal företag 85
 förmalning, lager 177
 hektarskörd 102
 kvalitet JÅ 1992 118–120
 normskörd 210
 odlad areal 85
 priser 189
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 118
 sorter 96–97 sättdpunkt 117
 totalskörd 112
 upplöjd höstsädd JÅ 1992 125
 utsäde 71–72
 vallinsädd JÅ 1984 100
 övervintring JÅ 1992 124

Råprotein JÅ 1992 122

Råspnit och stärkelse, tillverkning av 168

- Ränta
förräntning JÅ 1979 244–245, 255
utlåningsränta JÅ 1987 201
- Räv
antal 165
antal uppfödare 165
priser JÅ 1984 218
- Rörmjölkingsanläggning JÅ 1984 66
- S**
Sektorskalkyl, jordbrukets 180–182
Silo 60
Sjukdomar
nötkreatur 141
svin 159
potatis JÅ 1984 114B
Självförsörjningsgrad JÅ 1985 170
Självrisk vid skördeskada 208
Skadeangrepp på grödorna JÅ 1984 114B
Skadeorsaker för grödorna JÅ 1984 115–116
Skador, olycksfall 41–42
Skadeutbetalningar 211–212
Skogar, se Skogsmark
Skogsbruk
antal sysselsatta 33
arbetsgång 36
Skogsbruksvärde 47–48, 50–51
Skogsimpedimentsvärde 47–48
Skogsmark
antal företag 22
areal 22–25
definition 14
fördelning på företagarekategorier 25
fördelning på storleksgrupper 22–24
Skogsstatistik 226
Skogsägarnas riksförbund 215–216
Skolor
eftergymnasiala skolor 213–214
gymnasieskolor 213
universitet 213–214
Skulder (och tillgångar) 193–196
Skultork JÅ 1989 59
Skörd
biologisk skörd per hektar 105
bivax 164
bärgad skörd per hektar 101–111
honung 164
kvalitet JÅ 1992 118–123
normskörd 210
provnyteskörd 101–103, 105–107, 109–111
skördesätt 98, JÅ 1985 85
skördetidpunkt 117–120
totalskörd 112–116
Skördeområden 229–230
Skördeskadeskydd
allmänt 208–210
ersättningar 209
finansiering 209
självrisk 208
normskördar 210
Skördesätt för
potatis JÅ 1985 85
slättervall 92
spannmål JÅ 1979 137
Skördetidpunkt 117–120
Skördetröska 68–70
Slakt
besiktigade slaktkroppar 141, 148, 158
hemslakt JÅ 1984 197
kasserad slakt JÅ 1980 292
marknadsförd slakt 152, 159, 168
medelslaktvikter 141, 148, 158
priser 189
produktion av kött och fläsk 176
slaktdjurspriser 189
Slaktdjursbesiktningar 141, 148, 158
Slaktkroppar 141, 148, 158
Slaktkycklingar 160–161
Slaktvikter 141, 148, 158
Slättervall
antal företag 91
arealens åldersfördelning 92
botanisk sammansättning JÅ 1974 185
bärgningsförluster 106
bärgningsmetoder 92
hektarskörd 106
kvalitet JÅ 1992 122
normskörd 210
odlad areal 91
priser 189
skadeorsaker JÅ 1984 125
skördetidpunkt 118
tillväxt JÅ 1984 125
totalskörd 115
upplöjd areal JÅ 1992 125
återväxt 106, 115
övervintring JÅ 1992 124
Släktköp 51, 53
Smågrisproduktion
antal företag med JÅ 1977 184
statligt stöd till 202
Smör
priser 189
produktion 171
Sockerbetor
antal företag 93
hektarskörd 109
kvalitet JÅ 1992 123
normskörd 210
odlad areal 93
priser 189
Sockerbolaget AB 110, 113, 117
sockerhalt 109
totalskörd 116
Solskenstid 239
Sorghum 219–220
Sortanvändning 96–100
Spannmål
försörjningsbalans 167
jordbrukarnas leveranser JÅ 1992 119–121
odlad areal 84–87
ogräsbekämpad areal JÅ 1988 75
priser 189
skördesätt JÅ 1979 137
skördetidpunkt 117–120
sortfördelning 96–98
spill (vid skörd) 104
såtidpunkt 117
totalskörd 112–113
utsäde 71–72
vallinsädd JÅ 1984 100
övervintring JÅ 1992 124
Spannmålstork 59–60
Sparbankernas kreditgivning JÅ 1987 201
Spill vid (skörd)
potatis 110
spannmål 104
Spillområden JÅ 1989 235–236
Spånadsväxter, odlad areal JÅ 1970 184
Standardtimmar 28–29, 38–39
Startstöd 205
Statlig lånegaranti 205–207
Statlig rationaliseringsverksamhet 204–207
Statliga lån (till enskilda jordbrukare)
JÅ 1987 201
Statliga stödåtgärder 197–203
Statsbidrag (till jordbruket) 205–206
Statsplomberat utsäde 71–72
Strukturförändringar
areal 29–30
brukningsform 29–30
mjölkobesättningarnas storlek 129–132
orsaker 29–30
suggbesättningarnas storlek JÅ 1984 182
Stråsäd, statsplomberat utsäde 71
- Stutar, se Nötkreatur
Stärkelse, tillverkning av 168
Stärkelsehalt 109
Stödåtgärder, se Statliga stödåtgärder
Suggbesättningarnas storlek JÅ 1984 182
Suggkontroll, se Svin
Suggor, se Svin
Svensk Husdjurskötsel 136–139, 215–216
Svensk Kötthandel 201
Svensk Spannmålshandel 201
Svensk Ägghandel 201
Svenska Lantmännens Riksförbund 215–216
Svenska Mejeriernas Riksförbund 215–216
Sveriges Allmänna Hypoteksbank 215–216
Sveriges Betodlars Centralförening 215–216
Sveriges Biodlars Riksförbund 164
Sveriges Bränneriintressenter 215–216
Sveriges Frö- och Oljväxtodlars ek. för.
215–216
Sveriges Föreningsbankers Förbund 215–216
Sveriges Oljväxtintressenter 201
Sveriges Oljväxtodlars Centralförening 216
Sveriges Potatisintressenter 201
Sveriges Pälstdjursuppfödarnas Riksförbund
165, 215–216
Sveriges Slakteriförbund 215–216
Sveriges Stärkelseproducenters Förening
215–216
Svin
antal 149–151
antal företag 152–154
besättningsstorlek 151–152
betäckta suggor 158
fläskproduktion 176
försäkrade djur 212
priser 189
sjukdomar 159
slakt 158
suggkontroll 155–156
svinstamkontroll 157
tjänstbara galtar 158
Svinsjukdomar 159
Svinstamkontroll 167
Sysselsättning, se Arbetskraft
Systemtäckdikning 65–67
Sätidpunkt 117
- T**
Tackor, se Får
Taxerade inkomster, utgifter m.m. 186–187,
191–192
Taxeringsenheter 47–48
Taxeringsvärden (för jordbruksfastigheter)
47–50
Temperatur 240 JÅ 1984 118
Tillgångar (och skulder) 193–196
per företag 205 JÅ 1984 231, 243
Tillväxt för slättervall JÅ 1984 125
Timföranster JÅ 1984 247–248
Tjurar och tjurkalvar, se Nötkreatur
Tjänstbara galtar 158T
Tomtmarksvärde 47–48
Timföranster JÅ 1984 247–248
Tjurar och tjurkalvar, se Nötkreatur
Tjänstbara galtar 158
Tomtmarksvärde 47–48
Tomt- och industrivärde JÅ 1975 80
Totalbefolkning 31
Totalkalkyl, jordbrukets, se sektorskalkyl
Totalskörd
halm av spannmål JÅ 1984 139
höstvetete, vårvete, höstråg, korn, havre
112–113
potatis 116
raps, rybs 114
slättervall 115
sockerbetor 116

sorghum, majs, ris 220
vitsenap JÅ 1984 139
vårråg, kokärter samt foderärter och
vicker JÅ 1984 142B

Traktorer
antal 68, 224
effekt 69
genomsnittligt antal 69
inköp 70
pris 189

Trindsäd, utsäde 71

Trädgårdsodling
antal företag 121, 124–125
antal sysselsatta 33, 128
areal 121–125, 127
skörd 123, 125
statliga stödgårdar 203
trädgårdsräkning/inventering 123
utrikeshandel JÅ 1984 216B

Typklassificering 26–28

Täckdikad areal 65–67 JÅ 1984 69

U

Undervisning, se Lantbruksutbildning

Ungnöt, se Nötkreatur

Upplöjd (utvintrad areal) JÅ 1992 125

Upplöjd (utvintrad) areal 125

Utbildning 213–214

Utgifter i jordbruket

per företag 185, 187

totala 181–182

Utgödsling, automatisk JÅ 1979 79

Utgödslingsanläggning 61

Utvärderingsområden JÅ 1984 15, 17

Utrikeshandel

jordbruksprodukter och livsmedel
175–178

trädgårdsprodukter JÅ 1984 216B

Utsäde

betat 71–72

statsplomberat 71

Utsädesmängd för spannmål 71

Utvintrad (upplöjd) areal JÅ 1992 125

V

Vall, se Slåttervall (Betesvall)

Vall till fröskörd 91

Vallbaljväxter, utsäde 71

Vallgräs, utsäde 71

Vallhö, priser 189

Vallinsådda arealer JÅ 1984 100

Vallskördens kvalitet JÅ 1992 122

Vallväxter, statsplomberat utsäde 71

Vax 164

Vegetabiliska produkter

export 167–168, 176, 178

import 167–168, 176, 178

importbidrag 201

införselavgifter 200–201

konsumtion 173–174

priser 189

produktion 112–116, 167–168, 217–220

Vete

antal företag 85

förmalning, lager 167

hektarskörd 102, 104

kvalitet JÅ 1992 118–120

normskörd 210

odlad areal 84–87

priser 189

skördesätt JÅ 1979 137

skördetidpunkt 118

sorter 96–97

såtidpunkt 117

totalskörd 112

upplöjd areal JÅ 1992 125

utsäde 71–72

vallinsädd JÅ 1984 100

växtperiodens längd 119

övervintring JÅ 1992 124

Vetekli, priser 189

Vicker (och foderärter)

odlad areal 88

totalskörd JÅ 1984 142

Vidareförädling 167–174

Vitsenap, se Oljeväxter

Våroljeväxter

kvalitet JÅ 1992 123

skadeorsaker JÅ 1984 115

utsäde JÅ 1976 150

Vårrops, se Oljeväxter

Vårrys, se Oljeväxter

Vårråg, se Råg

Vårsträsad, utsäde 71

Vårsäd

kvalitet JÅ 1992 118–120

skadeorsaker JÅ 1984 115

Vårvete, se Vete

Världsmarknadsprisindex 188, 200

Växthus

antal nybyggda JÅ 1981 65

byggnadssätt 126

yta 121, 125–127

Växtnäringsämnen

handelsgödsel 74

Växtperiod 119–120

Växtsjukdomar, medel mot 75–78

Växtskyddsmedel 75–78

Y

Yttre rationalisering 204–207

Å

Åker

arealens användning 83–95, 219

definition 14

fördelning på företagarekategorier 21

fördelning på storleksgrupp 18

systemtäckdikad areal 65–67

JÅ 1984 69

total areal 95, 218

ägd respektive arrenderad areal 15

Åkerböror 88

Åkervärde 48

Åldersfördelning 35

Årsförtjänster JÅ 1973 67–69 JÅ 1976 77

Årsväxt JÅ 1992 124–126

Åsnor och mulåsnor 221

Återväxt på slåttervall 106, 115

Återväxtområden JÅ 1989 235–236

Ä

Ägarekategorier inom jordbruk 14, 20–21, 49

Ägd åker 15

Ägda företag 15

Ägg

partihandelns invägning 171

priser 189

produktion 171

Svensk Ägghandel 201

Ägslag

annan mark 13–14, 43–44

annan gräsbärande mark 14

betesmark 13–14, 43–46, 218

kultiverad betesmark 14

skogsmark 13–14, 43–44, 218

åkermark 13–14, 43–44, 218

övrig mark 14, 218

Ärter, se Kokärter

Ö

Övergångsbidrag JÅ 1979 275

Övervintring, medelomdömen JÅ 1992 124

Övervärde JÅ 1981 55–56

Övrig mark

areal 218

definition 14

Jordbruksstatistisk årsbok ger en samlad redovisning av den svenska jordbruksstatistiken med uppgifter om företagsstruktur, arbetskraft, maskiner, växtodling, husdjursskötsel, ekonomiska förhållanden m m.

Årsboken innehåller resultatet från ett sextiotal undersökningar utförda av SCB och andra myndigheter samt av organisationer och föreningar med anknytning till jordbruket. Förutom sifferuppgifter för län och större områden lämnas beskrivningar av undersökningarnas uppläggning samt information om var utförligare redovisning finns.

SCB
Förlag

SCBs publikationer köps från **SCB Förlag**, 701 89 Örebro, tfn 019-17 68 00 eller telefax 019-17 69 32. De kan också köpas i bokhandeln eller i **SCBs statistikbutiker** Karlavägen 100, Stockholm eller Klostergatan 23, Örebro. I katalogen »Färska fakta« redovisas aktuell publicering. Föregående års publicering redovisas i »Årets tryck«. Dessa publikationer kan beställas gratis från SCB. SCBs **Upplysningstjänst** tfn 08-783 48 01 eller tfn 019-17 62 00 kan också ge ytterligare hjälp.

ISBN 91-618-0626-9
ISSN 00822-0199